Anayasa Mahkemesi
Kararlar Dergisi

61/4 2024

ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLAR DERGİSİ

Sayı: 61

4. Cilt

2024

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN 1300-9729

2024 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi Kararlarının
özgün şekliyle yer aldığı bu dergide, sınıflandırma
"karar numarasına"göre yapılmıştır.

Kütüphane ve Yayın Komisyonu

Engin YILDIRIM (Başkan)
Yılmaz ÇINAR (Üye)
Ömer GEDİK (Üye)

Kitabı Yayıma Hazırlayan
Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Adres : Ahlatlıbel Mahallesi İncek Şehit Savcı
Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya/Ankara
Telefon : (312) 463 73 00
Faks : (312) 463 74 00
e-posta : bilgi@anayasa.gov.tr
Twitter : @AYMBASKANLIGI
Web : www.anayasa.gov.tr

Tasarım ve Baskı
EPAMAT
Basın Yayın Promosyon San. Tic. Ltd. Şti.
Telefon : (0312) 394 48 63
Faks : (0312) 394 48 65
Web : www.epamat.com.tr

Baskı Tarihi:
Mayıs, 2025

Dizinler

I- Alfabetik İndeks 4247
II- Yasa Numarasına Göre İptal ve İtiraz Davaları Dizini 4263
III- Karar-Esas-Resmi Gazete Tarihi-Karar Tarihine Göre Dizinler 4273
IV- Anayasa Maddeleri Dizini 4277
V- Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi Dizini (1962-2024) 4283

Esas Sayısı : 2023/153
Karar Sayısı : 2024/93
Karar Tarihi : 4/4/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İzmir 4. Asliye Ticaret Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU:

A. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (c) bendinde yer alan *"...6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun..."*, *"... rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447,..."* ve *"...maddelerinde,"* ibarelerinin,

2. Birinci cümlesinde yer alan *"öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları..."*, *"...ticari dava..."* ve *"...sayılır."* ibarelerinin,

B. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 444. maddesinin,

Anayasa'nın 2., 5., 17., 23. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Hizmet sözleşmesi kapsamındaki rekabet yasağının ihlalinden kaynaklanan cezai şart alacağının tahsili talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

İtiraz konusu kuralların da yer aldığı;

1. 6102 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

a) Bu Kanunda,

b) Türk Medenî Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969 uncu maddelerinde,

c) 11/1/2011 tarihli ve ***6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun*** *malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203,* ***rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447,*** *yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci* ***maddelerinde****,*

d) Fikrî mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,

f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde,

öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları *ve çekişmesiz yargı işleri* ***ticari dava*** *ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi* ***sayılır****. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır."*

2. 6098 sayılı Kanun'un 444. maddesi şöyledir:

*"**1. Koşulları***

MADDE 444- Fiil ehliyetine sahip olan işçi, işverene karşı, sözleşmenin sona ermesinden sonra herhangi bir biçimde onunla rekabet etmekten, özellikle kendi hesabına rakip bir işletme açmaktan, başka bir rakip işletmede çalışmaktan veya bunların dışında, rakip işletmeyle başka türden bir menfaat ilişkisine girişmekten kaçınmayı yazılı olarak üstlenebilir.

Rekabet yasağı kaydı, ancak hizmet ilişkisi işçiye müşteri çevresi veya üretim sırları ya da işverenin yaptığı işler hakkında bilgi edinme imkânı sağlıyorsa ve aynı zamanda bu bilgilerin kullanılması, işverenin önemli bir zararına sebep olacak nitelikteyse geçerlidir.*"*

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

6098 sayılı Kanun'un;

1. 445. maddesi şöyledir:

"2. Sınırlandırılması

MADDE 445- Rekabet yasağı, işçinin ekonomik geleceğini hakkaniyete aykırı olarak tehlikeye düşürecek biçimde yer, zaman ve işlerin türü bakımından uygun olmayan sınırlamalar içeremez ve süresi, özel durum ve koşullar dışında iki yılı aşamaz.

Hâkim, aşırı nitelikteki rekabet yasağını, bütün durum ve koşulları serbestçe değerlendirmek ve işverenin üstlenmiş olabileceği karşı edimi de hakkaniyete uygun biçimde göz önünde tutmak suretiyle, kapsamı veya süresi bakımından sınırlayabilir."

2. 446. maddesi şöyledir:

"3. Aykırı davranışların sonuçları

MADDE 446- Rekabet yasağına aykırı davranan işçi, bunun sonucu olarak işverenin uğradığı bütün zararları gidermekle yükümlüdür.

Yasağa aykırı davranış bir ceza koşuluna bağlanmışsa ve sözleşmede aksine bir hüküm de yoksa, işçi öngörülen miktarı ödeyerek rekabet yasağına ilişkin borcundan kurtulabilir; ancak, işçi bu miktarı aşan zararı gidermek zorundadır.

İşveren, ceza koşulu ve doğabilecek ek zararlarının ödenmesi dışında, sözleşmede yazılı olarak açıkça saklı tutması koşuluyla, kendisinin ihlal veya tehdit edilen menfaatlerinin önemi ile işçinin davranışı haklı gösteriyorsa, yasağa aykırı davranışa son verilmesini de isteyebilir."

3. 447. maddesi şöyledir:

"4. Sona ermesi

MADDE 447- Rekabet yasağı, işverenin bu yasağın sürdürülmesinde gerçek bir yararının olmadığı belirlenmişse sona erer.

Sözleşme, haklı bir sebep olmaksızın işveren tarafından veya işverene yüklenebilen bir nedenle işçi tarafından feshedilirse, rekabet yasağı sona erer."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 11/10/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 6102 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan *"...6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun..."*, *"...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447,..."* ve *"...maddelerinde,"* ibareleri ile anılan fıkranın birinci cümlesinde yer alan *"öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları..."*, *"...ticari dava..."* ve *"...sayılır."* ibarelerinin ve 6098 sayılı Kanun'un 444. maddesinin iptallerini talep etmiştir.

4. 6102 sayılı Kanun'da yer alan itiraz konusu kurallar 6098 sayılı Kanun'un rekabet yasağına ilişkin 444. ve 447. maddelerinde öngörülen

hususlardan doğan hukuk davalarının ticari dava sayılacağını öngörmekte olup 6098 sayılı Kanun'da yer alan itiraz konusu kural ise hizmet sözleşmesi sebebiyle rekabet yasağının şartlarını düzenlemektedir. Bakılmakta olan davanın konusu taraflar arasında akdedilmiş olan hizmet sözleşmesindeki rekabet yasağının ihlalinden kaynaklanan cezai şart alacağının tahsiline ilişkindir.

5. 6102 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan itiraz konusu *"...6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun..."* ve *"...maddelerinde,"* ibareleri bakılmakta olan davanın konusu olan rekabet yasağının yanı sıra bakılmakta olan davada uygulanma imkânı olmayan anılan bentte sayılan 6098 sayılı Kanun'un mal varlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi, yayın sözleşmesi, kredi mektubu ve kredi emri, komisyon sözleşmesi, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları, havale ve saklama sözleşmelerine ilişkin maddelerinden doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri yönünden de geçerli ortak kural niteliğindedir.

6. Benzer şekilde anılan fıkranın birinci cümlesinde yer alan itiraz konusu *"öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları..."*, *"...ticari dava..."* ve *"... sayılır."* ibareleri de anılan fıkranın bakılmakta olan davanın konusu borçlar hukukuna ilişkin (c) bendinin yanı sıra bakılmakta olan davada uygulanma imkânı olmayan ticaret hukukuna ilişkin (a) bendinde, medeni hukuka ilişkin (b) bendinde, fikrî mülkiyet hukukuna ilişkin (d) bendinde, borsa sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin (e) bendinde, bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin (f) bendinde düzenlenen diğer hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir.

7. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek 6102 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan kuralların esasına ilişkin incelemenin söz konusu (c) bendinde yer alan *"...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, ..."* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

8. Açıklanan nedenlerle;

A. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (c) bendinde yer alan *"...6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun..."*, *"... rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, ..."* ve *"...maddelerinde,"* ibarelerinin,

2. Birinci cümlesinde yer alan *"öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları..."*, *"...ticari dava..."* ve *"...sayılır."* ibarelerinin,

esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin (c) bendinde yer alan *"...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, ..."* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 444. maddesinin esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. 6102 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan *"...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, ..."* İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

10. 6102 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ticari davalar ile ticari nitelikte çekişmesiz yargı işleri düzenlenmiştir. Anılan fıkranın (c) bendinde yer alan *"...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, ..."* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır. Kuralla tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın 6098 sayılı Kanun'un rekabet yasağına ilişkin 444. ve 447. maddelerinde öngörülen hususlardan doğan hukuk davalarının ticari dava sayılacağı hükme bağlanmıştır.

11. 6098 sayılı Kanun'un *"Özel Borç İlişkileri"* başlıklı İkinci Kısmı'nın Altıncı Bölüm'ünde hizmet sözleşmeleri düzenlenmiş; anılan Kanun'un genel gerekçesinde hizmet sözleşmelerinin 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun kapsamı dışında kalan işçileri kapsadığı ifade edilmiştir. 6098 sayılı Kanun'un 444. ve devamı maddelerinde işçinin işverene karşı hizmet

sözleşmesinin sona ermesinden sonra rekabet yasağına ilişkin hükümlere yer verilmiş; 444. maddede rekabet yasağının şartları, 445. maddede rekabet yasağının sınırlandırılması, 446. maddede rekabet yasağına aykırı davranışların sonuçları ve 447. maddede ise rekabet yasağının sona erme hâlleri düzenlenmiştir.

12. Kanun'un 444. maddesinde fiil ehliyetine sahip olan işçinin, işverene karşı, sözleşmenin sona ermesinden sonra herhangi bir biçimde onunla rekabet etmekten kaçınmayı yazılı olarak üstlenebileceği öngörülmüştür. Rekabet yasağı kaydının geçerliliği hizmet ilişkisinin müşteri çevresi veya üretim sırları ya da işverenin yaptığı işler hakkında bilgi edinme imkânını işçiye sağlaması ve aynı zamanda bu bilgilerin kullanılmasının, işverenin önemli bir zararına sebep olacak nitelikte olması şartlarına bağlanmıştır.

13. 445. maddede ise rekabet yasağının sınırları çizilerek yasağın, işçinin ekonomik geleceğini hakkaniyete aykırı olarak tehlikeye düşürecek biçimde yer, zaman ve işlerin türü bakımından uygun olmayan sınırlamalar içeremeyeceği ve süresinin, özel durum ve şartlar dışında iki yılı aşamayacağı belirtilmiştir. Hâkimin, aşırı nitelikteki rekabet yasağını, bütün durum ve şartları serbestçe değerlendirmek ve işverenin üstlenmiş olabileceği karşı edimi de hakkaniyete uygun biçimde gözönünde tutmak suretiyle, kapsam veya süre bakımından sınırlayabileceği de ayrıca ifade edilmiştir.

14. 446. maddede rekabet yasağına aykırı davranan işçinin, bunun sonucu olarak işverenin uğradığı zararları giderme yükümlülüğüne, ceza şartının öngörülmesi hâli ile doğabilecek ek zararlara ve işverenin yasağa aykırı davranışa son verilmesini isteyebilmesine ilişkin düzenlemelere yer verilmiş; 447. maddede ise işverenin rekabet yasağının sürdürülmesinde gerçek bir yararının olmadığının belirlenmesi veya hizmet sözleşmesinin haklı bir sebep olmaksızın işveren tarafından veya işverene yüklenebilen bir nedenle işçi tarafından feshedilmesi durumunda yasağın sona ereceği belirtilmiştir.

15. Buna göre anılan hükümler rekabet yasağının şartlarını, sınırlarını, sebep ve sonuçlarını, sona erme hâllerini düzenleyen ve bütünlük arz eden hükümlerdir. Bu kapsamda kuralda yer alan *"…ve…"* ibaresinin *ila* şeklinde anlaşılması gerektiği yargı kararlarında ve doktrinde genel olarak kabul edilmiştir.

16. Bu itibarla kural, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın 6098 sayılı Kanun'un rekabet yasağına ilişkin 444., 445., 446. ve 447.

maddelerinde öngörülen hususlardan doğan hukuk davalarının ticari dava sayılacağını öngörmektedir.

17. 6102 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ticari davalarda deliller ile bunların sunulması bakımından 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabi olunduğu belirtilmiş; miktar ve değeri belirli bir parasal sınırı geçmeyen ticari davalarda basit yargılama usulünün uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

18. Ticari dava sayılmanın bir sonucu da 6102 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenmiş olup aksine bir hüküm bulunmadıkça dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesinin tüm ticari davalara bakmakla görevli olduğu belirtilmiştir. Buna göre aksine bir düzenleme bulunmadıkça 6098 sayılı Kanun'un rekabet yasağına ilişkin 444. ila 447. maddelerinde öngörülen hususlardan doğan hukuk davalarının asliye ticaret mahkemelerinde görüleceği anlaşılmaktadır.

2. İtirazın Gerekçesi

19. Başvuru kararında özetle; rekabet yasağı sözleşmesinin işçinin çalışma ve sözleşme özgürlüğüne doğrudan müdahale edebilecek nitelikte olduğu, işçinin ekonomik geleceğini etkileyebileceği, yalnızca ticari işletmelerin menfaatlerinin ve ekonomik geleceğinin gözetilerek rekabet yasağı sözleşmelerinden doğan davaların mutlak ticari dava sayılmasının hakkaniyete uygun olmadığı, rekabet yasağına ilişkin durum ve şartların işçinin çalışma özgürlüğünün, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkının, yerleşme özgürlüğünün ihlal edip etmediğinin ve bu kapsamda ölçülülük ilkesinin aşılıp aşılmadığının iş hukuku kuralları ve ilkeleri çerçevesinde iş mahkemelerince çözüme kavuşturulması gerektiği, görevli mahkemenin belirlenmesi hususunda içtihat farklılıklarına neden olan kuralın hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleriyle bağdaşmadığı, kuralda kamu yararının bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

20. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 36. ve 142. maddeleri yönünden incelenmiştir.

21. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak*

iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." hükmüne yer verilmiştir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

22. Anayasa'nın 142. maddesinde de *"Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir."* hükmüne yer verilmiştir. Buna göre usul kanunlarının Anayasa'ya uygun olmak şartıyla düzenlenmesi hususu kanun koyucunun takdirine bırakılmıştır. Kanun koyucu takdir yetkisini kullanırken Anayasa'daki kurallara, özellikle de hukuk devleti ilkesine ve adil yargılanma hakkına uygun hareket etmelidir (AYM, E.2014/164, K.2015/12, 14/1/2015).

23. Anayasa'nın hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkını düzenleyen 36. maddesinde bu hakka yönelik herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş ise de mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini öngören Anayasa'nın 142. maddesinin hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır. Buna göre kanun koyucu, uyuşmazlıkların niteliklerini gözeterek, Anayasa'daki yargı ile ilgili temel ilkelere ve güvence kurallarına aykırı bulunmamak şartı ile mahkemelerin görevini belirleyebilir (benzer yönde AYM, E.2017/23, K.2017/93, 12/4/2017, § 14).

24. İtiraz konusu kural 6098 sayılı Kanun'un rekabet yasağına ilişkin 444. ila 447. maddelerinde öngörülen hususlardan doğan hukuk davalarının ticari dava sayılacağını hüküm altına almaktadır. Bu bağlamda anılan hususlardan doğan uyuşmazlıkların çözümünde görevli mahkemeler ticaret mahkemeleri olacaktır. Mülga 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesinde de yer alan ve 6102 sayılı Kanun'da aynı şekilde muhafaza edilen kurala ilişkin olarak mülga Kanun'un madde gerekçesinde ticari dava sayılacağı belirtilen hususların öz ticaret hayatına mahsus ve ayrı bir uzmanlığı gerektiren meseleler oldukları ifade edilmiştir.

25. 6098 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde hizmet sözleşmelerinin 4857 sayılı Kanun'un kapsamı dışında kalan işçileri kapsadığı belirtilmiş, 444. ila 447. maddelerinde işçi ve işveren arasındaki hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonraki döneme ilişkin rekabet yasağı düzenlenmiştir. Rekabet yasağının geçerliliğinin işçinin, işverenin müşteri çevresi, üretim sırları ve işin organizasyonu, yönetimi veya sürdürülmesi gibi hususlarla ilgili önemli

bilgilere sahip olmasına bağlı bulunduğu ve nihai olarak işverenin rekabet edebilme gücünün korunmasının ve haksız rekabet yaratabilecek durumların önlenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

26. Bu itibarla kuralla müşteri çevresi, üretim sırları, ticari sır, haksız rekabet gibi kavramların ticari yönünün gözetilmesi suretiyle 6098 sayılı Kanun'da düzenlenen hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonraki süreçte rekabet yasağından kaynaklanan davaların ticari dava olarak nitelendirilmesinin ve bu davalarda ticaret mahkemelerinin görevli kılınmasının kamu yararı amacıyla bağdaşmayan ve hak arama özgürlüğünü sınırlayan bir yönünün olduğu söylenemez.

27. Öte yandan kuralın görevli mahkemenin belirlenmesi hususunda içtihat farklılıklarına neden olduğu gerekçesiyle Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de herhangi bir düzenlemenin mahkemeler arasında içtihat uyuşmazlıklarına neden olması yargılama hukukunun doğası gereği her zaman mümkün olup bu durumun anayasal bir sorun oluşturması söz konusu değildir. Kaldı ki hukuk sistemi içinde mahkemeler arasındaki içtihat uyuşmazlıklarını çözecek hukuki yollara yer verilmiştir (benzer yönde bkz. AYM, E.2017/24, K.2017/112, 14/6/2017, § 23; E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013).

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 36. ve 142. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 36. ve 142. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. 6098 sayılı Kanun'un 444. Maddesinin İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

29. Başvuru kararında özetle; rekabet yasağının geçerliliği için işverene yüklenen bir karşı edimin bulunmadığı, işçinin en iyi bildiği ve tek geçim kaynağı olan işini yapmaktan hakkaniyete aykırı olarak vazgeçmek durumunda kaldığı, teknolojik gelişmeler ve e-ticaret uygulamaları dikkate alındığında işlemelerin faaliyet yerleri ve faaliyet konuları yönünden sınırlama yapılmasının zorlaştığı, rekabet yasağının işçi lehine sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemelerin yetersiz kaldığı, yer itibarıyla

rekabet yasağı getirilmesinin işçinin yerleşme hakkını ihlal ettiği, rekabet yasağının karşılığı olarak işçiye bir karşılığın ödenmesi gerektiği, işçinin maddi ve manevi varlığını geliştirme ve çalışma hakları yönünden ölçüsüz bir sınırlama getirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 17., 23. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

30. İş sözleşmesinin sona ermesinden sonra işçi ve işveren arasındaki rekabet yasağının şartlarını düzenleyen itiraz konusu kuralın birinci fıkrasında fiil ehliyetine sahip olan işçinin, işverene karşı, sözleşmenin sona ermesinden sonra herhangi bir biçimde onunla rekabet etmekten, özellikle kendi hesabına rakip bir işletme açmaktan, başka bir rakip işletmede çalışmaktan veya bunların dışında, rakip işletme ile başka türden bir menfaat ilişkisine girişmekten kaçınmayı yazılı olarak üstlenebileceği öngörülmektedir. Kuralın ikinci fıkrasında ise rekabet yasağı kaydının, ancak hizmet ilişkisinin işçiye müşteri çevresi veya üretim sırları ya da işverenin yaptığı işler hakkında bilgi edinme imkânı sağlaması ve aynı zamanda bu bilgilerin kullanılmasının, işverenin önemli bir zararına sebep olacak nitelikte olması hâlinde geçerli olduğu ifade edilmiştir.

31. Anayasa'nın *"Çalışma ve sözleşme hürriyeti"* başlıklı 48. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir."* denilmek suretiyle çalışma ve teşebbüs özgürlükleri güvence altına alınmıştır. Buna göre kişilerin istedikleri alanda yapacakları sözleşmeler yoluyla hukuki ilişkiye girebilmelerinin yanı sıra kuracakları teşebbüslerle ne şekilde faaliyet yürüteceğini de serbestçe belirleyebilmeleri Anayasa'nın 48. maddesinin gereğidir.

32. Sözleşme özgürlüğü, özel hukuktaki irade özerkliği ilkesinin anayasa hukuku alanındaki dayanağıdır. Özel hukukta irade özerkliği, özel kişilerin yasal sınırlar içinde istedikleri hukuki sonuca bu yoldaki iradelerini yeterince açığa vurarak ulaşabilmeleri demektir. Anayasa açısından sözleşme özgürlüğü ise devletin özel kişilerin istedikleri hukuki sonuçlara ulaşmalarını sağlaması ve bu bağlamda özel kişilerin belli hukuki sonuçlara yönelen iradelerini geçerli olarak tanıması, onların iradelerinin yöneldiği hukuki sonuçların doğacağını ilke olarak benimsemesi ve koruması demektir. Sözleşme özgürlüğü uyarınca kişiler, hukuksal ilişkilerini özgür iradeleriyle ve sözleşmelerle düzenlemekte serbesttir (AYM, E.2014/126, K.2015/86, 8/10/2015, §10).

33. Teşebbüs özgürlüğü ise her gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin tercih ettiği alanda iktisadi-ticari faaliyette bulunmak üzere teşebbüs kurabilmesini, dilediği mesleki faaliyete girebilmesini ve faaliyeti ile mesleğini devletin veya üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın dilediği biçimde yürütebilmesini ifade etmektedir (AYM, E.2015/34, K.2015/48, 13/5/2015).

34. Anayasa'nın 48. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."* düzenlemesine ver yerilmiş; 5. maddesinde ise insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır.

35. Kişilerin sözleşme ve teşebbüs özgürlüğünün gerçek anlamda ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı bulunmayıp aynı zamanda üçüncü kişilerin müdahaleleri veya özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere kimi durumlar için belirli tedbirlerin alınmasını da gerektirebilir. Bu bağlamda yasal, idari, mali, yargısal ve diğer tedbirlerin alınması devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır.

36. Kural işçi ve işveren arasında özel hukuk hükümleri çerçevesinde akdedilecek olan rekabet yasağı sözleşmesine ilişkin olup sözleşme konusu itibarıyla işçinin rakip bir işletmede/işletmeyle çalışma ve/veya rakip bir işletme açma imkânını sınırlamaktadır. Bu itibarla kural işçinin sözleşme ve teşebbüs özgürlüğüne bir kısıtlama getirmekte ise de bu kısıtlama Anayasa'nın 48. maddesi kapsamında devletin kamusal bir müdahalesine dayanmamakta; özel hukuk kişileri arasındaki sözleşme ilişkisinden doğmaktadır. Tarafların sözleşme ve teşebbüs özgürlüklerinin gerçek anlamda korunabilmesi devletin özel hukuk kişileri arasındaki ilişkilere kayıtsız kalmamasını ve bu hususta gerekli birtakım tedbirleri almasını zorunlu kılabilir. Devletin sözleşme ve teşebbüs özgürlükleri bağlamındaki pozitif yükümlülükleri her iki tarafın karşılıklı ve çatışan hak ve menfaatlerinin dengelenmesine dayanmaktadır.

37. Kural fiil ehliyetine sahip olan işçi ve işveren arasındaki hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonraki döneme ilişkin olarak işçinin işverenle rekabet etmekten kaçınmayı yazılı olarak üstlenebilmesine ilişkindir. Kuralda rekabet oluşturabilecek eylemler örnekleme yoluyla

açıklanmış; rekabet yasağı kaydının geçerli olması işçinin müşteri çevresi, üretim sırları veya yapılan işlerle ilgili bilgi sahibi olması ve bu bilgilerin kullanılmasının işverenin önemli bir zararına neden olması durumlarının birlikte gerçekleşmesi şartlarına bağlanmıştır. Buna göre kuralla rekabet yasağına ilişkin kaydın geçerlilik şartlarının, hüküm ifade edeceği zamanın, rekabet oluşturabilecek eylemlerin neler olduğunun ve rekabet yasağı sözleşmesinin şeklinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu açıktır.

38. Rekabet yasağı kaydı her hizmet sözleşmesi sonu için öngörülmemiş ancak işçinin hizmet ilişkisi sebebiyle müşteri çevresi, üretim sırları veya yapılan işle ilgili olarak bilgi sahibi olması ve bu bilgilerin sözleşmeden sonra kullanılmasının işverenin önemli bir zararına neden olması hâli için düzenlenmiştir. Müşteri çevresi, üretim sırları, işin yürütülmesi, yönetimi veya organizasyonu gibi alanlarda sahip olunan bilgilerin işletmelerin korunması ve devamlılığı bakımından önemini gözeten kanun koyucunun tarafların iradelerine dayalı olarak rekabet yasağı getirilebilmesine imkân sağladığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla ilgili sektördeki işletmelerin rekabet gücünün korunmasını ve haksız rekabetin önlenmesini amaçlayan kuralın kamu yararı dışında başka bir amaç güttüğü söylenemez.

39. Hizmet sözleşmesinin devamı sırasında sözleşme ilişkisi gereğince işverene karşı sadakat yükümlülüğü altında bulunan ve bu kapsamda faaliyet gösteren işçinin hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonra sözleşme ve teşebbüs özgürlükleri çerçevesinde ilke olarak faaliyetlerini serbestçe yerine getirebileceği anlaşılmaktadır. Ancak hizmet sözleşmesinin devamı sırasında işverene ait müşteri çevresi, üretim sırları ile başkaları tarafından kullanılması işverenin önemli bir zararına neden olacak derecede önemli bilgilere sahip olmuş işçinin bunları iş sözleşmesinin sona ermesinden sonra kendisi veya başka bir işveren lehine kullanması önceki işverenlerin ciddi anlamda zarara uğramasına ve ilgili sektördeki rekabet dengelerinin bozulmasına neden olabilecektir. Bu kapsamda devlet hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonraki dönem için gerek işçinin gerekse işverenin hak ve menfaatlerini gözeten ve onların çatışan menfaatlerini dengeleyen düzenlemeler yapmak ve gerekli tedbirleri almak durumundadır. Ancak taraflar arasındaki menfaat dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine aşırı külfet yükleyen veya ölçüsüz sonuçlar doğuracak düzenlemeler ve uygulamalar devletin pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmaz.

40. Kural işçilerin hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonra işveren ile rekabet etmekten kaçınmayı yazılı olarak üstlenebilmesini öngörmektedir. Bu şekilde işçi kendi hesabına rakip bir işletme açmamayı, rakip bir işletmede çalışmamayı, rakip işletmeyle başka türden bir menfaat ilişkisine girmemeyi ve rekabet oluşturacak başka tür eylemlerde bulunmamayı taahhüt etmektedir. Ancak anılan taahhüdün geçerliliğinin işçinin hizmet sözleşmesinin devamı sırasında müşteri çevresine, üretim sırlarına ya da iş ve işletme açısından önemli olan bilgilere sahip olması durumuna özgü olduğu açıktır. Ayrıca anılan bilgilerin kullanılmasının işverenin önemli bir zararına neden olabilecek nitelikte olması da zorunludur. Buna göre rekabet yasağı kaydı her hizmet sözleşmesi için uygulanabilir nitelikte değildir. Hizmet sözleşmesinin devamı boyunca anılan unsurlara sahip olmayan işçiler ile sahip olunsa dahi sözleşme sona erdikten sonra kullanılmasının işveren açısından önemli bir zarara neden olmayacağı durumlar yönünden rekabet yasağı kaydı söz konusu olmayacaktır.

41. Kural özünde işverenin ve işletmenin menfaatini korumaktadır. Ancak işçinin de sözleşme ve teşebbüs özgürlüğü bağlamında menfaatlerinin korunması gerekmekte olup bu bağlamda rekabet yasağının kapsamını işçi lehine sınırlandıran düzenlemelere yer verilmesi tarafların çatışan menfaatlerinin dengelenmesi ve işçinin ekonomik geleceğinin hakkaniyete aykırı olarak tehlikeye düşürülmemesi bakımından zorunludur.

42. Bu kapsamda kanun koyucu rekabet yasağını, kapsayacağı coğrafi alan, geçerli olabileceği süre ve gerçekleştirilebilecek işlerin türü bakımından sınırlandırmıştır. Buna göre yer, zaman ve işlerin türü bakımından işçinin ekonomik geleceğini hakkaniyete aykırı olarak tehlikeye düşürecek ve işçiye aşırı külfet yükleyecek sınırlamalar getirilemez. Yine rekabet yasağının süresi yönünden bir üst sınır getirilmiş olup özel durum ve şartlar dışında rekabet yasağının iki yılı aşamayacağı öngörülmüştür.

43. Rekabet yasağına ilişkin olarak işçi ve işveren arasında kurulacak sözleşme ilişkisi çeşitli şartlar ve sınırlamalara tabi tutulduğu gibi sınırlamalara uygun olmayan rekabet yasağının kapsam ve içeriğine hâkimin müdahalesi de mümkün kılınmıştır. Buna göre hâkim, işçi yönünden aşırı külfet getiren rekabet yasağını bütün durum ve şartları serbestçe değerlendirmek ve işverence üstlenilen karşı edimi de hakkaniyete uygun şekilde gözönünde tutmak suretiyle kapsam ve süre itibarıyla

sınırlayabilecektir. Bu itibarla hâkim, somut olayın özellikleri, değişen durumlar ve şartlar ile gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda rekabet yasağının sınırlarını belirleyebilecektir.

44. Yine rekabet yasağı, yasağın sürdürülmesinde işverenin gerçek bir yararının olmadığının belirlenmesi veya hizmet sözleşmesinin haklı bir sebep olmaksızın işveren tarafından veya işverene yüklenebilen bir nedenle işçi tarafından feshedilmesi hâllerinde de sona erecektir.

45. Her ne kadar kuralla rekabet yasağına ilişkin diğer düzenlemeler kapsamında rekabet yasağı dolayısıyla işçiye bir karşılığın ödenmesi rekabet yasağının şartları arasında açıkça öngörülmemiş ise de taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinde işçi lehine bir karşılığın ödenmesine veya işverenin benzer nitelikte bir karşı edimi üstlenmesine engel bir düzenlemenin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla tarafların rekabet yasağı karşılığında işverence bir ödeme yapılmasını kararlaştırabilmeleri mümkün olup hâkimin, işçiye aşırı külfet yükler nitelikteki rekabet yasağını sınırlayabilmesini öngören düzenlemede de işverenin üstlenmiş olabileceği karşı edimin gözönünde tutularak bir karar verileceği ifade edilmiştir.

46. Buna göre her iki tarafın menfaatlerinin dengelenmesine ilişkin olarak anılan hususlar dikkate alındığında rekabet yasağına ilişkin sözleşme ilişkisinin işçi aleyhine aşırı bir külfete yol açmadığı, sözleşme ve teşebbüs özgürlüğü bağlamında tarafların çatışan menfaatlerinin dengelendiği anlaşıldığından kuralın sözleşme ve teşebbüs özgürlüklerine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

47. Öte yandan rekabet yasağı kaydının yazılı şekle tabi kılınması sözleşme özgürlüğüne yönelik bir sınırlama oluştursa da bu sınırlamanın açık, net ve öngörülebilir bir şekilde düzenlendiği, ispat güçlüklerinin önlenmesi biçiminde meşru bir amaca dayandığı ve taraflara aşırı ve ölçüsüz bir külfet yüklemediği gözetildiğinde sözleşme özgürlüğüne aykırı bir yönünün olmadığı anlaşılmaktadır.

48. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 48. maddesi yönünden

yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 17. ve 23. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

A. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan *"...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447,..."* ibaresinin,

B. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 444. maddesinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/183
Karar Sayısı : 2024/94
Karar Tarihi : 4/4/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 8. Vergi Mahkemesi (E.2023/183, E.2023/184)

İTİRAZLARIN KONUSU: A. 3/6/2021 tarihli ve 7326 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin *"Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…"* bölümünün,

B. 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin *"Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…"* bölümünün,

Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Matrah artırımında bulunulan dönemin incelenmesi üzerine sonraki dönemlere ilişkin olarak yapılan tarhiyatların kaldırılması talebiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

A. 7326 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(3) Mükellefler, bu fıkrada belirtilen şartlar dâhilinde katma değer vergisini artırarak bu maddede belirtilen süre ve şekilde ödemeleri halinde, kendileri nezdinde söz konusu vergiyi ödemeyi kabul ettikleri yıllara ait vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak katma değer vergisi incelemesi ve tarhiyatı yapılmaz.

a) Katma değer vergisi mükellefleri, her bir vergilendirme dönemine ilişkin olarak verdikleri beyannamelerindeki (ihtirazi kayıtla verilenler dâhil) hesaplanan katma değer vergisinin yıllık toplamı üzerinden 2016 yılı için %3, 2017 yılı için %3, 2018 yılı için %2,5, 2019 yılı için %2 ve 2020 yılı için %2 oranından az olmamak üzere belirlenecek katma değer vergisini, vergi artırımı olarak 31/8/2021 tarihine kadar (bu tarih dâhil) beyan ederler. 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi ve geçici 17 nci maddesine göre tecil-terkin uygulamasından faydalanan mükellefler için artırıma esas tutarın belirlenmesinde, tecil edilen vergiler hesaplanan vergiden düşülür.

b) Bir aylık vergilendirme dönemine tabi olan katma değer vergisi mükelleflerince, artırımda bulunulmak istenilen yıl içindeki vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak;

1) Verilmesi gereken katma değer vergisi beyannamelerinden, en az üç döneme ait beyannamenin verilmiş olması hâlinde, bu yıla ait dönemlerden verilmiş olan beyannamelerdeki hesaplanan katma değer vergisi tutarlarının ortalaması bir yıla iblağ edilerek, artırıma esas olmak üzere yıllık hesaplanan katma değer vergisi tutarı bulunur ve bu tutar üzerinden bu fıkranın (a) bendinde belirtilen oranlara göre artırım tutarı hesaplanır.

2) Hiç beyanname verilmemiş ya da bir veya iki döneme ilişkin beyanname verilmiş olması hâlinde, ilgili yıl için gelir veya kurumlar vergisi matrah artırımında bulunulmuş olması şartıyla artırılan matrah üzerinden %18 oranında katma değer vergisi artırımında bulunmak suretiyle bu fıkradan yararlanılır. Bu durumda olan adi ortaklık, kollektif ve adi komandit ortaklıklarda ortakların tamamının gelir veya kurumlar vergisi yönünden matrah artırımında bulunmaları şarttır.

3) İlgili takvim yılı içindeki işlemlerin tamamının istisnalar kapsamındaki teslim ve hizmetlerden oluşması, tecil-terkin uygulaması kapsamındaki teslimlerden oluşması veya diğer nedenlerle takvim yılının bütün dönemlerinde hesaplanan katma değer vergisi bulunmaması hâlinde,

ilgili yıl için gelir veya kurumlar vergisi matrah artırımında bulunulmuş olması şartıyla artırılan matrah üzerinden %18 oranında katma değer vergisi artırımında bulunmak suretiyle bu fıkradan yararlanılır. Şu kadar ki, ilgili takvim yılı içinde bu alt bentte belirtilen durumların yanı sıra vergiye tabi diğer işlemlerin de mevcudiyeti nedeniyle hesaplanan vergisi çıkan mükellefler ile yıl içinde beyannamelerinin tamamını vermekle birlikte beyannamelerinin bazılarında hesaplanan katma değer vergisi bulunmayan mükelleflerin bu fıkra hükmüne göre ödemeleri gereken katma değer vergisi tutarı, yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanacak %18 oranındaki katma değer vergisi tutarından aşağı olmamak kaydıyla, hesaplanan katma değer vergisi bulunan beyannamelerdeki vergiler toplamına bu fıkranın (a) bendinde belirtilen oranlar uygulanmak suretiyle hesaplanır. Bu kapsama giren mükellefler, gelir veya kurumlar vergisi için matrah artırımında bulunmamaları hâlinde bu fıkra hükmünden yararlanamaz.

…

e) ***Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden*** *ve artırım talebinde bulunulan dönemler için ihraç kaydıyla teslimlerden veya iade hakkı doğuran işlemlerden doğan terkin ve iade işlemleri ile ilgili inceleme ve tarhiyat hakkı saklıdır. Sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden yapılan incelemelerde artırım talebinde bulunulan dönemler için tarhiyat önerilemez.*

…"

B. 7143 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(3) Mükellefler, bu fıkrada belirtilen şartlar dâhilinde katma değer vergisini artırarak bu maddede belirtilen süre ve şekilde ödemeleri halinde, kendileri nezdinde söz konusu vergiyi ödemeyi kabul ettikleri yıllara ait vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak katma değer vergisi incelemesi ve tarhiyatı yapılmaz.

a) Katma değer vergisi mükellefleri, her bir vergilendirme dönemine ilişkin olarak verdikleri beyannamelerindeki (ihtirazi kayıtla verilenler dâhil) hesaplanan katma değer vergisinin yıllık toplamı üzerinden 2013 yılı için %3,5, 2014 yılı için %3, 2015 yılı için %2,5, 2016 yılı için %2 ve 2017 yılı

için %1,5 oranından az olmamak üzere belirlenecek katma değer vergisini, vergi artırımı olarak bu Kanunun yayımı tarihini izleyen üçüncü ayın sonuna kadar beyan ederler. 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi ve geçici 17 nci maddesine göre tecil-terkin uygulamasından faydalanan mükellefler için artırıma esas tutarın belirlenmesinde, tecil edilen vergiler hesaplanan vergiden düşülür.

b) Bir aylık vergilendirme dönemine tabi olan katma değer vergisi mükelleflerince, artırımda bulunulmak istenilen yıl içindeki vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak;

1) Verilmesi gereken katma değer vergisi beyannamelerinden, en az üç döneme ait beyannamenin verilmiş olması hâlinde, bu yıla ait dönemlerden verilmiş olan beyannamelerdeki hesaplanan katma değer vergisi tutarlarının ortalaması bir yıla iblağ edilerek, artırıma esas olmak üzere yıllık hesaplanan katma değer vergisi tutarı bulunur ve bu tutar üzerinden bu fıkranın (a) bendinde belirtilen oranlara göre artırım tutarı hesaplanır.

2) Hiç beyanname verilmemiş ya da bir veya iki döneme ilişkin beyanname verilmiş olması hâlinde, ilgili yıl için gelir veya kurumlar vergisi matrah artırımında bulunulmuş olması şartıyla artırılan matrah üzerinden %18 oranında katma değer vergisi artırımında bulunmak suretiyle bu fıkradan yararlanılır. Bu durumda olan adi ortaklık, kollektif ve adi komandit ortaklıklarda ortakların tamamının gelir veya kurumlar vergisi yönünden matrah artırımında bulunmaları şarttır.

3) İlgili takvim yılı içindeki işlemlerin tamamının istisnalar kapsamındaki teslim ve hizmetlerden oluşması veya diğer nedenlerle hesaplanan katma değer vergisi bulunmaması ile tecil-terkin uygulaması kapsamındaki teslimlerden oluşması hâlinde, ilgili yıl için gelir veya kurumlar vergisi matrah artırımında bulunulmuş olması şartıyla artırılan matrah üzerinden %18 oranında katma değer vergisi artırımında bulunmak suretiyle bu fıkradan yararlanılır. Şu kadar ki, ilgili takvim yılı içinde bu alt bentte belirtilen durumların yanı sıra vergiye tabi diğer işlemlerin de mevcudiyeti nedeniyle hesaplanan vergisi çıkan mükelleflerin bu fıkra hükmüne göre ödemeleri gereken katma değer vergisi tutarı, yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanacak %18 oranındaki katma değer vergisi tutarından aşağı olamaz. Bu kapsama giren mükellefler, gelir veya kurumlar vergisi için matrah artırımında bulunmamaları hâlinde bu fıkra hükmünden yararlanamaz.

…

*e) **Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden** ve artırım talebinde bulunulan dönemler için ihraç kaydıyla teslimlerden veya iade hakkı doğuran işlemlerden doğan terkin ve iade işlemleri ile ilgili inceleme ve tarhiyat hakkı saklıdır. Sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden yapılan incelemelerde artırım talebinde bulunulan dönemler için tarhiyat önerilemez.*

…"

II. İLK İNCELEME

A. E.2023/183 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 27/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2023/184 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 27/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

3. 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin *"Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi*

incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…" bölümünün iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2023/184 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2023/183 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2023/183 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 27/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

4. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

5. Devlet ile vergi mükellefleri arasındaki vergi ilişkisinde tarafların yetki ve ödevleri kanunlardan doğmaktadır. Vergi mükellefleri vergi borçlarını kanunlarda belirlenen şartlara uygun biçimde ödemek zorundadır. Mükellef tarafından vergi borcunun zamanında ve eksiksiz bir şekilde ödenmesinin doğal sonucu vergi borcunun ortadan kalkmasıdır (AYM, E.2019/100, K.2020/62, 22/10/2020, § 3).

6. Bununla birlikte devlet, egemenlik yetkisini kullanarak kamu hizmetlerinin finansmanı için kişilerden aldığı vergi, resim ve harçların tamamının veya bir kısmının tahsilinden ve vergilendirme ödevinin zamanında yerine getirilmemesi veya eksik yerine getirilmesi dolayısıyla sahip olduğu yaptırım uygulama yetkisinden vazgeçebilmektedir (AYM, E.2019/100, K.2020/62, 22/10/2020, § 4).

7. Bu kapsamda kabul edilmiş olan yasal düzenlemelerden olan 7326 ve 7143 sayılı Kanunlar, diğer kamu alacakları ile birlikte 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi, resim, harçlar ile bunlara ilişkin vergi cezalarını, gecikme faizlerini, gecikme zamlarını ve vergi aslına bağlı olmayan vergi cezalarını kapsamına almıştır.

8. 7326 ve 7143 sayılı Kanunların itiraz konusu kuralların da yer aldığı 5. maddelerinde matrah ve vergi artırımı düzenlenmiştir. Anılan maddelerin (3) numaralı fıkralarında ise mükelleflerin fıkralarda belirtilen şartlar kapsamında katma değer vergisini artırarak belirtilen süre ve şekilde

ödemeleri hâlinde, söz konusu vergiyi ödemeyi kabul ettikleri yıllara ait vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak kendileri nezdinde katma değer vergisi incelemesi ve tarhiyatı yapılmayacağı belirtilmiştir. Bu itibarla mükellef hakkında katma değer vergisini artırdığı yıllara ait vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak vergi incelemesi ve tarhiyatı yapılmamaktadır. Başka bir deyişle matrah ve vergi artırımı, vergi idaresinin yapabileceği vergi incelemesi veya tarhiyatına karşı mükellef açısından bir koruma sağlamaktadır.

9. Anılan fıkraların (e) bentlerinin birinci cümlelerinde ise artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden ve artırım talebinde bulunulan dönemler için ihraç kaydıyla teslimlerden veya iade hakkı doğuran işlemlerden doğan terkin ve iade işlemleri ile ilgili inceleme ve tarhiyat hakkının saklı olduğu hükme bağlanmıştır. Anılan cümlelerin *"Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…"* bölümleri itiraz konusu kuralları oluşturmaktadır.

B. İtirazların Gerekçeleri

10. Başvuru kararlarında özetle; katma değer vergisini artıran mükelleflerin artırım yaptıkları dönemlere ilişkin olarak inceleme yapılmasının itiraz konusu kurallarla mümkün hâle getirildiği, yapılan inceleme sonucunda artırım yapılan dönemlerde ödenecek vergisi çıkan mükelleflere tarhiyat önerilemeyeceği gözetildiğinde bu mükelleflerin diğer mükelleflere nazaran daha avantajlı bir konumda yer aldıkları, ayrıca artırım yapmak suretiyle hesap ve işlemlerinin denetlenmeyeceğini düşünen mükelleflerin hem artırım yapmak suretiyle vergi ödedikleri hem de devreden katma değer vergisinden kaynaklı vergiyi ödemek zorunda bırakıldıkları, sonraki döneme devreden katma değer vergisi yönünden inceleme yapılması hususunun da belirsiz olduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

11. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri

koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

12. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ya da kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuki güvenlikle bağlantılı olup hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Bu bakımdan kanunun metni, bireylerin gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır.

13. İtiraz konusu kurallarda artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden ve artırım talebinde bulunulan dönemler için ihraç kaydıyla teslimlerden veya iade hakkı doğuran işlemlerden doğan terkin ve iade işlemleri ile ilgili olarak inceleme ve tarhiyat yetkisinin saklı olduğu belirtilmiştir. Kuralların devamındaki cümlelerde ise sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden yapılan incelemelerde artırım talebinde bulunulan dönemler için tarhiyatın önerilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

14. Bu itibarla kurallarla artırımdan yararlanılmasına rağmen inceleme ve tarhiyat yapılabilecek hâllerin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralların belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

15. Hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla yapılması gerekir. Anayasa Mahkemesince kamu yararı konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı;

bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya sadece belirli kişilerin yararına kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 23).

16. Matrah ve vergi artırımının, vergi idaresinin yapabileceği vergi incelemesi veya tarhiyatına karşı mükellef açısından koruma sağlayıcı nitelikte olduğu açıktır. Ancak bu korumanın sağlanması anayasal bir zorunluluk olmadığı gibi sağlandığı takdirde korumanın kapsamını belirleme konusunda kanun koyucunun anayasal ilke ve sınırlar içinde takdir yetkisi bulunmaktadır.

17. Ayrıca kuralların kamu yararı dışında özel çıkarlar gözetilerek veya belirli kişiler lehine ya da aleyhine düzenlendiği sonucuna ulaşılmasını gerektirecek bir yönünün de bulunmadığı görülmektedir. Bu itibarla kamu yararı dışında bir amacı gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenemeyen kuralların hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

18. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazların reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 10. ve 73. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. HÜKÜM

A. 3/6/2021 tarihli ve 7326 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin "*Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…*" bölümünün,

B. 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin "*Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi*

incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…" bölümünün,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2024/42
Karar Sayısı : 2024/95
Karar Tarihi : 4/4/2024

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Burcu KÖKSAL, Gökhan GÜNAYDIN, Ali Mahir BAŞARIR ile birlikte 128 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 25/12/2023 tarihli ve 7490 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu'nun 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 4. maddesinin iptali talep edilen (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(2) Merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiği üzere, kamu idarelerinin 2022 yılı ödenek üstü giderlerini karşılamak üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 4.139.051.484,36 Türk lirası gideri,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin 2.484.814,13 Türk lirası gideri,

karşılığı ödenek, kullanılmayan ödenekten mahsup edilmek suretiyle karşılanmıştır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ,

Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 22/2/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu'nun *"Kullanılmayan ödenek"* başlıklı 4. maddesinin dava konusu (2) numaralı fıkrasında; anılan Kanun'un ekindeki gider cetvellerinde gösterildiği üzere, kamu idarelerinin 2022 yılı ödenek üstü giderlerini karşılamak üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli; (I) Sayılı Cetvel'de yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri için 4.139.051.484,36 TL, (II) Sayılı Cetvel'de yer alan özel bütçeli idareler için 2.484.814,13 TL olmak üzere toplam 4.141.536.298,49 TL karşılığı ödeneğin kullanılmayan ödenekten mahsup edilmek suretiyle karşılanması öngörülmüştür.

B. İptal Talebinin Gerekçesi

4. Dava dilekçesinde özetle; merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin zorunlu nedenlerle yapmış oldukları ödenek üstü giderlerinin kullanılmayan ödenekten mahsup edilmek suretiyle karşılanmasının öngörülmesiyle 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile verilen ödeneklerin üzerinde harcama yapan kamu idarelerine bütçe yılı geçtikten sonra ödenek tahsis edildiği, bu durumun 5018 sayılı Kanun hükümleriyle bağdaşmadığı, kesin hesap kanunlarında yalnızca bütçenin uygulama sonuçlarına ilişkin bilgi ve açıklamalara yer verilebileceği, bunların haricinde ödenek üstü harcamaların kabul edilmesine dair hükümlere yer verilmesinin mümkün olmadığı, aksi durumla 5018 sayılı Kanun hükümlerinin 2022 yılı için uygulanamaz hâle getirildiği, harcamanın yapıldığı yıldan sonra kesin hesap kanunu ile ödenek verilmesi suretiyle yasama organının

kamu harcamalarının çeşit ve miktarı ile kaynağını önceden belirleme ve onaylama yetkisini ifade eden bütçe hakkının ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

5. Anayasa'nın 161. maddesinin birinci fıkrasında *"Kamu idarelerinin ve kamu iktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır"*, yedinci fıkrasında da *"Merkezî yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek tutarın sınırını gösterir."* hükümlerine yer verilmek suretiyle kamu idarelerinin harcamalarının yıllık bütçeler ile yapılacağı ve bütçelerle verilen ödeneğin idarelerin harcayabileceği sınırı gösterdiği belirtilmiştir. Merkezî yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri bütçe kanunlarıyla yapılmaktadır. Bütçe kanunlarının harcanabilecek sınırı göstermesi gerekliliği, ödenek tutarlarının önceden belirlenmesini ve bu doğrultuda izin verilmesini zorunlu kılmaktadır.

6. Anayasa'nın anılan maddesinin üçüncü fıkrasında ise bütçe kanunu teklifinin Cumhurbaşkanınca mali yılbaşından en az yetmiş beş gün önce Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sunulacağı ve teklifin mali yılbaşına kadar Bütçe Komisyonunda görüşülerek Genel Kurul tarafından karara bağlanacağı belirtilmek suretiyle bütçe kanunlarının harcama yapılacak mali yılbaşından önce karara bağlanması gerektiği açıkça ifade edilmiştir.

7. Ayrıca maddenin dördüncü fıkrasında bütçe kanunlarının süresinde yürürlüğe konulamaması hâlinde geçici bütçe kanununun çıkarılacağı, geçici bütçe kanununun da çıkarılamaması durumunda ise yeni bütçe kanunu kabul edilinceye kadar bir önceki yılın bütçesinin yeniden değerleme oranına göre artırılarak uygulanacağı öngörülmek suretiyle harcama yapılabilmesi için önceden izin verme zorunluluğuna uygun olarak çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

8. Bu itibarla Anayasa'nın 161. maddesinin anılan hükümleri gözetildiğinde kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu idare ve kurumlarının harcamalarının önceden izin verilen yıllık bütçe kanunlarıyla yapılması gerektiği açıktır.

9. Anayasa'nın 161. maddesinin dokuzuncu fıkrasında *"Merkezî yönetim kesinhesap kanunu teklifi, ilgili olduğu malî yılın sonundan başlayarak*

en geç altı ay sonra Cumhurbaşkanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur." hükmüne yer verilerek kesin hesap kanunu teklifinin ilgili olduğu mali yıldan sonra verileceği belirtilmiştir. Maddenin onuncu fıkrasında da *"Kesinhesap kanunu teklifi ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılamamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez."* denilmek suretiyle kesin hesap kanununun denetleme ve ibra etme fonksiyonlarına değinilmiştir.

10. Anayasa'nın 87. maddesinde TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılan *kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak* görev ve yetkisinin yanında *bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek* görev ve yetkisine de yer verilmiştir. Anayasa'nın 88. maddesinde ise kanunların TBMM'de teklif, görüşülme usul ve esasları düzenlenirken kesin hesap kanunlarının görüşülme usul ve esasları 161. maddede belirtilmiştir. Bu maddede kesin hesap kanun tekliflerinin görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, kesin hesap kanun teklifinin Cumhurbaşkanı tarafından sunulması hükme bağlanmıştır.

11. Kesin hesap kanunlarını diğer kanunlardan ayrı tutan bu düzenlemeler gözetildiğinde kesin hesap kanunlarının konusunun bütçe kanunlarında yer alan ödeneklerin uygulanmasını göstermekle sınırlı olduğu, kanunlarla ve bütçe kanunuyla düzenlenmesi gereken bir konunun kesin hesap kanunlarıyla düzenlenemeyeceği, herhangi bir kanunda yer alan hükümlerin değiştirilemeyeceği ve kaldırılamayacağı açıktır.

12. Bütçeler genel olarak belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgelerdir. Bununla birlikte bütçeler, yasama organı tarafından yürütme organına yıllık olarak kamu gelirlerinin toplanması ve giderlerin yapılması için izin ve yetki verilmesini düzenleyen kanunlardır. Yürütmeye verilen bu izin ve yetki, özünde yasama organının halktan aldığı bütçe hakkının gereğidir. Bir başka deyişle bütçe hakkı, vergi ve benzeri gelirlerle kamu harcamalarının çeşit ve miktarını belirleme, onaylama ve bütçe harcamalarının sonuçlarını denetleme hakkıdır. Meclis, bütçe ile verdiği yetkinin uygun kullanılmasını da bütçe sürecinin bir parçası olan kesin hesap faaliyeti ile denetlemektedir (AYM, E.2016/47, K.2018/10, 14/2/2018, §§ 25-26).

13. Dava konusu kuralla 5018 sayılı Kanun'a ekli (I) ve (II) Sayılı Cetvellerde yer alan idarelerin 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe

Kanunu'nda verilen ödenek tutarlarını aşan harcamaları için ek ödenek kabul edilmektedir. Bu itibarla kuralla cari yıldan sonra kamu idarelerine harcama yetkisi verilmektedir. Bu durum ise kamu harcamalarının önceden izin alınarak yıllık bütçelerle yapılması ilkesine ve bütçe hakkına aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim bütçe ile verilen ödenekler, harcama yapılabilecek tutarları gösterdiğinden kural ile TBMM'nin bütçe hakkı ihlal edilerek yapılan yetkisiz harcamalar kesin hesap kanunu ile kabul edilmektedir (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2020/33, K.2023/161, 28/9/2023, § 13).

14. Ayrıca ek ödeneğin kullanılmayan ödenekten mahsup edilmesi uygulamanın kamu harcamalarının önceden izin alınması ilkesine uygunluğunu sağlamamaktadır. Kamu harcamalarının önceden izin şartına bağlanması, sadece harcama miktarının toplam tutarına izin verilmesi değil, harcamaların çeşidi ve miktarının da meclis tarafından bilinmesi ve onaylanması gerekliliği anlamına gelmektedir (AYM, E.2020/33, K.2023/161, 28/09/2023, § 14). Harcamanın önceden planlanması zorunluluğu sebebiyle verilen harcama izninin esnek olması gerektiği açık olsa da bu esnekliğin Anayasa'nın 161. maddesinin ikinci fıkrası gereği 5018 sayılı Kanun'da bütçe hakkının kullanılmasını engellemeyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

15. Anayasa'nın 161. maddesinde bütçe kanunları ile kesin hesap kanunlarına farklı amaçlar yüklenmiş ve bu amaçlar ve niteliklerine uygun olarak kanunlaştırılmalarında farklı usul ve esaslar öngörülmüştür. Bütçelerle verilen harcama yetkisi, kesin hesap kanunlarıyla kontrol edilerek idare ve kurumların yaptıkları harcamalar denetlenmektedir. Yasama organının kamu harcamalarının çeşit ve miktarı ile kaynağını önceden belirleme ve onaylama yetkisi bütçe hakkının bir gereğidir. Bu itibarla kesin hesap kanunlarıyla harcama yetkisinin verilmesi, Anayasa'nın 161. maddesine aykırılık oluşturmakta ve bütçe hakkı ile bağdaşmamaktadır (AYM, E.2020/33, K.2023/161, 28/9/2023, § 14).

16. Ayrıca yasama organının yürütmenin gelir toplamasına ve harcama yapmasına izin vermesini, akabinde de harcamaların önceden verilen izne uygunluğunun denetlenmesini ifade eden bütçe hakkı, Anayasa'da düzenlenen ve bireylere tanınan hak ve özgürlüklerden mahiyet itibarıyla oldukça farklıdır. Her ne kadar yasama organının bu yetkisi *hak* biçiminde isimlendirilmekteyse de bütçe hakkı hakikatte münhasır bir kamu yetkisini

ifade etmektedir. Dolayısıyla bütçe hakkı ve bütçe hakkının bir gereği olan önceden izin şartı bireylere tanınan hak ve özgürlüklerden farklı olarak feragat edilebilir nitelikte bir yetki değildir (AYM, E.2020/33, K.2023/161, 28/9/2023, § 15).

17. Öte yandan 5018 sayılı Kanun'un 19. maddesinde ödeneklerin yetersiz olması durumunda ek bütçe yapılması, 26. maddesinde yeterli ödeneği bulunmayan işler için yüklenmeye girişilemeyeceği, 31. maddesinde bütçede öngörülen ödenekler kadar harcama yapılabileceği, 42. maddesinde kesin hesap kanununun muhasebe kayıtlarını esas alarak merkezî yönetim bütçe kanununun uygulama sonuçlarını göstereceği, 70. maddesinde ise ödenek üstü harcama yapan harcama yetkililerine ilişkin yaptırımlar düzenlenmiştir .

18. Ödeneklerin yeterli olmaması durumunda; 5018 sayılı Kanun'un 26., 31. ve 70. maddeleri gereğince harcama yapılmaması, 19. maddesi uyarınca zorunluluk durumunda ek bütçe yapılması ve 42. maddesine göre kesin hesap kanununun yalnızca bütçenin uygulama sonuçlarını göstermesi gerekirken dava konusu kuralla tamamlayıcı ödeneğin verilmesi 5018 sayılı Kanun'un 19., 26., 31., 42. ve 70. maddelerini 2022 yılı yönünden uygulanamaz hâle getirmektedir. Dolayısıyla kesin hesap kanunuyla, belirli bir giderin karşılığı ödeneğin, kullanılmayan ödenekten mahsup edilmek suretiyle karşılanmasının Anayasa'nın 161. maddesinde yer alan bütçe hakkıyla bağlaşmadığı anlaşılmaktadır (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2020/33, K.2023/161, 28/9/2023, § 17).

19. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 28/9/2023 tarihli ve E.2020/33, K.2023/161 sayılı kararında 21/12/2019 tarihli ve 7198 sayılı 2018 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu'nun 4. maddesinin 2018 yılı ödenek üstü giderlerini karşılamak üzere tamamlayıcı ödenek verilmesini öngören (3) numaralı fıkrasının, kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu idare ve kurumlarının harcamalarının önceden izin verilen yıllık bütçe kanunlarıyla yapılması gerektiği, kesin hesap kanunlarının konusunun bütçe kanunlarında yer alan ödeneklerin uygulanmasını göstermekle sınırlı olduğu, ödenek üstü yapılacak harcamalara ilişkin kanunlarda hükümlerin bulunduğu ve kesin hesap kanunlarıyla harcama yetkisi verilmesinin bütçe hakkıyla bağdaşmadığı belirtilerek anılan fıkranın Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir (AYM, E.2020/33, K.2023/161, 28/9/2023, §§ 8, 11, 17, 18).

20. Bu itibarla söz konusu kuralla benzer nitelikte olan dava konusu kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Recai AKYEL, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7., 88. ve 89. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

22. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

25/12/2023 tarihli ve 7490 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu'nun 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasına yönelik yürürlüğün durdurulması talebinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE 4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

25/12/2023 tarihli ve 7490 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu'nun 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Recai AKYEL, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE ile Yılmaz AKÇİL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 4/4/2024 tarihinde karar verildi.

Başkanvekili Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL

KARŞIOY GEREKÇESİ

25/12/2023 tarihli ve 7490 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu'nun 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. İptal kararının gerekçesinde, kuralla cari yıldan sonra kamu idarelerine harcama yetkisi verildiği, bu durumun kamu harcamalarının önceden izin alınarak yıllık bütçelerle yapılması ilkesine ve bütçe hakkına aykırılık oluşturduğu, bütçeyle verilen ödenekler harcama yapılabilecek tutarları gösterdiğinden kuralla meclisin bütçe hakkı ihlal edilerek yapılan yetkisiz harcamaların kesin hesap kanunu ile kabul edildiği değerlendirmelerine yer verilmiştir.

7490 sayılı Kanun'un *"Kullanılmayan ödenek"* başlıklı 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, 2022 yılı merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 62.255.957.374,01 Türk lirası, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin 11.958.919.929,91 Türk lirası ve (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların 817.046.500,22 Türk lirası ödeneğinin kullanılmadığı belirtilmiştir. Anılan maddenin iptali talep edilen (2) numaralı fıkrasında ise, merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiği üzere, kamu idarelerinin 2022 yılı ödenek üstü giderlerini karşılamak üzere 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin

4.139.051.484,36 Türk lirası gideri ile (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin 2.484.814,13 Türk lirası giderinin karşılığı ödeneğin kullanılmayan ödenekten mahsup edilmek suretiyle karşılandığı belirtilmiştir.

Anayasa'nın 87. maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) görev ve yetkileri arasında *"bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek"* görev ve yetkisine de yer verilmiş; bütçe ve kesinhesap ile ilgili hükümler ise 161. maddede birlikte düzenlenmiştir.

Bütçe genel olarak belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgedir. Devlet, bir yıl süresince bütçe kanununda belirtilmesi koşuluyla harcama yapabilmekte ve gelir toplayabilmektedir (AYM, E.2017/19, K.2018/11, 14/2/2018, § 6).

Bütçe kanunları, devlette kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için öngörülen gelirlerin nasıl toplanacağına ve yönetileceğine, planlanan harcama ve yatırımlara ilişkin ilkelerin belirlendiği özel yasama işlemleridir. Bütçe kanunlarının zamanında hazırlanamaması veya kabul edilememesi kamu düzeninde telafisi güç zararlar doğurabileceğinden Anayasa'da bütçe kanunlarının hazırlanması, parlamentoda görüşülmesi ve yayımlanması bakımından diğer kanunlardan farklı usuller benimsenmiştir (AYM, E.2017/19, K.2018/11, 14/2/2018, § 7). Meclis, bütçe ile hükûmete gelir toplama ve gider yapma yetkisi vermekte; bu yetkinin uygun kullanılmasını da *bütçe sürecinin bir parçası olan kesin hesap faaliyeti* ile denetlemektedir (AYM, E.2017/19, K.2018/11, 14/2/2018, § 13).

Merkezî yönetim kapsamındaki idarelere ait bütçelerin hazırlanması, uygulanması, muhasebeleştirilmesi, raporlanması ve kontrolüne ilişkin usul ve esaslar 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un "*Bütçe ilkeleri*" kenar başlıklı 13. maddesinin birinci fıkrasının (n) bendinde, kamu hizmetlerinin bütçelere konulacak ödeneklerle, mevzuatla belirlenmiş yöntem, ilke ve amaçlara uygun olarak gerçekleştirilmesi öngörülmüş; (o) bendinde de bütçelerde ödeneklerin belirli amaçları gerçekleştirmek üzere tahsis edilmesi esası getirilmiştir.

Ödenek esas itibarıyla para veya nakit olmayıp yürütülmesi zorunlu kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların yapılabilmesine imkân tanıyan harcama iznini ifade eder. Bütçeyle verilen ödenekler, tahsis edildikleri

amaçlar doğrultusunda yılı içinde yaptırılan iş, satın alınan mal ve hizmetler ile diğer giderlerin karşılanmasında kullanılır. Ödeneklerin bütçe yılındaki tüm ihtiyaçları karşılayacak şekilde belirtilmesi gerekir. Ancak söz konusu ödenekler tahmine dayalı olduğundan bunun çeşitli nedenlerle yıl içinde yetersiz kalması söz konusu olabilir. Böyle durumlarda ortaya çıkacak ödenek ihtiyacının karşılanması yöntemlerinden birisi de bütçenin kendi içinde gerçekleştirilecek ödenek aktarmasıdır (AYM, E.2017/19, K.2018/11, 14/2/2018, § 11; AYM, E.2018/27, K.2020/49, 24/9/2020, § 17).

Öte yandan Sayıştay Genel Kurulu 27/06/1985 tarihli 85/4505-5 numaralı kararında ödenek üstü giderlerin tamamlayıcı ödenek verilmesi suretiyle karşılanmasına ilişkin *"Bütçe Kanunları ile bütçe işlemlerine ve harcamaya ilişkin diğer mevzuat çerçevesinde yürütülen hizmetler dolayısıyla yapılan harcamaların sayman hesapları esas alınarak saptanan kesin sonuçları, Bakanlar Kurulunca Muhasebei Umumiye Kanunu'nun 100. maddesi gereğince şekil taksimat bakımından bütçe kanunlarına paralel olarak hazırlanan kesin hesap kanunu tasarılarıyla TBMM'ye sunulmakta bu tasarıların kabulüyle de bütçe uygulaması uygun görülerek onanmış olmaktadır. Bütçede belirlenen ödenekler karşılığı yapılan kesin harcamaların yasama organınca kabulü sırasında bir hizmet için bütçe kanunuyla ayrılan ödenekten fazla harcama yapılmak suretiyle ortaya çıkan ödenek üstü harcamalar, harcamanın ilişkin bulunduğu bölüm içindeki ödeneklerle ya da tamamlayıcı ödenek verilmek suretiyle karşılanmışsa, bütçe tertibine uygunsuzluk ve ödeneksiz harcama yönünden mevzuata aykırılık giderilmiş bulunmaktadır. Bu nedenle yasama organının iradesiyle ödenekle karşılanan bu harcamalardan dolayı sorumlulara sorumluluk yüklenilmesinde söz konusu olmaması gerekmektedir."* değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Sayıştay Genel Kurulu'nun anılan kararında da belirtildiği üzere bütçe kanunuyla ayrılan ödenekten fazla harcama yapılmak suretiyle ortaya çıkan ödenek üstü harcamaya ilişkin gerekli olan ödenek farkının yürütme organınca kesin hesap kanunu teklifi içerisinde TBMM'nin onayından geçerek karşılanmasına tamamlayıcı ödenek denmektedir. Tamamlayıcı ödenek yıl sonu ödeneğinin üzerinde gerçekleşen TBMM'nin bütçe hakkının kullanılması kapsamında ortaya çıkmış uygulamadır. Tamamlayıcı ödenek işin doğası gereği başlangıç ödeneği mahiyetindedir. Söz konusu uygulama bütçeler hazırlanırken öngörülen makro ekonomik tahmin ve diğer varsayımlardaki sapmalar ile yıl içerisinde ortaya çıkan ani ve zorunlu giderler nedeniyle yıl sonunda gerçekleşen ödenek üstü harcamalar için TBMM'nin bütçe hakkı kapsamında onayının alınması işleminden ibarettir.

Tamamlayıcı ödenek bütçe tekniğine uygun şekilde ve teamül olarak cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kesin hesap kanunlarıyla yasal bir zemine kavuşmuştur.

Dava konusu kuralda kamu idarelerinin 2022 yılı ödenek üstü giderlerini karşılamak üzere anılan giderlerin karşılığı ödeneğin -aynı maddenin ilk fıkrasında miktarı ve ayrıntıları belirtilen- kullanılmayan ödenekten mahsup edilmek suretiyle karşılandığı belirtilmiştir. Bu bağlamda kuralla tamamlayıcı ödenek uygulaması kapsamında bütçenin kendi içinde bir ödenek aktarması gerçekleştirildiği, bütçenin dışına çıkılmasının veya bütçenin üzerinde bir harcama yapılmasının söz konusu olmadığı, aktarma konusu yapılan miktarın genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler yönünden ayrı ayrı açık ve net olarak gösterildiği, anılan uygulamanın kesin bütçe sürecinin bir parçası olan kesin hesap faaliyeti kapsamında kesin hesap kanunu ile doğrudan yasama organınca yapıldığı, yürütme organına ödenek aktarma konusunda verilmiş bir yetki bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın TBMM'nin sahip olduğu bütçe hakkının devrine sebebiyet verdiği veya anılan hakkın ihlâl edilerek TBMM'nin izni bulunmaksızın kamu harcaması yapıldığı söylenemeyeceği gibi bütçe içindeki kullanılmayan ödeneğin aktarılması suretiyle kesin hesap kanunuyla tamamlayıcı ödenek verilmesinin bütçe hakkıyla bağdaşmayan başka bir yönü de bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kuralın, Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı olmadığı ve iptal talebinin reddi gerektiği sonucuna ulaşıldığından, aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye	Üye	Üye
Recai AKYEL	Selahaddin MENTEŞ	İrfan FİDAN

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/170
Karar Sayısı : 2024/96
Karar Tarihi : 4/4/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Sorgun Sulh Ceza Hâkimliği

İTİRAZIN KONUSU: 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 72. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"...kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde..."* ibaresinin iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İdari para cezasının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 72. maddesi şöyledir:

"Ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazlarının kullanılması:

*Madde 72 – Araçlarda ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazları yönetmelikte gösterilen şartlara uygun olarak ve **kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde** kullanılabilir.*

(Değişik: 21/5/1997-4262/4 md.) Bu madde hükmüne uymayan sürücüler 1 800 000 lira para cezası ile cezalandırılırlar.

Kanun ve yönetmelikte belirtilen şartlara uymayan ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazları ile sürücünün izleme ve kullanma sahası içinde kalan görüntü cihazları araçlardan söktürülür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ,

Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 30/11/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Abdullah ATAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 2918 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Kanun'un amacı, kara yollarında can ve mal güvenliği yönünden trafik düzeninin sağlanması ve trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemlerin belirlenmesi olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda trafik düzeni ve güvenliğinin sağlanması amacıyla Kanun'un 72. maddesinde araçlarda ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazlarının kullanımına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

4. Anılan maddenin birinci fıkrasında araçlarda ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazlarının yönetmelikte gösterilen şartlara uygun olarak ve kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde kullanılabileceği belirtilmiştir. Söz konusu fıkrada yer alan *"...kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde..."* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

5. Maddenin ikinci fıkrasında bu kurala uymayan sürücülere idari para cezasının uygulanacağı; üçüncü fıkrasında ise kanun ve yönetmelikte belirtilen şartlara uymayan ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazları ile sürücünün izleme ve kullanma sahası içinde kalan görüntü cihazlarının araçlardan söktürüleceği hüküm altına alınmıştır.

B. İtirazın Gerekçesi

6. Başvuru kararında özetle; kamunun rahat ve huzurunun hangi hâllerde bozulduğunun ve bunun tespitinin nasıl yapılacağının belirsiz olduğu, kuralın uygulanmasında idareye geniş bir takdir yetkisi tanındığı, bu durumun sübjektif değerlendirmelere dayanan yaptırımlara sebebiyet

vereceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

7. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında *"Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez"* denilerek *suçun kanuniliği*; üçüncü fıkrasında da *"Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur"* denilerek *cezanın kanuniliği* ilkesi güvence altına alınmıştır.

8. Anayasa'nın anılan maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak açıklıkta, anlaşılır ve sınırları belirli olarak kanunda gösterilmesi gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır (AYM, E.2020/16, K.2020/33, 25/6/2020, § 15).

9. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin kuralın suç ve cezalar yönünden özel düzenlemesi olarak değerlendirilebilir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, cezalandırmanın temel haklara etkisinden kaynaklanan önemi nedeniyle zaman içinde bir ceza hukuku kavramı olarak alt ilkeler de içerecek şekilde gelişmiştir (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 15).

10. Anayasa Mahkemesi birçok kararında belirlilik ilkesinin yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade ettiğini, yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliklere ilişkin gereklilikleri karşılaması şartıyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirliliğin sağlanabileceğini, asıl olanın muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığı olduğunu vurgulamıştır (AYM, E.2011/45, K.2013/24, 31/1/2013; E.2014/118, K.2015/35, 1/4/2015; E.2016/44, K.2016/153, 7/9/2016, § 6; E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 43; E.2017/179, K.2018/106, 8/11/2018, § 10; E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 247; E.2018/112, K.2021/24, 31/3/2021, § 41).

11. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tâbidir. Adli ve idari suçlarda davranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı hukuki bir değerin ihlâli söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, §13).

12. Korunan hukuki değer ile ihlâlin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından daha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine imkân tanıyan düzenlemeler de bulunmakla birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olması, idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değerin ihlâl edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, §14; E.2019/110, K.2021/85, 11/11/2021, § 19).

13. Ceza hukuku; toplumun kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla ilgili olduğundan suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması devletin ceza siyasetiyle ilgilidir. Bu bağlamda hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler bakımından kanun koyucu; Anayasa'nın temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla toplumda belli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçüde ceza yaptırımları veya ceza yaptırımına seçenek yaptırımlarla karşılanacağı, hangi hâl ve hareketlerin ağırlaştırıcı ya da hafifletici öge olarak kabul edileceği gibi konularda takdir yetkisine sahiptir (AYM, E.2005/79, K.2009/38, 5/3/2009; E.2017/179, K.2018/106, 8/11/2018, § 13).

14. Şüphesiz hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi kabahatler hukuku açısından da Anayasa'ya bağlı kalmak şartıyla hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsünün belirlenmesi ve idareye yaptırım uygulama yetkisinin

verilmesi gibi konularda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak idareye yaptırım uygulama yetkisi verilmesinin amacı, değişen sosyal, siyasal ve ekonomik koşulların ortaya çıkardığı toplumsal gereksinimlerin yerinde, zamanında ve etkin bir biçimde karşılanabilmesi için idareye farklı çözümler arasından uygun ve yerinde olanı seçme serbestîsi tanımaktır. Bu serbestî idareye *keyfî* olarak hareket edebilme yetkisi vermemektedir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015, §§ 195-198).

15. Kanun koyucunun itiraz konusu kuralla, araçlarda ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazlarının kamunun rahat ve huzurunu bozacak şekilde kullanılması hâlinde idari yaptırım uygulanmasını öngörmek suretiyle kişilerin huzurlu bir ortamda, rahatsız edilmeden, huzur ve sükûn içinde yaşamlarını ve faaliyetlerini sürdürmesini sağlamayı amaçladığı anlaşılmaktadır.

16. İtiraz konusu kuralın şeklî anlamda kanun hükmü olduğu ve erişilebilir nitelikte olduğu açıktır. Bununla birlikte kuralın belirli olduğunun söylenebilmesi için uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların da öngörülebilir olması gerekir. Bu itibarla kuralın kamu otoritelerinin Anayasa ile korunan temel haklara yönelik keyfî müdahalelerine karşı koruyucu önlem içerip içermediğinin de belirlenmesi gerekir (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2023/132, K.2023/183, 26/10/2023, § 27).

17. Araçlarda ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazlarının kamunun rahat ve huzurunu bozacak şekilde kullanılması hâli çok farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bu kavramın kapsamına giren tüm davranışların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve tek tek sayılması zorunluluğundan söz edilemez. Suç veya kabahat olarak düzenlenen fiilin, farklı hareket biçimleriyle işlenebilir olması belirsiz olduğu anlamına gelmez. Kanun'un, hangi eylemin suç veya kabahat teşkil ettiğinin ve bu eyleme bağlanan yaptırımın ne olduğunun, belli bir açıklık ve kesinlikte öngörülebilmesine imkân verecek şekilde kaleme alınmış olması, kanunilik ilkesinin sağlanması bakımından yeterlidir (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2015/22, K.2015/37, 1/4/2015).

18. İtiraz konusu kuralla ilgili olarak anılan cihazların *kamunun rahat ve huzurunu bozacak şekilde* kullanılıp kullanılmadığı, davranışın gerçekleştiği yer ve zaman başta olmak üzere somut olayın koşulları gözetilerek yetkili idari mercilerce tespit edilecek ve kural bu suretle uygulanacaktır. Ayrıca kural nedeniyle yaptırım uygulanan kişilerin Anayasa'nın 125. maddesi

uyarınca bu işlem ve kararların hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yargı yerlerine başvurma imkânlarının bulunduğu ve mahkemelerin de uygulanan yaptırımların hukuka aykırı olduğunu veya kabahatin işlendiği hususunun idarece şüpheden uzak ve somut delillerle ortaya konulamadığını tespit etmeleri hâlinde bunları iptal etme yetkisine sahip oldukları gözetildiğinde kuralın keyfî olarak uygulanmasını engelleyecek güvencelerin de bulunduğu görülmektedir.

19. Bu bağlamda kuralın belirsiz olmadığı, somut fiilin kanunda kabahat olarak öngörülen *"...kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde..."* tanımına uyup uymadığının her bir olayın koşullarına göre idare ve mahkemelerce tespit edileceği, Kanun'da, araçlarda ses, müzik, görüntü ve haberleşme cihazlarının yönetmelikte gösterilen şartlara uygun olarak ve kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde kullanılmaması hâlinin kabahat olarak düzenlenerek buna ilişkin yaptırımın da belirlenmiş olduğu anlaşıldığından kuralın suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

20. Öte yandan hiç kuşkusuz her düzenlemede olduğu gibi itiraz konusu kuralın da uygulanmasıyla ilgili olarak bazı sorunlar ortaya çıkabilir. Bu bağlamda mevcut uyuşmazlıklara ilişkin sorunların her somut olayın özellikleri dikkate alınarak kuralın amacına uygun şekilde yorumlanması suretiyle mahkeme içtihatlarıyla çözülmesi gerekmektedir. Kuralın lafzı ile amacı birlikte yorumlanarak ve ceza hukukunun genel kabul görmüş ilkeleri gözönünde bulundurularak çözülebilecek sorunların uygulamaya ilişkin olduğu açıktır. Bu nedenle de kuraldan ziyade kuralın uygulanması ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek sorunlar anayasallık denetiminin konusu dışında kalmaktadır (AYM, E.2017/135, K.2019/35, 15/5/2019, § 31; E.2020/82, K.2021/20, 18/3/2021, § 14; E.2021/24, K.2021/79, 4/11/2021, § 9).

21. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 38. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 13. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 72. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"...kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2024/10
Karar Sayısı : 2024/97
Karar Tarihi : 4/4/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 297. maddesinin 9/6/2021 tarihli ve 7327 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…muvafakatini almak zorundadır."* ibaresinin Anayasa'nın 9., 10., 138. ve 140. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

OLAY: Konkordato sürecinde mühlet verilen borçlunun tasarruf izni verilmesini talep etmesi üzerine itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 297. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı ikinci fıkrası şöyledir:

> *"(Değişik ikinci fıkra:9/6/2021-7327/5 md.) Borçlu, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez, kefil olamaz ve ivazsız tasarruflarda bulunamaz; taşınmazını, işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırını ve işletmenin devamlı tesisatını devredemez ve takyit edemez. Aksi hâlde yapılan işlemler hükümsüzdür. Mahkeme bu işlemler hakkında karar vermeden önce komiserin görüşü ile alacaklılar kurulunun* ***muvafakatini almak zorundadır.****"*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM,

Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 18/1/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. 2004 sayılı Kanun'un 297. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde, konkordato sürecinde borçlunun, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemeyeceği, kefil olamayacağı ve ivazsız tasarruflarda bulunamayacağı; taşınmazını, işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırını ve işletmenin devamlı tesisatını devredemeyeceği ve takyit edemeyeceği belirtilmiştir. Fıkranın üçüncü cümlesinde ise mahkemenin bu işlemler hakkında karar vermeden önce komiserin görüşü ile alacaklılar kurulunun muvafakatini almak zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır.

4. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 2004 sayılı Kanun'un 297. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…muvafakatini almak zorundadır."* ibaresinin iptalini talep etmiştir.

5. Bakılmakta olan davadaki talebin konusu mal varlığıyla ilgili olarak borçluya tasarrufta bulunma izni verilmesine ilişkindir. Talebin kabulünün şartlarından biri alacaklılar kurulunun muvafakatinin alınmasıdır. Bununla birlikte itiraz konusu kuralın *"…almak zorundadır."* şeklindeki bölümü komiserin görüşünün alınması bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla kuralın esasına ilişkin incelemenin talebin konusu

da gözetilerek kuralda yer alan *"...muvafakatini..."* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

6. Açıklanan nedenlerle 2004 sayılı Kanun'un 7101 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 297. maddesinin 7327 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"... muvafakatini almak zorundadır."* ibaresinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan ibarede yer alan *"...muvafakatini..."* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına, yürürlüğünün durdurulması talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

8. 2004 sayılı Kanun'un 285 ila 309/l maddelerinde konkordato müessesesi düzenlenmiştir. Kanun'un 285. maddesinin birinci fıkrasında borçlarını, vadesi geldiği hâlde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlunun, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek ya da muhtemel bir iflastan kurtulabilmek için mahkemeden konkordato talep edebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında da iflas talebinde bulunabilecek her alacaklının gerekçeli bir dilekçeyle borçlu hakkında konkordato işlemlerinin başlatılmasını isteyebileceği belirtilmiştir. Borçlu veya alacaklı tarafından talep edilebilen konkordato, borçlunun çeşitli sebeplerle bozulan maddi durumunun iyileştirilmesini, ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmesini ve borçlarını ödeyebilmesini sağlamayı amaçlamaktadır (AYM, 2021/82, 2022/167, 29/12/2022, § 3).

9. Söz konusu Kanun'un 287. maddesinin birinci fıkrasında konkordato talebi üzerine mahkemenin 286. maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit etmesi hâlinde derhâl geçici mühlet kararı vereceği ve borçlunun mal varlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alacağı hükme bağlanmıştır. Geçici mühlet kararıyla birlikte konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olup olmadığının yakından incelenmesi

ve borçlunun geçici mühlet içindeki faaliyet ve işlemlerinin denetlenmesi suretiyle borçlunun mal varlığının ve alacaklıların menfaatinin korunması amacıyla mahkemece sayısı en çok üç olmak üzere geçici konkordato komiseri görevlendirilir (AYM, 2021/82, 2022/167, 29/12/2022, § 4). Geçici mühlet içinde mahkemece borçluya kesin mühlet verilip verilmeyeceği değerlendirilmektedir.

10. Geçici mühlet ve kesin mühletin en önemli etkisi Kanun'un 294. maddesi uyarınca verilen mühlet içinde kural olarak mevcut takiplerin durması ve yeni bir takibin başlatılamamasıdır. Bunun yanı sıra 297. maddede borçlunun tasarruf yetkisinin de önemli ölçüde sınırlanacağı hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda borçlunun bazı tasarrufları yapması yasaklanmakta, bazı tasarrufları yapması konkordato komiserinin iznine tabi kılınabilmekte ve borçlu, konkordato komiserinin gözetiminde faaliyetlerine devam edebilmektedir. Borçlunun tasarruf yetkisi tamamen kaldırılarak onun yerine konkordato komiserinin işletmenin faaliyetlerini devam ettirmesine dahi hükmedilebilmektedir (AYM, 2021/82, 2022/167, 29/12/2022, § 5).

11. Konkordato mühletinin amacı borçlunun takiplerden korunmuş bir şekilde alacaklılar toplantısı vasıtasıyla alacaklılar ile anlaşarak konkordato yapabilmesine ve konkordatonun mahkemece tasdikine imkân tanımaktır (AYM, 2021/82, 2022/167, 29/12/2022, § 6).

12. Kanun'un 289. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde mahkemenin kesin mühlet kararıyla beraber veya kesin mühlet içinde yedi alacaklıyı geçmemek ve tek sayıda olmak kaydıyla alacaklılar kurulu oluşturulmasına karar verebileceği belirtilmiştir. Anılan fıkranın ikinci ve üçüncü cümlelerinde alacakları, hukuki nitelik itibarıyla birbirinden farklı olan alacaklı sınıfları ve varsa rehinli alacaklıların, alacaklılar kurulunda hakkaniyete uygun şekilde temsil edilmesi ve alacaklılar kurulu oluşturulurken komiserin görüşünün alınması gerektiği hükme bağlanmıştır. Söz konusu fıkranın dördüncü cümlesinde ise alacaklılar kurulunun her ay en az bir kere toplanacağı ve hazır bulunanların oyçokluğuyla karar alacağı belirtilmiştir. Böylelikle alacaklılar kurulu oluşturulması kural olarak mahkemenin takdirine bırakılmış olup bu kurulun oluşturulmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

13. Kanun'un 290. maddesinin yedinci fıkrasında alacaklılar kurulunun, komiserin faaliyetlerine nezaret edeceği, komisere tavsiyelerde

bulunabileceği ve Kanun'un öngördüğü hâllerde mahkemeye görüş bildireceği ve komiserin faaliyetlerini yeterli bulmaması hâlinde mahkemeden komiserin değiştirilmesini gerekçeli bir raporla isteyebileceği belirtilmiştir. Kanun'un 291. maddesinin ikinci fıkrasında mahkemenin, bu madde kapsamında kesin mühletin kaldırılmasına karar vermeden önce ve 292. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kesin mühleti kaldırarak borçlunun iflasına karar vermeden önce alacaklılar kurulunu davet etmek, dolayısıyla dinlemek zorunda olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Alacaklılar kuruluna ilişkin bu düzenlemelerin, borçluya kesin mühlet tanınmasının ve mühlet içinde alınacak kararların, alacaklıların haklarını elde edebilmelerine doğrudan etkisinden, başka bir ifadeyle alacaklıların haklarının korunması gerekliliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda mühlet tanınan borçlunun ticari faaliyetlerinin niteliği ve ölçeği gibi sebeplerden ötürü kanun koyucunun alacaklıların da sürece dâhil edilmesi ihtiyacının söz konusu olabileceğini göz önünde bulundurduğu görülmektedir.

B. İtirazın Gerekçesi

15. Başvuru kararında özetle; konkordato sürecinde borçlunun kanunda belirtilen hukuki işlemleri ancak mahkeme kararıyla kendisine izin verilmesi hâlinde yapabildiği, buna karşılık borçlunun söz konusu işlemleri yapabileceği yönündeki mahkeme kararının itiraz konusu kuralla alacaklılar kurulu tarafından muvafakat verilmiş olması şartına bağlanmış olduğu, mahkeme kararının şarta bağlanmasının mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi ile bağdaşmadığı, alacaklılar kurulunun karar yeter sayısının kanunda düzenlenmediği belirtilerek itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 9., 10., 138. ve 140. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri yönünden incelenmiştir.

17. Kanun'un 297. maddesinde kesin mühletin borçlu bakımından sonuçları düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde kesin mühlet kararından itibaren borçlunun ancak mahkemenin izni ile yapabileceği hukuki işlemler belirlenmiştir. Bu kapsamda borçlu tarafından rehin tesisi, kefalet verilmesi, ivazsız tasarruflarda bulunulması,

taşınmazlar ile işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırların ve işletmenin devamlı tesisatının devredilmesi ve takyit edilebilmesi mahkemenin iznine tabi kılınmıştır. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde bu işlemlerin mahkeme izni alınmadan yapılması hâlinde hükümsüz olacağı belirtilmiştir.

18. İtiraz konusu kuralda ise mahkemenin bu işlemlere izin verilmesi talebini kabul etmeden önce alacaklılar kurulunun muvafakatini almak zorunda olduğu hükme bağlanmıştır.

19. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."* denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır.

20. Anayasal anlamda mülkiyet hakkı ekonomik değer ifade eden ve değeri parayla ölçülebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2018/106, K.2019/80, 16/10/2019, § 14). Bu bağlamda mülkiyet hakkı, maddi varlığı bulunan taşınır ve taşınmaz mal varlığını kapsadığı gibi maddi bir varlığı bulunmayan hak ve alacakları da içermektedir.

21. Anayasa'nın anılan maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı; kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve tasarruf etme, onun semerelerinden yararlanma imkânı veren bir haktır (AYM, E.2022/128, K.2023/136, 26/7/2023, § 18; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Konkordato sürecindeki borçlunun mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemelerin borçlu bakımından mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Öte yandan konkordato sürecindeki borçludan alacaklı olanların alacaklarını takip yetkilerini kısıtlayan düzenlemelerin de alacaklıların mülkiyet hakkını etkilediği açıktır.

22. Anayasa'nın 5. maddesi insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Devlet, kişilerin mülkiyet hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve etkili bir şekilde mülkiyet hakkının korunması amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri almak zorundadır.

23. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu hakka müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (AYM, E.2021/82, K.2022/167, 29/12/2022, § 17; E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 13; *Eyyüp Boynukara*, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-40; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi*, B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44).

24. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde -özel kişiler arası uyuşmazlıklar ile ilgili olsun ya da olmasın- alacakların tahsilinin düzenlenmesi ve kişilerin alacaklarına kavuşması bakımından etkili bir sistem kurma sorumluluğu bulunmaktadır. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri, karşılıklı hak ve menfaatler dengesine dayanmaktadır. Alacakların tahsiline ilişkin süreç bakımından da durum böyledir. Konkordato sürecindeki borçludan olan alacaklar da Anayasa'nın 35. maddesine göre mülkiyet hakkının kapsamındadır. Dolayısıyla bir tarafta alacaklının mülkiyet hakkı kapsamında bulunan bir *alacak* söz konusudur. Diğer tarafta ise alacaklının bu alacağa kavuşması için başvuracağı borçlunun mülkiyet hakkı kapsamındaki *mal varlığı* bulunmaktadır (benzer yönde bkz. *Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 71).

25. Kanun'un 297. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde kesin mühlet içinde borçlu tarafından rehin tesisi, kefalet verilmesi, ivazsız tasarruflarda bulunulması, taşınmazlar ile işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırların ve işletmenin devamlı tesisatının devredilmesi ve takyit edilebilmesi mahkemenin iznine tabi kılınmıştır. İtiraz konusu kural ise mahkemenin bu işlemlerin yapılmasına izin vermeden önce alacaklılar kurulunun muvafakatini almak zorunda olduğunu düzenlemektedir.

26. Yukarıda da açıklandığı üzere maddi durumu çeşitli sebeplerle bozulan borçlunun ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmesi ve borçlarını ödeyebilmesi amacıyla öngörülen konkordatonun gerçekleşebilmesi, alacaklıların alacaklarının vadesine ilişkin değişiklikler ve/veya ifa

edilebilecek oranı hakkında borçlu ile anlaşmalarına bağlıdır. Nitekim Kanun'un 286. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde bu hususların konkordato ön projesinde yer alması gerektiği belirtilmiştir. Kanun'un 306. maddesinde de mahkemece konkordatonun tasdiki kararı verilebilmesi için konkordato projesinin alacaklılar tarafından 302. madde uyarınca kabul edilmiş olması, ön koşul olarak düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeler ile alacaklıların haklarının korunmasının amaçlandığı açıktır. Borçlunun mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisine ilişkin olarak Kanun'da öngörülen sınırlamaların mahkeme tarafından kaldırılabilmesi için alacaklılar kurulunun muvafakatini zorunlu kılan itiraz konusu kuralın da anılan düzenlemeler gibi alacaklıların korunması amacıyla öngörüldüğü görülmektedir.

27. Devlet alacakların tahsiline ilişkin sistemi kurarken gerek alacaklıların gerekse de borçlu ve üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini gözetmek, kişilerin mülkiyet haklarının korunması için gerekli tedbirleri almak durumundadır (AYM, E.2021/82, K.2022/167, § 21).

28. Konkordato sürecinde borçlunun mal varlığı üzerinde tasarrufta bulunmasının, alacaklıların alacaklarını tahsil edip edemeyeceklerini veya hangi oranda tahsil edebileceklerini doğrudan etkileyebilecektir. Borçlunun ise ticari faaliyetlerine devam ederek mali durumunu iyileştirebilmesi için söz konusu tasarruf yetkisini kullanması gerekebilir. Konkordatonun, alacaklıların alacaklarına mümkün olduğu ölçüde tahsil edebilmesinin yanında mali durumu bozulan borçlunun durumunu iyileştirerek ticari faaliyetlerine devam edebilmesine imkân tanıma amacı da bulunmaktadır. Bu nedenle konkordato sürecinde alacaklılar ile borçlunun menfaatlerini dengeleyecek yollar öngörülmesi gerekmektedir. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçüsüzlüğe neden olması, mülkiyet hakkı yönünden pozitif yükümlülüklerle bağdaşmayabilir. Dolayısıyla her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir netice doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması gerekir.

29. Kural mahkemece borçlunun mal varlığı üzerinde tasarruf yetkisini kullanması yönünde karar verilebilmesini, komiserin görüşünün alınmasının yanında alacaklılar kurulunun muvafakat etmiş olması şartına da bağlamaktadır. Buna göre alacaklılar kurulunun muvafakat etmemesi hâlinde mahkemenin borçlunun tasarruf yetkisini kullanması yönünde karar vermesi mümkün olmayacaktır. Mahkeme tarafından borçluya tasarrufta

bulunma izni verilmesinin alacaklılar kurulunun muvafakati şartına bağlanması mahkemenin, borçluya izin vermesinin tarafların menfaatine daha uygun olup olmadığı hususunda değerlendirme yapması imkânını ortadan kaldırmaktadır. Diğer bir ifadeyle kural, alacaklıların muvafakat vermeme yönündeki kararının tarafların menfaatleri yönünden en uygun çözüm olup olmadığını değerlendirme hususunda mahkemeye herhangi bir takdir alanı bırakmamaktadır.

30. Anayasal güvence altında olan mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülükler, borçlu ile alacaklıların menfaatleri arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Adil bir denge kurulabilmesi ise ancak alacaklılar kurulunun kararının da denetime tabi kılınması ve hâkime takdir yetkisi verilmesiyle sağlanabilir. Borçluya izin verilmesinin tarafların menfaatlerinin korunması bakımından hakkaniyete daha uygun sonuçlar doğurabileceğinin değerlendirildiği durumlarda mahkemeyi değerlendirme ve takdir yetkisinden mahrum bırakmak devletin anılan pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmamaktadır.

31. Öte yandan Kanun'un 289. maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen istisna dışında alacaklılar kurulu oluşturulmasının mahkemenin takdirinde olduğu dikkate alındığında, alacaklılar kurulu oluşturulmayan hâllerde borçlunun tasarruf yetkisini kullanabilmesi yönündeki mahkeme kararı için komiserin görüşünün alınmasının yeterli kabul edildiği görülmektedir.

32. Konkordatoda borçlunun ticari faaliyetlerine devam edebilmesi ile alacaklıların alacaklarını mümkün ölçüde tahsil edebilmesi yönündeki yarışan menfaatlerinin dengelenmesi, bu menfaatler arasında denge kurulabilmesi amacıyla da sürecin komiser atanmak suretiyle mahkemece yürütüldüğü gözetildiğinde itiraz konusu kuralla söz konusu menfaatler arasında kurulması gereken dengenin alacaklılar lehine borçlu aleyhine sonuçlara yol açabileceği anlaşılmaktadır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 5. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 9., 10., 138. ve 140. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA EKİSİ

34. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

35. 2004 sayılı Kanun'un 297. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…muvafakatini…"* ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan cümlede yer alan *"…ile alacaklılar kurulunun…"* ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

36. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 297. maddesinin 9/6/2021 tarihli ve 7327 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "*...muvafakatini...*" ibaresine yönelik yürürlüğün durdurulması talebinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE 4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 297. maddesinin 9/6/2021 tarihli ve 7327 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan;

A. "*...muvafakatini...*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B. "*...ile alacaklılar kurulunun...*" ibaresinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2021/106
Karar Sayısı : 2024/101
Karar Tarihi : 9/5/2024

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 18/7/2021 tarihli ve 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. 3. maddesiyle 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un yeniden düzenlenen 4. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* bölümünün,

2. 4. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesine eklenen *"…hava ayrıştırma,…"* ibaresinin,

3. 11. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 19. maddesinde yer alan *"…üç yıl…"* ibaresinin *"…dört yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin,

4. 16. maddesiyle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen geçici 85. maddenin;

a. Birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır."* ibaresinin,

b. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…"* ve *"…İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,…"* ibarelerinin,

c. Altıncı fıkrasında yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonunca…"* ibaresinin,

ç. Dokuzuncu fıkrasında yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu tarafından…"* ibaresinin,

5. 20. maddesiyle 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…üç yıl…"* ibaresinin *"…altı yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin,

6. 21. maddesiyle 16/4/2020 tarihli ve 7244 sayılı Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin üçüncü cümlesinde yer alan *"…üç ay…"* ibaresinin *"…altı ay…"* şeklinde değiştirilmesinin,

7. 23. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 35. maddesinin (A), (B), (C), (Ç), (D) ve (G) fıkralarında yer alan *"…üç yıl…"* ibarelerinin *"…dört yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 9., 12., 13., 15., 17., 19., 20., 22., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 60., 65., 70., 73., 118., 125., 128., 129., 153., 169. ve 171. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına,

B. 1. 11., 20. ve 23. maddelerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmalarına karar verilmesi talebiyle açılan davanın 7145 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan E.2018/137,

2. 21. maddesinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan davanın 7244 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan E.2020/56,

sayılı dava ile birleştirilmesine,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

A. 3. maddesiyle 1567 sayılı Kanun'un yeniden düzenlenen 4. maddesi şöyledir:

> *"Madde 4 – (Mülga:24/12/2008-5827/2 md.) (Yeniden Düzenleme:18/7/2021-7333/3 md.)*
>
> *Hazine ve Maliye Bakanlığı; bu Kanuna dayanılarak çıkarılan karar, yönetmelik, tebliğ ve diğer genel ve düzenleyici işlemler uyarınca başvurusu alınacak, düzenlenecek veya onaylanacak her türlü izin veya belge ile Bakanlık tarafından geliştirilen bilgi sistemlerinin sistem kullanıcılarına sunumu kapsamında, her bir başvuru, izin, belge veya sistem sunumu için bir mali yıl içerisinde **altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde** ücret almaya yetkilidir. Bu tutar, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanır."*

B. 4. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ibarenin eklendiği üçüncü fıkrası şöyledir:

> *"(Değişik üçüncü fıkra: 22/5/1987 - 3373/7 md.; İptal: Ana. Mah. nin 17/12/2002 tarihli ve E.:2000/75, K.:2002/200 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 17/6/2004-5192/1 md.) (Değişik birinci cümle: 25/6/2010-6001/33 md.) Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, **hava ayrıştırma,** altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim, ve spor tesisleri ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Devletçe yapılan ve/veya işletilenlerden bedel alınmaz. Bu izin süresi kırkdokuz yılı geçemez. Bu alanlarda Devletçe yapılanların dışındaki her türlü bina ve tesisler iznin sona ermesi halinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer. Söz konusu tesisler Orman Genel Müdürlüğü veya Çevre ve Orman Bakanlığı ihtiyacında kullanılabilir veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirilebilir. İzin amaç ve şartlarına uygun olarak faaliyet gösteren hak sahiplerinin izin süreleri; yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksandokuz yıla kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri uzatma süresi sonunda yapılır. Verilen izinler amaç dışında kullanılamaz."*

C. 11. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'un ibare değişikliği yapılan geçici 19. maddesi şöyledir:

"Geçici Madde 19- (Ek: 25/7/2018-7145/13 md.)

*Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **dört yıl** süreyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından:*

a) Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren kırk sekiz saati, toplu olarak işlenen suçlarda dört günü geçemez. Delillerin toplanmasındaki güçlük veya dosyanın kapsamlı olması nedeniyle gözaltı süresi, birinci cümlede belirtilen sürelerle bağlı kalmak kaydıyla, en fazla iki defa uzatılabilir. Gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin karar, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalanan kişi dinlenilmek suretiyle hâkim tarafından verilir. Yakalama emri üzerine yakalanan kişi hakkında da bu bent hükümleri uygulanır.

b) Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında bu işlem, Cumhuriyet savcısı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine kolluk tarafından yapılabilir.

c) (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 30/6/2022 tarihli ve E.: 2018/137, K.: 2022/86 sayılı Kararı ile.)"

Ç. 16. maddesiyle 5510 sayılı Kanun'a eklenen geçici 85. madde şöyledir:

"GEÇİCİ MADDE 85 – (Ek:18/7/2021-7333/16 md.)

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce;

a) 2020 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 147 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2021 yılında cari aya ilişkin verilen aylık

prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

b) 2021 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

2021 yılı Ocak ilâ Aralık ayları/dönemi için günlük 2,50 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ***ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır.*** *Ancak (a) bendinde belirtilen prime esas günlük kazanç tutarı 6356 sayılı Kanun hükümleri uyarınca toplu iş sözleşmesine tabi özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 294 Türk lirası olarak esas alınır.*

Bu madde kapsamında destekten yararlanılacak ayda/dönemde, 2020 yılı Ocak ilâ Aralık ayları/döneminde aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında uzun vadeli sigorta kollarından en az sigortalı bildirimi yapılan aydaki/dönemdeki sigortalı sayısının altında bildirimde bulunulması hâlinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad ve unvan altında ya da bir iş birimi olarak açılması veya yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi ***İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla*** *muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya sigortalıların prime esas kazançlarını 2021 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için Kuruma bildirmediği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden* ***İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,*** *gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınır ve bu işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, ilgili ayda 2021 yılına ait aylık brüt asgari ücretin onda birini geçmeyecek tutarda eksik prime esas kazanç bildirimi yapıldığının tespiti durumunda Kurumca yapılacak ihtar üzerine on beş günlük süre içinde söz konusu eksikliği gideren işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaya devam eder.*

İşverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili 2021 yılı Ocak ilâ Aralık aylarına/dönemine ait aylık prim ve hizmet belgelerini veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerini yasal süresi içerisinde vermediği, sigorta primlerini yasal süresinde ödemediği, denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan soruşturma ve incelemelerde çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmediği veya

bildirilen sigortalının fiilen çalışmadığı durumlarının tespit edilmesi, Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunması hâllerinde bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendine ilişkin hükümler uygulanmaz. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren işverenler bu tecil ve taksitlendirme devam ettiği sürece anılan fıkra hükmünden yararlandırılır. Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun ek 14 üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

Birinci fıkranın (a) bendinin uygulanmasında, bir önceki yılın aynı ayına ilişkin olarak aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi verilmemiş olması hâlinde bildirim yapılmış takip eden ilk aya ilişkin aylık prim ve hizmet belgesindeki veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesindeki bildirimler esas alınır. 2020 yılından önce bu Kanun kapsamına alınmış ancak 2020 yılında sigortalı çalıştırmamış işyerleri hakkında birinci fıkranın (b) bendi hükümleri uygulanır.

Sigortalı ve işveren hisselerine ait sigorta primlerinin Devlet tarafından karşılandığı durumlarda işverenin ödeyeceği sigorta priminin ***İşsizlik Sigortası Fonunca*** *karşılanacak tutardan az olması hâlinde sadece sigorta prim borcu kadar mahsup işlemi yapılır.*

3213 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesi uyarınca ücretleri asgarî ücretin iki katından az olamayacağı hükme bağlanan "Linyit" ve "Taşkömürü" çıkarılan işyerlerinde yer altında çalışan sigortalılar için birinci fıkranın uygulanmasında (a) bendi uyarınca belirlenecek günlük kazanç 392 Türk lirası olarak ve 2020 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen prim ödeme gün sayısının yüzde 50'sini geçmemek üzere, 2021 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısı dikkate alınır.

Bu madde hükümleri, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde sayılan kamu idarelerine ait kadro ve pozisyonlarda 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılar için uygulanmaz.

4734 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale

dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için birinci fıkra uyarınca ***İşsizlik Sigortası Fonu tarafından*** *karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilir.*

2021 yılı Ocak ilâ Aralık aylarına/dönemine ilişkin yasal süresi dışında Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya Hazine ve Maliye Bakanlığına verilecek muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde kayıtlı sigortalılar için bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumunun görüşleri alınmak suretiyle Kurum tarafından belirlenir."

D. 20. maddesiyle 7145 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin ibare değişikliği yapılan (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanmasına ilişkin hüküm, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ***altı yıl*** *süreyle uygulanır."*

E. 21. maddesiyle 7244 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ibare değişikliği yapılan ilgili kısmı şöyledir:

"Süre uzatımı, toplantı erteleme ve uzaktan çalışma

MADDE 2 – (1) Yeni koronavirüs (Covid-19) salgını kaynaklı zorlayıcı sebep gerekçesiyle;

…

d) 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu kapsamındaki genel kurul toplantıları 31/7/2020 tarihine kadar ertelenir. Bu süre, ilgili Bakan tarafından üçer aylık sürelerle üç defaya kadar uzatılabilir. Ertelenen genel kurul toplantıları, ertelemenin sona erdiği tarihten itibaren ***altı ay*** *içinde yapılır. Mevcut organların görev, yetki ve sorumlulukları erteleme süresi sonrasında yapılacak ilk genel kurula kadar devam eder.*

…"

F. 23. maddesiyle 375 sayılı KHK'nın (A), (B), (C), (Ç), (D) ve (G) fıkralarında ibare değişiklikleri yapılan geçici 35. maddesi şöyledir:

"Geçici Madde 35- (Ek: 25/7/2018-7145/26 md.)

*A) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **dört yıl** süreyle; terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen Anayasa Mahkemesi üyeleri hakkında Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun salt çoğunluğunca; Yargıtay daire başkanı ve üyeleri hakkında Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunca; Danıştay daire başkanı ve üyeleri hakkında Danıştay Başkanlık Kurulunca; hâkim ve savcılar hakkında Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunca, askeri hâkimler hakkında Milli Savunma Bakanının başkanlığında, Milli Savunma Bakanı tarafından birinci sınıf askeri hâkimler arasından seçilecek iki askeri hâkimden oluşan komisyonca ve Sayıştay meslek mensupları hakkında Sayıştay Başkanının başkanlığında, başkan yardımcıları ile Sayıştay Başkanı tarafından belirlenecek bir daire başkanı ve bir üyeden oluşan komisyonca meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilir. Bu kararlar, Resmî Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır. Meslekten çıkarma kararlarına karşı ilgili kanunlarda yer alan hükümler uyarınca itiraz edilmesi veya yeniden inceleme talebinde bulunulması üzerine verilen kararlar da Resmî Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır. Bu kişiler hakkında alınan kararlar on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Görevden uzaklaştırılanlar veya görevlerine son verilenlerin silah ruhsatları ve pasaportları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilir.*

Bu fıkranın birinci paragrafı uyarınca görevine son verilenler hakkında bu maddenin (B) fıkrasının ikinci paragrafı hükümleri uygulanır. Ayrıca askeri hâkimlerin askeri rütbeleri, mahkûmiyet kararı aranmaksızın alınır.

*B) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **dört yıl** süreyle; terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen;*

1) 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi personel Milli Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

2) 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Milli Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

3) 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanuna tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Milli Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

4) 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununa tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Milli Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

5) Milli Savunma Bakanına bağlı personel Milli Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

6) Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü personeli İçişleri Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

7) 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa tabi personel, Yükseköğretim Kurulu Başkanının teklifi üzerine Yükseköğretim Kurulunun kararıyla; yükseköğretim kurumları ile yükseköğretim üst kuruluşlarındaki 657 sayılı Kanuna tabi personel ise yükseköğretim kurumları ile yükseköğretim üst kuruluşlarının en üst yöneticisinin teklifi üzerine, yükseköğretim kurumlarında üniversite yönetim kurulunun, yükseköğretim üst kuruluşlarında ise Yükseköğretim Kurulunun kararıyla kamu görevinden çıkarılır.

8) Mahalli idareler personeli, valinin başkanlığında toplanan ve vali tarafından belirlenen kurulun teklifi üzerine İçişleri Bakanının onayıyla kamu görevinden çıkarılır.

9) 657 sayılı Kanuna ve diğer mevzuata tabi her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dâhil) istihdam edilen personel, ilgili kurum veya kuruluşun en üst yöneticisi başkanlığında bağlı, ilgili veya ilişkili olunan bakan tarafından oluşturulan kurulun teklifi üzerine ilgili bakan onayıyla kamu

görevinden çıkarılır. Bu maddenin (A) fıkrasında belirtilenlerin işlemleri ise söz konusu fıkradaki usule göre yapılır.

10) Bir bakanlığa bağlı, ilgili veya ilişkili olmayan diğer kurumlarda her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dâhil) istihdam edilen personel, birim amirinin teklifi üzerine atamaya yetkili amirin onayıyla kamu görevinden çıkarılır.

Bu fıkranın birinci paragrafı uyarınca görevine son verilenler bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemez, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemez; görevinden çıkarılanların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Birinci paragraf uyarınca Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünden çıkarılanların, mahkeme kararı aranmaksızın, karar tarihinden geçerli olmak üzere rütbe ve memuriyetleri geri alınır, bu kişiler yeniden kamu görevlerine kabul edilmez ve on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bu paragrafta sayılan görevleri yürütmekle birlikte kamu görevlisi sıfatını taşımayanlar hakkında da bu paragraf hükümleri uygulanır.

Bu fıkraya göre görevlerine son verilenlerin silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamaz.

Bu fıkrada öngörülen usuller uyarınca, terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek idari işlem tesis edilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılanların itirazları üzerine yapılacak değerlendirme sonucunda görevlerine iadesine ilişkin işlemler aynı usullerle yapılır. Bu kapsamda görevine iade edilenlere kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir.

*C) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **dört yıl** süreyle; haklarında (A) ve (B) fıkraları uyarınca idari işlem tesis edilenler ile aynı gerekçeyle haklarında suç soruşturması veya kovuşturması yürütülenler, işlemi yapan kurum ve kuruluşlarca ilgili pasaport birimine derhâl bildirilir. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilebilir. İlgili pasaport birimine isimleri bildirilen kişilerin eşlerine ait pasaportlar da genel güvenlik açısından mahzurlu görülmesi hâlinde aynı tarihte İçişleri Bakanlığınca iptal edilebilir.*

*Ç) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **dört yıl** süreyle; terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle hakkında inceleme ve soruşturma yürütülen kişiler ile bunların eş ve çocuklarına ilişkin olarak yetkili kurul, komisyon ve diğer mercilerce ihtiyaç duyulan, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca müşteri sırrı kapsamında kabul edilenler hariç, telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti de dâhil olmak üzere her türlü bilgi ve belge, kamu ve özel tüm kurum ve kuruluşlarca vakit geçirilmeksizin verilir.*

*Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **dört yıl** süreyle; kamu kurum ve kuruluşlarının personeline ve bunların eş ve çocuklarına ait olup Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve faaliyet izni kaldırılan Asya Katılım Bankası A.Ş.'de veya bu Bankayla ilgili olarak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda ya da Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığında bulunan her türlü bilgi, bu personelin çalıştığı kurum ve kuruluşlarca talepte bulunulması durumunda gecikmeksizin verilir ve bu işlemlere ilişkin olarak 5411 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan sınırlama uygulanmaz.*

*D) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **dört yıl** süreyle;*

1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümlerine göre Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan, Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri feshedilen, müstafi sayılan veya istifa eden subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler ile 926 sayılı Kanunun geçici 32 nci maddesi kapsamında haklarında işlem tesis edilenlerden,

2) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığından emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, ilişiği kesilen, disiplin hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri feshedilen, müstafi sayılan, istifa eden veya çekilmiş sayılan subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlerden,

3) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan veya disiplin hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan,

terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenlerin rütbeleri ilgili bakanın onayıyla alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevine yeniden kabul edilmez, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemez ve bu kişiler on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamaz ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamaz. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamaz.

…

E) Bu maddenin (A), (B) ve (D) fıkraları uyarınca haklarında işlem tesis edilenler uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve yüksek mahkeme başkan ve üyeliği, müsteşar, hâkim, savcı, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamaz ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamaz.

F) Bu maddenin (A), (B) ve (D) fıkraları kapsamındaki görevler yerine getirilirken görevin niteliğinden doğan veya görevle ilgili olmak şartıyla görevin ifası sırasında işlendiği iddia olunan suçlardan dolayı kamu görevlileri hakkında adli ve idari soruşturma ve kovuşturma yapılması ilgisine göre ilgili bakan, Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği Cumhurbaşkanı yardımcısının iznine tabidir.

*G) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **dört yıl** süreyle; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirildiği için görevden uzaklaştırılanlar veya açığa alınanlar hakkında ilgili mevzuatta yer alan;*

a) Soruşturmaya başlama süresi uygulanmaz.

b) Disiplin soruşturması sebebiyle görevden uzaklaştırma süreleri bir yıl olarak uygulanır ve bu süre ilgisine göre ilgili bakan, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Yükseköğretim Kurulu veya ilgili kurul onayıyla bir yıla kadar uzatılabilir.

c) Adli soruşturma ve kovuşturma sebebiyle görevden uzaklaştırma veya açığa alma işlemlerinde değerlendirme süreleri uygulanmaz.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle haklarında görevden uzaklaştırma veya açığa alınma işlemi tesis edilen ve ilgili mevzuatında yer alan süreleri dolan kamu görevlilerinin durumu, işlemi tesis eden makamca en geç üç ay içinde gözden geçirilir ve yeniden bu fıkra hükümlerine göre karar verilir. Karar verilinceye kadar, herhangi bir işleme gerek kalmaksızın görevden uzaklaştırma veya açığa alınma tedbirlerinin uygulanmasına devam olunur.

Bu maddenin (A) ve (B) fıkraları uyarınca haklarında işlem tesis edilecek olanlara yedi günden az olmamak üzere ilgili kurum tarafından uygun vasıtalarla savunma hakkı verilir. Verilen süre içinde savunmasını yapmayanlar, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri gereğince Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın katılımlarıyla 13/10/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma

talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. AYIRMA VE BİRLEŞTİRME KARARI

2. 18/7/2021 tarihli ve 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. 11. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 19. maddesinde yer alan *"…üç yıl…"* ibaresinin *"…dört yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin,

2. 20. maddesiyle 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…üç yıl…"* ibaresinin *"…altı yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin,

3. 23. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 35. maddesinin (A), (B), (C), (Ç), (D) ve (G) fıkralarında yer alan *"…üç yıl…"* ibarelerinin *"…dört yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin,

iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına ilişkin davanın E.2021/106 sayılı dosyadan ayrılmasına ve aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2018/137 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esas incelemenin E.2018/137 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine,

B. 21. maddesiyle 16/4/2020 tarihli ve 7244 sayılı Yeni Koronavirüs (COVID-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin üçüncü cümlesinde yer alan *"…üç ay…"* ibaresinin *"…altı ay…"* şeklinde değiştirilmesinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan davanın E.2020/56 sayılı dava ile birleştirilmesi talebinin REDDİNE,

13/10/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

3. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih TORUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 3. Maddesiyle 1567 Sayılı Kanun'un Yeniden Düzenlenen 4. Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin "… ***altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"*** **Bölümünün İncelenmesi**

1. Anlam ve Kapsam

4. 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesinde kambiyo, nukut, esham ve tahvilat alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları içeren her tür eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarayan her türlü araç ve belgelerin ülkeden ihracı veya ülkeye ithalinin tanzim ve tahdidine ve Türk parasının kıymetinin korunması kapsamında kararlar almaya Cumhurbaşkanının yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

5. Buna göre Türk parasının kıymetini korumak amacıyla, Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin belirlenmesine, döviz ve dövizi temsil eden belgelere (menkul değerler ve diğer sermaye piyasası araçları dâhil) ilişkin tüm işlemler ile dövizlerin tasarruf ve idaresine, Türk parası ve Türk parasını temsil eden belgelerin (menkul değerler ve diğer sermaye piyasası araçları dâhil) ithal ve ihracına, kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemlere, ihracata, ithalata, özelliği olan ihracat ve ithalata, görünmeyen işlemlere, sermaye hareketlerine ilişkin kambiyo işlemlerine ait düzenleyici ve sınırlayıcı esasları belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına tanınmıştır.

6. Anılan Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının (Bakanlık); bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan karar, yönetmelik, tebliğ ve diğer düzenleyici işlemler uyarınca başvurusu alınacak, düzenlenecek veya onaylanacak her türlü izin veya belge ile Bakanlık tarafından geliştirilen bilgi sistemlerinin kullanıcılara sunumu kapsamında, her bir başvuru, izin, belge veya sistem sunumu için bir mali yıl içinde altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ücret almaya yetkili olduğu öngörülmüştür. Anılan cümlenin *"…altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* bölümü itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

7. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde ise bu tutarın, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul

Kanunu'na göre tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

8. Kanun'un 5. maddesinde, Kanun ve Kanun'a dayanılarak çıkarılan mevzuat kapsamında faaliyet izni ve/veya yetki verilen anonim şirketlerin, 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 330. maddesi kapsamında özel kanuna tabi anonim şirket olarak değerlendirileceği, bu kapsamda söz konusu anonim şirketlerin sadece Kanun ve Kanun'a dayanılarak çıkarılan karar, yönetmelik ve tebliğlerde belirtilen ekonomik amaç ve konular kapsamında kurulabileceği ve faaliyet gösterebileceği belirtilmiştir.

9. Kuralla Kanun'a dayanılarak çıkarılan karar, yönetmelik, tebliğ ve diğer düzenleyici işlemler uyarınca başvurusu alınacak, düzenlenecek veya onaylanacak her türlü izin veya belge ile Bakanlık tarafından geliştirilen bilgi sistemlerinin kullanıcılara sunumu kapsamında, her bir başvuru, izin, belge veya sistem sunumu için ücret talep edebileceği öngörülmektedir. Kendisinden ücret talep edilebilecek kişiler Bakanlıkça tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde dövize ilişkin işlemler yapmasına izin verilen ve kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemler de yapabilen ve 11/8/1989 tarihli ve 20249 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da *yetkili müessese* olarak adlandırılan anonim şirketlerdir. Bu anonim şirketler, 1567 sayılı Kanun kapsamında kuruluş, faaliyet ve şube açma izni, adres değişikliği, hisse devri gibi konularda yapacakları başvurular ve bu başvurular üzerine verilen izinlerin yanı sıra Bakanlık tarafından geliştirilen bilgi sistemlerinin kullanıcılara sunumu sırasında ücret ödemekle yükümlüdür.

10. Resim, bir iş ya da faaliyetin yapılmasına yetkili kuruluşlar tarafından verilen izin nedeniyle öngörülen ya da harca benzer biçimde kamu kurum ve kuruluşlarının sunduğu hizmetin ve yaptıkları giderlerin karşılığı olarak yalnız sunulan hizmetle ilgili gerçek ve tüzel kişiler için öngörülen bir yükümlülük şeklinde açıklanmaktadır (AYM, E.2013/41, K.2013/124, 31/10/2013).

11. Bu itibarla dava konusu kuralla öngörülen ücret, 1567 sayılı Kanun kapsamında dövize ilişkin işlemler yapılabilmesi ve faaliyet yürütülebilmesi amacıyla yapılan başvurular ve alınan izinler ile bilgi sistemlerinin kullanıcılara sunumu dolayısıyla alınan mali bir yükümlülük olması itibarıyla resme benzemektedir. Buna göre kurala konu ücretin resim benzeri

mali yükümlülük olduğu anlaşılmaktadır (benzer faaliyetler için alınan ücretin resim olduğuna dair bkz. AYM, E.2013/41, K.2013/124, 31/10/2013; E.2022/109, K.2023/125, 13/7/2023, § 322).

2. İptal Talebinin Gerekçesi

12. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla öngörülen ücretin mali yükümlülük niteliğinde olduğu, mali yükümlülüklerin kanunla düzenlenmesinin zorunlu olduğu, dolayısıyla anılan yükümlülüğün konusu, temel usul ve esasları, oranı ve miktarı gibi hususların kanunda düzenlenmesi gerektiği, kuralda ise yükümlülüğün konusunu oluşturan işlemlerin başvuru, izin, belge ve hizmet sunumu gibi farklı yönlerinin bulunduğu, söz konusu işlemler için yapılacak başvurularda ücretin hangi esaslara göre ve ne miktarda talep edilebileceğinin açıkça düzenlenmediği, bu konuda herhangi bir üst sınırın da belirlenmediği, bu itibarla ödenecek ücretlere ilişkin temel ilkeler belirlenmeden ve genel çerçeve çizilmeden yürütme organına düzenleme yetkisi verilmesinin kanunilik ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13., 35. ve 48. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

14. Anayasa'nın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."* denilmektedir. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmeye bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülmeyen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumlara göre çok daha geniş olabilecektir. Başka bir ifadeyle Anayasa'ya göre kanunla düzenlenmesi gerekmeyen bir konu, kanuni dayanağı olmak kaydıyla idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılabilir (AYM, 19/2/2020, E.2018/91, K.2020/10, § 110).

15. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından kural olarak kanun koyucunun genel ifadelerle yürütme organını yetkilendirmesi yeterli olmakla birlikte Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda genel ifadelerle yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturabilmektedir. Bu nedenle Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin konması ve memurların atanması, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir. Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel kuralları saptadıktan sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin türevsel nitelikteki işlemlerine bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2023/93, K.2023/191, 8/11/2023, § 78; E.2020/42, K.2023/99, 18/5/2023, § 37; E.2022/110, K.2023/115, 22/6/2023, § 11).

16. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."* denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır.

17. Öte yandan Anayasa'nın *"Çalışma ve sözleşme hürriyeti"* başlıklı 48. maddesinde *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir./ Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır"* denilerek çalışma ve teşebbüs özgürlükleri güvence altına alınmıştır.

18. Çalışma özgürlüğü, kişinin çalışıp çalışmama, çalışacağı işi seçme ve çalıştığı işten ayrılma özgürlüğünü güvence altına alır. Çalışma özgürlüğü, ücretli olarak bağımlı çalışma hakkını olduğu kadar iktisadi ve ticari faaliyet yapma ve mesleki faaliyette bulunma hakkını da kapsamına alır. Çalışma özgürlüğünün bir parçası olan teşebbüs özgürlüğü de her gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin tercih ettiği alanda iktisadi-ticari faaliyette bulunmak üzere teşebbüs kurabilmesini, dilediği mesleki faaliyete girebilmesini ve

faaliyetiyle mesleğini devletin veya üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın dilediği biçimde yürütebilmesini güvence altına almaktadır (AYM, E.2015/34, K.2015/48, 13/5/2015; E.2019/48, K.2019/74, 19/9/2019, § 14; E.2022/109, K.2023/125, 13/7/2023, § 22).

19. 1567 sayılı Kanun kapsamında dövize ilişkin işlemler yapabilmelerine ve faaliyet yürütebilmelerine izin verilen ve *yetkili müessese* olarak adlandırılan anonim şirketlerden bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan karar, yönetmelik, tebliğ ve diğer düzenleyici işlemler uyarınca başvurusu alınacak, düzenlenecek veya onaylanacak her türlü izin veya belge ile Bakanlık tarafından geliştirilen bilgi sistemlerinin kullanıcılara sunumu için ücret talep edebileceği öngörülmek suretiyle kuralın söz konusu anonim şirketler yönünden mülkiyet hakkını sınırladığı açıktır.

20. Diğer yandan kural kapsamında Kanun ve Kanun'a dayanılarak çıkarılan mevzuata göre faaliyet izni verilen anonim şirketlere belirtilen faaliyetlerde bulunmaları için ücret ödeme zorunluluğunun getirilmesi teşebbüs özgürlüğünü de sınırlamaktadır.

21. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz"* denilmektedir. Buna göre mülkiyet hakkına ve teşebbüs özgürlüğüne sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

22. Anayasa'nın anılan hükümleri uyarınca, mülkiyet hakkına ve teşebbüs özgürlüğüne yönelik sınırlamalarda dikkate alınacak öncelikli ölçüt, sınırlamanın kanunla yapılmasıdır. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

23. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik* ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin

keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154; E.2019/106, K.2019/100, 25/12/2019, § 20; E.2020/15, K.2020/78, 24/12/2020, § 10; E.2022/110, K.2023/115, 22/6/2023, § 17). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

24. Öte yandan Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır."* denilmek suretiyle vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler yönünden kanunilik şartı özel olarak düzenlenmiştir.

25. Anayasa Mahkemesinin birçok kararından da anlaşılacağı üzere vergilerin kanuniliği ilkesi vergilerin konulmasına ilişkin olarak yürütme organının bazı hususlarda yetkilendirilmesini kategorik olarak dışlamamaktadır. Bununla birlikte yürütmeye verilen yetkinin verginin kanuniliği ilkesine aykırı olmaması için kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir (AYM, E.2023/93, K.2023/191, 8/11/2023, § 79; E.2017/19, K.2018/11, 14/02/2018, § 51; E.2001/36, K.2003/3, 16/01/2003).

26. Bu bağlamda bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarını etkileyecek keyfî uygulamalara neden olunmaması için vergilendirmede, vergiyi doğuran olayın ve vergilerin matrah ve oranlarının, yukarı ve aşağı sınırlarının, tarh ve tahakkuklarının, tahsil usullerinin, yaptırımlarının ve zamanaşımı gibi belli başlı temel ögelerinin kanunla belirlenmesi gerekir. Ancak kanun ile her konuyu bütün kapsam ve ayrıntılarıyla düzenlemenin mümkün olmadığı durumlarda çerçevesi çizilerek bu sınırlar içinde kalmak şartıyla uygulamaya ilişkin konularda yürütme organına açıklayıcı ve tamamlayıcı nitelikte düzenleyici idari işlem yapma yetkisi verilebilir (AYM, E.2014/183, K.2015/122, 30/12/2015, § 7; E.2023/93, K.2023/191, 8/11/2023, § 79). Vergiler için geçerli olan bu ilke doğal olarak resimler yönünden de geçerlidir.

27. Kural kapsamındaki resim niteliğindeki ücretin Kanun'da dövize ilişkin işlemler yapabilmesine ve faaliyet yürütebilmesine izin verilen ve

yetkili müessese olarak adlandırılan anonim şirketlerin her bir başvuru, izin, belge veya bilgi sistemlerinin sunumu talebinde bulunmaları hâlinde alınacağı açıktır.

28. Bununla birlikte Kanun'un dava konusu kuralın da yer aldığı 4. maddesinde resim niteliğindeki bu ücretin yükümlüsü ile konusunun belirlendiği anlaşılmakla birlikte ücret miktarının açıkça düzenlenmediği görülmektedir. Her ne kadar kuralda belirtilen izin veya hizmetlerin karşılığı olarak bir mali yıl içinde altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ücret alınabileceği öngörülmek suretiyle bir üst sınır belirlenmiş ise de ücretin miktarına ilişkin yalnızca üst sınırın belirlenmesinin ücretin kanunla belirlendiğinin kabulü için yeterli olmadığı açıktır. Nitekim ücretin konusunu oluşturan her türlü başvuru, izin, belge veya bilgi sistemlerinin sunumu durumunda farklılaşan her bir izin veya hizmete ilişkin ücret miktarı konusunda bir düzenlemenin yapılmadığı, yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde üst sınırı geçmemek şartıyla herhangi bir kanuni sınırlamaya tabi olmaksızın ücretin belirlenmesi hususunda takdir yetkisinin tümüyle Bakanlığa bırakıldığı görülmektedir.

29. Buna göre vergilendirmenin temel ögelerinden olan vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin matrah ve oranlarının kanunla belirlenmesi zorunluluğu karşısında ücret konusunu oluşturan izin veya hizmetler için alınabilecek ücret miktarının her bir izin veya hizmet için -nispi oranda veya maktu tutar üzerinden- açık bir şekilde belirlenmesi gerektiği hâlde bu konuda yalnızca bir üst sınırın öngörülmesi kuralı kanunilik unsurundan yoksun bırakmaktadır.

30. Bu itibarla kural kapsamında bir mali yıl içinde altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ücret miktarının belirlenmesine ilişkin Bakanlığa yetki verilmesini öngören kuralın mülkiyet hakkının ve teşebbüs özgürlüğünün kanunla sınırlanması şartını karşılamadığı gibi verginin kanuniliği ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkeleriyle de bağdaşmamaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 13., 35., 48. ve 73. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

B. Kanun'un 4. Maddesiyle 6831 Sayılı Kanun'un 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Birinci Cümlesine Eklenen *"…hava ayrıştırma,…"* İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

32. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla hava ayrıştırma tesisi ve bununla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunmasına veya yapılmasına imkân tanındığı, hava ayrıştırma tesislerinin havada bulunan oksijen, azot ve argon gazlarının ayrıştırılarak özellikle metalürji endüstrisinde bakır, alüminyum ve demir-çelik fabrikalarında kullanılması amacıyla kurulduğu, dolayısıyla bu tesislerin ağır metalürji sanayiinin bulunduğu yerlerde inşa edilmek yerine orman içine kurulmasında kamu yararının bulunmadığı, bu tesislerin orman alanlarında kurulmasını gerektiren zorunluluk hâlinin söz konusu olmadığı, ayrıca bu tesislerin ormanlara zarar vermesini önleyecek koruyucu tedbirlerin de öngörülmediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 169. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

33. 6183 sayılı Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde; savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğal gaz, hava ayrıştırma, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; devlete ait sağlık, eğitim ve spor tesisleri ile bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zorunluluk olması hâlinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan *"…hava ayrıştırma,…"* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

34. Anayasa'nın 169. maddesinde *"Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir./ Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz./ Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasî propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları*

yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz." denilmektedir.

35. Anayasa'nın anılan maddesinin birinci fıkrasında devlete ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunların çıkarılması görevi verilmiştir. Keza maddenin üçüncü fıkrasında ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasında kamu yararının bulunması hâlinde devlet ormanlarının irtifak hakkına konu olabileceği belirtilmektedir. Buna göre devlet ormanlarının irtifak hakkına konu olması için kamu yararının bulunması zorunludur. Anayasa, devlet ormanları üzerinde özel mülkiyete izin vermemekte; sadece kamu yararının bulunması hâlinde irtifak hakkı tesis edilmesine imkân tanımaktadır. Önemli olan husus, bu hizmetlere ilişkin bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasındaki kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hâle getirmesidir. Bu kapsamda kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerin talep edilen faaliyetin orman ekosistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânının bulunup bulunmadığı hususu gözetilmek suretiyle belirlenmesi gerekir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2000/75, K.2002/200, 17/12/2002; E.2006/169, K.2007/55, 7/5/2007; E.2004/67, K.2007/83, 22/11/2007; E.2017/134, K.2017/169, 13/12/2017, § 20).

36. 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrasında devlet ormanları üzerinde yapılabilecek bina ve tesislerin hangi kamu hizmetlerine ilişkin olması gerektiği tek tek sayılmak suretiyle belirlenmiş olup kural uyarınca hava *ayrıştırma tesisleri* de devlet ormanları üzerinde kurulabilecektir. Anılan maddede ayrıca söz konusu bina ve tesislerin yapılabilmesi için kamu yararı ile zorunluluk hâlinin birlikte gerçekleşmesi gerektiği vurgulanmıştır. Maddede belirtilen zorunluluk hâlinin, talep edilen faaliyetin orman ekosistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânının bulunmaması olarak anlaşılması gerekir.

37. Bu durumda Anayasa'nın 169. maddesinde ormanların korunmasında gözetilen önem ve değer ile buna ilişkin kamu yararının yaşamsal niteliği dikkate alındığında hangi hizmetlere ilişkin bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında zorunluluk hâlinin bulunduğunun tespiti önem arz etmektedir.

38. Bunun yanı sıra 16/10/2003 tarihli ve 4990 sayılı Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine Katılmamızın Uygun

Bulunduğuna Dair Kanun'la kabul edilen *Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi*'nde, karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliklerine ek olarak doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan değişiklikler *küresel iklim değişikliği* olarak tanımlanmış, orman alanlarının azalmasına yol açan veya orman ekosistemine zarar veren faaliyetlerin en önemlilerinden birisinin ise insan faaliyetleri olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla orman alanlarının ve orman ekosisteminin korunmasının küresel iklim değişikliklerinin hızının azaltılması ve etkilerinin asgari düzeyde tutulması açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu itibarla anılan hususlar da dikkate alınarak kuralda öngörülen hava ayrıştırma tesislerinin devlet ormanları üzerinde kurulmasında kamu yararı veya zorunluluk hâlinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

39. Kuralda devlet ormanları üzerinde kurulmasına imkân sağlanan hava ayrıştırma tesisleri, havada bulunan oksijen, azot ve argon gazlarının ayrıştırılarak depo edilmesi amacına hizmet etmektedir. Endüstriyel amaçlarla kullanılan birçok gaz, hava ayrıştırma metoduyla bu tesislerde üretilebilmekte ve depo edilebilmektedir. Üretim süreçleri ve teknolojilerinde meydana gelen gelişimin endüstriyel gazlara olan ihtiyacı artırması nedeniyle havanın bileşenleri olan oksijen, azot ve argon gibi birçok gaz bu faaliyetlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Buna göre farklı endüstriyel sektörlerde kullanılan söz konusu gaz ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan ve endüstri tesisleri ile fabrikaların bir parçası niteliğine sahip olan hava ayrıştırma tesislerinin orman ekosistemi ile bağlantılı olduğu söylenemez.

40. Başka bir ifadeyle kuralda devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilebileceği düzenlenen *hava ayrıştırma tesislerinin* orman ekosistemi dışında kurulma imkânının bulunduğu açıktır. Dolayısıyla bu yerlerde yapılacak faaliyetlerin devlet ormanlarında gerçekleştirilmesine izin verilebilecek nitelikte zorunlu bir faaliyet olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Buna göre *hava ayrıştırma tesislerinin* devlet ormanında yapım ve işletiminde kamu yararının zorunlu kıldığı hâller bulunmamaktadır.

41. Bu itibarla kural kapsamında *hava ayrıştırma tesislerinin* devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılması hususunda gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde izin verilmesine imkân tanınması devletin

ormanların korunması ve genişletilmesi yönündeki pozitif yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

42. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 169. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Recai AKYEL, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

C. Kanun'un 16. Maddesiyle 5510 Sayılı Kanun'un Geçici 85. Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"…ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır."* İbaresinin, Üçüncü Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…"* ve *"…İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,…"* İbarelerinin, Altıncı Fıkrasında Yer Alan *"…İşsizlik Sigortası Fonunca…"* İbaresinin ve Dokuzuncu Fıkrasında Yer Alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu tarafından…"* İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

43. 5510 sayılı Kanun'un geçici 85. maddesinde 2021 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için anılan maddede belirtilen şartları sağlayan iş yerlerine asgari ücret desteğinin verilmesi öngörülmüştür. Bu bağlamda anılan maddede belirtilen hesaplama yöntemi ile bulunan tutarın, bu işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına (Kurum) ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edileceği ve bu tutarın İşsizlik Sigortası Fonundan (Fon) karşılanacağı hükme bağlanmıştır.

44. Buna göre maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde bu Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce;

- 2020 yılının aynı ayına ilişkin olarak Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 147 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2021 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

- 2021 yılı içinde ilk defa Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

2021 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için günlük 2,50 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutarın, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edileceği ve bunun Fondan karşılanacağı öngörülmüştür. Anılan cümlede yer alan *"…ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır."* ibaresi dava konusu kurallardan ilkini oluşturmaktadır.

45. Geçici 85. maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde ise mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad ve unvan altında ya da bir iş birimi olarak açılması veya yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi Fon katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya sigortalıların prime esas kazançlarını 2021 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için Kuruma bildirmediği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden Fonca karşılanan tutarın, gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınacağı ve bu işyerleri hakkında madde hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Söz konusu cümlede yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…"* ve *"…İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,…"* ibareleri dava konusu diğer kuralları oluşturmaktadır.

46. Anılan maddenin altıncı fıkrasında sigortalı ve işveren hisselerine ait sigorta primlerinin devlet tarafından karşılandığı durumlarda işverenin ödeyeceği sigorta priminin Fonca karşılanacak tutardan az olması hâlinde sadece sigorta prim borcu kadar mahsup işleminin yapılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkrada yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonunca…"* ibaresi dava konusu diğer bir kuralı oluşturmaktadır.

47. Maddenin dokuzuncu fıkrasında ise 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için 5510 sayılı Kanun'un geçici 85. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Fon tarafından karşılanacak tutarların bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesileceği öngörülmüştür. Söz konusu fıkrada yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu tarafından…"* ibaresi dava konusu son kuralı oluşturmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

48. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla işverenlere sigorta prim desteği verilerek istihdam artışının sağlanmasının amaçlandığı ve söz konusu sigorta prim desteğinin Fondan karşılanmasının öngörüldüğü, bu itibarla Fonun işsizlik durumunda çalışanlara ekonomik güvence sağlanması amacı dışında kullanılmasına imkân tanındığı, işverene teşvik desteğinin Fonun amaçları arasında bulunmadığı, sigortalı işçilerin ücretlerinden kesilen primlerden oluşan Fonun işçilere sosyal güvenlik hakkı sağlama amacına hizmet etmesi gerektiği, buna karşın Fon kaynaklarının Hazineden veya genel bütçeden karşılanması gereken teşvikler için kullanılmasına yol açıldığı, istihdamın artırılmasına yönelik politikaların idarenin sorumluluğu altında olduğu, bu durumun işçilerin işsiz kalmaları hâlinde kendilerine yapılacak ödemeleri olumsuz yönde etkileyeceği, bu suretle kendi iradesi dışında Fona prim ödemekle yükümlü kılınan işçilerin sosyal güvenlik hakkının zedelendiği, bu durumun sosyal adalet ilkesiyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 60. ve 65. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Maddenin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"…ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır."* İbaresi, Altıncı Fıkrasında Yer Alan *"…İşsizlik Sigortası Fonunca…"* İbaresi ve Dokuzuncu Fıkrasında Yer Alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu tarafından…"* İbaresi

49. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 49. maddesi yönünden de incelenmiştir.

50. Anayasa Mahkemesince 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun geçici 19. maddesinin on dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…Fondan karşılanmak üzere…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir (AYM, E.2019/46, K.2020/55, 15/10/2020, §§ 11-21).

51. Anılan kararda ilk olarak işverene sağlanacak ücret desteği tutarının Fondan karşılanmasının öngörülmesiyle ilave çalışan istihdamının kolaylaştırılmasının hedeflendiği, bu yönüyle söz konusu ibarenin devletin işsizliği önlemeye yönelik ekonomik bir ortam yaratma yükümlülüğü kapsamında aldığı bir tedbir niteliğinde olduğu tespit edilmiştir (bkz. aynı kararda § 17).

52. Bu bağlamda kararda ibarenin sosyal güvenlik hakkının sağlanmasına hizmet eden işsizlik sigortasının işleyişinde herhangi bir değişiklik öngörmediği, işsiz kalması durumunda sigortalıya yapılan ödeme ve sunulan hizmetlerde herhangi bir sınırlamada bulunmadığı, sigortalının ibare öncesinde sahip olduğu imkânları sonrasında da aynen muhafaza etmeye devam ettiği, bu itibarla işverene sağlanan ücret desteği tutarının Fondan karşılanmasının öngörülmesinin sigortalıların sosyal güvenlik hakları bakımından bir kayba yol açmadığı belirtilmiştir (bkz. aynı kararda § 18).

53. Kararda ayrıca anılan Kanun'un 49. maddesi uyarınca sigortalının prime esas aylık brüt kazancından %1 sigortalı, %2 işveren ve %1 devlet payı olarak işsizlik sigortası priminin alındığı gözönünde bulundurulduğunda Fonun başlıca geliri olan bu primin yalnızca sigortalı tarafından ödenen meblağdan oluşmadığı ve sigortalıdan daha yüksek oranda işverenin ve devletin anılan prime katkıda bulunduğu, Kanun'un 53. maddesinde Fonun açık vermesi durumunda devletçe sağlanacak katkıların da Fonun gelirleri arasında sayılması karşısında belirli şartlar dâhilinde işverene sağlanan ücret desteği tutarının kural uyarınca Fondan karşılanmasının Fonun zayıflamasına yol açacağının ve bu suretle işsiz kalan sigortalılara yapılacak ödemeleri olumsuz etkileyeceğinin söylenemeyeceği, ayrıca işverene Fondan sağlanacak desteğin 1/2/2019 ila 30/4/2019 tarihinde işyerlerinde yapılacak yeni işe alımlar ile sınırlandırıldığı ve belirli şartlara tâbi kılındığı dikkate alındığında Fondan sürekli nitelikte bir kaynak çıkışının söz konusu olmadığı ifade edilmiştir (bkz. aynı kararda § 19).

54. Kararda son olarak ibarenin yer aldığı cümlenin devamında işverene verilecek desteğin nakdi ödeme şeklinde yapılamayacağı ve işverenin Kuruma olan borçlarına mahsup yoluyla sağlanacağı açıkça düzenlenmek suretiyle Fondan çıkan kaynağın amaca aykırı kullanılmasını önleyebilecek tedbirlerin de alındığı belirtilerek ibarenin Anayasa'nın 49. ve 60. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır (bkz. aynı kararda §§ 20-21).

55. Dava konusu kurallar ile benzer içeriğe sahip olan ve 2020 yılına ilişkin işverene sağlanacak asgari ücret desteği tutarının Fondan karşılanmasını öngören 5510 sayılı Kanun'un geçici 80. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonundan…"* ibaresinin de Anayasa Mahkemesinin 22/2/2023 tarihli ve E.2020/47, K.2023/36 sayılı kararıyla Anayasa'nın 49. ve 60. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

56. Kurallar bakımından yapılacak anayasallık denetiminin konusunu da benzer şekilde işverene sağlanacak asgari ücret desteği tutarının Fondan karşılanmasının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası oluşturmaktadır.

57. Bu itibarla kurallar bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararlarından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

58. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 49. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 49. ve 60. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 65. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

b. Maddenin Üçüncü Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"… İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…"* ve *"…İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar, …"* İbareleri

59. 5510 sayılı Kanun'un geçici 85. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad ve unvan altında ya da bir iş birimi olarak açılması veya yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi Fon katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya sigortalıların prime esas kazançlarını 2021 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için Kuruma bildirmediği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden, Fonca karşılanan tutarın, gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınacağı ve bu işyerleri hakkında madde hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmektedir. Söz konusu cümlede yer alan "*…İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…*" ve "*…İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,…*" ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

60. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum

ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

61. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemesi gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla yalnızca özel çıkarlar için ya da belirli kişilerin yararına olarak çıkarıldığı açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

62. Açıklanan hâl dışında bir kanun hükmünün ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2014/88, K.2015/68, 13/7/2015, § 31).

63. Bu itibarla Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın kamu yararı dışında belirli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenir. Başka bir ifadeyle bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır (AYM, E.2016/140, K.2017/92, 12/4/2017, §§ 6,7; E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, §§ 10, 11; E.2022/50, K.2022/107, 28/9/2022, § 28).

64. 4447 sayılı Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre işsizlik sigortası; bir işyerinde çalışırken çalışma istek, yetenek ve yeterliliğinde olmasına rağmen herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalıların işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren zorunlu sigortadır. Böylece Kanun kapsamına giren bir işyerinde hizmet akdine dayalı olarak çalışan kişilerin hizmet akitlerinin kendi talepleri veya kusurları olmaksızın sona ermesi hâlinde, Türkiye İş Kurumuna süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri ve Kanun'da yer alan prim ödeme koşullarını sağlamış olmaları kaydıyla belirli bir süre için Fondan işsizlik ödeneği almalarına imkân sağlanmaktadır.

65. 4447 sayılı Kanun'un 53. maddesinin birinci fıkrası ile bu Kanun'un gerektirdiği görev ve hizmetler için mali kaynak sağlamak, piyasa şartlarında kaynakları değerlendirmek, Kanun'un öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere Fon kurulmuştur. Yine aynı maddede Fonun giderleri düzenlenmiş ve bu kapsamda sigortalı işsizlere verilecek ödeneklerin yanı sıra diğer gider kalemleri belirlenmiştir.

66. Fondan karşılanan bu giderlerin yanı sıra 5510 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralların yer aldığı geçici 85. maddesinde ise 2021 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için anılan maddede belirtilen şartları sağlayan iş yerlerine asgari ücret desteğinin verilmesi öngörülmüş ve bu tutarın Fondan karşılanacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre şartları sağlayan iş yerlerine verilen asgari ücret desteği de Fondan karşılanmaktadır.

67. Bu itibarla Fon katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya sigortalıların prime esas kazançlarını Kuruma bildirmediği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden Fonca karşılanan tutarın, gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınacağını ve bu işyerleri hakkında madde hükümlerinin uygulanmayacağını öngören kuralların Fondan çıkan kaynağın amacına aykırı kullanılmasını ve işsizlik sigortasının işleyişinin aksamasını önleme amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kurallarda kamu yararı dışında bir amacın gözetildiği söylenemez.

68. Öte yandan Kanun'un geçici 85. maddesinin üçüncü fıkrasının kuralların yer aldığı birinci cümlesinde Fon katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya sigortalıların prime esas kazançlarını 2021 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için Kuruma bildirmediği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden Fonca karşılanan tutarın gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınacağı ve bu işyerleri hakkında madde hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmek suretiyle Fondan karşılanan tutarın hangi durumlarda ve hangi iş yerlerinden gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınacağı ve bu madde hükümlerinden yararlandırılmayacağı hususunun açık ve net bir şekilde belirlendiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Fondan karşılanan tutarın miktarı ve hesaplama yöntemi ise Kanun'un itiraz konusu kuralların yer aldığı geçici 85. maddesinin birinci fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla kurallarda öngörülen hususların temel ilkeleri ve çerçevesinin kanunla düzenlenmesi sebebiyle kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

69. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 60. ve 65. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 21. Maddesiyle 7244 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (d) Bendinin Üçüncü Cümlesinde Yer Alan *"…üç ay…"* İbaresinin *"…altı ay…"* Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

70. 7244 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle yeni koronavirüs (COVID-19) salgınından kaynaklanan zorlayıcı sebep nedeniyle bazı kanunlarda yer alan sürelerle ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

71. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin birinci cümlesinde 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu kapsamındaki genel kurul toplantılarının 31/7/2020 tarihine kadar erteleneceği belirtilmiş; ikinci cümlesinde ise bu sürenin, ilgili Bakan tarafından üçer aylık sürelerle üç defaya kadar uzatılabileceği öngörülmüştür.

72. Söz konusu bendin üçüncü cümlesinde ise ertelenen genel kurul toplantılarının, ertelemenin sona erdiği tarihten itibaren üç ay içinde yapılacağı öngörülmüşken dava konusu kuralla anılan cümlede yer alan *"…üç ay…"* ibaresi *"…altı ay…"* şeklinde değiştirilmiştir.

73. Bendin dördüncü cümlesinde de mevcut organların görev, yetki ve sorumluluklarının erteleme süresi sonrasında yapılacak ilk genel kurula kadar devam edeceği hükme bağlanmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

74. Dava dilekçesinde özetle; ertelenen genel kurul toplantılarının yapılması için öngörülen sürenin altı aya çıkarılmasının kooperatiflerin en önemli karar organı olan genel kurulun önemli bazı kararları alamamasına ve böylelikle kooperatif faaliyetlerinin gerektiği gibi yürütülememesine neden olacağı, bu durumun özel hukuk tüzel kişisi olan kooperatiflerin teşebbüs özgürlüğünü sınırlandırdığı, salgının ne zaman sona ereceğinin belli olmaması dikkate alındığında kuralda öngörülen tedbirin ölçülü olduğundan bahsedilemeyeceği, ayrıca erteleme süresinin zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaçtan da kaynaklanmadığı, bu suretle salgın sürecinde meslek

içi dayanışmanın gerçekleşmesinin önlendiği, kooperatiflerin faaliyetlerine sınırlama getirilirken siyasi partilerce toplu olarak icra edilen faaliyetlerin devam edilmesine izin verilmesinin çelişki oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 48. ve 171. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

75. Anayasa'nın *"Kooperatifçiliğin geliştirilmesi"* başlıklı 171. maddesinde *"Devlet, millî ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır."* denilmek suretiyle devletin kooperatif ilişkisini düzenlerken tüketicinin korunması temelinde kooperatifçiliğin gelişmesini amaç edinmesi gerektiği özel olarak vurgulanmıştır.

76. Kooperatifler, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar olarak özel teşebbüs niteliğini haizdir (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2010/79, K.2012/9, 19/1/2012; E.2014/90, K.2014/180, 4/12/2014; E.2022/126, K.2023/29, 16/2/2023, § 21).

77. Dava konusu kuralla yeni koronavirüs salgınının ekonomik ve sosyal hayata etkilerinin azaltılması amacıyla 1163 sayılı Kanun kapsamında ertelenen genel kurul toplantılarının ertelemenin sona erdiği tarihten itibaren altı ay içinde yapılması öngörülmüştür. Ertelenen genel kurul toplantılarının ertelemenin bitmesinden sonra altı aya kadar uzatılması suretiyle kooperatiflerin teşebbüs özgürlüğüne sınırlama getirilmiştir.

78. 7244 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca 1163 sayılı Kanun kapsamındaki genel kurul toplantıları, 31/7/2020 tarihine kadar ertelenmiş ve bu süreyi üçer aylık sürelerle üç defaya kadar uzatma yetkisi ilgili Bakana tanınmıştır. Bu kapsamda kooperatif genel kurul toplantıları Ticaret Bakanınca önce 31/10/2020, akabinde 31/1/2021, son olarak da 30/4/2021 tarihleri sonrasına ertelenmiştir. Bakan tarafından yapılan bu ertelemelerle 7244 sayılı Kanun'da tanınan erteleme yetkisi sona ermiş olup ertelenen genel kurul toplantılarının, kural gereğince ertelemenin sona erdiği tarihten itibaren altı ay içinde yapılması gerekmektedir. Bu itibarla kuralda 1163 sayılı Kanun kapsamındaki genel kurul toplantılarının hangi tarihe kadar ertelendiği ve en geç hangi tarihe yapılması gerektiği

hususunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle teşebbüs özgürlüğüne sınırlama getiren kuralın keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve kanunilik ölçütünü sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

79. Öte yandan Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması gerekir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi kararlarında özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu, ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin de temel hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015; E.2022/109, K.2023/125, 13/7/2023, § 28).

80. Anayasa'nın 56. maddesinde güvence altına alınan sağlık hakkı, devlete kişilerin sağlık hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri amacıyla uygun yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri alma zorunluluğunu ifade eden *gereğini yerine getirme yükümlülüğü* şeklinde pozitif yükümlülük yüklemektedir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Buna göre sağlığın korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükler kapsamında devletin kamu yararını sağlamak üzere anayasal ilkelere uygun çeşitli tedbirler alabilmesi mümkündür.

81. Dava konusu kuralın *"…Bu kapsamda öngörülen değişiklikle, Covid-19 ile mücadele kapsamında kooperatif ortakları bakımından riskin en aza indirilmesi ve yasal zorunluluktan kaynaklanabilecek olası problemlerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır…"* şeklindeki gerekçesi gözetildiğinde kuralın yeni koronavirüs salgınıyla mücadele amacına yönelik olarak sağlığın korunmasına ilişkin tedbirler kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralla teşebbüs özgürlüğüne getirilen sınırlamanın anayasal bağlamda meşru bir amacının bulunduğu görülmektedir.

82. Teşebbüs özgürlüğüne yönelik sınırlamanın Anayasa'ya uygun olabilmesi için kanunla düzenlenmesi ve meşru bir amaç taşımasının yanında ölçülü ilkesine uygun olması gerekmektedir. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan *ölçülülük ilkesi* elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca

daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

83. Kural kapsamında salgın hastalık tehlikesine karşı toplum sağlığının korunması amacıyla ertelenen genel kurul toplantılarının yeniden yapılması için öngörülen sürenin uzatılmasının ulaşılmak istenen meşru amaç bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

84. Bunun yanında dünya çapında pandemi ilan edilmesi, tehlikenin yaygınlığı ve sonuçlarının öngörülemezliği karşısında kural kapsamında kooperatif genel kurullarının yeniden toplanması için öngörülen sürenin altı aya uzatılmasıyla sağlanacak kamu yararına karşı kooperatiflere genel kurul toplantılarını yapmamaları nedeniyle yüklenen külfetin orantısız olduğu da söylenemez (aynı yöndeki bir değerlendirme için bkz. AYM, E.2021/5, K.2023/109, 1/6/2023, § 245).

85. Öte yandan kuralda kooperatif organlarının çalışma usullerine ve bu kapsamda genel kurul toplantılarının yapılacağı zamana ilişkin yapılan düzenlemenin kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, kamu yararı amacı da dikkate alındığında kuralda Anayasa'nın 171. maddesinde öngörülen devletin kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alma şeklindeki pozitif yükümlülüğüne aykırı bir yön bulunmadığı anlaşılmaktadır.

86. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 48. ve 171. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

87. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez"* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

88. 7333 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle 1567 sayılı Kanun'un yeniden düzenlenen 4. maddesinin birinci cümlesinin *"…altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* bölümünün iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bölüme ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

89. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

18/7/2021 tarihli ve 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 4. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesine eklenen *"…hava ayrıştırma,…"* ibaresine yönelik yürürlüğün durdurulması talebinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 3. maddesiyle 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un yeniden düzenlenen 4. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* bölümüne yönelik iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu bölüme ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

C. 1. 16. maddesiyle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen geçici 85. maddenin;

a. Birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır."* ibaresine,

b. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "…*İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…*" ve "…*İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,…*" ibarelerine,

c. Altıncı fıkrasında yer alan "…*İşsizlik Sigortası Fonunca…*" ibaresine,

ç. Dokuzuncu fıkrasında yer alan "…*İşsizlik Sigortası Fonu tarafından…*" ibaresine,

2. 21. maddesiyle 16/4/2020 tarihli ve 7244 sayılı Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin üçüncü cümlesinde yer alan *"…üç ay…"* ibaresinin *"…altı ay…"* şeklinde değiştirilmesine,

yönelik iptal talepleri 9/5/2024 tarihli ve E.2021/106, K.2024/101 sayılı kararla reddedildiğinden bu ibarelere ve değişikliğe ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

9/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

18/7/2021 tarihli ve 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 3. maddesiyle 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un yeniden düzenlenen 4. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 4. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesine eklenen *"…hava ayrıştırma,…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Recai AKYEL, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 16. maddesiyle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen geçici 85. maddenin;

1. Birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır."* ibaresinin,

2. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "…*İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…*" ve "…*İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,…*" ibarelerinin,

3. Altıncı fıkrasında yer alan "…*İşsizlik Sigortası Fonunca…*" ibaresinin,

4. Dokuzuncu fıkrasında yer alan "…*İşsizlik Sigortası Fonu tarafından…*" ibaresinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 21. maddesiyle 16/4/2020 tarihli ve 7244 sayılı Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin üçüncü cümlesinde yer alan *"…üç ay…"* ibaresinin *"…altı ay…"* şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

9/5/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	
Üye	Üye	
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kanun'un 4. Maddesiyle 31/8/1956 Tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Birinci Cümlesine Eklenen *"…hava ayrıştırma…"* İbaresinin İncelenmesi

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından, dava konusu kuralın Anayasa'nın 169. maddesine aykırı olduğuna karar verilmiştir.

2. İtiraz konusu kural, kamu yararı ve zaruret bulunması hâlinde devlet ormanları üzerinde hava ayrıştırma tesisi yapılması ve bulunmasına imkân tanımaktadır.

3. Hava ayrıştırma tesisleri, havada bulunan oksijen, azot ve argon gazlarının ayrıştırılarak depo edilmesi amacına hizmet etmektedir. Çoğunluğun iptal kararının gerekçesi, kuralla öngörülen hava ayrıştırma tesislerinin devlet ormanları üzerinde kurulmasının hangi kamu yararı veya zorunluluk hâlini içerdiğinin kuraldan anlaşılamaması ve bu tesislerin orman ekosistemi ile herhangi bir bağlantı aranmaksızın kurulmasına izin verilmesinin tesislerin orman ekosistemi dışında da kurulma imkânının

bulunması ve devlet ormanlarında gerçekleştirilmesine izin verilebilecek zorunlu bir faaliyet olmamasıdır.

4. Çoğunluk kararının aksine, maddede hava ayrıştırma tesislerinin Devlet ormanları üzerinde yapılması ve bulunmasında *kamu yararı* ve *zaruret* söz konusu olması gerektiğinin açıkça ifade edildiği ve bu tesisleri maddede sayılan diğer faaliyetlerden ayırmayı gerektirir hukuki bir neden bulunmadığı açıktır. Diğer yandan, devlet ormanları üzerinde kurulacak hava ayrıştırma tesislerinde kamu yararı ve zaruret bulunup bulunmadığının değerlendirmesini öncelikle idari makamlar takdir edecek ise de idari makamların bu takdirinin hukuka ve mevzuata aykırı olduğunun ileri sürülmesi hâlinde yargı organları söz konusu koşullarının bulunup bulunmadığı hususunda nihai değerlendirmeyi yapacaktır. Bu itibarla, maddede sayılan her bir faaliyet için kazuistik olarak hangi nedenlerle kamu yararı veya zorunluluk hâli bulunduğunun kuralda düzenlenmesinin beklenemeyeceği ortadadır.

5. Düzenleyici kuralın Anayasaya aykırılığı denetiminde bütüncül yaklaşımın daha uygun olacağını söylemek yerinde olur. Anayasanın 169. Maddesinin yanısıra, 56., 45. ve 46. Maddelerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Hava ayrıştırma tesislerinin olumsuz dışsallığının hangi ortama daha fazla zarar vereceğinin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Temelde asıl olan çevrenin ve insan sağlığının korunmasıdır. Çevreyi, orman, su, toprak, açık hava, tarım alanı ve insan yerleşim alanları gibi unsurlar oluşturmaktadır. Toplumsal yaşamın devamında bir zaruret ve zorunluluk olan hava ayrıştırma tesislerinin hangi alanda kurulması halinde olumsuz dışsallığın daha az olacağı değerlendirmesi Mahkememiz çoğunluğu tarafından yapılmamıştır. Oysaki, hava ayrıştırma tesislerinin olumsuz dışsallığının en az etkileneceği alanın; insan yerleşim alanları, tarım arazileri, su havzaları, açık yeşil alanlar ve havaya nazaran orman alanlarının olduğu yadsınamaz.

6. 6183 sayılı kanunun 17. Maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yeralan izin verilebilecek tesislerin ormana zararı bakımından; hava ayrıştırma tesisinden farkı olmadını söylemek yanlış olmaz. Sayılan tesislerin orman alanına yapılmasını uygun gören gerekçeler, aynı şekilde hava ayrıştırma tesisleri için de geçerli olmalıdır.

7. Açıklanan nedenlerle, kuralın içerik yönünden Anayasa'nın 169. maddesine aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşıldığından, aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye	Üye	Üye
Recai AKYEL	Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kanun'un 3. Maddesiyle 20/2/1930 Tarihli ve 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un Yeniden Düzenlenen 4. Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin *"…altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* İbaresinin İncelenmesi

1. Mahkememiz çoğunluğu, dava konusu kuralın, mülkiyet hakkının ve teşebbüs özgürlüğünün kanunla sınırlanması şartını karşılamadığı gibi verginin kanuniliği ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkeleriyle de bağdaşmadığı gerekçesiyle iptaline karar vermiştir.

2. Kanun'un dava konusu kuralın da yer aldığı 4. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının (Bakanlık); bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan karar, yönetmelik, tebliğ ve diğer düzenleyici işlemler uyarınca başvurusu alınacak, düzenlenecek veya onaylanacak her türlü izin veya belge ile Bakanlık tarafından geliştirilen bilgi sistemlerinin kullanıcılara sunumu kapsamında, her bir başvuru, izin, belge veya sistem sunumu için bir mali yıl içinde altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ücret almaya yetkili olduğu öngörülmüştür.

3. Öncelikle belirtmek gerekir ki kural kapsamındaki ücretin hangi hallerde alınacağı açıkça düzenlenmiştir. Bu kapsamda dövize ilişkin işlemler yapabilmesine ve faaliyet yürütebilmesine izin verilen ve *yetkili müessese* olarak adlandırılan anonim şirketlerin her bir başvuru, izin, belge veya bilgi sistemlerinin sunumu talebinde bulunmaları hâlinde alınacağı açıktır. Dolayısıyla ücretin yükümlüsü ile konusunun belirlendiği anlaşılmaktadır.

4. Öte yandan kuralda, belirtilen izin veya hizmetlerin karşılığı olarak bir mali yıl içinde altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ücret alınabileceği öngörülmek suretiyle bir üst sınır belirlenmiştir. Ücretin konusunu oluşturan her türlü başvuru, izin, belge veya bilgi sistemlerinin sunumu durumunda farklılaşan her bir izin veya hizmete ilişkin ücret miktarı konusunda Bakanlığa takdir

yetkisi verilmişse de kanunla ücretin üst sınırının belirlenmesi nedeniyle bu yetkinin sınırsız olduğu söylenemez.

5. Diğer yandan, çoğunluk görüşünün aksine kanunda ücret konusunu oluşturan izin veya hizmetler için alınabilecek ücret miktarının her bir izin veya hizmet için -nispi oranda veya maktu tutar üzerinden- açık bir şekilde belirlenmesi zorunluluğundan söz etmek mümkün değildir. Zira belirtilen hususlar uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususlardır. Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihadı uyarınca Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel kuralları saptadıktan sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin türevsel nitelikteki işlemlerine bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz. Dava konusu kuralda da ücretin yükümlüsünün, konusunun ve üst miktarının kanunla düzenlendiği diğer bir ifadeyle temel kuralların saptandığı, sonrasında teknik hususların idarenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakıldığı gözetildiğinde, kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

6. Açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşıldığından, aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/114
Karar Sayısı : 2024/102
Karar Tarihi : 9/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Elâzığ 3. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'un 52. maddesiyle değiştirilen 88. maddesinin on sekizinci fıkrasının ikinci cümlesinin iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İcra takibine yapılan itirazın iptaline karar verilmesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un 88. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı on sekizinci fıkrası şöyledir:

"Kurumun 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen prim ve diğer alacakları amme alacağı niteliğinde olup, imtiyazlı alacaktır. ***Kurumun taraf olduğu her türlü dava ve icra takiplerinin kısmen veya tamamen aleyhe neticelenmesi halinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda yazılı tazminat ve cezalar Kurum hakkında uygulanmaz.****"*

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 67. maddesi şöyledir:

"a) İtirazın iptali:

Madde 67 – (Değişik: 18/2/1965-538/37 md.)

(Değişik birinci fıkra: 17/7/2003-4949/15 md.) Takip talebine itiraz edilen alacaklı, itirazın tebliği tarihinden itibaren bir sene içinde mahkemeye başvurarak, genel hükümler dairesinde alacağının varlığını ispat suretiyle itirazın iptalini dava edebilir.

(Değişik: 9/11/1988-3494/1 md.) Bu davada borçlunun itirazının haksızlığına karar verilirse borçlu; takibinde haksız ve kötü niyetli görülürse alacaklı; diğer tarafın talebi üzerine iki tarafın durumuna, davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre, red veya hükmolunan meblağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere, uygun bir tazminatla mahkum edilir.

İtiraz eden veli, vasi veya mirasçı ise, borçlu hakkında tazminat hükmolunması kötü niyetin sübutuna bağlıdır.

(Mülga dördüncü fıkra: 17/7/2003-4949/103 md.)

Birinci fıkrada yazılı itirazın iptali süresini geçiren alacaklının umumi hükümler dairesinde alacağını dava etmek hakkı saklıdır.

(Ek fıkra: 2/7/2012-6352/11 md.) Bu Kanunda öngörülen icra inkar tazminatı, kötü niyet tazminatı ve benzeri tazminatların tespitinde, takip talebi veya davadaki talep esas alınır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın katılımlarıyla 4/11/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine

başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz konusu kuralla Sosyal Güvenlik Kurumunun (Kurum) taraf olduğu her türlü dava ve icra takiplerinin kısmen veya tamamen Kurum aleyhine neticelenmesi hâlinde 2004 sayılı Kanun'da yazılı tazminat ve cezaların Kurum hakkında uygulanmayacağı öngörülmüştür.

4. Bakılmakta olan davanın konusu Kurum tarafından başlatılan icra takibine yapılan itirazın iptaline karar verilmesi talebine ilişkindir. Anılan davada Kurum aleyhine 2004 sayılı Kanun'da düzenlenen herhangi bir cezanın uygulanabilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla kuralda yer alan *"…ve cezalar…"* ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Bu itibarla anılan ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

5. Öte yandan kuralda yer alan *"Kurumun taraf olduğu her türlü dava ve icra takiplerinin kısmen veya tamamen aleyhe neticelenmesi halinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda yazılı…"* ve *"…Kurum hakkında uygulanmaz."* ibareleri bakılmakta olan davada uygulanması mümkün olan tazminatın yanı sıra uygulanma imkânı bulunmayan cezalar yönünden de geçerli, ortak kural niteliğindedir.

6. Dolayısıyla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralın kalan kısmının esasına ilişkin incelemenin *"…tazminat…"* ibaresiyle sınırlı olarak yapılması gerekir.

7. Açıklanan nedenlerle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'un 52. maddesiyle değiştirilen 88. maddesinin on sekizinci fıkrasının;

A. İkinci cümlesinde yer alan *"…ve cezalar…"* ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. İkinci cümlesinin kalan kısmının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"…tazminat…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Sınırlama Sorunu

9. Bakılmakta olan davada davalı, davacı Kurum aleyhine 2004 sayılı Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatına hükmedilmesini talep etmiştir. 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesinin on sekizinci fıkrasında yer alan itiraz konusu*"…tazminat…"* ibaresi 2004 sayılı Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatının yanı sıra anılan Kanun'da öngörülen diğer tazminatlar yönünden de geçerli, ortak kural niteliğindedir.

10. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralın esasına ilişkin incelemenin *"9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatı"* yönünden yapılması gerekir.

B. Anlam ve Kapsam

11. 2004 sayılı Kanun'un 42. ve devamı maddelerinde ilamsız icra takibine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda anılan Kanun'un 67. maddesinin birinci fıkrasında takip talebine itiraz edilen alacaklının itirazın tebliğ edildiği tarihten itibaren bir yıl içinde mahkemeye başvurarak genel hükümlere göre alacağının varlığını ispat etmek üzere itirazın iptali talebinde bulunabileceği belirtilmiştir.

12. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında ise itirazın iptali davasında; itirazının haksızlığına karar verilmesi durumunda borçlunun, takibinde haksız ve kötü niyetli görülmesi hâlinde ise alacaklının diğer tarafın talebi üzerine iki tarafın durumuna, davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre ret veya hükmolunan meblağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere uygun bir tazminata mahkûm edileceği ifade edilmiştir.

13. 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesinin on sekizinci fıkrasının ikinci cümlesinde Kurumun taraf olduğu her türlü dava ve icra takiplerinin kısmen veya tamamen aleyhe neticelenmesi hâlinde 2004 sayılı Kanun'da düzenlenen tazminat ve cezaların Kurum hakkında uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan *"…tazminat…"* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır. Kural, *"9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatı"* yönünden incelenmiştir.

14. Bu itibarla kural uyarınca, Kurum aleyhine söz konusu Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kötü niyet tazminatına hükmedilmesi mümkün değildir.

C. İtirazın Gerekçesi

15. Başvuru kararında özetle; Kurumun lehine sonuçlanan davalarda 2004 sayılı Kanun'da düzenlenen ceza ve tazminatların uygulanmasına karşın itiraz konusu kuralla Kurum aleyhine sonuçlanan davalarda anılan ceza ile tazminatların uygulanmayacağının hükme bağlanması suretiyle ilgililer ile Kurum arasında farklı muamelenin öngörüldüğü, bu durumun hukuk devleti ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, ayrıca kuralla hak arama özgürlüğünün de ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* denilmiştir.

17. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı

tutulmalarını sağlamak, kişilere ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2017/47, K.2017/84, 29/3/2017, § 18; E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, § 25).

18. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı, nihayetinde nesnel ve makul bir temele dayanıyorsa söz konusu farklı muamelenin orantılı olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Orantılılık ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen nesnel amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32; E.2022/65, K.2022/102, 8/9/2022, § 12).

19. Kural uyarınca, itirazın iptali davasında Kurum aleyhine karar verilmesi hâlinde 2004 sayılı Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatına hükmedilmeyecektir.

20. 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesinin on altıncı fıkrasının birinci cümlesinde Kurumun süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 51., 102. ve 106. maddeleri haricindeki maddelerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

21. 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 37. maddesinin üçüncü fıkrasında da süresi içinde ödenmeyen sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primleri, işsizlik sigortası primleri, idari para cezaları, gecikme zamları ile katılım paylarının Kurum alacağına dönüşeceği ve bu alacakların tahsilinde 6183 sayılı Kanun'un 51., 102. ve 106. maddeleri haricindeki maddelerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

22. Bu itibarla anılan düzenlemelerin kapsamına giren Kurum alacaklarının *kamu alacağı* niteliğinde görüldüğü anlaşılmaktadır. Kurumun düzenlemelerin kapsamı dışında kalan alacakları ise ilke olarak 2004 sayılı Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilmektedir. Başka bir ifadeyle Kurumun düzenlemelerin kapsamında bulunmayan alacakları ilke olarak özel hukuk ilişkisinden kaynaklanan alacakların takip tahsiline ilişkin hükümlere tabidir. Nitekim söz konusu Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde devletin bir sözleşmeden veya haksız bir fiilden kaynaklanan alacakları hakkında da Kanun hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

23. Özel hukuk ilişkilerinde borçlunun edimi ifa etmemesi durumunda alacaklı ifanın gerçekleşmesini ancak devletin kurduğu cebri icra mekanizmasına başvurmak suretiyle sağlayabilmektedir. Zira anayasal düzen içinde kuvvet kullanma yetkisi devletin tekelindedir (AYM, E.2015/28, K.2015/42, 22/4/2015; E.2023/76, K.2023/155, 13/9/2023, § 22). Kanun hükümlerine göre başlattığı icra takipleri kapsamında Kurum da özel hukuk bağlamında *alacaklı* sıfatını taşımaktadır. Başka bir deyişle Kurumun anılan kapsamdaki alacaklarının takip ve tahsilinde kamu gücü kullanması söz konusu değildir.

24. Bu itibarla Kurum ile icra takibi başlatan diğer kişilerin Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatının uygulanması bakımından karşılaştırılmaya müsait şekilde benzer durumda bulundukları sonucuna ulaşılmıştır.

25. İcra takibinde haksız ve kötü niyetli olduğu anlaşılan kişiler hakkında karşı tarafın talebi üzerine asıl alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere kötü niyet tazminatına hükmedilmesi öngörüldüğü hâlde kural uyarınca Kurum hakkında anılan tazminata hükmedilememesi nedeniyle karşılaştırılmaya müsait şekilde benzer durumda bulunanlar arasında farklı muamelenin yapıldığı açıktır.

26. Anılan fıkrada düzenlenen ve karşı tarafın talebi üzerine alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere hükmedilen kötü niyet tazminatı cebri icra sistemini kötüye kullanan kişiler hakkında öngörülen bir yaptırım niteliğindedir. Söz konusu tazminata hükmedilebilmesi için icra takibi başlatan kişinin haksız çıkmasının yanı sıra kötü niyetli olduğunun ortaya konulması gerekmektedir.

27. Yargıtay uygulamasında ilgilinin alacağının bulunmadığını bilmesi veya bilebilecek durumda olması gerektiği hâllerde icra takibinde kötü niyetli olduğu kabul edilmektedir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2017/[19]11-237, K.2021/1271, 19/10/2021, § 17). Dolayısıyla kuralda Kurum hakkında uygulanmayacağı öngörülen kötü niyet tazminatına hükmedilmesinin oldukça ağır şartlara bağlandığı anlaşılmaktadır.

28. Kurum hakkında anılan tazminata hükmedilmemesinin sosyal sigorta yardımlarında kullanılması gereken kaynağın, başka bir deyişle Kurumun bütçesinin korunmasına katkıda bulunacağı söylenebilir. Bununla birlikte söz konusu bütçenin korunması için aleyhine *kötü niyetle* icra takibi başlatılmış olan kişilerin belirli bir külfete katlanmak zorunda bırakılmasının makul bir nedene dayandığından söz edilemez.

29. Nitekim bir kamu idaresi olan Kurumun, alacağının bulunup bulunmadığını tespit etme bakımından geniş imkânlara sahip olduğu açıktır. Dolayısıyla alacağın tespiti bağlamında icra takibi başlatan diğer kişilere göre belirli avantajlara sahip olan Kurumun *kötü niyetle* icra takibi başlattığı hâllerde tazminat ödemekten muaf tutulmasını haklı kılan bir nedenin bulunduğu söylenemez.

30. Diğer yandan tazminata hükmedilebilmesi için alacaklının haksız çıkmasının yanı sıra kötü niyetli olmasının da gerektiği gözönünde bulundurulduğunda Kurumun tazminat ödemeye mahkûm edilmesi hâlinde icra takibi başlatılmasına yönelik işlem yapan Kurum personelinin hukuki sorumluluğu gündeme gelebilecektir. Bu kapsamda Kurumun ödediği tazminatı *kötü niyetle* icra takibi başlatan personeline rücu etmesinin mümkün olmadığı da savunulamaz.

31. Buna göre Kanun hükümlerine göre başlattığı icra takibi kapsamında özel hukuk ilişkisi çerçevesinde *alacaklı* sıfatını taşıyan Kuruma, anılan şartların gerçekleşmesi durumunda hükmedilen kötü niyet tazminatı yönünden avantaj tanınmasının nesnel ve makul bir temele dayandığı söylenemez. Başka bir ifadeyle Kurumun kamu alacağı niteliği taşımayan ve Kanun hükümlerine göre tahsil edilen alacaklarına ilişkin olarak başlattığı icra takibinde haksız ve kötü niyetli olduğunun anlaşıldığı hâllerde benzer durumdaki alacaklılardan farklı olarak kötü niyet tazminatından muaf tutulmasının nesnel ve makul bir nedeni bulunmamaktadır.

32. Bu itibarla Kurum hakkında fıkrada düzenlenen kötü niyet tazminatına hükmedilmeyeceği öngörülmek suretiyle Kurum ile Kanun'a göre icra takibi başlatan diğer kişiler arasında öngörülen farklı muamelenin eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, *"2004 sayılı Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatı"* yönünden Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Basri BAĞCI, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. ve 36. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. HÜKÜM

31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'un 52. maddesiyle değiştirilen 88. maddesinin on sekizinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"…tazminat…"* ibaresinin;

A. Esasına ilişkin incelemenin *"9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatı"* yönünden yapılmasına OYBİRLİĞİYLE,

B. *"2004 sayılı Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatı"* yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Kadir ÖZKAYA, Basri BAĞCI, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

9/5/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Karşı Oy

1. İtiraz talebine konu edilen 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 88. maddesinin onsekizinci fıkrasının ikinci cümlesinde Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) aleyhine sonuçlanan icra takip ve davalarında 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'ndan kaynaklanacak tazminat ve cezalara hükmedilmeyeceği kuralı getirilmek suretiyle Kurum lehine ayrıcalıklı bir düzenleme yapılmıştır.

2. Konu çoğunluk tarafından Anayasa'nın eşitlik ilkesini düzenleyen 10. maddesi açısından değerlendirmeye tabi tutularak kuralın iptal edilmesine karar verilmiştir.

3. Mahkememizin yerleşik uygulaması gereği eşitlik değerlendirmesinin yapıldığı durumlarda öncelikli olarak benzer durumda bulunan kişiler açısından farklı muamele yapılıp yapılmadığına bakılmakta, farklı muamelenin varlığı halinde bunun nesnel ve makul bir gerekçesinin mevcudiyeti sorgulanmakta, akabinde farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı test edilmektedir (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 65; E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32).

4. İtiraz incelemesine konu edilen kural gereğince, SGK aleyhine sonuçlanan icra takip ve davalarında 2004 sayılı Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatına hükmedilmeyecektir.

5. SGK'nın sözleşme ve haksız fiilden kaynaklanan alacakları 2004 sayılı Kanun hükümlerine, prim ve diğer alacakları ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmektedir. Kanun koyucu kamu kurumu niteliğindeki Kurumun tüm alacaklarını 6183 sayılı Kanun'a göre tahsili yerine bazılarının 2004 sayılı Kanun'a göre tahsil edilmesini uygun görerek bir nevi muhataplar lehine bir düzenleme getirmiştir.

6. Kurum icra takip ve davalarında alacaklı veya borçlu sıfatıyla taraf olduğu durumlarda diğer alacaklı veya borçlularla benzer durumda ve eşitlik değerlendirmesi yapılmaya müsait bir konumdadır.

7. İtiraz incelemesine konu edilen düzenleme ile SGK lehine avantajlı bir durum oluşturulduğunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

8. Bu noktada asıl irdelenmesi gereken konu oluşturulan ayrıcalıklı konumun makul ve nesnel bir sebebinin bulunup bulunmadığı dahası düzenlemenin ölçülü olup olmadığıdır.

9. Benzer fonksiyon icra eden birçok kamu veya özel kuruluşlar olmakla birlikte Sosyal Güvenlik Kurumu Ülkenin tek ve en önemli sosyal güvenlik kurumudur. 5510 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Kurumun işlevi *"sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına almak; bu sigortalardan yararlanacak kişileri ve sağlanacak hakları, bu haklardan yararlanma şartları ile finansman ve karşılanma yöntemlerini belirlemek; sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişi ile ilgili usûl ve esasları düzenlemektir"* şeklinde düzenlenmiştir.

10. Kurumun ana gelir kaynağını 5510 sayılı Kanun'un 79. maddesi gereği ilgilerinden alınan primler oluşturmakta olup, tahsil edilen prim gelirleri genel bütçenin genel sağlık sigortası kalemine ilave edilmektedir.

11. Prim gelirlerine 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesi gereğince Devlet Katkısı da sağlanmakta olup, Kurumun sağlıklı işleyişini temin maksadıyla genel bütçeden destekte sağlandığından Kurum ciddi miktarda kamu kaynağını da kullanmaktadır.

12. Bu durum Kurum'un her harcamasında tüm toplumun finansal desteğinin bulunması gibi bir durumu da ortaya koymaktadır. Bu bağlamda icra takip ve davalarında fazladan ödenen her bir kuruşun toplum tarafından karşılanması gibi bir gerçekliğede vücut vermektedir.

13. Kurumun hukuksal ve sosyal olarak ifa etiği işlev nazara alındığında güçlü bir mali yapıya sahip olması kaçınılmaz bir gerekliliktir (AYM, E.2022/15, K.2022/73, 1/6/2022, § 34).

14. Kurumun işlevini tam olarak yerine getirebilmesi için kendi lehine oluşturulan kaynağın etkin ve verimli bir şekilde kullanması elzemdir.

15. Bu itibarla kural uyarınca Kurum aleyhine 2004 sayılı Kanun'un 67. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kötü niyet tazminatına hükmedilmemesinin Kurum bütçesini koruyacağı ve sosyal güvenlik hakkının gerçekleştirilmesine olumlu yönde katkıda bulunacağı açıktır. Başka bir ifadeyle kuralın, Kurumun haksız ve kötü niyetle icra takibi başlatmasını engellemek için kötü niyet tazminatına hükmedilmesinin Kuruma mali yük getireceği ve sosyal güvenliğin sağlanması bağlamında kamu yararı aleyhine sonuç doğuracağı aşikardır.

16. Bu itibarla kuralda öngörülen farklı muamelenin sosyal güvenliğin sağlanması bakımından önemli bir hizmet yürüten Kurumun bütçesini korumaya yönelik nesnel ve makul bir nedeni bulunmaktadır. Bununla birlikte kuralda öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmasının yanı sıra ölçülü olması da gerekir.

17. Kâr amacı gütmeyen kurumun varsayımsal olarak bir kişi aleyhine kötü niyetli bir takip başlatması kolay değildir. Böyle bir durumun varlığı halinde çalışanları kamu görevlisi olan Kurumun mensupları aleyhine devreye girecek ceza ve disiplin mekanizmaları da mevcuttur.

18. Öte yandan kötü niyet tazminatı haksız ve kötü niyetle icra takibi başlatan kişiler hakkında karşı tarafın talebi üzerine alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere hükmedilen bir yaptırım niteliğindedir. Başka bir deyişle kötü niyet tazminatı esas itibarıyla haksız ve kötü niyetli icra takibi başlatılmasının engellenmesi suretiyle cebri icra sisteminin sağlıklı şekilde işlemesini sağlamaya yönelik olarak öngörülmüştür.

19. Yargıtay uygulamasında da anılan tazminatın icra takibine girişmekte kötü niyetli bulunduğu borçlu tarafından açıkça kanıtlanmış

olan ya da öyle olduğu ayrıca kanıtlanmasına gerek bulunmaksızın dosya kapsamından tereddütsüz şekilde anlaşılabilen alacaklıya yönelik bir yaptırım niteliğinde olduğu kabul edilmektedir (bu yöndeki kararlar arasından bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2017/(19)11-237, K.2021/1271, 19/10/2021, § 18).

20. Bununla birlikte haksız ve kötü niyetle başlatılan icra takibi nedeniyle bir zararın doğması da mümkündür. Başka bir deyişle haksız ve kötü niyetli takibin yalnızca cebri icra sisteminin işleyişi bağlamında sonuç doğuracağı söylenemez.

21. Kurumun haksız olarak icra takibi başlatması nedeniyle zarara uğrayan ilgililerin bu zararın tazmin edilmesi talebiyle yargı mercilerine başvurabilecekleri açıktır. Başka bir ifadeyle kuralın Kurumun başlattığı icra takibinin ortaya çıkardığı zararın tazmin edilmesine engel teşkil eden bir yönü bulunmamaktadır.

22. Buna göre Kurum hakkında kötü niyet tazminatının uygulanmasına engel teşkil eden ancak Kurum personelinin idari ve cezai sorumluluğu ile Kurumun tazminat sorumluluğunu ortadan kaldırmayan kuralda öngörülen farklı muamelenin ölçüsüz olduğu söylenemez.

23. Bu itibarla kuralda öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanması ve ölçüsüz bir yönünün bulunmaması nedeniyle eşitlik ilkesini ihlal etmediğini değerlendirdiğimizden çoğunluğun kuralın iptal edilmesi yönündeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2023/200
Karar Sayısı : 2024/103
Karar Tarihi : 9/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinde yer alan *"...evlat edinenle evlatlık..."* ibaresinin Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Tasarrufun iptali davasında verilen kararın istinaf incelemesinde itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 278. maddesi şöyledir;

"İvazsız tasarrufların butlanı:

Madde 278 – (Değişik: 18/2/1965-538/114 md.)

Mütat hediyeler müstesna olmak üzere, hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması sebebiyle acizden yahut iflasın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahut masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.

Ancak, bu müddet haciz veya aciz yahut iflastan evvelki iki seneyi geçemez.

Aşağıdaki tasarruflar bağışlama gibidir.

1. (Değişik : 9/11/1988-3494/53 md.) (İptal ibare: Anayasa Mahkemesi'nin 16/12/2021 tarihli veE.: 2021/52, K.: 2021/97 sayılı Kararı ile.) (İptal ibare: Anayasa Mahkemesi'nin 26/1/2022 tarihli ve E.: 2021/9, K.: 2022/4 sayılı Kararı ile.) füru, (İptal ibare: Anayasa Mahkemesi'nin 11/7/2018 tarihli ve E.: 2018/9, K.: 2018/84 sayılı Kararı ile.) (…) (İptal ibare: Anayasa Mahkemesi'nin 26/1/2022 tarihli ve E.: 2021/9, K.: 2022/4 sayılı Kararı ile.) ***evlat edinenle evlatlık*** *arasında yapılan ivazlı tasarruflar,*

2. Akdin yapıldığı sırada, kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitler,

3. Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydı hayat şartiyle irat ve intifa hakkı tesis ettiği akitler ve ölünceye kadar bakma akitleri,"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 18/1/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 2004 sayılı Kanun'un 277 ila 284. maddelerinde tasarrufun iptali davalarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 277. maddesinde iptal davasından anlaşılması gerekenin Kanun'un 278., 279. ve 280. maddelerinde yazılı tasarrufların butlanına hükmedilmesi olduğu belirtilmiştir.

4. Kanun'un *"İvazsız tasarrufların butlanı"* başlıklı 278. maddesinin birinci fıkrasında mutat hediyeler istisna olmak üzere hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması sebebiyle acizden yahut iflasın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahut masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edildiği tarihe kadar geriye doğru olan süre içinde yapılan bütün bağışlamaların ve ivazsız tasarrufların batıl olduğu düzenlenmiştir. Anılan maddenin ikinci fıkrasında da batıl olacak bağışlamaların ve ivazsız tasarrufların belirlenmesinde birinci fıkra bağlamında dikkate alınacak sürenin haciz veya aciz yahut iflastan önceki iki yılı geçemeyeceği hükme bağlanmıştır.

5. Bağışlama gibi kabul edilen tasarruflar ise maddenin üçüncü fıkrasında ayrıca sayılmıştır. Anılan fıkranın (1) numaralı bendinde bazı hısımlar arasında yapılan ivazlı tasarrufların bağışlama gibi kabul edileceği belirtilerek füru ile evlat edinen ve evlatlık arasında yapılan ivazlı tasarrufların bu kapsamda olduğu hükme bağlanmıştır. Söz konusu bentte yer alan *"...evlat edinenle evlatlık..."* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

6. Evlat edinme, evlat edinen ile evlatlık arasında kurucu nitelikteki mahkeme kararıyla oluşan hısımlık ilişkisini ifade etmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 282. maddesinin üçüncü fıkrasında soybağının ayrıca evlat edinme yoluyla da kurulabileceği öngörülmüştür.

7. İtiraz konusu kuralla tasarrufun iptali davası yönünden borçlunun evlat edineni veya evlatlığı ile yaptığı ivazlı tasarruflar bağışlama olarak kabul edilmiş; 2004 sayılı Kanun'un 278. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında belirtildiği şekilde haciz, aciz veya iflas hâlinde haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan veya iflas masasına kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edildiği tarihe kadar geriye doğru olan süre içinde ve her hâlükârda haciz, aciz veya iflastan önceki iki yıl içinde yapılmış olan bu tür tasarrufların batıl olduğu hükme bağlanmıştır.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla evlatlık ve evlat edilen arasında yapılan ivazlı tasarrufların kesin olarak bağışlama gibi kabul edildiği, bu hususta taraflara iddia ve savunmada bulunma, ispat yönünden delil, bilgi ve belge sunma imkânı tanınmadığı, bu durumun mülkiyet hakkının ve hak arama özgürlüğünün ölçüsüz bir şekilde sınırlanmasına

neden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Anayasa Mahkemesince 2004 sayılı Kanun'un 278. maddesinin üçüncü fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan ve itiraz konusu kuralla aynı içerikte olup farklı hısımlık ilişkilerini düzenleyen *"…neseben veya…"*, *"Karı ve koca ile…"*, *"…usul ve…"* ve *"…sıhren üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) hısımlar,…"* ibarelerinin iptallerine karar verilmiştir (AYM, E.2018/9, K.2018/84, 11/7/2018; E.2021/52, K.2021/97, 16/12/2021; E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022).

10. Anılan kararlarda öncelikle karı ve koca, usul ve neseben veya sıhren üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) hısımlar arasında gerçekleşen ivazlı tasarrufları bağışlama gibi kabul eden ibarelerin etki ve sonuçları da gözetildiğinde mülkiyet hakkı ile hak arama özgürlüğüne sınırlama getirdiği tespit edilmiş; Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddeleri gereğince mülkiyet hakkının ve hak arama özgürlüğünün sınırlanabilir bir hak olduğu ancak sınırlamanın kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerektiği belirtilmiştir (AYM, E.2018/9, K.2018/84, 11/7/2018, §§ 20-25; E.2021/52, K.2021/97, 16/12/2021, §§ 11-12; E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, §§ 29, 30).

11. Anayasa Mahkemesi düzenlenen hısımlık ilişkilerinin mahiyeti, kapsam ve sonuçları itibarıyla ibarelerin belirli ve öngörülebilir olduğunu belirterek alacaklıya ispat kolaylığı sağlayan ibarelerin borçlunun alacaklılarından mal kaçırmasını ve alacağın tahsiline yönelik çabaların sonuçsuz kalmasını önlemeyi amaçladığını, bu yönüyle meşru bir amacının bulunduğunu değerlendirmiştir (AYM, E.2018/9, K.2018/84, 11/7/2018, §§ 25, 26; E.2021/52, K.2021/97, 16/12/2021, §§ 15-18; E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, §§ 33-36).

12. Anılan kararlarda ölçülülük ilkesi yönünden yapılan değerlendirmede ise ibarelerin yer aldığı maddede borçlununbazı yakın hısımları ile yaptığı ivazlı tasarrufların başka hiçbir şarta tabi olmaksızın bağışlama olduğu kabul edilirken bu hususun aksinin iddia ve ispat edilmesi mümkün olmayan bir olgu olarak düzenlendiği, tasarruf konusu malın değerinin tam olarak veya fazlasıyla ödenmesi, tasarruf işleminin borçlunun alacaklılarının da menfaatine olması, alacaklıların tasarruf işlemi dolayısıyla

zarar görmemesi, alacaklıların alacağı tahsil ve cebri icra imkânlarının zorlaştırılmamış hatta kolaylaştırılmış olması gibi hâllerin dahi bu sonucu değiştiremeyeceği, taraflara belirtilen hususlarda iddia ve savunmada bulunma, bu hususların ispatı yönünden delil, bilgi ve belge sunma imkânı tanınmadığı belirtilerek anılan ibarelerin Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2018/9, K.2018/84, 11/7/2018, § 29; E.2021/52, K.2021/97, 16/12/2021, § 22; E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 41).

13. İtiraz konusu kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararlarından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

15. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte; 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

16. 2004 sayılı Kanun'un 278. maddesinin üçüncü fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan *"...evlat edinenle evlatlık..."* ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin

üçüncü fıkrasının 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinde yer alan *"...evlat edinenle evlatlık..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE 9/5/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2023/194
Karar Sayısı : 2024/104
Karar Tarihi : 9/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Gazipaşa Kadastro Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun'un;

A. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce..."* ibaresinin,

B. 11. maddesinin (14) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce olmak üzere..."* ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 10., 35., 36. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kullanım kadastrosuna dayalı tespitin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı;

A. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

*"(2) 2/B alanlarında bulunan taşınmazlar hakkında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra düzenlenecek güncelleme listelerine veya kadastro tutanaklarına ya da kesinleşmiş mahkeme kararlarına göre oluşturulacak tapu kütüklerinin beyanlar hanesine göre; bu taşınmazların **31/12/2011 tarihinden önce** kullanıcısı ve/veya üzerindeki muhdesatın sahibi*

olarak gösterilecek kişilerden bu taşınmazları satın almak için süresi içerisinde idareye başvuran ve idarece tespit edilen satış bedelini itiraz ve dava konusu etmeksizin kabul edenler de hak sahibi sayılır."

B. 11. maddesinin (14) numaralı fıkrası şöyledir:

*"(14) Kadastro müdürlüklerince 2/B alanları hakkında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra düzenlenecek güncelleme listelerinde ve kadastro tutanaklarında; bu alanların fiili kullanım durumları, varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğu, bu yerlerin ve üzerlerindeki muhdesatın **31/12/2011 tarihinden önce olmak üzere** ne zamandan beri kim veya kimler tarafından kullanıldığı gösterilir ve bunlar tescil edildikleri veya kesinleştikleri tarihten itibaren en geç bir ay içinde idareye gönderilir."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 27/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle başvuruya engel durumun varlığı sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın *"Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi"* başlıklı 152. maddesinin dördüncü fıkrasında *"Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz."* denilmiştir.

3. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da *"Mahkemenin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz."* hükmüne yer verilmiştir.

4. 6292 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (14) numaralı fıkrasının itiraz konusu kuralın da yer aldığı *"...bu alanların fiili kullanım durumları, varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğu, bu yerlerin ve üzerlerindeki*

muhdesatın 31/12/2011 tarihinden önce olmak üzere ne zamandan beri kim veya kimler tarafından kullanıldığı gösterilir..." bölümüne yönelik iptal talebi, Anayasa Mahkemesinin 11/10/2023 tarihli ve E.2021/110, K.2023/175 sayılı kararıyla esastan reddedilmiş ve bu karar 27/12/2023 tarihli ve 32412 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

5. Anayasa Mahkemesince itiraz başvurusunda işin esasına girilerek reddedilen itiraz konusu kural hakkında yeni bir başvurunun yapılabilmesi için önceki kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı 27/12/2023 tarihinden başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır. Bu itibarla 6292 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (14) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce olmak üzere..."* ibaresine yönelik itiraz başvurusunun Anayasa'nın 152. maddesi ve 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince reddi gerekir.

6. İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin başvurusu 12/12/2023 tarihini taşımaktaysa da Anayasa Mahkemesinin aynı konuda işin esasına girerek verdiği ret kararı Resmî Gazete'de yayımlandığı için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca itirazın incelenmesi mümkün değildir. Nitekim Anayasa'nın 152. maddesi yalnızca Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvuran mahkemeleri değil Anayasa Mahkemesini de bağlar.Anayasa'nın anılan hükmünün amacı hem gereksiz başvuruları önleyerek Anayasa Mahkemesinin çalışma düzenini korumak hem de uygulamada sürekliliği sağlamaktır. Bu itibarla Anayasa Mahkemesi, önceki kararın yayımlandığı tarihten sonra karar vermek durumunda ise başvurunun iptal kararından önce yapılıp yapılmadığı önem taşımaksızın itirazı reddetmek durumundadır (AYM, E.2023/19, K.2023/18, 16/2/2023, § 4; E.2021/109, K.2021/81, 4/11/2021, § 5; E.2018/130, K.2018/97, 17/10/2018, § 3; E.2018/131, K.2018/98, 17/10/2018, § 3; E.2014/77, K.2014/202, 25/12/2014).

7. Açıklanan nedenlerle 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun'un;

A. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce..."* ibaresinin esasının incelenmesine,

B. 11. maddesinin (14) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce olmak üzere..."* ibaresine yönelik itiraz başvurusunun

Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

9. 6292 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında 2/B alanlarında bulunan taşınmazlar hakkında bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra düzenlenecek güncelleme listelerine veya kadastro tutanaklarına ya da kesinleşmiş mahkeme kararlarına göre oluşturulacak tapu kütüklerinin beyanlar hanesine göre; bu taşınmazların 31/12/2011 tarihinden önce kullanıcısı ve/veya üzerindeki muhdesatın sahibi olarak gösterilecek kişilerden bu taşınmazları satın almak için süresi içinde idareye başvuran ve idarece tespit edilen satış bedelini itiraz ve dava konusu etmeksizin kabul edenlerin hak sahibi sayılacakları hükme bağlanmıştır. Anılan fıkrada yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce..."* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

10. Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde 2/B alanlarının tanımı yapılmıştır. Bende göre 2/B alanları; 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 20/6/1973 tarihli ve 1744 sayılı Kanun'la değiştirilen 2. maddesiyle 23/9/1983 tarihli ve 2896 sayılı ve 5/6/1986 tarihli ve 3302 sayılı Kanunlarla değiştirilen 2. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendine veya kesinleşmiş mahkeme kararlarına göre Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan ve çıkarılacak yerleri ifade etmektedir.

11. 6831 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinde ise 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (Antep fıstığı, çam fıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim

alanlarının orman sınırları dışına çıkarılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında da bu yerlerin devlete ait olması hâlinde Hazine adına, tüzel kişiliğe sahip kamu kurum ve kuruluşlarına ait olması durumunda bu kurum ve kuruluşlar adına, hususi orman olması hâlinde ise sahipleri adına orman sınırları dışına çıkartılacağı, bu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir suretle daraltma yapılamayacağı ifade edilmiştir.

12. 6292 sayılı Kanun'un 6. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (2) numaralı fıkrasında 2/B alanlarında bulunan taşınmazlar üzerindeki hak sahipliğinin tapu kütüklerinin beyanlar hanesine göre belirleneceği hükme bağlanmış; beyanlar hanesinin ise anılan Kanun'un yürürlüğe girdiği 26/4/2012 tarihten sonra düzenlenecek güncelleme listeleri veya kadastro tutanakları ya da kesinleşmiş mahkeme kararları uyarınca oluşturulacağı belirtilmiştir.

13. Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde güncelleme listelerinin 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun ek 4. maddesine göre düzenlenen ve 2/B alanlarından daha önce kullanım kadastrosu yapılan yerlerin fiilî kullanım durumlarını gösteren ve tescil edilen listeleri, (e) bendinde ise kadastro tutanaklarının yine 3402 sayılı Kanun'a göre düzenlenen ve 2/B alanlarının fiilî kullanım durumlarını gösteren ve kesinleşen tutanakları ifade ettiği hükme bağlanmıştır.

14. 3402 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin birinci fıkrasında 6831 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (B) bendine göre orman kadastro komisyonlarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin, Hazine adına tescil edilmesi sırasında fiilî kullanım durumları dikkate alınmak ve varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğunun, kim veya kimler tarafından ne zamandan beri kullanıldığının belirlenerek bu hususların kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterileceği belirtilmiştir.

15. İtiraz konusu kural Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan veya çıkarılacak 2/B alanlarında hak sahibi sayılma ve doğrudan satış isteyebilme haklarını taşınmazın belirli bir tarihten önce kullanıcısı ve/veya üzerindeki muhdesatın sahibi olma koşuluna bağlamaktadır. Buna göre 31/12/2011 tarihinden önce taşınmazın kullanıcısı ve/veya üzerindeki muhdesatın sahibi olan kişiler 6292 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi olabilecek ve taşınmazın doğrudan kendilerine satılmasını isteyebileceklerdir. 31/12/2011 tarihinden sonra başlayan fiilî kullanımlar ile bu tarihten sonra

gerçekleştirilecek muhdesatlar ise anılan Kanun kapsamında hak sahipliği ve satış isteyebilme hakkı doğurmayacaktır.

B. İtirazın Gerekçesi

16. Başvuru kararında özetle; kuralın 31/12/2011 tarihinden sonra ancak 2/B'ye ayırma veya kadastro tespitinden önce taşınmazı kullanan veya üzerindeki muhdesatı meydana getiren kişilerin tapunun beyanlar hanesine yazılmasını engelleyerek bu kişilerin hak sahipliği ve doğrudan satış hakkından yaralanmalarını engellediği, 31/12/2011 tarihinin esas alınarak taşınmazı kullanan veya üzerindeki muhdesatı meydana getiren kişiler yönünden ayrım yapılmasının eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı, taşınmaz üzerindeki muhdesatın uzun yıllar önce yapılmış olmasına rağmen hak tanınmasının hukuki belirlilik ilkesini, mülkiyet ve etkili başvuru hakları ile hak arama özgürlüğünü ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 35., 36. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

17. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 169. maddesi yönünden de incelenmiştir.

18. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

19. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Anayasa Mahkemesince kamu yararı konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı; bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya sadece belli kişilerin yararına kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın

2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 23).

20. Hukuk devletinin ön koşulları arasında hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri bulunmaktadır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 52).

21. Kuralla Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan veya çıkarılacak 2/B alanlarında 6292 sayılı Kanun uyarınca hak sahibi sayılabilmek için 31/12/2011 tarihinden önce taşınmazın kullanıcısı ve/veya aynı tarihten önce taşınmaz üzerinde muhdesat sahibi olma koşulu getirilmiştir. Bu itibarla anılan Kanun'un yürürlük tarihi olan 26/4/2012 tarihten sonra düzenlenecek güncelleme listeleri, kadastro tutanakları veya kesinleşmiş mahkeme kararları uyarınca oluşturulacak tapu kütüklerinin beyanlar hanesine göre ancak 31/12/2011 tarihinden önce taşınmazın kullanıcısı veya üzerindeki muhdesatın sahibi olanlar hak sahibi sayılacaktır.

22. Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan veya çıkarılacak 2/B alanlarının en temel şekilde devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğu açıktır. Bu bağlamda Kanun'un genel gerekçesi ile kuralın da yer aldığı 6. maddesinin gerekçesinde bu alanların bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş, ormana geri dönüşümü artık mümkün bulunmayan ve özellikle yerleşim alanı olarak işgal edilerek fiilen kullanılan alanlar oldukları belirtilmiştir. Buna göre imar ve şehircilik ilkelerine aykırı yapılaşmanın getirdiği sorunların, bu alanlardaki kamu yatırımları ile kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesindeki aksaklıkların, devletin vergi ve gelir kayıplarının ve fiilî durum sebebiyle yaşanan sorunlar ile oluşan hukuki uyuşmazlıkların ortadan kaldırılması gerekliliği ifade edilerek oluşan fiilî durumun yasal bir zemine kavuşturulmasının amaçlandığı ifade edilmiştir.

23. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında vurgulandığı üzere, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlarla ilgili olarak kanun koyucunun, kamu yararını gözetmek ve Anayasa maddelerinde yer alan güvence hükümlerini de dikkate almak şartıyla dilediği şekilde hukuki düzen tesis edebilmesi mümkündür (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 39).

24. Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 6. maddesinde Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan veya çıkarılacak 2/B alanlarının değerlendirilmesi ve bu alanlarla ilgili olarak zaman içinde kişiler ve devlet arasında ortaya çıkan hukuki uyuşmazlıkların çözümü bakımından hak sahipliğinin fiilî kullanım durumu dikkate alınarak belirlendiği anlaşılmaktadır.

25. Kural ise hak sahibi sayılabilmeye esas fiilî kullanım durumu yönünden kesin bir tarih öngörmek suretiyle fiilî kullanım durumunun 31/12/2011 tarihinden öncesine ilişkin olması gerektiğini belirtmektedir. Kuralın da yer aldığı Kanun'la orman sınırları dışına çıkarılan alanların değerlendirilmesi konusunda hâlihazırdaki yasal boşluğun doldurulmasının amaçlandığı gözönüne alındığında anılan tarihin Kanun'un hazırlık çalışmalarının başlangıcı ile uyumlu olacak şekilde belirlendiği anlaşılmaktadır. Buna göre Kanun'un hazırlık sürecinde gerçekleşmeye başlayabilecek muhtemel fiilî kullanımları da kapsam dışı bırakacak şekilde kesin bir tarih belirleyerek bu tarihten önceki kullanımları gözeten ve iyiniyetli kullanıcılar ile muhdesat sahiplerini hak sahibi sayan kuralın kamu yararına aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

26. Yine Kanun kapsamında hak sahibi sayılmanın şartlarından birini düzenleyen, hangi tarihe kadar olan kullanım ve/veya muhdesat sahipliğinin 2/B alanlarında bulunan taşınmazlar yönünden hak sahipliğinin tanınacağı yönünde kesin bir tarihi herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık, net ve anlaşılabilir bir biçimde düzenleyen kuralın belirli ve öngörülebilir olmadığı da söylenemez.

27. Anayasa'nın 169. maddesinde ormanların korunması ve geliştirilmesi konusunda ayrıntılı düzenlemelere yer verilerek ormanların hukuki rejimi düzenlenmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları çıkarma ve tedbirleri alma görevi devlete verilmiş; bütün ormanların gözetiminin devlete ait olduğu açıklanmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında

devlet ormanlarının mülkiyetinin devredilemeyeceği ifade edilmiş; üçüncü fıkrasında da ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemeyeceği düzenlenmiştir. Maddenin dördüncü fıkrasında ise orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamayacağı belirtilmiştir.

28. Madde kapsamında herhangi bir ayrıma gidilmeksizin tüm orman çeşitleri bakımından devlete koruma ve genişletme için gerekli düzenlemeleri yapma ve gerekli tedbirleri alma konusunda pozitif yükümlülüklerin yüklendiği anlaşılmaktadır (AYM, E.2021/110, K.2023/175, 11/10/2023, § 21).

29. Orman alanlarının muhafazası ile orman sınırlarının korunması esas olup Anayasa'nın 169. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen özel durumlar dışında orman sınırlarında daraltma yapılamayacağı açıktır. Bu bağlamda 2/B uygulaması ile orman sınırları dışına çıkarma ve bu alanlarda hak sahibi olunabilmesi istisnai bir düzenleme niteliğindedir. Orman sınırları dışına çıkarılan alanlarda oluşmuş olan fiilî durumlara herhangi bir tarih sınırlaması olmaksızın süreklilik arz edecek şekilde hukuki bir sonuç bağlanması doğal olarak orman niteliğini kaybeden alanların işgali ve/veya bu alanların zaman içinde mülkiyetinin kazanılabileceği hususunda kişilerde beklenti oluşmasına sebebiyet verebilir. Bu bağlamda kuralla tarih sınırlaması getirilerek ve Kanun'un hazırlık çalışmalarına ilişkin süreç de gözetilerek yürürlük tarihinden önce tespit edilen belirli bir tarihten önceki kullanımların dikkate alındığı görülmektedir. Bu yönüyle kuralın devletin ormanların korunması ve geliştirilmesi yönündeki pozitif yükümlülüğüne aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 169. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 169. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 10. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 35., 36. ve 40. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 9/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	
Üye	Üye	
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2023/127
Karar Sayısı : 2024/105
Karar Tarihi : 9/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen 55. maddesinin on beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Yurt dışı misyon koruma görevinde geçirilen üç yılı aşan sürenin rütbe terfi değerlendirmesinde dikkate alınmamasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 55. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı ilgili kısmı şöyledir:

"Terfi ve atama

Madde 55 – (Değişik: 27/3/2015-6638/22 md.)

…

Polis amirlerinin bir üst rütbeye terfiinde, bu rütbedeki fiili çalışma süresi esas alınır.

Mevzuat hükümlerine göre kazanılmış hak aylığında değerlendirilmesi yapılan her türlü uzmanlık, yüksek lisans, doktora ve avukatlık stajı rütbe kıdeminde değerlendirilmez. Ancak, bu Kanunun 13 üncü maddesinde

sayılan rütbeler içerisinde yapılan yurt dışı misyon koruma, yurt dışı kurs ve diğer görevler sebebiyle geçirilen süreler ile tedavi ve istirahat süreleri, hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki fiili çalışma süresi içinde değerlendirilir. ***Ancak bu şekilde geçirilen sürelerin toplamda üç yılı aşan kısmı rütbe terfilerinde değerlendirilmez.*** *Emniyet Teşkilatına girmeden önce yapılan askerlik hizmeti, atanılan ilk rütbede ve adaylığın onanmasından sonra fiili çalışma süresinden sayılır.*

…"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 26/7/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Sınırlama Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan

davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. 3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinde polis amirlerinin terfi ve atamalarına ilişkin usul ve esaslara yer verilmiştir. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, anılan maddenin on beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin iptalini talep etmiştir.

5. Söz konusu fıkranın birinci cümlesinde, kazanılmış hak aylığında değerlendirilmesi yapılan her türlü uzmanlık, yüksek lisans, doktora ve avukatlık stajının rütbe kıdeminde değerlendirilmeyeceği belirtilmiş, ikinci cümlesinde ise rütbe içinde yapılan yurt dışı misyon koruma, yurt dışı kurs ve diğer görevler sebebiyle geçirilen süreler ile tedavi ve istirahat sürelerinin, hangi rütbede ifa edilmiş ve geçirilmiş ise o rütbedeki fiilî çalışma süresi içinde değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. İtiraz konusu üçüncü cümlede ise bu şekilde geçirilen sürelerin toplamda üç yılı aşan kısmının rütbe terfilerde değerlendirilmeyeceği öngörülmüştür. Bu itibarla kural, fıkranın ikinci cümlesinde belirtilen durumların tamamı bakımından geçerli, ortak kural niteliğindedir.

6. Bakılmakta olan davanın konusu ise yurt dışı misyon koruma görevinde geçen üç yılı aşan sürenin rütbe terfi değerlendirilmesinde dikkate alınması talebine ilişkindir. Dolayısıyla kuralın esasına ilişkin incelemenin fıkranın ikinci cümlesinde yer alan *"…yurt dışı misyon koruma,…"* ibaresi yönünden yapılması gerekir.

B. Anlam ve Kapsam

7. 3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinin birinci fıkrasında polis amirlerinin, rütbe sırasıyla komiser yardımcısı, komiser, başkomiser, emniyet amiri, dördüncü sınıf emniyet müdürü, üçüncü sınıf emniyet müdürü, ikinci sınıf emniyet müdürü, birinci sınıf emniyet müdürü ve sınıf üstü emniyet müdürü olduğu belirtilmiştir.

8. Anılan maddenin ikinci fıkrasında polis amirlerinin üst rütbeye terfi için bulundukları rütbede zorunlu en az bekleme süreleri düzenlenmiştir. Buna göre bir üst rütbeye terfi için komiser yardımcısı ve komiser rütbelerinde bulunanların en az dört, başkomiser ve emniyet amiri rütbelerinde bulunanların en az üç, dördüncü, üçüncü, ikinci ve birinci

sınıf emniyet müdürlüğü rütbelerinde bulunanların en az iki yıl beklemesi zorunludur.

9. Maddenin on dördüncü fıkrasında polis amirlerinin bir üst rütbeye terfiinde, bu rütbedeki fiilî çalışma süresinin esas alınacağı; on beşinci fıkrasının ikinci cümlesinde de misyon koruma görevinde geçirilen süreler de dâhil olmak üzere anılan cümlede sayılan görevler ve durumlar sebebiyle geçirilen sürelerin hangi rütbede gerçekleşmişse o rütbedeki fiilî çalışma süresinden sayılacağı belirtilmiştir.

10. Türkiye'nin dış temsilciliklerinde misyon koruma görevi; dış temsilciliğin en üst amiri olan misyon şefinin veya görevlendireceği bir diplomatik kariyer memurunun talimatları çerçevesinde dış temsilciliklere ait bina ve konutların güvenliğinin sağlanması ile misyon görevlilerinin korunmalarına ilişkin görevleri ifade etmektedir. Bu görev, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 8. maddesi uyarınca Dışişleri Bakanlığı kadrosunda geçici süreli görevlendirilecek Emniyet Genel Müdürlüğü personeli tarafından yerine getirilmektedir. Anılan maddenin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca yurt dışında görevlendirilen güvenlik görevlileri için geçici görevlendirme süresi en çok iki yıldır; bu süre gerekli görülmesi hâlinde bir katına kadar uzatılabilir. Dolayısıyla söz konusu mevzuat hükümlerine göre misyon koruma görev süresinin azami dört yıl olduğu anlaşılmaktadır.

11. İtiraz konusu kuralla misyon koruma görevinde geçen üç yılı aşan sürenin fiilî çalışma süresinden sayılmaması ve bir üst rütbeye terfi için gerekli olan zorunlu bekleme süresine dâhil edilmemesi öngörülmektedir.

C. İtirazın Gerekçesi

12. Başvuru kararında özetle; misyon koruma görevinde geçen üç yılı aşan sürede ilgililerin talebi ya da bu sürenin geçirilmesinde ilgililerin kusuru olup olmadığı yönünden herhangi bir ayrımın yapılmadığı, yurt içinde görevli emniyet personelinin hizmet süresinin tümünün rütbe terfiinde değerlendirilmesine karşın aynı hukuki statüde bulunan personelin misyon koruma görevinin kendisinden kaynaklanmayan sebeplerle uzaması durumunda üç yılı aşan sürenin terfi süresinden değerlendirilmemesinin eşitsizliğe sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

13. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 128. maddesi yönünden de incelenmiştir.

14. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

15. Anayasa'nın 128. maddesinde devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edilmiş; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

16. Devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kolluk hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerini ifa eden polis amirlerinin Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında *memur* statüsünde olduklarında tereddüt bulunmamaktadır. Buna göre polis amirlerinin hak ve yükümlülükleriyle özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kurallar keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olmalıdır. Esasen kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Dolayısıyla Anayasa'nın 128. maddesinde yer verilen kanunilik ölçütü, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/88, K.2020/24, 11/6/2020, §§ 13, 14; E.2020/1, K.2020/63, 22/10/2020, § 41).

18. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir.

Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (birçok karar arasından bkz. AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154).

19. İtiraz konusu kuralla misyon koruma görevinde geçen üç yılı aşan sürenin fiilî çalışma süresinden sayılmayacağı ve bir üst rütbeye terfi için gerekli olan zorunlu bekleme süresine dâhil edilmeyeceği açık ve net bir şekilde öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın belirsiz ve öngörülemez olduğundan söz edilemez. Dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kanunilik ölçütüne aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Kamu görevlileri ile kamu idareleri arasındaki hizmet ilişkileri kural işlemlerle düzenlenmektedir. Kamu personeli, belirli bir statüde, nesnel kurallara göre hizmet yürütmekte, o statünün sağladığı aylık, ücret, atanma, yükselme, nakil gibi kimi öznel haklara sahip olmaktadır (AYM, E.1988/12, K.1988/32, 28/9/1988). Kamu hizmetine girişin ve hizmet içinde yükselmenin şartları, statü hukukunun gereği olarak kanunlarla belirlenmektedir. Bu durum Anayasa'nın kamu hizmetine girme hakkının düzenlendiği 70. maddesi ile kamu hizmeti görevlileriyle ilgili genel ilkelerin düzenlendiği 128. maddesinden kaynaklanan bir zorunluluktur. Kanun koyucu, statü hukuku çerçevesinde yürütülen memuriyet hizmetine girme, yükselme, memuriyetin sona ermesi gibi hususlara ilişkin şartları anayasal ilkelere uygun olarak belirleme yetkisine sahiptir. Kişilerin ise kanunlarla öngörülen bu statüye girip girmeme konusunda tercihte bulunma hakları vardır (AYM, E.2010/25, K.2011/136, 12/10/2011; E.2015/98, K.2016/35, 5/5/2016, § 11).

21. Kuralla da kanun koyucu takdir yetkisi kapsamında statü hukukuna tabi polis amirlerinin misyon koruma görevinde geçen üç yılı aşan sürelerinin rütbe terfide fiilî çalışma süresinden sayılmayacağını hükme bağlamıştır.

22. Hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya

uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla yalnız özel çıkarlar için veya yalnızca belirli kişilerin yararına olarak çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

23. Açıklanan hâl dışında bir kanun hükmünün ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2008/34, K.2008/153, 31/10/2008; E.2018/99, K.2021/14, 3/3/2021, § 102). Bu itibarla Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın kamu yararı dışında belirli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenir (AYM, E.2010/93, K.2012/20, 09/2/2012). Başka bir ifadeyle bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır (AYM, E.2016/140, K.2017/92, 12/4/2017, §§ 6, 7; E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, §§ 10, 11; E.2022/50, K.2022/107, 28/9/2022, § 28).

24. 3201 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 55. maddesinin dördüncü fıkrasında rütbelere terfilerin liyakate göre yapılacağı, on birinci fıkrasının (a) bendinde rütbe terfi için en az bekleme süresinin tamamlanması gerektiği, on dördüncü fıkrasında da üst rütbeye terfide bulunulan rütbedeki fiilî çalışma sürelerinin esas alınacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla bulunulan rütbede fiilî çalışma, liyakatin bir unsuru olarak öngörülmüştür. Kuralla kanun koyucu tarafından Dışişleri Bakanlığında geçici görevlendirilmek suretiyle misyon koruma görevi verilen personelin bu görevde geçen üç yılının fiilî çalışmadan sayılacağı ve fiilen hizmetinden istifade edilmeyen personelin üç yılı aşan süresinin rütbe terfide dikkate alınmayacağı hükme bağlanmıştır. Bu itibarla kuralın kolluk hizmetlerinin liyakat esasına uygun terfi etmiş personelce yerine getirilmesine yönelik olduğu ve bu yönüyle kamu yararı amacı taşıdığı anlaşılmaktadır.

25. Bununla birlikte kanun koyucu, takdir yetkisi kapsamındaki düzenlemeleri yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere

üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, *gereklilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, *orantılılık* ise getirilen kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında ölçülülük ilkesi gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2009/11, K.2011/93, 09/6/2011; E.2021/98, K.2022/9, 26/1/2022, § 7).

26. Misyon koruma görevinde geçen üç yılı aşan sürenin rütbe terfiinde değerlendirilmeyeceğini öngören kuralın kolluk hizmetlerinin liyakat esasına göre yerine getirilmesi amacına ulaşma yönünden elverişli olmadığı söylenemez.

27. Kamu görevlileri statü hukukuna tabi olarak çalışmaktadır. Statü hukukunu düzenlemek kanun koyucunun takdir yetkisinin geniş olduğu alanlardandır. Kanun koyucunun geniş takdir yetkisini haiz bulunduğu alanlarda anayasal ve kanuni hakları kısıtlayan ya da kişilere külfet yükleyen düzenlemeler yaparken tercih ettiği aracın gerekliliği konusunda sorun bulunabilmesi için daha hafif külfet yükleyen araç veya araçların varlığı yeterli olmayıp seçilen aracın kişiye bariz bir biçimde ağır bir külfet yüklediğinin de anlaşılması gerekmektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde misyon koruma görevinde geçen üç yılı aşan sürenin rütbe terfi değerlendirmesinde dikkate alınmayacağı şeklindeki kuralın kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında başvurabileceği araçlardan olduğu ve gereklilik kriterini karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

28. Diğer yandan orantılılık ilkesi gereği amaç ile söz konusu amaca ulaşılmasında kullanılan araç arasında adil bir dengenin bulunup bulunmadığının da tespit edilmesi gerekmektedir. Misyon koruma görevi ilke olarak iki yıldır; ancak görev süresi azami olarak dört yıla kadar uzatılabilmektedir. Kuralla da misyon koruma görevinde üç yılı aşan sürenin terfi değerlendirilmesinde dikkate alınmayacağı belirtildiğinden azami süreyle (dört yıl) misyon koruma görevini üstlenen polis amirlerinin son bir yılının rütbe terfiinde değerlendirme dışı bırakılacağı açıktır.

29. Yurt dışı misyon koruma görevine gönderilen personelin, iki yıl olan normal görev süresi kendi rızasıyla uzatılabileceği gibi sonradan öngörülemeyen durumlar nedeniyle rızası alınmadan da uzatılabilmektedir. Kuralda ise görevlendirilen personelin rızası olup olmadığına bakılmaksızın

görev süresinin dört yıla uzatıldığı durumlarda rızası alınmadan uzatılan dördüncü yıl terfi değerlendirmesinde dikkate alınmamaktadır. Bu durum görev süresi uzatılan personelin kendisinden kaynaklanmayan nedenlerden ötürü bir üst rütbeye terfilerinin emsallerine kıyasla gecikmesine sebebiyet vermektedir. Bu itibarla kuralın kişilere makul olmayan bir külfet yüklediği ve orantılı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

Kural Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 10. maddesi yönünden incelenmemiştir.

IV. HÜKÜM

4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen 55. maddesinin on beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin;

A. Esasına ilişkin incelemenin anılan fıkranın ikinci cümlesinde yer alan *"…yurt dışı misyon koruma,…"* ibaresi yönünden yapılmasına OYBİRLİĞİYLE,

B. Fıkranın ikinci cümlesinde yer alan *"…yurt dışı misyon koruma,…"* ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

9/5/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinin on beşinci fıkrasının itiraz konusu üçüncü cümlesinde, polis amirlerinin misyon koruma görevinde geçen üç yılı aşan sürelerinin fiilî çalışma süresinden sayılmaması ve bir üst rütbeye terfi için gerekli olan zorunlu bekleme sürelerine dâhil edilmemesi öngörülmektedir.

2. Mahkememiz çoğunluğu tarafından, itiraz konusu kuralın iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, kendisinden kaynaklanmayan sebeplerle görev süresi uzatılan polis amirinin, terfi değerlendirmesinde dikkate alınmayan dördüncü yılının emsallerine kıyasla bir üst rütbeye terfiini geciktirdiği, bu durumun da polis amirlerine aşırı bir külfet yüklediği belirtilmiştir.

3. Öncelikle belirtmek gerekir ki çoğunluk kararında belirtilen kuralın meşru amacına ve bu amacı gerçekleştirmek için elverişli ve gerekli olduğu yönünde yapılan açıklamalara katılmaktayım. Bu itibarla kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde sorun teşkil eden kısmı polis amirlerine aşırı bir külfet yükleyip yüklemediği noktasında toplanmaktadır.

4. Türkiye'nin dış temsilciliklerinde misyon koruma görevi 657 sayılı Kanunu'nun ek 8. maddesi uyarınca Dışişleri Bakanlığı kadrosunda geçici süreli görevlendirilen Emniyet Genel Müdürlüğü personeli tarafından yerine getirilmektedir. Anılan maddenin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca yurt dışında görevlendirilen güvenlik görevlileri için geçici görevlendirme süresi kural olarak iki yıldır; bu sürenin gerekli görülmesi hâlinde bir katına kadar uzatılabileceği belirtildiğinden, misyon koruma görev süresinin azami dört yıl olduğu anlaşılmaktadır.

5. İtiraz konusu kural uyarınca misyon koruma görevlisi olan personelin uzatılan üçüncü yılının terfi değerlendirilmesinde dikkate alınacağı, üç yılı aşan sürenin ise dikkate alınmayacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla azami süreyle (dört yıl) misyon koruma görevini üstlenen görevlinin en çok bir yılının rütbe terfiinde değerlendirme dışı bırakılacağı anlaşılmaktadır. Kuşkusuz terfi değerlendirmesinde dikkate alınmayan dördüncü yılın bir üst rütbeye terfii geciktirmesi nedeniyle personele külfet yüklediği açıktır; ancak personelin yurt dışı görev kapsamında elde ettiği yurt dışı aylığı düşünüldüğünde kişilere yüklenen külfetin aşırı olmadığı sonucuna varılmaktadır.

6. Bu itibarla kuralın Anayasa'ya uygun olduğu düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye
Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/193
Karar Sayısı : 2024/106
Karar Tarihi : 9/5/2024

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Burcu KÖKSAL, Gökhan GÜNAYDIN, Ali Mahir BAŞARIR ile birlikte 129 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 15/10/2023 tarihli ve (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 3. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerinin,

B. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendinin,

C. 6. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen;

1. 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin,

2. 792/O maddesinin,

Ç. 7. maddesiyle;

1. Ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadro ve pozisyonların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki ilgili cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümünden çıkarılmasının,

2. Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bölümü olarak eklenmesinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 123., 127., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

A. 3. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 100. maddesinin (e) ve (f) bentlerinin eklendiği (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

MADDE 100 – (1) Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak ve geliştirmek,

b) Mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılmasını gözetmek,

c) Mahalli idarelerin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, istatistiki bilgileri toplamak, değerlendirmek ve yayımlamak,

ç) Mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini planlamak ve uygulanmasını takip etmek,

d) Mahalli idarelerin teşkilat, araç ve kadro standartlarını tespit etmek,

***e)** (Ek:RG-16/10/2023-32341-C.K-153/3 md.) **Mahalli idarelerin altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerine; teknik altyapı tesislerinin mekânsal strateji planları ile çevre düzeni ve imar planlarına uygun olarak planlanmasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu konulardaki her türlü*

etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasları belirlemek,

f) *(Ek:RG-16/10/2023-32341-C.K-153/3 md.)* ***Teknik altyapı tesisleri ve altyapı birlikleri kurulması konusunda mahalli idareler arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, rehberlikte bulunmak ve teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutmak,***

g) (Mülga: RG-15/7/2018-30479 - CK-4/799 md.)

ğ) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak."

B. 4. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 105. maddesinin (e) bendinin eklendiği (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yapı İşleri Genel Müdürlüğü

MADDE 105 – (1) Yapı İşleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait her türlü yapılar ile ilgili genel ilkeleri, stratejileri ve standartları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak,

b) Kamu yatırımlarının projeleri ve yapımla ilgili iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar ile etüt ve projelerin niteliklerini belirlemek ve uygulanmasını sağlamak,

c) 97 nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi ile Bakanlığa verilen görevleri yürütmek,

ç) 5543 sayılı İskan Kanunu ile Bakanlığa verilen görevleri yapmak,

d) 5543 sayılı Kanun uyarınca daimi iskân için kamu kurum ve kuruluşlarınca yaptırılacak her türlü yapılara ve konutlara ilişkin etüt ve planlama işlerini yapmak veya yaptırmak, onaylamak veya onaylanmasını sağlamak, daimi iskân için yaptırılacak her türlü yapıların inşaatlarını yapmak veya yaptırmak,

e) *(Ek:RG-16/10/2023-32341-C.K-153/4 md.)* ***97 nci maddenin birinci fıkrasının (ğ) bendi kapsamındaki uygulamalara ilişkin her türlü altyapı, katlı ve köprülü kavşak gibi yapıların projelerini yapmak veya yaptırmak,***

f) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak."

C. 6. maddesiyle (4) numaralı CBK'ya eklenen 792/M maddesi şöyledir:

"Başkanlığın görev ve yetkileri

MADDE 792/M- (1) Başkanlığın görev ve yetkileri şunlardır:

a) 6306 sayılı Kanun ile verilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Afet riski altındaki yapıların ve alanların dönüştürülmesine ilişkin mevzuatı hazırlamak.

c) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesi kapsamındaki uygulamalara ilişkin kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilanı ile 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun kapsamındaki yenileme alanı ilanına ilişkin gerekli hazırlık işlemlerini yürütmek.

ç) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak."

Ç. 6. maddesiyle (4) numaralı CBK'ya eklenen 792/O maddesi şöyledir:

"Başkan yardımcıları

MADDE 792/O- (1) Başkanlığın görevlerini yürütmede Başkana yardımcı olmak, Başkan tarafından verilen görevleri yapmak ve gerektiğinde Başkana vekâlet etmek üzere iki Başkan Yardımcısı atanabilir."

D. 7. maddesi şöyledir:

"MADDE 7- Ekli (1) sayılı listede yer alan kadro ve pozisyonlar iptal edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki ilgili cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümünden çıkarılmış ve ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (1) sayılı Cetvele Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bölümü olarak eklenmiştir."

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI: MERKEZ

İPTAL EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	**ÜNVANI**	**DERECESİ**	**ADEDİ**
GİH	Genel Müdür	1	1
GİH	Genel Müdür Yardımcısı	1	6
GİH	Daire Başkanı	1	11
GİH	Şube Müdürü	1	23
GİH	A.P.K Uzmanı	1	1
GİH	Çevre ve Şehircilik Uzmanı	1	4
GİH	Çevre ve Şehircilik Uzmanı	3	2
GİH	Çevre ve Şehircilik Uzmanı	5	1
GİH	Çevre ve Şehircilik Uzmanı	6	1
GİH	Uzman	1	2
GİH	Uzman	5	2
GİH	Uzman	6	1
GİH	Şef (Ö)	3-12	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	4	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	5	1
TH	Mühendis	1	8
TH	Mühendis	2	12
TH	Mühendis	3	21
TH	Mühendis	4	6
TH	Mühendis	5	29
TH	Mühendis (Ö)	1-8	8
TH	Mimar	1	2
TH	Mimar	2	5
TH	Mimar	3	4
TH	Mimar	5	20
TH	Şehir Plancısı	1	3
TH	Şehir Plancısı	2	3
TH	Şehir Plancısı	3	6
TH	Şehir Plancısı	4	4
TH	Şehir Bölge Plancısı	5	26
TH	Tekniker	1	4
TH	Tekniker	2	5

TH	Tekniker	5	1
TH	Tekniker (Ş)	6	1
TH	Teknisyen	5	1
TH	Ekonomist	3	1
TH	Fizikçi	3	1
TH	Programcı	4	1
TH	Uzman	1	1
AH	Avukat	5	10
YH	Hizmetli	6	1
YH	Hizmetli	9	1
TOPLAM			**236**

KURUMU : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ
SÖZLEŞME TÜRÜ: 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNUN 4/B MADDESİ

İPTAL EDİLEN POZİSYONUN	
ÜNVANI	**ADEDİ**
Destek Personeli	1
TOPLAM	**1**

KURUMU : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ
SÖZLEŞME TÜRÜ: 6306 SAYILI KANUNUN 8 İNCİ MADDESİ

İPTAL EDİLEN POZİSYONLARIN	
ÜNVANI	**ADEDİ**
Mühendis	64
Mimar	11
Şehir ve Bölge Plancısı	9
Avukat	4
Uzman	42
TOPLAM	**130**

KURUMU : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ
SÖZLEŞME TÜRÜ: MÜLGA 644 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN 36/A MADDESİ

İPTAL EDİLEN POZİSYONUN	
ÜNVANI	**ADEDİ**
Uzman	1
TOPLAM	**1**

KURUMU : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İPTAL EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	**ÜNVANI**	**DERECESİ**	**ADEDİ**
GİH	Bilgisayar İşletmeni	4	1
GİH	Memur	5	8
GİH	Memur	7	2
GİH	Memur	9	1
GİH	Memur (Ş)	10	1
GİH	Şube Müdürü	1	59
GİH	Uzman	6	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	3	2
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	4	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	5	7
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	6	2
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	9	2
TH	Matematikçi	3	1
TH	Mimar	1	3
TH	Mimar	2	1
TH	Mimar	3	5
TH	Mimar	4	4
TH	Mimar	5	42
TH	Mühendis	1	54
TH	Mühendis	2	31
TH	Mühendis	3	73
TH	Mühendis	4	25
TH	Mühendis	5	73

TH	Mühendis (Ö)	1-8	3
TH	Mühendis (Ş)	5	1
TH	Şehir Plancısı	1	4
TH	Şehir Plancısı	2	2
TH	Şehir Plancısı	3	10
TH	Şehir Plancısı	4	3
TH	Şehir Plancısı	5	2
TH	Şehir Bölge Plancısı	5	35
TH	Tekniker	1	44
TH	Tekniker	2	6
TH	Tekniker	3	7
TH	Tekniker	4	1
TH	Tekniker	5	3
TH	Tekniker	6	4
TH	Tekniker (Ö)	1-9	7
TH	Tekniker (Ş)	6	1
TH	Tekniker (Ş)	1-9	1
TH	Teknisyen	3	8
TH	Teknisyen (Ş)	9	1
AH	Avukat	4	1
AH	Avukat	5	15
AH	Avukat	6	1
YH	Hizmetli	5	1
YH	Hizmetli	7	1
YH	Hizmetli	8	1
YH	Hizmetli (Ş)	12	1
TOPLAM			**563**

KURUMU : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA
SÖZLEŞME TÜRÜ: 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNUN 4/B MADDESİ

İPTAL EDİLEN POZİSYONLARIN	
ÜNVANI	**ADEDİ**
Mühendis	1
Büro Personeli	4

İdari Büro Görevlisi	3
TOPLAM	**8**

KURUMU : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA
SÖZLEŞME TÜRÜ: 6306 SAYILI KANUNUN 8 İNCİ MADDESİ

İPTAL EDİLEN POZİSYONLARIN	
ÜNVANI	**ADEDİ**
Mühendis	406
Mimar	36
Şehir ve Bölge Plancısı	30
Avukat	46
Uzman	21
TOPLAM	**539**

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ

İPTAL EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	**ÜNVANI**	**DERECESİ**	**ADEDİ**
GİH	Kentsel Dönüşüm Başkanı	1	1
GİH	Kentsel Dönüşüm Başkan Yardımcısı	1	2
GİH	Genel Müdür	1	3
GİH	I. Hukuk Müşaviri	1	2
GİH	Riskli Yapılar Dairesi Başkanı	1	1
GİH	İmar Planlama Dairesi Başkanı	1	1
GİH	Yapım ve Proje Dairesi Başkanı	1	1
GİH	İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanı	1	1
GİH	Strateji ve Finansman Dairesi Başkanı	1	1
GİH	Personel ve Eğitim Dairesi Başkanı	1	1
GİH	Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı	1	1
GİH	Daire Başkanı	1	20
GİH	Kentsel Dönüşüm Uzmanı	1	80
GİH	Kentsel Dönüşüm Uzmanı	3	40
GİH	Kentsel Dönüşüm Uzmanı	5	30

GİH	Kentsel Dönüşüm Uzman Yardımcısı	8	150
GİH	Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri	1	1
GİH	Şube Müdürü	1	23
GİH	Uzman	1	2
GİH	Uzman	5	2
GİH	Uzman	6	1
GİH	Şef (Ö)	3-12	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	4	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	5	1
TH	Mühendis	1	8
TH	Mühendis	2	12
TH	Mühendis	3	21
TH	Mühendis	4	6
TH	Mühendis	5	29
TH	Mühendis (Ö)	1-8	2
TH	Mimar	1	2
TH	Mimar	2	5
TH	Mimar	3	4
TH	Mimar	5	20
TH	Şehir Plancısı	1	3
TH	Şehir Plancısı	2	2
TH	Şehir Plancısı	3	6
TH	Şehir Plancısı	4	4
TH	Şehir Bölge Plancısı	5	26
TH	Tekniker	1	4
TH	Tekniker	2	5
TH	Tekniker	5	1
TH	Tekniker	6	1
TH	Teknisyen	5	1
TH	Ekonomist	3	1
TH	Fizikçi	3	1
TH	Programcı	4	1
TH	Uzman	1	1
AH	Avukat	5	10
YH	Hizmetli	6	1
YH	Hizmetli	9	1
TOPLAM			**544**

KURUMU : KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İPTAL EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	**ÜNVANI**	**DERECESİ**	**ADEDİ**
GİH	Kentsel Dönüşüm Müdürü	1	51
GİH	Kentsel Dönüşüm Müdürü	3	30
GİH	Bilgisayar İşletmeni	4	1
GİH	Memur	5	8
GİH	Memur	7	2
GİH	Memur	9	1
GİH	Memur	10	1
GİH	Şube Müdürü	1	59
GİH	Uzman	6	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	3	2
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	4	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	5	7
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	6	2
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	9	2
TH	Matematikçi	3	1
TH	Mimar	1	3
TH	Mimar	2	1
TH	Mimar	3	5
TH	Mimar	4	4
TH	Mimar	5	42
TH	Mühendis	1	54
TH	Mühendis	2	31
TH	Mühendis	3	73
TH	Mühendis	4	25
TH	Mühendis	5	74
TH	Mühendis (Ö)	1-8	3
TH	Şehir Plancısı	1	4
TH	Şehir Plancısı	2	2
TH	Şehir Plancısı	3	10
TH	Şehir Plancısı	4	3
TH	Şehir Plancısı	5	2
TH	Şehir Bölge Plancısı	5	35
TH	Tekniker	1	44

TH	Tekniker	2	6
TH	Tekniker	3	7
TH	Tekniker	4	1
TH	Tekniker	5	3
TH	Tekniker	6	5
TH	Tekniker (Ö)	1-9	7
TH	Teknisyen	3	8
TH	Teknisyen	9	1
AH	Avukat	4	1
AH	Avukat	5	15
AH	Avukat	6	1
YH	Hizmetli	5	1
YH	Hizmetli	7	1
YH	Hizmetli	8	1
YH	Hizmetli	12	1
TOPLAM			**643**

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 27/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. AYIRMA VE ESASA KAYIT KARARI

2. 15/10/2023 tarihli ve (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 792/O maddesinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına ilişkin davanın E.2023/193 sayılı davadan ayrılmasına, yeni bir esasa kaydedilmesine ve esas incelemenin bu yeni esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 9/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

3. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Abdullah ATAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

4. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 3. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 100. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasına Eklenen (e) ve (f) Bentlerinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

5. (1) numaralı CBK'nın 99. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük), Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Bakanlık) hizmet birimleri arasında düzenlenmiştir. Söz konusu CBK'nın 100. maddesinde ise Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri sayılmıştır.

6. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (e) bendiyle mahallî idarelerin altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerine

ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi Genel Müdürlüğe verilmiştir. Ayrıca yine mahallî idarelerin teknik altyapı tesislerinin mekânsal strateji planları ile çevre düzeni ve imar planlarına uygun olarak planlanmasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu konulardaki her türlü etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasların da Genel Müdürlükçe belirleneceği öngörülmüştür.

7. Aynı fıkranın dava konusu (f) bendinde ise mahallî idareler arasında teknik altyapı tesislerinin ve altyapı birliklerinin kurulması konularıyla ilgili olarak iş birliği ve koordinasyonu sağlama, bu hususta mahallî idarelere rehberlikte bulunma ve teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutma konularında Genel Müdürlük görevli ve yetkili kılınmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarda düzenlenen görev ve yetkilerin esas itibarıyla yerel yönetimlerin görev ve yetki alanına giren konular olduğu, merkezî idarenin mahallî idareler üzerindeki vesayet yetkisinin kanunla düzenlenmesi gerektiği, 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu, 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile 26/5/2005 tarihli ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu hükümleri uyarınca anılan görev ve yetkilerin mahallî idarelerce kullanılmasının öngörüldüğü, dolayısıyla kuralların kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin düzenlemeler içerdiği belirtilerek Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (e) Bendi

9. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 123. ve 127. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu hususstaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

10. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK'larla düzenleme yapılabilir (AYM, E.2021/88, K.2021/105, 30/12/2021, § 17; E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 19).

11. Anayasa'nın 123. maddesinde idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği öngörüldükten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmıştır.

12. Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında mahallî idarelerin il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri oldukları; ikinci fıkrasında mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği; beşinci fıkrasında merkezî idarenin, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu; altıncı fıkrasında ise mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurmalarının, görevlerinin, yetkilerinin, maliye ve kolluk işlerinin ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgilerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

13. Anayasa'nın 123. maddesinde düzenlenen idarenin bütünlüğü ilkesiyle idari görevleri yerine getiren kurumlar arasında birliğin sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içinde çalışması öngörülmüştür. İdarenin bütünlüğünü sağlamak için *hiyerarşi* ve *idari vesayet* olmak üzere başlıca iki hukuksal araç kullanılmaktadır. Hiyerarşi, hem merkezi yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki

hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içerisindeki bütünleşmeyi sağlamaktadır. İdari vesayet ise merkezi yönetim ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünleşmeyi sağlayan araçtır (AYM, E.2018/15, K.2018/78, 5/7/2018, § 7; E.2022/142, K.2023/32, 16/2/2023, § 20).

14. Yerinden yönetim kuruluşları, yerel ve hizmet yerinden yönetim kuruluşları olarak ikiye ayrılmaktadır. Yerel yerinden yönetim kuruluşları olan mahallî idareler, Anayasa'nın 127. maddesinde düzenlenmiş ve bunlara tanınan idari ve mali özerkliğin kapsamı gösterilmiştir. Anılan maddenin beşinci fıkrasında düzenlenen idari vesayet yetkisi yerel yönetimlere tanınan ve güvence altına alınan özerkliğin istisnasını oluşturmakta olup kanunla çerçevesi çizilen sınırlar içinde kullanılması gereken istisnai bir yetkidir. İstisnailik ve kanunilik idari vesayetin en belirgin iki temel özelliğidir (AYM, E.2011/100, K.2012/191, 29/11/2012). Buna göre Anayasa'da belirtilen amaç ve çerçeve içinde kalmak koşuluyla bu yetkinin kapsam ve sınırını belirleme yetkisi kanun koyucuya aittir.

15. Öte yandan Anayasa'nın 127. maddesinde kanunla düzenlenmesi öngörülen konular merkezî idarenin mahallî idareler üzerinde sahip olduğu idari vesayet yetkisine ilişkin esas ve usullerle sınırlı değildir. Anılan maddede mahallî idarelerin kuruluşlarının, karar organlarının, görevlerinin, yetkilerinin ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilişkilerinin de kanunla belirlenmesi güvencesi getirilmiştir.

16. Anayasa'da merkezî yönetim ve yerel yönetim ayrımının yapılması, yerel yönetimlerin organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, seçimlerinin süreli olması, kararlarını kendi organları eliyle alması ve uygulatması, kendilerine özgü bütçelerinin bulunması, görevleri ile orantılı gelir kaynaklarının sağlanması gibi yetki ve ayrıcalıkların tanınmış olması mahallî idarelerin özerkliklerinin göstergesidir (AYM, E.2019/112, K.2020/35, 25/6/2020, § 30).

17. Özerklik, kişi ve kuruluşların kanunla belirlenen sınırlar içinde kalmak şartıyla kendi faaliyetlerine ilişkin kararları alma ve uygulama konusunda gerekli yetkiyle donatılmış olması anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda kurumların dış etkilere karşı korunmasını ifade eder. Kamu kuruluşlarına özerklik tanınmasının nedeni faaliyetlerini hizmetin gereklerine ve kamu yararına uygun bir şekilde sürdürmelerini güvence altına almaktır (AYM, E.2019/112, K.2020/35, 25/6/2020, § 31).

18. Kuralın, mahallî idarelerin altyapı sistemleri ve teknik altyapı tesisleri ile ilgili karar alma ve uygulama sürecinde uymak zorunda oldukları usul ve esasların merkezî idare teşkilatında yer alan Genel Müdürlükçe belirlenmesini öngörmek suretiyle yerel yönetimlere tanınan idari özerkliğin istisnasını oluşturan idari vesayet yetkisine ve mahallî idarelerin merkezî idare ile karşılıklı ilişkilerine ilişkin düzenleme içerdiği anlaşılmıştır. Anayasa'nın 127. maddesine göre anılan hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

19. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

b. (f) Bendi

20. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 123. ve 127. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu hususta inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

21. Teknik altyapı tesislerinin ve altyapı birliklerinin kurulması konusunda mahallî idareler arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlama, rehberlikte bulunma ve teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutma görev ve yetkisini Genel Müdürlüğe veren kural, mahallî idarelerin merkezî idare ile karşılıklı ilişkilerine ilişkin düzenleme içermektedir.

22. Dolayısıyla CBK'nın 3. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun düştüğü ölçüde

dava konusu kural yönünden de geçerlidir. Buna göre kural, Anayasa'nın 127. maddesi kapsamında münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin düzenleme içermektedir.

23. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

C. CBK'nın 4. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 105. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasına Eklenen (e) Bendinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

24. (1) numaralı CBK'nın 97. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde *"Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek; Bakanlıkça belirlenen finans ve ticaret merkezleri, fuar ve sergi alanları, eğlence merkezleri, şehirlerin ana giriş düzenlemeleri gibi şehirlerin marka değerini artırmaya ve şehrin gelişmesine katkı sağlayacak özel proje alanlarına dair her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerini yapmak, yaptırmak, onaylamak, kamulaştırma, ruhsat ve yapım işlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyeti kurulmasını temin etmek; 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu uyarınca Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan uygulamalara ilişkin her tür ve ölçekte etüt, harita, plan ve parselasyon planlarını yapmak, yaptırmak, onaylamak, ruhsat işlerini gerçekleştirmek, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyetinin kurulmasını sağlamak"* Bakanlığın görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

25. Dava konusu kuralla, anılan bent kapsamındaki uygulamalara ilişkin her türlü altyapı, katlı ve köprülü kavşak gibi yapıların projelerini yapma veya yaptırma görev ve yetkisi Bakanlığın hizmet birimlerinden olan Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

26. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 3. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

27. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 123. ve 127. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu hususstaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

28. Anayasa Mahkemesi dava konusu kuralın atıfta bulunduğu (1) numaralı CBK'nın 97. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi kapsamında Bakanlık tarafından yapılacak olan planlara, imar uygulamalarına, yapı ruhsatına, yapı kullanma iznine, iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarına, kamulaştırmaya, kat mülkiyeti kurulmasına ilişkin işlemlerin mülkiyet hakkına sınırlama oluşturabileceğini belirterek söz konusu bendin Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içermesi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığı gerekçesiyle konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2018/118, K.2023/180, 26/10/2023, §§ 206-210).

29. (1) numaralı CBK'nın 97. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen söz konusu gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir. Buna göre iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamaları ile imar uygulamaları kapsamında her türlü altyapı, katlı ve köprülü kavşak

gibi yapıların projelerinin Yapı İşleri Genel Müdürlüğünce yapılmasına veya yaptırılmasına ilişkin düzenleme öngören kural bakımından anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla kural mülkiyet hakkına ilişkin olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralların ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ç. CBK'nın 6. Maddesiyle (4) Numaralı CBK'ya Eklenen 792/M Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

31. CBK'nın 6. maddesiyle (4) numaralı CBK'ya *"Kentsel Dönüşüm Başkanlığı"* başlıklı Ellialtıncı Bölüm eklenmiş ve sonraki bölüm numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir. Anılan CBK'nın 792/İ maddesinde Kentsel Dönüşüm Başkanlığının (Başkanlık) afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde kentsel dönüşüm uygulamalarını yürütmek üzere kurulduğu belirtilmiş, 792/K maddesinde de Başkanlığın kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve Bakanlığa bağlı olduğu hükme bağlanmıştır.

32. Dava konusu kuralda 5393 sayılı Kanun'un 73. maddesi kapsamındaki uygulamalara ilişkin kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilanı ile 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun kapsamındaki yenileme alanı ilanına ilişkin gerekli hazırlık işlemlerini yürütmek Başkanlığın görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

33. 5393 sayılı Kanun'un 73. maddesinin birinci fıkrasında konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihî ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulama yetkisi belediyelere verilmiştir. Söz konusu yetki belediye meclisi tarafından alınan karar aracılığıyla kullanılmaktadır. Kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesi için ise ilgili belediyenin talebi ve Cumhurbaşkanınca bu yönde karar alınması şartı aranmaktadır.

34. Anılan maddenin üçüncü fıkrasına göre büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projesi alanı ilan etmeye ise büyükşehir belediyeleri yetkilidir. Büyükşehir belediye meclisince uygun görülmesi hâlinde ilçe belediyeleri kendi sınırları içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilmektedir.

35. Kuralın atıfta bulunduğu 5366 sayılı Kanun'da da yıpranan tarihî ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasına ilişkin hususlar düzenlenmektedir. Anılan Kanun'un 1. maddesinde Kanun'un amacı, büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il ve ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş, kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabiî afet riskine karşı tedbirler alınması, tarihî ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması olarak ifade edilmiştir.

36. Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen amaçlar doğrultusunda oluşturulacak olan yenileme alanlarının; il özel idarelerinde il genel meclisinin ve belediyelerde belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ile belirlenmesi öngörülmüştür. İl özel idaresinde il genel meclisince ve büyükşehirler dışındaki belediyelerde belediye meclisince bu konuda alınan kararlar doğrudan; büyükşehirlerde ise ilçe belediye meclislerince alınan kararlar büyükşehir belediye meclisince onaylandıktan

sonra Cumhurbaşkanına sunulmaktadır. Cumhurbaşkanının projenin uygulanıp uygulanmamasına üç ay içinde karar vermesi öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

37. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 3. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

38. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 123. ve 127. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu hususstaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

39. Kuralın atıfta bulunduğu 5393 sayılı Kanun'un 73. maddesi kapsamındaki uygulamalara ilişkin kentsel dönüşüm ve gelişim alanları ile 5366 sayılı Kanun kapsamındaki yenileme alanlarının belirlenmesi ve ilan edilmesi yetkisi mahallî idarelere aittir.

40. Kuralla, kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilanı ile yenileme alanı ilanına ilişkin gerekli hazırlık işlemlerini yürütme görev ve yetkisi Bakanlığa bağlı ve merkezî idare teşkilatı içinde yer alan Başkanlığa verilmektedir. Böylece kuralla anılan Kanunlar uyarınca mahallî idarelerce yürütülen kentsel dönüşüm ve gelişim alanları ile yenileme alanlarının belirlenmesi ve bu alanların ilan edilmesine yönelik süreçlere merkezî idare tarafından dışarıdan müdahalede bulunulmasına imkân tanınmaktadır. Bu itibarla kuralın yerel yönetimlere tanınan idari özerkliğin istisnasını oluşturan idari vesayet yetkisine ve mahallî idarelerin merkezî idare ile karşılıklı ilişkilerine ilişkin düzenleme içerdiği anlaşılmıştır.

41. Dolayısıyla CBK'nın 3. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir. Buna göre kural, Anayasa'nın 127. maddesi kapsamında münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin düzenleme içermektedir.

42. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK'nın 7. Maddesiyle Ekli (1) Sayılı Liste'de Yer Alan Kadro ve Pozisyonların İptal Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki İlgili Cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Bölümünden Çıkarılması ve Ekli (2) Sayılı Liste'de Yer Alan Kadroların İhdas Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı Bölümü Olarak Eklenmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

43. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden yöneticiler ve personele ilişkin olduğu, bunların kadrolarına ve bu kadroların ihdas ve iptaline ilişkin hükümlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, kadroya bağlı olarak kamu görevlilerine yapılacak harcamalar ve ayrılacak ödeneklerin aynı zamanda bütçe ile ilgili olduğu, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı, kuralla içerik ve kapsam bakımından benzer düzenlemelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna Anayasa Mahkemesince hükmedildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

44. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu hususstaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

45. Kural, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına ilişkin bir kısım kadroların iptal edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümünden çıkarılması ile Kentsel Dönüşüm Başkanlığına ilişkin olarak bir kısım kadroların ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bölümü olarak eklenmesini öngörmektedir.

46. Anayasa Mahkemesi bakanlıkların ve bağlı kuruluşlarının, CBK ile kurulan kamu tüzel kişiliklerinin, Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda söz konusu kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasının *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir."* ile Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasının *"Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur."* şeklindeki hükümleriyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §§ 17-22; E.2021/50, K.2021/89, 16/12/2021, §§ 18-23; E.2021/91, K.2021/106, 30/12/2021, §§ 19-25; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 27, 28; E.2022/37, K.2023/44, 9/3/2023, §§ 9, 10).

47. Bakanlığa ve Bakanlığın bağlı kuruluşu olan Başkanlığa ilişkin olarak kadro ihdas ve iptal edilmesini öngören, dolayısıyla anılan Bakanlığın ve bağlı kuruluşunun teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme öngören dava konusu kural yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

48. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

49. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

50. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

51. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

52. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri belirlilik ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

53. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır (AYM, E.2018/125, K.2020/4, 22/01/2020, § 28).

54. Kuralla Bakanlığa ve Başkanlığa ilişkin olarak ihdas ve iptal edilen kadrolar ve sayıları açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden

kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini ihlal eden bir yön bulunmamaktadır.

55. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

56. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

57. (153) numaralı CBK'nın;

- 3. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerinin,

- 4. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendinin,

- 6. maddesiyle (4) numaralı CBK'ya eklenen 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin,

iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

58. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

15/10/2023 tarihli ve (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 3. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerine,

2. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendine,

3. 6. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu bentlere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 7. maddesiyle;

1. Ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadro ve pozisyonların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki ilgili cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümünden çıkarılmasına,

2. Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bölümü olarak eklenmesine,

yönelik iptal talepleri 9/5/2024 tarihli ve E.2023/193, K.2024/106 sayılı kararla reddedildiğinden bu eklemeye ve çıkarmaya ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

9/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

15/10/2023 tarihli ve (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 3. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 6. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü

fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 7. maddesiyle;

1. Ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadro ve pozisyonların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki ilgili cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümünden çıkarılmasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bölümü olarak eklenmesinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

9/5/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. CBK'nın iptal talebine konu edilen 7. maddesiyle; Ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadro ve pozisyonların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki ilgili cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümünden çıkarılması ve devamında Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bölümü olarak eklenmesi, düzenlenmiştir. Mahkememiz çoğunluğunun anılan düzenlemelerin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklinde ulaştığı sonuca katılamıyorum.

2. Benzer düzenlemelere ilişkin olarak daha önce Mahkememizce incelenen E. 2021/91 - K. 2021/106 sayılı, yine 2020/29 E. – 2022/155 K. sayılı ve 2018/149 E. – 2022/163 sayılı kararlarda yazdığım karşıoy gerekçelerim

burada da geçerlidir. Sonuç olarak münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken hususların CBK ile düzenlenmesi konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104/17. maddesinin üçüncü cümlesine aykırıdır, iptali gerekmektedir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 15/10/2023 tarihli ve (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 7. maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine ilişkin karara katılmamaktayım.

2. İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünde kadro ihdası ve mevcut bazı kadroların iptali ile ilgili hususlara ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

3. Dava konusu kuralların "konu bakımından yetki" boyutu ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına bir aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşılsa da kuralların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

4. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemenin yer aldığı dava konusu (153) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünde de geçerli olduğu kanaatindeyim.

5. Dolayısıyla E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşıoyunda yer verdiğim gerekçelerle (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı

Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 7. maddesinin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği kanaatinde olduğum için çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK);

7. Maddesiyle CBK'ya ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadro ve pozisyonların iptal edilerek (2) numaralı CBK'nın eki ilgili cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Bölümünden çıkarılması ve Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın Eki (1) sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı Bölümü olarak eklenmesinin, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

1. Çoğunluk görüşünde iptale konu kurallar ile yapılan düzenlemelerin Anayasa'nın 123. maddesi ve 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca teşkilat yapısı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve bu yönüyle Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. Yukarıda belirtilen kurallar ile düzenleme yapılan kadrolarda görev alacak kişilerin Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğini haiz oldukları dikkate alındığında ilgili kadrolara ilişkin kadro ihdası, kadro iptali ve istihdama yönelik düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği açıktır.

3. Kurallar ile düzenlemelerin kapsadığı kişilerin üst düzey kamu yöneticisi olarak değerlendirilmesi de mümkün olmadığından ilgili düzenlemelerin Anayasa'nın 128. Maddesi uyarınca kanunla yapılması gerekmektedir.

4. Açıklanan nedenle kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 15/10/2023 tarihli ve (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerinin ve 6. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. İptal kararının gerekçesinde, anılan kuralların yerel yönetimlere tanınan idari özerkliğin istisnasını oluşturan idari vesayet yetkisine ve mahalli idarelerin merkezi idare ile karşılıklı ilişkilerine ilişkin düzenleme içerdiği belirtilerek Anayasa'nın 127. maddesine göre anılan hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

2. (1) numaralı CBK'nın 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen dava konusu (e) bendinde "*Mahalli idarelerin altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerine; teknik altyapı tesislerinin mekânsal strateji planları ile çevre düzeni ve imar planlarına uygun olarak planlanmasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu konulardaki her türlü etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasları belirlemek*"; (f) bendinde ise "*Teknik altyapı tesisleri ve altyapı birlikleri kurulması konusunda mahalli idareler arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, rehberlikte bulunmak ve teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutmak*" Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Bakanlık) hizmet birimlerinden olan Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

3. (4) numaralı CBK'ya eklenen 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (c) bendinde de "*3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesi kapsamındaki uygulamalara ilişkin kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilanı ile 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun kapsamındaki yenileme alanı ilanına ilişkin gerekli hazırlık işlemlerini yürütmek*" Bakanlığın bağlı kuruluşu olan Kentsel Dönüşüm Başkanlığının görev ve yetkileri arasında düzenlenmiştir.

4. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümleleri uyarınca CBK'larla yapılacak düzenlemelerin konu bakımından yetki yönünden; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir.

5. Bakanlığının ve bağlı kuruluşunun görev ve yetkilerine ilişkin düzenlemeler öngören kuralların yürütme yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

6. Kurallar, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

7. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında "*Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir*." denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 21).

8. Bu bağlamda Anayasa'nın CBK'lar tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının düzenlenmesi kapsamında, bu konularla sınırlı olmak üzere Anayasa'nın 127. maddesinde belirtilen hususlarda düzenleme yapılabilir.

9. Bu çerçevede Bakanlığın hizmet birimi olan Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü ile Bakanlığın bağlı kuruluşu olan Kentsel Dönüşüm Başkanlığının görev ve yetkilerini düzenleyen kuralların Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında öngörülen bakanlıkların görevleri ve yetkilerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralların Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

10. Kurallarla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

11. Açıklanan nedenlerle kuralların, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olmadığı sonucuna ulaşıldığından, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 15/10/2023 tarihli ve (153) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendinin iptali talep edilmiştir.

2. (1) numaralı CBK'nın 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen dava konusu (e) bendinde 97. maddenin birinci fıkrasının (ğ) bendi kapsamındaki uygulamalara ilişkin her türlü altyapı, katlı ve köprülü kavşak gibi yapıların projelerini yapmak veya yaptırmak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Bakanlık) hizmet birimlerinden olan Yapı İşleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

3. Mahkememiz çoğunluğu, dava konusu bentte atıfta bulunulan 97. maddenin mülkiyet hakkına sınırlama teşkil edebilecek nitelikte

düzenlemeler içermesi nedeniyle Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından iptaline karar verildiğini belirterek, aynı gerekçelerle dava konusu bendin iptaline karar vermiştir.

4. Her ne kadar dava konusu kuralda atıf yapılan 97. madde AYM tarafından iptal edilmiş olsa da (1) numaralı CBK'nın 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentleri ile (4) numaralı CBK'ya eklenen 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendine ilişkin karşıoyda belirtilen gerekçeler niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu kural yönünden de geçerlidir.

5. Bu itibarla kuralın, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olmadığı sonucuna ulaşıldığından, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/29
Karar Sayısı : 2024/112
Karar Tarihi : 30/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1. Küçükçekmece 5. Asliye Hukuk Mahkemesi (E.2023/29)

2. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (E.2024/105)

İTİRAZLARIN KONUSU: 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'na 12/5/2022 tarihli ve 7406 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 13. maddenin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Hekime karşı açılan rücu davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı geçici 13. maddesi şöyledir:

"Geçici Madde 13- (Ek:12/5/2022-7406/15 md.)

Ek 18 inci maddenin birinci fıkrası hükümleri, 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca haklarında kesinleşmiş bir soruşturma izni verilenler bakımından uygulanmaz ve soruşturma veya kovuşturmalara devam olunur.

Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin

icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı açılan rücu davalarından, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yargılaması devam edenler bakımından ek 18 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca karar verilmek üzere Mesleki Sorumluluk Kuruluna başvurması için davacıya iki aylık süre verilir. Başvuru yapılmaması hâlinde dava usulden reddedilir. ***Bu durumda yargılama gideri taraflar üzerinde bırakılır ve davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmez.****"*

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

Kanun'un ek 18. maddesi şöyledir:

"Ek Madde 18- (Ek:12/5/2022-7406/14 md.)

Yükseköğretim Kanununun 53 üncü maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hariç olmak üzere, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalar hakkında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Soruşturma izni, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilir. Mesleki Sorumluluk Kurulu, özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları bakımından il sağlık müdürlüklerinde görevli başkan veya yardımcılarını da ön inceleme yapmak üzere görevlendirebilir. Soruşturma izni verilmesine ilişkin 4483 sayılı Kanunun 7 nci maddesindeki süreler, iki kat olarak uygulanır. Mesleki Sorumluluk Kurulunun kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilir.

Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından bir yıl içinde karar verilir. (Ek cümle:21/2/2024-7496/21 md.) Devlet üniversitelerinde

görev yapanlar bakımından, ilgili üniversite tarafından Mesleki Sorumluluk Kurulu kararı ve varsa ilgili hakkında görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığına dair kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı dikkate alınarak altı ay içinde nihai karar verilir.

(Ek fıkra:21/2/2024-7496/21 md.) İdare, kesinleşen mahkeme kararında hüküm altına alınan tazminatı ödedikten sonra hukuken sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle tazminatın ödenmesine sebep olan ve zorunlu meslekî malî sorumluluk sigortası bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık meslek mensuplarının yerine geçer. Bu sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle her türlü kusuru ve görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek verdikleri zararlardan dolayı idare tarafından ödenen avukatlık vekâlet ücreti ve yargılama masrafları dâhil tazminat sağlık meslek mensubunun kusuru oranında ve sigorta teminatı dâhilinde tıbbi kötü uygulamaya ilişkin zorunlu malî sorumluluk sigortası yaptırdığı sigorta şirketinden talep edilir.

Mesleki Sorumluluk Kurulu, Sağlık Bakanı tarafından belirlenen;

a) Bakan yardımcısı,

b) Sağlık Hizmetleri, Kamu Hastaneleri, Hukuk Hizmetleri, Yönetim Hizmetleri genel müdürleri veya yardımcıları,

c) Profesör veya doçent unvanlı biri dâhilî, diğeri cerrahi branştan iki hekim,

olmak üzere yedi üyeden oluşur. Mesleki Sorumluluk Kurulunun başkanı Bakan yardımcısıdır. (c) bendi uyarınca belirlenen üyelerin görev süresi iki yıldır.

Mesleki Sorumluluk Kurulu, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Oylamalarda çekimser oy kullanılamaz.

Sağlık Bakanı gelen işin niteliği ve sayısına göre, başka bir Bakan yardımcısının başkanlığında dördüncü fıkrada gösterilenlerden, yeni kurullar oluşturabilir.

Mesleki Sorumluluk Kurulu üyeleri, ikinci fıkra kapsamında verdikleri kararlar sebebiyle görevinin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin kesinleşmiş

bir ceza mahkemesi kararıyla tespit edilmesi dışında mali ve idari yönden sorumlu tutulamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."

II. İLK İNCELEME

A. E.2023/29 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 16/2/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2024/105 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 30/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

3. 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'na 12/5/2022 tarihli ve 7406 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 13. maddenin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmez."* ibaresinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/105 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2023/29 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2023/29 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 30/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

4. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

5. 3359 sayılı Kanun sağlık hizmetleriyle ilgili temel esasları düzenlemektedir. Anılan Kanun'un ek 18. maddesinin birinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53. maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hâriç olmak üzere, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak soruşturmalar hakkında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüş ve soruşturma izninin Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu (MSK) tarafından verileceği belirtilmiştir.

6. Öte yandan 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde kamu kurum ve kuruluşları ve devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığına ve kusur durumu gözetilmek suretiyle MSK tarafından bir yıl içinde karar verileceği hükme bağlanmıştır.

7. Anılan fıkra gereğince MSK tarafından sağlık meslek mensuplarına rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına karar verilirken *ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ile kusur durumu* dikkate alınacaktır.

8. Söz konusu Kanun'un geçici 13. maddesinde de ek 18. madde uyarınca getirilen düzenlemelere ilişkin geçiş hükümlerine yer verilmiştir.

Geçici 13. maddenin ikinci fıkrasıyla, ek 18. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen rücu davalarına ilişkin hükümlerin görülmekte olan davalar bakımından da uygulanması sağlanmıştır. Bu kapsamda geçici 13. maddenin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde kamu kurum ve kuruluşları ve devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı açılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla görülmekte olan rücu davalarında mahkemece, ek 18. maddenin ikinci fıkrası uyarınca karar verilmek üzere MSK'ya başvurması için davacıya iki aylık süre verileceği ve davacının bu süre içinde MSK'ya başvurmaması durumunda davanın usulden reddedileceği düzenlenmiştir.

9. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasında dava şartları sayılmış, (2) numaralı fıkrasında ise diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 115. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise dava şartı noksanlığının tespiti hâlinde davanın usulden reddine karar verileceği hükme bağlanmıştır.

10. Bu itibarla 3359 sayılı Kanun'un geçici 13. maddesinin ikinci fıkrasıyla MSK'ya iki ay içinde başvuru yapılmaması durumunda davanın usulden reddedileceği hükme bağlanmak suretiyle görülmekte olan davalar bakımından bir dava şartının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Davanın usulden reddine karar verilmesi hâlinde ise sonrasında davacı tarafından MSK'ya başvurularak yeniden dava açılmasına engel bir durum da bulunmamaktadır.

11. Davacının iki aylık süre içinde ek 18. maddenin ikinci fıkrası uyarınca karar verilmek üzere MSK'ya başvurmaması nedeniyle usulden reddedilen davalarda anılan fıkranın itiraz konusu üçüncü cümlesine göre yargılama gideri taraflar üzerinde bırakılacak ve davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmeyecektir.

12. 6100 sayılı Kanun'un 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yargılama giderlerinin kapsamı belirlenmiştir. Buna göre yargılama giderleri genel olarak harçlardan, masraflardan ve vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücretinden oluşmaktadır.

13. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 11. maddesinin birinci fıkrasında genel olarak *yargı harçlarını* davayı açan veya harca mevzu

olan işlemin yapılmasını isteyen tarafın ödemekle yükümlü olduğu, üçüncü fıkrasında ise herhangi bir istek olmaksızın re'sen yapılacak işlemlere ait harçların, aksine hüküm yoksa lehine işlem yapılan kişilerden alınacağı hükme bağlanmıştır. Dava masrafları ise işin niteliğine göre davacıdan veya davalıdan tahsil edilebilmektedir.

14. 6100 sayılı Kanun'un 326. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre kanunda yazılı hâller dışında yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasında da davada iki taraftan her birinin kısmen haklı çıkması hâlinde mahkemece, yargılama giderlerinin tarafların haklılık oranına göre paylaştırılacağı öngörülmüştür. Anılan Kanun'un 330. maddesinde de vekil ile takip edilen davalarda mahkemece, kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücretinin haklı çıkan taraf lehine hükmedileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla dava ve takiplerde yargı harçları, masraflar ve vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderleri ilke olarak haksız çıkan tarafa yüklenmektedir. Böylece dava veya takipte haksız çıkan tarafın, karşı tarafın bu dava veya takip sebebiyle yapmak zorunda kaldığı yargılama giderlerini karşılaması sağlanmaktadır.

15. Bu itibarla kamu kurum ve kuruluşları ve devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı açılan rücu davalarında davacı tarafından iki ay içinde MSK'ya başvurulmaması nedeniyle rücu davasının usulden reddedilmesi hâlinde davalı sağlık meslek mensubu aleyhine hüküm kurulmamasına rağmen kural uyarınca bu kişilerin dava nedeniyle yaptıkları yargılama giderleri üzerlerinde bırakılacak ve lehlerine vekâlet ücretine hükmedilmeyecektir.

B. İtirazların Gerekçesi

16. Başvuru kararlarında özetle; davayı tamamen veya kısmen kazanan tarafın yapılan yargılama giderlerinin tamamı ya da bir kısmı üzerinde, vekilinin ise vekâlet ücreti yönünden alacak hakkına sahip olduğu, itiraz konusu kuralla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın meşru amacının bulunmadığı, kuralla davanın tarafları açısından eşitlik ilkesiyle bağdaşmayacak şekilde idare lehine düzenleme getirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

17. Anayasa'nın 36. maddesinde *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir./Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."* denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin bir haksızlığa uğradığını iddia edebilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, uğradığı zararı giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2004/25, K.2008/42, 17/1/2008; E.2008/102, K.2010/14, 21/1/2010; E.2017/178, K.2018/82, 11/7/2018, § 11).

18. Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Tarafların aleyhine vekâlet ücretine ve yargılama giderlerine hükmedilmesi ve yargılama sürecinde yüklendikleri giderlerin karşı tarafa yükletilmesi talebinin reddedilmesi mahkemeye erişim hakkını sınırlamaktadır (benzer yönde bkz. AYM, E.2023/160, K. 2024/77, 14/3/2024, § 10; *Hilmi Kocabey ve diğerleri*, B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 98).

19. Kural, davanın usulden reddi hâlinde davalının karşı taraftan alması gereken yargılama gideri ve vekâlet ücretinden yoksun bırakılmasını öngörmek suretiyle mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirmektedir.

20. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

21. Bu itibarla mahkemeye erişim hakkını sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

22. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan hukuki belirlilik ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

23. Kuralda davanın usulden reddedilmesi hâlinde yargılama gideri ve vekâlet ücretinden kimin sorumlu olacağına ilişkin hususların herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu, bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmıştır.

24. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren kuralın Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması gerekir.

25. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2023/79, K.2024/80, 14/3/2024, § 16).

26. Adil yargılanma hakkı, niteliği gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bir haktır. Zira bu hakkın Anayasa'da zikredilmiş olması kendi başına bir anlam ifade etmemekte, bireylerin bu haktan yararlanabilmesi için devletin en azından yargı teşkilatını kurması ve yargılama usullerini belirlemesi gerekmektedir. Devletin düzenleme yetkisini haiz olduğu alanlarda belli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğunun kabulü

gerekir. Bu sebeple adil yargılanma hakkına yönelik sınırlamalar getirilirken kanun koyucuyu bağlayan belli bir meşru amaçlar listesi bulunmamaktadır. Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisinin Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olduğu açıktır (*Bekir Sözen* [GK], B. No: 2016/14586, 10/11/2022, § 74).

27. Kamu kurum ve kuruluşları ve devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı açılan rücu davalarının iki ay içinde davacı tarafından MSK'ya başvurulmaması nedeniyle reddedilmesi hâlinde davacı aleyhine yargılama giderine ve vekâlet ücretine hükmedilmemesinin öngörülmesinin davacı kurumun yargılama gideri yüküyle karşılaşmaması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

28. Yargılama giderlerine hükmedilmesinde ilke olarak dava sonunda haklı çıkma ölçütü esas alınmaktadır. Kural ise yargılama giderlerinin haksız çıkan tarafa yükletileceği ilkesini sağlık meslek mensubunun görev yaptığı kurum lehine değiştirmekte ve davanın usulden reddine rağmen kurum aleyhine yargılama giderine hükmedilemeyeceğini öngörmektedir. Kamu kurumlarının karşılaştığı yargılama giderlerinin azaltılması yönünde -harç muafiyeti gibi- bazı düzenlemelerin yapılması makul kabul edilebilirse de bunun yargılamanın diğer tarafı olan özel hukuk kişilerinin haklarının göz ardı edilerek öngörülmesi mümkün değildir. Kamuya mali külfet yüklenmemesi düşüncesi, kamu kurumunun dava şartını yerine getirmemesi nedeniyle usulden reddedilen davada yargılama gideri yapmasına sebebiyet verdiği kişinin katlandığı mali külfeti telafi etme yükümlülüğünün ortadan kaldırılmasını meşru kılamaz. Dolayısıyla kuralın anayasal yönden meşru bir amacının bulunduğu söylenemez.

29. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 10. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. HÜKÜM

7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'na 12/5/2022 tarihli ve 7406 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 13. maddenin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 30/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2023/109
Karar Sayısı : 2024/113
Karar Tarihi : 30/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 18. Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…bir yıl…"* ibaresinin Anayasa'nın 5., 10., 14., 17. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Anlaşmalı boşanma talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 166. maddesi şöyledir:

"VI. Evlilik birliğinin sarsılması

Madde 166- Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir.

*Evlilik en az **bir yıl** sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve*

boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.

Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 13/7/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör İsmail Emrah PERDECİOĞLU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 4721 sayılı Kanun'un 161 ila 184. maddelerinde boşanma ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Anılan Kanun'un 166. maddesinde evlilik birliğinin sarsılması nedenine dayalı olarak boşanmanın usul ve esasları düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında evlilik birliğinin, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olması hâlinde eşlerden her birinin boşanma davası açabileceği hüküm altına alınmıştır.

4. Maddenin üçüncü fıkrasında eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı kabul edilerek boşanma kararı verilebilmesine imkân tanınmıştır. Anılan fıkranın birinci cümlesine göre bu kararın verilebilmesi için evliliğin en az bir yıl sürmüş olması gerekmektedir.

5. Fıkranın ikinci cümlesinde ise bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması gerektiği, üçüncü cümlesinde hâkimin, tarafların ve çocukların menfaatlerini gözönünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabileceği, dördüncü cümlesinde bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunacağı, beşinci cümlesinde ise bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmünün uygulanmayacağı belirtilmiştir.

6. Fıkranın birinci cümlesinde yer alan *"…bir yıl…"* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralın kişilerin iradesini yok saydığı, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını ve eşitlik ilkesinin hayata geçirilmesini aşırı derecede zorlaştırdığı, taraflarca fiilen bitirilen bir evliliğin hukuken belirli bir süre daha geçerli kılındığı, bu durumun bir yıllık sürenin dolmadığı hâllerde tarafları, boşanma davası açılabilmeleri için farklı usullere yönelmeye ve uzun süren yargılama süreçlerine katlanmaya zorladığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5., 10., 14., 17. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden incelenmiştir.

9. 13. Anayasa'nın *"Özel hayatın gizliliği"* başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."* denilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru alanında verdiği kararlarda sıkça vurgulandığı üzere özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlıktır. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi kavramı temel alınmaktadır. Anılan hak; herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31-36; *Bülent Polat*, B. No: 2013/7666,10/12/2015, §§ 61-63; *Tevfik Türkmen* [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, §§ 50-52; *Ata Türkeri*, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 30-32).

11. Kural, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı kabul edilerek boşanma kararı verilebilmesini evliliğin en az bir yıl sürmüş olması şartına bağlamaktadır. Bu yönüyle kural evliliğin sona erdirilmesine ilişkin bir düzenleme içermektedir.

12. Evlilik birliğinin kurulmasının yanı sıra sona erdirilmesi de özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkıyla doğrudan ilgilidir (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 17). Bu itibarla eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına ilişkin karinenin geçerli olabilmesini evliliğin üzerinden bir yıl geçmiş olması şartına bağlayan kural, özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına yönelik bir sınırlama getirmektedir.

13. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

14. Bu kapsamda özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

15. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

16. Kuralda eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılarak boşanma kararı verilebilmesi için şart olarak öngörülen sürenin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlendiği görülmektedir. Dolayısıyla kuralın kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Anayasa'nın 20. maddesinin ikinci fıkrasında özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına çeşitli sebeplerle sınırlamalar getirilebileceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir. Söz konusu maddede bu sınırlama sebepleri arasında millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesi sebepleri de sayılmıştır. Ancak anılan fıkrada söz konusu sınırlama sebepleri arama ve el koyma tedbirlerine yönelik düzenlendiğinden bu sebepler 20. madde bağlamında kural yönünden meşru bir sınırlama nedeni olarak kabul edilemez. Bu itibarla anılan hakkın Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerin korunması veya Anayasa'nın diğer maddelerinde devlete yüklenen ödevler nedeniyle sınırlanması mümkündür (AYM, E.2020/82, K.2021/20, 18/3/2021, § 15).

18. Anayasa'nın 41. maddesinin birinci fıkrasında *"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır."*, ikinci fıkrasında ise *"Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar."* denilmiştir.

19. Söz konusu maddeye ilişkin Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin gerekçesinde özetle; ailenin sosyal yapısının yanı sıra millet hayatında oynadığı rolün onun korunmasına yönelik bir hükmün Anayasa'da yer almasını zorunlu kıldığı, ailenin korunması fikrinin her şeyden önce 4721 sayılı Kanun anlamında evliliklerin kurulmasını yaygınlaştırmak ve kolaylaştırmak olduğu, nitekim medenî olmadan bir aileden bahsedilemeyeceği ve ailenin ahlaki bir çevre olduğu ifade edilmiştir.

20. Kuralla eşlerin anlaşmak suretiyle evlilik birliğini sona erdirebilmelerinin evliliğin en az bir yıl sürmesi şartına bağlanmasının Türk toplumunun temeli olarak kabul edilen aile kurumunun ayakta tutulması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle tarafların anlaşma iradelerine dayanılarak boşanma kararı verilebilmesi için evliliğin üzerinden bir yıllık sürenin geçmesinin öngörülmesi suretiyle kişilerin evliliğin kurulmasından kısa bir süre sonra ani kararlarla evlilik birlikteliğini sonlandırmalarının önüne geçilerek ailenin korunması amaçlanmaktadır. Bu itibarla kural anayasal anlamda meşru bir amaca dayanmaktadır.

21. Bununla birlikte Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına yönelik sınırlama getiren kuralın ölçülü olması da gerekir. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın amaca ulaşmaya elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Buna göre kuralla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt ilkelerine aykırı olmaması gerekir.

22. Kuralda tarafların iradeleri doğrultusunda boşanmaları için öngörülen süre şartının aile kurumunun korunmasına katkı sunacağı açıktır. Dolayısıyla kuralla öngörülen asgari bir yıllık süre şartının ailenin mümkün olduğu ölçüde ayakta tutulabilmesi meşru amacının gerçekleşmesi bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

23. Aile kurumunun anayasal önemi dikkate alındığında boşanmaya ilişkin usul ve esasları düzenleme konusunda kanun koyucunun geniş takdir yetkisi bulunmaktadır (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 30).

Kanun koyucunun geniş takdir yetkisini haiz bulunduğu alanlarda anayasal ve kanuni hakları kısıtlayan ya da kişilere külfet yükleyen düzenlemeler yaparken tercih ettiği aracın gerekliliği konusunda sorun bulunabilmesi için daha hafif külfet yükleyen araç veya araçların varlığı yeterli olmayıp seçilen aracın kişiye bariz bir biçimde ağır bir külfet yüklediğinin de anlaşılması gerekmektedir (AYM, E.2023/127, K.2024/105, 9/5/2024, § 27). Bu yönüyle değerlendirildiğinde eşlerin aynı yöndeki iradelerine rağmen evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına ilişkin karinenin geçerli olabilmesinin evliliğin üzerinden bir yıl geçmiş olması şartına bağlanmasının kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında başvurabileceği araçlardan olduğu ve gereklilik kriterini karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

24. 4721 sayılı Kanun'un 166. maddesinde evlilik birliğinin temelinden sarsılması boşanma sebeplerinden biri olarak düzenlenmiştir. Anılan madde uyarınca eşlerin evliliğin sona ermesi yönünde anlaşmaları üzerine bu sebebe dayanılarak boşanmanın gerçekleşmesi her zaman mümkündür. Bununla birlikte kanun koyucunun mümkün olduğu ölçüde aile kurumunun ayakta kalması amacıyla evliliğin üzerinden belirli bir süre geçmeksizin eşlerin bu yönde karar alarak boşanma davası açmalarını arzulamadığı anlaşılmaktadır. Böyle bir geciktirici etkinin eşlerin kararlarını yeniden değerlendirmelerine imkân sunacağı açıktır. Evliliğin en az bir yıl sürmesi hâlinde eşlerin bu usul ile boşanmaları mümkün olduğu gibi ayrıca anılan Kanun'da düzenlenen diğer boşanma sebeplerine dayalı olarak boşanma davası açmalarının önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

25. Bu itibarla kuralla kişilerin özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın kişilere orantısız bir külfet getirmediği ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 5., 17. ve 41. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5., 17. ve 41. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 14. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…bir yıl…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Engin YILDIRIM ile Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 30/5/2024 tarihinde karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1- Çoğunluğun; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan ve anlaşmalı boşanma olarak bilinen boşanma türü için evliliğin en az "bir yıl" sürmüş olma şartının Anayasa'ya aykırı olmadığına dair vermiş olduğu karara iştirak etmemekteyiz.

Şöyle ki;

2- 4721 sayılı Türk Medeni Kanun'unun 166. maddesinin üçüncü fıkrası;

"*Evlilik en az **bir yıl** sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek*

iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz."

Şeklindedir.

3- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen ve anlaşmalı boşanma davalarında **evliliğin en az bir yıl sürmüş olması şartını arayan** hükmün, Anayasa'nın çeşitli maddelerine aykırılık teşkil ettiği ve bu sebeple iptal edilmesi gerektiği kanaatini taşımaktayız.

4- Her şeyden önce, Anayasa'nın 20. maddesinde teminat altına alınan özel hayatın gizliliği ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı, bireylerin evliliklerini yürütüp yürütmeme noktasında karar verme özgürlüklerini de kapsamına almaktadır. Evli çiftlerin hür iradeleriyle ve karşılıklı mutabakatla evliliklerini sona erdirme yönündeki taleplerinin, sırf evliliğin bir yıldan az sürmüş olması gerekçe gösterilerek reddedilmesi, bahsi geçen anayasal hakka ölçüsüz ve orantısız bir müdahale niteliği taşımaktadır.

5- Öte yandan, evliliğin bir yıldan kısa sürmesine rağmen eşlerin anlaşmalı olarak boşanmak istemeleri durumunda, evliliğin korunmasının gerekip gerekmediği, evlilik birliğinin temelden sarsılıp sarsılmadığı ve tarafların boşanma iradelerinin sağlıklı bir şekilde oluşup oluşmadığı hususlarının takdiri, tarafları dinledikten sonra hâkime bırakılabilecekken, mevcut düzenleme bu imkânı ortadan kaldırmaktadır. Bir yıllık süre şartının katı bir şekilde uygulanması nedeniyle mahkemeye bir takdir hakkı tanınmamakta, tarafların iradelerinin daha iyi bir şekilde yansımasını sağlayabilecek, daha kısa sürede sonuçlanabilecek ve daha az maliyetli olabilecek anlaşmalı boşanma hükümlerinden yararlanma imkânı engellenmektedir.

6- Hâkimin, anlaşmalı boşanma davalarındaki fonksiyonunun ve yetkilerinin etkin kullanmasının sağlanması suretiyle, evliliğin bir yıldan kısa sürdüğü hallerde dahi tarafların vardıkları uzlaşmalarının adalet ve hakkaniyet kıstasları çerçevesinde değerlendirilmesi temin edilip sürenin katı bir şekilde uygulanmasının meydana getireceği olumsuzlukların

önüne geçilmesi ve aynı etkin denetim sayesinde bu müessesenin kötüye kullanımının engellenmesi de mümkündür.

7- Keza Anayasa'nın 41. maddesinde devlete yüklenen, ailenin huzur ve refahı ile özellikle anne ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alma vazifesi de bir yıllık süre koşulunun sorgulanmasını gerektirmektedir. Zira bu koşulun katı bir biçimde uygulanması, bilhassa evliliğin ilk zamanlarında zuhur eden ve bertaraf edilmesi mümkün olmayan sorunlar sebebiyle eşlerin anlaşarak boşanmayı talep etmeleri halinde bu talebin reddi sonucunu doğurabilecek, bu durum ise ailenin ve aile bireylerinin korunması amacıyla çelişebilecektir.

8- Bununla birlikte, bir yıllık evlilik süresi şartının katı bir biçimde tatbik edilmesi, pratikte önemli problemlere sebebiyet vermekte, hukuka aykırı tutum ve davranışların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Henüz evliliklerinin üzerinden bir yıl geçmemiş olmasına rağmen anlaşmalı bir şekilde evliliklerini sona erdirmek isteyen eşlerin, yürürlükteki bir yıl şartı nedeniyle buna imkân bulamamaları dolayısıyla, amaca ulaşmak için bir takım başka çarelere başvurmak durumunda kaldıkları da bilinen bir gerçektir.

9- Taraflar, evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı hususunda mahkemede kanaat oluşturabilmek amacıyla gerçeğe aykırı beyanlarda bulunmaktan çekinmemekte, görgüye dayalı bilgisi olmayan tanıkları gerçeğe aykırı beyanda bulunmak hususunda teşvik etmekte, adeta hükmün etrafından dolanarak kanunun öngördüğü koşulları suni bir şekilde oluşturmaya gayret göstermektedirler. Böylesi bir durum ise, hukuk devleti ilkesiyle asla bağdaşmayan bir hukuk dışılığa kapı aralamakta, ahlaki değerlerin erozyona uğramasına sebebiyet vermektedir.

10- Anayasa'nın 10. maddesinde ifadesini bulan eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı da bir yıllık süre şartının kaldırılmasını gerektirmektedir. Şöyle ki, söz konusu şart evli çiftleri, evliliklerinin devam sürelerine göre farklı muameleye tabi tutmakta, bir yıldan uzun süren evliliklerde anlaşmalı boşanma imkânı sağlanırken bir yıldan kısa evliliklerde bu imkân ellerinden alınmaktadır. Oysaki evliliğin ne kadar sürdüğüne bakılmaksızın, tarafların uzlaşması halinde boşanma taleplerinin eşit bir şekilde değerlendirilmesi, eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının doğal bir sonucudur.

11- Kaldı ki Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve özgürlüklere ancak kanunla ve Anayasa'nın ilgili maddelerinde öngörülen nedenlere bağlı olarak

sınırlama getirilebileceğini, bu sınırlamalarla temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulamayacağını ve ölçülülük ilkesine uygun olmak zorunda olduğunu hükme bağlamaktadır. Bir yıllık evlilik süresi şartının ihdas ettiği sınırlama ise Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının özüne dokunmakta ve bu hakkı ölçüsüz bir biçimde sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla bahse konu sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde yer verilen ölçütlere uygun düşmediği kanaatindeyiz.

12- Bunun yanında Anayasamızın 17. maddesi, kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme ve koruma hakkını güvenceye bağlamaktadır. Bu hak, bireylerin kendi geleceklerine yön verme ve kişisel seçimlerini özgürce gerçekleştirebilmelerini de içerir. Bir yıllık süre koşulu ise kişilerin evliliği devam ettirip ettirmeme noktasındaki iradelerini kısıtlamakta ve onları belirli bir süre evli kalmaya mecbur bırakmaktadır. Bu yönüyle de mezkûr anayasal hakka bir müdahale söz konusudur.

13- Ülkemizin de tarafı bulunduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını koruma altına almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de Babiarz/ Polonya ve Ivanov ve Petrova/Bulgaristan davalarında verdiği kararlarda, boşanma davalarında tarafların anlaşmasına rağmen boşanma talebinin haklı gerekçelere dayanmaksızın ve ölçüsüz bir şekilde reddedilmesinin, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlali anlamına geleceğini belirtmiştir. Bu itibarla bir yıllık evlilik süresi şartının tatbiki, uluslararası insan hakları hukuku perspektifinden de sorunlu görünmektedir.

14- Hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından biri, kanunların toplumun değişen ve gelişen ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve çağın gereklerine uygun şekilde yorumlanabilmesidir. Hukukun dinamik bir yapıya sahip olması, toplumsal değişimlere ayak uydurabilmesi ve günün koşullarına adapte olabilmesi son derece önemlidir. Ne var ki, anlaşmalı boşanma için öngörülen bir yıllık evlilik süresi şartının katı ve şekilci bir biçimde tatbik edilmesi, içinde bulunduğumuz dönemin toplumsal gerçeklikleriyle tam olarak örtüşmemektedir. Zira günümüz toplumunun ihtiyaçları, beklentileri ve öncelikleri geçmişe nazaran ciddi farklılıklar arz etmektedir. Mevcut düzenlemelerin günün ihtiyaçlarına uygun durumda olması hukuk devleti olmanın olmazsa olmaz şartlarından biridir. Aksi takdirde, kanunların toplumsal hayatın gerisinde kalması ve bir takım adaletsizliklere yol açması kaçınılmaz olacaktır.

15- Son olarak karşılaştırmalı hukuk bakımından meseleye yaklaşıldığında, modern hukuk sistemlerinin pek çoğunda anlaşmalı boşanma için bir yıllık evlilik süresi şartına yer verilmediği dikkat çekmektedir. Örneğin İsviçre ve Fransız hukukunda eşlerin anlaşması durumunda evliliğin süresi dikkate alınmaksızın boşanma kararı verilebilmektedir. Türk hukukunun da bu çağdaş yaklaşımları göz önünde bulundurması ve anlaşmalı boşanma kurumunu daha esnek bir yapıya büründürmesi yerinde olacaktır.

16- Tüm bu gerekçelerle Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen bir yıllık evlilik süresi şartının Anayasa'nın zikredilen maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği sonucuna ulaşmaktayız.

Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Yıldız SEFERİNOĞLU

Esas Sayısı : 2023/42
Karar Sayısı : 2024/114
Karar Tarihi : 30/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İzmir 15. Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 185. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'nın 17. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Boşanma davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 185. maddesi şöyledir:

"I. Genel olarak

Madde 185- Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur.

Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.

***Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.**"*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 9/3/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 4721 sayılı Kanun'un 185. maddesinin birinci fıkrasında evlenmeyle eşler arasında *evlilik birliği*nin kurulmuş olacağı hükme bağlanmıştır.

4. Anılan maddenin ikinci fıkrasında eşlerin evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımı, eğitimi ile gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlü oldukları belirtilmiştir.

5. Maddenin itiraz konusu üçüncü fıkrasında ise eşlerin birlikte yaşama, birbirine sadık kalma ve yardımcı olma konusunda yükümlülüklerinin bulunduğu ifade edilmiştir.

6. Bu itibarla kural uyarınca evlilik birliği devam ettiği sürece eşlerin birlikte yaşamaları, birbirine sadık kalmaları ve yardımcı olmaları gerekmektedir.

B. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; insanın biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için karşı cinse ihtiyaç duyduğu, boşanma davası açıldıktan sonra bu kararın kesinleşmesine kadar geçen süre içinde tarafların karşı cinsten biriyle yakınlık kurmasının yeni bir boşanma davasına konu edilebildiği ve bu davanın ilk boşanma davasıyla birleştirilmesine karar verilmesi nedeniyle yargılama sürecinin uzadığı, boşanma kararı kesinleşinceye kadar geçen sürede eşlerin itiraz konusu kuralda öngörülen yükümlülüklere tabi olmalarının kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkıyla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden incelenmiştir.

9. Anayasa'nın *"Özel hayatın gizliliği"* başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."* denilmiştir.

10. Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin gerekçesinde özetle, anılan maddeyle kişinin özel hayatının korunmakta olduğu, kişinin özel hayatının ferdî hayat ve bununla bir bütün teşkil eden aile hayatından oluştuğu, bu anlamda özel hayatın korunmasının her şeyden önce özel hayatın gizliliğinin korunması, başkalarının gözleri önüne serilememesi anlamına geldiği, ayrıca resmî makamların özel hayata müdahale edememesinin, başka bir ifadeyle kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesinin özel hayatın korunmasının diğer bir yönünü oluşturduğu ve maddenin birinci fıkrasında bu hususun da hükme bağlandığı ifade edilmiştir.

11. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında verdiği kararlarda sıkça vurgulandığı üzere *özel hayat* eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlıktır. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi kavramı temel alınmaktadır. Anılan hak; herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31-36; *Bülent Polat*, B. No: 2013/7666, 10/12/2015, §§ 61-63; *Tevfik Türkmen* [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, §§ 50-52; *Ata Türkeri*, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 30-32).

12. Kuralda; eşlerin birlikte yaşamaları, birbirine sadık kalmaları ve yardımcı olmaları gerektiği hükme bağlanmıştır.

13. Eşlerin evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkıyla doğrudan ilgilidir. Bu itibarla eşlerin birlikte yaşamaları, birbirine sadık kalmaları ve yardımcı olmaları gerektiğini öngören kural, anılan hakka yönelik bir sınırlama öngörmektedir.

14. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre özel hayata ve aile hayatına

saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

15. Bu kapsamda özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

16. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

17. Kuralda eşlerin yükümlülüklerinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlendiği gözetildiğinde kuralın kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Anayasa'nın 20. maddesinin ikinci fıkrasında özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına çeşitli sebeplerle sınırlamalar getirilebileceği belirtilmek suretiyle bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir. Söz konusu maddede bu sınırlama sebepleri arasında millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesi de sayılmıştır. Ancak anılan fıkradaki sınırlama sebepleri arama ve el koyma tedbirlerine yönelik düzenlendiğinden bu sebepler 20. madde bağlamında kural yönünden meşru bir sınırlama nedeni olarak kabul edilemez. Bu itibarla anılan hakkın Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerin korunması veya Anayasa'nın diğer maddelerinde devlete yüklenen ödevler nedeniyle sınırlanması mümkündür (AYM, E.2020/82, K.2021/20, 18/3/2021, § 15).

19. Anayasa'nın 41. maddesinin birinci fıkrasında *"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır."*, ikinci fıkrasında ise *"Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar."* denilmiştir.

20. Söz konusu maddeye ilişkin Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin gerekçesinde özetle; ailenin sosyal yapısının yanı sıra millet hayatında oynadığı rolün onun korunmasına yönelik bir hükmün Anayasa'da yer almasını zorunlu kıldığı, ailenin korunması fikrinin her şeyden önce 4721 sayılı Kanun anlamında evliliklerin kurulmasını yaygınlaştırmak ve kolaylaştırmak olduğu, nitekim medeni olmadan bir aileden bahsedilemeyeceği ve ailenin ahlaki bir çevre olduğu ifade edilmiştir.

21. Türk toplumunun temeli olarak kabul edilen ailenin toplumsal değerlerin sonraki nesillere aktarılması gibi önemli işlevleri bulunmaktadır (AYM, E.2022/155, K.2023/38, 22/2/2023, § 45). Ayrıca aile kurumunun toplumsal hayatın sağlıklı ve huzurlu bir şekilde devam etmesi bakımından taşıdığı önem de açıktır.

22. Kuralda eşlerin birlikte yaşamaları, birbirine sadık kalmaları ve yardımcı olmaları gerektiği öngörülmek suretiyle Türk toplumunun temeli olarak kabul edilen aile kurumunun üstlendiği rolün hayata geçirilmesinin, bu suretle sağlıklı bir toplumsal yapının sağlanmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır.

23. Öte yandan kuralda öngörülen yükümlülüklerin evlilik birliği içinde eşleri korumaya yönelik, başka bir deyişle aile kurumunu korumaya ilişkin bir amacının da bulunmadığı söylenemez.

24. Bu itibarla kuralın aile kurumunun korunması ve sağlıklı bir toplumsal yapının sağlanmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kuralın meşru bir amacının bulunmasının yanı sıra demokratik toplumda zorunlu bir ihtiyaca yönelik olması da gerekir.

25. Eşlerin birlikte yaşama, birbirine sadık kalma ve yardımcı olma yükümlülüklerinin bulunmadığı bir hukuk düzeninde aile kurumunun korunması ve toplumsal işlevinin yerine getirilmesi güçleşebilecektir. Bu itibarla kuralla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın demokratik toplumda zorunlu bir ihtiyaca

yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kuralda öngörülen sınırlamanın ölçülülük ilkesiyle de çelişmemesi gerekmektedir.

26. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın amaca ulaşmaya elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Buna göre kuralla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt ilkelerine aykırı olmaması gerekir.

27. Eşleri birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmakla yükümlü tutan kural aile kurumunun korunması ile sağlıklı ve huzurlu bir toplumsal yapının sağlanmasına katkıda bulunacak niteliktedir. Bu itibarla kuralın anılan meşru amaca ulaşma bakımından elverişli olduğu değerlendirilmiştir.

28. Toplumun sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi ile toplumsal ilişkilerin huzur, barış ve güvenlik içinde devam edebilmesi bakımından aile kurumunun sağlam temellere oturtulmasının taşıdığı önem nedeniyle gerek eşlerin kendi aralarındaki gerekse ana, baba ile çocuklar arasındaki kişisel ve mali ilişkileri düzenleyen hükümlerin öngörülmesi mümkündür (bu yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2015/104, K.2016/20, 16/3/2016, § 20; E.2016/36, K.2016/187, 14/12/2016, § 17).

29. Bu bağlamda Türk toplumunun temeli olarak kabul edilen aile kurumunun anayasal önemini gözönünde bulundurmak suretiyle evlilik birliği içinde eşlerin yükümlülüklerini belirlemek kanun koyucunun takdirindedir. Dolayısıyla eşlere birlikte yaşama, birbirine sadık kalma ile yardımcı olma yükümlülüğü getiren ve kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalan kuralın anılan meşru amaca ulaşma bakımından gerekli olmadığı da söylenemez.

30. Eşlerin evlilik birliği kapsamındaki yükümlülüklerini belirlemek kanun koyucunun takdirinde ise de *orantılılık* alt ilkesi gereğince kuralın özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına makul olmayan bir sınırlama getirmemesi, başka bir ifadeyle eşlere katlanamayacakları bir külfet yüklememesi gerekir.

31. Kural uyarınca eşlerin birlikte yaşama yükümlükleri bulunmakla birlikte anılan Kanun'un 186. maddesinin birinci fıkrasında eşlerin oturacakları konutu birlikte seçecekleri öngörülmek suretiyle tek tarafın belirlediği konutta yaşama zorunluluğuna bağlı olarak eşlere aşırı bir külfet yüklenmesinin önüne geçilmiştir. Söz konusu maddenin gerekçesinde de mülga 17/2/1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'yle konutun seçiminde kadına nazaran üstün konuma getirilmiş bulunan kocanın tek başına konutu seçmesi imkânının ortadan kaldırıldığı ifade edilmiştir.

32. Ayrıca 4721 sayılı Kanun'un 197. maddesinin birinci fıkrasında eşlerden birinin, ortak hayat sebebiyle kişiliğinin, ekonomik güvenliğinin veya ailenin huzurunun ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahip olduğu, ikinci fıkrasında ise birlikte yaşamaya ara verilmesinin haklı bir sebebe dayanması hâlinde hâkimin eşlerden birinin talebi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ile ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla kişilik, ekonomik güvenlik veya ailenin huzuru bakımından ciddi biçimde tehlike oluşturması durumunda birlikte yaşama yükümlülüğünün ortadan kaldırılabilmesine de imkân tanınmıştır.

33. Öte yandan anılan Kanun'un 161 ila 166. maddelerinde zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranışta bulunma, küçük düşürücü suç işleme, haysiyetsiz hayat sürme, evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri yerine getirmemek amacıyla eşi terk etme ya da haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmeme, eşlerden birinin akıl hastalığının bulunması nedeniyle ortak hayatın diğer eş için çekilmez duruma gelmesi ve evlilik birliğinin ortak hayatın sürdürülmesinin eşlerden beklenemeyeceği derecede temelinden sarsılması hâlleri boşanma nedenleri olarak sayılmıştır. Bu itibarla eşlerin birlikte yaşama, birbirine sadık kalma ve yardımcı olma yükümlülüklerinin katlanılamayacak bir külfet hâline gelmesine neden olacak olguların boşanma nedeni olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır.

34. Mülga 743 sayılı Kanun'un 162. maddesinin ikinci fıkrasında *"Boşanma veya ayrılık davası ikame edildikten sonra karı kocadan her biri, dava devam ettikçe, diğerinden ayrı yaşamak hakkını haizdir."* denilmiştir. 4721 sayılı Kanun'da aynı düzenlemeye yer verilmemiş ise de anılan Kanun'un 169. maddesinde boşanma veya ayrılık davasının açılması hâlinde hâkimin davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakımı ile korunmasına ilişkin geçici önlemleri resen alacağı belirtilmiştir.

35. Bu kapsamda Yargıtay uygulamasında Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonraki dönemde de boşanma davasının açılmasıyla birlikte eşlerin ayrı yaşama haklarının doğduğu kabul edilmektedir (bu yöndeki kararlar arasından bkz. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E.2010/16006, K.2011/18864, 17/11/2011; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2017/2-1286, K.2019/142, 14/2/2019).

36. Buna göre boşanma davasının açılması durumunda kuralda öngörülen birlikte yaşama yükümlülüğünün eşlere katlanamayacakları bir külfet yüklemesini engellemeye yönelik bir güvencenin de bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca eşlerin ayrı yaşamalarına imkân tanınan dönem içinde yardım yükümlülüğünün aynı şekilde devam edeceğini söylemek oldukça güçtür. Başka bir ifadeyle bu dönemde anılan yükümlülüğün birlikte yaşamayla doğrudan ilgili olan yardımları da kapsayacağı söylenemez.

37. Öte yandan boşanma davasının reddine karar verilebileceği gözönünde bulundurulduğunda eşlerin birbirine sadık kalma yükümlülüklerinin bu dava süresince de devam etmesinin makul görülmesi gerekir. Nitekim boşanma davasının sonunda evlilik birliğinin sona ermediği hâllerde bu dava sürecinde birbirine sadık kalmayan eşlerin devam ettirecekleri evlilik birliğinin ciddi ölçüde zarar görebileceği, ayrıca bu durumun aile kurumunu ve genel anlamda toplumsal hayatı olumsuz yönde etkileyebileceği açıktır. Başka bir ifadeyle boşanma davası sonuçlanmadan önce sadakat yükümlülüğünün ortadan kaldırılması aile kurumuna zarar verebilecektir. Dolayısıyla evlilik birliği hukuken sona ermediği sürece eşlerin birbirine sadık kalmakla yükümlü tutulmalarının katlanılamayacak bir külfet olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

38. Kaldı ki kuralda öngörülen yükümlülüklerin her iki eş için de geçerli olması nedeniyle eşlerin lehine sonuçlar da doğuracağı kuşkusuzdur.

39. Buna göre eşleri birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmakla yükümlü tutan kuralda eşlerin özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme haklarının korunmasındaki bireysel yararları ile anılan meşru amaç arasında makul bir denge kurulmadığı söylenemez.

40. Bu itibarla *orantılılık* alt ilkesiyle de çelişmeyen kuralın *ölçülülük* ilkesini ihlal etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

41. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 17. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 185. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 30/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2023/167
Karar Sayısı : 2024/115
Karar Tarihi : 30/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1. Ankara Batı 7. Aile Mahkemesi (E.2023/167)

2. Konya 7. Aile Mahkemesi (E.2024/69)

İTİRAZLARIN KONUSU: 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 289. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 17., 35., 36., 40. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Koca tarafından soybağının reddi talebiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 289. maddesi şöyledir:

"III. Hak düşürücü süreler

Madde 289- ***Koca, davayı, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkek ile cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl, (…) içinde açmak zorundadır.***

Çocuk, ergin olduğu tarihten başlayarak en geç bir yıl içinde dava açmak zorundadır.

Gecikme haklı bir sebebe dayanıyorsa, bir yıllık süre bu sebebin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar.*"*

II. İLK İNCELEME

A. E.2023/167 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 8/11/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. 4721 sayılı Kanun'un 289. maddesinin itiraz konusu birinci fıkrasında kocanın soybağının reddi davasını, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl içinde açmak zorunda olduğu hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında ise çocuğun söz konusu davayı ergin olduğu tarihten başlayarak en geç bir yıl içinde açması gerektiği öngörülmüştür.

4. Maddenin itiraz konusu diğer kuralı oluşturan üçüncü fıkrasında da gecikmenin haklı bir sebebe dayanması hâlinde bir yıllık sürenin bu sebebin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlayacağı belirtilmiştir.

5. Bakılmakta olan soybağının reddi davası koca tarafından açılmıştır. Maddenin üçüncü fıkrası kocanın soybağının reddi davasını açabileceği

süreyi düzenleyen birinci fıkranın yanı sıra çocuğun anılan davayı açma süresine ilişkin ikinci fıkra yönünden de geçerli, ortak kural niteliğindedir.

6. Bu itibarla bakılmakta olan davanın koca tarafından açıldığı gözetildiğinde üçüncü fıkranın esasına ilişkin incelemenin birinci fıkra yönünden yapılması gerekir.

7. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 289. maddesinin;

A. Birinci ve üçüncü fıkralarının esasının incelenmesine,

B. Üçüncü fıkrasının esasına ilişkin incelemenin "*anılan maddenin birinci fıkrası*" yönünden yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2024/69 Sayılı Başvuru Yönünden

8. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 4/4/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

9. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 289. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"…başka bir erkek ile cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak…"* ibaresinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/69 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2023/167 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2023/167 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

10. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri,

dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

11. 4721 sayılı Kanun'un 282. maddesinde çocuk ile ana arasında soybağının doğumla, çocuk ve baba arasında soybağının ise ana ile evlilik, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulacağı, ayrıca soybağının evlat edinme yoluyla da kurulabileceği öngörülmüştür.

12. Anılan Kanun'un 285. maddesinde evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içinde doğan çocuğun babasının koca olduğu, bu süre geçtikten sonra doğan çocuğun kocaya bağlanmasının ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatıyla mümkün olacağı hükme bağlanmıştır.

13. Kanun'un 290. maddesinin birinci fıkrasında çocuğun evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içinde doğması ve ananın da bu arada yeniden evlenmiş olması durumunda ikinci evlilikteki kocanın baba sayılacağı, ikinci fıkrasında ise birinci fıkrada öngörülen karinenin çürütülmesi hâlinde ilk evlilikteki kocanın baba sayılacağı belirtilmiştir.

14. 286. maddenin birinci fıkrasında soybağının reddi davasını açarak babalık karinesini çürütme imkânı kocaya tanınmıştır. 289. maddenin itiraz konusu birinci fıkrasında ise kocanın anılan davayı, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl içinde açmak zorunda olduğu öngörülmüştür.

15. Söz konusu maddenin itiraz konusu diğer kuralı oluşturan üçüncü fıkrasında da gecikmenin haklı bir sebebe dayanması durumunda bir yıllık sürenin bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren işlemeye başlayacağı hükme bağlanmıştır. Üçüncü fıkranın esasına ilişkin inceleme maddenin birinci fıkrası yönünden yapılmıştır.

16. Bu itibarla kurallar uyarınca kocanın, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği, gecikmenin haklı bir sebebe dayanması durumunda ise bu sebebin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl içinde soybağının reddi davasını açmaması hâlinde babalık karinesinin çürütülmesi için yargı mercilerine başvurabilmesi mümkün değildir.

B. İtirazların Gerekçeleri

17. Başvuru kararlarında özetle; boşanma davalarının sonunda çocuğun velayetinin genel itibarıyla anaya verildiği, çocuğun biyolojik babasının koca olmadığını bilen ana tarafından çocuğa velayeten yıllar sonra dahi soybağının reddi davası açılabilmesine karşın itiraz konusu kurallarda koca tarafından anılan davanın açılabilmesi için bir yıllık sürenin öngörüldüğü, bu durumun eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı, kocanın baba olmadığını öğrenmesinden sonra hukuksal yolları araştırıp dava açabilmesi için kurallarla öngörülen bir yıllık sürenin hakkaniyete uygun olmadığı ve hukuk devleti ilkesinin yanı sıra devletin temel amaç ve görevleriyle de çeliştiği, ayrıca kurallar uyarınca kocanın soybağının reddi davasını doğumu ve eşinin gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde açabileceği öngörülmek suretiyle dava açma süresinin kocanın çocuğun biyolojik babası olup olmadığına ilişkin net bir bilgiye sahip olmadan da başlatıldığı, bu durumun ise kocanın temel hak ile özgürlüklerini hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırladığı, soybağının reddi davasının açılması için herhangi bir sürenin öngörülmemesinin çocuğu sürekli dava tehdidi altında bırakacağı, bununla birlikte kurallarda öngörülen bir yıllık sürenin hak arama özgürlüğüne ölçüsüz bir sınırlama getirdiği, kurallarla kocaya baba olmadığını öğrendiği tarihin, ayrıca bir yıllık süre içinde dava açmamış olmasının haklı bir nedene dayandığının ortaya konulması yükümlülüğü getirilmesinin mağduriyetlere neden olduğu, kuralların çocuğun biyolojik babasıyla soybağı ilişkisi kurmasına engel teşkil ettiği ve miras hakkıyla bağdaşmadığı, soybağı ilişkisinin kişilik haklarıyla doğrudan ilgili olması nedeniyle kurallarla kişinin maddi ile manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının da ihlal edildiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 17., 35., 36., 40. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

18. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgileri nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesi yönünden de incelenmiştir.

19. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

20. Hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların kamu yararı amacıyla yapılması gerekir. Anayasa Mahkemesince kamu yararı konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı; bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya sadece belli kişilerin yararına kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 23).

21. Kurallarda kocanın soybağının reddi davasını doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği, gecikmenin haklı bir sebebe dayanması durumunda ise söz konusu sebebin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl içinde açabileceği hükme bağlanmıştır.

22. Babalık karinesinin gerçek duruma uygun olmasında, başka bir ifadeyle hukuken çocuğun babası olarak kabul edilen kocanın biyolojik açıdan da çocuğun babası olmasında yarar bulunduğu söylenebilir. Bununla birlikte koca ile çocuk arasında biyolojik duruma aykırı şekilde kurulan soybağı ilişkisini ortadan kaldırmaya yönelik bir dava olan soybağının reddi davasının aile ve toplum hayatı üzerinde önemli etkilere yol açacağı kuşkusuzdur (bu yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2008/30, K.2009/96, 25/6/2009).

23. Kocanın kurallarda öngörülen sürelerin geçmesinin ardından soybağının reddi davasını açabilmesinin mümkün olmadığı açıktır. Nitekim kuralların gerekçesinde de anılan sürelerin hak düşürücü nitelikte olduğu ifade edilmiştir.

24. Buna göre kurallarla koca tarafından açılacak soybağının reddi davasına ilişkin hak düşürücü nitelikte süre öngörülmek suretiyle soybağı ilişkisinde istikrarın sağlanması, ayrıca anılan ilişki bağlamında oluşabilecek belirsizlik nedeniyle çocuğun zarar görmesinin engellenmesi hedeflenmiştir.

Başka bir ifadeyle kanun koyucu soybağı ilişkisinin sürekli dava tehdidi altında kalmaması için koca tarafından soybağının reddi davasının açılmasına ilişkin hak düşürücü süre öngörmüştür (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2013/62, K.2013/115, 10/10/2013).

25. Bu itibarla soybağı ilişkisinde istikrarın sağlanması ve çocuğun korunmasını hedefleyen kuralların kamu yararı dışında bir amaca yönelik olduğu söylenemez.

26. Anayasa'nın *"Özel hayatın gizliliği"* başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."* denilmiştir.

27. Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin gerekçesinde özetle, anılan maddeyle kişinin özel hayatının korunmakta olduğu, kişinin özel hayatının ferdî hayat ve bununla bir bütünü teşkil eden aile hayatından oluştuğu, bu anlamda özel hayatın korunmasının her şeyden önce özel hayatın gizliliğinin korunması, başkalarının gözleri önüne serilememesi anlamına geldiği ayrıca resmî makamların özel hayata müdahale edememesinin, başka bir ifadeyle kişinin ferdî ile aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesinin özel hayatın korunmasının diğer bir yönünü oluşturduğu ve maddenin birinci fıkrasında bu hususun da hükme bağlandığı ifade edilmiştir.

28. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru alanında verdiği kararlarda sıkça vurgulandığı üzere özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlıktır. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde *bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi* kavramı temel alınmaktadır. Anılan hak; herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31-36; *Bülent Polat*, B. No: 2013/7666,10/12/2015, §§ 61-63; *Tevfik Türkmen* [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, §§ 50-52; *Ata Türkeri*, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 30-32).

29. Soybağının reddi davası biyolojik duruma aykırı şekilde kurulan soybağı ilişkisinin ortadan kaldırılmasını, başka bir ifadeyle babalık karinesinin çürütülmesini sağlamaktadır. Biyolojik duruma aykırı şekilde kurulan soybağı ilişkisinin ortadan kaldırılabilmesinin ilgililerin anılan ilişki bağlamında özel hayatı ile aile hayatını dilediği gibi düzenleyip

yaşayabilmesi bakımından taşıdığı önem açıktır. Bu bağlamda söz konusu dava soybağı ilişkisinin taraflarının özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkıyla doğrudan ilgilidir (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2023/135, K.2024/18, 23/1/2024, § 26, 27).

30. Bu itibarla çocuk ile arasında biyolojik duruma aykırı şekilde kurulmuş olan soybağı ilişkisinin ortadan kaldırılmasında kocanın özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı bakımından menfaatinin bulunduğu kuşkusuzdur.

31. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında *"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."* denilmiştir. Anılan hükme göre kişilerin yargı makamları ile idari makamlar önünde haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması anayasal bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, temel hak ve özgürlüğü ihlal edilen ya da ihlal edildiğini iddia eden kişilerin ilgili yargı veya idari merciler nezdinde şikâyetlerini dile getirmesi hususunda devlete gerekli ve yeterli mekanizmaları oluşturarak uygun koşulları sağlama yükümlülüğü getirmektedir (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 16).

32. Bu çerçevede Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanmasını teminat altına almaktadır (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 17).

33. Biyolojik babası olmadığı çocuk ile arasında soybağı ilişkisi bulunmasının kocanın özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkıyla doğrudan ilgisinin bulunduğu gözetildiğinde koca tarafından babalık karinesinin çürütülmesi için başvurulabilecek *etkili* ve *erişilebilir* bir yolun öngörülmesi *etkili başvuru hakkı*nın gereğidir.

34. Soybağının reddi davasının sonunda çocuk ile koca arasındaki soybağı ilişkisinin ortadan kaldırılmasının, başka bir deyişle babalık karinesinin çürütülmesinin mümkün olduğu dikkate alındığında anılan davanın kocanın özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına yönelik ihlali ortadan kaldırabilecek *etkili* bir yol olduğu açıktır.

35. Bununla birlikte koca tarafından anılan davanın açılması için öngörülen süre, özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının ihlal edildiği iddiasıyla başvurulacak yolun *erişilebilir* niteliğini zedelememelidir. Nitekim başvuru yolunun erişilebilir olduğundan söz edebilmek için bu yola erişmeyi imkânsız kılan ya da aşırı derecede zorlaştıran süre sınırlamalarının bulunmaması gerekir (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 194).

36. 4721 sayılı Kanun'un 289. maddesinin itiraz konusu birinci fıkrası uyarınca koca, soybağının reddi davasını doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde açabilecektir. Buna göre koca tarafından soybağının reddi davasının açılabileceği süre belirli ve öngörülebilir niteliktedir.

37. Bu bağlamda kuralla, kocaya kısa sayılamayacak bir süre içinde babalık karinesini çürütebilmek için yargı mercilerine başvurma imkânı tanınmıştır. Başka bir ifadeyle kuralda belirtilen durumların öğrenildiği tarihten itibaren başlayacağı öngörülen bir yıllık sürenin makul olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yargısal yola başvurulmasını imkânsız hâle getirdiği ya da aşırı derecede güçleştirdiği söylenemez.

38. Öte yandan söz konusu maddenin itiraz konusu diğer kuralı oluşturan üçüncü fıkrası gereğince gecikmenin haklı bir sebebe dayanması durumunda bir yıllık süre anılan sebebin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlayacaktır. Buna göre kocanın, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde soybağının reddi davasını açamamasının haklı sebebe dayanması hâlinde anılan davanın söz konusu sebebin ortadan kalkmasından itibaren bir yıl içinde açılması da mümkündür.

39. Üçüncü fıkranın gerekçesinde nelerin haklı sebep olarak kabul edilebileceğinin fıkrada belirtilmediği ve bu hususta hâkime takdir yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda kocanın elinde olmayan ya da makul görülebilecek nedenlerle doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde soybağının reddi davasını açamaması durumunda gecikmenin haklı sebebe dayandığının kabul edileceği açıktır.

40. Yine kocanın anılan davayı çocuğun üstün yararının zorunlu kıldığı bir nedenle doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde açmaması hâlinde de haklı sebebe dayanan bir gecikmenin mevcut olduğunun değerlendirilmesi mümkündür.

41. Bu itibarla soybağının reddi davasının açılması için makul bir süre öngören, ayrıca gecikmenin haklı sebebe dayanması durumunda bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren bir yıl içinde babalık karinesinin çürütülmesi için yargı mercilerine başvurulmasına da imkân tanıyan kuralların özel hayat ile aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı bağlamında başvurulacak yargı yolunun erişilebilir niteliğini zedelemediği ve etkili başvuru hakkını ihlal etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

42. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2., 20. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İtirazların reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 5., 13., 17., 35., 36. ve 41. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 20. ve 40. maddeleri bağlamında yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5., 13., 17., 35., 36. ve 41. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgileri görülmemiştir.

V. HÜKÜM

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 289. maddesinin;

A. Birinci fıkrasının,

B. Üçüncü fıkrasının *"anılan maddenin birinci fıkrası"* yönünden,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazların REDDİNE 30/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2024/25
Karar Sayısı : 2024/116
Karar Tarihi : 30/5/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 16. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 36. ve 155. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Davacı tarafından hakkında verilen sınır dışı etme kararının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 53. maddesi şöyledir:

"Sınır dışı etme kararı

MADDE 53 – (1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. ***Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.***

Yabancının rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 1/2/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Murat ÖZDEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 6458 sayılı Kanun'un Birinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yabancıların sınır dışı edilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Anılan Kanun'un 52. maddesine göre yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir.

4. Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasında sınır dışı etme kararının, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün (15/7/2018 tarihli ve [4] numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum Kuruluşların Teşkilatları Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin [CBK] On Üçüncü Bölümü'nün başlığında yer alan *"Göç İdaresi Genel Müdürlüğü"* ibaresi [85] numaralı CBK'nın 18. maddesiyle *"Göç İdaresi Başkanlığı"* olarak değiştirilmiş olduğundan bu Başkanlığın) talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınacağı, (2) numaralı fıkrasında bu kararın hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına gerekçeleriyle birlikte tebliğ edileceği, hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancının, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi

veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirileceği belirtilmiştir.

5. Söz konusu maddenin (3) numaralı fıkrasında ise yabancı veya onun yasal temsilcisinin ya da avukatının, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabileceği, mahkemeye başvuran kişinin sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirebileceği, mahkemeye yapılan başvuruların on beş gün içinde sonuçlandırılacağı ve mahkemenin bu konuda vermiş olduğu kararın kesin olduğu, yabancının rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancının sınır dışı edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. İtiraz konusu kural, maddenin (3) numaralı fıkrasının *"Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir."* şeklindeki dördüncü cümlesidir.

6. Hakkında sınır dışı etme kararı verilecek yabancılar ise Kanun'un 54. maddesinde sayılmıştır. Anılan maddeye göre; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 59. maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler, terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar, Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar, Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar, kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar, vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar ya da vizesi iptal edilenler, ikamet izinleri iptal edilenler, ikamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler, çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler, Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler, uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariç tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanun'un diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar, ikamet izni uzatma başvuruları reddedildiği halde on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar hakkında sınır dışı etme kararı verilir.

7. İtiraz konusu kuralla 6458 sayılı Kanun hükmü uyarınca hakkında sınır dışı etme kararı verilen yabancılar tarafından açılan davalarda verilen kararların kesin olduğu belirtilerek bu kararlara karşı kanun yolu kapatılmıştır.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; Anayasa'nın 155. maddesinde Danıştayın idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme mercii olduğunun hüküm altına alındığı, idare mahkemelerince verilen karar ve hükümlerin Danıştay ya da kanunla belirlenen bir yargı merciince incelenmesi gerektiği belirtilerek sınır dışı kararlarına karşı kanun yoluna başvuru yolunu kapatan kuralın Anayasa'nın 2., 36. ve 155. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 16., 23. ve 40. maddeleri yönünden incelenmiştir.

10. Anayasa'nın 23. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir."* denilmek suretiyle yerleşme ve seyahat özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Hukuka uygun olarak alınan ikamet izinleri Anayasa'nın 23. maddesinin koruması altına girer. Bu durumda, hukuka uygun olarak ikamet izni elde eden yabancının sınır dışı edilmesi yerleşme özgürlüğüne müdahale teşkil eder. Anılan hüküm uyarınca yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sınır dışı edilme şeklinde sınırlamada bulunulması *vatandaşlar yönünden* mutlak olarak yasaklanmıştır. *Yabancılar yönünden* ise böyle bir yasak öngörülmemiştir. Bu itibarla yabancıların yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sınır dışı edilme şeklinde sınırlama getirilmesi mümkündür. Bu kapsamda hakkında sınır dışı kararı verilen yabancının sınır dışı kararı üzerine açtığı davanın reddedilmesi sonucunda ülkede yerleşme ve seyahat imkânı kalmayacağı gözetildiğinde kuralın yabancılar bakımından yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sınırlama getirdiği sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 23. maddesi kapsamında incelenmesi gerekir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 186).

11. Anayasa'nın *"Yabancıların durumu"* başlıklı 16. maddesi *"Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla*

sınırlanabilir." hükmünü içermektedir. Anılan maddenin gerekçesinde de *"Bu madde, ülkede bulunan yabancıların hak ve hürriyetlerinin, gereken hallerde, vatandaştan farklı olarak düzenlenip sınırlanabileceğini hüküm altına almaktadır. Mesela bir yabancının ülkeye giriş yahut ülkede seyahat ve yerleşme hürriyeti, basın hürriyeti elbetteki vatandaşlarınkinden farklı olacaktır. Bu farklılık kendisini özellikle siyasî haklar konusunda göstermektedir. Vatandaş ve yabancı arasında gözetilen bu ayırım milletlerarası hukuka uygun olmalıdır. Kişi-Devlet ilişkilerine milletlerarası bir unsur karıştığı zaman bu ilişkilerin düzenlemelerinde milletlerarası hukukun göz önünde tutulması gereği bilinmektedir."* denilmektedir.

12. Anayasa'nın anılan maddesinin lafzından ve gerekçesinden Anayasa koyucunun yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlanmasının bu maddedeki ölçütlere göre yapılmasını amaçladığı anlaşılmaktadır. Söz konusu madde, bu kapsamda sınırlama için *milletlerarası hukuka uygun olması* ve *kanunla öngörülmesi* şeklinde iki ölçüt aramaktadır (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 188).

13. Kuralla yabancıların yerleşme ve seyahat özgürlüğünün vatandaşlarınkinden farklı olarak sınırlanması öngörüldüğünden Anayasa'nın 16. maddesinin dikkate alınması gerekir. Buna göre sınır dışı etme kararlarına karşı başvuruculara tanınması gereken asgari güvenceler kanunla düzenlenmeli ve milletlerarası hukuka uygun olmalı, diğer bir ifadeyle bu standartlar milletlerarası hukukun altında olmamalıdır (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 193).

14. Hangi konudaki mahkeme kararlarının kesin olduğu hususu açık, net ve tereddüde yer vermeyecek şekilde düzenlendiğinden, başka bir deyişle belirli ve hukuken öngörülebilir olduğundan kural kanunilik şartını taşımaktadır.

15. 10/3/2016 tarihli ve 6684 sayılı 11 Nolu Protokol ile Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye Ek 7 Nolu Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile onaylanması uygun bulunan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ek 7 No'lu Protokol 2016/8717 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanmış ve bu karar 8/4/2016 tarihli ve 29678 ve sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Söz konusu Protokol'ün *"Yabancıların Sınır Dışı Edilmelerine İlişkin Usul Güvenceleri"* başlıklı 1. maddesi uyarınca sınır dışı edilmesine karar verilen yabancıya, bu karara karşı çıkabilme imkânı tanınması gerekmekle birlikte, bu şekilde yapılan bir başvuru sonucunda yetkili merci tarafından verilen

karara karşı başka bir mercie başvuruda bulunulabilmesi, başka bir deyişle bu merci tarafından verilen karara karşı da bir kanun yolu oluşturulması yönünde devletlerin düzenleme yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu yönüyle itiraz başvurusuna konu kuralın milletlerarası hukuka aykırı olduğu söylenemez.

16. Anayasa'nın 40. maddesinde Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkı (etkili başvuru hakkı) güvence altına alınmaktadır.

17. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanmasını güvence altına almaktadır (AYM, E.2018/74, K.2019/92, 24/12/2019, § 31; E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 186; *Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad*, B. No: 2016/5604, 24/5/2018, § 60).

18. İtiraz konusu kural, sınır dışı işlemlerine karşı açılan davalarda mahkemelerce verilen kararın kesin olduğunu hüküm altına almak suretiyle bu kararlara karşı kanun yolunu kapatmaktadır. Dolayısıyla sınır dışı etme kararına karşı açılan dava neticesinde verilen mahkeme kararına karşı kanun yolunun kural uyarınca kapalı olması söz konusu sınır dışı etme kararına karşı yapılacak başvurunun *erişilebilirliği* ve *etkililiği* ile ilgilidir. Bu nedenle kuralın -yerleşme ve seyahat özgürlüğünü sınırlayan karara karşı öngörülen başvuru yolunun erişilebilirliği ve etkililiği bağlamında- Anayasa'nın 40. maddesiyle bağlantılı olarak 23. maddesi kapsamında incelenmesi gerekir.

19. Sınır dışı işlemlerinin hukuka uygunluk değerlendirmesinin ivedilikle yapılması gerek devlet gerek sınır dışı edilme işleminin muhatabı olan kişi bakımından önemlidir. Devlet, sınır dışı edilmesine karar verdiği kişilerin hukuki durumu belli oluncaya kadar onların ülke içinde bulunmalarına izin vermek, sınır dışı edilecek kişilerin şahsi durumuna ya da bunların sınır dışı edilmelerine bağlı olarak kendilerinin güvenliği ve gerektiğinde barınması için veya onlardan kaynaklanan tehlikelere karşı kamu düzeninin korunması için bazı tedbirleri almak, hatta bazı hâllerde onları idari gözetim altında tutmak durumundadır. Sınır dışı işlemlerine karşı başvuruların süratle sonuçlandırılması kişilerin hukuki durumlarının belirlenmesi bakımından önemlidir. Bu önem idari gözetim altında bulunan

kişiler bakımından daha da artmaktadır (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 195).

20. Diğer yandan hakkında sınır dışı etme kararı alınabilecek ve alınamayacak olanlar 6458 sayılı Kanun'un 54. ve 55. maddelerinde açıkça sayılmıştır. Hakkında sınır dışı etme kararı verilen kişi, bizzat veya tutacağı bir vekili aracılığıyla dava açma, bağımsız ve tarafsız mahkemelerde görülecek davada sınır dışı işlemlerine karşı gerekçeler öne sürebilme ve durumunu yeniden inceletme imkânlarına sahiptir. Dolayısıyla yerleşme ve seyahat özgürlüğünün korunmasına ilişkin olarak söz konusu kişilere yeterli güvencelerin sağlandığı ve bu hususta etkili başvuru yollarının da bulunduğu gözetildiğinde kuralın etkili başvuru hakkı ile bağlantılı olarak yerleşme ve seyahat özgürlüğüne aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 16., 23. ve 40. maddelerine aykırı değildir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 16., 23. ve 40. maddeleri kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 36. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 155. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 30/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2022/101
Karar Sayısı : 2024/124
Karar Tarihi : 27/6/2024

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 10/6/2022 tarihli ve 7410 sayılı Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 4. maddesiyle 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinin;

1. Birinci fıkrasında yer alan *"Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:"* tanımının *"Çevre yönetimi hizmeti:"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"... çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* ibaresinin,

2. Birinci fıkrasına eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımının,

B. 5. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan;

1. *"…çevre yönetim birimini kurmayanlara…"* ibaresinin *"…çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara..."* ibaresinin,

2. *"…çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara…"* ibaresinin *"…çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara..."* ibaresinin,

C. 30. maddesiyle 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (ğ) bendinin,

Anayasa'nın 2., 7., 43., 56., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un dava konusu kuralların da yer aldığı;

A. 4. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un birinci fıkrasının tanımı değiştirilen ve anılan fıkraya tanımların eklendiği 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tanımlar:

Madde 2 – (Değişik: 26/4/2006-5491/2 md.)

Bu Kanunda geçen terimlerden;

Çevre: Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı,

Çevre korunması: Çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribini, bozulmasını ve yok olmasını önlemeye, mevcut bozulmaları gidermeye, çevreyi iyileştirmeye ve geliştirmeye, çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların bütününü,

…

Çevre yönetimi: İdarî, teknik, hukukî, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel araçları kullanarak doğal ve yapay çevre unsurlarının sürdürülebilir kullanımını ve gelişmesini sağlamak üzere yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını,

(Değişik tanım:10/6/2022-7410/4 md.) Çevre yönetimi hizmeti: Bu Kanun ve Kanuna göre yürürlüğe konulan düzenlemeler uyarınca tesis ve işletmelerin mevzuata uygunluğunun, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığının değerlendirildiği ve çevre mühendisleri, çevre

*yönetim birimleri, **çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler** tarafından verilen hizmeti,*

(Ek tanım: 10/6/2022-7410/4 md.) Çevre yönetim birimi: Çevre yönetimi hizmeti vermek üzere tesis veya işletmelerin bünyesinde kurulan birimi,

*(Ek tanım: 10/6/2022-7410/4 md.) **Çevre danışmanlık firması: Çevre yönetimi hizmeti vermek üzere Bakanlık tarafından yetkilendirilen tüzel kişiliği,***

…

ifade eder."

B. 5. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının ibare değişiklikleri yapılan (m) bendi şöyledir:

*"m) Bu Kanunun ek 2 nci maddesinde öngörülen çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara **ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara** 6.000 Türk Lirası (116.060 TL), çevre mühendisi **veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara** 4.000 Türk Lirası (77.372 TL) idarî para cezası verilir."*

C. 30. maddesiyle 7261 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasına (ğ) bendinin eklendiği 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Ajansın faaliyetleri

MADDE 4- (1) Ajansın, Bakanlıkça belirlenen çevre strateji ve politikaları doğrultusunda yapacağı faaliyetler şunlardır:

…

ğ)** (Ek:10/6/2022-7410/30 md.) **Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanan, Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanlarda; mapa ve şamandıra sistemleri kurmak, işletmek, deniz araçlarına atık alım hizmetlerini vermek ve bu hizmetlerin verilmesini sağlamak.

(2) (Ek:10/6/2022-7410/30 md.) Ajans, ihtiyaç hâlinde bu maddede sayılan faaliyetleri özel hukuk tüzel kişiliğini haiz şirketler kurarak gerçekleştirebilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 8/9/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 4. Maddesiyle 2872 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan "*Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:*" Tanımının "*Çevre yönetimi hizmeti:*" Şeklinde Değiştirilmesinde Bulunan "*...çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler...*" İbaresinin ve Anılan Fıkraya Eklenen "*Çevre danışmanlık firması:*" Tanımının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

3. 2872 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amacının bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamak olduğu hükme bağlanmıştır. Kanun'un ek 2. maddesinde ise faaliyetleri sonucu çevre kirliliğine neden olacak veya çevreye zarar verecek kurum, kuruluş ve işletmelerin çevre yönetimi hizmeti almakla yükümlü oldukları, bu konuyla ilgili usul ve esasların Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca (Bakanlık) çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir.

4. Kanun'un 2. maddesinde de çevre yönetimi hizmeti, bu Kanun ve Kanun'a göre yürürlüğe konulan düzenlemeler uyarınca tesis ve işletmelerin mevzuata uygunluğunun, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığının değerlendirildiği ve çevre mühendisleri, çevre yönetim birimleri, çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler tarafından verilen hizmet olarak tanımlanmıştır. Anılan

tanımda yer alan *"…çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler…"* ibaresi dava konusu kurallardan ilkini oluşturmaktadır. Bu itibarla kural gereğince çevre yönetimi hizmeti çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler tarafından verilebilmektedir.

5. Dava konusu ikinci kuralı oluşturan çevre danışmanlık firması tanımına göre ise çevre yönetimi hizmeti vermek üzere Bakanlık tarafından yetkilendirilen tüzel kişiliğin çevre danışmalık firması olduğu ifade edilmiştir.

6. Diğer yandan çevre yönetimi hizmeti tesis ve işletmelerin mevzuata uygunluğunun ve alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesinden öteye geçemeyecektir. Nitekim 12. maddede Kanun hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisinin Bakanlığa ait olduğu ve bu yetkinin sadece il özel idarelerine, çevre denetim birimlerini kuran belediye başkanlıklarına, Denizcilik Müsteşarlığına, Türkiye Çevre Ajansına, Emniyet Genel Müdürlüğüne, Jandarma Genel Komutanlığına ve Sahil Güvenlik Komutanlığına devredilebileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla çevre yönetimi hizmeti kapsamında gerçekleştirilen faaliyet, değerlendirmeden ibaret olup bu faaliyetin denetleme ve yaptırım uygulama yetkilerini içermediği açıktır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

7. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla çevre yönetimi hizmetinin çevre mühendisi olmayan kişilerce de yerine getirilmesine imkân tanındığı, bu hâliyle söz konusu hizmetin kimler tarafından yerine getirileceği hususunda kanunda belirliliğin bulunmadığı, ayrıca bu konuda Bakanlığa tanınan yetkinin sınırsız olduğu, Bakanlığa ait denetim yetkisinin özel hukuk kişilerine verilmesinin mümkün hâle getirildiği, Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce benzer düzenlemenin iptaline karar verildiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. "*Çevre danışmanlık firması:*" Tanımı

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 48. maddeleri yönünden incelenmiştir.

9. Anayasa'nın *"Çalışma ve sözleşme hürriyeti"* başlıklı 48. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir."* denilmek suretiyle çalışma özgürlüğünün bir parçası olan teşebbüs özgürlüğü *herkes* yönünden güvenceye bağlanmıştır. Teşebbüs özgürlüğü, her gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin tercih ettiği alanda iktisadi-ticari faaliyette bulunmak üzere teşebbüs kurabilmesini, dilediği mesleki faaliyete girebilmesini ve faaliyeti ile mesleğini devletin veya üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın dilediği biçimde yürütebilmesini ifade etmektedir (AYM, E.2015/34, K.2015/48, 13/5/2015).

10. Dava konusu kural çevre yönetimi hizmetinin sadece Bakanlık tarafından yetkilendirilen tüzel kişiler tarafından verilebileceğini öngörmektedir. Çevre danışmanlık faaliyetinin teşebbüs özgürlüğü kapsamında kaldığı açıktır. Bu itibarla kural, teşebbüslerin bu alanda faaliyette bulunmasını Bakanlığın yetkilendirmesi şartına bağlamak suretiyle teşebbüs özgürlüğünü sınırlamaktadır.

11. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

12. Bu itibarla teşebbüs özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

13. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik* ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını,

bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154; E.2019/106, K.2019/100, 25/12/2019, § 20; E.2020/15, K.2020/78, 24/12/2020, § 10). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

14. Kuralda çevre danışmanlık firmalarının Bakanlık tarafından yetkilendirilen tüzel kişiyi ifade ettiği belirtilmekle birlikte bu yetkilendirmenin hangi ölçütlere göre yapılacağı konusunda herhangi bir yasal düzenlemeye yer verilmemiştir. Özel teşebbüse açık bir alanda faaliyette bulunmaya getirilen sınırlamaların neler olduğunun ve hangi şartları taşıyan teşebbüslerin bu alanda faaliyette bulunacağının kanunla düzenlenmesi zorunludur (benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 172).

15. Kuralla çevre yönetimi hizmeti verecek ve özel teşebbüs niteliğinde olan çevre danışmanlık firmalarının Bakanlık tarafından yetkilendirilmesi öngörülmekle birlikte bu yetkilendirmeye ilişkin temel ilke ve esaslar ile yasal çerçeve belirlenmeksizin yürütme organına sınırları ve kapsamı belirsiz bir yetkinin tanınmasının hukuki belirlilik ilkesiyle bağdaşmadığı, dolayısıyla kuralla teşebbüs özgürlüğüne getirilen sınırlamanın kanunilik unsurundan yoksun olduğu anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 48. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 48. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 48. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 7., 123., 128. ve 153. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. *"Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:"* Tanımının *"Çevre yönetimi hizmeti:"* Şeklinde Değiştirilmesinde Bulunan *"...çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* İbaresi

i. *"...çevre danışmanlık firmaları…"* İbaresi

17. 7410 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasına eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımının iptali nedeniyle anılan fıkranın *"Çevre yönetimi hizmeti:"* tanımında yer alan *"...çevre danışmanlık firmaları…"* ibaresinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu ibare 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

ii. *"…veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* İbaresi

18. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

19. Anayasa'nın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."* denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması *"demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum"* olarak nitelendirilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesidir.

20. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından kural olarak kanun koyucunun genel ifadelerle yürütme organını yetkilendirmesi yeterli olmakla birlikte Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda genel ifadelerle yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturabilmektedir. Bu nedenle Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin konması ve memurların atanması, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir.

Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel kuralları saptadıktan sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin türevsel nitelikteki işlemlerine bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013).

21. Anayasa'nın 48. maddesinde *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir."*, 49. maddesinde de *"Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir."* denilmek suretiyle herkesin çalışma hakkı güvence altına alınmıştır.

22. Kuralla çevre yönetimi hizmeti verecek kişilerin Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikte yer alan şartları sağlayan ve belirli bir usul dâhilinde yetkilendirilen kişiler olması öngörülmektedir. Çevre yönetimi hizmeti vermek isteyen kişilerin bu talebinin Bakanlıkça belirlenecek ölçütlere bağlanmasının çalışma hakkını sınırladığı açıktır.

23. Kuralla çevre yönetimi hizmeti verecek kişilerin Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi öngörülmekle birlikte bu belirlemenin hangi ölçütlere göre yapılacağı konusunda kanunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kuralda belirtilen hususlarla ilgili kanunda temel ilkeler ve genel çerçeve tespit edilmeksizin bu konudaki düzenlemenin tümüyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle yapılmasına imkân tanınması çalışma hakkının kanunla sınırlanması ilkesiyle bağdaşmadığı gibi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle de çelişmektedir.

24. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 13., 48. ve 49. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7., 13., 48. ve 49. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 7., 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 123., 128. ve 153. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

B. Kanun'un 5. Maddesiyle 2872 Sayılı Kanun'un 20. Maddesinin Birinci Fıkrasının (m) Bendinde Yer Alan *"…çevre yönetim birimini kurmayanlara…"* İbaresinin *"…çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* Şeklinde Değiştirilmesinde Bulunan *"...ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara..."* İbaresi ile *"…çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara…"* İbaresinin *"…çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara…"* Şeklinde Değiştirilmesinde Bulunan *"...veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara..."* İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

25. 2872 sayılı Kanun'un *"Cezai hükümler"* başlıklı Beşinci Bölümü'nde bu Kanun kapsamında uygulanacak cezai hükümlere yer verilmiş olup söz konusu bölümde yer alan 20. maddede ise idari nitelikteki cezalar düzenlenmiştir.

26. Anılan maddenin birinci fıkrasının (m) bendinde Kanun'un ek 2. maddesinde öngörülen çevre yönetimi hizmeti almayanlara verilecek idari para cezaları düzenlenmiştir. Söz konusu bende göre çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara 116.060 TL, Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara ise 77.372 TL idari para cezası verilir. Anılan bentte yer alan *"...ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara..."* ve *"...veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara..."* ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

27. Kanun'da Bakanlıkça yetkilendirilen kişiye ilişkin herhangi bir tanıma yer verilmemiştir. Bununla birlikte verilecek cezanın çevre yönetimi hizmeti almayanlara yönelik olduğu, çevre yönetimi hizmetinin tanımının yapıldığı 2. maddede ise bu hizmeti verebilecekler arasında *Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler*in sayıldığı görülmektedir. Dolayısıyla kuralda belirtilen Bakanlıkça yetkilendirilenlerin Bakanlığın ilgili yönetmelikte belirlediği kişiler olduğu anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

28. Dava dilekçesinde özetle; 7410 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Çevre*

yönetim birimi/Çevre görevlisi:" tanımının *"Çevre yönetimi hizmeti:"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* ibaresi ile anılan fıkraya eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımına yönelik gerekçelerle kuralların Anayasa'nın 2., 7., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. *"…ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* İbaresi

29. 7410 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasına eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımının iptali nedeniyle anılan Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan *"…ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* ibaresinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu ibare 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

b. *"…veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi…"* İbaresi

30. 7410 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:"* tanımının *"Çevre yönetimi hizmeti:"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"…veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* ibaresinin iptali nedeniyle anılan Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan *"…veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi…"* ibaresinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu ibare 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

c. *"…bulundurmayanlara…"* İbaresi

31. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 48. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

32. Dava konusu kuralla çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara 77.372 TL idari para cezası verilmesi öngörülmektedir. Buna karşılık

kuralın da bulunduğu bentte yer alan *"…veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi…"* ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş olması nedeniyle kural çevre mühendisi bulundurmama yönüyle incelenmiştir.

33. Kuralla çevre yönetimi hizmeti almayanlardan çevre mühendisi bulundurmayanlara idari para cezası verilebilmesine imkân tanınmaktadır. Bu cezanın muhatapları ise çevre yönetimi hizmeti almakla yükümlü olanlardır. 2872 sayılı Kanun'un ek 2. maddesi gereğince faaliyetleri sonucu çevre kirliliğine neden olacak veya çevreye zarar verecek kurum, kuruluş ve işletmeler çevre yönetimi hizmeti almakla yükümlüdürler. Bu itibarla anılan maddede öngörülen yükümlülüğün hem özel hukuk kişilerini hem de kamu kurum ve kuruluşlarını kapsadığı anlaşılmaktadır.

34. Bu bağlamda kural çevre yönetimi hizmeti almayanlardan çevre mühendisi bulundurmayan özel hukuk kişilerine idari yaptırım uygulanmasını öngörmek suretiyle teşebbüs özgürlüğünü sınırlamaktadır.

35. Bir mühendislik dalı olan çevre mühendisliği üniversitelerin bu eğitimi veren bölümlerinden mezun olmakla kazanılan bir ünvandır. Dolayısıyla çevre mühendisi ile kastedilen kişilerin kimler olabileceği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

36. Öte yandan kuralın yer aldığı bentte de ifade edildiği üzere bu hizmeti alması gerekenler anılan Kanun'un ek 2. maddesinde açıkça düzenlenmiştir.

37. Bu itibarla kuralda idari para cezasına konu eylemin ve ceza miktarının herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlendiği, ayrıca muhatap konumunda olan her bir kurum, kuruluş ve işletmenin veya faaliyetin ayrı ayrı tespit edilmesinin teknik idari konular olduğu, bu nedenle kanun koyucunun genel çerçeveyi çizmekle yetindiği gözetildiğinde kuralın kanunilik şartını sağladığı sonucuna varılmıştır.

38. Anayasa'nın 48. maddesinde teşebbüs özgürlüğü mutlak bir hak olarak düzenlenmemiş olup anılan maddenin ikinci fıkrasında *"Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."* hükmüne yer verilmek suretiyle *millî ekonominin gerekleri* ve *sosyal amaçlar*la bu özgürlüğe sınırlamalar getirilebilmesine imkân sağlanmıştır. Nitekim anılan maddenin

gerekçesinde de *"Devlet, kamu yararı olan hallerde ve millî ekonominin gerekleri ve sosyal amaçlarla özel teşebbüs özgürlüğüne sınırlamalar getirebilir."* denilerek *millî ekonominin gerekleri* ve *sosyal amaçlar*ın özel teşebbüs özgürlüğü yönünden birer sınırlama sebebi olduğu vurgulanmıştır (AYM, E.2015/34, K.2015/48, 13/5/2015).

39. Anayasa'nın *"Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması"* başlıklı 56. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında *"Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir./ Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir."* düzenlemeleri yer almaktadır. Buna göre çevrenin geliştirilmesi, çevre sağlığının korunması ve çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik tedbirleri almak devletin temel ödevlerindendir. Bu amaçla devlet, çevrenin korunmasını sağlamak için etkili bir hukuk düzeni oluşturmakla yükümlüdür (AYM, E.2020/10, K.2020/67, 12/11/2020, § 14; E.2019/21, K.2020/51, 24/9/2020, § 41).

40. Kuralla faaliyetleri sonucu çevre kirliliğine neden olacak veya çevreye zarar verecek olanların çevre mühendisi bulundurmamak suretiyle çevre yönetimi hizmeti almamaları hâlinde idari para cezasının öngörülmesi suretiyle bu hizmetin etkin şekilde alınmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Çevrenin korunmasına yönelik tedbirler alınmasının Anayasa'nın 48. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen *sosyal amaçlar* kapsamında değerlendirilebileceği açıktır. Çevre yönetimi hizmetinin 2872 sayılı Kanun ve anılan Kanun'a göre yürürlüğe konulan düzenlemeler uyarınca tesis ve işletmelerin mevzuata uygunluğunun, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığının değerlendirildiği bir hizmet olduğu ve bu itibarla çevrenin geliştirilmesi, çevre sağlığının korunması ve çevre kirlenmesinin önlenmesine hizmet ettiği gözetildiğinde kuralın anayasal bakımdan meşru bir amaca dayandığı açıktır.

41. Bununla birlikte söz konusu hak bağlamında getirilen sınırlamanın kanunilik ve meşru amaç şartlarını taşıması yeterli olmayıp aynı zamanda ölçülü de olması gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik*, öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını; *gereklilik*, ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını; *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

42. Devletin çevrenin korunmasına ilişkin ödevleri kapsamında ne tür tedbirler alacağı kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Gelişen ve değişen sektörler ve bu sektörlerin çevresel etkilerinin düzenli aralıklarla değerlendirilmesinin yapılacak denetim faaliyetlerine katkısı olacağı açıktır. Kuralda söz konusu yükümlülüğü yerine getirmeyenlere idari para cezası verileceğinin öngörülmesi suretiyle oluşturulan zorlayıcı etki de gözetildiğinde kuralın anılan amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

43. Öte yandan kurum, kuruluş ve işletmelerin faaliyetlerinin çevresel etkilerinin, kişilerin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını etkileyebilecek hususlardan olduğu açıktır. Çevresel etkilerin geniş çaplı ve geri dönüşü olmayan sonuçlar doğurabileceği gözetildiğinde idari para cezası yaptırımı ile korunmaya çalışan kamu yararı ve teşebbüs özgürlüğü arasında bulunması gereken makul dengenin bozulduğu söylenemez. Ayrıca söz konusu para cezasının gerçekleştirilen faaliyetin etkilerine ve hizmetin alınma usulüne göre farklılaştırıldığı ve söz konusu yaptırıma karşı yargı yoluna başvurulabilme imkânının olduğu dikkate alındığında kuralın kişilere aşırı külfet yüklediği de söylenemez. Bu itibarla kuralla teşebbüs özgürlüğüne getirilen sınırlamanın orantısız olmadığı anlaşılmaktadır.

44. Kamu kurum ve kuruluşu yönünden ise kuralın Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında incelenmesi gerekir.

45. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

46. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla yalnız özel çıkarlar için veya yalnızca belirli kişilerin yararına olarak çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

47. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına imkân tanımaması gerekir. Belirlilik ilkesi hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin kanundan belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır.

48. Kuralla ilgili Anayasa'nın 48. maddesi kapsamında yapılan değerlendirmelerde kanunilik ve meşru amaç bakımından belirtilen gerekçeler bu kısım yönünden de geçerlidir.

49. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 13. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

50. Kuralın Anayasa'nın 7. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 13. ve 48. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 7. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 123. ve 128. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 30. Maddesiyle 7261 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasına Eklenen (ğ) Bendinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

51. 7261 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amaç ve kapsamı düzenlenmiştir. Buna göre Kanun'un amacı; çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini artırmak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, bu sistemin işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak üzere Türkiye Çevre Ajansının (Ajans) kurulmasıdır. Kanun kapsamını ise Ajansın kuruluşu, yönetimi, denetimi, faaliyet konuları ve gelirlerine ilişkin usul ve esaslar oluşturmaktadır.

52. Kanun'un 3. maddesi uyarınca Kanun'un 2. maddesinde belirtilen amaç doğrultusunda Kanun'la verilen görevleri yerine getirmek üzere Bakanlıkla ilgili, tüzel kişiliği haiz, Kanun'da belirtilen hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi Ajans kurulmuştur.

53. Ajansın Bakanlıkça belirlenen çevre strateji ve politikaları doğrultusunda yapacağı faaliyetler 4. maddenin (1) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Dava konusu kuralla anılan fıkraya eklenen (ğ) bendi uyarınca Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanan 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan alanlarda; mapa ve şamandıra sistemleri kurmak, işletmek, deniz araçlarına atık alım hizmetlerini vermek ve bu hizmetlerin verilmesini sağlamak Ajansın faaliyetleri arasında sayılmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

54. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla kıyı alanlarını işletme yetkisinin Ajansa tanındığı, bu durumun Ajansın kuruluş amacıyla bağdaşmadığı, kirliliği önlemekle yükümlü olan Ajansın kendi faaliyetinin kirliliğe neden olacağı, bu faaliyetle aynı zamanda kıyılarda yapılaşmanın önünün açılacağı, şamandıra-mapa gibi yapıların deniz ekosistemine zarar verdiği, Ajansa tanınan bu yetkinin devletin kıyıları koruma yükümlülüğüyle bağdaşmadığı, bu hizmetlerin özel hukuk tüzel kişileri eliyle gördürülmesi suretiyle mali açıdan daha külfetli hâle getirildiği, ayrıca bu hizmetlerden sadece belli bir kesimin yararlanmasına neden olunacağı, hizmet kapsamında yapılacak bina ve tesislerin özelliklerinin ve kapsamlarının belirsiz olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

55. Anayasa'nın 43. maddesinde *"Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır./ Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir./ Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir."* denilmektedir.

56. Kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olması, buraların özel mülkiyete konu yapılamayacağı ve doğasına uygun olarak genellik, eşitlik ve serbestlik ilkeleri çerçevesinde herkesin ortak kullanımına açık bulunmaları gerektiği anlamına gelmektedir.

57. Denizle kıyıların oluşturduğu doğal ve ayrılamaz ilişki gözetildiğinde denizden yararlanmak ancak kıyının kullanımının herkese açık olmasıyla sağlanabilecektir. Anayasa'nın 168. maddesinde tabii servetlerin ve kaynakların, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğu hükme bağlanmıştır. Anayasa koyucu kıyının hukuksal konumunu, genel nitelikte tabii servet ve kaynaklarla ilgili maddelerin dışında bağımsız ve ayrı bir maddede düzenlemiştir. Dolayısıyla kıyılar tabii servet ve kaynaklardan biri olmakla birlikte ülkemiz açısından giderek artan ekonomik ve sosyal değerleri gözönünde bulundurularak Anayasa'nın 43. maddesinde özel olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme doğal niteliği itibarıyla herkesin serbestçe yararlanmasına açık ve bu nedenle bir kamu malı olan kıyıların kendisine tabii servet ve kaynak niteliği kazandıran özelliklerini yitirmemesi ve bu özellikleri nedeniyle korunması gereğinin bir sonucudur (AYM, E.2019/35, K.2019/53, 26/6/2019, § 18; E.2018/70, K.2019/54, 26/6/2019, § 13).

58. Buna göre çevrenin geliştirilmesi, çevre sağlığının korunması ve çevrenin kirlenmesinin önlenmesine yönelik tedbirleri almak devletin temel ödevlerindendir. Bu amaçla devlet, çevrenin korunmasını sağlamak için etkili bir hukuk düzeni oluşturmakla yükümlüdür.

59. Anayasa'nın 43. maddesi ile sağlık hakkını güvence altına alan 56. maddesi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Çünkü denizlerin devamı olan kıyıların ve kıyıları tamamlayan sahil şeritlerinin dengeli bir çevre ile yakın ilişkisinin bulunduğu şüphesizdir. Üstelik kamuya açık kıyıların ve denizlerin kirlenmesinde sahil şeridinin kullanılış biçimi en büyük etkendir. Sahil şeritleri ve kıyılar, kişilerin yararlanacağı doğal çevreyi oluşturur. Herkes, bu çevrede sağlıklı ve dengeli yaşama hakkına sahiptir. Planlama, imar ve inşaat uygulamalarında herhangi bir kısıtlamanın olmadığı, çevre koşullarına ve kamu yararı esasına göre belirlenmemiş uygulamalar kişileri bu anayasal haktan yoksun bırakacaktır (AYM, E.2018/70, K.2019/54, 26/6/2019, § 16).

60. 3621 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un deniz, tabii ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde olan ve devamı niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini gözeterek koruma ve toplum yararlanmasına açık, kamu yararına kullanma esaslarını tespit etmek amacıyla düzenlendiği belirtilmiştir. Ayrıca Kanun kapsamında kıyılar, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin olarak öngörülen yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümler bu alanların doğal ve kültürel özelliklerinin gözetilerek tabii servet ve kaynak

olarak değerlerinin korunması ve bu alanlardan yararlanmada öncelikle kamu yararının gözönünde bulundurulmasının sağlanması amacına yöneliktir. Bu bağlamda Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanan, Kanun kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan alanlarda mapa ve şamandıra sistemleri kurma, işletme, deniz araçlarına atık alım hizmetlerini verme ve bu hizmetlerin verilmesini sağlama faaliyetine izin veren kuralın Anayasa'nın 43. ve 56. maddelerinde belirtilen esaslara aykırı olmaması gerekir.

61. Mapa ve şamandıra sistemleri deniz araçlarının sabitlenmesine yarayan taşınabilir/yer değiştirebilir niteliğe sahip sistemlerdir. Başka bir ifadeyle bu sistemle deniz araçlarının sabitlenmesi için deniz dibine atılan demir veya çapa ile kıyıda sabit bir noktaya bağlanan halatlara alternatif bir imkân sağlanmaktadır.

62. Kural uyarınca Ajans tarafından verilecek bir diğer hizmet ise atık alım hizmetidir. Deniz araçlarında biriken atıkların alınarak çevreye karışmasını önlemeyi konu edinen bu hizmetin sınırları da kuraldan net bir şekilde anlaşılmaktadır.

63. Kanun kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında olan alanların Ajans tarafından yukarıda belirtilen hizmetler haricinde değerlendirilmesi veya başka bir amaçla kullanılması ise kurala göre mümkün değildir. Diğer yandan kuralın da yer aldığı 4. maddenin (2) numaralı fıkrasındaki hüküm gereğince Ajansın ihtiyaç hâlinde bu faaliyetleri özel hukuk tüzel kişiliğini haiz şirketler kurarak da gerçekleştirebileceğinin açıkça belirtildiği ve kuralla *işlettirmek* yönünde bir yetkilendirmenin yapılmadığı gözetildiğinde kuralın Ajansa bu faaliyetleri üçüncü kişilere devrederek yaptırması yönünde bir yetkiyi tanıdığı da söylenemez. Dolayısıyla kuralın belirlilik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

64. Öte yandan kamu hizmeti, geniş tanımıyla devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların denetim ve gözetimleri altında ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş sürekli ve düzenli faaliyetlerdir. Toplumsal yaşamın zorunlu gereksinimlerinden olan çevrenin korunması ve iyileştirilmesi faaliyetlerinin düzenli ve sürekli olarak yürütülmesi gerektiği, bu nedenle bu hizmetlerin gördürülmesinde kamu yararı bulunduğu izahtan varestedir.

65. Anayasa'nın 123. maddesinde *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir./ İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden*

yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır./ Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur." denilmektedir.

66. Ajans 7261 sayılı Kanun'la kurulmuştur. Kanunla kurulduğu, görev ve yetkileri ile bunları kullanmasındaki usul ve esasları, ayrıcalıkları, gelirleri, merkezî idare ile bağlantıları gözönünde bulundurulduğunda Ajansın bir kamu tüzel kişisi olduğu açıktır (AYM, E.2021/27, K.2023/26, 16/2/2023, § 21). Bu yönüyle kamu tüzel kişisi olduğu tespit edilen Ajansın anılan Kanun'un kuralın da yer aldığı 4. maddesinde belirtilen görevleri kamu hizmeti niteliğindedir.

67. Mapa ve şamandıra sistemlerinin kurulması ve işletilmesiyle deniz araçlarının doğal niteliğe sahip (deniz dibi, kıyıda yer alan ağaçlar vb.) sabitleme unsurları yerine bu sistemlere sabitlenmesi mümkün olacak ve bu suretle doğal nitelikteki unsurların tahribatı önlenebilecektir. Benzer şekilde deniz araçlarına ait atıkların alınmasının da çevresel unsurların korunmasına katkıda bulunacağı açıktır.

68. Nitekim kuralın gerekçesinde de *"Denizlerimizin su kalitesinin bozulmaması, denizaltı biyoçeşitliliğinde azalma yaşanmaması, en büyük karbon yutak alanlarından olan, oksijen ve besin kaynağı olması sebebiyle denizlerin ormanları olarak tanımlanan deniz çayırlarının korunması, tekne ve yatlarda biriktirilen evsel atıkların denizlere boşaltılmaması ve kıyıdaki doğal yapının zarar görmemesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yürütülen mapa şamandıra projelerinin ihtiyaç kapsamında Türkiye Çevre Ajansı Başkanlığı eliyle yapılması gerekliliği doğmuştur. Madde ile tekne ve yatların gelişigüzel demir ve çapa atarak deniz canlılarının beslenme, barınma ve üreme bölgeleri olan ve IUCN kriterlerine göre nesli kritik derecede tehlike altında bulunan deniz çayırlarına zarar vermesinin, koylardaki ağaçlara bağlanan tekne halatlarının yeşil bitki örtüsünü tahrip etmesinin, yatların atık boşaltımı yaparak koyları kirletmesinin ve sualtı ekolojisinin yok olmasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir…"* denilmektedir.

69. Ayrıca kural gereğince bu hizmetler kamu tüzel kişisi olan Ajans tarafından yürütüleceğinden buradan elde edilen gelirin kamusal niteliğinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralla kamu yararı dışında bir amacın gözetildiği söylenemez.

70. Diğer yandan Ajansa tanınan faaliyetlerin gereği olarak kıyıda yapılması zorunlu olan yapı ve tesislerin yapımının bu zorunlulukla sınırlı olduğu, dolayısıyla bu yapı ve tesislerin zorunlu kılmadığı yapılaşmalara

izin verilemeyeceği açıktır (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2005/98, K.2006/3, 5/1/2006). Nitekim kural Ajansı bu yetkinin kullanımı sırasında 3621 sayılı Kanun'dan da bağışık tutmamaktadır. Dolayısıyla Ajans, başta 3621 sayılı Kanun'da yer alan hükümler olmak üzere kıyıların korunmasına ilişkin tüm mevzuat hükümlerine de tabi olmaya devam edecektir.

71. Bu itibarla kuralda Anayasa'nın 43. ve 56. maddeleri uyarınca devlete verilen çevreyi ve kıyıları koruma yükümlülüğüyle bağdaşmayan bir yön bulunmamaktadır.

72. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

73. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

74. 7410 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen *"Çevre yönetimi hizmeti:"* tanımında yer alan *"…veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* ibaresi ile anılan fıkraya eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımının iptalleri nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan *"Çevre yönetimi hizmeti:"* tanımında yer alan *"...çevre danışmanlık firmaları…"* ibaresi ile söz konusu Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan *"…ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* ve *"…veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi…"* ibarelerinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptalleri gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

75. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede*

yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez." denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

76. 7410 sayılı Kanun'un;

- 4. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen *"Çevre yönetimi hizmeti:"* tanımında yer alan *"...çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* ibaresi ile anılan fıkraya eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımının,

- 5. maddesiyle anılan Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan *"…çevre yönetim birimini kurmayanlara…"* ibaresinin *"…çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara..."* ibaresinin ve *"…çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara…"* ibaresinin *"…çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi..."* ibaresinin,

iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

77. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

10/6/2022 tarihli ve 7410 sayılı Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. 4. maddesiyle 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinin;

a. Birinci fıkrasında yer alan "*Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:*" tanımının *"Çevre yönetimi hizmeti:"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"... çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* ibaresine,

b. Birinci fıkrasına eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımına,

2. 5. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan;

a. *"…çevre yönetim birimini kurmayanlara…"* ibaresinin *"…çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan "*...ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara...*" ibaresine,

b. *"…çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara…"* ibaresinin *"…çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan "*...veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi...*" ibaresine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu ibarelere ve tanıma ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 5. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan *"…çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara…"* ibaresinin *"…çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan "*...bulundurmayanlara...*" ibaresine,

2. 30. maddesiyle 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (ğ) bendine,

yönelik iptal talepleri 27/6/2024 tarihli ve E.2022/101, K.2024/124 sayılı kararla reddedildiğinden bu bende ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

10/6/2022 tarihli ve 7410 sayılı Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 4. maddesiyle 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinin;

1. Birinci fıkrasında yer alan "*Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:*" tanımının *"Çevre yönetimi hizmeti:"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan;

a. *"...çevre danışmanlık firmaları..."* ibaresinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

b. *"...veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

2. Birinci fıkrasına eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

B. 5. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan;

1. *"…çevre yönetim birimini kurmayanlara…"* ibaresinin *"…çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan "*...ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara...*" ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası

gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

2. *"…çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara…"* ibaresinin *"…çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan;

a. *"...veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi..."* ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

b. *"...bulundurmayanlara..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

C. 30. maddesiyle 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (ğ) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2023/178
Karar Sayısı : 2024/125
Karar Tarihi : 27/6/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Sorgun Sulh Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'na 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle eklenen 18/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar."* ibaresinin Anayasa'nın 2., 20., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Ortaklığın giderilmesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 18/B maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Aşağıdaki uyuşmazlıklarda, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır:

a) Kiralanan taşınmazların 2004 sayılı Kanuna göre ilamsız icra yoluyla tahliyesine ilişkin hükümler hariç olmak üzere, kira ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıklar.

b) Taşınır ve taşınmazların paylaştırılmasına ve ***ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar.***

c) 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan kaynaklanan uyuşmazlıklar.

ç) Komşu hakkından kaynaklanan uyuşmazlıklar."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 30/11/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör İsmail Emrah PERDECİOĞLU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Sınırlama Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 6325 sayılı Kanun'un 18/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar."* ibaresinin iptalini talep etmiştir.

5. Bakılmakta olan davanın konusunu ortaklığın giderilmesi talebi oluşturmaktadır. İtiraz konusu kuralda yer alan *"…ilişkin uyuşmazlıklar."* ibaresi bakılmakta olan davanın konusunun yanı sıra somut davada uygulanma imkânı olmayan taşınır ve taşınmazların paylaştırılmasına ilişkin

uyuşmazlıklar bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek itiraz konusu kuralın esasına ilişkin incelemenin kuralda yer alan *"…ortaklığın giderilmesine…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

B. Anlam ve Kapsam

6. Hukuk uyuşmazlıklarına ilişkin arabuluculuk, hukuki uyuşmazlıkların dava yoluna gidilmesine gerek kalmaksızın sonuçlanmasını sağlayabilen alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak 6325 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Anılan Kanun'da arabuluculukta uygulanacak usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kanun'un 18/B maddesinde ise arabulucuya başvurulmasının dava şartı olarak öngörüldüğü bazı uyuşmazlıklar sayılmıştır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar da bu kapsamdadır.

7. Kanun'un 18/A maddesinde dava şartı olarak arabulucuya başvurulması öngörülen uyuşmazlıklarda arabuluculuk sürecinde uygulanacak usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır. Bu doğrultuda anılan maddenin (6) numaralı fıkrasında arabulucuya başvuran tarafın kendisine ve elinde bulunması hâlinde karşı tarafa ait her türlü iletişim bilgisini arabuluculuk bürosuna vereceği, büronun, tarafların resmî kayıtlarda yer alan iletişim bilgilerini araştırmaya da yetkili olduğu ve ilgili kurum ve kuruluşların, büro tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir.

8. Maddenin (7) numaralı fıkrasında taraflara ait iletişim bilgilerinin, görevlendirilen arabulucuya büro tarafından verileceği, arabulucunun bu iletişim bilgilerini esas alacağı, ihtiyaç duyduğunda kendiliğinden araştırma da yapabileceği, elindeki bilgiler itibarıyla her türlü iletişim vasıtasını kullanarak görevlendirme konusunda tarafları bilgilendirip ilk toplantıya davet edeceği hüküm altına alınmıştır.

9. (9) numaralı fıkraya göre arabulucunun yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandırması gerekmektedir. Bu sürenin en fazla bir hafta uzatılabilmesi mümkündür. (10) numaralı fıkra uyarınca taraflara ulaşılamaması veya taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması hâllerinde arabulucu, arabuluculuk faaliyetini sona erdirecek ve son tutanağı düzenleyerek durumu derhâl arabuluculuk bürosuna bildirecektir.

C. İtirazın Gerekçesi

10. Başvuru kararında özetle; ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklarda taraf teşkilinin sağlanmasında önemli güçlüklerin yaşandığı, arabuluculuk kurumunun bu tür faaliyetleri icra etme imkânından yoksun olduğu, itiraz konusu kural uyarınca arabulucuya başvurmak zorunda olan tarafın da taraf teşkiline ilişkin iş ve işlemleri yerine getirmesinin mümkün olmadığı, bu durumda kuralın uyuşmazlığın çözümünün gereksiz yere uzamasına sebep olduğu, taraf teşkilinin sağlanması sürecinde taraf bilgilerinin elde edilmesi bakımından belirsizliğin ortaya çıktığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 20., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

11. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir./Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."* denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin bir haksızlığa uğradığını iddia edebilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, uğradığı zararı giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2017/178, K.2018/82, 11/7/2018, § 11).

13. Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

14. İtiraz konusu kural ortaklığın giderilmesi davası açılabilmesi için öncelikle arabulucuya başvurulma şartını öngörmek suretiyle mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirmektedir.

15. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

16. Bu itibarla mahkemeye erişim hakkını sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

17. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan hukuki belirlilik ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

18. Kuralda hangi tür uyuşmazlıklar bakımından dava şartının öngörüldüğü ve dava şartı olarak belirlenen hususun herhangi bir tereddüde yer bırakmayacak biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

19. Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, Anayasa'nın 141. maddesi kapsamında devletin yükümlülüklerinden biri olarak düzenlenmiştir. Bu sebeple devlet, yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin çareler oluşturmak zorundadır (AYM, E.2013/4, K.2013/35, 28/2/2013).

20. Bu çerçevede tarafların hak ve menfaatlerinin özenli biçimde gözetildiği, etkili sonuçlar ortaya çıkarabilen alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmalarının geliştirilmesi Anayasa ile devlete yüklenen yargılamaların gereksiz yere uzamasının engellenmesi ödevinin yerine getirilmesi amacına yöneliktir. Nitekim uyuşmazlıkların yargı yetkisi kullanılarak mahkemeler aracılığıyla çözülmesi esas olmakla birlikte her uyuşmazlığın çözümünün mahkemelerden beklenmesi mahkemelerin iş yükünün artmasına ve davaların makul sürelerde bitirilememesine yol açabilmektedir. Böyle bir durumun tarafların menfaatlerine hizmet etmemesi de söz konusu olabilmektedir AYM, E.2023/160, K.2024/77, 14/3/2024, §§ 21, 22).

21. Bu bağlamda yargı görevinin ağır iş yükü altında yerine getirilmesinin zorlaşması, yargının iş yükünün azaltılması, adalete erişimin kolaylaştırılması ve usul ekonomisi gibi çeşitli nedenlerle yargıya ilişkin anayasal kuralların etkililiğinin sağlanması gözetilerek uyuşmazlıkların çözümü için arabuluculuk gibi yöntemlerin uygulamaya konulması tercih edilebilmektedir. Kanun koyucunun bu yönde düzenlemeler yapma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Bununla birlikte bu yetkinin anayasal sınırlar içinde kullanılması gerekir (bu yönde bkz. AYM, E.2017/178, K.2018/82, 11/7/2018, § 16).

22. Arabuluculuğun dava şartı olarak öngörüldüğü uyuşmazlıklarda bu zorunluluğun bir sonucu olarak kişilerin iddiasını öncelikle arabulucuya taşıması gerekir. Aksi takdirde uyuşmazlığın mahkeme önünde ileri sürülmesi söz konusu olamayacaktır. Bu suretle kuralın uyuşmazlığın arabuluculuk yöntemiyle olabildiğince hızlı ve az giderle çözüme kavuşturulmasına ve yargının iş yükünün azalmasına katkı sunacağı açıktır. Bu nedenle kuralda öngörülen sınırlamanın anayasal anlamda meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

23. Diğer yandan Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca sınırlamanın ölçülü olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük ilkesi* ise *elverişlilik, gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

24. Kural kapsamında ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklarda arabuluculuğun dava şartı olarak öngörülmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın gerek bu uyuşmazlıkların daha kısa sürede ve basitçe çözülebilmesi gerekse yargı makamlarının iş yükünün azaltılarak yargılamaların makul sürede sonuçlandırılması amaçlarına ulaşılması bakımından elverişli olmadığı söylenemez.

25. Kanun koyucunun uyuşmazlıkların sona erdirilmesinde alternatif çözüm yöntemlerinin uygulanıp uygulanmayacağı ya da hangi tür uyuşmazlıkların bu kapsamda değerlendirileceği hususlarında geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirilirken meşru amaca ulaşmak bakımından kuralda öngörülen sınırlamaya göre daha hafif bir sınırlama aracına başvurulması gerektiği söylenemez. Dolayısıyla kuralla getirilen sınırlamanın gereklilik ilkesine aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

26. Ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıkların kapsamını paylı veya elbirliği mülkiyetine konu taşınır, taşınmaz mallar ve haklar oluşturmaktadır. Birden fazla malikin paydaş olduğu bu tür mal veya haklar üzerindeki ortaklığın giderilmesi hususunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ortaklık ancak dava yoluyla sona erdirilebilir.

27. Ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklarda özellikle malik sayısının fazla olduğu durumlarda taraf teşkilinin sağlanmasında zorlukların ortaya çıkması arabuluculuk sürecinde işlemlerinin yürütülmesini zorlaştırabilir. Ancak bu durumlarda 6325 sayılı Kanun'un 18/A maddesinin (6) numaralı fıkrasıyla Arabuluculuk Bürosuna tarafların resmî kayıtlarda yer alan iletişim bilgilerini araştırma yetkisi tanınmış, ilgili kurum ve kuruluşlar da büro tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlü kılınmıştır. Yine anılan maddenin (7) numaralı fıkrasında taraflara ait iletişim bilgilerinin, görevlendirilen arabulucuya Arabuluculuk Bürosu tarafından verileceği, arabulucunun, ihtiyaç duyduğunda bu konuda kendiliğinden araştırma yaparak elindeki bilgiler itibarıyla her türlü iletişim aracını kullanarak görevlendirme konusunda tarafları bilgilendireceği ve ilk toplantıya davet edeceği öngörülmüştür.

28. Öte yandan (9) numaralı fıkra uyarınca arabulucunun uyuşmazlığı en fazla üç hafta içinde sonuçlandırması gerekmekte olup bu süre zorunlu hâllerde en fazla bir hafta uzatılabilmektedir. (10) numaralı fıkrada da arabulucunun taraflara ulaşamaması veya tarafların katılmaması nedeniyle

görüşmenin yapılamaması ya da tarafların anlaşamaması hâllerinde arabuluculuk faaliyetini sona erdireceği hükme bağlanmıştır.

29. Dolayısıyla kuralla ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklarda arabulucuya başvurulması dava şartı olarak öngörülmüş olmakla birlikte Kanun'da özellikle arabulucuya taraf teşkilinin sağlanmasına yönelik çeşitli yetkilerin tanındığı, böylelikle arabuluculuk sürecinin sağlıklı yürütülmesine yönelik Kanun'da yeterli güvencelere yer verildiği anlaşılmaktadır. Bu güvencelerle birlikte Kanun'da arabulucunun taraflara ulaşamaması durumunda arabuluculuk faaliyetini her zaman sonlandırabilmesine imkân tanınmıştır. Ayrıca arabuluculuk süreci en fazla dört hafta süreyle sınırlandırılmak suretiyle dava açılmasındaki belirsizlik de ortadan kaldırılmıştır. Arabuluculuk sürecinden sağlanabilecek faydalar ile söz konusu uyuşmazlıkların niteliği dikkate alındığında dört haftalık sürenin de makul olmadığı söylenemez.

30. Bu itibarla kuralda kişiler ile kamu yararı arasındaki dengenin korunduğu, kuralla mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın kişilere orantısız bir külfet yüklemediği ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Basri BAĞCI ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20. ve 35. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'na 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle eklenen 18/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan;

A. *"...ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar."* ibaresinin esasına ilişkin incelemenin *"...ortaklığın giderilmesine..."* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. *"...ortaklığın giderilmesine..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Basri BAĞCI ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

27/6/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

KARŞI OY

1. Sorgun Sulh Hukuk Mahkemesince 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'na 7445 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle eklenen 18/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "… ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar." ibaresinin Anayasa'nın 2., 20., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı talebiyle itiraz yoluna başvurmuştur.

2. Belirttiğimiz gerekçelerle Sayın çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

3. Anayasa Mahkemesi'nin kararında, iptal istemi ve hükme itiraz gerekçeleri özetlenmiştir.

4. Ortaklığın giderilmesi davaları bilindiği üzere niteliği itibariyle taraflardan birinin davayı kazandığı diğer tarafın davayı kaybettiği davalar değildir. Esasen bu davalarda mülkiyetin kazanımı anlamında uyuşmazlığı sonlandıracak bir karar verilmemektedir. Mülkiyetin kullanım şekline ilişkin bir tespit yapılmaktadır. Uygulamada bu davalara çift taraflı davalar denilmektedir. Tarafların hak ve menfaatleri davadaki sıfatlarına bakılmaksızın aynıdır. Davanın amacı taşınır ve taşınmaz mallardaki ortaklığın giderilerek hakların paylaşılması sağlanmaktır.

5. İtiraz yoluyla mahkemenin önüne gelen kural 6325 sayılı Kanun'da hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesini düzenleyen 18/B maddesindeki kuralın ortaklığın giderilmesi davasında zorunlu olarak uygulanmasıdır. Kuralın hukuk devleti ilkesi ve hak arama özgürlüğü bağlamında Anayasa'ya uygunluğu denetlenmelidir.

6. Hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesi'nin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir.

7. Bununla birlikte kanun koyucu, takdir yetkisi kapsamındaki düzenlemeleri yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, gereklilik getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, orantılılık ise getirilen kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında ölçülülük ilkesi gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2009/11, K.2011/93, 09/6/2011; E.2021/98, K.2022/9, 26/1/2022, § 7).

8. Anayasa'nın 36. maddesinde "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme,

görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz." denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin bir haksızlığa uğradığını iddia edebilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, uğradığı zararı giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2017/178, K.2018/82, 11/7/2018, § 11).

9. Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

10. Anayasa 13. Maddesinde "temel hak ve hürriyetler özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar Anayasanın sözüne, ruhuna demokratik toplum düzenin ve layık cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkelerine aykırı olamaz." Denilmektedir. Bu düzenleme karşısında temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların kanunla yapılması Anayasada öngörülen sınırlama sebebini uygun ve ölçülü olması gerekir.

11. İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 36. Maddesi hukuk devleti ilkesi bağlamında incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Anayasanın 13. Maddesinde çerçevesi çizilen sınırlama ölçütlerini karşılayıp karşılamadığı irdelenmelidir.

12. İtiraz konusu kuralın yasayla yapıldığı görülmektedir. Sınırlamanın yasayla yapılması ölçütünü karşıladığı görülmektedir.

13. Ortaklığın giderilmesi davasında arabuluculuk zorunluluğu yukarıda çerçevesi çizilen arabuluculuk davalarını niteliği ve çözüm şekli göz önüne alındığında gereklilik anlamında kural incelendiğinde kuralın meşru bir amacının olduğu söylenemeyecektir.

14. Dava konusu kural ile zorunlu arabuluculuğa müracaat ile başlayan süreç en fazla üç hafta içerisinde zorunlu hallerde ise bir hafta sonrasında sonlanmaktadır.

15. Ortaklığın giderilmesi davalarında esas mesele taraf teşkilinin sağlanabilmesidir. Davanın türüne göre ölü olan şahısların mirasçılık belgelerinin alınması, nüfus kaydındaki ya da belgelerdeki birtakım yanlışlıkların düzeltilmesi gibi nedenler başka davaların açılmasını zorunlu kılmaktadır. Zorunlu arabuluculuk için getirilen sürede belirtilen eksiklikleri gidermenin ve taraf teşkilinin sağlanmasının mümkün olmadığı açıktır. Pratik sonucu olmayan benzeri davalardaki düzenlemenin hiçbir istisna tanınmadan zorunlu hale getirilmesi Anayasanın 2., 13. ve 36. Maddeleri göz önüne alındığında gerekli olduğu ve meşru amacı olduğu söylenemez. Bu nedenle kuralın iptali gerekir.

Başkanvekili	Üye
Basri BAĞCI	Selahaddin MENTEŞ

Esas Sayısı : 2024/8
Karar Sayısı : 2024/126
Karar Tarihi : 27/6/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Küçükçekmece 5. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 478. maddesinde yer alan *"…teslim tarihinden başlayarak,…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 5., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Eser sözleşmesinden kaynaklanan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 478. maddesi şöyledir:

"e. Zamanaşımı

MADDE 478- Yüklenici ayıplı bir eser meydana getirmişse, bu sebeple açılacak davalar, ***teslim tarihinden başlayarak,*** *taşınmaz yapılar dışındaki eserlerde iki yılın; taşınmaz yapılarda ise beş yılın ve yüklenicinin ağır kusuru varsa, ayıplı eserin niteliğine bakılmaksızın yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 18/1/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 6098 sayılı Kanun'un 470. maddesinde eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlanmıştır.

4. Anılan Kanun'un 471. maddesinde yüklenicinin üstlendiği edimleri iş sahibinin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle ifa etmek zorunda olduğu, 474. maddesinde iş sahibinin eserin tesliminden sonra işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz eseri gözden geçirmek ve ayıpları varsa bunu uygun bir süre içinde yükleniciye bildirmek zorunda olduğu hükme bağlanmıştır.

5. 477. maddede ise eserin açıkça veya örtülü olarak kabulünden sonra yüklenicinin her türlü sorumluluktan kurtulacağı, ancak onun tarafından kasten gizlenen ve usulüne göre gözden geçirme sırasında fark edilemeyecek olan ayıplar için sorumluluğunun devam edeceği öngörülmüştür. Yine aynı maddede iş sahibinin gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal etmesi hâlinde eseri kabul etmiş sayılacağı, eserdeki ayıbın sonradan ortaya çıkması durumunda ise iş sahibinin gecikmeksizin durumu yükleniciye bildirmek zorunda olduğu, aksi takdirde eseri kabul etmiş sayılacağı belirtilmiştir.

6. Kanun'un anılan hükümlerine göre teslim ve kabulün birbirini takip eden süreçler olduğu anlaşılmaktadır.

7. 478. maddeye göre yüklenici ayıplı bir eser meydana getirmişse bu sebeple açılacak davalar, teslim tarihinden başlayarak taşınmaz yapılar dışındaki eserlerde iki yılın, taşınmaz yapılarda ise beş yılın ve yüklenicinin ağır kusuru varsa, ayıplı eserin niteliğine bakılmaksızın yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrayacaktır. Anılan maddede yer alan *"…teslim tarihinden başlayarak…"* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralın anlam ve kapsamının belirli olmadığı, bu konuda mahkeme kararları arasında içtihat birliğinin oluşmadığı, dolayısıyla kuralda hukuki belirliliğin ve öngörülebilirliğin bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

10. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."* denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2018/106, K.2019/80, 16/10/2019, § 14).

11. Bu bağlamda mülkiyet hakkı, maddi varlığı bulunan taşınır ve taşınmaz mal varlığını kapsadığı gibi maddi bir varlığı bulunmayan hak ve alacakları da içermektedir. Eser sözleşmesinin konusunu taşınır veya taşınmaz malların oluşturduğu ve ayıbın eserin niteliğindeki uygunsuzluk olduğu gözetildiğinde iş sahibinin mal varlığına dâhil olan veya zilyetliğinde bulunan eserdeki değer kaybının maddi varlığa ilişkin olduğu ve mülk teşkil ettiği aldığı açıktır.

12. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında *"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."* denilmiştir. Anılan hükme göre kişilerin yargı makamları ile idari makamlar önünde haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması anayasal bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, temel hak ve özgürlüğü ihlal edilen ya da ihlal edildiğini iddia eden kişilerin ilgili yargı veya idari merciler nezdinde şikâyetlerini dile getirmesi hususunda devlete gerekli ve yeterli mekanizmaları oluşturarak uygun koşulları sağlama yükümlülüğü getirmektedir (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 16).

13. Bu çerçevede Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanmasını teminat altına almaktadır (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 17).

14. İtiraz konusu kural yüklenicinin ayıplı eser meydana getirdiği durumlarda açılacak davalar için zamanaşımı süresinin hangi tarihte başlayacağını düzenlemektedir. Bu itibarla yüklenicinin meydana getirdiği eserdeki ayıplar sebebiyle mülkiyet hakkından kaynaklanan haklarını yargı mercileri önünde ileri sürebilmesi için uygun şartların sağlanması etkili başvuru hakkının bir gereğidir.

15. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

16. Anayasa'nın anılan maddesinde güvenceye alınan hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik ilkesi* uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Nitekim *hukuki güvenlik ilkesi* hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154).

17. Uzun yıllar öncesinde akdedilen bir sözleşme gereğince yüklenicinin eseri sözleşme hükümlerine uygun olarak teslim edip etmediğinin belirlenmesi, buna ilişkin bilgi ve belgelerin saklanması, mahkemelerce bunların temin edilerek değerlendirilmesindeki güçlükler gözetilerek iş sahibinin bu konuda açacağı davaların belirli sürelerle

sınırlandırılması söz konusu olabilir. Bu durum aynı zamanda hukuki güvenlik ve belirliliğin sağlanarak hukuki istikranın tesis edilmesine katkı sunmaktadır.

18. 6098 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 478. maddesinde ayıplı eserin varlığı durumunda zamanaşımı süreleri eserin niteliğine ve ayıbın türüne göre açık ve net olarak belirlenmiştir. Kural bu sürelerin başlangıcı olarak teslim tarihini esas almaktadır.

19. Teslim tarihi ise sözleşme hükümleri ile dürüstlük kuralı gibi 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun genel hükümlerine göre belirlenecektir.

20. İş sahibinin eserin tesliminden sonra işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz eseri gözden geçirmek ve ayıpları varsa bunu uygun bir süre içinde yükleniciye bildirmek zorunda olduğu gözetildiğinde eserin ayıplı olması durumunda yükleniciye tanınan seçimlik hakların kullanılmasında eserin kabulünün teslimden farklı ve sonrasında gerçekleşen bir olgu olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla eser tesliminin, iş sahibinin eseri kabul etmesine veya etmemesine imkân tanıyacak bir husus olduğu, bu yönüyle kuralda yer alan *teslim tarihi* kavramının açık, net ve anlaşılır olduğu açıktır.

21. Dava açmanın süreyle sınırlanması, borçlunun uzun süre dava tehdidi altında kalmasını önleme amacı bakımından elverişli bir araçtır. Kuralla iş sahibi açısından yeterli bir dava açma süresi öngörülerken, yüklenici açısından da hukuki belirsizliği ortadan kaldıran ve sözleşmenin sonuçlarını geride bırakacak bir koruma sağlanmaktadır.

22. 6098 sayılı Kanun'da öngörülen zamanaşımı süreleri de dikkate alındığında kural kapsamında bu sürelerin teslim tarihinden başlatılmasının iş sahibinin dava açmasını imkânsız hâle getirmediği ya da aşırı derece zorlaştırmadığı gibi kuralın tarafların mülkiyet hakkından kaynaklanan taleplerini ileri sürmesinde makul bir denge kurduğu anlaşılmaktadır.

23. Bu itibarla kural kapsamında yüklenicinin ayıplı bir eser meydana getirmesi hâlinde bu sebeple açılacak davalarda zamanaşımı süresinin teslim tarihinden başlatılmasında kişinin mülkiyet hakkına yönelik müdahalelere karşı devletin etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüne aykırı bir yön bulunmamaktadır.

24. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 35. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 13. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 35. ve 40. maddeleri bağlamında yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 13. maddeleri yönünden ayrı bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 478. maddesinde yer alan "*…teslim tarihinden başlayarak,…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2023/136
Karar Sayısı : 2024/127
Karar Tarihi : 27/6/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Onüçüncü Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 14/2/2019 tarihli ve 7164 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değiştirilen 20. maddesinin ikinci fıkrasına 29/4/2021 tarihli ve 7318 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen (g) bendinin dördüncü (anılan bende 27/12/2023 tarihli ve 7491 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle eklenen ikinci ve üçüncü cümleler nedeniyle altıncı) cümlesinin Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Bayilik lisansı başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasının itiraz konusu kuralın da yer aldığı (g) bendi şöyledir:

> *"g) (Ek:29/4/2021-7318/10 md.) Bu Kanuna göre lisansa tabi faaliyetler ile ilgili olarak, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinin (a) ve (b) fıkraları kapsamında; muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme veya bu belgeleri kullanma, belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleme veya bu belgeleri kullanma suçları ile aynı maddenin (ç) fıkrasında yazılı suçların işlendiğinin anılan Kanunun 367 nci maddesi uyarınca Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi ile birlikte durum, Kuruma da iletilir ve Kurum tarafından her türlü tesiste (rafineri hariç) lisansa tabi tüm faaliyetler geçici*

olarak durdurulur ve bu süre içerisinde söz konusu tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye de lisans verilmez. (Ek cümleler:27/12/2023-7491/48 md.) Kurum tarafından geçici durdurma işleminin kaldırılıp kaldırılmayacağı bu fıkrada yer verilen suçlarla sınırlı olmak üzere Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemelerden temin edilecek bilgilere göre altı ayda bir değerlendirilir. Ancak kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kesinleşmesi üzerine ya da mahkûmiyet dışında bir hüküm veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde kesinleşmesi beklenmeksizin Kuruma yargı merciince bildirilmesiyle veya sair suretlerle Kurumca ıttıla edilmesi durumunda geçici durdurma işlemi Kurum tarafından kaldırılır. Kesinleşmiş mahkeme kararına göre lisans sahiplerinin lisansı iptal edilir. Bu bent kapsamında kalan fiillere ilişkin olarak verilen idari para cezaları ödenmediği müddetçe lisansa konu tesis için lisans verilmez. ***Bu bent kapsamındaki suçlara ilişkin vergi incelemesi sonuçlanıncaya kadar söz konusu tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye de lisans verilmez.****"*

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun;

1. 359. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kaçakçılık Suçları ve Cezaları

Madde 359 – (Değişik: 23/1/2008-5728/276 md.)

a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

…

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar,

Hakkında on sekiz aydan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, bu fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir. Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgedir.

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir.

…

ç) (Ek:29/4/2021-7318/4 md.) Hazine ve Maliye Bakanlığınca yetkilendirilmediği halde, ödeme kaydedici cihaz mührünü kaldıran, donanım veya yazılımını değiştiren veya yetkilendirilmiş olsun ya da olmasın ödeme kaydedici cihazın hafıza birimlerine, elektronik devre elemanlarına veya harici donanım veya yazılımlarla olan bağlantı sistemine ya da kayıt dışı satışın önlenmesi için kurulan elektronik kontrol ve denetim sistemleri veya ilgili diğer sistemlere fiziksel veya bilişim yoluyla müdahale ederek; gerçekleştirilen satışlara ait mali belge veya bilgilerin cihazda kayıt altına alınmasını engelleyen, cihazda kayıt altına alınan bilgileri değiştiren veya silen, ödeme kaydedici cihaz veya bağlantılı diğer donanım ve sistemler ya da kayıt dışı satışın önlenmesi için kurulan elektronik kontrol ve denetim sistemleri veya ilgili diğer sistemler tarafından Hazine ve Maliye Bakanlığı veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına elektronik ortamda iletilmesi gereken belge, bilgi veya verilerin iletilmesini önleyen veya bunların gerçeğe uygun olmayan şekilde iletilmesine sebebiyet verenler üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

…"

2. 367. maddesi şöyledir:

"Bazı kaçakçılık suçlarının cezalandırılmasında usül:

Madde 367 – (Değişik: 23/1/2008-5728/280 md.)

(Değişik birinci fıkra: 23/7/2010-6009/13 md.) Yaptıkları inceleme sırasında 359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğini tespit eden Vergi Müfettişleri ve Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla doğrudan doğruya ve vergi incelemesine yetkili olan diğer memurlar tarafından ilgili rapor değerlendirme

komisyonunun mütalaasıyla vergi dairesi başkanlığı veya defterdarlık tarafından keyfiyetin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi mecburidir.

359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğine sair suretlerle ıttıla hasıl eden Cumhuriyet başsavcılığı hemen ilgili vergi dairesini haberdar ederek inceleme yapılmasını talep eder.

Kamu davasının açılması, inceleme neticesinin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesine talik olunur.

(Ek dördüncü fıkra:29/4/2021-7318/5 md.) 359 uncu maddenin (ç) fıkrasında yazılı suçların işlendiğinin inceleme sırasında tespiti halinde incelemenin tamamlanması beklenmeksizin, sair suretlerle öğrenilmesi halinde ise incelemeye başlanmaksızın Vergi Müfettişleri ve Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından bu tespitlere ilişkin rapor düzenlenir ve rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla birlikte keyfiyet Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir. Kamu davasının açılması için incelemenin tamamlanması şartı aranmaz.

(Ek beşinci fıkra:8/4/2022-7394/5 md.) 359 uncu maddede yazılı suçlara ilişkin yürütülmekte olan soruşturma veya kovuşturmalarda mütalaaya konu fiilin, başka bir kişi tarafından veya başka bir kişiyle birlikte gerçekleştirildiğinin ortaya çıkması durumunda, bu kişi bakımından kamu davası açılması için rapor düzenlenmesi ve mütalaa verilmesi şartı aranmaz.

359 uncu maddede yazılı suçlardan dolayı cezaya hükmedilmesi, vergi ziyaı cezası veya usulsüzlük cezalarının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez.

(İptal fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 4/11/2021 tarihli ve E.: 2019/4, K.: 2021/78 sayılı Kararı ile.)"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 13/9/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. Enerji sektörü içinde önemli paya sahip olan petrol piyasası faaliyetlerinin yasal çerçevesi 5015 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 1. maddesinde amacının; yurt içi ve yurt dışı kaynaklardan temin olunan petrolün doğrudan veya işlenerek güvenli ve ekonomik olarak rekabet ortamı içinde kullanıcılara sunumuna ilişkin piyasa faaliyetlerinin şeffaf, eşitlikçi ve istikrarlı biçimde sürdürülmesi için yönlendirme, gözetim ve denetim faaliyetlerinin düzenlenmesini sağlamak olduğu ifade edilmiştir.

4. Kanun hükümleri uyarınca petrol ile ilgili; rafinaj, işleme, madeni yağ üretimi, depolama, iletim, serbest kullanıcı ve ihrakiye faaliyetlerinin yapılması ve bu amaçla tesis kurulması ve/veya işletilmesi, akaryakıt dağıtımı, taşıması ve bayilik faaliyetlerinin yapılması için lisans alınması zorunludur. Bu kapsamda petrol piyasasını düzenleme ve lisans verme görevi kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna (EPDK) verilmiştir.

5. Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendinde, petrol piyasasında 213 sayılı Kanun'un 359. maddesinin; (a) fıkrasında belirtilen muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme veya bu belgeleri kullanma suçunun, (b) fıkrasında belirtilen belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleme veya bu belgeleri kullanma suçunun ve aynı maddenin (ç) fıkrasında yazılı suçların işlenmesi suretiyle gerçekleşmesi muhtemel vergi kaybının önlenmesine yönelik tedbirler düzenlenmiştir. Bu kapsamda anılan bendin itiraz konusu dördüncü (anılan bende 27/12/2023 tarihli ve 7491 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle eklenen ikinci ve üçüncü cümleler nedeniyle altıncı) cümlesinde, bu bent kapsamındaki suçlara ilişkin vergi incelemesi sonuçlanıncaya kadar söz konusu tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye lisans verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

6. İtiraz konusu kuralla, anılan vergi kaçakçılığı suçlarının işlenip işlenmediğine yönelik olarak yapılan vergi incelemesi sürecine ilişkin bir

tedbir öngörülmektedir. Buna göre hakkında vergi incelemesi yapılmaya başlanan gerçek veya tüzel kişinin faaliyet icra ettiği tesiste faaliyetini sona erdirmesi durumunda vergi incelemesi sonuçlanıncaya kadar aynı tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye lisans verilmeyecektir.

B. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla vergi kaçakçılığı incelemesine tabi tutulan gerçek veya tüzel kişinin petrol piyasasına ilişkin faaliyetlerini icra ettiği tesiste faaliyette bulunmak isteyenlerin teşebbüs özgürlüğünün; petrol piyasasına ilişkin faaliyetin yapıldığı tesisin malikinin ise mülkiyet hakkının ölçüsüz şekilde sınırlandığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. Anayasa'nın *"Çalışma ve sözleşme hürriyeti"* başlıklı 48. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir."* denilmek suretiyle çalışma özgürlüğünün bir parçası olan teşebbüs özgürlüğü *herkes* yönünden güvenceye bağlanmıştır. Teşebbüs özgürlüğü, her gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin tercih ettiği alanda ekonomik-ticari faaliyette bulunmak üzere teşebbüs kurabilmesini, dilediği mesleki faaliyete girebilmesini ve faaliyeti ile mesleğini devletin veya üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın dilediği biçimde yürütebilmesini ifade etmektedir (AYM, E.2015/34, K.2015/48, 13/5/2015).

9. Kural, petrol piyasası faaliyetlerinin icra edildiği tesisi işleten kişi hakkında vergi kaçakçılığına ilişkin olarak başlatılan inceleme sonuçlanıncaya kadar aynı tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye lisans verilmeyeceğini öngörmek suretiyle söz konusu tesisin petrol piyasası faaliyetlerinde kullanılmasını bir süreliğine kısıtladığından teşebbüs özgürlüğüne yönelik bir sınırlama getirmektedir.

10. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

11. Bu itibarla teşebbüs özgürlüğünü sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

12. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan hukuki belirlilik ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

13. Kuralla lisans vermeme tedbirini gerektiren durum, tedbirin hangi koşullarda ve hangi idare tarafından uygulanacağı ve devam edeceği sürenin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

14. Anayasa'nın 48. maddesinde teşebbüs özgürlüğü mutlak bir hak olarak düzenlenmemiş olup anılan maddenin ikinci fıkrasında *"Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."* hükmüne yer verilmek suretiyle *millî ekonominin gerekleri* ve *sosyal amaçlar*la bu özgürlüğe sınırlamalar getirilebilmesine imkân sağlanmıştır. Nitekim anılan maddenin gerekçesinde de *"Devlet, kamu yararı olan hallerde ve millî ekonominin gerekleri ve sosyal amaçlarla özel teşebbüs özgürlüğüne sınırlamalar getirebilir."* denilerek *millî ekonominin gerekleri* ve *sosyal amaçlar*ın özel teşebbüs özgürlüğü yönünden birer sınırlama sebebi olduğu vurgulanmıştır (AYM, E.2015/34, K.2015/48, 13/5/2015).

15. Kuralla, vergi incelemesinin sağlıklı bir biçimde yürütülmesi suretiyle vergi kaybının ve suç işlenmesinin önlenmesinin amaçlandığı

anlaşılmaktadır. Vergi kaybının ve suç işlenmesinin önlenmesinin Anayasa'nın 48. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen *sosyal amaçlar* kapsamında değerlendirilebileceği açıktır. Bu itibarla kuralla teşebbüs özgürlüğüne müdahalede bulunulmasının anayasal açıdan meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak sınırlamanın meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp ölçülü olması da gerekmektedir.

16. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi ise *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

17. Hakkında vergi kaçakçılığı incelemesi yapılan işletmenin faaliyette bulunduğu tesiste inceleme sonuçlanıncaya kadar aynı tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye lisans verilmemesine yönelik tedbirin, vergi incelemesinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi suretiyle suç işlenmesi ile vergi kaybının önlenmesi amacına ulaşılması bakımından elverişli olmadığı söylenemez.

18. Söz konusu tedbirin vergi incelemesi yapılan tesiste ekonomik faaliyetlerin belli bir süreyle durmasına neden olacağından ağır bir sınırlama olduğu açıktır. Bununla beraber vergi incelemesine konu edilen kaçakçılık suçlarının niteliği ve bu konuyla ilgili yapılacak incelemenin uzmanlık gerektiren teknik bir boyutu olduğu gözetildiğinde vergi kaybının ve suç işlenmesinin önlenmesi amacını daha hafif tedbirle gerçekleştirmenin mümkün olamayabileceği, bu sebeple dava konusu kuralda öngörülen tedbire başvurulmasının kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir.

19. Öte yandan sınırlamanın orantılı olup olmadığı da ortaya konulmalıdır. Kural uyarınca aynı tesiste başka bir gerçek veya tüzel kişiye lisans verilmemesi tedbirinin vergi incelemesi sonuçlanıncaya kadar kategorik olarak devam etmesi öngörülmektedir. 5015 sayılı Kanun'da kuralla öngörülen tedbirin vergi incelemesi aşamasında gözden geçirilmesine imkân tanıyan bir düzenleme bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle vergi incelemesi aşamasında değişen şartlara göre anılan tedbirin devam etmesinin

gerekli olup olmadığı yönünde yetkili makamlara bir değerlendirme yapma imkânı tanınmadığı gibi tedbire muhatap olan taraflara da tedbirin gözden geçirilmesi hususunda talepte bulunma hakkı sağlanmamaktadır.

20. Bu itibarla kuralın kişilere aşırı bir külfet yüklediği, kamu zararının önlenmesi yönündekindeki amaç ile teşebbüs özgürlüğüne getirilen sınırlama arasındaki makul dengenin bozulmasına neden olduğu anlaşılmaktadır (Benzer yöndeki karar için bkz. AYM, E.2023/35, K.2023/163, 28/9/2023, §§ 25,26).

21. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 48. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 48. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 48. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 35. maddesi yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

22. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

23. 5015 sayılı Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendinin dördüncü (27/12/2023 tarihli ve 7491 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle anılan bende eklenen ikinci ve üçüncü cümleler nedeniyle altıncı) cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek

nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 14/2/2019 tarihli ve 7164 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değiştirilen 20. maddesinin ikinci fıkrasına 29/4/2021 tarihli ve 7318 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen (g) bendinin dördüncü (anılan bende 27/12/2023 tarihli ve 7491 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle eklenen ikinci ve üçüncü cümleler nedeniyle altıncı) cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE 27/6/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 20. maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendinin dördüncü (27/12/2023 tarihli ve 7491 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle anılan bende eklenen ikinci ve üçüncü cümleler nedeniyle altıncı) cümlesinin iptaline karar verilmiştir.

2. İtiraz konusu kuralda, 213 sayılı Kanun'un 359. maddesinin (a) bendinde belirtilen muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme veya bu belgeleri kullanma suçunun, (b) bendinde belirtilen belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleme veya bu belgeleri kullanma suçunun ve aynı maddenin (ç) fıkrasında yazılı suçların işlenip işlenmediğinin tespiti amacıyla yapılacak vergi incelemesi sonuçlanınca kadar, söz konusu tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye lisans verilmeyeceği düzenlenmiştir.

3. Benzer kurallar, AYM'nin E.2023/32, K.2023/138, 26/7/2023 ve E.2023/35, K.2023/163, 28/09/2023 tarihli kararlarına konu olmuş ve iptal edilmiştir. Anılan kararlara ilişkin karşıoyumda açıkladığım gerekçelerle çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne katılmıyorum.

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2023/181
Karar Sayısı : 2024/128
Karar Tarihi : 27/6/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Adana 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 23/6/1983 tarihli ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…bir yılı geçmemek üzere..."* ibaresinin iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sağlık Bakanlığı onayı bulunmayan ilacın temini için başlatılan yardım kampanyasının süresinin uzatılması talebinin reddi üzerine açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 10. maddesi şöyledir:

"Süre:

Madde 10 – Yardım toplama süresinin takdiri, izin veren makama aittir. Bu süre bir yılı geçemez. Ancak, haklı sebeplerin bulunması halinde verilen süre, izin veren makamca ***bir yılı geçmemek üzere*** *uzatılabilir."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 6/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hilal YAZICI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

3. 2860 sayılı Kanun, yardım toplamaya yetkili kişi ve kuruluşların, amaçlarına ve kamu yararına uygun olarak gerçekleştirecekleri yardım toplama faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Anılan Kanun'un kapsamını belirleyen 2. maddesi, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kendi bünyesi içindeki yardım toplama faaliyetleri ile dernekler, sendikalar ve bunların üst kuruluşlarına, spor kulüplerine, mesleki kuruluşlara ve bağış kabulüne yetkili vakıflara kendi statülerine göre üyeleri ve diğer kişiler tarafından yapılacak bağış ve yardımlarla bunların öz kaynaklarından sağlayacakları gelirleri Kanun'un kapsamı dışında tutmuştur.

4. Kanun'un 3. maddesinde, yardımın hangi nedenlere dayanılarak ve kimler tarafından toplanabileceği düzenlenmiştir. Buna göre kamu yararına uygun olarak amaçlarını gerçekleştirmek, muhtaç kişilere yardım sağlamak ve kamu hizmetlerinden bir veya birkaçını gerçekleştirmek veya destek olmak üzere gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar, spor kulüpleri, gazete ve dergiler yardım toplayabilir.

5. Kanun'un 6. maddesinde yardım toplama faaliyeti bakımından yetkili sayılabilmek için izin şartı getirilmiştir. Bu kapsamda gerçek kişiler bakımından herhangi bir istisna öngörülmeksizin izin alma zorunluluğu getirilirken, kurum ve kuruluşların hangilerinin izin aranmaksızın yardım toplayabileceğini belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir. Yardım toplama faaliyetinin izin almadan gerçekleştirilmesi hâlinde ise 29. madde uyarınca idari ve cezai bakımdan bazı yaptırımların uygulanması öngörülmüştür.

6. Kanun, izin verecek makamları ve iznin hangi ölçütler çerçevesinde yapılacak değerlendirmeyle verileceğini 7. ve 8. maddelerde düzenlemiştir.

7. Buna göre; yardım toplama faaliyeti bir ilin birden fazla ilçesini kapsıyorsa o ilin valisinden, bir ilçenin sınırları içinde ise o ilçenin kaymakamından izin alınır. Yardım toplama faaliyeti birden fazla ili

kapsıyorsa yardım toplama faaliyetine girişecek gerçek veya tüzel kişilerin yerleşim yerinin bulunduğu ilin valisinden izin alınır ve izni veren valilik tarafından ilgili valiliklere ve İçişleri Bakanlığına bilgi verilir. Yardım toplama faaliyetleriyle ilgili işlemler dernekler birimlerince yürütülür.

8. Yetkili makamlar; işin önemi, yardım toplama faaliyetine girişeceklerin yeterliliği, yapılacak hizmetin amaca ve kamu yararına uygunluğu, yardım toplama faaliyetinin başarıya ulaşıp ulaşamayacağı ve gerekli görülen diğer konular üzerinde inceleme yapmakla yükümlü kılınmıştır. Yapılacak inceleme neticesinde gerekli şartların sağlanmadığı kanaatine yetkili makamlarca varılmışsa izin verilmemesi mümkündür. Bu durumda -karar genel hükümlere göre yargı denetimine tabi olmakla birlikte- yardım toplama faaliyeti gerçekleştirilemez.

9. Kanun koyucu, yardım toplama faaliyetinin kamusal yönünü gözeterek, yardım toplamanın usulünü, yardım toplayanların yükümlülüklerini ve sorumluluklarını, yardım toplama faaliyetinin denetimiyle ilgili hususları, kesin hesabın çıkarılmasını, yardım toplama faaliyetine ilişkin denetim raporlarının hazırlanmasına ilişkin ayrıntıları, denetçilerin ücretlerine ilişkin hususları, yardım toplama faaliyetinin giderlerinin nasıl karşılanacağını, kalan ve belirlenen miktarlara süresinde ulaşamayan yardımların devrine ilişkin hususları ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

10. 28. maddeyle de Kanun kapsamında toplanan yardıma devlet malı niteliği atfedilmiş, yardım toplama faaliyetinden elde edilen mal ve paraları zimmetine geçiren kişinin, kamu görevlisi olup olmadığına bakılmaksızın, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun zimmet suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

11. Toplanan yardımın devri 25. maddede düzenlenmiştir. Bu kapsamda toplanan yardımın, amacı gerçekleştirecek miktara ulaşamaması veya amacın gerçekleşmesinden sonra bir miktarının artması hâllerinde; söz konusu yardımlar, izin veren makamlarca, hangi amaç için toplanmış ise o veya benzeri amacı gerçekleştirebilecek kuruluş veya kuruluşlara devrettirilir.

B. Anlam ve Kapsam

12. 2860 sayılı Kanun, yardım toplama faaliyetini belirli sürelerle sınırlandırmıştır. Yardım toplama faaliyetinin süresine ilişkin usul ve esaslar anılan Kanun'un 10. maddesinde düzenlenmiştir.

13. Söz konusu maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yardım toplamaya izin veren merciinin, yardım toplama faaliyetinin ne kadar süreceğine takdiren karar verebileceği belirtildikten sonra ikinci cümlesinde bu sürenin bir yılı geçemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Anılan fıkranın üçüncü cümlesinde ise haklı sebeplerin bulunması hâlinde verilen sürenin izin veren makamca bir yılı geçmemek üzere uzatılabileceği öngörülmüştür. Söz konusu cümlede yer alan *"…bir yılı geçmemek üzere..."* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır. Buna göre bir yıllık yardım toplama süresi haklı sebeplerin varlığı hâlinde yetkili makamlarca uzatılabilecektir. Ancak bu süre kural uyarınca bir yılı geçemeyecektir.

14. Dolayısıyla kuralla, yardım toplama faaliyeti kapsamında, yardım talep edenin bu talebini kamuoyu karşısında dile getirebileceği ve ilgililerin bu talebe karşılık verebileceği azami zaman dilimi belirlenmiş, yetkili makamlarca verilen sürenin ancak bir yıla kadar uzatılabileceği hüküm altına alınmıştır.

C. İtirazın Gerekçesi

15. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralın öngördüğü süre sınırının yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında devlete yüklenen yükümlülüklerle bağdaşmadığı, ölçülü olmadığı, ayrıca hedeflenen yardım miktarına, yardım toplama süresi içinde ulaşılamadığı durumda toplanan miktarın da devrinin söz konusu olması nedeniyle mülkiyet hakkının da ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 17., 35. ve 56. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

17. Hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların kamu yararı amacını gerçekleştirmek amacıyla yapılması gerekir. Anayasa Mahkemesince kamu yararı konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde

yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı; bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya sadece belli kişilerin yararına kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2018/99, K.2021/14, 3/3/2021, § 102; E.2018/138, K.2019/94, 24/12/2019, § 7).

18. 2860 sayılı Kanun, toplumsal hayatta karşılığı olan ve yaygın bir şekilde uygulama alanı bulan yardım toplama faaliyetini yasal bir zemine kavuşturmuştur. Bu kapsamda anılan Kanun'la hem ihtiyacı olan kişilere yardım etmek hem de kamu hizmetlerinden bir kısmını gerçekleştirmek veya onlara yardımcı olmak amacıyla yardım toplamak, hukuk sistemince tanınmış ve ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

19. Bireysel ve toplumsal anlamda önem taşıdığı açık olan yardım toplama faaliyetinin bir süreyle sınırlandırılmasında ise kamu yararının bulunmadığı söylenemez. Zira süre yönünden bir sınır getirilmediği takdirde kamu yararını veya kamu düzenini olumsuz şekilde etkileyecek sonuçların doğması muhtemeldir. Nitekim kanun koyucu, takdir yetkisi kapsamında olan bu hususu, etkin bir denetimin sağlanması bakımından yaratabileceği zorlukları gerekçe göstererek belirli bir süreye tabi kılmıştır. Bu bağlamda yardım toplama faaliyetinin sürekli bir gelir elde etme yöntemine dönüşebilecek olması, yardımın amacını aşması ve söz konusu faaliyetin denetiminin zorlaşabileceği gözetildiğinde yardım toplama faaliyetinin uzatılması konusunda kuralla azami bir sürenin öngörülmesinde kamu yararının gözetildiği anlaşılmaktadır.

20. Hukuk devletinin en önemli ilkelerinden biri de ölçülülük ilkesidir. Kanun koyucu, düzenlemeler yaparken ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, gereklilik başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve orantılılık ise başvurulan önlem ve ulaşılmak

istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir (AYM, E.2020/60, K.2020/54, 1/10/2020, § 71).

21. Yardım toplama faaliyetini belirli bir süreyle sınırlamanın, anılan amaçlara ulaşma bakımından elverişli bir yöntem olmadığı söylenemez. Yardım toplama süresinin uzaması hâlinde, kamu makamlarının denetim ve gözetime ilişkin yükümlülüklerinin de uzaması söz konusu olabileceğinden yardım toplama faaliyetinin belirli sürelere tabi kılınmasının kamu düzeni ve güvenliği açısından gerekli olduğu da açıktır.

22. Bununla birlikte kuralın orantılı olup olmadığının da irdelenmesi gerekir. Kanun'da sayılan amaçlar doğrultusunda ve kamu yararı da gözetilerek toplanan yardımların, kişilerin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı, yaşam hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, çevrenin korunması, hayvanların korunması gibi, adına yardım toplananlar bakımından pek çok hak ve özgürlüğü ilgilendirmesi mümkündür. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklere ve kamu gücü tarafından yerine getirilen hizmetlere temas eden yönleri bulunan yardım toplama faaliyeti bakımından öyle istisnai ve özel durumlar söz konusu olabilir ki bu özel durumların karşılanması ancak yardım toplama süresinin uzatılabilir olmasıyla mümkün olur. Ancak yardım toplama süresi doğrudan kanun tarafından belirli ve kesin bir zaman dilimiyle sınırlandırıldığı durumlarda, yardımın hedeflenen miktara ulaşamaması nedeniyle hiçbir sonuç doğurmaması da söz konusu olabilir.

23. Kanun, bu tür durumlarda sürenin tekrar uzatılmasını açık biçimde yasakladığı gibi elde edilen yardım miktarına ek kaynak sağlayacak yeni bir başvuru yapabilmesine de imkân vermemektedir. Nitekim Kanun'un 25. maddesi, toplanan yardımın amacı gerçekleştirecek miktara ulaşmaması hâlinde yardım toplamaya izin veren makamca, yardım hangi amaç için toplanmış ise o veya benzeri amacı gerçekleştirebilecek kuruluş veya kuruluşlara devrettirileceğini hüküm altına almaktadır. Böylece Kanun'un, hedeflenen yardımın belirlenen sürede toplanamaması hâlinde, toplanan yardıma eklenmesi amacıyla yeni bir yardım başvurusu yapmayı da mümkün kılmadığı anlaşılmaktadır.

24. Dolayısıyla yardım toplama faaliyetine kategorik olarak azami süre sınırı getiren, durumun önemine göre uzatılacak sürenin belirlenmesinde yetkili mercilere takdir yetkisi tanımayan kuralın, pek çok hak ve özgürlük bakımından doğması muhtemel sonuçlar gözetildiğinde, ulaşılmak istenen

amaç bakımından orantılı olmayan bir sınırlama öngördüğü, bu yönüyle hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5., 17. ve 56 maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de yukarıda ulaşılan sonuç gözetildiğinde Anayasa'nın 5., 17. ve 56. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

23/6/1983 tarihli ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…bir yılı geçmemek üzere..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2024/4
Karar Sayısı : 2024/129
Karar Tarihi : 27/6/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 14. İcra Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na 16/11/2022 tarihli ve 7421 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen geçici 19. maddenin Anayasa'nın 46. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kamulaştırmasız el atma kapsamındaki alacağa ilişkin faizin hatalı hesaplandığına yönelik şikâyetin görüldüğü davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatine varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu geçici 19. maddesi şöyledir;

*"**Geçici Madde 19-** (Ek:16/11/2022-7421/7 md.)*

Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 4/11/1983 tarihinden 28/7/2021 tarihine kadar fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiilî olarak el konulması veya hukuki el atılması sebebiyle açılan davalarda hükmedilen bedel ve tazminat ödemelerinde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları

ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde üçü, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde üçü oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkânları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir.

Birinci fıkra, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bedel ve tazminatı ödenmemiş olan tüm davalarda ve icra takiplerinde de uygulanır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 18/1/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı hususu görüşülmüştür.

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un *"Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi"* başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu fıkrada sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiş; anılan fıkranın (a) bendinde de *"İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı"* Anayasa Mahkemesine gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

3. Anılan İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran mahkemenin gerekçeli kararında Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine, hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. Yine İçtüzük'ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede başvuruda eksikliklerin bulunduğunun tespit edilmesi hâlinde itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği; (2) numaralı fıkrasında ise anılan (b) bendi uyarınca verilen kararın itiraz yoluna başvuran mahkemenin eksiklikleri tamamlayarak yeniden başvurmasına engel olmadığı belirtilmiştir.

5. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 2942 sayılı Kanun'un geçici 19. maddesinin tamamının iptalini talep etmekle birlikte, başvuru kararında sadece anılan maddenin birinci fıkrasının dördüncü cümlesine ilişkin Anayasa'ya aykırılık iddialarını gerekçelendirmiş; maddenin geri kalan kısmının ise Anayasa'nın hangi maddelerine, hangi nedenlerle aykırı olduğunu ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça göstermemiştir.

6. Açıklanan nedenlerle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun geçici 19. maddesinin;

A. Birinci fıkrasının dördüncü cümlesinin esasının incelenmesine,

B. Kalan kısmının iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan başvurunun, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hilal YAZICI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; kamulaştırma kapsamındaki alacaklar bakımından, kamu alacakları için öngörülen en yüksek faizin uygulanacağı yönündeki açık anayasal hükme karşın kuralla kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırmasız el atma yoluyla kullanılmakta olan mülklere ilişkin alacaklara kanuni faizin uygulanacağının belirtildiği, kamulaştırma bedeli konusundaki bu emredici hükmün, alacağa ilişkin yargılama sürecinin devam edip etmemesi bakımından farklılık öngörmediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 46. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

10. 2942 sayılı Kanun'un geçici 19. maddesiyle kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan davalarda hükmedilen bedel ve tazminat ödemelerinde kullanılmak üzere merkezî yönetim bütçesine dâhil idarelerin, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareler ve diğer idarelerin bütçelerinde belirli oranlarda pay ayrılması; alacağın, ayrılan payı aşması hâlinde ödemelerin eşit taksitlerle gerçekleştirilmesi düzenlenmiştir.

11. Anılan maddenin birinci fıkrasının itiraz konusu dördüncü cümlesinde, kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırmasız el atma yoluyla kullanılmakta olan mülklere ilişkin taksite bağlanan bedel ve tazminatlar için 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun kapsamında kanuni faizin ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

12. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."* hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Kamulaştırmasız el atmaya konu taşınmaz malların mülkiyet hakkının kapsamına dâhil olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

13. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların öngördüğü sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri,* B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

14. Kamulaştırma sürecinin henüz tamamlanmadığı veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiilî olarak el konulması mülkiyet hakkına yönelik bir sınırlama niteliğindedir.

15. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma işleminin tamamlanmadığı durumda veya hiç kamulaştırma yapılmaksızın gerçekleştirilen müdahalelerde de Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerindeki güvencelerin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (aynı yönde bkz. AYM, E.2023/101, K.2023/207, 30/11/2023, § 56; E.2019/93, K.2023/87, 4/5/2023, § 173; E.2022/61, K.2022/101, 8/9/2022 § 40).

16. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

17. Anayasa'nın anılan maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir.

18. Anayasa'nın anılan maddesi uyarınca mülkiyet hakkı, Anayasa'da öngörülen nedenlere bağlı olarak Anayasa'nın sözüne ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın ancak kanunla sınırlanabilir.

19. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

20. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan hukuki belirlilik ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

21. Kuralda hangi kapsamdaki alacaklar için hangi durumda ve hangi oranda faizin uygulanacağı herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

22. Öte yandan Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların Anayasa'nın sözüne de aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde yer alan hak ve özgürlüklerin sınırlanması ölçütlerinden biri de Anayasa'nın sözüne uygunluktur. Anayasa Mahkemesi, somut olaya uygun düştüğü takdirde kamu gücünü kullanan organların temel hak ya da özgürlüklere yaptıkları müdahalelerin Anayasa'nın sözüne uygun olup olmadığını da değerlendirir. Böyle bir değerlendirme yapılması, Anayasa'nın 13. maddesinin emredici hükmünün bir gereğidir (*Kadri Enis Berberoğlu (2)* [GK], B. No: 2018/30030, 17/9/2020, § 68; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, § 79).

23. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan *"Anayasa'nın sözü"* ifadesi Anayasa'nın metnini, yani lafzını ifade etmektedir. Temel hak ve

özgürlüklere yapılan müdahalelerin Anayasa'nın sözüne uygun olması şartı özellikle Anayasa'nın çeşitli maddeleriyle getirilen ek güvenceler söz konusu olduğunda önem taşımaktadır. Anayasa, çoğu durumda bir hak veya özgürlüğü yalnızca tanımakla yetinmeyerek onun kullanılmasını garanti altına almak için bazı yönlerini ayrıca vurgulayarak veya bazı yönlerine belli bir önem atfederek koruma altına alır. Anayasa koyucunun bir hakkı tanımanın yanında o hakkın norm alanına giren bir boyutunu ayrıca ve özel olarak ifade etmesi, buna ilişkin ek bir güvence getirmesi de mümkün olabilmektedir (*Kadri Enis Berberoğlu (2)*, § 69; *Kadri Enis Berberoğlu (3)*, § 79).

24. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında kamulaştırmanın taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesi şartıyla kullanılabilecek bir yetki olduğu hükme bağlandıktan sonra ikinci fıkrasında; kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedelinin nakden ve peşin olarak ödeneceği, ancak tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şeklinin kanunla gösterileceği ve kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği düzenlenmiştir. Ancak taksitle ödemenin mümkün olduğu bu hâllerde taksitlendirme süresinin beş yılı aşamayacağı, bu takdirde taksitlerin eşit olarak ödeneceği belirtilmiştir. Dördüncü fıkrasında ise taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen *en yüksek faiz oranının uygulanacağı* hüküm altına alınmıştır.

25. Kural, taksitli ödemeyi gerektiren durumlarda 3095 sayılı Kanun kapsamında kanuni faizin uygulanacağını düzenlemekte, böylece Anayasa'nın 46. maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen taksitlendirme hâlleri bakımından ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faizin uygulanacağı yönündeki açık hükme aykırı şekilde, bu tür alacaklara kanuni faizin uygulanacağını hüküm altına almaktadır. Bu bakımdan kural, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen, sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

26. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

IV. HÜKÜM

4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na 16/11/2022 tarihli ve 7421 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen geçici 19. maddenin birinci fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2024/62
Karar Sayısı : 2024/130
Karar Tarihi : 27/6/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Osmaniye İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 52. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 104. ve 142. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İdare aleyhine açılan tam yargı davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 52. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

> *"**(4) İl afet ve acil durum müdürlüklerince tesis edilen iş ve işlemler dolayısıyla açılmış ve açılacak davalar valilikler husumetiyle yürütülür.**"*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 14/3/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Derya ATAKUL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu CBK kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. CBK'ların Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 52. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

4. Başvuru kararında özetle; açılmış veya açılacak davalarda husumetin belirlenmesine yönelik hususların yürütme yetkisine değil yargı yetkisine ilişkin bir konu olduğu, ayrıca mahkemelerin yargılama usullerinin münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, dolayısıyla bu konuda CBK ile düzenleme yapılamayacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 142. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

5. İtiraz başvurusunda konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 142. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on

yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu hususstaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

6. İtiraz konusu kuralda il afet ve acil durum müdürlüklerince tesis edilen iş ve işlemler dolayısıyla açılmış ve açılacak davaların valilikler husumetiyle yürütüleceği belirtilmiştir. Bu itibarla kural, belirtilen davalarda husumeti, diğer bir ifadeyle taraf olmayı belirleyen bir düzenleme içermektedir.

7. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde CBK ile düzenleme yapılabilecek konular yürütme yetkisine ilişkin hususlarla sınırlandırılmıştır. Bu çerçevede yürütme yetkisi dışında kalan bir konuyla ilgili olarak CBK ile düzenleme yapılması Anayasa gereği mümkün değildir (AYM, E.2022/36, K.2023/84, 4/5/2023, § 22; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 20).

8. Davanın taraflarının belirlenmesi ve hasım mevkiinde bulunan kişi, kurum ve kuruluşların tespiti yargılama usullerine ilişkin meselelerdir. Yargılama usullerinin belirlenmesi ise yürütme yetkisinin dışında kalmaktadır. İl afet ve acil durum müdürlüklerince tesis edilen iş ve işlemler dolayısıyla açılmış ve açılacak davalarda husumeti düzenleyen, dolayısıyla yargılama usulüne ilişkin bir düzenleme içeren kuralın konusu itibarıyla yürütme yetkisine ilişkin olmadığı açıktır. Bu itibarla kuralla Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırı şekilde düzenleme yapıldığı anlaşılmıştır (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. AYM, E.2020/65, K.2023/187, 8/11/2023, § 26).

9. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın ikinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

10. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

11. (4) numaralı CBK'nın 52. maddesinin (4) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkraya ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 52. maddesinin (4) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2023/25
Karar Sayısı : 2024/139
Karar Tarihi : 23/7/2024

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 129 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 23/11/2022 tarihli ve 7422 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'na eklenen 74/A maddesinin;

1. (c) fıkrasının (9) numaralı bendinin,

2. (ç) fıkrasının (6) numaralı bendinin,

B. 4. maddesiyle 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na eklenen geçici 31. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *"... Emniyet Genel Müdürlüğünce belirlenir."* ibaresinin,

C. 6. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'na eklenen ek 15. maddenin,

Ç. 8. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na eklenen ek 20. maddenin,

D. 10. maddesiyle 25/4/2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun 15. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının,

E. 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının;

1. Birinci cümlesinde yer alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ve *"... sınavda..."* ibarelerinin,

2. İkinci cümlesinin,

F. 13. maddesiyle 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen geçici 8. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresinin,

G. 14. maddesiyle 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na eklenen geçici 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 14., 17., 20., 25., 26., 35., 36., 38., 40., 49., 70., 74., 90., 123., 124., 128., 130. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

A. 1. maddesiyle 442 sayılı Kanun'a eklenen 74/A maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Güvenlik korucularına verilecek disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller

MADDE 74/A- (Ek: 23/11/2022-7422/1 md.)

…

c) Ücretten Kesme: Güvenlik korucusunun aylık ücretinden 1/30-1/8 arasında kesinti yapılmasıdır. Ücretten kesme cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

…

9) Toplu müracaat veya şikâyette bulunmak,

…

ç) Görevden Çıkarma: Güvenlik korucularının görevlendirilmelerindeki esas ve usullere uyularak görevle olan ilişiğin kesilmesidir. Görevden çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

…

6) Terör örgütlerine veya Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, iltisakı veya irtibatı bulunmak,

…"

B. 4. maddesiyle 3201 sayılı Kanun'a eklenen geçici 31. madde şöyledir:

"Devlet memurluğundan ilişiği kesilenlerin durumu

GEÇİCİ MADDE 31- (Ek: 23/11/2022-7422/4 md.)

Emniyet Genel Müdürlüğü eğitim ve öğretim kurumlarına girişte aranan sağlık şartlarını taşımadıkları gerekçesiyle eğitim ve öğretim kurumlarından ilişiği kesilenlerden, yargı kararına istinaden eğitim ve öğretime devam ederek mezun olan ve polis memuru veya polis amiri rütbesiyle Emniyet Hizmetleri Sınıfına atanan ancak bilahare sağlık sebeplerine dayanan yargı kararı gereğince Devlet memurluğundan ilişiği kesilmiş olanların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde Emniyet Genel Müdürlüğüne başvurmaları halinde Genel İdare Hizmetleri Sınıfında durumlarına uygun unvana atamaları yapılır.

Bu madde kapsamında yapılacak olan atamalarda 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesindeki şartlar ile Emniyet Hizmetleri Sınıfı dışında kalan diğer hizmet sınıflarına açıktan yapılacak atamalar için belirlenmiş olan sağlık şartlarına uygunluk aranır.

Bu madde kapsamında yapılacak olan Devlet memurluğuna açıktan atama işlemleri ile ilgili diğer usul ve esaslar ***Emniyet Genel Müdürlüğünce belirlenir.****"*

C. 6. maddesiyle 2692 sayılı Kanun'a eklenen ek 15. madde şöyledir:

*"**EK MADDE 15-** (Ek: 23/11/2022-7422/6 md.)*

Personel tarafından görevin icrasında ve görev dışı zamanlarda uyulması gereken kurallar ve diğer hususlar İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelik ile belirlenir.*"*

Ç. 8. maddesiyle 2803 sayılı Kanun'a eklenen ek 20. madde şöyledir:

*"**Ek Madde 20-** (Ek: 23/11/2022-7422/8 md.)*

***Personel tarafından görevin icrasında ve görev dışı zamanlarda uyulması gereken kurallar ve diğer hususlar İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelik ile belirlenir.**"*

D. 10. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un altıncı fıkrası değiştirilen 15. maddesi şöyledir:

"Öğrenci kaynağı, öğrencilerin istihkakları, özlük işlemleri ve mecburi hizmet yükümlülüğü

Madde 15 – (Mülga birinci fıkra: 27/3/2015-6638/37 md.) (Yeniden düzenleme:23/11/2022-7422/10 md.) Fakültenin esas öğrenci kaynağı, sınavların yapıldığı yıl 1 Ocak tarihi itibarıyla yirmi iki yaşından gün almamış lise ve dengi okulların mezunlarıdır. Polis meslek yüksek okullarından dikey geçiş ile de fakülteye öğrenci alınabilir.

(Değişik ikinci fıkra: 27/3/2015-6638/37 md.) İlgili devletlerle yapılacak ikili anlaşmalara bağlı olarak yabancı uyruklu öğrenci veya kursiyerler Bakan onayı ile ücretli yahut ücretsiz olarak Akademiye kabul edilebilirler. Bu suretle kabul edilenlerden ücreti mukabili eğitim veya kurs verileceklerle ilgili mali işler bu Kanunun 29 uncu maddesine göre kurulan döner sermaye işletmesi vasıtasıyla yürütülür.

Yabancı uyruklu öğrenciler eğitim-öğretimi izleyebilecek Türkçe dil yeterliklerinin sınav ile tespit edilmesinden sonra öğretime başlatılır.

Yabancı uyruklu öğrenciler Akademi öğrencilerine uygulanan kurallara uymakla yükümlüdür.

(Mülga beşinci fıkra: 27/3/2015-6638/37 md.)

(Değişik altıncı:23/11/2022-7422/10 md.) ***Akademiye alınacak öğrencilerin nitelikleri, giriş usul ve esasları ile polis meslek yüksek okullarından dikey geçiş yapılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.***

(Değişik yedinci:23/11/2022-7422/10 md.) Fakülte ve ilk derece amirlik eğitimi öğrencileri Akademi bünyesinde ücretsiz iaşe edilir, yatırılır, sağlık giderleri ve yönetmelikle tespit edilecek ihtiyaçları Devletçe karşılanır. Polis memuru olarak eğitim görenlere ayrıca tayın bedeli ödenmez.

(Değişik sekizinci:23/11/2022-7422/10 md.) Polis memuru olarak eğitim görenler hariç, fakülte, polis meslek yüksekokulu ve ilk derece amirlik eğitimi öğrencilerine ayrıca harp okullarında bulunan askeri öğrencilere ödenen miktarda harçlık ödenir.

Öğrencilerin statülerinin gerektirdiği iş ve işlemler Başkanlıkça yürütülür.

(Değişik onuncu fıkra:27/3/2015-6638/37 md.) Fakültede eğitim alanlar eğitim süresinin iki katı, Polis Amirleri Eğitimi Merkezi, enstitü ve polis meslek yüksek okullarında, ilk derece amirlik eğitimi alanlar ile lisansüstü veya ön lisans eğitimi yapanlar (yabancı uyruklular hariç) altı yıl süreyle mecburi hizmetle yükümlüdürler.

(Değişik onbirinci fıkra:27/3/2015-6638/37 md.) Bunlardan mezun olup olmadığına bakılmaksızın mecburi hizmetle yükümlü olduğu süre içinde, istifa edenler veya ilişiğinin kesilmesini gerektiren bir suç işleyenler ya da sağlık sebebi hariç, başka herhangi bir sebeple ayrılanlar, yükümlülük sürelerinin eksik kısmı ile orantılı olarak kendilerine yapılmış olan öğretim masraflarını yasal faiziyle birlikte tazminat olarak ödemek zorundadırlar.

(Mülga onikinci fıkra: 27/3/2015-6638/37 md.)

(Mülga onüçüncü fıkra: 27/3/2015-6638/37 md.)

(Ek ondördüncü fıkra:23/11/2022-7422/10 md.) Fakülteyi veya ilk derece amirlik eğitimini başarı ile bitiren öğrenciler 3201 sayılı Kanunda belirlenen komiser yardımcısı rütbesinde ihtiyaç duyulan kadrolara atanırlar."

E. 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesi şöyledir:

Ek Madde 1 – (Ek: 27/3/2015-6638/41 md.) (Değişik: 23/11/2022-7422/12 md.)

Bu maddeyi değiştiren Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Polis Akademisi Başkanlığı bünyesinde İç Güvenlik Fakültesi kurulur ve üç ay içinde yapılacak atamalarla kadroları tamamlanır.

Bu Kanunla kurulu bulunan Polis Amirleri Eğitimi Merkezinde, lisans mezunu polis memurları ile bu maddeyi değiştiren Kanunun yürürlüğe

girdiği tarihten itibaren ihtiyaç duyulan uzmanlık alanlarındaki amir sınıfı personelin temini amacıyla, örgün eğitim veren üniversitelerin ***Genel Müdürlükçe belirlenecek*** *en az dört yıl süreli fakülte mezunlarından yapılacak* ***sınavda*** *başarılı olanlara ilk derece amirlik eğitimi verilir.* ***Bu merkezin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları, merkeze alınacak öğrencilerde aranacak şartlar, giriş sınavı ile eğitim-öğretime ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.****"*

F. 13. maddesiyle 5902 sayılı Kanun'a eklenen geçici 8. madde şöyledir:

"Denetçiliğe naklen atanma

GEÇİCİ MADDE 8- (Ek: 23/11/2022-7422/13 md.)

(1) Genel bütçe ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen ve belirli bir yetişme programı sonrası yeterlik sınavına tabi tutularak müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör kadrolarında yardımcılık veya stajyerlikte geçen süreler dâhil en az beş yıl görev yapmış olanlar arasından, yapılacak yazılı ***ve/veya sözlü*** *sınav sonucunda başarılı olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde durumlarına uygun Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi kadrolarına naklen atanabilirler. Bu şekilde atananların sayısı yediyi geçemez.*

(2) Bu maddeye göre atananların yardımcılık veya stajyerlik kadrolarında geçirdikleri süreler, Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçi Yardımcısı kadrolarında; müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör unvanlı kadrolarda geçirdikleri süreler Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi kadrolarında geçirilmiş sayılır."

G. 14. maddesiyle 6458 sayılı Kanun'a eklenen geçici 2. madde şöyledir:

"Denetçiliğe naklen atanma

GEÇİCİ MADDE 2- (Ek: 23/11/2022-7422/14 md.)

(1) Genel ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen ve belirli bir yetişme programı sonrası yeterlik sınavına tabi tutularak müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör kadrolarında yardımcılık veya stajyerlikte geçen süreler dahil en az beş yıl görev yapmış olanlar arasından, yapılacak yazılı ***ve/veya sözlü*** *sınav sonucunda başarılı olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten*

itibaren bir yıl içerisinde durumlarına uygun Göç İdaresi Başkanlığında denetçi kadrolarına naklen atanabilirler. Bu şekilde atananların sayısı yediyi geçemez.

(2) Bu maddeye göre atananların yardımcılık veya stajyerlik kadrolarında geçirdikleri süreler, Göç İdaresi Başkanlığındaki denetçi yardımcısı kadrolarında; müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör unvanlı kadrolarda geçirdikleri süreler Göç İdaresi Başkanlığındaki denetçi kadrolarında geçirilmiş sayılır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 16/2/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesiyle 442 Sayılı Kanun'a Eklenen 74/A Maddesinin (c) Fıkrasının (9) Numaralı Bendi ile (ç) Fıkrasının (6) Numaralı Bendinin İncelenmesi

1. (c) Fıkrasının (9) Numaralı Bendi

a. Anlam ve Kapsam

3. 442 sayılı Kanun'un 74/A maddesinde güvenlik korucularına verilecek disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve hâller düzenlenmiştir.

4. Anılan maddede fiilin niteliğine göre güvenlik koruculları hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları; uyarma, kınama, ücretten kesme ve görevden çıkarma şeklinde sayılmıştır. Maddenin (c) fıkrasının dava konusu (9) numaralı bendinde *toplu müracaat veya şikâyette bulunmak,* ücretten kesme cezasını gerektiren fiillerden biri olarak düzenlenmiştir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

5. Dava dilekçesinde özetle; güvenlik korucularının kamu görevlisi olduğu, bu sebeple anılan kişilere verilecek cezaların kanunla düzenlenmesi gerektiği, dava konusu kuralda yer alan *toplu* ibaresinin idarenin keyfî uygulamalarına neden olabilecek şekilde belirsiz olduğu, bu yönüyle kanunilik şartını taşımadığı, kuralla kişilerin dilekçe ve bilgi edinme haklarını, düşünce ve kanaat özgürlüklerini, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlükleri ile hak arama ve etkili başvuru haklarını kullanmalarının imkânsız hâle getirildiği, yine kural uyarınca uygulanan yaptırımla mülkiyet hakkına ölçüsüz bir sınırlama öngörüldüğü, kuralın kamu yararına yönelik olmadığı, çalışma barışının bozulmasına neden olacağı, Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş benzer düzenlemelere ilişkin iptal kararlarına rağmen kuralın ihdas edilmesinin kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 25., 26., 35., 36., 38., 40., 49., 70., 74., 90., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

6. Anayasa'nın 74. maddesinin birinci fıkrasında *"Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir."*; dördüncü fıkrasında da *"Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir."* denilmek suretiyle dilekçe ve bilgi edinme hakları anayasal güvence altına alınmıştır.

7. Anılan maddenin yedinci fıkrasında ise *"Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, … kanunla düzenlenir."* denilmek suretiyle bu haklara ilişkin düzenleme yapma yetkisi kanun koyucuya tanınmıştır.

8. Dilekçe hakkı, kişilerin kendileriyle veya kamuyla ilgili konularda talep ve şikâyetlerini yetkili makamlara iletebilmesini güvence altına almaktadır. Kişilerin kamu makamlarına seslerini duyurabilmesi amacına

hizmet eden dilekçe hakkı, hak arama özgürlüğünün en önemli araçlarından biridir (*Hasan Ercan*, B. No: 2015/54, 12/11/2019, § 41; *Ahmet Kılıçelli*, B. No: 2017/31069, 30/9/2020, § 43).

9. Bilgi edinme hakkı ise devletin elinde bulunan ve erişilebilir olmayan bilgi ve belgelere ulaşabilmeyi güvence altına almaktadır. Bilgi edinme hakkının konusu, resmî makamlarca tutulan ve kişinin kendisi hakkında olan veya olmayan verilere erişim talebi olabileceği gibi resmî makamlarca tutulan, kişinin kendisiyle ilgili olmayan ancak kamu yararı taşıyan konulardaki bilgiler de olabilir (*Yaman Akdeniz (2)* [GK], B. No: 2016/6815, 15/2/2023, §§ 43, 45).

10. Bilgi edinme hakkı, yönetilenlerin yönetenleri denetleyebilmesinin, dolayısıyla hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesinin önemli bir aracı olarak işlev görmektedir. Anılan hak, devletin demokratik niteliğinin geliştirilmesi ve bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması hususlarında önemli bir rol oynadığından demokratik hukuk devletinde vazgeçilmez bir niteliğe sahiptir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 168; E.2013/114, K.2014/184, 4/12/2014, § 37). Dolayısıyla dilekçe hakkı ile sıkı sıkıya bağlı bulunan bilgi edinme hakkı insan hak ve özgürlüklerinin ayrılmaz bir parçasıdır (AYM, E.2022/93, K.2024/9, 18/1/2024, § 22; *Ahmet Kılıçelli*, § 43).

11. Dava konusu kuralla güvenlik korucularının toplu müracaat veya şikâyette bulunma fiillerine disiplin yaptırımı olarak ücretten kesme cezası öngörülmek suretiyle dilekçe ve bilgi edinme haklarına sınırlama getirilmektedir.

12. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olması gerekir.

13. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

14. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde; kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

15. Kuralda, güvenlik korucularının müracaat veya şikâyetlerini *toplu* olarak yapmaları hâlinde aylık ücretlerinden 1/30 ila 1/8 arasında bir oranda kesinti yapılmak suretiyle ücretten kesme cezasının verileceği öngörülmüştür. Kuralla yaptırıma bağlanan *toplu müracaat veya şikâyette bulunma* fiilinin tanımına yer verilmemiştir. Bununla birlikte bu şekilde genel bir belirleme yapılması kuralın belirsiz olduğu ya da keyfîliğe karşı gerekli kanuni güvenceyi taşımadığı anlamına gelmemektedir. Bu durum kanun yapma tekniğinin doğasından kaynaklanmaktadır. Zira kanun hükümlerinin genel olması, somut olayın özelliğine göre değişen durumlara karşı tüm çözümleri bünyesinde barındırması, bir başka ifadeyle hükmün amacına uygun bir şekilde sonuca ulaştırabilecek herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Nitekim kanuni düzenlemelerde yoruma ihtiyaç duyulan alanların bırakılması da bu amaca hizmet etmektedir. Dolayısıyla kuralla hangi hâllerde hangi cezanın uygulanacağı hususunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Anayasa'nın 74. maddesinde bilgi edinme hakkının ve -yabancılarla ilgili özel düzenleme saklı kalmak şartıyla vatandaşlar bakımından- dilekçe hakkının kullanılabilmesi için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Öte yandan Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler

ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2020/47, K.2023/36, 22/2/2023, § 67).

17. Anayasa'nın 5. maddesinde *"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."* denilmektedir.

18. 442 sayılı Kanun'un 74. maddesinde güvenlik korucularının başta olağanüstü hâl ilanını gerektiren sebepler ve şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıktığı durumlar olmak üzere köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artabileceği her durumda görevlendirilebilecekleri, gerektiğinde güvenlik güçleriyle terörle mücadele kapsamında operasyonlara katılabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

19. Kuralın, icra ettikleri görevin niteliği gereği iç güvenlikle doğrudan ilişkili olan güvenlik korucularının belirli bir çalışma düzeni ve disiplin içerisinde hareket etmelerini, bu surette sunulan hizmetin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Kamu hizmetlerinin doğru ve güvenilir bir şekilde yürütülmesinin temin edilmesi, kamu düzeninin gerçekleştirilerek kişilerin ve toplumun refah, huzur ve güvenliğini sağlamaya hizmet etmektedir. Bu nedenle kamu düzeninin korunmasını hedeflediği anlaşılan kuralın anayasal anlamda meşru bir amaç taşıdığı açıktır.

20. Kuralla dilekçe ve bilgi edinme haklarına getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olması gerekir.

21. *Demokratik toplum düzeninin gerekleri* kavramı, öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların demokratik toplum düzeni bakımından zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. *Demokratik toplum düzeninin gerekleri*nden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir (AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31/5/2018, § 12).

22. Anayasa'nın 74. maddesinin temel işlevi kişilerin dilekçe ve bilgi edinme haklarının korunmasıdır. Nitekim bu haklar ile başta ifade özgürlüğü olmak üzere Anayasa'da güvence altına alınan diğer birçok temel hak ve özgürlük arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Yönetime karşı dilekçe ve şikâyetlerin bireysel veya toplu olarak bildirilmesinin, demokratik bir toplumda bazı sorunların çözümü için etkili bir yol olduğu, bu nedenle dilekçe hakkının, bir siyasal hak olarak tanınıp anayasal güvenceye kavuşturulduğu da açıktır (AYM, E.2008/111, K.2010/22, 28/1/2010). Bu kapsamda güvenlik koruculari da diğer kişiler gibi dilekçe ve bilgi edinme hakkından yararlanır.

23. Kamu hizmetlerinin yürütülmesindeki esas unsur hizmetin düzenli ve sürekli olarak sunulması olup bu bağlamda kurum içi disiplinin hayati bir öneme sahip olduğu şüphesizdir. Güvenlik koruculuğu da yerine getirilen fonksiyonun bir gereği olarak sıkı disiplin ve itaatin geçerli olduğu bir hizmet türüdür. Bu nedenle güvenlik korucularının diğer kamu görevlilerine nazaran faaliyetlerini daha katı bir disiplin içerisinde yerine getirmeleri kaçınılmazdır. Bu itibarla söz konusu faaliyeti icra edenlerin bazı külfet ve sorumluluklara katlanması ve diğer kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi tutulmaları gerekli görülebilir. Bu yönüyle güvenlik korucularının idari makamlar nezdindeki müracaat ve şikâyetlerinde birtakım usullerin öngörülmesi ve bunlara uyulmamasının disiplin yaptırımına bağlanması bu kapsamda değerlendirilebilir.

24. Bununla birlikte dilekçe ve bilgi edinme haklarının hak arama özgürlüğü yönünden önemi de gözetildiğinde bu haklarını kullanan kişilerin yaptırıma uğramasının ancak oldukça istisnai şartlarda mümkün olması gerekir.

25. Kuralda, hangi saik ile toplu hâlde müracaat veya şikâyette bulunulduğu, şikâyet veya müracaatın hukuki ve fiilî esası, üslubu, yorumlanma biçimi ve kamu kurumuna etkilerine dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle kuralda, toplu hâlde müracaat veya şikâyette bulunmanın yaptırıma bağlanmasında disiplin ve hiyerarşiyi bozmak suretiyle hizmetin sürekliliğini ya da düzenli bir şekilde yerine getirilmesini etkilemesi, devlet kurumunun itibarını zedelemesi, idareyi meşgul etme amacına yönelik olması, kamusal bir sırrı ifşa etmesi gibi yaptırımı zorunlu hâle getirebilecek nitelikte herhangi bir şart öngörülmemiştir.

26. Kuralla, herhangi bir istisna öngörülmeden güvenlik korucularının toplu hâlde müracaat veya şikâyette bulunmasına kategorik olarak yasak getirilmesi, anılan kişilerin Anayasa'da güvence altına alınan dilekçe ve bilgi edinme haklarını toplu olarak kullanmalarını imkânsız hâle getirmektedir.

27. Bu itibarla kuralla kamu düzeninin korunması amacına ulaşma bakımından dilekçe ve bilgi edinme haklarına getirilen sınırlamanın zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği, dolayısıyla sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu söylenemez.

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 74. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Rıdvan GÜLEÇ ve Muhterem İNCE *"Toplu şikâyette bulunmak"* yönünden bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın, Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 74. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 5. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 74. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 10., 25., 26., 35., 36., 38., 40., 49., 70., 90., 123., 128. ve 153. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

2. (ç) Fıkrasının (6) Numaralı Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

29. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralda yer alan devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunan yapıyı, oluşumu veya grupları ya da terör örgütlerini tespit etmeye yetkili merciin belirlenmediği, kural uyarınca kişilerin anılan gruplara üyelik, iltisak ya da irtibatının bulunup bulunmadığına yönelik kesin hükümle sonuçlanmış mahkeme kararının aranmadığı, kuralın bu hâliyle belirsiz ve öngörülemez olduğu, kanunilik şartını taşımadığı ve kamu yararına yönelik olmadığı, kuralla başta adil yargılanma hakkının güvenceleri olmak üzere masumiyet karinesinin, etkili başvuru hakkının ve çalışma hakkının ihlal edildiği, Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş benzer düzenlemelere ilişkin iptal kararlarına rağmen kuralın ihdas edilmesinin kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun

milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 14., 36., 38., 40., 49., 70., 90., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Bentte Yer Alan "*…üyeliği, mensubiyeti,…*" İbaresi

30. 442 sayılı Kanun'un 74/A maddesinin (ç) fıkrasının (6) numaralı bendinde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, iltisakı veya irtibatı bulunan güvenlik korucularının görevden çıkarılacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan bentte yer alan "*…üyeliği, mensubiyeti,…*" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

31. Öncelikle terör örgütlerine *üyelik ve mensubiyet* kavramlarıyla kişilere yönelik suç isnadında bulunulup bulunulmadığı değerlendirilmelidir. Terör örgütüne üye olmak -kanundaki tanımıyla suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olmak- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında suç olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarında güvence altına alınan masumiyet karinesi kapsamında incelenmesi gerekmektedir (AYM, E.2018/75, K.2021/61, 22/9/2021, § 54; E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 222).

32. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında *"Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."* şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde de herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anılan maddeye adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (*Adem Hüseyinoğlu*, B. No: 2014/3954, 15/2/2017, § 33).

33. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonucunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmektedir. Söz konusu karineye uygun hareket edilmesi hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu idareleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz.

34. Masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır. Güvencenin dava konusu kuralla da ilişkili olan ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında açıklamalarda bulunulmamasını, suçluymuş gibi hakkında herhangi bir işlem tesis edilmemesini gerektirir. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunulmamasını, işlem tesis edilmemesini gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (bazı farklarla birlikte bkz. *Galip Şahin*, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

35. Kural; terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara *üye* veya *mensup* olan güvenlik korucularının görevle olan ilişiklerinin kesilmesini öngörmektedir. Kural uyarınca görevden çıkarma şeklindeki idari yaptırımın uygulanabilmesi için güvenlik korucuları hakkında adli sürecin başlaması gerekmediği gibi bu kişilerin ceza mahkemesince kesin hükümle mahkûm edilmiş olması şartı da aranmamaktadır. Görevden çıkarma işlemi için güvenlik korucularının anılan yapılara *üye* veya *mensup* olduklarına dair değerlendirmenin idare tarafından yapılması yeterli görülmektedir. Bu durum masumiyet karinesinin birinci boyutunu oluşturan ve bir kimsenin suçlu olduğu kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla tespit edilene kadar ona suçlu gibi muamele edilemeyeceğine ilişkin güvenceyle bağdaşmamaktadır.

36. Nitekim Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında da devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum, grup veya terör örgütlerine üyeliği veya mensubiyeti bulunanların kamu görevinden çıkarılmasını öngören düzenlemelerin terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü *üyesi* veya *mensubu* olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebileceğini, dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kuralların masumiyet karinesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 58 ; E.2018/75, K.2021/61, 22/9/2021, § 58; E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 226; E.2018/80, K.2022/136, 9/11/2022, § 12; E.2018/84, K.2022/132, 9/11/2022, § 12). Anılan kararlarda ayrıca Anayasa'nın 15. maddesinde olağanüstü hâl şartlarında dahi masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağının hükme bağlandığı belirtilmiştir.

37. Bu itibarla kural kapsamında, haklarında kesin bir mahkûmiyet kararı verilmediği hâlde kişilerin idare tarafından suçlu kabul edilmesi masumiyet karinesine aykırılık oluşturmaktadır.

38. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 14., 40., 49., 70., 90., 123., 128. ve 153. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

ii. Bendin Kalan Kısmı

39. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesi yönünden de incelenmiştir.

40. Kuralda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı veya irtibatı bulunan güvenlik korucularının görevden çıkarılacağı öngörülmektedir.

41. Anayasa'nın *"Özel hayatın gizliliği"* başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme*

hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." hükmü yer almaktadır.

42. Anayasa'nın anılan maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı bir yönüyle özel hayatın gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, bir başka ifadeyle kişinin özel hayatında yaşananların yalnız kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken diğer yönüyle resmî makamların özel hayata müdahale edememesi yani kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına almaktadır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 69).

43. Anayasa Mahkemesi kararlarında; özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkının kişinin çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını içerdiği, kişilerin mesleki hayatları ile özel hayatları arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu, kişinin mesleği ile ilgili tasarrufların özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 36; *Bülent Polat* [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 62).

44. Meslek hayatı ve buna bağlı kazanımlar ile sosyal statüyü etkileyen bir düzenlemenin sebep unsurunu özel hayata ilişkin davranışlar oluşturmamakla birlikte söz konusu düzenleme, sonuçları itibarıyla kişilerin özel hayatını önemli ölçüde etkileyebilir (AYM, E.2018/159, K.2019/93, 24/12/2019, § 16).

45. Bununla birlikte özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanmayan ve kişilerin mesleki hayatlarına ya da sosyal statülerine yönelik müdahaleler ya da tedbirler içeren her durumun doğrudan doğruya özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu türden müdahalelerin konu olduğu süreçler özel hayata saygı hakkının incelenmesini ve güvencelerinin harekete geçirilmesini sağlamaya elverişli olmalıdır. Mesleki hayata ve sosyal statüye yönelik olarak gerçekleştirilen müdahalelerin ya da alınan tedbirlerin kişilerin sosyal yaşamlarına ve çevreleriyle kuracakları iletişime, dolayısıyla özel hayatlarına dolaylı da olsa bir etkisinin olacağı öngörülebilir olsa da bu kapsamdaki gerçekleşmiş ya da gerçekleşmesi muhtemel etkinin meselenin özel hayata saygı hakkı kapsamında ele alınmasını gerekli kılacak ölçüde ciddi ve asgari bir ağırlık düzeyinde olduğunun ortaya konulması gerekir (bazı farklarla birlikte bkz. *C.A. (3)* [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 93).

46. Bu çerçevede özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata ve sosyal statüye yönelen müdahalelerin ya da tedbirlerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için muhataplarının özel hayatları üzerinde ciddi etkisinin olması veya bu düzeyde bir etkinin doğmasının muhtemel olması gerekir. Bu türden bir meselenin özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesini gerekli kılan asgari ağırlık düzeyinde olup olmadığının değerlendirilmesinde kişinin iç dünyasında, sosyal çevresinde ve itibarında meydana gelen etkinin derecesi ile mesleki hayata yönelik müdahalelerin ya da tedbirlerin nedenlerine ilişkin hususlar dikkate alınmalıdır (bazı farklarla birlikte bkz. *C.A. (3)*, § 94).

47. Kural uyarınca güvenlik korucularının terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisaklı veya irtibatlı oldukları gerekçesiyle görevden çıkarılmalarının meslek ve sosyal hayatlarında üçüncü kişilerle kuracakları ilişkiler ve itibarları üzerinde ciddi etkiler oluşturacağı, anılan kişilerin bu durumdan duyacağı üzüntü ve ızdırabın özel hayata ilişkin değerlere temas ettiğini kabul etmek gerekir (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/77, K.2023/105, 31/5/2023, § 280).

48. Bu çerçevede kuralla Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getirilmektedir.

49. Kuralda yer alan *terör örgütü* kavramı 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasında cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyet'in niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyet'in varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve özgürlükleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amaçlarına yönelik olarak suç işlemek üzere kurulmuş örgütler olarak tanımlanmıştır. Bu itibarla kuralda *terör örgütü* kavramının belirsiz ve öngörülemez olduğu söylenemez.

50. Kurala yer alan *"…Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen…"* ibaresinde geçen *millî güvenlik* kavramının doktrin, uygulama ve yargı kararlarıyla zaman içinde anlam kazandırılarak genel çerçevesi belirlenmiş ve içeriği somutlaştırılmıştır (benzer yönde

değerlendirme için bkz. AYM, E.2011/44, K.2012/99, 21/6/2012; E.2013/84, K.2014/183, 4/12/2014). Bu nedenle anılan kavramda herhangi bir belirsizlik bulunmamaktadır.

51. Devletin millî güvenliğine karşı icra edilecek faaliyetler ise faaliyetin türü, amacı ve niteliğine göre farklılık gösterebilir. Dolayısıyla millî güvenliğe karşı olan faaliyetin önceden belirlenmesi zordur. Bu nedenle kanun koyucunun somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri hükmün bünyesinde barındıran genel bir belirleme yaparak devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı veya irtibatlı olan güvenlik korucuları hakkında görevden çıkarma şeklinde idari yaptırım öngördüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla anılan kavramda belirsizlik olduğu söylenemez.

52. Öte yandan kanun koyucu, herhangi bir istisnaya yer vermeksizin, millî güvenliğe karşı faaliyette bulunma amacı taşıyan her türlü yapı, oluşum veya grubun kuralın kapsamında bulunduğunu da tereddüde yer vermeyecek şekilde hüküm altına almıştır. Kural uyarınca bir yapı, oluşum veya grubun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu ve güvenlik korucularının da bu yapı, oluşum veya grupla irtibat veya iltisakı bulunduğu somut olayın özelliğine göre kanuna dayalı olarak idare tarafından belirlenecek ise de idarenin bu işlemi mahkeme tarafından denetleneceğinden idare tarafından bir yapı, oluşum veya grupla ilgili yapılacak belirlemenin hukuka uygunluğu ve bu bağlamda güvenlik korucusunun fiilinin nihai olarak kapsamı kanuna dayalı olarak yargı kararıyla ortaya konulacaktır (*terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak* ibaresinin belirliliği ilgili olarak benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 186).

53. Kuralda yer alan *iltisak* ve *irtibat* kavramları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararında, *iltisaklı* kavramının kavuşan, bitişen, birleşen; *irtibatlı* kavramının ise bağlantılı anlamına geldiğini, bu ibarelerin genel kavram niteliğinde olduğunu, objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 30, 31). Dolayısıyla kapsam ve sınırlarının tespiti mümkün olan söz konusu ifadelerin de belirsiz olduğu söylenemez.

54. Diğer yandan anılan kavramların, içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabilmesi de mümkündür. Olağan dönemde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir temele sahip bulunması esasının benimsenmesi, kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucudur (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 31, 32).

55. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olma durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 33).

56. Kuralda öngörülen fiile karşı uygulanacak yaptırımın da açıkça gösterildiği gözetildiğinde kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belirli olduğu, bu kapsamda kuralın kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

57. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörülmüş yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan idari yaptırımlardır. Kamu hizmeti yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış; bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür (AYM, E.2018/30, K.2018/94, 25/9/2018, § 16; E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 12).

58. Terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle güvenlik koruculari hakkında görevden çıkarma şeklinde disiplin cezası uygulanmasını öngören kuralın millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanarak buna ilişkin hizmetlerin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 513).

59. Terör örgütleri veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olan güvenlik korucularının görevlerine devam etmesinin kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleyebilecek veya zorlaştırabilecek nitelikte olduğu açıktır. Dolayısıyla anılan kişilerin görevden çıkarılmaları suretiyle millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin düzenli ve

sürekli olarak yürütülmesini amaçlayan kuralın demokratik bir toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya yönelik olmadığı söylenemez.

60. Kuralla kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ölçülü de olması gerekir.

61. Ölçülülük ilkesi ise *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir.

62. İç güvenlikle doğrudan ilişkili bir görev icra eden güvenlik korucularından terör örgütleri veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olanların görevden çıkarılmalarının yukarıda açıklanan meşru amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

63. Kural kapsamında idare tarafından görevden çıkarma cezası uygulanırken izlenecek usul ve esas alınacak ölçütlerin orantılılık incelemesinde dikkate alınması gerekir.

64. Kural uyarınca görevden çıkarmaya esas alınan fiillerin *irtibat ve iltisak* kapsamında bulunup bulunmadığının tespitinde idarenin takdir yetkisi bulunmakla birlikte bu yetki sınırsız nitelikte değildir. Kuralda temel ölçüt olarak öngörülen, *kavuşan, bitişen, birleşen* anlamına gelen *iltisaklı* kavramı ile iki unsur arasında ilişki sağlamayı ifade eden *irtibatlı* kavramları arasında derece/aşama ve yoğunluk olarak fark bulunsa da kural bağlamında söz konusu kavramların terör örgütü veya benzeri yapıların düşünce ve amacının benimsenerek hareket edilmesi ya da farklı nedenlerle de olsa söz konusu örgüt ya da yapının faaliyetleriyle ilgili ve uyumlu davranışlarda bulunulması anlamına geldiği açıktır. Başka bir ifadeyle kural kapsamında görevden çıkarılmayı gerektiren fiillerin, millî güvenliğe aykırı faaliyette bulunan örgüt veya oluşumların düşünce ve amacının içselleştirildiği ya da olağanlaştırıldığı sonucunu doğurmaya elverişli olması gerekir.

65. Diğer yandan irtibatlı ve iltisaklı olma hususu, somut olarak ispatlanabilir olay ve olgulara dayanmalıdır. Kural uyarınca güvenlik

koruculları hakkında görevden çıkarma şeklinde disiplin cezası uygulanırken idarenin sübjektif, soyut, tahmine, varsayıma ya da olgusal temellerden yoksun çıkarımlara dayalı olarak yapacağı değerlendirmelerin keyfî uygulamalara yol açabileceği ortadadır. Başka bir ifadeyle irtibat ve iltisaka esas alınan fiillerin varlığı (gerçeklik) ile bunların hakikaten irtibat ve iltisak boyutunda olduğunun (hukuksal nitelendirme) objektif ve kabul edilebilir gerekçelerle ortaya konulması gerekmektedir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, §§ 524, 525).

66. 442 sayılı Kanun'un 74/C maddesinde güvenlik korucularının disiplin işlemlerine ilişkin olarak bu Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun hükümlerinin uygulanacağı öngörülmektedir. Buna göre hakkında görevden çıkarma cezası uygulanması talep edilen güvenlik korucularına ilişkin -657 sayılı Kanun'un 125. ve devamı maddeleri uyarınca- haklarındaki isnatlara cevap verme ve bunlara karşı delil sunma imkânının tanındığı bir soruşturma sürecinin yürütüleceği ve bu süreç neticesinde somut olgu ve olaylar çerçevesinde iddia, savunma ve deliller tartışılarak ulaşılan sonucun dayandığı maddi ve hukuki temelleri gösteren gerekçelerin açıklanarak disiplin cezasının uygulanabileceği anlaşılmaktadır. Verilen karara karşı idari makamlara itiraz yolu öngörüldüğü gibi yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirilmediğinden kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınabilmesi de mümkündür.

67. Buna göre Kanun'da ve Kanun'un atıfta bulunduğu 657 sayılı Kanun'da kuralın amacı dışında keyfî olarak uygulanmasını önleyecek yasal güvencelere yer verildiğinden kuralla ulaşılmak istenen meşru amaç ile bireyin özel hayatına yapılan sınırlama arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına orantısız, dolayısıyla ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

68. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 5., 36., 38., 40. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususlar Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri kapsamında ele alınmış olduğundan Anayasa'nın 2., 5., 36., 38., 40. ve 128. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 10., 14., 49., 70., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 4. Maddesiyle 3201 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 31. Maddenin Üçüncü Fıkrasında Yer Alan *"...Emniyet Genel Müdürlüğünce belirlenir."* İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

69. 3201 sayılı Kanun'un geçici 31. maddesinde emniyet hizmetleri sınıfında devlet memuru olarak görev yapmaktayken memuriyetle ilişiği kesinlere dair düzenleme yapılmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında Emniyet Genel Müdürlüğü eğitim ve öğretim kurumlarına girişte aranan sağlık şartlarını taşımadıkları gerekçesiyle eğitim ve öğretim kurumlarından ilişiği kesilenlerden, yargı kararına istinaden eğitim ve öğretime devam ederek mezun olan ve polis memuru veya polis amiri rütbesiyle emniyet hizmetleri sınıfına atanan ancak sonrasında sağlık sebeplerine dayanan yargı kararı gereğince devlet memurluğundan ilişiği kesilmiş olanların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Emniyet Genel Müdürlüğüne başvurmaları hâlinde genel idare hizmetleri sınıfında durumlarına uygun ünvana atamalarının yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

70. Maddenin ikinci fıkrası uyarınca bu madde kapsamında yapılacak atamalarda 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinde öngörülen devlet memurluğuna alınacaklarda aranan genel ve özel şartlar ile emniyet hizmetleri sınıfı dışında kalan diğer hizmet sınıflarına açıktan yapılacak atamalar için belirlenmiş olan sağlık şartlarına uygunluk aranacaktır.

71. Maddenin üçüncü fıkrasında da devlet memurluğuna bu madde kapsamında yapılacak olan açıktan atama işlemleri ile ilgili diğer usul ve esasların Emniyet Genel Müdürlüğünce belirleneceği öngörülmüş olup anılan fıkrada yer alan *"…Emniyet Genel Müdürlüğünce belirlenir."* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

72. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın da yer aldığı geçici madde uyarınca ataması yapılacak kişilerin kamu görevlisi olduğu, bu kişilerin atamalarına ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği, kuralda atamaya ilişkin temel ilkeler ortaya konulmaksızın ve herhangi bir çerçeve çizilmeksizin usul ve esasları belirleme yetkisinin idarenin

düzenleyici işlemlerine bırakıldığı, kuralın bu hâliyle kanunilik şartını sağlamadığı, kuralla kişiler bakımından çalışma hakkının kullanılması için gerekli ortam ve fırsat eşitliğinin sağlanamayacağı ve çalışma barışının bozulacağı, kuralın kamu yararına da yönelik olmadığı, Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş benzer düzenlemelere ilişkin iptal kararlarına rağmen kuralın ihdas edilmesinin kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 49., 70., 90., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

73. Anayasa'nın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."* denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması *"demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum"* olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede *"Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır."* denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesidir (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15).

74. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi; sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu işlemler bakımından kural olarak kanun koyucunun genel ifadelerle yürütme organını yetkilendirmesi yeterli olmakla birlikte Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda genel ifadelerle yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturabilmektedir. Bu nedenle Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin konulması ve memurların atanması, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir. Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel

kuralları saptadıktan sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin türevsel nitelikteki işlemlerine bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

75. Anayasa'nın 70.maddesinde *"Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir./Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez*." hükmü yer almaktadır.

76. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ise memurların ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hak ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilerek memur ve kamu görevlilerinin özlük haklarında *kanuni düzenleme ilkesi*ne yer verilmiştir. Bu ilke düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmekte olup bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin hususların belirlenmesi hususunda yürütme organına yetki verilmesi, söz konusu ilkeye aykırılık oluşturmaz.

77. Kamu görevlileri ile kamu yönetimleri arasındaki hizmet ilişkileri kural tasarruflarla düzenlenmektedir. Kamu personeli, belirli bir statüde, nesnel kurallara göre hizmet yürütmekte, o statünün sağladığı aylık, ücret, atanma, yükselme, nakil gibi kimi öznel haklara sahip olmaktadır. Kamu hizmetine girişin ve hizmet içinde yükselmenin şartları, statü hukukunun gereği olarak kanunlarla belirlenmektedir. Bu durum Anayasa'nın kamu hizmetine girme hakkının düzenlendiği 70. maddesi ile kamu hizmeti görevlileriyle ilgili genel ilkelerin düzenlendiği 128. maddesinden kaynaklanan bir zorunluluktur. Kanun koyucu, statü hukuku çerçevesinde yürütülen memuriyet hizmetine girmeye, yükselmeye, memuriyetin sona ermesine vb. hususlara ilişkin koşulları anayasal ilkelere uygun olarak belirleme yetkisine sahiptir. Kişilerin ise kanunlarla öngörülen bu statüye girip girmemek konusunda tercihte bulunma hakları vardır (AYM, E.2015/98, K.2016/35, 5/5/2016, § 11).

78. 3201 sayılı Kanun'un dava konusu kuralın da yer aldığı geçici 31. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında sağlık sebeplerine dayalı olarak yargı kararı gereğince devlet memurluğundan ilişiği kesilmiş olanların atanmasına ilişkin şartlar belirlenmiştir. Kuralın da yer aldığı üçüncü fıkrada ise atama için öngörülebilecek diğer usul ve esasları belirleme yetkisi Emniyet Genel Müdürlüğüne bırakılmıştır.

79. Bu bağlamda genel idare hizmetleri sınıfına atanabilmek için anılan maddede belirtilen şartları sağlayanların atama işlemlerindeki usul ve esasların idare tarafından düzenlenebilmesi mümkündür. Ancak bu usul ve esaslar geçici 31. maddede belirtilen şartlara aykırı veya bu şartları etkisiz hâle getirecek nitelikte olamayacaktır. Bu yönüyle kuralın da yer aldığı maddede sağlık sebeplerine dayalı olarak yargı kararı gereğince devlet memurluğundan ilişiği kesilenlerin, genel idare hizmetleri sınıfında durumlarına uygun ünvana atamalarının yapılmasına ilişkin temel ilkeler ile yasal çerçevenin kanunla belirlendiği, ancak belirlenen bu şartlar dışında talepte bulunanların durumlarına göre çalışacakları birimin tespitinde başkaca şartların da aranmasının gerekebileceği, bunların ise uzmanlık, idare tekniği ve görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili hususlar olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralla idareye anılan diğer usul ve esasları düzenleme yetkisi verilmesinde kanuni düzenleme ilkesi ile yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

80. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7., 70. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususlar, Anayasa'nın 7., 70. ve 128. maddeleri kapsamında ele alınmış olduğundan Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 13., 49., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 6. Maddesiyle 2692 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 15. Maddenin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

81. Dava dilekçesinde özetle; Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin kamu görevlisi olduğu, bu kişilerin özlük işleri kapsamında kalan görevin icrasında ve görev dışı zamanlarda uyulması gereken kuralların ve diğer hususların genel çerçevesinin kanunla çizilmesi gerektiği, bu hususun dava konusu kuralla idarenin düzenleyici işlemlerine bırakıldığı, kuralın bu yönüyle maddi anlamda kanunilik şartını sağlamadığı ve kamu yararına yönelik olmadığı, kuralda yer alan görev dışı zamanların doğrudan kişilerin özel hayatını konu edindiği, görev içindeki zamanların ise özel hayatla ilgili olabileceği ve özel hayatı sınırlayan düzenlemelerin kanunla yapılması

gerektiği, kuralın çalışma hakkına kanuni olmayan ve ölçüsüz müdahalede bulunulabilmesine imkân tanıdığı ve çalışma barışını bozduğu, Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş benzer düzenlemelere ilişkin iptal kararlarına rağmen kuralın ihdas edilmesinin kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 17., 20., 38., 49., 70., 90., 123., 124., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

82. Dava konusu kuralda Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin görevinin icrasında ve görev dışı zamanlarda uymaları gereken kuralların ve diğer hususların İçişleri Bakanlığı (Bakanlık) tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

83. Kuralla düzenlenmesi yönetmeliğe bırakılan hususların Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin özlük işlerine ilişkin olduğu gözetildiğinde Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca bu alanda yapılacak düzenlemelerde temel ilkelerin kanunla konulması ve çerçevenin kanunla çizilmesi gerekir.

84. Kuralda görev içinde veya görev dışında uyulacak kuralların esaslarının, şartlarının ve kapsamının neler olduğu konusunda etkili bir yargısal denetime imkân sağlayacak şekilde kanuni çerçeve belirlenmeksizin bu konudaki düzenlenmenin tamamıyla yönetmeliğe bırakılması öngörülmektedir.

85. Ayrıca kuralda Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikte Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin uyması gereken kuralların yanı sıra *"…ve diğer hususlar…"* ibaresine yer verilmek suretiyle anılan personelle ilgili belirsiz bir alanda yönetmelik çıkarılması mümkün hâle getirilmiştir. Başka bir ifadeyle kanun ile idari düzenleyici işlemler arasındaki fark fiilî olarak ortadan kaldırılmıştır. Bu itibarla kural kamu görevlilerinin özlük işlerinin kanunla belirlenmesi yönündeki ilkeyle bağdaşmadığı gibi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır.

86. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 13. ve 20. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 17., 38., 49., 70., 90., 123., 124. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 8. Maddesiyle 2803 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 20. Maddenin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

87. Dava dilekçesinde özetle, kuralın 7422 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle 2692 sayılı Kanun'a eklenen ek 15. maddeye yönelik gerekçelerle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 17., 20., 38., 49., 70., 90., 123., 124., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

88. Dava konusu kuralda Jandarma Genel Komutanlığı personelinin görevinin icrasında ve görev dışı zamanlarda uymaları gereken kuralların ve diğer hususların Bakanlık tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

89. 7422 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle 2692 sayılı Kanun'a eklenen ek 15. maddenin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

90. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 13. ve 20. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 17., 38., 49., 70., 90., 123., 124. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

D. Kanun'un 10. Maddesiyle 4652 Sayılı Kanun'un 15. Maddesinin Değiştirilen Altıncı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

91. 4652 sayılı Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrasında anılan Kanun'un amacının; Türk Polis Teşkilâtının en yüksek öğretim kurumu olan Polis Akademisi (Akademi) ve bağlı fakülteler, enstitüler ile polis meslek

yüksek okullarındaki yüksek öğretim ile ilgili amaç ve ilkeleri belirlemek, bu okulların teşkilâtlanmasını, görev ve sorumluluklarını, eğitim-öğretim, araştırma, yayın, öğretim elemanları ve öğrenciler ile ilgili esasları düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

92. Kanun'un *"Tanımlar"* başlıklı 2. maddesinin birinci fıkrasının (n) bendinde fakülte; lisans düzeyinde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan; kendisine birimler bağlanabilen yüksek öğretim kurumu olarak tanımlanmıştır.

93. 15. maddede fakültenin öğrenci kaynağı, öğrencilerin istihkakları, özlük işlemleri ve mecburi hizmet yükümlülükleri düzenlenmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasına göre fakültenin esas öğrenci kaynağı, sınavların yapıldığı yıl 1 Ocak tarihi itibarıyla yirmi iki yaşından gün almamış lise ve dengi okulların mezunlarıdır. Yine anılan fıkra uyarınca polis meslek yüksek okullarından dikey geçiş ile de fakülteye öğrenci alınabilir.

94. Söz konusu maddenin dava konusu altıncı fıkrası uyarınca Akademiye alınacak öğrencilerin nitelikleri, giriş usul ve esasları ile polis meslek yüksek okullarından dikey geçiş yapılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenecektir. Kanun'un 30. maddesine göre anılan yönetmelik Bakanlıkça çıkarılacaktır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

95. Dava dilekçesinde özetle; Emniyet Teşkilatının memur, amir ve yönetici ihtiyacını karşılayacak olan Akademiye alınacak öğrencilerin niteliklerinin, giriş usul ve esasları ile polis meslek yüksekokullarından dikey geçiş yapılmasına ilişkin usul ve esasların kanunla belirlenmesi gerektiği, kuralla bu hususların idarenin takdir yetkisine bırakıldığı, kuralın bu hâliyle kanunilik ilkesine aykırı olduğu ve kamu yararına yönelik olmadığı, kural uyarınca Akademide eğitim ve öğrenim görme yeterliliğine sahip olmayan kimselerin öğrenci olmasına imkân tanınmasının yükseköğretim kurumlarının özerkliği ilkesiyle de bağdaşmadığı, Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş benzer düzenlemelere ilişkin iptal kararlarına rağmen kuralın ihdas edilmesinin kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 49., 70., 90., 123., 124., 128., 130. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

96. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 42. maddesi yönünden de incelenmiştir.

97. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında *"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."* denilmek suretiyle eğitim ve öğrenim hakkı herkes yönünden güvence altına alınmıştır.

98. Anılan hak, kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin ilk, orta ve yükseköğrenim seviyelerini de kapsar (*Sara Akgül* [GK], B. No: 2015/269, 22/11/2018, § 120; *Hikmet Balabanoğlu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 28; *İhsan Asutay*, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 34).

99. 4652 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının (l) bendine göre Akademi, Emniyet Teşkilâtının memur, amir ve yönetici ihtiyacını karşılamak üzere ön lisans, lisans, lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan, bünyesinde fakülte, enstitü ve polis meslek yüksek okulları bulunan bilimsel özerkliğe sahip bir yüksek öğretim kurumudur.

100. Eğitim ve öğrenim hakkı, devlete kişilerin eğitim ve öğrenim almasını engellememe ödevini yüklemektedir. Anılan hak belirli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumlarına erişimin sağlanmasını ve bu eğitim kurumlarına devam edebilmeyi teminat altına almaktadır.

101. Anayasa'nın söz konusu maddesinin ikinci fıkrasında ise öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip düzenleneceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı, hakkın kapsamını ve sınırlarını belirleme yetkisinin kanun koyucuya ait olduğu hükme bağlanmıştır.

102. Anılan Kanun'un kuralın da yer aldığı 15. maddesinin on dördüncü fıkrası uyarınca fakülteyi veya ilk derece amirlik eğitimini başarı ile bitiren öğrencilerin 3201 sayılı Kanun'da belirlenen komiser yardımcısı rütbesinde ihtiyaç duyulan kadrolara atanacaklarının öngörülmesi, akademi öğrencilerinin daimi ve sabit kamu hizmetleri kadrosunda yer alan, bürokratik hiyerarşi içerisinde bulunan ve devletten maaş alan görevliler oldukları anlamına gelmediğinden öğrencilik statüsüne kabul edilecek kişilerle ilgili düzenlemelerin memur ve kamu görevlilerinin statülerini düzenleyen anayasal ilkeler kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır

(polis meslek eğitim merkezleri ile ilgili benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2005/42, K.2006/27, 23/2/2006).

103. Akademide öğrenim görebilecek kişilerin nitelikleri ile Akademiye giriş usul ve esaslarının belirlenmesine ilişkin hususlarda idareye düzenleme yetkisi tanıyan kural eğitim ve öğrenim hakkını sınırlamaktadır. Anılan hakka yönelik sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi gereğince kanuna dayalı olması gerekir.

104. 4652 sayılı Kanun'un 15. maddesinde ise yalnızca fakültenin esas öğrenci kaynağının ve bu kişilerde aranacak yaş şartının belirlendiği, bunun haricinde bir düzenlemeye yer verilmediği, kuralla öğrencilerin niteliklerinin, giriş usul ve esasları ile polis meslek yüksek okullarından dikey geçiş yapılmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceğinin belirtilmesi suretiyle bu hususlarda düzenleme yapma yetkisinin tümüyle idareye bırakıldığı ancak bunlara ilişkin temel ilkelerin kanunda belirlenmediği ve yasal çerçevenin çizilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralla eğitim ve öğretim hakkına yönelik sınırlamanın kanunilik unsurundan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

105. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 42. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 42. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 7. ve 124. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 49., 70., 90., 123., 128., 130. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

E. Kanun'un 12. Maddesiyle 4652 Sayılı Kanun'un Değiştirilen Ek 1. Maddesinin İkinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ve *"...sınavda..."* İbareleri ile İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* İbaresi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

106. Dava dilekçesinde özetle; Polis Amirleri Eğitimi Merkezinde (PAEM) eğitime tabi tutulacak kimselerin Emniyet Teşkilatının amir sınıfı

personel ihtiyacını karşılayacağı, bu sebeple anılan kimselerin adaylık süreci, kadro ihdası, ataması, görevlendirilmesi, niteliği, görev ve yetkisi, aylık ve ödeneği ile diğer özlük haklarının kanunla düzenlenmesi gerektiği, dört yıllık fakülteden mezun olma şeklindeki mesleğe kabulün ön şartında yer alan fakültenin belirlenmesinin idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılmasının belirlilik ve öngörülebilirlik şartını sağlamadığı, bu itibarla dava konusu kuralın kanunilik şartını sağlamadığı, kamu yararına yönelik olmadığı, aynı şartları taşıyan fakat fakültelerden mezun olan kişiler arasında idare tarafından ayrımcılık yapılmasına neden olabileceği, kural uyarınca PAEM'de eğitim ve öğrenim görme yeterliliğine sahip olmayan kimselerin öğrenci olmasına imkân tanınmasının yükseköğretim kurumlarının özerkliği ilkesiyle de bağdaşmadığı, kuralla istekliler bakımından çalışma hakkının kullanılması yönünden gerekli ortam ve fırsat eşitliğinin sağlanamayacağı ve çalışma barışının bozulacağı, benzer düzenlemelere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş iptal kararlarına rağmen kuralın ihdas edilmesinin kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 49., 70., 90., 123., 128., 130. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

107. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 42. maddesi yönünden de incelenmiştir.

108. 4652 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin birinci fıkrasında Akademi Başkanlığı bünyesinde İç Güvenlik Fakültesinin kurulması ve kuruluşundan itibaren üç ay içinde yapılacak atamalarla kadrolarının tamamlanması öngörülmektedir.

109. Anılan maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde ise PAEM'de, lisans mezunu polis memurları ile bu maddeyi değiştiren 7422 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ihtiyaç duyulan uzmanlık alanlarındaki amir sınıfı personelin temini amacıyla, örgün eğitim veren üniversitelerin Emniyet Genel Müdürlüğünce (Genel Müdürlük) belirlenecek en az dört yıl süreli fakülte mezunlarından yapılacak sınavda başarılı olanlara ilk derece amirlik eğitiminin verileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu cümlede yer alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

110. PAEM'in bir yükseköğretim kurumu olduğu dikkate alındığında anılan kurumda öğrenim görecek kişilerin mezun olması gereken fakültelerin belirlenmesine ilişkin olarak idareye düzenleme yetkisi tanınması suretiyle idarenin belirlediklerinin dışında kalan fakültelerden mezun olan kişilerin PAEM'e erişimleri kısıtlanmıştır. Bu nedenle kural eğitim ve öğrenim hakkını sınırlamaktadır.

111. Anılan Kanun'un ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde Genel Müdürlükçe belirlenebilecek fakültelerin örgün eğitim veren üniversitelerin bünyesinde ve en az dört yıl süreli olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca kural uyarınca yapılacak belirlemenin Genel Müdürlükte ihtiyaç duyulan amir sınıfının yetiştirilmesine yönelik olacağı ve bu ihtiyaç dışında bir belirlemenin yapılamayacağı da açıktır. Bu yönüyle kuralla PAEM'de eğitim görebilecek öğrencilerin mezun olması gereken fakültelerin hangileri olacağına dair temel ilke ve esaslar ile yasal çerçevenin kanunla belirlendiği ancak belirlenen bu nitelikler çerçevesinde idare tekniği yönünden gelişen ve değişen şartlara göre belirleme yapılması gerekebileceği gözetilerek idareye düzenleme yetkisinin tanındığı görülmektedir.

112. Diğer yandan kural uyarınca yapılacak belirlemenin ihtiyaç duyulan amir sınıfını yetiştirmeye yönelik olduğunun keyfî uygulamalara yol açmayacak şekilde ve nesnel gerekçelerle idare tarafından ortaya konulması gerekir. Kurala göre idare tarafından yapılacak bu belirlemeye karşı yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlamanın getirilmediği gözetildiğinde kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınması ve bu yöndeki uygulamanın hukuka uygunluğunun yargı kararıyla denetlenmesi de mümkündür. Bu itibarla kuralın keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve kanunilik ilkesiyle çelişmediği sonucuna ulaşılmıştır.

113. PAEM'de öğrenim görebilecek kişilerin Genel Müdürlük tarafından belirlenen fakültelerden mezun olanlarla sınırlandırılmasının ihtiyaç duyulan uzmanlık alanlarındaki amir sınıfı personelin temini amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. İhtiyaç duyulan uzmanlık alanlarındaki amir sınıfı personelin temini amacıyla, PAEM'de eğitim görebilecek kişilerin ancak idare tarafından belirlenen fakültelerden mezun olanlarla sınırlandırılmasının anayasal açıdan meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca eğitim hakkının kapsamı konusunda kanun koyucunun haiz olduğu takdir yetkisinin genişliği ile PAEM'in kuruluş

amacı gözetildiğinde idarenin belirlediklerinin dışındaki fakültelerden mezun olanların PAEM'de eğitim görememesinin eğitim hakkına yönelik olarak ölçüsüz bir sınırlama teşkil etmediği değerlendirilmektedir.

114. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 13. ve 42. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7., 13. ve 42. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 49., 70., 90., 123., 128., 130. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. *"...sınavda..."* İbaresi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

115. Dava dilekçesinde özetle; kuralın 7422 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ibaresine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 49., 70., 90., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

116. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 42. maddesi yönünden de incelenmiştir

117. 4652 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde PAEM'de, lisans mezunu polis memurları ile bu maddeyi değiştiren 7422 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ihtiyaç duyulan uzmanlık alanlarındaki amir sınıfı personelin temini amacıyla, örgün eğitim veren üniversitelerin Genel Müdürlükçe belirlenecek en az dört yıl süreli fakülte mezunlarından yapılacak sınavda başarılı olanlara ilk derece amirlik eğitiminin verileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan cümlede yer alan *"...sınavda..."* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

118. PAEM'de ilk derece amirlik eğitimi alınabilmesi için sınavda başarılı olma şartı öngören kuralın eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

119. Diğer yandan söz konusu fıkraya göre PAEM'de ilk derece amirlik eğitimi verilecek kişiler iki farklı kaynaktan temin edilmektedir. İlk kaynağı örgün eğitim veren üniversitelerin Genel Müdürlükçe belirlenecek en az dört yıl süreli fakültelerden mezun olanlar oluşturmaktadır. Bu kapsamdaki kişiler kamu görevlisi statüsünde değildir. Buna karşın ikinci kaynağı oluşturan lisans mezunu polis memurlarının ise kamu görevlisi oldukları hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Lisans mezunu polis memurlarının polis amiri olarak atanabilmeleri için PAEM sınavında başarılı olmaları ve devamında eğitimi tamamlamış bulunmaları gerekmektedir.

120. Kuralın da yer aldığı fıkrada PAEM'de eğitim alabilmek için sınav şartı ile sınava başvurabilecek kişilerin açıkça belirlendiği ve bu itibarla kanuni çerçevenin çizildiği, temel ilkelerin kanunla belirlendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve kanunilik ilkesiyle çelişmediği sonucuna ulaşılmıştır.

121. Polis amirliğinin önemi ve özelliği nedeniyle anılan mesleğe ilişkin eğitimin alınabilmesi için sınavda başarılı olma şartı öngören kuralın mesleki açıdan belirli bir yetkinlikteki öğrencinin seçilmesine yönelik meşru amacının bulunduğu anlaşılmaktadır. Yetkinliğin belirlenmesinde önceden alınan eğitimlerin yanı sıra mesleki eğitime giriş sınavında başarılı olma şartının da öngörülebileceği gözetildiğinde kuralın ölçüsüz olduğu da söylenemez.

122. Öte yandan amirlik eğitimi alabilmek için kuralla öngörülen sınavda başarılı olma şartı, lisans mezunu polis memurlarının yanı sıra örgün eğitim veren üniversitelerin Genel Müdürlükçe belirlenecek en az dört yıl süreli fakülte mezunlarının tamamı bakımından geçerlidir. Dolayısıyla kuralın, sınava girecek kişilerin bütününü kapsayacak şekilde geçerli genel ve nesnel bir düzenleme olması nedeniyle eşitlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

123. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13., 42. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 10., 13. 42. ve 128.

maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 7., 49., 70., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3. İkinci Cümle

a. İptal Talebinin Gerekçesi

124. Dava dilekçesinde özetle, 7422 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ve *"...sınavda..."* ibarelerine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 49., 70., 90., 123., 124., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Cümlede Yer Alan "*…merkezin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları,…*" İbaresi

125. 4652 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde PAEM'in kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarının, PAEM'e alınacak öğrencilerde aranacak şartların, giriş sınavı ile eğitim-öğretime ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Anılan cümlede yer alan *"…merkezin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları,…"* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

126. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir"* denilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen idarenin kanuniliği ilkesi, idarenin kuruluşu ve organları ile görev ve yetkilerinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde, açık bir biçimde kanunla düzenlenmesini gerekli kılar. (AYM, E.2013/114, K.2014/184, 4/12/2014, § 136; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012).

127. Bakanlığın bağlı kuruluşlarından olan Genel Müdürlüğün merkez teşkilatında yer alan PAEM Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca idarenin bütünlüğü içinde yer alır ve idarenin kanuniliği ilkesine tabidir. Bu ilke uyarınca PAEM'in kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin temel kuralların kanunla düzenlenmesi gerekir.

128. Buna karşın kanunda temel ilke ve esaslar ile genel çerçeve belirlenmeksizin anılan konulara ilişkin düzenleme yetkisinin dava konusu kuralla doğrudan idareye bırakıldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kuralın yasama yetkisinin devredilmezliği ve idarenin kanuniliği ilkeleriyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır.

129. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 123. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 7. ve 123. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 124. ve 128. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 13., 49., 70., 90. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ii. Cümlede Yer Alan *"…giriş sınavı…"* İbaresi

130. 4652 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde PAEM'in kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarının, PAEM'e alınacak öğrencilerde aranacak şartların, giriş sınavı ile eğitim-öğretime ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Anılan cümlede yer alan *"…giriş sınavı…"* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

131. Kural uyarınca PAEM'de eğitim alabilecek ikinci kaynağı oluşturan lisans mezunu polis memurlarının polis amiri olarak atanabilmeleri için PAEM sınavında başarılı olmaları ve devamında eğitimi tamamlamaları gerekmektedir.

132. Kamu görevlilerinin devlet ile olan ilişkileri statü hukuku içinde yürütülmektedir. Devlet, statüleri kanunlarla belirlenen ve bu statü kurallarına göre mesleğe alınan kamu görevlilerine atama, yükselme, aylık, ödül, nakil ve sınav gibi hak veya yükümlülükler getirebilir (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 195).

133. Kamu görevlisi statüsünde olan polis memurlarının belirli bir eğitimi alabilmesi ve bu surette polis amiri olarak görev yapabilmesi için sınavda başarılı olma şartının öngörülmesi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olmakla birlikte bu personelin anılan eğitimi alabilmesine ilişkin temel ilkelerin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi

ve bu bağlamda Anayasa'nın 7. maddesi uyarınca yasama yetkisinin idareye devredilmemesi gerekir (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2021/84, K.2022/117, 13/10/2022, § 51).

134. Kuralda ise PAEM'e giriş sınavına ilişkin temel ilke ve esaslar kanunda düzenlenmeksizin konuyla ilgili düzenleme yetkisi tümüyle idareye bırakılmıştır. Bu nedenle kuralın kanuni düzenleme ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkeleriyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır.

135. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 13. ve 124. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 49., 70., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

iii. Cümlenin Kalan Kısmı

136. 4652 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinin *"…merkezin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları,…"* ve *"…giriş sınavı…"* ibareleri dışında kalan kısmında PAEM'e alınacak öğrencilerde aranacak şartlar ile eğitim ve öğretime ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirleneceği öngörülmüştür.

137. Anılan fıkranın birinci cümlesinde lisans mezunu polis memurları ile örgün eğitim veren üniversitelerin Genel Müdürlükçe belirlenecek en az dört yıl süreli fakültelerinden mezun olanlar arasında yapılacak sınavda başarılı olanlara PAEM'de ilk derece amirlik eğitiminin verileceği hükme bağlanmıştır. Kural ise sınava başvuracak adaylarda aranacak diğer nitelikler ile ilk derece amirlik eğitim ve öğretimine ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça düzenlenmesini öngörmektedir.

138. Kurala göre PAEM'de eğitim alabilmek için anılan maddenin ikinci fıkrasında belirtilenlerin yanında başka şartların da idare tarafından düzenlenmesi mümkündür. Ancak bu şartların fıkrada belirtilen şartlara aykırı veya bunları geçersiz hâle getirecek nitelikte olmaması gerekir. Bu yönüyle fıkrada PAEM'e girişe ilişkin temel ilke ve esaslar ile yasal çerçevenin kanunla belirlendiği ancak bunların dışında idare tekniği yönünden

adaylarda başka şartların da aranmasının gerekebileceği gözetilerek kuralla idareye bu hususlarda düzenleme yetkisinin tanındığı görülmektedir. Kural uyarınca idare tarafından yapılacak düzenlemenin yargısal denetime de tabi olduğu gözetildiğinde, kuralın amacı dışında keyfî olarak uygulanmasını önleyecek güvenceleri içerdiği anlaşılmaktadır.

139. Bu itibarla kanunda PAEM'e girişe ilişkin temel ilke ve esaslar ile çerçeve belirlendikten sonra bu merkeze başvuracak adaylarda aranacak diğer şartlar ile eğitim ve öğretime ilişkin usul ve esaslara yönelik düzenleme yetkisini idareye bırakan kuralda hukuki belirlilik, yasama yetkisinin devredilmezliği ve kanunilik ilkelerine aykırı düşen bir yön bulunmamaktadır (benzer yönde bkz. AYM, E. 2015/41, K. 2017/98, 4/5/2017, § 215; E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 23).

140. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 13. ve 124. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüşse de bu bağlamda belirtilen hususlar, Anayasa'nın 2. 7. ve 128. maddeleri kapsamında ele alınmış olduğundan Anayasa'nın 13. ve 124. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 49., 70., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

F. Kanun'un 13. Maddesiyle 5902 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 8. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"...ve/veya sözlü..."* İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

141. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (Başkanlık) 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde (CBK) merkez ve taşra teşkilatı şeklinde oluşturulmuş, anılan CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Başkanlığın merkez teşkilatında 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) ek 24. maddesine göre afet ve acil durum yönetimi denetçisi ve denetçi yardımcılarının istihdam edilebileceği öngörülmüştür.

142. Söz konusu KHK'nın ek 24. maddesinde; bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larda öngörülmesi kaydıyla bakanlık, kurum ya da birim düzeyinde müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer ile müfettiş yardımcısı, denetmen yardımcısı, denetçi yardımcısı, aktüer yardımcısı ve stajyer kontrolörün istihdam edilebileceği hükme bağlanmıştır.

143. 5902 sayılı Kanun'un geçici 8. maddesinde afet ve acil durum yönetimi denetçisi kadrolarına naklen atanacak kişilerin nitelikleri, sayıları ve atanmalarına ilişkin diğer hususlar düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde; genel bütçe ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen ve belirli bir yetişme programı sonrası yeterlik sınavına tabi tutularak müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör kadrolarında yardımcılık veya stajyerlikte geçen süreler dâhil en az beş yıl görev yapmış olanlar arasından, yapılacak yazılı ve/veya sözlü sınav sonucunda başarılı olanların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde durumlarına uygun denetçi kadrolarına naklen atanabileceği, ikinci cümle ise bu şekilde atananların sayısının yediyi geçemeyeceği öngörülmüştür. Fıkranın birinci cümlesinde yer alan *"…ve/veya sözlü…"* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

144. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla Başkanlıkta denetçi pozisyonlarına atanma imkânı tanıyan sınavın sözlü aşamasının genel çerçevesinin belirlenmediği, bu bağlamda yazılı sınav sonrasında her durumda sözlü sınavın yapılıp yapılmayacağı veya yazılı sınav olmaksızın sadece sözlü sınavın yapılmasıyla yetinilip yetinilmeyeceği, ayrıca sözlü sınavın kim tarafından yapılacağı, usulü ve içeriği gibi konularda nesnel ölçütlerin belirlenmediği, bu durumun hukuki belirlilik, öngörülebilirlik ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkeleriyle bağdaşmadığı, kamu görevlilerinin atanma ve özlük haklarını ilgilendiren düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği, adaylarda aranacak niteliklerin ve sınavların şeklinin belirlenmesinin idareye bırakılmasının kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı, bu suretle hâlihazırda kamu görevlisi olan personelin keyfî uygulamalara maruz kalabileceği, bu durumun ise kamu görevlileri arasında çalışma barışını bozacağı ve eşitlik ilkesiyle çelişeceği, benzer düzenlemelere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi tarafından verilen iptal kararlarına rağmen

kuralların ihdas edilmesinin kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 49., 70., 90., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

145. Anayasa Mahkemesinin 8/11/2023 tarihli ve E.2023/97, K.2023/192 sayılı kararıyla 9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun'a 4/4/2023 tarihli ve 7451 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen geçici 6. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresinin Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

146. Anılan kararda söz konusu ibareyle kamu yararı amacıyla ihtiyaç hâlinde genel bütçe ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör kadro veya pozisyonlarında en az beş yıl görev yapmış olanların Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (TENMAK) denetçisi olarak atanabilmeleri için 2690 sayılı Kanun'da belirtilen diğer şartların yanı sıra sözlü sınav şartının öngörülmesi konusunda idareye takdir yetkisinin tanınmasının Anayasa'ya aykırı bir yönünün bulunmadığı değerlendirilmiştir. İbarenin de yer aldığı fıkrada TENMAK denetçisi olarak atanmak için öngörülen şartların neler olduğuna dair kanuni çerçevenin çizildiği, temel ilkelerin kanunla belirlendiği ifade edilmiştir (AYM, E.2023/97, K.2023/192, 8/11/2023, §§ 12-13).

147. Yine söz konusu ibareyle yargısal denetime engel herhangi bir düzenleme öngörülmediği gibi, yargısal denetimden önce, atamaya ilişkin süreçte idarenin gözetmesi gereken ve sınava girebilecek olanların statülerine, bu statülerde geçirilmesi gereken sürelere ve sınavlarda başarılı olunmasına ilişkin olarak belirli standartların da getirildiği vurgulanmış, ibarenin Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2023/97, K.2023/192, 8/11/2023, §§ 14).

148. Öte yandan ibareyle TENMAK denetçisi olarak atanmada, genel bütçe ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen ve belirli bir yetişme programı sonrası yeterlik sınavına tabi tutularak müfettiş, denetçi, denetmen ve

kontrolör kadro veya pozisyonlarında yardımcılık veya stajyerlikte geçen süreler dâhil en az beş yıl görev yapmış olanlar arasında herhangi bir ayırımın öngörülmediği ve sözlü sınavda başarılı olma şartının belirlenmesi durumunda bu şartın anılan kamu görevlilerinin tamamı bakımından geçerli olacağı belirtilmiştir. Bu sebeple ibarenin TENMAK denetçiliği sınavına girecek kamu görevlilerinin tamamı için geçerli genel ve objektif bir düzenleme olması nedeniyle eşitlik ilkesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2023/97, K.2023/192, 8/11/2023, §§ 18).

149. Dava konusu kural da genel bütçe ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen ve belirli bir yetişme programı sonrası yeterlik sınavına tabi tutularak müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör kadro veya pozisyonlarında yardımcılık veya stajyerlikte geçen süreler dâhil en az beş yıl görev yapmış olanlar arasından, yapılacak yazılı ve/veya sözlü sınav sonucunda başarılı olanların Başkanlıkta denetçi pozisyonlarına atanmalarına ilişkindir. Dolayısıyla kuralın Anayasa Mahkemesinin anılan kararına konu ibareyle benzer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kural yönünden söz konusu kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

150. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 7., 13., 49., 70., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

G. Kanun'un 14. Maddesiyle 6458 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 2. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"...ve/veya sözlü..."* İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

151. (4) numaralı CBK'nın 161. maddesi uyarınca Göç İdaresi Başkanlığı (Başkanlık) bünyesinde Rehberlik ve Denetim Başkanlığı kurulmuş ve anılan CBK'nın 166. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Başkanlıkta 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine göre denetçi ve denetçi yardımcılarının istihdam edilebileceği öngörülmüştür.

152. 6458 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinde ise Başkanlıkta denetçi kadrolarına naklen atanacak kişilerin nitelikleri, sayıları ve atanmalarına ilişkin diğer hususlar düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı

fıkrasının birinci cümlesinde; genel bütçe ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen ve belirli bir yetişme programı sonrası yeterlik sınavına tabi tutularak müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör kadrolarında yardımcılık veya stajyerlikte geçen süreler dâhil en az beş yıl görev yapmış olanlar arasından, yapılacak yazılı ve/veya sözlü sınav sonucunda başarılı olanların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde durumlarına uygun denetçi kadrolarına naklen atanabileceği, ikinci cümlede ise bu şekilde atananların sayısının yediyi geçemeyeceği hükme bağlanmıştır. Fıkranın birinci cümlesinde yer alan *"…ve/veya sözlü…"* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

153. Dava dilekçesinde özetle, kuralın 7422 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 5902 sayılı Kanun'a eklenen geçici 8. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 49., 70., 90., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

154. 7422 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 5902 sayılı Kanun'a eklenen geçici 8. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"... ve/veya sözlü..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

155. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 7., 13., 49., 70., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

156. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez"* denilmekte, 6216 sayılı

Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

157. 7422 sayılı Kanun'un;

- 6. maddesiyle 2692 sayılı Kanun'a eklenen ek 15. maddenin,

- 8. maddesiyle 2803 sayılı Kanun'a eklenen ek 20. maddenin,

- 10. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının,

- 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*…merkezin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları,…*" ve "*…giriş sınavı,…*" ibarelerinin,

iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

158. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

23/11/2022 tarihli ve 7422 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'na eklenen 74/A maddesinin;

1. (c) fıkrasının (9) numaralı bendine,

2. (ç) fıkrasının (6) numaralı bendinde yer alan "*…üyeliği, mensubiyeti,…"* ibaresine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 6. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'na eklenen ek 15. maddeye,

2. 8. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na eklenen ek 20. maddeye,

3. 10. maddesiyle 25/4/2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun 15. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasına,

4. 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*…merkezin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları,…*" ve "*…giriş sınavı…*" ibarelerine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu maddelere, fıkraya ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 1. maddesiyle 442 sayılı Kanun'a eklenen 74/A maddesinin (ç) fıkrasının (6) numaralı bendinin "*…üyeliği, mensubiyeti,…"* ibaresi dışında kalan kısmına,

2. 4. maddesiyle 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na eklenen geçici 31. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *"... Emniyet Genel Müdürlüğünce belirlenir."* ibaresine,

3. 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ve *"... sınavda..."* ibarelerine,

b. İkinci cümlesinin "*…merkezin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları,…*" ve "*…giriş sınavı…*" ibareleri dışında kalan kısmına,

4. 13. maddesiyle 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen geçici 8. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresine,

5. 14. maddesiyle 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na eklenen geçici 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresine,

yönelik iptal talepleri 23/7/2024 tarihli ve E.2023/25, K.2024/139 sayılı kararla reddedildiğinden bu kısımlara ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

23/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

23/11/2022 tarihli ve 7422 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'na eklenen 74/A maddesinin;

1. (c) fıkrasının (9) numaralı bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Rıdvan GÜLEÇ ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA

2. (ç) fıkrasının;

a. (6) numaralı bendinde yer alan "*…üyeliği, mensubiyeti,…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (6) numaralı bendinin kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 4. maddesiyle 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na eklenen geçici 31. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *"... Emniyet Genel Müdürlüğünce belirlenir."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 6. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'na eklenen ek 15. maddenin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE

YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 8. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na eklenen ek 20. maddenin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 10. maddesiyle 25/4/2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun 15. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının;

1. Birinci cümlesinde yer alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ve *"... sınavda..."* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. a. İkinci cümlesinde yer alan;

i. *"…merkezin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları,…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. *"…giriş sınavı…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 13. maddesiyle 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen geçici 8. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"... ve/veya sözlü..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 14. maddesiyle 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na eklenen geçici 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

23/7/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından, güvenlik korucularının *toplu müracaat veya şikâyette bulunmak* eylemeni işlemeleri durumunda ücretten kesme cezasıyla cezalandırılmasını öngörmek suretiyle dilekçe ve bilgi edinme hakkına sınırlama getiren kuralın, zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğinin ve dolayısıyla demokratik toplum düzeninde gerekli olduğunun söylenemeyeceği gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir.

2. Ülkemizde dilekçe hakkının pozitif hukukumuza girişi 1876 Anayasası ile gerçekleşmiştir. Anılan Anayasa'nın 14. maddesinde, vatandaşların tek başlarına veya topluca dilekçe verme haklarının bulunduğu belirtilmiştir.

3. 1924 Anayasası'nın 82. maddesinde 1876 Anayasası'nın 14. maddesine benzer şekilde; Türklerin, gerek şahıslarına gerekse kamuya ilişkin olarak kavanin (yasalar) ve nizamata (kurallar) aykırı gördükleri konularda yetkili mercilere ve TBMM'ne tek başlarına veya toplu olarak ihbar ve şikâyette bulunabilecekleri belirtilmiş, bu başvuruların sonucunun ilgiliye yazılı olarak bildirilme zorunluluğu getirilmiştir.

4. 1982 Anayasası taslağında ise dilekçe hakkı 1961 Anayasası'nda olduğu şekilde aynen Danışma Meclisinde kabul edilmesine karşın Milli Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu tarafından redaksiyona tâbi tutularak 74. madde olarak yeniden düzenlenmiş ve Danışma Meclisince kabul edilen metinde yer alan *",tek başlarına veya topluca,"* ibaresi madde metninden çıkartılmıştır. Milli Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu'nun görüşmeleri sırasında; 'vatandaşlar dilekçe ile başvurma hakkına sahiptir ve bu hakkın kullanılma biçimi de kanunla düzenlenir' dedikten sonra başvurunun tek mi yoksa toplaca mı yapılacağı şeklindeki ibarelere yer verilmemiştir.

5. Güvenlik korucularının vatandaş olmaları nedeniyle dilekçe hakkını kullanabilecekleri izahtan varestedir. Bununla beraber güvenlik korucularının ifa ettiği hizmetin niteliği gereğince dilekçe haklarının kullanmalarının sınırlamalara tabi tutulabileceği de göz ardı edilmemelidir. İtiraz konusu düzenlemenin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

6. 442 sayılı Kanun'un 74. maddesinde güvenlik korucularının başta olağanüstü hâl ilanını gerektiren sebepler ve şiddet hareketlerine ait ciddi

belirtilerin ortaya çıktığı durumlar olmak üzere köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artabileceği her durumda görevlendirilebilecekleri, gerektiğinde güvenlik güçleriyle terörle mücadele kapsamında operasyonlara katılabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

7. İfa ettikleri hizmetin niteliği gereği güvenlik korucularının iç güvenliğin sağlanmasında önemli bir görev üstlendikleri, itiraz konusu kuralın da sunulan hizmetin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır.

8. Koruculuk hizmetinin etkin ve verimli olarak yerine getirilmesi için korucuların sıkı disiplin ve hiyerarşi altında görevlerini ifa etmeleri gerekir. Toplu şikâyet eyleminin ise koruculuk hizmetinin gereği olan disiplini menfi yönde etkilemesi kaçınılmazdır. Bu nedenle itiraz konusu kuralla güvenlik korucularının toplu şikâyette bulunmaları koruculuk hizmetinin niteliğine uygun olmayan bir davranış olarak görülmüş ve ücretten kesme cezasını gerektiren bir eylem olarak düzenlenmiştir.

9. Toplu şikâyetle ilgili Anayasalarımızda yer verilen düzenlemeler tarihsel yorum yöntemiyle değerlendirildiğinde, anayasa koyucunun dilekçe hakkının düzenlendiği maddeden toplu şikâyet hakkını çıkarmasının ve kanun koyucu tarafından anılan eylemin vahim bir netice doğurması durumunda cezalandırılmasının öngörülmemesinin bilinçli bir tercihin ürünü olduğunu söylemek mümkündür. Zira toplu şikâyet eylemi, içerdiği tehlike nedeniyle meydana gelmeden cezalandırılması gereken bir eylemdir. Dolayısıyla kuralla kamu düzeninin korunması amacına ulaşma bakımından dilekçe ve bilgi edinme haklarına getirilen sınırlamanın zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği ve dolayısıyla sınırlamanın demokratik toplum düzeninde gerekli olduğu söylenebilir.

10. Öte yandan söz konusu cezanın verilebilmesi için şikâyet eyleminin *topluca* yapılması gerektiği göz ardı edilmemelidir. Diğer bir ifadeyle güvenlik korucularının bireysel olarak şikâyette bulunmalarının önünde bir engel bulunmamaktadır. Bu itibarla bireysel olarak dilekçe ve bilgi edinme hakkını kullanmaya yönelik sınırlama öngörmeyen sadece topluca şikâyet eylemini sınırlayan kuralın güvenlik korucularına aşırı bir külfet de yüklediği söylenemez.

11. Açıklanan nedenlerle kuralın *"toplu şikâyette bulunmak"* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşıldığından, çoğunluğun görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye	Üye
Rıdvan GÜLEÇ	Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2024/52
Karar Sayısı : 2024/140
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: A. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 16. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin,

2. İkinci fıkrasında yer alan *"…gayrimenkulün değeri…"* ibaresinin,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun;

1. 341. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

2. 362. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin,

"6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinde veya diğer kanunlarda öngörülen dava şartlarının bulunmadığı davalar ile feragat edilen ya da hak düşürücü süre aşımına uğramış davalar" yönünden Anayasa'nın 36. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Hazine adına olan taşınmaz tapu kaydının iptali ile davacı adına tescili talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

1. 492 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 16. maddesi şöyledir:

"Değer esası:

Madde 16 – Değer ölçüsüne göre harca tabi işlemlerde (1) sayılı tarifede yazılı değerler esastır. ***Müdahelenin men'i tescil ve tapu kayıt iptali gibi gayrimenkulün aynına taallük eden davalarda gayrimenkulün değeri nazara alınır.***

Gayrimenkulün aynına taallük eden davalarda ecrimisil ve tazminat gibi taleplerde de bulunulduğu takdirde harc, ***gayrimenkulün değeri*** *ile talebolunan tazminat ve ecrimisil tutarı üzerinden alınır.*

Değer tayini mümkün olan hallerde dava dilekçelerinde değer gösterilmesi mecburidir. Gösterilmemişse davacıya tesbit ettirilir. Tesbitten kaçınma halinde, dava dilekçesi muameleye konmaz.

Noksan tesbit edilen değerler hakkında 30 uncu madde hükmü uygulanır."

2. 6100 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı;

a. 341. maddesi şöyledir:

"İstinaf yoluna başvurulabilen kararlar

MADDE 341- (1) (Değişik:22/7/2020-7251/34 md.) İlk derece mahkemelerinin aşağıdaki kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilir:

a) Nihai kararlar.

b) İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararları, karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları, karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine verilen kararlar.

(2) ***Miktar veya değeri üç bin Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir.*** *(Ek cümle: 24/11/2016-6763/41 md.) Ancak manevi tazminat davalarında verilen kararlara karşı, miktar veya değere bakılmaksızın istinaf yoluna başvurulabilir.*

(3) Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda üç bin Türk Liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir.

(4) Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü üç bin Türk Lirasını geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz.

(5) İlk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlarına karşı, bölge adliye mahkemelerine başvurulabilir."

b. 362. maddesi şöyledir:

"Temyiz edilemeyen kararlar

MADDE 362- (1) Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna başvurulamaz:

a) Miktar veya değeri kırk bin Türk Lirasını (bu tutar dâhil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar.

b) Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları ile kira ilişkisinden doğan diğer davalardan üç aylık kira tutarı temyiz sınırının üzerinde olanlar hariç olmak üzere 4 üncü maddede gösterilen davalar ile (23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup taşınmazın aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar.

c) (Değişik:22/7/2020-7251/39 md.) Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemelerinin görev ve yetkisi hakkında verilen kararlar ile yargı yeri belirlenmesine ilişkin kararlar.

ç) Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar.

d) Soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar.

e) Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukuki veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

f) Geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar.

g) (Ek:22/7/2020-7251/39 md.) 353 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında verilen kararlar.

(2) Birinci fıkranın (a) bendindeki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, kırk bin Türk Liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü kırk bin Türk Lirasını geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

6100 sayılı Kanun'un;

1. 114. maddesi şöyledir:

"Dava şartları

MADDE 114- (1) Dava şartları şunlardır:

a) Türk mahkemelerinin yargı hakkının bulunması.

b) Yargı yolunun caiz olması.

c) Mahkemenin görevli olması.

ç) Yetkinin kesin olduğu hâllerde, mahkemenin yetkili bulunması.

d) Tarafların, taraf ve dava ehliyetine sahip olmaları; kanuni temsilin söz konusu olduğu hâllerde, temsilcinin gerekli niteliğe sahip bulunması.

e) Dava takip yetkisine sahip olunması.

f) Vekil aracılığıyla takip edilen davalarda, vekilin davaya vekâlet ehliyetine sahip olması ve usulüne uygun düzenlenmiş bir vekâletnamesinin bulunması.

g) Davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması.

ğ) Teminat gösterilmesine ilişkin kararın gereğinin yerine getirilmesi.

h) Davacının, dava açmakta hukuki yararının bulunması.

ı) Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması.

i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması.

(2) Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır."

2. 115. maddesi şöyledir:

"Dava şartlarının incelenmesi

MADDE 115- (1) Mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır. Taraflar da dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilirler.

(2) Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder.

(3) Dava şartı noksanlığı, mahkemece, davanın esasına girilmesinden önce fark edilmemiş, taraflarca ileri sürülmemiş ve fakat hüküm anında bu noksanlık giderilmişse, başlangıçtaki dava şartı noksanlığından ötürü, dava usulden reddedilemez."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 22/2/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda

bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. 492 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasında taşınmazın aynından kaynaklanan davalarda ecrimisil ve tazminat gibi taleplerin de bulunması hâlinde harcın ne surette hesaplanacağı düzenlenmektedir. Bakılmakta olan davada yalnızca Hazine adına olan taşınmazın tapu kaydının iptali ile davacı adına tescili talep edilmektedir. Bu itibarla anılan Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *"…gayrimenkulün değeri…"* ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

4. Öte yandan 6100 sayılı Kanun'un 362. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu (a) bendinde miktar veya değer bakımından temyize tabi olmayan kararlar düzenlenmektedir.

5. Bakılmakta olan davada ise Mahkemece verilecek kararlara karşı anılan Kanun'un 341. ve devamı maddeleri uyarınca istinaf kanun yoluna başvurulabilmesi mümkündür. Başka bir ifadeyle yargılamanın bulunduğu aşama itibarıyla temyiz kanun yoluna ilişkin hükümlerin uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

6. Ayrıca bakılmakta olan davada dava şartı yokluğu iddiası, kesin hüküm nedenine dayandırılmaktadır. Dolayısıyla davada Kanun'un 114. maddesinde sayılan dava şartlarından yalnızca anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde yer alan *"Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması"* şeklindeki dava şartı dikkate alınacaktır. Bu itibarla kuralların esasına ilişkin incelemenin *"12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde öngörülen dava şartının noksan olduğu davalar"* yönünden yapılması gerekir.

7. Açıklanan nedenlerle;

A. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 16. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde öngörülen dava şartının noksan olduğu davalar"* yönünden yapılmasına,

2. İkinci fıkrasında yer alan *"…gayrimenkulün değeri…"* ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. 6100 sayılı Kanun'un;

1. 341. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde öngörülen dava şartının noksan olduğu davalar"* yönünden yapılmasına,

2. 362. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu bende ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

9. Dava şartları, davanın esasının incelenebilmesi, başka bir ifadeyle davanın dinlenebilmesi için varlığı veya yokluğu gerekli olan hâllerdir. Davanın esasının incelenebilmesi için varlığı gerekli olanlar olumlu dava şartı, yokluğu arananlar ise olumsuz dava şartı olarak nitelendirilmektedir.

10. Dava şartları genel olarak 6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Anılan fıkranın (i) bendinde *aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması* dava şartları arasında sayılmıştır.

11. Söz konusu Kanun'un 303. maddesinde kesin hüküm, kesin hükmün unsurları ile taraflar ve üçüncü kişiler açısından doğuracağı sonuçlar düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya ait şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerektiği belirtilmiştir. Usul hukukunda dava konusu uyuşmazlık hakkında daha önceden verilen kesin bir hükmün bulunmaması olumsuz dava şartı olarak kabul edilmektedir.

12. Öte yandan Kanun'un 115. maddesinin (1) numaralı fıkrasında mahkemenin dava şartlarının bulunup bulunmadığını davanın her aşamasında kendiliğinden araştıracağı, tarafların da dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilecekleri düzenlenmiştir. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında mahkemenin dava şartı noksanlığını tespit etmesi hâlinde davayı usulden reddedeceği, söz konusu eksikliğin giderilmesinin mümkün olduğu durumlarda bunun tamamlanması için kesin süre vereceği, bu süre içinde eksikliğin giderilmemesi hâlinde de aynı şekilde usulden ret kararı vereceği hükme bağlanmıştır.

13. Bu itibarla kamu düzenine ilişkin olan dava şartlarının davanın açıldığı tarihte bulunmaması veya anılan şartlardan birinin yargılama sürecinde ortadan kalkması hâlinde davanın usulden reddi gerekecektir. Ancak 115. maddenin (3) numaralı fıkrasına göre dava şartı noksanlığının mahkemece davanın esasına girilmesinden önce fark edilmediği ya da bu hususun taraflarca da ileri sürülmediği hâllerde eksiklik hüküm anında giderilmişse mahkemece usulden ret kararı verilmeyecektir.

14. Dolayısıyla bir dava hakkında verilen hüküm kesinleştikten sonra aynı taraflar arasında, aynı konuda ve aynı hukuki sebebe dayanılarak yeniden dava açılması hâlinde mahkemenin -bu durum taraflarca ileri sürülmese dahi- ikinci davayı dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddetmesi gerekmektedir.

B. 492 Sayılı Kanun'un 16. Maddesinin Birinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin *"6100 Sayılı Kanun'un 114. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (i) Bendinde Öngörülen Dava Şartının Noksan Olduğu Davalar"* Yönünden İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

15. 492 sayılı Kanun'un 2. maddesinde anılan Kanun'a ekli (1) sayılı Tarife'de yazılı olan yargı işlemlerinin yargı harcına tâbi olduğu öngörülmüştür.

16. Anılan Kanun'un *"Mükellef"* başlıklı 11. maddesinde genel olarak yargı harçlarını davayı açan veya harca konu olan işlemin yapılmasını isteyen kişilerin ödemekle yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır. 6100 sayılı Kanun'un 120. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da davacının yargılama harçlarını dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorunda olduğu belirtilmiştir.

17. 492 sayılı Kanun'un 15. maddesinde ise yargı harçlarının söz konusu Tarife'de yazılı işlemlerden değer ölçüsüne göre nispi esas üzerinden, işlemin nevi ve mahiyetine göre maktu esas üzerinden alınacağı hükme bağlanmıştır. Anılan Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde değer ölçüsüne göre harca tabi işlemlerde Tarife'de yazılı değerlerin esas olduğu belirtilmiştir.

18. Tarife'nin *"(A) Mahkeme Harçları:"* başlıklı bölümünün *"III – Karar ve ilam harcı:"* başlıklı kısmının (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde konusu belli bir değerle ilgili bulunan davalarda esas hakkında karar verilmesi hâlinde hüküm altına alınan anlaşmazlık konusu değer üzerinden binde 68,31 oranında karar ve ilam harcının alınacağı öngörülmüştür. Anılan kısmın (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde ise taraf teşkiline imkân bulunmayan davalarda verilen esas hakkındaki kararlar ve davanın reddi kararlarında maktu karar ve ilam harcının alınacağı hükme bağlanmıştır.

19. Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde nispi harca tabi davalarda karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin, geri kalan miktarın da kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödeneceği belirtilmiştir.

20. Dolayısıyla konusu belli bir değerle ilgili olan davalarda esas hakkında karar verilmesi hâlinde nispi harç alınacağı, usule ilişkin nihai olarak verilen ret kararlarında ise mahkemece maktu karar ve ilam harcına hükmedileceği anlaşılmaktadır.

21. Öte yandan dava açılırken belirtilen harca esas değerin yargılama sırasında noksan olduğunun tespit edilmesi hâlinde 16. maddenin dördüncü fıkrasıyla atıfta bulunulan 30. maddeye göre mahkeme yalnızca o duruşma

için yargılamaya devam edecek, takip eden duruşmaya kadar noksan değer üzerinden peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam edemeyecektir. Nitekim yargı harçlarına ilişkin genel düzenleme niteliğinde olan 27. maddenin üçüncü fıkrası ve 32. maddenin birinci fıkrasında da harcın ödenmemesi hâlinde sonraki işlemlerin yapılmayacağı belirtilmiştir.

22. Yargı kararlarında belirtildiği gibi noksan harcın tamamlanmaması durumunda 6100 sayılı Kanun'un 150. maddesi uyarınca dosyanın işlemden kaldırılmasına, süresi içinde yenilenmeyen davanın da açılmamış sayılmasına karar verilecektir (Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, E.2015/12513, K.2017/17623, 26/12/2017).

23. 492 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının itiraz konusu ikinci cümlesinde müdahalenin meni, tescil ve tapu kayıt iptali gibi gayrimenkulün aynına ilişkin davalarda gayrimenkulün değerinin dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla gayrimenkulün aynına ilişkin olarak açılan davada kesin hüküm nedeniyle dava şartı yokluğu olsa bile davanın açıldığı esnada taşınmazın değeri üzerinden belirlenecek olan nispi karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin alınacağı anlaşılmaktadır. Kural *"6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde öngörülen dava şartının noksan olduğu davalar"* yönünden incelenmiştir.

2. İtirazın Gerekçesi

24. Başvuru kararında özetle; dava şartlarının bulunmaması nedeniyle usulden ret kararı verilmesi gereken durumlarda dahi itiraz konusu kural uyarınca keşif ve bilirkişi incelemesi yapılarak harca esas değerin tespitinin gerektiği, bu durumun davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasına engel olduğu, dava şartlarının yokluğu nedeniyle verilen usulden ret kararlarının yalnızca eksik harcın tamamlanması ya da dava değerinin istinaf-temyiz sınırına esas olacak şekilde tespit edilmesi gerektiği gerekçesiyle istinaf ve temyiz mahkemeleri tarafından ortadan kaldırıldığı, kanun yollarında dosyanın esastan incelenmemesine neden olan bu durumun hak arama özgürlüğüyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

25. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

26. Anayasa'nın *"Hak arama hürriyeti"* başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."* denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisinin temel bir hak olma özelliğinin yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28; E.2022/104, K.2023/28, 16/2/2023, § 9).

27. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin ya da zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/37, K.2021/63, 22/9/2021, § 17; E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10; E.2022/104, K.2023/28, 16/2/2023, § 10).

28. Harç, kamu kurum ve kuruluşları tarafından sunulan kamusal hizmet karşılığında alınan parasal bir yükümlülüktür (AYM, E.2012/60, K.2013/62, 22/5/2013; *Güriş İnşaat ve Mühendislik A.Ş.*, B. No: 2016/15048, 12/9/2018, § 31). Nitekim 492 sayılı Kanun'un gerekçesinde de harç, kişilerin özel menfaatlerine ilişkin olarak kamu kurumları ve hizmetlerinden yararlanmaları karşılığında yaptıkları ödemeler olarak tanımlanmıştır. Buna göre, bir hizmetin harç konusu olabilmesi için; kişilerin bir kamu kurumundan yararlanmaları, kişilere kamu eliyle özel bir yarar sağlanması ve kamu idaresinin kişilerin özel bir işiyle uğraşması gerekmektedir (AYM, E.1986/20, K.1987/9, 31/3/1987).

29. Yargı hizmetleri de kamu kurumlarının sunduğu en önemli hizmetlerden biridir. Anayasa'nın 73. maddesinde devletin, kanunlarla harç niteliğinde gelir sağlayabileceği açıkça gösterilmiş, ayrıca Anayasa'nın diğer maddelerinde yargı hizmetlerinin harç alma yetkisi dışında tutulmasına ya da ücretsiz olarak verilmesine dair bir hüküm öngörülmemiştir. Dolayısıyla ilke olarak, kişilerden yargı harcı adı altında bir bedel alınması ve bunun kapsamının belirlenmesi konusunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır (benzer yönde bkz. AYM, E.1974/31, K.1974/43, 24/10/1974; E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010; E.2011/54, K.2011/142, 20/10/2011; E.2011/13, K.2012/45, 22/3/2012).

30. İtiraz konusu kuralda müdahalenin meni, tescil ve tapu kayıt iptali gibi gayrimenkulün aynına yönelik uyuşmazlıklarda dava açılması ve yargılamaya devam edilebilmesi için gerekli olan harcın belirlenmesinde gayrimenkulün değerinin esas alınacağının öngörülmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirilmektedir.

31. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, ayrıca Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

32. Bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren kanuni düzenlemelerin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olmaları gerekir.

33. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

34. Kuralla gayrimenkulün aynına ilişkin davalarda alınacak harcın konusunun, mükellefinin, matrahının, oranının ve tahsilinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

35. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Anayasa Mahkemesi kararlarında da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2010/83, K.2012/169, 1/11/2012; E.2012/108, K.2013/64, 22/5/2013; E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

36. Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında *"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir."* denilmek suretiyle davaların makul bir süre içinde bitirilmesi gerekliliği açıkça ifade edilmiştir. Yargı mercilerinin makul olmayan bir iş yükü ile karşı karşıya kalmaları hâlinde anılan görevi yerine getirmeleri güçleşebilecektir. Bu itibarla kanun koyucu yargı mercilerinin gereksiz bir iş yükü ile karşılaşmasını engelleyecek nitelikte kurallar öngörebilir (AYM, E.2022/61, K.2022/101, 8/9/2022, § 32). Dolayısıyla Anayasa'nın 141. maddesinin, hak arama özgürlüğünün kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (AYM, E.2014/112, K.2014/203, 25/12/2014; E.2014/86, K.2015/109, 25/11/2015, § 43).

37. Kural kapsamında gayrimenkulün aynına ilişkin davalarda ödenecek harç miktarının dava konusu gayrimenkulün değerinin esas alınarak belirlenmesinin mahkemelere yapılacak başvurularda abartılı, zorlama, kötü niyetli veya ciddiyetten yoksun talepleri disipline etmek suretiyle yargılama faaliyetinin etkin ve süratli bir şekilde sonlandırmasına hizmet ettiği açıktır. Bu yönüyle kural anayasal anlamda meşru bir amaç taşımaktadır (bir kısım farklılıklarla birlikte bkz. *Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim*, B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 45). Mahkemeye erişim hakkına yönelik sınırlamada meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp aynı zamanda sınırlamanın ölçülü olması gerekmektedir.

38. Ölçülülük ilkesi ise *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir.

39. Kural uyarınca gayrimenkulün aynına ilişkin davalarda harcın gayrimenkulün değerinin esas alınarak belirlenmesi suretiyle ilgililerin bu harcı ödemekle yükümlü kılınmasının anılan meşru amaca ulaşılması bakımından elverişli olmadığı söylenemez.

40. Gereklilik yönünden yapılacak değerlendirmede ise meşru amacın gerçekleşmesinde kuralda belirlenen yöntem dışında mahkemeye erişim hakkına daha az sınırlama oluşturabilecek başka elverişli araçların bulunup bulunmadığının dikkate alınması gerekir.

41. 6100 sayılı Kanun'un 115. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmesi ve bu durumda karar ve ilam harcının taşınmazın değerinden bağımsız olarak maktu alınması nedeniyle dava açılırken harca esas değerin gayrimenkulün değeri üzerinden tespit edilmesi ve yargılama sırasında da eksik harcın tamamlatılmasının kişilerin mahkemeye erişimini zorlaştıracağı söylenebilir. Ayrıca yargılama harçlarının davanın esasının incelenebilmesi şartı olarak öngörülerek davanın reddine karar verilecek hâllerde dahi baştan nispi oranda harç alınmasının, kişinin davanın sonucuna bağlı olarak yargılama giderinden sorumlu tutulmasına göre mahkemeye erişimine daha da olumsuz etkide bulunacağı açıktır.

42. Bununla birlikte harç ödeme yükümlülüğün doğduğu anın ve harç miktarının anılan meşru amaca ulaşma bakımından önemli bir işlevi olduğu da aşikârdır. Gayrimenkulün aynına ilişkin davalarda, dava sonucundan bağımsız olarak bu gayrimenkulün değeri üzerinden belirlenecek harcın ödenmesi zorunluluğunun kişileri gereksiz yere dava açmaktan caydırabileceği ortadadır. Dolayısıyla kanun koyucunun yargı hizmetinin yerine getirilmesinde ortaya çıkan maliyetin bir kısmına ilgililerin katlanması ve bunun şartlarını belirlemesi hususunda takdir yetkisinin bulunduğu da gözetildiğinde kuralın meşru amaca ulaşma bakımından gerekli olmadığı da söylenemez.

43. Mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın aynı zamanda orantılılık ilkesine uygun olması gerekir. Orantılılık ilkesi, kuralla getirilen sınırlama ile meşru amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gereğini ifade eder. Bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik sınırlamanın kişilerin dava açmasını imkânsız hâle getirmemesi ya da aşırı derecede zorlaştırmaması gerekir. Bu yönüyle orantılılık incelemesinde kuralda öngörülen harcın belirlenme yöntemi ve miktarı ile harç ödeme gücü

olmayanlar için etkili bir adli yardım sisteminin bulunup bulunmadığının dikkate alınması gerekir.

44. Kural uyarınca gayrimenkulün değeri esas alınarak belirlenecek nispi karar ve ilam harcının Tarife'ye göre gayrimenkulün değerinin binde 68,31 oranında olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında kural kapsamında belirlenecek harcın 492 sayılı Kanun'un 28. maddesine göre dörtte birinin peşin, kalan kısmının ise yargılamanın sonunda kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekecektir.

45. Bununla birlikte söz konusu harç ve diğer yargılama giderlerini ödeme gücü olmayan kişiler için 6100 sayılı Kanun'un 334 ilâ 340. maddeleri arasında adlî yardım kurumu düzenlemiştir. Bu kapsamda mali gücü bulunmayan kişilerin bu durumlarını belgelendirmeleri ve taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması hâlinde yargılamanın sonuna kadar harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekten muaf tutulmaları mümkündür. Bu kişilerin yargılamanın sonucunda haksız bulunması hâlinde aleyhlerine hükmedilen yargılama giderlerini taksitle ödemelerine, bunların tahsilinin mağduriyetlerine neden olacağının açıkça anlaşılması hâlinde de tamamen veya kısmen ödemeden muaf tutulmalarına karar verilmesi söz konusu olabilecektir. Yine Tarife'nin *"III – Karar ve ilam harcı:"* başlıklı kısmının (2) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca davanın reddi kararlarında maktu karar ve ilam harcı alınacağının öngörülmüş olmasının da davacılara aşırı külfet yüklenmesini önleyici bir işleve sahip olduğu açıktır.

46. Ayrıca usul hukukunda sınırlı hâllerde uygulanmak üzere öngörülen istisnalar (hükmün tavzihi, tashihi, tamamlanması, yargılamanın iadesi, kanun yararına temyiz gibi) dışında kesin hükümle sonuçlanmış bir yargı kararına uyulması, Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen yargı kararlarının geciktirilmeksizin uygulanması yükümlülüğünün yanı sıra hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul edilen kesin hükme saygı ilkesinin de bir gereğidir (AYM, E.2022/7, K.2022/79, 21/6/2022, § 12). Bu anlamda davası kesin hükümle sonuçlanmış kişiye yüklenen külfet, aynı uyuşmazlığı yeniden yargı organının önüne taşımamasıdır. Nitekim anılan Kanun'da da bu husus dava şartı olarak öngörülmüş ve davanın usulden reddi gerekeceği hüküm altına alınmıştır.

47. Öte yandan açılan bir davada kesin hükmün varlığı nedeniyle dava şartının gerçekleşmemesi hâlinde dahi gayrimenkulün değerinin dikkate alınarak peşin harç alınmasını öngören kural uyarınca harca esas

değerin tespiti için keşif ve benzeri işlemlerin yapılması gerekli olabilir. Zira gayrimenkulün değerine göre nispi harca tabi olan bir davanın dava şartı yokluğu ya da farklı bir nedenle esasa girilmeden reddedileceği durumlarda dahi bu sonuç üzerinden önceden değerlendirme yapılarak harca esas değerin tespiti ile ilgili işlem yapılmaması söz konusu olamaz.

48. Kaldı ki mahkemenin kesin hüküm nedenine dayalı olarak vereceği usulden ret kararının her durumda kesin bir karar olmadığı ve anılan kararın gerçekten kanun yolu denetimine tabi olup olmadığının tespit edilmesi ve bu nitelikteyse kanun yolu incelemesinde davanın esastan incelenmesi gerektiği gerekçesiyle ortadan kaldırılması hâlinde söz konusu harca esas değerin tespit işlemlerinin önceden yapılması gerekli görülebilir. Ayrıca her kuralda olduğu gibi itiraz konusu kuralın da uygulanmasıyla ilgili olarak bazı sorunlar ortaya çıkabilir. Bu bağlamda mevcut uyuşmazlıklara ilişkin sorunların her somut olayın özelliğinin dikkate alınarak kuralın amacına uygun şekilde yorumlanması suretiyle yargı içtihatlarıyla çözülmesi de mümkündür. Dolayısıyla kesin hükme bağlanmış olma şeklindeki dava şartı sebebiyle usulden reddi gereken davalarda harcın tamamlatılacağı aşamaya dair, kuraldan ziyade kuralın yorumlanması ve uygulanması ile ilgili olarak çıkabilecek sorunlar anayasallık denetiminin konusu dışında kalmaktadır.

49. Bu itibarla daha önce kesin hükme bağlanmış davalar yönünden herhangi bir istisnaya yer vermeksizin kural kapsamında gayrimenkulün aynına ilişkin davalarda gayrimenkulün değeri esas alınarak harç tespit edilmesinin doğurduğu sonuçlar itibarıyla kişilerin mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirdiği ya da katlanılmaz ölçüde zorlaştırdığı söylenemez. Dolayısıyla kuralla mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

50. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 141. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 141. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6100 Sayılı Kanun'un 341. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin *"Anılan Kanun'un 114. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (i) Bendinde Öngörülen Dava Şartının Noksan Olduğu Davalar"* Yönünden İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

51. 6100 sayılı Kanun'un 341. maddesinde istinaf yoluna başvurulabilen kararlar sayılmıştır. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasının itiraz konusu birinci cümlesinde miktar veya değeri üç bin Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararların kesin olduğu öngörülmüştür. Kural *"anılan Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde öngörülen dava şartının noksan olduğu davalar"* yönünden incelenmiştir.

52. Söz konusu Kanun'un ek 1. maddesinde kuralda belirtilen parasal sınırın Hazine ve Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanacağı, parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktarın esas alınacağı belirtilmiştir. Buna göre istinaf kanun yoluna başvurularda kesinlik sınırının 1/1/2024 tarihinden itibaren 28.250 TL olarak uygulandığı anlaşılmaktadır.

2. İtirazın Gerekçesi

53. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralın 492 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 36. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

54. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

55. Mahkemeye erişim hakkı ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanı sıra itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (*Ali Atlı*, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

56. 6100 sayılı Kanun'un 341. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca ilke olarak miktar veya değeri 1/1/2024 tarihi itibarıyla 28.250 TL'yi geçmeyenler hariç olmak üzere ilk derece mahkemeleri tarafından verilen mal varlığı davalarına ilişkin nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması mümkündür.

57. Anılan fıkrada istinaf kanun yoluna başvurulabilecek mal varlığı davalarına ilişkin nihai kararlar arasında herhangi bir ayrım öngörülmemiştir. Başka bir ifadeyle kuralda öngörülen kesinlik sınırının hem esas hem de usul yönünden verilen kararları kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kesin hükmün varlığı nedeniyle davanın usulden reddedilmesi hâlinde bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulurken kuralda yer alan kesinlik sınırı dikkate alınacaktır.

58. Davanın esası incelenmeden dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddedildiği durumlarda da kesinlik sınırı altında kalan kararların istinaf denetimine konu edilmesi imkânını ortadan kaldıran kural mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirmektedir.

59. Kuralla hangi miktar veya değerin altında olan kararların kesin olduğunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlendiği görülmektedir. Ayrıca kesinlik sınırının güncellenmesi ile alacağın bir kısmının ya da tamamının dava edilmiş olması hâlinde kesinlik sınırının ne şekilde uygulanacağı hususları anılan Kanun'un 341. ve ek 1. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu itibarla kuralın kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır (kuralın "*ön alım hakkından kaynaklanan davalar*" yönünden kanunilik şartını taşıdığına dair değerlendirme için bkz. AYM, E.2022/135, K.2023/30, 16/2/2023, § 29).

60. Kural uyarınca belirli bir değerin altında kalan malvarlığı davalarına ilişkin ilk derece mahkemesi kararlarının kesin olduğu öngörülerek davaların makul süre içinde, daha az masrafla sonuçlandırılmasının ve kanun yolu denetimi yapan yargı mercilerinin iş yükünün azaltılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kural anayasal açıdan meşru amaç taşımaktadır.

61. Kuralda öngörülen kesinlik sınırının davaların makul süre içinde sonuçlandırılması ve yargı mercilerinin iş yükünün hafifletilmesi amacına ulaşma bakımından elverişli olmadığı söylenemez.

62. Mahkemelerce verilen tüm kararlara karşı kanun yolunun açık tutulması, kanun yolu kurumunu işlemez hâle getirebilir. Dolayısıyla yargı mercilerinin iş yükünün hafifletilmesi ve istinaf mercilerinin önemi nispeten düşük olan işlerle meşgul edilmemesi amacıyla alınacak tedbirlerle ilgili olarak kanun koyucunun geniş takdir yetkisi bulunmaktadır. Değer itibarıyla önem derecesi nispeten düşük olan davalarda verilen kararlara karşı istinaf yolunun kapatılması da anılan yetki kapsamında kanun koyucunun tercih

edebileceği araçlardandır. Nitekim Anayasa'da tüm mahkeme kararlarının ayırım gözetilmeksizin başka bir yargı mercii tarafından gözden geçirilmesini güvenceye bağlayan bir hükme de yer verilmemiştir (AYM, E.1985/23, K.1986/2, 20/1/1986). Dolayısıyla kuralın kesin hükme bağlı olarak dava şartı yokluğundan verilen ret kararları yönünden de anılan meşru amaca ulaşma bakımından gerekli olmadığı söylenemez.

63. Kuralda istinaf kanun yoluna başvurabilmek için belirlenen parasal sınırın güncel değerinin davanın taraflarının ekonomik ve sosyal güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kural kapsamında kesinlik sınırı öngörülmek suretiyle mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlama ile meşru amaç arasında makul dengenin gözetildiği, dolayısıyla kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olmadığı anlaşılmıştır.

64. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 141. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 141. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

A. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 16. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

"*6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde öngörülen dava şartının noksan olduğu davalar*" yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 23/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE
Üye	Üye	
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2023/74
Karar Sayısı : 2024/141
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Altıncı Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle eklenen geçici 16. maddenin onuncu fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 5., 17., 56. ve 57. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Yapı Kayıt Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar'ın bazı maddelerinin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı geçici 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Geçici Madde 16- (Ek: 11/5/2018-7143/16 md.)

Afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve imar barışının sağlanması amacıyla, 31/12/2017 tarihinden önce yapılmış yapılar için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve yetkilendireceği kurum ve kuruluşlara 31/10/2018 tarihine kadar başvurulması, bu maddedeki şartların yerine getirilmesi ve 31/12/2018 tarihine kadar kayıt bedelinin ödenmesi halinde Yapı Kayıt Belgesi verilebilir. Başvuruya konu yapının ve arsasının mülkiyet durumu, yapı sınıf ve grubu ve diğer hususlar Bakanlık tarafından hazırlanan Yapı Kayıt Sistemine yapı sahibinin beyanına göre kaydedilir.

….

Yapı Kayıt Belgesi, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerlidir. Yapı Kayıt Belgesi düzenlenen yapıların yenilenmesi durumunda yürürlükte olan imar mevzuatı hükümleri uygulanır. ***Yapının depreme dayanıklılığı hususu malikin sorumluluğundadır.***

…"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 4/5/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgisi görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 3194 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı geçici 16. maddesinde ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınmasına ve imar barışının sağlanmasına yönelik usul ve esaslar düzenlenmiştir.

4. Anılan madde, 31/12/2017 tarihinden önce yapılmış ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılardan gerekli şartları sağlayanlara yapı kayıt belgesi verilmesini, belgeye konu yapının ve arsasının mülkiyet durumunun, yapı sınıf ve grubunun ve diğer hususların yapı kayıt sistemine, yapı sahibinin beyanına göre kaydedilmesini öngörmektedir.

5. Ayrıca maddede; yapı kayıt belgesi verilen yapılarla ilgili talep hâlinde su, elektrik ve doğalgaz bağlanabilmesi suretiyle geçici olarak kullanım hakkının sağlanabileceğine, anılan Kanun uyarınca alınmış yıkım kararları ile tahsil edilemeyen idari para cezalarının iptal edileceğine, cins

değişikliği ve kat mülkiyetinin tesis edilebileceğine, Hazine ya da belediyeye ait taşınmazlar üzerinde inşa edilmiş olan yapıların yapı kayıt belgesi sahiplerine satılabileceğine ilişkin hususlara yer verilmiştir.

6. Maddenin onuncu fıkrasının birinci cümlesinde yapı kayıt belgesinin, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerli olduğu, ikinci cümlesinde de yapı kayıt belgesi düzenlenen yapıların yenilenmesi durumunda yürürlükte olan imar mevzuatı hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. İtiraz konusu üçüncü cümlede ise yapının depreme dayanıklılığı hususunun malikin sorumluluğunda olduğu hükme bağlanmıştır.

7. Kuralla yapı kayıt belgesi verilen yapının depreme dayanaklılığı hususunun malikin sorumluluğunda olduğu belirtilerek bu konuda idarenin depremden kaynaklı mali sorumluluğuna bir istisna getirildiği anlaşılmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; devletin sağlıklı ve dengeli çevrenin oluşturulması bakımından pozitif yükümlülüğünün bulunduğu, yapı kayıt belgesi verilen yapıların can ve mal güvenliğini temin eden belirli bir standartta yapılıp yapılmadığına yönelik denetim yükümlülüğü getiren herhangi bir yasal düzenlemenin bulunmadığı, buna karşılık itiraz konusu kuralla yapının depreme dayanaklılığı konusunda sorumluluğun yapı malikine bırakıldığı, bu durumun devletin pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5., 17., 47. ve 56. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

10. Anayasa'nın 17. maddesinde *"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir"* denilerek yaşam hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddede güvence altına alınan hak, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete negatif ödevler yanında pozitif ödevler de yükler. Bu ödev devletin yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını kamu görevlilerinin, diğer bireylerin ve hatta

kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek her türlü tehlike, tehdit ve şiddetten koruma yükümlülüğünü içerir (bazı farklarla birlikte bkz. *Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50; *Ömür Kınay*, B. No: 2015/4686, 19/2/2019, § 39).

11. İtiraz konusu kuralda, yapı kayıt belgesiyle kayıt altına alınan yapının depreme dayanaklılığının malikin sorumluluğunda olduğu hükme bağlanmıştır. İnsan yaşamı yönünden tehlike oluşturan yapıların tespit edilmesi ve bunların güçlendirilmesi, bunun mümkün olmaması hâlinde yıktırılması yolunda tedbirler alınması devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu bağlamda kuralın yaşam hakkıyla ilgisi olduğu açıktır.

12. Yaşamın korunması kapsamında imar düzeninin kurulması ve korunmasına ilişkin alınan önlemler ilgililerin yaşam hakkının korunmasına yönelik yükümlülüğün gereğidir. İmar mevzuatıyla getirilen düzenlemeler, devlete verilen bu görevlerin yaşama geçirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygunluğuna ilişkin temel ilkeler 3194 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 5. maddesinde karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmî ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesisler *yapı* olarak tanımlanmış, 20. maddesinde yapıların imar planı, yönetmelik, ruhsat ve eklerine uygun olarak yapılabileceği, 21. maddesinde Kanun kapsamına giren yapılar için yapı ruhsatiyesi alınmasının zorunlu olduğu, 30. maddesinde tamamen ya da kısmen biten bir yapının kullanılabilmesi için yapı kullanma izninin alınması gerektiği, 32. maddesinde de ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak başlanan yapıların mühürlenerek inşaatın derhâl durdurulacağı ve inşaatın devamına ancak ruhsata aykırılığın giderilmesi veya ruhsat alınması hâlinde izin verileceği hüküm altına alınmıştır.

13. Yapıların imar planına ve imar mevzuatına uygunluğu, yapı ruhsatiyesiyle, yapı ruhsatı alınarak tamamlanan bir yapının ruhsat ve eklerine aykırı olup olmadığı ise söz konusu yapının kullanılabilmesi için gerekli olan yapı kullanma izni ile denetlenmektedir. İmar hukukunda ruhsat, idarenin yapılaşma öncesi, anı ve sonrası verdiği izinler yoluyla imar düzenini kurmak ve korumak üzere yürüttüğü kolluk faaliyetinin en önemli araçlarından biridir.

14. Anayasa'nın *"Temel hak ve hürriyetlerin korunması"* başlıklı 40. maddesinin birinci fıkrası *"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen*

herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir." hükmünü içermektedir. Anılan hükme göre kişilerin yargı makamları ile idari makamlar önünde haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması anayasal bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, temel hak ve özgürlüğü ihlal edilen ya da ihlal edildiğini iddia eden kişilerin ilgili yargı veya idari merciler nezdinde şikâyetlerini dile getirmesi hususunda devlete gerekli ve yeterli mekanizmaları oluşturarak uygun koşulları sağlama yükümlülüğü getirmektedir (AYM, E.2021/46, K.2022/47, 21/4/2022, § 15).

15. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanmasını teminat altına almaktadır (AYM, E.2021/46, K.2022/47, 21/04/2022, § 16).

16. Bu kapsamda yaşam hakkıyla bağlantılı olan kuralla Anayasa'nın 40. maddesi kapsamında devletin, bu hakkın korunmasıyla ilgili gerekli koşulları sağlama fonksiyonunu ne ölçüde yerine getirdiğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

17. Yaşam hakkından kaynaklanan pozitif yükümlülük çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayı ile vücut bütünlüğüne yönelik müdahalelerin sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî soruşturma prosedürü yürütmek durumundadır (AYM, E.2022/90, K.2023/201, 30/11/2023, § 17).

18. Bununla birlikte yaşam hakkının veya bedensel bütünlüğün ihlal edildiği her durumda ceza soruşturmasının yürütülmesi yönünde bir yükümlülük bulunmamaktadır. Buna göre genel olarak ihmal suretiyle ortaya çıkan diğer ölümlerde *etkili bir yargısal sistem kurma* yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Anayasa'nın söz konusu maddesi kapsamında etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük, ihmal sonucu meydana gelen ölüm veya vücut bütünlüğünün bozulması olaylarında mağdura adli ya da idari yargı mercileri önünde açabileceği bir tazminat ya da tam yargı davası yolunun sağlanmasıyla da yerine getirilmiş sayılabilir (bazı farklarla birlikte bkz. *Yaprak Yüksek*, B. No: 2013/9116, 14/10/2015, § 32).

19. Anayasa Mahkemesi birçok kararında, yaşam hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda pozitif yükümlülüğün her olayda mutlaka ceza davası yolunu gerektirmeyeceğini değerlendirmiş; hukuki, idari ve hatta disiplin sorumluluğu doğuran hukuk yollarının öngörülmüş olmasını yeterli bulmuştur (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 59; *Nail Artuç*, B. No: 2013/2839, 3/4/2014 § 37; *Zeki Kartal*, B. No: 2013/2803, 21/1/2016, § 78; *Özer Er* [GK], B. No: 2014/11770, 15/3/2018, §§ 53-55).

20. Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde *"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yolu açıktır."* denilmek suretiyle idarenin yargısal denetimine, yedinci fıkrasında ise *"İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zarar ödemekle yükümlüdür."* denilmek suretiyle idarenin mali sorumluluğuna ilişkin düzenleme yapılmıştır. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinde de idarenin yargısal denetimi neticesinde sorumluluğunun varlığının tespiti ve neden olduğu zararların tazmini için tam yargı davası öngörülmüştür.

21. Bu kapsamda Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmış olan yaşam hakkı ile kişilerin maddi ve manevini varlığını koruma ve geliştirme hakkının etkili bir şekilde korunması amacıyla devletin depremden kaynaklanan sorumluluğuna ilişkin idari yargı mercileri nezdinde tam yargı davası açma imkânının bulunduğu açıktır.

22. Bununla birlikte idarenin eylem ve işlemleri nedeniyle zarara uğrayanların kendi inisiyatifleri ile başvurabilecekleri tazminat yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp bu yolların uygulamada da etkili olması gerekir. Bir başvuru yolunun ancak hak ihlalini önleyebilmesi, devam etmekteyse sonlandırabilmesi veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilmesi, bunun için uygun bir giderim sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir (*Tahir Canan,* B. No: 2012/969, 18/9/2013 § 26; *Filiz Aka,* B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 39).

23. Kanun'un geçici 16. maddesiyle afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız, ruhsat ve eklerine aykırı veya imar mevzuatına aykırı yapıların kayıt altına alınması öngörülmüştür. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında yapı kayıt belgesinin yapının kullanım amacına yönelik olduğu belirtilmiş, talep hâlinde bu yapılara geçici olarak su, elektrik ve doğalgaz bağlanabileceği hükme bağlanmıştır. Onuncu fıkranın birinci cümlesinde ise yapı kayıt belgesinin, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm

uygulamasına kadar geçerli olduğu ifade edilmiştir. Böylece hak sahipleri ya da üçüncü kişilerin yapı kayıt belgesine sahip taşınmazlarda belirtilen sürenin sonuna kadar ikamet etmesine imkân tanınmıştır.

24. Yapı kayıt belgesi, yapı sahibinin beyanı üzerine idare tarafından herhangi bir denetim yapılmadan düzenlendiğinden yapı kayıt belgesiyle kayıt altına alınan yapıların mevcut imar mevzuatına uygun olup olmadığına ilişkin bir tespit yapılmamaktadır. Diğer bir ifadeyle imar mevzuatına aykırı yapılara da yapı kayıt belgesinin verilmesi mümkündür. İdare yapı kayıt belgesi verdiği anda yapının depreme dayanıklı olup olmadığı yönünden denetim yapamamış olsa bile yaşam hakkının korunması ödevinin devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün bir gereği olduğu anlaşılan denetim sorumluluğunun bütünüyle ortadan kalktığı söylenemez. İdarenin bu yükümlülüğü, yapı kayıt belgesinin düzenlenmesinden sonraki dönemde de devam etmektedir. Anılan yükümlülüğün ihlali sebebiyle cana ve vücut bütünlüğüne yönelik olarak meydana gelen zararların karşılanması Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinin bir gereğidir.

25. Kuralda ise imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının depreme dayanaklılığı hususunun malikin sorumluluğunda olduğu ifade edilerek ilgililerin, idarenin yapı denetimi görevini ifa etmemesinden doğan zararlarından devletin sorumlu olmayacağı hüküm altına alınmaktadır. Kural uyarınca, yapı kayıt belgesi olan yapılarda bulunanların yaşamının veya vücut bütünlüğünün olası bir depremden zarar görmesi durumunda bu zararlardan idare sorumlu tutulamayacaktır. Bu bağlamda söz konusu zararların tazmini talebiyle ilgililer tarafından idare aleyhine açılacak tam yargı davasında zararların giderilmesine yönelik lehe karar alma ihtimali de ortadan kalkacaktır.

26. Yapı kayıt belgesi verilen yapıların insan yaşamı yönünden tehlike arz edip etmediğinin ve depreme dayanıklı olup olmadığının denetlenmesi yükümlülüğünün idarece ifa edilmemesinden doğan sorumluluklardan idarenin kurtarılması, idarenin anayasal yükümlülüklerinin kanunla ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir. Oysa idarenin anayasal yükümlülüklerinin ve bu yükümlülüklerle bağlantılı mali sorumluluklarının kanunlarla ortadan kaldırılması mümkün değildir.

27. Tüm bu hususlar gözetildiğinde kuralla imar mevzuatına aykırı yapının depreme dayanıklılığının malikin sorumluluğunda olduğu

belirtilerek idarenin gözetim ve denetim yükümlülüğünün devam ettiği bir konuda idare aleyhine tazminata hükmedilmesinin önlenmesinin Anayasa'nın 40. maddesiyle güvence altına alınan etkili başvuru hakkının gerekleriyle uyumlu olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu yönüyle kural, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkıyla bağdaşmamaktadır.

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 17. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 17. ve 40. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 17. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 56. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 47. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle eklenen geçici 16. maddenin onuncu fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 23/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE
Üye		Üye
Yılmaz AKÇİL		Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2023/80
Karar Sayısı : 2024/142
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 28. maddesinin Anayasa'nın 20. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir**.**

OLAY: Çalışma izni talebinin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu 28. maddesi şöyledir:

*"**Madde 28** – (Değişik: 23/1/2008-5728/25 md.)*

Hekimlik mesleğinin icrası için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (…) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hapis cezasına mahkûm olmamak gerekir.

İcrayı sanat etmesine mani ve gayrıkabili şifa bir marazı aklı ile malul olduğu bilmuayene tebeyyün eden tabipler, Sağlık Bakanlığının

teklifi ve Sağlık Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla icrayı sanattan menolunur ve diplomaları geri alınır.

(Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/5 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/5 md.) ***Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan tabip subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler, kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemezler.***"

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adlî Sicil Kanunu'nun 13/A maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir. Bunun için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla,

a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması,

b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması,

gerekir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 4/5/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin

hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. 1219 sayılı Kanun'un itiraz konusu 28. maddesinin birinci fıkrasında hekimlik mesleğinin icrası için 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hapis cezasına mahkûm olmamak gerektiği ifade edilmiştir.

4. Başvuran Mahkemede görülmekte olan davanın konusu anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar arasında yer alan silahlı örgüte üye olma suçundan hüküm giyen davacının çalışma izni talebinin reddine ilişkindir.

5. Bakılmakta olan davanın konusu gözetildiğinde itiraz konusu kuralın birinci fıkrasının *"Hekimlik mesleğinin icrası için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;…"* bölümü ile *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…."* ve *"…hapis cezasına mahkûm olmamak gerekir."* ibareleri dışında kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü fıkralarının bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla kuralın birinci fıkrasının kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü fıkralarına ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. Öte yandan kuralın birinci fıkrasının *"Hekimlik mesleğinin icrası için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;…"* bölümü ile*"…hapis cezasına mahkûm olmamak gerekir."* ibareleri, bakılmakta olan davanın konusu olan *Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar*ın yanı sıra dava konusu olmayan diğer suçlar yönünden de geçerli

ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla anılan bölüm ve ibarelerin esasına ilişkin incelemenin *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…"* ibaresiyle sınırlı olarak yapılması gerekir.

7. Açıklanan nedenlerle 1219 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 28. maddesinin;

A. Birinci fıkrasının;

1. *"Hekimlik mesleğinin icrası için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;…"* bölümü ile *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…."* ve *"…hapis cezasına mahkûm olmamak gerekir."* ibarelerinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"… Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

2. Kalan kısmının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından, bu kısma ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. İkinci ve üçüncü fıkraların itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

9. 1219 sayılı Kanun'da hekimlik mesleğinin icrası için gerekli şartlar düzenlenmiştir. İtiraz konusu kuralda anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile hekimlik mesleğini icra edemeyecekleri belirtilmiştir.

10. 5237 sayılı Kanun'un Özel Hükümler kitabının Dördüncü Kısmı'nın 309 ilâ 316. maddelerinden oluşan Beşinci Bölümü'nde anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar; Anayasa'yı ihlal, Cumhurbaşkanı'na suikast ve fiilî saldırı, yasama organına karşı suç, hükûmete karşı suç, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silahlı isyan, silahlı örgüt, silah sağlama, suç için anlaşma şeklinde düzenlenmiştir.

11. 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinde ise kişinin kasıtlı bir suç işlemesi ve bu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olması hâlinde mahkûmiyetin kesinleşmesiyle başlayıp hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar devam eden hak yoksunluğu öngörülmüştür. Diğer bir deyişle anılan madde uyarınca belli bir suçtan mahkûmiyete bağlı süresiz hak yoksunluğundan söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

12. Buna göre anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan herhangi birini kasten işleyen kişi hakkında 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesi uyarınca hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar hak yoksunluğu uygulanacaktır. İtiraz konusu kuralda ise bu suçlardan mahkûm olanların hekimlik mesleğinin icrasından herhangi bir süre sınırı olmaksızın yoksun bırakılacağı ifade edilmektedir.

B. İtirazın Gerekçesi

13. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla anayasal düzene karşı işlenen suçlardan mahkûm olan bir hekimin süresiz bir şekilde hekimlik mesleğini icra etmesinin engellendiği, bu durumun çalışma özgürlüğü ile özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına ölçüsüz bir müdahale oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 20. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

14. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 48. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

15. Anayasa'nın *"Çalışma ve sözleşme hürriyeti"* başlıklı 48. maddesinde *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir./ Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."* denilerek çalışma özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

16. Anayasa'nın 49. maddesinde de çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir.

17. Çalışma özgürlüğü, herkesin dilediği mesleği seçmede özgür olmasını ve zorla çalıştırılmamayı ifade eder. Birey, bu özgürlüğünü kullanarak dilediği alanı ve işi seçebilir. Çalışma hakkı ise bireyin özgür iradesiyle seçtiği mesleği veya işi icra etmesi, devletin de çalışmak isteyenlere iş temin etmek için gereken tedbirleri almasıdır (AYM, E.2016/141, K.2018/27, 20/2/2018, § 16).

18. Kural anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların hem özel sağlık kuruluşlarında hem de serbest olarak hekimlik mesleğini icra edemeyeceklerini öngörmek suretiyle Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan çalışma hakkı ve özgürlüğüne sınırlama getirmektedir.

19. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

20. Bu kapsamda çalışma hakkı ve özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

21. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının

öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

22. Kuralda hangi suçlardan mahkûmiyetin hekimlik mesleğinin icrasına engel olduğu açıkça belirtilmiştir. Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçların 5237 sayılı Kanun'da düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

23. Öte yandan sınırlamanın meşru bir amaca dayanması gerekir. Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde çalışma hakkı ve özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni belirtilmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2018/95, K.2023/221, 27/12/2023, § 45).

24. Hekimlik mesleğinin sağlık hizmeti içindeki rolü ve önemi gözetildiğinde mesleğin icrasına getirilen sınırlanmanın amacının mesleğin onur ve itibarını korumak olduğu değerlendirilmektedir. Mesleğin onur ve itibarının korunması amacıyla, bazı suçlardan mahkûm olanların bu mesleği icra etmesinin yasaklanmasının anayasal yönden meşru bir amaca dayandığı kanaatine varılmaktadır.

25. Bununla birlikte kuralın anayasal bağlamda meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp sınırlamanın ölçülü olması gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi ise *elverişlilik, gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

26. Hekimlik mesleğinin, yer ve zaman sınırlaması olmaksızın toplum yararına hizmet etmeyi gerektiren, insan yaşamının korunmasını amaç

edinen bir nitelik taşıması itibarıyla hekimlerin tabi olması gereken kanuni ve etik sınırların diğer pek çok meslekten daha ayrıntılı ve katı şekilde düzenlenmiş olması olağan kabul edilmelidir. Nitekim kuralda da hekimlik mesleğinin icrası için sınırlı sayıda yer verilen bir kısım suçtan mahkûm olmama şartının getirildiği görülmektedir. Bu yönüyle kuralla öngörülen sınırlamanın, hekimlik mesleğinin onur ve itibarının korunması amacına ulaşılması bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

27. Kuralda hekimlik mesleğinin icrasına engel olduğu belirtilen suçların niteliği gözetildiğinde, bunları işleyenlerin hekimlik mesleğinin icrasından yasaklanmasının kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında öngörebileceği bir tedbir olduğu değerlendirilmiştir. Bu sebeple kuralın hekimlik mesleğinin onur ve itibarının korunmasına yönelik amacın gerçekleştirilmesi bakımından gerekli olma şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

28. Diğer yandan sınırlamanın orantılı olup olmadığı da ortaya konulmalıdır. Bu itibarla hekimlik mesleğine ilişkin onur ve itibarın korunmasına dair tedbirler sonucunda hekimlik mesleğini icra etmek isteyenlerin yüklendiği külfet ile hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Hekimlik mesleğini icra etmek isteyenlere aşırı bir külfet yüklenip yüklenmediğinin denetiminde kuralla öngörülen sınırlamanın süresiz bir sınırlama olup olmadığı veya hekimlik mesleğini yeniden icra edebilmeyi sağlayan hukuki bir çarenin olup olmadığı önem taşımaktadır.

29. 5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesinde yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumu düzenlenmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde 5237 sayılı Kanun dışındaki çeşitli kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkûm olan kişilerin süresiz olarak kullanmaktan yasaklandıkları hakları tekrar kullanabilmelerine imkân tanıyan bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda anılan madde uyarınca, yasaklanmış hakların geri verilebilmesi için 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla, mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, kişinin infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi ve hayatını iyi hâlli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaatin oluşması gerektiği belirtilmiştir.

30. Süresiz hak yoksunluğunun oluşturduğu sorunların çözümü amacıyla getirilen yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumunun, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların hekimlik mesleğini yeniden icra etmelerine imkân sağlayıp sağlamadığı, kişilere aşırı bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinde önem taşımaktadır.

31. Kural uyarınca anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların özel sağlık kuruluşları bünyesinde veya serbest olarak hekimlik mesleğini icra etmelerinin süresiz olarak kısıtlandığı, bununla beraber yasaklanmış hakların geri verilmesi kararıyla hekimlik mesleğinin icrasının önünde bir engel olmadığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, yasaklanmış hakların geri verilebilmesi için mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, kişinin infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi ve hayatını iyi hâlli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaatin oluşması şartlarının kişiye aşırı külfet yükleyip yüklemediği değerlendirilmelidir.

32. Bu bağlamda infazın tamamlanmasından itibaren geçmesi gereken üç yıllık süre şartıyla hekimlik mesleğinin özel sağlık kuruluşları bünyesinde veya serbest olarak icrasının süresiz olarak sınırlanmadığı ve bu üç yıllık sürenin hekimlik mesleğinin niteliği gözetildiğinde makul ve orantılı olduğu anlaşılmaktadır.

33. Öte yandan yasaklanmış hakların geri verilmesi için üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememe ve hayatın iyi hâlli olarak sürdürüldüğü hususunda mahkemede kanaatin oluşması şartı arandığından bu konuda hâkimin takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla beraber iyi hâlin belirlenmesinde üç yıl içerisinde yeni bir suçun işlenmemesinin etkili olduğu gözetildiğinde hâkime sınırsız bir takdir yetkisinin verilmediği anlaşılmaktadır.

34. Kaldı ki anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçların niteliği, toplumda oluşturduğu etki düşünüldüğünde, hekimlik mesleğinin icrasını sağlayacak kararda hâkime verilen takdir yetkisinin hekimlik mesleğinin onur ve itibarının korunması amacına hizmet edeceği açıktır.

35. Bu itibarla kuralla anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların özel sağlık kuruluşları bünyesinde veya serbest olarak hekimlik mesleğini icra etmeleri bakımından bir hak yoksunluğu

getirilmekte ise de yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla birlikte bu hak yoksunluğunun süresiz olmadığı, bu sürenin yeni kurumla birlikte diğer koşulların yanında üç yılla sınırlandırıldığı ve hekimlik mesleğinin icrası için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediği anlaşılmaktadır.

36. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddeleri kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 28. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"… Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar,…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 23/7/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE
Üye		Üye
Yılmaz AKÇİL		Ömer ÇINAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 5237 sayılı TCK'nın 53/1e, 2. maddesi gereği kişinin işlediği suçlardan dolayı hükmedilen hapis cezasına bağlı olarak cezasının infazı tamamlanıncaya kadar mesleğini yapamama yönünde hak yoksunluğu uygulanacaktır. Bundan ayrıca İncelemeye konu 1219 sayılı Kanunun 28. maddesinin 1. fıkrasındaki *"Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar"* ibaresi uyarınca, anılan suçlardan birini kasten işleyen kişi hakkında hekimlik mesleğinin icrasından süre sınırı olmaksızın yoksun bırakılacağı öngörülmektedir. Başka deyişle bu durumdaki hekimler ömür boyunca özel muayene açıp çalışamayacakları gibi özel bir sağlık biriminde hekim olarak çalışamayacaklardır.

2. Çoğunluk gerekçesinde incelenen kurala karşın 5332 sayılı Adli Sicil Kanununun 13/A maddesinde düzenlenen yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumu ile birlikte incelenerek, anılan yasal yol gereği anayasal düzene karşı suçtan mahkum olanların cezalarının infazından sonra üç yıllık sürenin geçmesi ve mahkemenin bu sürede hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü konusunda olumlu kanaate varması durumunda hak

yoksunluğunun kalkacağı görüşünden hareket edilmiş ve bu gerekçelerle kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. Bu konunun değerlendirilebilmesi için ilgili kanunların düzenlenme tarihleriyle birlikte anlam ve kapsamlarına göz atılmalıdır. 5332 sayılı Adli Sicil Kanununun 13/A maddesi, 6.12.2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanunun 38. maddesiyle Kanuna eklenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ise 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Öte yandan 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun hekimlik mesleğini yapmaya hak kazananlara hak yoksunluğunu düzenleyen 28. maddesi ise 23.1.2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 25. maddesiyle düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere hekimlere hak yoksunluğunu getiren özel düzenleme, gerek TCK ve gerekse Adli Sicil Kanununun 13/A maddesinin yürürlüğünden sonra, başka deyişle ilgili kurallar bilinerek düzenlenmiştir. Bu nedenle kural hekimlik mesleğine ilişkin *özel düzenleme* niteliğindedir.

4. İncelenen 28/1. madde ve fıkrasının ilk cümlesi "*Hekimlik mesleğinin icrası için; Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile*" ibaresiyle başlamaktadır. Böylece Kanun koyucunun bu özel düzenleme ile anılan bentte sayılan suçlar ve bu arada anayasal düzene karşı işlenen suçlardan mahkumiyet halinde *süresiz bir hak yoksunluğu öngördüğü* sonucunun çıkarılması gerekmektedir.

5. Şüphesiz kamu görevinde istihdam edileceklerle ilgili sınırlamalar meşru amaçlar çerçevesinde ayrıca değerlendirilebilir. Bununla birlikte kanunla bir meslek mensubunun özel yaşamında hayatını kazanma imkanından süresiz olarak yoksun bırakılmasının demokratik toplumda gerekliliği ve orantılılığı oldukça tartışmalı hale gelecek ve bu durumun Anayasa'nın 13., 48., 49. maddeleriyle bağdaştırılması güç olabilecektir. Nitekim AYM'nin 2008/17 E., 2010/44 K. sayılı ve 25.2.2010 sayılı kararında benzer değerlendirmelerle 28. maddedeki birkısım suçlarla bağlantılı olarak iptal kararı verilmiştir. İptal gerekçesinde, kuraldaki düzenlemelerde meslek veya görevlerin özellikleri, suçların ve cezaların niteliği, cezalar miktarına bakılmaksızın ve bir kademelendirme yapılmaksızın eylemle orantısız bir hak yoksunluğu öngörülmesinin adaletli olmadığı ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilmiştir. Benzer değerlendirmeler Mahkemenin 2008/80 E., 2011/81 K., 18.5.2011 ile 2012/61 E., 2012/135 K., 27.9.2012 tarih ve sayılı kararlarında da yapılmıştır. Öte yandan belirtilen iptal gerekçelerine karşın kamu görevlileri bakımından Danıştay kararlarında Adli Sicil Kanununun

13/A maddesindeki süreler geçse ve yasaklanmış hakların iadesine karar verilse dahi 657 sayılı DMK'nun 48. maddesi uyarınca anılan maddede sayılan suçlardan mahkum olanların devlet memurluğuna girmelerinin mümkün olmadığı belirtilmektedir (bkz. Danıştay İDDK 27.6.2022, E. 2022/1141, K. 2022/2318; 5.10.2023, E. 2023/444, K. 2023/1833).

6. Ayrıca belirtilmelidir ki çoğunluk gerekçesindeki gibi 5332 sayılı Kanunun 13/A maddesindeki düzenlemenin buna istisna oluşturacağı düşünülmekteyse, incelemeye konu özel düzenlemede bu hususun da belirtilmesi gerekirdi. Kuralın bu düzenleniş biçimi karşısında ihtilaflı yorum veya içtihatlarla bu imkanın tanındığına ilişkin değerlendirmeler, kanundaki belirsizliği ve kalite sorununu aşmaya yeterli olmayacaktır. Bu tür değerlendirmeler uygulamanın gelecekte aksi yönde gelişmesini önleme güvencesini taşımamaktadır. Açıkladığım hukuki gerekçeler karşısında incelenen kuralın iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY

1. Çalışma izni talebinin zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi kuralın iptali için başvurmuştur. İtiraza konu kural uyarınca anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların hekimlik mesleğini süre sınırı olmaksızın hem özel sağlık kuruluşlarında hem de serbest icra edemeyeceğini düzenlemektedir.

2. Mahkememiz çoğunluğu tarafından "kuralla hekimlik için bir hak yoksunluğu getirilmekte ise de yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla bu hak yoksunluğunun esasında süresiz olmadığı, bu sürenin de yeni kurumla birlikte diğer koşulların yanında üç yılla sınırlandırıldığı, bu sürenin de hekimlik mesleğinin icrası için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle itirazın reddi gerekir" şeklindeki gerekçeyle kuralın reddine ilişkin kararına iştirak edilmemiştir. Şöyle ki;

3. Anayasa Mahkemesi norm denetimi kapsamında, süresiz olarak bir mesleği icra edememe ile ilgili verdiği bir kararında "23.1.2008 Tarihli ve 5728 Sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 25. maddesi ile değiştirilen 11.4.1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının "*...milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, kamunun sağlığına karşı suçlar,...*" ibareleri incelemiş ve Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görerek iptal etmiştir.

"*Dava konusu düzenlemeler, meslek veya görevlerin özellikleri, suçların niteliği, bu suçlara verilen cezalar ve cezaların süresi, kasıtla veya taksirle işlenip işlenmediğine bakılmaması ve bir kademelendirme de yapılmaması ve bu suçlardan mahkum olanların belirli meslekleri ve görevleri sürekli olarak icra edememeleri, işledikleri suçlara göre adaletli ve eylemle orantılı olmayan ölçüsüz bir hak yoksunluğuna yol açması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen 'Hukuk Devleti' ilkesine aykırıdır. İptali gerekir.*" (AYM, E.2008/17, K.2010/44, 25.2.2010)

4. Hekimlik mesleğinin icrasının süre sınırı olmaksızın sınırlandırılması Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan "*çalışma ve sözleşme özgürlüğü ile çalışma hakkına ölçüsüz bir sınırlama*" niteliğindedir. Kural kamu ve özel sektör ayırımı yapmaksızın hekimlik mesleğine süresiz sınır getirmektedir. Anayasa Mahkemesi birçok kararında bu ayrımı içerip içermediğine bakmış ve buna göre değerlendirme yapmıştır:

"Başvurucunun İdare tarafından özel sektörde çalışma yasağı içeren bir karar alındığına dair bir iddiasının bulunmadığı, somut olaya konu idari işlemin özel sektörde çalışmayı engelleyen bir içeriğinin olduğunu da ortaya koyamadığı vurgulanmalıdır. Bu durumda yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde başvurucunun sınavı kazanarak harita mühendisi olarak atanmaya hak kazanmasına rağmen atama tarihi itibarıyla geçerli olan Kanun'da belirlenen kamu görevlisi olarak atanma şartlarını taşımadığının tespit edilmesi üzerine atamanın yapılmamasının -başvurucunun özel sektörde çalışma imkânının olması hususları da gözetildiğinde- demokratik toplum gereklerine uygun ve ölçülü olmadığı söylenemez." (Cem Turğut, B. No: 2019/16656, 18/10/2023, § …)

5. Öte yandan Anayasa Mahkemesi daha önce Ahmet Gödeoğlu kararında, mahkûmiyet kararının bir sonucu olarak hekimlik mesleğindeki hak ve yetkilerini kullanmasının ömür boyu yasaklanması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. (B. No : 2018/28616,

17.11.2021) Söz konusu kararda Başvurucunun güveni kötüye kullanma suçundan mahkûm olduğu gerekçesiyle hekimlik mesleğini icra etmesine izin verilmemiştir. AYM tarafından özel sektörde dahi süresiz bir şekilde mesleğin icrasının yasaklanmasına sebep olan tedbirin özel hayata saygı hakkına orantısız bir müdahalede bulunulduğu sonucuna varılmıştır.

6. Yukarıda açıklandığı üzere; Anayasa Mahkemesi'nin mahkûmiyete bağlı süresiz hak yoksunluğu öngören kuralları norm denetiminde iptal ettiği bu kuralların uygulanması üzerine tesis edilen işlemlerle ilgili yapılan bireysel başvuru incelemesinde de ihlal kararı verildiği görülmektedir.

7. Anayasa Mahkemesinin norm denetiminde ve bireysel başvuruda benzer konulardaki içtihatlarından farklılık gösteren çoğunluk görüşüne yukarıda izah ettiğimiz nedenlerle iştirak edilmemiştir.

Üye Engin YILDIRIM	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 28. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Hekimlik mesleğinin icrası için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;…"* bölümü ile *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…"* ve *"…hapis cezasına mahkûm olmamak gerekir."* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin kanaatine katılmamaktayım.

2. Dava konusu ibarelerin yer aldığı Kanun'un 28. maddesinde hekimlik mesleğinin icrası için bazı suçlardan mahkum olmamak sayılmış olup bunlar içerisinde birinci fıkrada Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçtan hapis cezasına mahkûm olmamak da yer almaktadır.

3. Mahkememiz çoğunluğu yaptığı değerlendirmede, kuralla hekimlik için bir hak yoksunluğu getirilmekte ise de yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla bu hak yoksunluğunun esasında süresiz olmadığı, bu sürenin yeni kurumla birlikte diğer koşulların yanında üç yılla sınırlandırıldığı, bu sürenin de hekimlik mesleğinin icrası için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediği sonucuna ulaşarak kuralın Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Bkz.: §§ 35-36).

4. Öncelikle ifade etmek gerekir kural kamu veya özel sektör ayırımı yapmaksızın hekimlik mesleğinin icrasını sınırlandırmaktadır. Ancak hekimlik mesleğinin icrasının sınırlandırılabilmesi için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçtan hapis cezasına mahkûm edilmiş olmak şartı yer almaktadır. Öte yandan kural gereği bu suçtan mahkumiyetin bir sonucu olarak kişi hekimlik mesleğinin icrasını herhangi bir süre sınırı olmaksızın gerçekleştiremeyecektir.

5. Hekimlik mesleğinin icrasının bu şekilde süre sınırı olmaksızın sınırlandırılması çoğunluk kararında ifade edildiği biçimde meşru bir amaca dayanır olsa bile dava konusu kural bu tür mahkumiyet alan hekimler açısından Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan çalışma ve sözleşme özgürlüğü ile çalışma hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirmektedir.

6. Nitekim bu minvalde yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi güveni kötüye kullanmak suçundan aldığı mahkûmiyet kararının bir sonucu olarak başvurucunun hekimlik mesleğindeki hak ve yetkilerini kullanmasının ömür boyu yasaklanması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Bkz.: *Ahmet Gödeoğlu, B. No: 2018/28616, 17/11/2021,* §§ 45-52).

7. Her ne kadar bireysel başvuru kararındaki bu gerekçeyi Mahkememiz çoğunluğu bu kararda revize ederek dava konusu kuralla hekimlik için bir hak yoksunluğu getirilmekte ise de yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla bu hak yoksunluğunun esasında süresiz olmadığını, bu sürenin yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla birlikte diğer koşulların yanında üç yılla sınırlandırıldığını ve öngörülen sürenin hekimlik mesleğinin icrası için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediğini

belirtmiştir (Bkz.: § 35). Bununla birlikte kanaatimizce burada hekimlerin anılan haklarına yine de ölçüsüz bir müdahale söz konusudur.

8. Somut kural bağlamında hekimlerin hak yoksunluğu, asıl cezanın çektirilmesi sonrasında 25/5/2005 tarih ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na 6/12/2006 tarih ve 5560 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 38. maddesiyle eklenen 13/A maddesinde yeniden düzenlenen yasaklanmış hakların geri verilmesi yolu işletilerek mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, kişinin infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaatin oluşması durumunda kaldırılabilmektedir.

9. Bununla birlikte ifade etmek gerekir ki yasaklanmış hakların geri verilmesi otomatik biçimde işleyen ve öngörülen bu üç şartın birlikte gerçekleşmesi durumunda her halde olumlu sonuç alınabilen etkili bir yol şeklinde sonuç vermeye müsait olmaktan uzaktır. Zira Kanun'daki düzenleniş biçiminde de *"kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için"* yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebileceği ifade edilmektedir. Ek olarak, buradaki *"gidilebileceği"* şeklindeki ifade mahkum olan kişiye yönelik olarak kullanılmış olsa dahi bu konuda verilecek kararda bu üç şartın içerisinde yer alan *"hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması"* şeklinde hakime takdir yetkisi tanıyan bir ibare bulunduğu dikkate alınmalıdır.

10. Elbette hakimlerin takdirlerini Anayasa'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında da vurgulandığı üzere *"Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre"* kullanması gerekmektedir. Ancak diğer iki şart olan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması ve kişinin infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi gibi net şartların varlığına rağmen yine de *"hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması"* şartına yer verilmesi uygulamada takdire bağlı olarak olumsuz sonuçlar ortaya çıkmasının ihtimal dahilinde olduğunu akla getirmektedir.

11. Uygulamada yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna başvurulduğunda karşılaşılan kimi olumsuz örnekler de bu endişeyi haklı çıkarmakta olup bu durum dava konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde bu hususun da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Zira

burada takdire bağlı kullanımın, uygulamada karşılaşılan kimi örneklerde de görülebileceği üzere bu hakkın kullanımını etkisizleştirebileceğinden kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde bu hususun da gözden uzak tutulmaması gerekmektedir.

12. Nitekim Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvuruda verilen ihlal kararı bu konudaki uygulamanın nasıl amacına uygun sonuç vermediğini göstermektedir. Almış olduğu cezalara ilişkin kararların kesinleşip yerine getirildiği, infaz tarihlerinin üzerinden 16 yıla yakın bir sürenin geçtiği ileri sürülerek kanunda belirtilen şartların gerçekleştiğini iddia eden başvurucu asliye ceza mahkemesinden memnu hakların iadesi talebinde bulunmuştur. Bunun üzerine derece mahkemelerince hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda yeterli kanaat oluşmadığından talebi yerinde görülmemiştir. Yapılan başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren ve talebinin kabul edilebilmesine neden olabilecek nitelikte olan *"hakkındaki cezaların infazının tamamlandığı tarihten itibaren 16 yıllık bir sürenin geçmiş olduğuna"* dair iddiasının tartışılmamış ve karşılanmamış olmasını başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlali olarak değerlendirmiştir (Bkz.: *Mümtaz Bekci*, B. No: 2014/16269, 8/11/2017, §§ 29-31).

13. Ek olarak bahse konu mesleğin hekimlik mesleği olduğu göz önünde tutulduğunda yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna ancak asıl cezanın infazının tamamlanmasından itibaren üç yıl geçtikten sonra başvurulabilmesi de ölçüsüzlüğü daha net biçimde göstermektedir. Zira kişi zaten asıl cezayı çekmiştir. Buna rağmen hekimlik mesleğinin icrası için üç yıllık bir sürenin geçmesini beklemek hekimlerin Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan çalışma ve sözleşme özgürlüğü ile çalışma hakkına yapılan müdahaleyi daha da ölçüsüz hale sokacaktır. Dolayısıyla asıl cezanın infazıyla birlikte hekimlik mesleğinin icrasını engelleyen güvenlik tedbirinin sona ermemesi somut kural bağlamında ölçüsüzlüğü daha da belirginleştirmektedir.

14. Bu nedenle infazın tamamlanmasından sonraki geçmesi gereken üç yıllık bekleme süresi ile ilgili olarak çoğunluk kararındaki *"üç yıllık süre şartıyla hekimlik mesleğinin özel sağlık kuruluşları bünyesinde veya serbest olarak icrasının süresiz olarak sınırlanmadığı ve bu üç yıllık sürenin hekimlik mesleğinin*

niteliği gözetildiğinde makul ve orantılı olduğu" (§ 32) biçimindeki gerekçeye de katılmak mümkün değildir.

15. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçeyle 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 28. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…"* ibaresinin kişilerin Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan çalışma ve sözleşme özgürlüğü ile çalışma hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz hale getirdiği için Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatiyle Mahkememiz çoğunluğunun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2024/96
Karar Sayısı : 2024/143
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 181. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Çalışma izni talebinin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 6. maddesi şöyledir:

"Madde 6 – (Değişik: 23/1/2008-5728/181 md.)

Aşağıda yazılı haller, veteriner hekimlik mesleğinin icrasına mani teşkil eder:

a) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (…) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma,

suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hapis cezasına mahkûm olmak.

b) Bu Kanun ile teşekkül eden Haysiyet veya Yüksek Haysiyet Divanı kararları ile meslekini icradan menolunmak.

c) Yüksek Haysiyet Divanınca haklarında diplomalarının istirdadı kararı ittihaz edilmek."

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir. Bunun için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla,

a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması,

b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması, gerekir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca, Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 9/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir.

Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. 6343 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrasının itiraz konusu (a) bendinde veteriner hekimlik mesleğinin icrası için 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hapis cezasına mahkûm olunmaması gerektiği ifade edilmiştir.

4. Başvuran Mahkemede görülmekte olan dava anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar arasında yer alan silahlı örgüte üye olma suçundan hükümlü olup infazı tamamlanan davacının veteriner hekim olarak çalışmasına izin verilmesi talebinin reddine ilişkindir.

5. Bakılmakta olan davanın konusu gözetildiğinde itiraz konusu kuralın *"Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;…"* bölümü ile *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…."* ve *"…hapis cezasına mahkûm olmak."* ibareleri dışında kalan kısmının bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bendin kalan kısmına ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. Öte yandan, söz konusu bendin *"Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;…"* bölümü ile*"…hapis cezasına mahkûm olmak."* ibareleri, bakılmakta olan davanın konusu olan *Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar*ın yanı sıra dava konusu olmayan diğer suçlar yönünden de geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla anılan bölüm ve ibarenin esasına ilişkin incelemenin *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…"* ibaresiyle sınırlı olarak yapılması gerekir.

7. Açıklanan nedenlerle 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 181. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin;

A. *"Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;…"* bölümü ile *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…."* ve *"…hapis cezasına mahkûm olmak."* ibarelerinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. Kalan kısmının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu kısma ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

9. 6343 sayılı Kanun'da veteriner hekimlik mesleğinin icrası için gerekli şartlar düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 4. maddesinde gerçek kişiler veya özel hukuk kişileri tarafından istihdam edilen veteriner hekimlerin bu Kanun'a tabi olduğu ve 8. maddesinde her veteriner hekimin hayvanların muayene ve tedavisi için bir muayenehane açabileceği belirtilmiştir.

10. Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde de veteriner hekimlik mesleğinin icrası için bazı suçlardan mahkûm olmamak şartı getirilmiştir. Dolayısıyla veteriner hekimlik mesleğini icra etmek isteyenlerin öncelikle anılan bentte sayılan suçlardan mahkûm olmama koşulunu taşıması gerekmektedir.

11. İtiraz konusu kuralda anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinde

belirtilen süreler geçmiş olsa bile veteriner hekimlik mesleğini icra edemeyecekleri belirtilmiştir.

12. 5237 sayılı Kanun'un Özel Hükümler kitabının Dördüncü Kısmı'nın 309 ilâ 316. maddelerinden oluşan Beşinci Bölümü'nde anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar; Anayasa'yı ihlal, Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı, yasama organına karşı suç, hükûmete karşı suç, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silahlı isyan, silahlı örgüt, silah sağlama, suç için anlaşma şeklinde düzenlenmiştir.

13. 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinde ise kişinin kasıtlı bir suç işlemesi ve bu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olması hâlinde mahkûmiyetin kesinleşmesiyle başlayıp hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar devam eden hak yoksunluğu öngörülmüştür. Diğer bir deyişle anılan madde uyarınca belli bir suçtan mahkûmiyete bağlı süresiz hak yoksunluğundan söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

14. Buna göre anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan herhangi birini kasten işleyen kişi hakkında 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesi uyarınca hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar hak yoksunluğu uygulanacaktır. İtiraz konusu kuralda ise bu suçlardan mahkûm olanların veteriner hekimlik mesleğinin icrasından herhangi bir süre sınırı olmaksızın yoksun bırakılacağı ifade edilmektedir.

B. İtirazın Gerekçesi

15. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla anayasal düzene karşı işlenen suçlardan mahkûm olan bir veteriner hekimin süresiz bir şekilde bu mesleği icra etmesinin engellendiği, bu durumun özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına ölçüsüz bir müdahale oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 48. ve 49. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

17. Anayasa'nın *"Çalışma ve sözleşme hürriyeti"* başlıklı 48. maddesinde *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir./ Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal*

amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır." denilerek çalışma özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

18. Anayasa'nın 49. maddesinde de çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir.

19. Çalışma özgürlüğü, herkesin dilediği mesleği seçmede özgür olmasını ve zorla çalıştırılmamayı ifade eder. Birey, bu özgürlüğünü kullanarak dilediği alanı ve işi seçebilir. Çalışma hakkı ise bireyin özgür iradesiyle seçtiği mesleği veya işi icra etmesi, devletin de çalışmak isteyenlere iş temin etmek için gereken tedbirleri almasıdır (AYM, E.2016/141, K.2018/27, 20/2/2018, § 16).

20. Kural anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların hem özel muayenehanelerde hem de serbest olarak veteriner hekimlik mesleğini icra edemeyeceklerini öngörmek suretiyle Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan çalışma hakkı ve özgürlüğüne sınırlama getirmektedir.

21. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

22. Bu kapsamda çalışma hakkı ve özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

23. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi

gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

24. Kuralda hangi suçlardan mahkûmiyetin veteriner hekimlik mesleğinin icrasına engel olduğu açıkça belirtilmiştir. Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçların 5237 sayılı Kanun'da düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

25. Öte yandan sınırlamanın meşru bir amaca dayanması gerekir. Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde çalışma hakkı ve özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni belirtilmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2018/95, K.2023/221, 27/12/2023, § 45).

26. Veteriner hekimler vazifeleri itibarıyla hem hayvan sağlığının korunmasında hem de hayvanlardan elde edilen gıdaların güvenliğinin sağlanmasında ve hayvanlardan insanlara bulaşabilen hastalıkların kontrol altına alınmasında önemli rol oynar. Veteriner hekimlik mesleğinin rolü ve önemi gözetildiğinde mesleğin icrasına getirilen sınırlamanın amacının mesleğin onur ve itibarını korumak olduğu değerlendirilmektedir. Mesleğin onur ve itibarının korunması amacıyla, bazı suçlardan mahkûm olanların bu mesleği icra etmesinin yasaklanmasının anayasal yönden meşru bir amaca dayandığı kanaatine varılmaktadır.

27. Bununla birlikte kuralın anayasal bağlamda meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp sınırlamanın ölçülü olması gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi ise *elverişlilik, gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını,

orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

28. Veteriner hekimlik mesleğinin, yer ve zaman sınırlaması olmaksızın hizmet etmeyi gerektiren bir nitelik taşıması itibarıyla veteriner hekimlerin tabi olması gereken kanuni ve etik sınırların diğer pek çok meslekten daha ayrıntılı ve katı şekilde düzenlenmiş olması olağan kabul edilmelidir. Nitekim kuralda da veteriner hekimlik mesleğinin icrası için bir kısım suçtan mahkûm olmama şartının getirildiği görülmektedir. Bu yönüyle kuralla öngörülen sınırlamanın, veteriner hekimlik mesleğinin onur ve itibarının korunması amacına ulaşılması bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

29. Kuralda veteriner hekimlik mesleğinin icrasına engel olduğu belirtilen suçların niteliği gözetildiğinde, bunları işleyenlerin veteriner hekimlik mesleğinin icrasından yasaklanmasının kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında öngörebileceği bir tedbir olduğu değerlendirilmiştir. Bu sebeple kuralın veteriner hekimlik mesleğinin onur ve itibarının korunmasına yönelik amacın gerçekleştirilmesi bakımından gerekli olma şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Diğer yandan sınırlamanın orantılı olup olmadığı da ortaya konulmalıdır. Bu itibarla veteriner hekimlik mesleğine ilişkin onur ve itibarın korunmasına dair tedbirler sonucunda veteriner hekimlik mesleğini icra etmek isteyenlerin yüklendiği külfet ile hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Veteriner hekimlik mesleğini icra etmek isteyenlere aşırı bir külfet yüklenip yüklenmediğinin denetiminde kuralla öngörülen sınırlamanın süresiz bir sınırlama olup olmadığı veya hekimlik mesleğini yeniden icra edebilmeyi sağlayan bir yol bulunup bulunmadığı önem taşımaktadır.

31. 5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesinde yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumu düzenlenmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde 5237 sayılı Kanun dışındaki çeşitli kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkûm olan kişilerin süresiz olarak kullanmaktan yasaklandıkları hakları tekrar kullanabilmelerine imkân tanıyan bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda anılan madde uyarınca, yasaklanmış hakların geri verilebilmesi için 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla, mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, kişinin

infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi ve hayatını iyi hâlli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaatin oluşması gerektiği belirtilmiştir (AYM, E.2023/80, K.2024/142, 23/7/2024, § 29).

32. Süresiz hak yoksunluğunun oluşturduğu sorunların çözümü amacıyla getirilen yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumunun, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların veteriner hekimlik mesleğini yeniden icra etmelerine imkân sağlayıp sağlamadığı hususu, kuralla kişilere aşırı bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinde önem taşımaktadır.

33. Kural uyarınca anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların özel muayenehane bünyesinde veya serbest olarak veteriner hekimlik mesleğini icra etmelerinin süresiz olarak sınırlanmakla beraber yasaklanmış hakların geri verilmesi kararıyla birlikte belirtilen yerlerde veteriner hekimlik mesleğinin icrasının önünde bir engel bulunmadığı anlaşılmaktadır (hekimlik mesleği yönünden benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2023/80, K.2024/142, 23/7/2024, § 31). Bu kapsamda, yasaklanmış hakların geri verilebilmesi için mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, kişinin infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi ve hayatını iyi hâlli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaatin oluşması şartlarının kişiye aşırı külfet yükleyip yüklemediğinin de ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

34. Bu bağlamda infazın tamamlanmasından itibaren geçmesi gereken üç yıllık süre şartıyla veteriner hekimlik mesleğinin özel muayenehane bünyesinde veya serbest olarak icrasının süresiz olarak sınırlanmadığı ve bu üç yıllık sürenin veteriner hekimlik mesleğinin niteliği gözetildiğinde makul ve orantılı olduğu anlaşılmaktadır (hekimlik mesleği yönünden benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2023/80, K.2024/142, 23/7/2024, § 32).

35. Öte yandan yasaklanmış hakların geri verilmesi için üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememe ve hayatın iyi hâlli olarak sürdürüldüğü hususunda mahkemede kanaatin oluşması şartı arandığından bu konuda hâkimin takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla beraber iyi hâlin belirlenmesinde üç yıl içerisinde yeni bir suçun işlenmemesinin etkili olduğu gözetildiğinde hâkime sınırsız bir takdir yetkisinin verilmediği anlaşılmaktadır. Kaldı ki anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı

suçların niteliği, toplumda oluşturduğu etki düşünüldüğünde, veteriner hekimlik mesleğinin icrasını sağlayacak kararda hâkime verilen takdir yetkisinin veteriner hekimlik mesleğinin onur ve itibarının korunması amacına hizmet edeceği açıktır (hekimlik mesleği yönünden benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2023/80, K.2024/142, 23/7/2024, §§ 33, 34).

36. Bu itibarla kuralla anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların veteriner hekimlik mesleğini özel muayenehane bünyesinde veya serbest olarak icra etmeleri bakımından bir hak yoksunluğu getirilmekte ise de yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla bu hak yoksunluğunun esasında süresiz olmadığı, bu sürenin yeni kurumla birlikte diğer şartların yanında üç yılla sınırlandırıldığı ve veteriner hekimlik mesleğinin icrası için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediği anlaşılmaktadır (hekimlik mesleği yönünden benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2023/80, K.2024/142, 23/7/2024, § 35).

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddeleri kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 181. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "*...Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar,...*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 23/7/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE
Üye		Üye
Yılmaz AKÇİL		Ömer ÇINAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kişinin işlediği suçlardan dolayı hükmedilen hapis cezasına bağlı olarak 5237 sayılı TCK'nın 53/1e,2. maddesi gereği cezasının infazı tamamlanıncaya kadar mesleğini yapamama yönünde hak yoksunluğu uygulanacaktır. Bundan ayrıca İncelemeye konu 6343 sayılı Kanunun 6. maddesinin 1. fıkrasının a bendindeki "Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar" ibaresi uyarınca, anılan suçlardan birini kasten işleyen kişi hakkında veteriner hekimlik mesleğinin icrasından süre sınırı olmaksızın yoksun bırakılacağı öngörülmektedir. Başka deyişle bu durumdaki veteriner hekimler ömür boyunca özel muayene açıp çalışamayacakları gibi başkasının yanında da veteriner hekim olarak çalışamayacaklardır.

2. Çoğunluk gerekçesinde incelenen kurala karşın 5332 sayılı Adli Sicil Kanununun 13/A maddesinde düzenlenen yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumu ile birlikte incelenerek, anılan yasal yol gereği anayasal düzene karşı suçtan mahkum olanların cezalarının infazından sonra üç yıllık sürenin geçmesi ve mahkemenin bu sürede hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü konusunda olumlu kanaate varması durumunda hak

yoksunluğunun kalkacağı görüşünden hareket edilmiş ve bu gerekçelerle kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. Bu konunun değerlendirilebilmesi için ilgili kanunların düzenlenme tarihleriyle birlikte anlam ve kapsamlarına göz atılmalıdır. Adli Sicil Kanununun 13/A maddesi, 6.12.2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanunun 38. maddesiyle 5332 sayılı Kanuna eklenmiştir. Türk Ceza Kanunu ise 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Öte yandan 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına; Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanunun veterinerlik mesleğini yapmaya hak kazananlara hak yoksunluğunu düzenleyen 6. maddesi ise 23.1.2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 181. maddesiyle düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere veteriner hekimlere hak yoksunluğunu getiren özel düzenleme, gerek TCK ve gerekse Adli Sicil Kanununun 13/A maddesinden sonra, başka deyişle ilgili kurallar bilinerek düzenlenmiştir. Bu nedenle incelenen kural veteriner hekimlik mesleğine ilişkin *özel düzenleme* niteliğindedir.

4. İncelenen 6/1-a madde ve bendinin ilk cümlesi "Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile" ibaresiyle başlamaktadır. Böylece Kanun koyucunun bu özel düzenleme ile anılan bentte sayılan suçlar ve bu arada anayasal düzene karşı işlenen suçlardan mahkumiyet halinde süresiz bir hak yoksunluğu öngördüğü sonucunun çıkarılması gerekmektedir.

5. Şüphesiz kamu görevinde istihdam edileceklerle ilgili sınırlamalar meşru amaçlar çerçevesinde ayrıca değerlendirilebilir. Bununla birlikte kanunla bir meslek mensubunun özel yaşamında hayatını kazanma imkanından süresiz olarak yoksun bırakılmasının demokratik toplumda gerekliliği ve orantılılığı oldukça tartışmalı hale gelecek ve bu durumun Anayasa'nın 13., 48., 49. maddeleriyle bağdaştırılması güç olabilecektir. Nitekim AYM'nin 2008/17 E., 2010/44 K. sayılı ve 25.2.2010 sayılı kararında benzer değerlendirmelerle 28. maddedeki bir kısım suçlarla bağlantılı olarak iptal kararı verilmiştir. İptal gerekçesinde, kuraldaki düzenlemelerde meslek veya görevlerin özellikleri, suçların ve cezaların niteliği, cezalar miktarına bakılmaksızın ve bir kademelendirme yapılmaksızın eylemle orantısız bir hak yoksunluğu öngörülmesinin adaletli olmadığı ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilmiştir. Benzer değerlendirmeler Mahkemenin 2008/80 E., 2011/81 K., 18.5.2011 ile 2012/61 E., 2012/135 K., 27.9.2012 tarih ve sayılı kararlarında da yapılmıştır. Öte yandan belirtilen iptal gerekçelerine karşın

kamu görevlileri bakımından Danıştay kararlarında Adli Sicil Kanununun 13/A maddesindeki süreler geçse ve yasaklanmış hakların iadesine karar verilse dahi 657 sayılı DMK'nun 48. maddesi uyarınca anılan maddede sayılan suçlardan mahkum olanların devlet memurluğuna girmelerinin mümkün olmadığı belirtilmektedir (bkz. Danıştay İDDK 27.6.2022, E. 2022/1141, K. 2022/2318; 5.10.2023, E. 2023/444, K. 2023/1833).

6. Öte yandan çoğunluk gerekçesindeki gibi 5332 sayılı Kanunun 13/A maddesindeki düzenlemenin buna istisna oluşturduğu düşünülmekteyse, bu özel düzenlemede bu hususun da belirtilmesi gerekirdi. Kuralın bu düzenleniş biçimi karşısında ihtilaflı yorum veya içtihatlarla bu imkanın tanındığına ilişkin değerlendirmeler, kanundaki belirsizliği ve kalite sorununu aşmaya yeterli olmayacaktır. Bu tür değerlendirmeler uygulamanın gelecekte aksi yönde gelişmesini önleme güvencesini taşımamaktadır. Açıkladığım hukuki gerekçeler karşısında incelenen kuralın iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY

İtiraz konusu kurala ilişkin E.2023/80, K.2024/142 sayılı dosyada belirttiğimiz gerekçelerle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 181. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin *"Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;…"* bölümü ile *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…"* ve *"…hapis cezasına mahkûm olmak."* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin kanaatine katılmamaktayım.

2. Dava konusu ibarelerin yer aldığı Kanun'un 6. maddesinde veteriner hekimlik mesleğinin icrası için bazı suçlardan mahkum olmamak sayılmış olup bunlar içerisinde birinci fıkrada Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçtan hapis cezasına mahkûm olmamak da yer almaktadır.

3. Mahkememiz çoğunluğu yaptığı değerlendirmede kuralla veteriner hekimlik için bir hak yoksunluğu getirilmekte ise de yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla bu hak yoksunluğunun esasında süresiz olmadığı, bu sürenin yeni kurumla birlikte diğer koşulların yanında üç yılla sınırlandırıldığı, bu sürenin de veteriner mesleğinin icrası için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediği sonucuna ulaşarak kuralın Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Bkz.: §§ 36-37).

4. Öncelikle ifade etmek gerekir kural kamu veya özel sektör ayırımı yapmaksızın veteriner hekimlik mesleğinin icrasını sınırlandırmaktadır. Ancak veteriner hekimlik mesleğinin icrasının sınırlandırılabilmesi için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçtan hapis cezasına mahkûm edilmiş olmak şartı yer almaktadır. Öte yandan kural gereği bu suçtan mahkumiyetin bir sonucu olarak kişi veteriner hekimlik mesleğinin icrasını herhangi bir süre sınırı olmaksızın gerçekleştiremeyecektir.

5. Veteriner hekimlik mesleğinin icrasının bu şekilde süre sınırı olmaksızın sınırlandırılması çoğunluk kararında ifade edildiği biçimde meşru bir amaca dayanır olsa bile dava konusu kural bu tür mahkumiyet alan veteriner hekimler açısından Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan çalışma ve sözleşme özgürlüğü ile çalışma hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirmektedir.

6. Nitekim bu minvalde yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi güveni kötüye kullanmak suçundan aldığı mahkûmiyet kararının bir sonucu olarak başvurucunun hekimlik mesleğindeki hak ve yetkilerini kullanmasının ömür boyu yasaklanması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Bkz.: *Ahmet Gödeoğlu, B. No: 2018/28616, 17/11/2021,* §§ 45-52).

7. Her ne kadar bireysel başvuru kararındaki bu gerekçeyi Mahkememiz çoğunluğu bu kararda revize ederek dava konusu kuralla veteriner hekimlik için bir hak yoksunluğu getirilmekte ise de yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla bu hak yoksunluğunun esasında süresiz olmadığını, bu sürenin yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuyla birlikte diğer koşulların yanında üç yılla sınırlandırıldığını ve öngörülen sürenin veteriner hekimlik mesleğinin icrası için anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediğini belirtmiştir (Bkz.: § 36). Bununla birlikte kanaatimizce burada veteriner hekimlerin anılan haklarına yine de ölçüsüz bir müdahale söz konusudur.

8. Somut kural bağlamında veteriner hekimlerin hak yoksunluğu, asıl cezanın çektirilmesi sonrasında 25/5/2005 tarih ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na 6/12/2006 tarih ve 5560 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 38. maddesiyle eklenen 13/A maddesinde yeniden düzenlenen yasaklanmış hakların geri verilmesi yolu işletilerek mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, kişinin infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaatin oluşması durumunda kaldırılabilmektedir.

9. Bununla birlikte ifade etmek gerekir ki yasaklanmış hakların geri verilmesi otomatik biçimde işleyen ve öngörülen bu üç şartın birlikte gerçekleşmesi durumunda her halde olumlu sonuç alınabilen etkili bir yol şeklinde sonuç vermeye müsait olmaktan uzaktır. Zira Kanun'daki düzenleniş biçiminde de *"kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için"* yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebileceği ifade edilmektedir. Ek olarak, buradaki *"gidilebileceği"* şeklindeki ifade mahkum olan kişiye yönelik olarak kullanılmış olsa dahi bu konuda verilecek kararda bu üç şartın içerisinde

yer alan *"hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması"* şeklinde hakime takdir yetkisi tanıyan bir ibare bulunduğu dikkate alınmalıdır.

10. Elbette hakimlerin takdirlerini Anayasa'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında da vurgulandığı üzere *"Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre"* kullanması gerekmektedir. Ancak diğer iki şart olan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması ve kişinin infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi gibi net şartların varlığına rağmen yine de *"hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması"* şartına yer verilmesi uygulamada takdire bağlı olarak olumsuz sonuçlar ortaya çıkmasının ihtimal dahilinde olduğunu akla getirmektedir.

11. Uygulamada yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna başvurulduğunda karşılaşılan kimi olumsuz örnekler de bu endişeyi haklı çıkarmakta olup bu durum dava konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde bu hususun da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Zira burada takdire bağlı kullanımın, uygulamada karşılaşılan kimi örneklerde de görülebileceği üzere bu hakkın kullanımını etkisizleştirebileceğinden kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde bu hususun da gözden uzak tutulmaması gerekmektedir.

12. Nitekim Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvuruda verilen ihlal kararı bu konudaki uygulamanın nasıl amacına uygun sonuç vermediğini göstermektedir. Almış olduğu cezalara ilişkin kararların kesinleşip yerine getirildiği, infaz tarihlerinin üzerinden 16 yıla yakın bir sürenin geçtiği ileri sürülerek kanunda belirtilen şartların gerçekleştiğini iddia eden başvurucu asliye ceza mahkemesinden memnu hakların iadesi talebinde bulunmuştur. Bunun üzerine derece mahkemelerince hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda yeterli kanaat oluşmadığından talebi yerinde görülmemiştir. Yapılan başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren ve talebinin kabul edilebilmesine neden olabilecek nitelikte olan *"hakkındaki cezaların infazının tamamlandığı tarihten itibaren 16 yıllık bir sürenin geçmiş olduğuna"* dair iddiasının tartışılmamış ve karşılanmamış olmasını başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlali olarak değerlendirmiştir (Bkz.: *Mümtaz Bekci*, B. No: 2014/16269, 8/11/2017, §§ 29-31).

13. Ek olarak bahse konu mesleğin veteriner hekimlik mesleği olduğu göz önünde tutulduğunda yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna ancak asıl cezanın infazının tamamlanmasından itibaren üç yıl geçtikten sonra başvurulabilmesi de ölçüsüzlüğü daha net biçimde göstermektedir. Zira kişi zaten asıl cezayı çekmiştir. Buna rağmen veteriner hekimlik mesleğinin icrası için üç yıllık bir sürenin geçmesini beklemek veteriner hekimlerin Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan çalışma ve sözleşme özgürlüğü ile çalışma hakkına yapılan müdahaleyi daha da ölçüsüz hale sokacaktır. Dolayısıyla asıl cezanın infazıyla birlikte veteriner hekimlik mesleğinin icrasını engelleyen güvenlik tedbirinin sona ermemesi somut kural bağlamında ölçüsüzlüğü daha da belirginleştirmektedir.

14. Bu nedenle infazın tamamlanmasından sonraki geçmesi gereken üç yıllık bekleme süresi ile ilgili olarak çoğunluk kararındaki *"üç yıllık süre şartıyla veteriner hekimlik mesleğinin özel muayenehane bünyesinde veya serbest olarak icrasının süresiz olarak sınırlanmadığı ve bu üç yıllık sürenin veteriner hekimlik mesleğinin niteliği gözetildiğinde makul ve orantılı olduğu"* (§ 34) biçimindeki gerekçeye de katılmak mümkün değildir.

15. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçeyle 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 181. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar…"* ibaresinin kişilerin Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan çalışma ve sözleşme özgürlüğü ile çalışma hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz hale getirdiği için Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatiyle Mahkememiz çoğunluğunun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2024/108
Karar Sayısı : 2024/144
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Çanakkale 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 33. maddesinin 22/1/2015 tarihli ve 6586 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinin *"açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan beraatine karar verilenler"* yönünden Anayasa'nın 2., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Açığa alınması nedeniyle rütbe terfi yapamayıp beraat etmesi üzerine emsal nasıp tarihinden itibaren terfi ettirilen ancak maaş farkları tarafına ödenmeyen davacı tarafından açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 33. maddesi şöyledir:

"IV – Terfi zamanı:

Madde 33 – (Mülga: 2/7/2018- KHK/703/127 md.)

(Ek: 21/7/2000- KHK- 607/2 md.; Değiştirilerek kabul: 10/5/2006- 5497/2 md.; Değişik: 22/1/2015- 6586/41 md.) Kıdem alanlar, kazaî veya idari kararlarla nasıpları lehe düzeltilenler ile açığa alınmaları, tutuklanmaları, kısa süreli kaçma ve izin süresini geçirme hariç firar veya izin tecavüzünde bulunmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan, haklarında kovuşturmaya yer olmadığına, kamu davasının açılmasının ertelenmesine veya düşmesine yahut ortadan kaldırılmasına, firar veya izin tecavüzü suçlarından verilecekler hariç olmak üzere hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, beraatine, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara

çevrilmesine veya cezanın ertelenmesine karar verilenler hakkında, emsalleri terfi etmiş veya rütbe kıdemliliği onanmış olmak şartıyla, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz. Ancak, bu durumda olanların rütbe terfi ve rütbe kıdemlilikleri, hükmün veya kararın kesinleşme tarihinden geçerli olarak yapılıp emsalleri tarihine götürülür. ***Bu şekilde yapılan terfi ve rütbe kıdemliliklerinde maaş farkı ödenmez.***

(Ek fıkra: 21/7/2000-KHK-607/2 md.; Aynen kabul: 10/5/2006-5497/2 md.) Terfi sırasında olup da belirli oranda sicil mecburiyetini, sicil belgelerinin düzenlenmesinden sonra, 30 Ağustos tarihine kadar tamamlayacak olanlar (albaylar hariç) hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 30/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 926 sayılı Kanun Türk Silahlı Kuvvetlerine (TSK) mensup subaylar ve astsubayların yetiştirilmelerini, sınıflandırılmalarını, görev ve yükümlülüklerini, terfi ve taltifleri ile her türlü özlük haklarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

4. Anılan Kanun'un 33. maddesinde subay ve astsubayların terfi zamanına ilişkin hususlara yer verilmiştir. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerine göre kıdem alanlar, yargısal veya idari kararlarla nasıpları lehe düzeltilenler ile açığa alınmaları, tutuklanmaları, kısa süreli kaçma ve izin süresini geçirme hariç firar veya izin tecavüzünde

bulunmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan, haklarında kovuşturmaya yer olmadığına, kamu davasının açılmasının ertelenmesine veya düşmesine yahut ortadan kaldırılmasına, firar veya izin tecavüzü suçlarından verilecekler hariç olmak üzere hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, beraatine, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesine veya cezanın ertelenmesine karar verilenler hakkında, emsalleri terfi etmiş veya rütbe kıdemliliği onanmış olmak şartıyla rütbe terfii ve kıdemlilikleri hükmün veya kararın kesinleşme tarihinden geçerli olarak yapılıp emsalleri tarihine götürülür. Anılan fıkranın itiraz konusu üçüncü cümlesiyle ise bu şekilde yapılan rütbe terfii ve kıdemliliklerinde maaş farkı ödenmeyeceği öngörülmüştür. Kural, *"açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan beraatine karar verilenler"* yönünden incelenmiştir.

5. *Açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlar* Kanun'un 65. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (1) ve (2) numaralı alt bentlerinde sayılmıştır. Anılan alt bentlerde, açığa alınan ya da açığa alınma işlemleri kaldırılmış olmakla beraber hakkında verilen hüküm henüz kesinleşmemiş bulunanların terfileri ve kademe ilerlemelerinin yapılamayacağı belirtilmiştir. Buna göre açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlar kavramına sadece hâlihazırda açıkta bulunanlar değil açığa alınmış olmakla birlikte daha sonra açığa alınma işlemleri kaldırılan ancak hakkında verilen hüküm henüz kesinleşmemiş bulunanlar da dâhildir. Dolayısıyla terfi edememe ve rütbe kıdemliliğinin onanmaması için ilgili hakkındaki hüküm kesinleşinceye kadar açığa alınmış olması yeterlidir.

6. Sonuç olarak açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan beraatine karar verilenler hakkında emsalleri terfi etmiş veya rütbe kıdemliliği onanmış olmak şartıyla rütbe terfii ve kıdemlilikleri hükmün veya kararın kesinleşme tarihinden geçerli olarak yapılıp emsalleri tarihine götürülecektir. Ancak bu şekilde rütbe terfii ve kıdemlilikleri yapılanlara itiraz konusu kural uyarınca maaş farkı ödenmeyecektir.

B. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; açığa alınma nedeniyle görevinden uzak kalıp beraat etmesi üzerine görevini ifa etmeye devam eden askerî personelin terfi ve rütbe kıdemliliklerinden kaynaklı maaş farklarının taraflarına

ödenmemesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. İtiraz konusu kuralda, açığa alınması nedeniyle terfi edemeyen subay ve astsubaylar hakkında beraat kararı verilmesi üzerine terfilerinin yapılacağı ancak bu işlem nedeniyle geçmişe yönelik olarak maaş farklarının ödenmeyeceği düzenlenmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi 22/2/2024 tarihli ve E.2023/49, K.2024/54 sayılı kararında itiraz konusu kuralı *"tutuklanmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan beraatine karar verilenler"* yönünden incelemiş ve söz konusu kuralla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın meşru amacının olmadığı gerekçesiyle, kuralı Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

10. Anılan kararda temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren kural Anayasa'nın 13. maddesi gereğince sınırlamanın kanunla yapılması ve Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması şartlarını taşıyıp taşımadığı hususları yönünden değerlendirilmiştir (AYM, E.2023/49, K.2024/54, 22/2/2024, § 18).

11. Bu kapsamda ilk olarak, tutuklanma sebebiyle terfi edemeyen veya rütbe kıdemlilikleri onanmayanlardan yargılama sonunda beraat edenlerin, rütbe, terfi ve kıdemliliklerinin emsalleri tarihine götürülse de bundan dolayı maaş farkının ödenmeyeceğinin öngörüldüğü gözetildiğinde maaş farkının ödenmemesi sonucunu doğuracak nedenlerin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği dolayısıyla kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı belirtilmiştir (AYM, E.2023/49, K.2024/54, 22/2/2024, § 21).

12. Öte yandan kararda kuralın meşru amaç taşıyıp taşımadığı değerlendirilmiştir. Kural uyarınca; terfi şartlarının tamamını taşıyan kişinin sadece bir gün dahi tutuklu kalmış, sonrasında tutukluluğunun haksız olduğu anlaşılmış ve tahliye edilmiş, görevine dönmüş ve yargılama süreci boyunca görevinde çalışmış, yargılama sonucunda da beraat etmiş olsa dahi emsallerine uygun olarak geriye dönük biçimde terfii yapılmasına karşın kendisine maaş farkının ödenmeyeceğini öngören kuralın herhangi bir meşru amacının tespit edilemediği, dolayısıyla kuralla mülkiyet hakkına getirilen

sınırlamanın meşru bir amacının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2023/49, K.2024/54, 22/2/2024, § § 24, 26).

13. İtiraz konusu kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararında belirtilen gerekçelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla kuralın, terfi şartlarının tamamını taşıyan kişinin sadece bir gün dahi açığa alınmış, sonrasında açığa alınmanın haksız olduğu anlaşılmış ve görevine dönmüş, yargılama süreci boyunca görevinde çalışmış, yargılama sonucunda da beraat etmiş olsa dahi emsallerine uygun olarak geriye dönük biçimde terfii yapılmasına karşın kendisine maaş farkı ödenmemesini öngördüğü anlaşıldığından kuralla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın meşru amacının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan nedenlerle kural *"açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan beraatine karar verilenler"* yönünden Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 33. maddesinin 22/1/2015 tarihli ve 6586 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinin *"açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan beraatine karar verilenler"* yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 23/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2024/14
Karar Sayısı : 2024/145
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 4. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 59. maddesiyle eklenen ek 37. maddenin dördüncü fıkrasında yer alan *"…İş Kurumu İl Müdürü…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 49. ve 70. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü olarak görev yapmakta iken görevden alınan kişinin istihdam uzmanı kadrosuna atanmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Kanun Hükmünde Kararname Kuralı

Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) itiraz konusu kuralın da yer aldığı ek 37. maddesi şöyledir:

"Ek Madde 37 – (Ek: 1/7/2022-7417/59 md.)

Mülga ek 18 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "Ek göstergeleri 3600 (dâhil) ila 6400 (hariç) olarak" ibaresi ile "ek göstergesi 3600 (dâhil) ila 6400 (hariç) olarak" ibaresi "Ek göstergeleri bakanlık bölge müdürü (dâhil) ila bakanlık genel müdürü dengi (hariç) arasında" şeklinde, aynı fıkranın (ç) bendinde yer alan "Ek göstergesi 3600'den daha düşük" ibaresi ise "Ek göstergesi bakanlık bölge müdüründen daha düşük" şeklinde uygulanmak suretiyle; 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu hariç olmak üzere,

tabi oldukları personel kanununa bakılmaksızın Cumhurbaşkanlığı Merkez Teşkilatı, Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlar, bakanlıklar ve bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ile 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (III) sayılı Cetvelde sayılan düzenleyici ve denetleyici kurumlar ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda, mülga ek 18 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen yönetici kadroları ile bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının il müdürü kadrolarından ek 35 inci madde kapsamına girmeyen kadrolarda bulunup görevden alınan veya görevleri sona erenler hakkında mülga ek 18 inci madde hükümleri uygulanır.

Bu madde hükümleri hâkim ve savcılar, Dışişleri meslek memurları, mülki idare amirliği hizmetleri sınıfı, milli istihbarat hizmetleri sınıfı, emniyet hizmetleri sınıfı, jandarma hizmetleri sınıfı ve sahil güvenlik hizmetleri sınıfı kapsamına giren ve yönetici kadrolarında bulunanlar ile mevzuatı uyarınca görevde yükselme sınavıyla atanılabilecek kadro veya pozisyonlarda bulunanlar hakkında uygulanmaz.

Bu madde ve ek 35 inci madde hükümleri kapsamında 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan merkez teşkilatına ait kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlikleri aynı veya benzer nitelik arz eden merkez teşkilatına ait kadro veya pozisyonlara atanma hakkı kazananlar, görevden alındıkları veya görevlerinin sona erdiği kurumların yönetici kadro veya pozisyonlarında toplam en az üç yıl görev yapmış olmaları kaydıyla talepleri halinde görevden alındıkları veya görevlerinin sona erdiği kurumların bu kapsamdaki kadro veya pozisyonlarına da atanabilir. Bu madde kapsamına girenlerden, görevden alındığı veya görevinin sona erdiği kurumda mezkûr nitelikte kadro bulunmayanların atanacağı kurum, kariyeri, öğrenim durumu ve ilgilinin tercihi dikkate alınarak Cumhurbaşkanlığınca tespit edilir.

Sosyal Güvenlik İl Müdürü ile Çalışma ve ***İş Kurumu İl Müdürü*** *kadrosunda bulunanlardan görevden alınan veya görevleri sona erenler hakkında da mülga ek 18 inci maddenin (c) bendi ve bu bende bağlı hükümleri uygulanır.*

(Ek fıkra:27/12/2023-7491/78 md.) 5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı Cetvelde sayılan düzenleyici ve denetleyici kurumlar ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda, ek göstergesi bakanlık genel müdürü dengi ve üzeri olup ek 35 inci madde kapsamına girmeyen yönetici kadro veya pozisyonlarında

bulunanlar hakkında da mülga ek 18 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi ve bu bende bağlı hükümleri, bunların atamalarının kurumlarının ilişkili olduğu bakanlık kadrolarına yapılması suretiyle uygulanır.

(Ek fıkra:27/12/2023-7491/78 md.) Mülga ek 18 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi ile dördüncü fıkra kapsamına girenler hakkında anılan alt bent hükümleri, bunların kurumların idari uzman unvanlı kadro veya pozisyonlarına atanması suretiyle uygulanır.

(Ek fıkra:27/12/2023-7491/78 md.) Bu madde ile ek 35 inci madde kapsamında atama yapılan idari uzman unvanlı kadro ve pozisyonlar mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından ek 10 uncu madde kapsamına dahil idarelerin merkez teşkilatlarına ait mali hizmetler uzmanı unvanlı kadroya denktir.

Bu maddenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Cumhurbaşkanlığı yetkilidir."

B. İlgili Görülen Kanun Hükmünde Kararname Kuralı

KHK'nın mülga ek 18. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu hariç olmak üzere, tabi oldukları personel kanununa bakılmaksızın Başbakanlık, bakanlıklar, bağlı ve ilgili kuruluşlar ile başkan ve üyeleri hariç olmak üzere 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (III) sayılı Cetvelde sayılan düzenleyici ve denetleyici kurumlar ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda;

a) Görevden alınan veya görev süreleri sona eren müsteşarlar ile ek göstergesi 7600 ve daha yüksek tespit edilen yönetici kadrolarında bulunanlar Başbakanlık merkez müşaviri kadrolarına, ek göstergesi 7000 olan yönetici kadrolarında bulunanlar Başbakanlık müşaviri kadrolarına,

b) (a) bendinde belirtilenler hariç olmak üzere ek göstergesi 6400 ve daha yüksek tespit edilen yönetici kadrolarında veya pozisyonlarında bulunanlardan Başbakanlık Merkez Teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlarında olanlar görevden alındıklarında veya görev süreleri sona erdiğinde Başbakanlık müşaviri, bakanlık merkez teşkilatları ile bağlı ve ilgili kuruluşlarında olanlar

bakanlığın müşavir kadrolarına, düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda olanlar kurumlarının müşavir veya danışman kadro veya pozisyonlarına,

c) Ek göstergeleri 3600 (dâhil) ila 6400 (hariç) olarak tespit edilen yönetici kadro veya pozisyonlarında bulunanlar görevden alındıklarında veya görev süreleri sona erdiğinde;

1) Daha önce 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan merkez teşkilatına ait kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlilikleri aynı veya benzer nitelik arz eden merkez teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda bulunanlar daha önceki bu kadro veya pozisyonlarına,

2) Daha önce (1) numaralı alt bentte belirtilen kadrolarda bulunmayanlardan ek göstergesi 3600 (dâhil) ila 6400 (hariç) olarak tespit edilen yönetici kadro veya pozisyonlarında toplam en az üç yıl görev yapmış olanlar ilgili kuruma ait (1) numaralı alt bentte yer alan kadro veya pozisyonlardan kurumlarınca tespit edilmiş olan kadro veya pozisyonlarına,

3) (2) numaralı alt bentte belirtilenlerden üç yıldan az görev yapmış olanlar, bu maddeye göre ihdas edilmiş sayılan merkez veya taşra teşkilatına ait araştırmacı kadro veya pozisyonlarına,

ç) Ek göstergesi 3600'den daha düşük tespit edilen yönetici kadro veya pozisyonlarında bulunanlar görevden alındıklarında veya görev süreleri sona erdiğinde;

1) Daha önce 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlilikleri aynı veya benzer nitelik arz eden kadro veya pozisyonlarda bulunanlar daha önceki bu kadro veya pozisyonlarına,

2) Diğerleri, bu maddeye göre ihdas edilmiş sayılan merkez veya taşra teşkilatına ait araştırmacı kadro veya pozisyonlarına,

atanırlar. Bu şekilde atananlardan bir ay içinde talepte bulunanlar, atamaya yetkili amirler tarafından bu fıkra kapsamında yer alan yönetici kadro veya pozisyonları dışındaki daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları unvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara bir ay içinde atanırlar.

Birinci fıkra kapsamında atananlar ile anılan fıkranın son cümlesi uyarınca talep üzerine yapılacak atamalar için uygun boş kadro veya pozisyon bulunmaması hâlinde, bunlar için başka bir işleme gerek kalmaksızın, söz konusu kadro veya pozisyonlar ihdas edilmiş ve kurumların kadro veya pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır. Bu şekilde ihdas edilmiş sayılan kadro ve pozisyonlar boşalması hâlinde, herhangi bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Anılan kadro ve pozisyonlara atananlar, atamaya yetkili amirleri tarafından belirlenen birimlerde istihdam edilir.

Birinci fıkra hükmü kapsamında atananlardan birinci fıkra kapsamında yer alan yönetici kadro veya pozisyonlarında kesintisiz olarak en az iki yıl fiilen görev yapmış olanların mali hakları, atandıkları söz konusu kadro veya pozisyonlarda bulunmaları kaydıyla, atandıkları tarihi takip eden ay başından itibaren ikinci yılın sonuna kadar fiili çalışmaya bağlı ödemeler hariç, önceki görevine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 18/1/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Derya ATAKUL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen KHK kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Sınırlama Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri

sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunmasının yanı sıra, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. 375 sayılı KHK'nın ek 37. maddesinin dördüncü fıkrasında Sosyal Güvenlik İl Müdürü ile Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü kadrosunda bulunanlardan görevden alınan veya görevleri sona erenler hakkında aynı KHK'nın mülga ek 18. maddesinin (c) bendi ve bu bende bağlı hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. İtiraz konusu kural, anılan fıkrada yer alan *"… İş Kurumu İl Müdürü…"* ibaresidir. Buna göre Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü kadrosuna atanan kamu görevlisi görevden alındığında veya görev süresi sona erdiğinde 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi uyarınca; bir kariyer meslek mensubu ise tekrar kariyer meslek kadrosuna atanacak, daha önce herhangi bir kariyer meslek grubuna dâhil olmayan kamu görevlilerinden ise aynı bendin (2) numaralı alt bendine göre yönetici pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış olmak şartıyla kurumlarınca belirlenen bir kariyer meslek kadrosuna atanabilecektir.

5. İtiraz yoluna başvuran Mahkemede görülmekte olan davanın konusu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış, daha önce kariyer meslek mensubiyeti olmayan kamu görevlisinin görevden alındıktan sonra, özel yarışma sınavıyla girilen ve bir kariyer uzmanlığı olan istihdam uzmanlığı kadrosuna atanmasına ilişkin işlemin iptali talebine ilişkindir. Bu durumda bakılmakta olan davanın konusu gözetildiğinde kuralın esasına ilişkin incelemenin anılan KHK'nın mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi yönünden yapılması gerekir.

B. Anlam ve Kapsam

6. İtiraz konusu ibarenin yer aldığı ek 37. maddenin dördüncü fıkrasında, *Sosyal Güvenlik İl Müdürü* ile *Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü* kadrosunda görev yapmakta iken görevden alınan veya görev süresi

sona eren kamu görevlilerinin, görevden alındıktan sonra atanabilecekleri kadroların belirlenmesinde 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve bu bende bağlı hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmektedir.

7. Kuralın atıfta bulunduğu mülga ek 18. maddenin birinci fıkrasında başbakanlık, bakanlıklar, bağlı ve ilgili kuruluşlar ile -başkan ve üyeleri hariç olmak üzere- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli (III) sayılı Cetvel'de sayılan düzenleyici ve denetleyici kurumlar ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda yönetici pozisyonunda görev yapan kamu görevlilerinin, görevlerinden alınması veya görev sürelerinin sona ermesi durumunda bu madde kapsamında atanacakları kadrolara yer verilmiştir.

8. Anılan fıkrada atama yapılabilecek kadrolara çok çeşitli ve ayrıntılı şekilde yer verilmiş olmakla birlikte itiraz konusu kuralla atıfta bulunulan birinci fıkranın (c) bendinde, ek göstergeleri 3600 (dâhil) ilâ 6400 (hariç) olarak tespit edilen yönetici kadro veya pozisyonlarında bulunanların görevden alındıklarında veya görev süreleri sona erdiğinde atanacakları kadrolar düzenlenmiştir. Buna göre;

- Daha önce 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin *"Ortak Hükümler"* bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan ve *kariyer meslek* olarak da adlandırılan merkez teşkilatına ait kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlilikleri aynı veya benzer nitelik taşıyan merkez teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda bulunanlar, daha önceki bu kadro veya pozisyonlarına atanacaktır. Böylece 3600 (dâhil) ilâ 6400 (hariç) ek göstergeli yönetici kadrosuna atanan bir denetim elemanı veya uzman, görevden alındığında veya görev süresi sona erdiğinde tekrar denetim elemanı veya uzman kadrosuna atanabilecektir.

- Daha önce (1) numaralı alt bentte belirtilen kadrolarda bulunmayanlardan ek göstergesi 3600 (dâhil) ilâ 6400 (hariç) olarak tespit edilen yönetici kadro veya pozisyonlarında toplam en az üç yıl görev yapmış olanlar da ilgili kuruma ait (1) numaralı alt bentte yer alan kariyer meslek kadro veya pozisyonlarından kurumlarınca tespit edilmiş olan kadro veya pozisyonlara atanacaktır. Başka bir ifadeyle daha önce herhangi bir kariyer meslek grubuna dâhil olmaksızın ek göstergesi 3600 ilâ 6400 arasında olan yönetici pozisyonundaki bir kadroya atanan kamu görevlisi,

görevden alınması veya görev süresinin sona ermesi durumunda, yönetici pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış olması şartıyla kurumunca belirlenen bir kariyer meslek kadrosuna atanabilecektir.

- Yönetici pozisyonunda üç yıldan az süreyle görev yapmış olanlar ise merkez veya taşra teşkilatına ait araştırmacı kadro veya pozisyonlarına atanacaktır.

9. 375 sayılı KHK'nın ek 18. maddesi 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nın 177. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Bununla birlikte 375 sayılı KHK'ya 1/7/2022 tarihinde eklenen ek 37. madde uyarınca, mülga ek 18. madde hükümlerine yeniden uygulama alanı açılarak bakanlıklar ve diğer kamu kuruluşlarındaki ünvansız daire başkanı ve muadili kadrolarda yer alıp görevden alınan personel hakkında mülga ek 18. maddeye göre işlem tesis edilmesi sağlanmıştır.

10. İtiraz konusu kuralla Çalışma ve İş Kurumu il müdürleri hakkında da mülga ek 18. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi ve bu bende bağlı hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda daha önce herhangi bir kariyer meslek grubuna dâhil olmayan Çalışma ve İş Kurumu il müdürlerinin yönetici pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış olmak kaydıyla kurumlarınca belirlenecek bir kariyer meslek kadrosuna atanmasına imkân tanınmıştır.

C. İtirazın Gerekçesi

11. Başvuru kararında özetle; daha önce kariyer meslek sınıfında görev yapmayan İş Kurumu İl Müdürü pozisyonundaki kamu görevlilerinin, görevden alındıktan sonra, özel yarışma sınavıyla girilen kariyer uzmanlık kadrolarına atanmalarına imkân sağlayan kuralın mesleğe özel yarışma sınavıyla girenler bakımından eşitsizliğe sebebiyet verdiği, kariyer ve liyakat ilkeleriyle bağdaşmadığı, bu durumun çalışma barışını bozduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 49. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

12. Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde "*IV. Kamu hizmetlerine girme hakkı*" kenar başlığı altında 70. maddesinde kamu hizmetlerine girme hakkına yer verilmiştir. "*Hizmete girme*" başlıklı

maddenin birinci fıkrasında "*Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir*" denilmek suretiyle hakkın tanımı yapılmış, ikinci fıkrasında ise "*Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez*" denilmek suretiyle görevin gerektirdiği niteliklerin atamada temel ölçüt olarak düzenleneceği ifade edilmiştir. *Görevin gerektirdiği nitelik* kamu hizmetlerinin genel bir ilkesi olan liyakat esası üzerinde belirginleşmektedir

13. Anayasa Mahkemesi; bugüne kadar verdiği kararlarla kamu hizmetine girme hakkının sadece bu hizmetlere girmeyi değil, aynı zamanda kamu hizmetlerinde bulunmayı ve kalmayı da güvence altına aldığını kabul etmiştir (AYM, E.2021/104, K.2021/87, 11/11/2021, §§ 42-48).

14. Öte yandan Anayasa'nın anılan maddesinin lafzı ve ruhunun bir bütün olarak yorumlanmasından hizmete alınmada esas olan liyakat ilkesinin kadro ve statüler arasındaki geçişleri de kapsadığını vurgulamak gerekir. Buna göre kamu görevlilerinin görevde ilerlemesi ile kadro ve statüler arasındaki geçişleri de Anayasa'nın 70. maddesi kapsamında kalmaktadır.

15. Bununla birlikte kamu hizmetine girme hakkı, var olan kariyer mesleğe, kadroya veya statüye ilerlemeyi veya atanabilmeyi güvence altına almakta olup belli bir kariyer mesleğin, kadronun veya statünün oluşturulmasını garanti etmemektedir. Kariyer mesleklerin, kadroların veya statülerin oluşturulması kanun koyucunun takdirindedir. Ancak bir kariyer meslek, kadro veya statü oluşturulduktan sonra bunlara atanabilme veya ilerleyebilme şartları kanun koyucu tarafından anayasal güvencelere uygun olarak düzenlenmek zorundadır.

16. Anayasa'nın 70. maddesinin ikinci fıkrasında hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemeyeceği belirtilmek suretiyle atanma ve ilerleme ölçütlerinin görevin gerektirdiği niteliklere uygun olarak düzenlenmesi zorunluluğuna işaret edilmiştir. Buna göre atanma ve ilerleme ölçütlerinin görevin gerektirdiği niteliklere uygun düzenlenmemesi Anayasa'nın 70. maddesinin ihlal edilmesine neden olabilecektir. Hizmete alımda geçerli olan liyakat ilkesine uygunluk, kamu hizmetinde ilerleme ve yükselmede de dikkate alınacak temel anayasal güvencelerdendir.

17. Liyakat, ilgili meslek, kadro veya statüye verilen görev ve yetkilerin gereği gibi ifa ve icra edilebilmesi için taşınması gereken niteliklere sahip olunmasını ifade etmektedir. Bu bağlamda bir meslek, kadro veya statüye atanmada veya yükselmede liyakat ilkesinin esas alınıp alınmadığı belirlenirken söz konusu meslek, kadro veya statüye bağlanan görev ve yetkilerin neler olduğu dikkate alınmalıdır.

18. 657 sayılı Kanun'da devlet memurları için uzmanlık ve ihtisasa dayalı kariyer yolları oluşturulmuştur. Bu kapsamda anılan Kanun'un *"Uzman istihdamı"* başlıklı ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında uzmanlığa atanmak için devlet memurluğuna atanmada aranan şartların yanında ihtisaslaşmaya yönelik birtakım şartlar getirilerek devlet memurluğu genel statüsü içerisinde daha özel bir hukuki statü olan kariyer meslek grupları oluşturulmuştur. Anılan fıkralar uyarınca kariyer uzmanlık mesleği;

- En az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bakanlıklar ve kamu kurumlarınca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki öğretim kurumlarından mezun olunduktan sonra atanılabilen,

- Mesleğe uzman yardımcısı olarak özel yarışma sınavı ile alınan,

- En az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezinin, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmesi gerekli bulunan,

- Uzmanlık yeterlik sınavında başarılı olunması gereken,

- Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri için yabancı dil sınavından asgari (C), dışişleri uzmanlığı için asgari (B) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olunması gereken,

bir meslek grubudur.

19. Dolayısıyla anılan maddeye göre kamu kurumlarının merkez teşkilatlarında kariyer meslek mensubu olarak istihdam edilebilmek için bu mensubiyetin gerektirdiği; *"üniversitelerin belirli bölümlerinde lisans eğitimini tamamlamış olmak"*, *"mesleğe özel yarışma sınavı ile uzman yardımcısı olarak alınmış olmak"*, *"uzman yardımcılığında en az üç yıl çalışmış olmak"*, *"uzmanlık tezi hazırlamak ve bunun tez jürisi tarafından kabul edilmesi"*, *"uzmanlık yeterlilik sınavında başarılı olmak"*, *"yabancı dil sınavından asgari (c) düzeyinde puan almış olmak"* şeklinde sayılabilecek asgari şartları sağlamak gerekmektedir.

20. 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin *"Ortak Hükümler"* bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde kamu kurumlarındaki kariyer uzmanlık kadroları tek tek sayılmıştır. Anılan bent incelendiğinde *kariyer meslek* olarak da adlandırılan ve mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle hak kazanılan kadroların kariyer uzmanlık kadrolarından ibaret olmadığı da açıktır. Söz konusu maddenin (A) fıkrasının (11) numaralı bendine göre bakanlıklar ile diğer kamu kurumlarında istihdam edilen denetim elemanları da kariyer meslek mensubu olup bunların mesleğe alınmalarında özel yarışma sınavı dışında aranan şartlar genellikle ilgili kurumların mevzuatında özel olarak belirlenmiştir.

21. İtiraz konusu kuralla 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendine atıfla daha önce herhangi bir kariyer meslek grubuna dâhil olmayan Çalışma ve İş Kurumu il müdürlerinin yönetici pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış olmak kaydıyla kurumlarının merkez teşkilatına ait bir kariyer meslek kadrosuna atanmasına imkân tanınmaktadır. Mülga ek 18. maddenin anılan alt bendi söz konusu atamanın uzman veya denetim elemanı kadrolarından kurumlarınca belirlenecek herhangi birine yapılabilmesini mümkün kılmakla birlikte 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin *"Ortak Hükümler"* bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde Türkiye İş Kurumunun (Kurum) merkez teşkilatına ait denetim elemanı kadrosu bulunmadığı gözetildiğinde atamanın Kurumun merkez teşkilatındaki kariyer uzman kadrolarına yapılabileceği anlaşılmaktadır.

22. 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin *"Ortak Hükümler"* bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi, ek 41. maddesi ve anılan Kanun'a ekli (1) sayılı Cetvel gözönünde bulundurulduğunda kanun koyucunun bakanlıklar ile diğer kamu kurumlarının merkez teşkilatı kadrolarında görevlendirilmek üzere istihdam edeceği kariyer meslek mensuplarına özel önem atfettiği

görülmektedir. Nitekim merkez teşkilatı kadrosunda kariyer uzman olarak atanmaya hak kazanabilmek için üniversitelerin belirli bölümlerinden mezun olma şartına ilave olarak içinde pek çok sınav ve yeterlilik unsuru taşıyan şartlar getirilmiştir. Bu bağlamda merkez teşkilatı kadrosunda istihdam edilecek tüm uzmanlar için mesleki yeterliliğin yanında asgari (c) düzeyinde yabancı dil bilgisi yeterliliği aranmıştır. 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin beşinci fıkrasında; tez, yeterlilik sınavı veya yabancı dil bilgisi şartlarında başarı sağlayamayanların uzman yardımcısı ünvanını kaybedeceği ve kurumlarında durumlarına uygun memur ünvanlı kadrolara atanacakları düzenlenmiştir.

23. Uzman yardımcılığına atanmış olsalar dahi sayılan şartları yerine getiremeyen kamu görevlilerinin uzmanlık yerine memur kadrosuna atanması, bu şartların, bakanlıklar ile diğer kamu kurumlarının merkez teşkilatlarında görevlendirilen ve belirli bir alanda teknik bilgi ve beceri gerektiren kariyer uzmanlık mesleğinin temel unsurları olduğunu göstermektedir. Kanun'a ekli (1) sayılı Cetvel ile kanun koyucunun, bakanlıklar ile diğer kamu kurumlarının merkez teşkilatları ile taşra teşkilatlarının kariyer meslek kadrolarında görevli uzman ve denetim elemanlarının aylık ve ödenekleri ile diğer özlük hakları açısından da bir farklılaştırmaya gitmiş olması bu tespiti doğrulamaktadır.

24. Memurların yönetici kadrolarına atanmaları veya bu görevlerden alınarak başka bir kadroya atanmaları statü hukukuna ilişkindir. Statü hukukuna göre yürütülen görevlere atanmanın usulleri, görevin kapsamı ve süresi ile ilgili konularda düzenleme yapmak anayasal ilkelere aykırı olmamak kaydıyla kanun koyucunun takdirindedir. Bu bağlamda, kanun koyucu, yönetici kadrosunda görev yapan kamu görevlilerinin görevden alınması veya görev süresinin dolması durumunda atanacakları kadroları statü hukuku çerçevesinde belirleyebilir.

25. Dolayısıyla farklı uygulamalara sebebiyet vermemek, uygulamada farklı yorumlardan kaynaklanan sorunları gidermek amacıyla yönetici kadrosunda görev yapmakta iken görevden alınan veya görev süresi sona eren kamu görevlilerinin atanabileceği kadroları belirleyen düzenlemeler yapmak kanun koyucunun takdirindedir. Bununla birlikte yönetici kadrosunda bulunanların bu görevleri sona erdikten sonra atanacakları kadroların belirlenmesinde de liyakat ilkesi gözetilmelidir. Anılan mevzuat hükümleri de gözetildiğinde kariyer uzmanlıkları belli bir alanda teknik bilgi

ve beceri sahibi olmayı gerektirmekte olup yöneticilik görevi icra etmek bu vasıfları kendiliğinden kişiye kazandırmamaktadır.

26. 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 615. maddesi uyarınca Kurum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşudur. Çalışma ve İş Kurumu il müdürlerinin ise 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (3) numaralı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne ekli (I) ve (II) sayılı Cetveller'de yer almamaları nedeniyle üst kademe kamu yöneticisi olmadıkları açıktır. Bu itibarla Kurumun il müdürü kadrosuna atama 657 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (B) fıkrası ile 76. maddesi kapsamında yapılmaktadır.

27. Anılan Kanun'un 68. maddesinin (B) fıkrasına göre tamamının kamu hizmetinde geçirilmesi gerekmeyen belirli hizmet sürelerinin varlığı ile yüksek öğrenim görmüş olmak il müdürü kadrosuna atanabilmek için yeterli olmaktadır. İl müdürü olarak atananlardan da Kurumun merkez teşkilatında yer alan istihdam uzmanı kadrosuna atanmaya hak kazanabilmek için kural uyarınca yönetici pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış olma şartı aranmaktadır. Böylece bu kişilerden Kurumun merkez teşkilatının kariyer uzman kadrosu için öngörülen anılan asgari şartları taşıması beklenmemekte, il müdürü kadrosunda üç yıl süreyle görev yapmış olmak istihdam uzmanı kadrosuna atanmak için yeterli görülmektedir.

28. Anayasa'nın 70. maddesinde kamu hizmetine alımlarda bu hizmeti yerine getirecek kişinin görevin gerektirdiği niteliklere sahip olması gerektiği belirtilerek görev ile nitelik arasındaki öneme vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla üstlenilen kamu görevi ve bu görevin gerektirdiği nitelik birbirinden ayrı düşünülemez. Buna göre, o nitelikler görevlilerde bulunmadıkça o görev yerine getirilemeyecek ya da iyi bir biçimde yerine getirilemeyecekse buna ilişkin niteliğin görevin gerektirdiği nitelik olarak kabulü mümkündür (benzer değerlendirmeler için bkz. AYM, E.1979/19, K.1979/39, 9/10/1979).

29. 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesiyle kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatında yer alan kariyer uzmanlıkları için getirilen atama şartlarının, istihdam uzmanlığı görevinin gerektirdiği asgari nitelikler olduğunda şüphe bulunmamaktadır. Kuralda ise Kurumun taşra teşkilatı

olan Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüklerinde görev yapan il müdürlerinin söz konusu kadroda üç yıl süreyle görev yapmış olmak kaydıyla anılan maddede yer alan şartları taşımadan istihdam uzmanı kadrosuna atanmasına imkân tanınmaktadır.

30. İstihdam uzmanlığının Kurumun merkez teşkilatında yer alan bir kadro olduğu gözetildiğinde, kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatında yer alan kariyer meslek kadrolarına atanmak için 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinde düzenlenen asgari şartlar aranmaksızın Kurumun taşra teşkilatında üç yıl süreyle il müdürü olarak görev yapanların da anılan kariyer meslek kadrolarına atanmalarına imkân tanıyan kuralın görevin gerektirdiği niteliklere sahip olma ölçütünü karşıladığı söylenemez. Bu itibarla kural Anayasa'nın 70. maddesiyle güvence altına alınan kamu hizmetine alımda ve hizmetin devamında aranan liyakat ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 70. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 70. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

32. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

33. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasının önceki hâlinde KHK'lara da yer verilmiş iken 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 209. maddesiyle söz konusu fıkrada yer alan *"…kanun hükmünde kararnamenin…"* ibareleri *"…Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin…"* şeklinde değiştirilmiştir.

34. Anılan değişikliğin *"Anayasada yapılan değişikliklere uyum sağlanması amacıyla 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda ibare değişiklikleri yapılması amaçlanmaktadır"* biçimindeki gerekçesi, Anayasa'da 6771 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikler kapsamında KHK çıkarılabilme imkânına anayasal olarak son verildiği ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin Anayasa'da geniş biçimde yeniden düzenlendiği gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yapılan değişiklikle ulaşılmak istenen amacın Anayasa Mahkemesinin KHK'lara ilişkin anılan fıkra kapsamındaki görev ve yetkisinde herhangi bir değişiklik yapmak olmayıp KHK çıkarılabilme imkânına son veren ve Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin yargısal denetiminin Anayasa Mahkemesince yapılmasını öngören Anayasa değişikliğine uyum sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa'ya 6771 sayılı Kanun'la eklenen geçici 21. maddenin (F) fıkrasının *"Yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararnameler hakkında 152 nci ve 153 üncü maddelerin uygulanmasına devam olunur"* hükmünü içeren ikinci cümlesinde *"…devam olunur"* ibaresine yer verilmesi de KHK'lara ilişkin yargısal denetim görev ve yetkisinin söz konusu Anayasa değişikliği öncesinde mevcut olduğu şekliyle devamının amaçlandığını göstermektedir (AYM, E.2018/115, K.2020/81, 30/12/2020, § 59).

35. Bu bağlamda kanun koyucu da Anayasa Mahkemesinin KHK'lara ilişkin görev ve yetkisinin kapsamının var olduğu şekliyle aynen devamını sağlamak amacıyla 6216 sayılı Kanun'a 703 sayılı KHK ile eklenen geçici 2. maddenin (4) numaralı fıkrasında *"Mahkemenin kanun hükmünde kararnamelere ilişkin görev ve yetkileri devam eder"* hükmüne yer vermiştir. Mahkemenin KHK'lara ilişkin görev ve yetkisinin KHK kurallarının iptalinin diğer bazı KHK hükümlerinin uygulanmaması sonucunu doğurması durumunda onların iptalini de içerdiği açıktır. Bu çerçevede 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası, geçici 2. maddenin (4) numaralı fıkrasıyla birlikte yorumlandığında Anayasa Mahkemesinin, KHK'nın belirli kurallarının iptali sonucunda uygulanma imkânı kalmayan diğer bazı hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verme görev ve yetkisinin de aynen devam ettiğinin kabulü gerekir (AYM, E.2018/122, K.2020/14, 19/2/2020, § 47; E.2018/115, K.2020/81, 30/12/2020, § 60).

36. 375 sayılı KHK'nın ek 37. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan *"…İş Kurumu İl Müdürü…"* ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan cümlede yer alan *"...Çalışma ve..."* ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. HÜKÜM

27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 59. maddesiyle eklenen ek 37. maddenin dördüncü fıkrasında yer alan;

A. *"...İş Kurumu İl Müdürü..."* ibaresinin esasına ilişkin incelemenin *"anılan Kanun Hükmünde Kararname'nin mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi"* yönünden yapılmasına OYBİRLİĞİYLE,

B. *"...İş Kurumu İl Müdürü..."* ibaresinin *"anılan Kanun Hükmünde Kararname'nin mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi"* yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. *"...Çalışma ve..."* ibaresinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

23/7/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

KARŞI OY

1. Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü olarak görev yapmakta iken görevden alınan kişinin istihdam uzmanı kadrosuna atanmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle İstihdam Uzmanları Derneği tarafından açılan davada, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 59. maddesiyle eklenen ek 37. maddenin dördüncü fıkrasında yer alan *"…İş Kurumu İl Müdürü…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan İdare Mahkemesi iptali için başvurmuştur.

2. 375 sayılı KHK'nın ek 37. maddesinin dördüncü fıkrasında Sosyal Güvenlik İl Müdürü ile Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü kadrosunda bulunanlardan görevden alınan veya görevleri sona erenler hakkında aynı KHK'nın mülga ek 18. maddesinin (c) bendi ve bu bende bağlı hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

3. Buna göre Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü kadrosuna atanan kamu görevlisi görevden alındığında veya görev süresi sona erdiğinde 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi uyarınca; bir kariyer meslek mensubu ise tekrar kariyer meslek kadrosuna atanacak, daha önce herhangi bir kariyer meslek grubuna dâhil olmayan kamu görevlilerinden ise aynı bendin (2) numaralı alt bendine göre yönetici pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış olmak şartıyla kurumlarınca belirlenen bir kariyer meslek kadrosuna atanabilecektir.

4. Mahkememiz çoğunluğu tarafından, daha önce herhangi bir kariyer meslek grubuna dâhil olmayan Çalışma ve İş Kurumu il müdürlerinin yönetici pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış olmaları kaydıyla kurumlarınca belirlenecek bir kariyer meslek kadrosuna atanmalarına imkân tanıyan kuralın, iptaline karar verilmiştir.

5. Çoğunluğun gerekçesinde, kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatında yer alan kariyer meslek kadrolarına atanmak için 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinde düzenlenen asgari şartlar aranmaksızın Kurumun taşra teşkilatında üç yıl süreyle il müdürü olarak görev yapanların anılan kariyer meslek kadrolarına atanmalarına imkân tanıyan kuralın görevin gerektirdiği niteliklere sahip olma ölçütünü taşımadığı ve Anayasanın 70. maddesine aykırı olduğu sonuca ulaşılmıştır.

6. Aşağıda açıklanan nedenlerle tarafımızca bu sonuca iştirak etmek mümkün olmamıştır.

7. Anayasa Mahkemesi bugüne kadar, Anayasa'nın 70. maddesinde güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkının, kamu görevine zaten girmiş/alınmış olan kişilerin kadro ve statüler arasındaki geçişlerini de kapsadığını içtihat etmemiştir. Çoğunluk görüşünde de bu yönde bir atıf bulunmamaktadır.

8. Çoğunluk görüşünde, anılan hususun söz konusu 70. maddenin kapsamına dahil edilmesinin gerekçesi "*14. … Anayasa'nın anılan maddesinin lafzı ve ruhunun bir bütün olarak yorumlanmasından hizmete alınmada esas olan liyakat ilkesinin kadro ve statüler arasındaki geçişleri de kapsadığını vurgulamak gerekir. Buna göre kamu görevlilerinin görevde ilerlemesi ile kadro ve statüler arasındaki geçişleri de Anayasa'nın 70. maddesi kapsamında kalmaktadır.*" şeklinde ifade edilmiştir.

9. Görüldüğü üzere Çoğunlukça konu 70. maddenin kapsamına alınırken, Anayasa'nın 70. maddesinin "*lafzına*" ve "*ruhuna*" dayanılmıştır. Gerekçe olarak söz konusu maddenin lafzı ve ruhu gösterilmiştir. Ancak kararda maddenin lafzının ve ruhunun ne şekilde bu yorumu gerektirdiğine dair hiçbir açıklama yapılmamıştır. Maddenin lafzı "*Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. / Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.*" şeklindedir. Görüldüğü gibi lafızda sadece "*hizmete girme*" ve "*hizmete alım*"dan söz edilmekte olup, kamu hizmetine zaten girmiş/alınmış kişilerin "*kadro ve statüler arasındaki geçişleri*" ile ilgili olan ya da bunu herhangi bir şekilde ima eden herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Maddenin ruhundan kastedilenin ne olduğuysa anlaşılamamaktadır.

10. Anayasa'nın 70. maddesinin lafzının yukarıda belirtilen şekilde yorum yapmaya elverişli olmadığı bir durumda ise tarihsel yorum, sistematik yorum ve uluslararası belgeleri de dikkate alan amaçsal yorum yöntemleri uygulanarak bir sonuca varılması gerekir. Nitekim Anayasa Mahkemesi bu yöntemleri uygulayarak Anayasa'nın 70. maddesinin kapsamına ilişkin içtihadını geliştirmiş ve ilk defa yakın tarihli bir kararında kamu hizmetine girme hakkının sadece bu hizmetlere girmeyi değil, aynı zamanda kamu hizmetlerinde bulunmayı ve kalmayı da güvence altına aldığını kabul etmiştir (AYM, E.2021/104, K.2021/87, 11/11/2021, §§ 42-48). Anılan kararda Mahkeme, kamu hizmetine girme hakkının 1924 ve 1961 Anayasalarındaki

düzenleniş biçimini, 70. maddenin 1982 Anayasası içinde sistematik olarak düzenlendiği yeri ve aynı ana başlık altında yer alan 71. maddede kullanılan lafzı, aynı hakkın uluslararası sözleşmeler ve belgelerdeki düzenleniş biçimini dikkate alıp, ayrıntılı değerlendirmeler yaparak belirtilen sonuca varabilmiştir.

11. Ancak eldeki itiraz başvurusunda çoğunluk görüşünde hiçbir açıklama yapılmadan **-önceki karara konu hususa kıyasla maddenin kapsamına girmesi daha güç olan bir husus olan-** kamu hizmetine zaten girmiş/alınmış kişilerin, "*kadro ve statüler arasındaki geçişleri*" madde kapsamına dahil edilmiştir. Temel hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa maddelerinin lafzından anlaşılmayan bir hususun tutarlı ve ikna edici şekilde dayanakları gösterilmeden ilgili Anayasa hükmü kapsamına dahil edilmesi ve böylelikle daha yüksek bir standardı ifade eden temel hak ve özgürlük düzeyinde anayasal koruma sağlanması Anayasa Mahkemesinin Anayasa hükümlerini yorumlama görevi ile Anayasa koyucu gibi hareket etme arasında asla aşılmaması gereken sınırı belirsizleştirebilir.

12. Hal böyle olunca somut başvuruda, itiraz konusu kuralın, önceki içtihattan farklılaştırılarak Anayasa'nın 70. maddesi kapsamında incelenmesi şeklindeki çoğunluk görüşüne katılmamakta ve önceki içtihadın devam ettirilmesi gerektiğini değerlendirmekteyim.

13. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında ise benzer meseleler Anayasa'nın 70. maddesiyle ilgili görülmeyip, 2 ve 10. maddesi kapsamında incelenmiş ve Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/05/2015; AYM, E.2014/87, K.2015/112, 08/12/2015). Daha da önemlisi eldeki itiraz başvurusunda dava konusu ibarelerin bulunduğu kuralda İş Kurumu İl Müdürü kadrosunda bulunanlardan görevden alınan veya görevleri sona erenler hakkında mülga ek 18 inci maddenin (c) bendi ve bu bende bağlı hükümlerin uygulanacağı belirtilmiş ve dava konusu ibareler 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi yönünden incelenmiştir. Anılan alt bent ise daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiş ve Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı bulunmamıştır (AYM, E.2015/61, K.2016/172, 02/11/2016, §§ 128-132). **Bu durumda Mahkeme aynı konuyu daha önce incelemiş ve Anayasa'ya aykırı bulmamışken, çoğunluk görüşünde bu kez Anayasa'ya aykırı bulunmuştur.** Ancak çoğunluk görüşünde aynı konuya ilişkin karardan neden ayrılındığı ise açıklanmamıştır. Üstelik çoğunluk görüşünde

dava konusu kural başka kanun hükümleriyle kıyaslaması yapılarak sonuca varılmış anayasallık denetiminin ötesinde bir denetim yapılmıştır.

14. Hal böyle olunca, Mahkememizin yerleşik içtihadı çerçevesinde ve anılan içtihat da belirtilen gerekçelerle dava konusu ibarelerin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olmadığını, Anayasa'nın 49. ve 70. maddeleriyle ise ilgisinin bulunmadığını düşünüyor ve çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından, daha önce herhangi bir kariyer meslek grubuna dâhil olmayan Çalışma ve İş Kurumu il müdürlerinin yönetici pozisyonunda en az üç yıl görev yapmış olmaları kaydıyla kurumlarınca belirlenecek bir kariyer meslek kadrosuna atanmalarına imkân tanıyan kuralın, iptaline karar verilmiştir.

2. Çoğunluğun gerekçesinde, kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatında yer alan kariyer meslek kadrolarına atanmak için 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinde düzenlenen asgari şartlar aranmaksızın Kurumun taşra teşkilatında üç yıl süreyle il müdürü olarak görev yapanların anılan kariyer meslek kadrolarına atanmalarına imkân tanıyan kuralın görevin gerektirdiği niteliklere sahip olma ölçütünü taşımadığı ve Anayasanın 70. maddesine aykırı olduğu sonuca ulaşmıştır.

3. Kamu görevlileri ile kamu yönetimleri arasındaki hizmet ilişkileri kural tasarruflarla düzenlenen statü hukukuna tabidir. Kamu personeli, belirli bir statüde, nesnel kurallara göre hizmet yürütmekte, o statünün sağladığı aylık, ücret, atanma, yükselme, nakil gibi kimi öznel haklara sahip olmaktadır. Bu kapsamda memurların yönetici kadrolarına atanmaları veya bu görevlerden alınarak başka bir kadroya atanmaları da statü hukukuna ilişkindir. Statü hukukuna göre yürütülen görevlere atanmanın usulleri, görevin kapsamı ve süresi ile ilgili konularda anayasal ilkelere aykırı olmamak kaydıyla düzenleme yapmak kanun koyucunun takdirindedir.

4. İtiraz konusu kuralla, yönetici kadrosunda görev yapmakta iken görevden alınan veya görev süresi sona eren kamu görevlilerinin görevden

alındıktan sonra atanabileceği kadroları belirleyerek uygulamada farklı yorumlardan kaynaklanan sorunları gidermek amacıyla düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu amacın kamu yararına yönelik olmadığı söylenemez. İptali istenilen kural ile amaçlanan kamu yararının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ise anayasallık denetiminin kapsamı dışındadır.

5. Kuralın düzenlenme amacı gözetildiğinde, mahkememiz çoğunluğu tarafından öncelikle Anayasa'nın 70. maddesi yönünden yapılan incelemeye ve ulaşılan sonuca katılmak mümkün olmamıştır.

6. Anayasa'nın 70. maddesinde kamu hizmetlerine girme hakkına yer verilmiştir. Öte yandan Anayasa Mahkemesi (AYM) kamu hizmetine girme hakkının sadece bu hizmetlere girmeyi değil, aynı zamanda kamu hizmetlerinde bulunmayı ve kalmayı da güvence altına aldığını kabul etmiştir (AYM, E.2021/104, K.2021/87, 11/11/2021, §§ 42-48).

7. Bununla beraber kamu görevlilerinin kadro ve statüler arasındaki geçişlerinin de Anayasa'nın 70. maddesi kapsamında olduğunu söylemek ise güçtür. Nitekim AYM benzer bir kural hakkında yaptığı denetimde kuralı, Anayasa'nın 70. maddesiyle ilgili görmemiştir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 08/12/2015, § 77). AYM, kadro ve statüler arasındaki geçişleri Anayasa'nın 2. ve 128 maddeleri yönünden incelemiştir (AYM, E.2022/47, K.2023/124, 13/07/2023, § 21).

8. Bu itibarla, öncelikle kuralın Anayasa'nın 70. maddesi yönünden incelenmesi yönteminin AYM uygulamasına aykırı olduğunu belirtmek gerekir. Öte yandan bir an için inceleme yönteminin doğru olduğu kabul edilse bile çoğunluğun gerekçesi göz önüne alındığında, statü hukukuna ilişkin düzenlemelerde geniş takdir yetkisine sahip olan kanun koyucunun iradesinin yerindelik sınırının aşılarak denetlendiği izlenimi oluşmaktadır.

9. Şu hâlde itiraz konusu kuralın öncelikle inceleme yönteminin doğru belirlenmesi ve denetimin ona göre yapılması gerekmektedir. Dava konusu kuralın Anayasal denetim bağlamında iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yönetici pozisyonunda görev yapan personelin görevden alınması durumunda kariyer meslek kadrosuna atanmasını öngören kuralın, ilgili personelin bu işleme karşı dava açma hakkına engel oluşturup oluşturmadığı hususu; diğeri de kuralın kişilerin kazanılmış haklarına ölçüsüz bir müdahalede bulunup bulunmadığıdır.

10. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes meşru vasıta ve yollardan yararlanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*" denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 125. maddesinde ise "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.*" denilmektedir.

11. Her iki maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil bir yargılamanın ön koşulunu oluşturur.

12. Kuralda, Çalışma ve İş Kurumu il müdürlerinin kariyer uzmanı olarak atanmış sayılmasına değil, bu kadrolarda çalışanlardan kuralda belirtilen koşulları taşıyanların idare tarafından atanabilmesine imkân tanınmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralın doğrudan uygulanma kabiliyeti bulunmamakta olup kuralın uygulanabilmesi için idarenin idari işlem tesis etmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca kural olarak tüm idari işlemlerde olduğu gibi anılan idari işlemler yönünden de kişilerin yargı mercilerine başvurması mümkün olduğundan kuralın hak arama özgürlüğünü zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

13. Kazanılmış haklar hususuna gelince: Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ve bu bağlamda hukuki güvenlik ilkesi gereğince, hukuki veya fiili bir zorunluluk olması haline bağlı olsa dahi kamu görevlilerinin bulundukları görevden alınıp başka görevlere atanmaları konusunda bir kanuni düzenleme yapılırken onların bu kapsamdaki kazanılmış haklarının ihlal edilmemesi gerekir.

14. Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğü kadrosu için öngörülen ek gösterge ile kariyer uzmanlığı kadrosunun ek göstergesinin aynı olduğu göz önüne alındığında kuralın, kişilerin bulunduğu statülerden doğan, tahakkuk etmiş ve kendileri yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklarını ihlal edici nitelikte bir düzenleme olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralla, kazanılmış hakları ihlal edici bir müdahale de söz konusu değildir.

15. Açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşıldığından, çoğunluğun görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye	Üye	Üye
Recai AKYEL	İrfan FİDAN	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2024/20
Karar Sayısı : 2024/146
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 18. Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 40. maddesiyle eklenen 41/B maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 5., 10., 20., 36., 40. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamın yerine getirilmesine muhalefet etmekten dolayı verilen zorlama hapsi kararlarına yapılan itirazda kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 41/B maddesi şöyledir:

"Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi

MADDE 41/B- (Ek:24/11/2021-7343/40 md.)

(1) Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararları, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde hak sahibi, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabilir.

(2) Talebi alan müdürlük, her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçer ve müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte hak sahibine teslim edilmek üzere çocuğun belirlenen yere getirilmesini derhâl bildirir; bu bildirimin yapıldığını veya yükümlüyle irtibat kurulamadığını tutanağa bağlar.

(3) Yükümlüyle irtibat kurulamaz veya yükümlü çocuğu getirmeyeceğini beyan ederse yahut yükümlü çocuğu belirlenen yere getirmezse müdürlük, derhâl yükümlüye, çocuğun teslimine dair bir teslim emri gönderir. Emir, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yükümlüye tebliğ edilir. Bu emirde aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte çocuğu emirde belirtilen yere getirmek zorunda olduğu.

b) Çocuğu emirde belirtilen yere getirmesine engel teşkil edecek derecede haklı bir mazereti varsa teslim gününden önce müdürlüğe bildirimde bulunarak çocuğun müdürlükçe alınmasını talep etmesi gerektiği.

c) Çocuğu getirmez veya haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınmasını talep etmezse, çocuğun, uzman veya öğretmen marifetiyle gerekirse kolluktan yardım alınarak ve zor kullanılarak teslim alınacağı.

d) Emrin gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde disiplin hapsiyle cezalandırılacağı.

e) Müdürlükçe yapılan iş ve işlemlere karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyette bulunabileceği.

(4) Müdürlüğün belirlediği yere getirilen veya yükümlünün haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınan çocuk hak sahibine teslim edilir.

(5) Yükümlü, emrin gereğini yerine getirmezse, çocuk nerede bulunursa bulunsun müdürlük tarafından alınarak hak sahibine teslim edilir. Bu hâlde kolluktan yardım istenebilir. Kolluk birimleri, zor kullanma dâhil bu konudaki talepleri derhâl yerine getirir.

(6) Çocuk hak sahibine teslim edildikten sonra yükümlü haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa ayrıca yeni bir hükme veya yükümlüyle irtibata geçmeye ya da teslim emri tebliğine gerek olmaksızın çocuk beşinci fıkra uyarınca hak sahibine teslim edilir.

(7) Çocuğun üstün yararının gerektirdiği hâllerde müdürlük, yükümlüyle irtibata geçmeye veya teslim emri tebliğine gerek olmaksızın doğrudan beşinci fıkra hükmünü uygulayabilir."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

Kanun'un 41/F maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine muhalefet

MADDE 41/F- (Ek:24/11/2021-7343/44 md.)

(1) Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, fiil suç teşkil etse dahi, üç aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır.

(2) Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, üç günden on güne kadar disiplin hapsiyle cezalandırılır.

…"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 1/2/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Derya ATAKUL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

3. Anayasa'nın 152. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin

hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev alanına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. 5395 sayılı Kanun'un 41/B maddesinde çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin usul düzenlenmiştir. Maddenin itiraz konusu (1) numaralı fıkrasında çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde hak sahibinin, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabileceği, (2) numaralı fıkrasında ise talebi alan müdürlüğün, her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçeceği ve müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte hak sahibine teslim edilmek üzere çocuğun belirlenen yere getirilmesini derhâl bildireceği; bu bildirimin yapıldığını veya yükümlüyle irtibat kurulamadığını tutanağa bağlayacağı belirtilmiştir.

5. 5395 sayılı Kanun'da *"çocuk teslimi"* ve *"çocukla kişisel ilişki kurulması"* kavramlarına yer verilmemiş olmakla birlikte çocuk teslimi ile çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik usuller farklı maddelerde düzenlenmiştir. Çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi bakımından olması gereken bu kararların yükümlüsü tarafından rıza ile yerine getirilmesidir. Aksi takdirde; *çocuk teslimine* ilişkin ilam veya tedbir kararları 5395 sayılı Kanun'un 41/B maddesi hükümleri uyarınca; *çocukla kişisel ilişki kurulmasına* ilişkin ilam veya tedbir kararları ise Kanun'un 41/C maddesi hükümleri uyarınca yerine getirilecektir.

6. Bakılmakta olan davanın konusu çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamın yerine getirilmesine muhalefet etmekten dolayı verilen zorlama hapsi kararlarına yapılan itiraz olduğundan çocuk teslimine dair ilamların yerine getirilmesine ilişkin usulü düzenleyen itiraz konusu kurallar davada uygulanacak kural değildir.

7. Açıklanan nedenlerle kuralların itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 40. maddesiyle eklenen 41/B maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE 23/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2024/71
Karar Sayısı : 2024/147
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi (E. 2024/71, E. 2024/73, E. 2024/139)

İTİRAZLARIN KONUSU: 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…"* ibaresinin *"anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (m) bentleri yönünden"* Anayasa'nın 135. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği tarafından hazırlanan yönetmelik taslaklarının bazı maddelerinin Hazine ve Maliye Bakanlığınca (Bakanlık) uygun görülmemesi yönündeki işlemlerin iptali talebiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 50. maddesi şöyledir:

"Yönetmelikler

Madde 50- Bu Kanunla ilgili olarak aşağıda belirtilen hususlar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

a) Serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirliğe ait çalışma usul ve esasları.

b) 7 nci maddeye göre sınav için teşekkül ettirilecek komisyonun çalışma usulleri, sınav esasları, sınavın konuları, serbest muhasebeci mali

müşavir veya yeminli mali müşavir yanında çalışma şekli, süresi (staj) ile ilgili diğer hususlar.

c) Yeminli mali müşavirlerin tasdik işlerine dair işlemler.

d) Müracaat usulleri.

e) Ruhsat verilmesi ve unvanın kullanılması.

f) Üye kayıt defteri, meslek kütüğü ve meslek sicil numarası.

g) Üye aidatları.

h) Taşınmaz mallara sahip olma.

i) Müşavirlik ve muhasebecilik ücretinin esasları.

j) Meslek mensuplarınca tutulacak defter ve kayıtlar ile bunların bildirim mecburiyeti.

k) Disiplin kovuşturması yapılması konusunda karar verecek merci, disiplin cezalarını vermeye yetkili merciler, disiplin cezalarına karşı yapılacak itirazın usul ve şartları ve disiplinle ilgili diğer hususlar.

l) Oda ve birlik personelinin istihdamı ve özlük hakları ile ilgili hususlar.

m) Kanunun uygulaması ile ilgili diğer hususlar.

n) Değerlendirme ve sınav komisyonlarının çalışma usul ve esasları, bunların kimlerden oluşacağı, nerelerde ve ne zaman çalışmaya başlayacakları ve diğer hususlar.

a, b, c, j, k, l, m bentlerinde belirtilen yönetmelikler Odalar Birliğince birliğin kurulmasından itibaren bir yıl içinde hazırlanır. ***Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra*** *Resmi Gazete'de yayımlanır.*

(n) bendinde belirtilen yönetmelik en geç altı ay içinde Maliye Bakanlığınca, diğer yönetmelikler Birlikçe, Birliğin kurulmasından itibaren altı ay içinde çıkarılır."

II. İLK İNCELEME

A. E.2024/71 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 4/4/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2024/73 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 4/4/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

C. E. 2024/139 Sayılı Başvuru Yönünden

3. İçtüzük hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 23/7/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARLARI

A. E.2024/73 Sayılı Başvuru Yönünden

4. 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…"* ibaresinin *"anılan maddenin birinci fıkrasının (m) bendi"* yönünden iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/73

sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2024/71 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2024/71 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E. 2024/139 Sayılı Başvuru Yönünden

5. 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…"* ibaresinin *"(a) bendi"* yönünden iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/139 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2024/71 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2024/71 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 23/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

6. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

7. 3568 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amacının işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmî mercilerin yararlanmasına tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik meslekleri ve hizmetleri ile serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler odaları, serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler odaları birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

8. Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasında serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlere ait bütün odaların katılacağı Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları

Birliğinin (Birlik) kurulacağı hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında da Birliğin tüzel kişiliğe sahip, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olduğu öngörülmüştür.

9. 50. maddede ise yönetmelikle düzenlenecek hususlar ile yönetmelik çıkarmaya yetkili makamlar ve usulü düzenlenmiştir. Bu kapsamda anılan maddenin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirliğe ait çalışma usul ve esasları, (b) bendi uyarınca Kanun'un 7. maddesine göre sınav için oluşturulacak komisyonun çalışma usulleri, sınav esasları, sınavın konuları, serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir yanında çalışma şekli, süresi (staj) ile ilgili diğer hususlar ve (m) bendi uyarınca da Kanun'un uygulaması ile ilgili diğer hususlar Birlik tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenecektir.

10. Anılan maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yukarıda anılan bentlerde belirtilen yönetmeliklerin Birlik tarafından Birliğin kurulmasından itibaren bir yıl içinde hazırlanacağı belirtilmiş, ikinci cümlesinde de bu yönetmeliklerin Bakanlığın uygun görüşü alındıktan sonra Resmî Gazete'de yayımlanacağı hüküm altına alınmıştır. İtiraz konusu kural söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde yer alan *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra"* ibaresi olup kural, *"anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (m) bentleri yönünden"* incelenmiştir.

11. Kurala göre Birlik tarafından söz konusu konularda çıkarılacak yönetmeliklerin Resmî Gazete'de yayımlanmasından önce Bakanlığın yönetmeliklerin uygun olduğuna dair görüşünün alınması zorunludur. Bakanlığın uygun görüş vermemesi hâlinde yönetmelikler Resmî Gazete'de yayımlanamayacak; dolayısıyla da yürürlüğe giremeyecektir.

B. İtirazın Gerekçesi

12. Başvuru kararlarında özetle; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerinde devletin denetim yetkisinin idari ve mali denetim konularıyla sınırlı olduğu, meslek kuruluşlarının karar ve yönetim organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesinin ve sorumlu organlarının görevlerine yargı kararlarıyla son verilebileceğinin hükme bağlanmasının bu kuruluşların özerkliğine işaret ettiği, meslek kuruluşlarının çıkaracağı yönetmeliklerde Bakanlığa onay yetkisi tanınmasının bu kuruluşların özerkliği ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 135. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 124. maddesi yönünden de incelenmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi 16/2/2023 tarihli ve E.2022/142, K.2023/32 sayılı kararında 3568 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra..."* ibaresini *"anılan maddenin birinci fıkrasının (k) bendi"* yönünden incelemiş ve kanun koyucu tarafından seçilen vesayet aracının meslek kuruluşunun yönetmelik çıkarma yetkisini ve dolayısıyla özerkliğini anlamsız hâle getirdiği gerekçesiyle kuralın Anayasa'nın 124. ve 135. maddelerine aykırı olduğunu belirterek iptaline karar vermiştir.

15. Anılan kararda öncelikle Anayasa'nın 135. maddesi uyarınca meslek kuruluşlarının karar ve yönetim organlarının seçimle göreve gelmesi, devletin idari ve mali denetimine tabi olması ve sorumlu organlarının görevlerine ancak yargı kararıyla son verilebilmesinin bu idarelerin özerkliğine işaret ettiği belirtilmiştir (AYM, E.2022/142, K.2023/32, 16/2/2023, § 17).

16. Öte yandan kararda, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının çıkaracağı yönetmeliklerin devletin idari denetim kapsamında kullanacağı idari vesayet yetkisi yoluyla denetlenmesinin Anayasa'nın 135. maddesi gereğince mümkün olduğu, denetimin sağlanacağı vesayet aracının seçimi konusunda da kanun koyucunun belli ölçüde takdir yetkisinin bulunduğu ifade edilmiş; ancak meslek kuruluşlarının yönetmelik çıkarma yetkisinin idari vesayet yoluyla denetlendiği durumlarda uygulanacak vesayet aracının seçiminde Anayasa'nın 124. maddesine dayanan yönetmelik çıkarma yetkisinin de gözetilmesi ve idari vesayet yetkisinin ne şekilde kullanılacağı kanun koyucu tarafından takdir edilirken seçilecek vesayet yöntemi ile Anayasa'nın 124. maddesi uyarınca meslek kuruluşuna verilen yetkinin ortadan kaldırılmaması gerektiğine dikkat çekilmiştir (AYM, E.2022/142, K.2023/32, 16/2/2023, § 22).

17. Kararda ayrıca Bakanlıkça uygun görüş verilmediği sürece yönetmeliklerin Resmî Gazete'de yayımlanamayacak, dolayısıyla yürürlüğe giremeyecek olması nedeniyle idareye tanınan uygun görüş bildirme yetkisinin, niteliği itibarıyla bir onama yetkisi olduğu belirtilmiş ve Bakanlık

tarafından uygun görüş verilmediği takdirde meslek kuruluşu tarafından yönetmelik çıkarılamayacağı gözetildiğinde kanun koyucu tarafından seçilen vesayet aracının meslek kuruluşunun yönetmelik çıkarma yetkisini ve dolayısıyla özerkliğini anlamsız hâle getirdiği sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2022/142, K.2023/32, 16/2/2023, §§ 23, 24).

18. İtiraz konusu kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararında belirtilen gerekçelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla kural gereğince Bakanlık tarafından uygun görüş verilmediği takdirde meslek kuruluşu tarafından yönetmelik çıkarılamayacağı gözetildiğinde kanun koyucu tarafından seçilen vesayet aracının meslek kuruluşunun yönetmelik çıkarma yetkisini ve dolayısıyla özerkliğini anlamsız hâle getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 124. ve 135. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

V. HÜKÜM

1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…*" ibaresinin "*anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (m) bentleri yönünden*" Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Kadir ÖZKAYA, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 23/7/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE
Üye		Üye
Yılmaz AKÇİL		Ömer ÇINAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunca; 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan, *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…"* ibaresinin *"anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (m) bentleri yönünden"* Anayasanın 124. ve 135. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir.

2. İtiraz konusu kural, Birliğin kurulmasından itibaren bir yıl içinde hazırlanacak yönetmeliklerin, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra Resmî Gazetede yayımlanacağını hükme bağlamakta; dolayısıyla Birliğin söz konusu yönetmelikleri hazırlama faaliyeti üzerinde bir denetim yetkisi öngörmektedir.

3. Çoğunluk görüşüne dayalı kararda, Anayasa Mahkemesi'nin 16/2/2023 tarihli ve E.2022/142, K.2023/32 sayılı kararına atıfla, Bakanlıkça uygun görüş verilmediği sürece yönetmeliklerin Resmî Gazete'de yayımlanamayacak, dolayısıyla yürürlüğe giremeyecek olması nedeniyle,

idareye tanınan uygun görüş bildirme yetkisinin niteliği itibarıyla bir onama yetkisi olduğu belirtilmiş ve Bakanlık tarafından uygun görüş verilmediği takdirde meslek kuruluşu tarafından yönetmelik çıkarılamayacağı vurgulanıp, kanun koyucu tarafından seçilen vesayet aracının, meslek kuruluşunun yönetmelik çıkarma yetkisini ve dolayısıyla özerkliğini anlamsız hâle getirdiği sonucuna ulaşılmış ve somut başvuruya konu kurallar bakımından Anayasa Mahkemesinin anılan kararında belirtilen gerekçelerden ayrılmayı gerektirir bir durumun bulunmadığına işaret edilerek iptal sonucuna ulaşılmıştır. (AYM, E.2024/71, K.2024/147, 23/7/2024, §§ 17, 18, 19).

4. 3568 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan ve iş bu dosyada da iptali istenilen *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra..."* ibaresi Anayasa Mahkemesi'nin 16/2/2023 günlü ve E:2022/142, K:2023/32 sayılı kararıyla *"anılan maddenin birinci fıkrasının (k) bendi"* yönünden iptal edilmiştir. Söz konusu karar 04/05/2023 günlü Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

5. Anılan kararda yer alan karşı oyumuzda belirtilen gerekçelerle iptal isteminin reddi gerektiği görüşüyle *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…"* ibaresinin *"anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (m) bentleri yönünden"* iptaline ilişkin çoğunluğun görüşüne dayalı karara katılmıyorum.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu, 3568 sayılı Kanunun 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…*" ibaresinin "*anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (m) bentleri"* yönünden incelemiş ve kanun koyucu tarafından seçilen vesayet aracının meslek kuruluşunun yönetmelik çıkarma yetkisini ve dolayısıyla özerkliğini anlamsız hâle getirdiği gerekçesiyle kuralın Anayasa'nın 124. ve 135. maddelerine aykırı olduğunu belirterek iptaline karar vermiştir.

2. Anayasa Mahkemesi 16/2/2023 tarihli ve E.2022/142, K.2023/32 sayılı kararında 3568 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci

cümlesinde yer alan *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra..."* ibaresini *"anılan maddenin birinci fıkrasının (k) bendi"* yönünden incelemiş ve aynı gerekçelerle kuralın iptaline karar vermiştir.

3. Anılan kararda belirtilen karşıoy gerekçesi uyarınca çoğunluğun görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye İrfan FİDAN	Üye Muhterem İNCE
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2024/89
Karar Sayısı : 2024/148
Karar Tarihi : 23/7/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Beşinci Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kamu görevinden çıkarıldıktan sonra görevine iade edilen davacı tarafından kamu görevinden çıkarılması nedeniyle uğradığı manevi zararlarının tazmini talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 2. maddesi şöyledir:

"İade hükümleri

MADDE 2- (1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kişiler, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. ***Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz.*** *Bu personelin görevlerine*

iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

(3) Olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereği öğrencilikle ilişikleri kesilmiş olanlardan bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (3) sayılı listede yer alanlar, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, bu kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden itibaren ortadan kalkmış sayılır.

(4) Ekli (4) sayılı listede yer alan kişiler, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, bu kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Bu fıkraya ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 9/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ömer MENCİK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla bir olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesi (OHAL KHK) ile doğrudan kamu görevinden

çıkarılıp başka bir OHAL KHK'sı ile kamu görevine iade edilenlerin herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarının öngörüldüğü, kişilerin kamu görevine iade edilmesinin, bu kişilerin hukuka aykırı olarak kamu görevinden çıkarıldıkları anlamına geldiği, kuralla olağanüstü hâl kapsamında hakkında hukuka aykırı bir şekilde tedbir uygulananlara, uğrayabilecekleri maddi ya da manevi zararlarının giderilmesine yönelik idari ve yargısal yollara başvurma imkânının ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. İtiraz konusu kural, OHAL KHK'sıyla doğrudan kamu görevinden çıkarılıp başka bir OHAL KHK'sı ile görevine iade edilenlerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

5. Kural, OHAL süresini aşacak biçimde uygulanmaya imkân vermektedir. Başka bir ifadeyle kural olağanüstü hâl süresiyle sınırlı bir düzenleme öngörmemektedir. Bu nedenle kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararında OHAL KHK'sıyla doğrudan kamu görevinden çıkarılıp Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (Komisyon) tarafından görevine iade edilenlerin, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarını öngören kuralı iptal etmiştir.

7. Anılan kararda söz konusu kuralın, temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini iddia eden kişilerin yetkili makamlara başvurmasını güvence altına alan Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı çerçevesinde incelenmesi gerektiği belirtildikten sonra kamu makamlarının hukuka aykırı fiilleri nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğradığını iddia eden bireylere zararlarının giderilmesi için idari ve yargısal mercilere başvurma imkânının tanınmasının Anayasa'nın 40. maddesinin bir gereği olduğu ifade edilmiştir. Kararın devamında, olağanüstü hâl tedbirleri kapsamında terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti,

aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı bulunduğu değerlendirilen kişilerin liste usulüyle kamu görevinden çıkarıldıkları, Komisyonca tedbire ilişkin şartların oluşmadığı gerekçesiyle başvurunun kabulüne karar verilerek kişilerin göreve iade edilmesinin, tedbirin sebep unsurunun gerçekleşmediğinin, başka bir deyişle bu kişilerin herhangi bir örgüt ya da yapıya aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatlarının belirlenemediğinin ve hukuka aykırı olarak kamu görevinden çıkarıldıklarının idare tarafından tespit edildiği anlamına geldiği belirtilmiştir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, §§ 453, 456, 457).

8. Belirtilen değerlendirmeler sonrasında Anayasa Mahkemesi, Komisyon kararıyla kamu görevine iade edilen kişilerin tedbir süreci nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğrayabileceklerini ve OHAL kapsamında hukuka aykırı bir şekilde haklarında tedbir uygulanan kişilerin uğrayabilecekleri maddi ya da manevi zararların giderilmesi için gerekli idari ve yargısal yollara başvurma imkânının tanıması gerektiğini vurgulamıştır (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 458).

9. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, göreve iade edilenlerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarının öngörülmesiyle bu kişilerin tedbir işleminin haksız uygulanmasından dolayı uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararları giderme fırsatının ortadan kaldırıldığı, kamu makamlarının hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilere dava açma imkânı verilmemesinin, devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizmasını sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmadığını ifade ederek cümlenin Anayasa'nın 40. maddesine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, §§ 459-460).

10. İtiraz konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Kural kapsamında, göreve iade edilenlerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarının öngörülmesi, devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

11. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 40. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 40. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. HÜKÜM

13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 23/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2024/15
Karar Sayısı : 2024/159
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan *"…ve manevi…"* ibarelerinin Anayasa'nın 2., 17. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

OLAY: Operasyon görevi sırasında askerî aracın yaptığı kazada ölen asker kişinin yakınları tarafından açılan maddi ve manevi tazminat davasında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENİLEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenilen Kanun Hükümleri

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 6. maddesi şöyledir:

"Nakdi tazminat ve aylığın etkisi

*Madde 6 – Bu Kanun hükümlerine göre ödenecek nakdi tazminat ile bağlanacak emekli aylığı uğranılan maddi **ve manevi** zararların karşılığıdır.*

*Yargı mercilerinde maddi **ve manevi** zararlar karşılığı olarak kurumların ödemekle yükümlü tutulacakları tazminatın hesabında bu kanun hükümlerine göre ödenen nakdi tazminat ile bağlanmış bulunan aylıklar gözönünde tutulur."*

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

Kanun'un;

1. 3. maddesi şöyledir:

"Nakdi tazminat

Madde 3 – Bu kanun kapsamına girenlerden;

a) (Değişik: 1/4/1998 - 4356/1 Md.) Ölenlerin kanuni mirasçılarına, en yüksek Devlet Memuru brüt aylığının (Ek gösterge dahil) 100 katı tutarında,

b) (Değişik: 1/4/1998 - 4356/1 md.) Yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği ile sürdürebilecek şekilde malül olanlara 200 katı, diğer engelli hâle gelenlere (a) bendinde belirtilen tutarın % 25'inden % 75'ine kadar, yaralananlara ise % 20'sini geçmemek üzere engellilik ve yaralanma derecesine göre,

Nakdi tazminat ödenir.

Bu nakdi tazminatın tespitine esas tutulacak aylık; tazminat verilmesine dair karar tarihindeki en yüksek Devlet memuru aylığının (Ek gösterge dahil) brüt tutarıdır.

c) (a) bendi esaslarına göre tespit edilen nakdi tazminatın kanuni mirasçılara intikalinde; ölenin eş ve füruu veya yalnızca füruu ile içtima eden ve ölüm tarihinde sağ olan ana ve babasının her birine ayrı ayrı olmak üzere % 15 tutarındaki kısmı verildikten sonra kalanı içtima eden diğer mirasçılara ödenir. Diğer hallerde miras hükümleri uygulanır. Ancak ana veya babaya verilen tazminat çocukların her birine ödenen tazminattan fazla olamaz.

d) (Ek: 7/6/1990 - 3658/2 md.) Kesin raporun alınmasının uzayacağının anlaşılması halinde tazminatın ödenme usüllerine göre, olay tarihi itibariyle, (b) bendine göre hesaplanacak miktarın asgari oranı üzerinden avans ödenir.

Olağanüstü halin devam ettiği süre içinde, bu maddede yer alan nakdi tazminat miktarlarının yarıya kadar indirilmesine veya nakdi tazminata ilişkin hükümlerin uygulanmamasına Cumhurbaşkanı yetkilidir.",

2. 4. maddesi şöyledir:

"Aylık bağlanması

Madde 4 – Bu Kanun kapsamına girenlerden;

a) Engelli hâle gelerek bağlı oldukları sosyal güvenlik mevzuatına göre emekliye sevk edilenlere görev malullüğü aylığı bağlanır.

b) Emekli aylığı almakta iken engelli hâle gelenlerin almakta oldukları aylıkları görev malullüğü aylığına dönüştürülür.

c) Ölenlerin kendilerine bağlanması gereken görev malullüğü aylığı, dul ve yetimlerine intikal ettirilir.

Bu madde gereğince ilgili sosyal güvenlik kurumlarınca kendi mevzuatlarına göre bağlanan aylıklar, (…) % 25 artırılarak ödenir.

d) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayanların engelli hâle gelmeleri halinde, öğrenim durumlarına göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36 ncı maddesi hükümlerine göre belirlenecek giriş derece ve kademeleri üzerinden (Öğrenimi bulunmayanların ilkokul mezunu gibi) kendilerine, ölümlerinde dul ve yetimlerine 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre T.C. Emekli Sandığınca görev malullüğü aylığı % 25 artırılarak bağlanır.

(Değişik fıkra: 12/7/2013-6495/80 md.) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri hükümleri uygulanarak aylık bağlananlara aylık bağlama tarihi itibarıyla sosyal güvenlik kurumlarınca kendi sigortalılığı nedeniyle ödenmekte olan gelir ve/veya aylıkların toplamı, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesi gereğince öğrenim durumuna göre belirlenecek giriş derece ve kademesi ile 30 yıl fiili hizmet süresi esas alınarak mülga hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre hesaplanacak vazife malullüğü aylığının %25 artırımlı tutarından az olamaz ve bu şekilde belirlenen gelir ve/veya aylıklar ilgili sigortalılık hâlindeki aylık artışları dikkate alınarak artırılır. Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına girenler, aylıklara ilişkin hükümler hariç olmak üzere (d) bendi kapsamına girenlerin malullük hâline bağlı olarak yararlandığı haklardan da aynı esas ve usuller çerçevesinde yararlandırılır. Bu Kanuna veya bu Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre aylık bağlanan malullerile 5434 sayılı Kanunun 56 ncıve mülga 64 üncü maddesi kapsamında aylık bağlanan malullerin, malul sayılmaları sebebiyle aylık bağlandığı tarihten önceki her türlü sigortalılık

ve prim ödeme süreleri, iştirakçilik ve fiili hizmet süreleri ile bunların itibari ve fiili hizmet süresi zammı olarak değerlendirilen süreleri, malullük aylığı bağlanmasından sonra geçecek çalışma veya sigortalılık süreleriyle hiçbir sebeple birleştirilemez. Bu şekilde aylık bağlanmasından önce geçen söz konusu süreler; malullük aylığı bağlanmasından sonra geçen sigortalılık ve çalışma sürelerinin tabi olacağı sigortalılık hâli ile mülga 2829 sayılı Kanun uygulaması yönünden dikkate alınmayacağı gibi, sonradan geçen sigortalılık veya çalışma süreleri yaşlılık/emeklilik, malullük ya da ölüm/dul veya yetim aylığı bağlanmasında veya toptan ödeme yapılmasında ilgili mevzuatına göre ayrı bir çalışma veya sigortalılık süresi olarak değerlendirilir. Ancak, bu Kanuna göre aylık bağlandığı tarihten sonra çalışmaya başlayanlardan, aylık bağlandıktan sonraki çalışmaları 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra olanlar için 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümleri uygulanamaz. Yukarıda belirtilen kanunlara göre malullük aylığı bağlanmasına esas alınmış hastalık ya da engellilik hâlleri ve bu hastalık ya da engellilik hallerindeki ilerlemeler, sonradan geçen çalışmalar sebebiyle yaşlılık aylığına hak kazanılması koşullarının belirlenmesinde dikkate alınmaz. (Ek cümle: 25/3/2020-7226/6 md.) Ancak, bu kapsamdakiler aylık bağlandığı tarihten sonra geçen çalışmaları esas alındığında en az 20 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 5000 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla talepleri halinde ayrıca yaşlılık aylığından yararlanırlar.

(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/80 md.) Bu madde hükümleri 5434 sayılı Kanunun 56 ncı maddesi kapsamındakiler ve harp malulleri hakkında da uygulanır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 1/2/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun

hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 2330 sayılı Kanun'da, anılan Kanun kapsamında belli faaliyetlerde görevlendirilenlerin bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile yaptıkları hizmet nedeniyle derhâl veya bu yüzden maruz kaldıkları yaralanma ya da hastalık sonucu ölmeleri veya engelli duruma gelmeleri hâlinde ödenecek nakdi tazminat ile birlikte bağlanacak aylığın ve sayılan nedenlerle yaralanmaları hâlinde ödenecek nakdî tazminatın esas ve yöntemleri düzenlenmiştir.

4. Kanun'un 2. maddesinde Kanun kapsamına giren kamu görevlileri ve diğer kişiler belirlenmiş; 3. ve 4. maddelerinde ise bu kapsama girenlere ödenecek nakdî tazminat ile bağlanacak aylıklara ilişkin usul ve esaslar tespit edilmiştir. 3. maddeye göre Kanun kapsamına girenlerden ölenlerin kanuni mirasçılarına, en yüksek devlet memuru brüt aylığının (ek gösterge dâhil) 100 katı tutarında, yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği ile sürdürebilecek şekilde malul olanlara 200 katı, diğer engelli hâle gelenlere (a) bendinde belirtilen tutarın %25'inden %75'ine kadar, yaralananlara ise %20'sini geçmemek üzere engellilik ve yaralanma derecesine göre nakdî tazminat ödenecektir.

5. 4. maddeye göre ise Kanun kapsamına girenlerden engelli hâle gelerek bağlı oldukları sosyal güvenlik mevzuatına göre emekliye sevk edilenlere görev malullüğü aylığı bağlanacak, emekli aylığı almakta iken engelli hâle gelenlerin almakta oldukları aylıkları görev malullüğü aylığına dönüştürülecektir. Ölenlerin kendilerine bağlanması gereken görev malullüğü aylığı, dul ve yetimlerine intikal ettirilecek, madde gereğince ilgili sosyal güvenlik kurumlarınca kendi mevzuatlarına göre bağlanan aylıklar %25 artırılarak ödenecektir. Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayanların engelli hâle gelmeleri halinde, öğrenim durumlarına göre 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 36. maddesi hükümlerine göre belirlenecek giriş derece ve kademeleri üzerinden (öğrenimi bulunmayanların ilkokul mezunu gibi) kendilerine, ölümlerinde dul ve yetimlerine 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre görev malullüğü aylığı %25 artırılarak bağlanacaktır.

6. 2330 sayılı Kanun'un 6. maddesinde de ödenecek nakdî tazminat ile bağlanacak emekli aylığının uğranılan maddi ve manevi zararların karşılığı olduğu, yargı mercilerinde maddi ve manevi zararlar karşılığı olarak kurumların ödemekle yükümlü tutulacakları tazminatın hesabında bu Kanun hükümlerine göre ödenen nakdî tazminat ile bağlanmış bulunan aylıkların dikkate alınacağı öngörülmektedir. Anılan maddede yer alan *"…ve manevi…"* ibareleri itiraz konusu kuralları oluşturmaktadır.

7. Bu itibarla kurallar uyarınca Kanun'a göre hesaplanarak ilgililere ödenen nakdî tazminat ve bağlanan emekli aylıkları yargı mercilerince hükmedilecek maddi ve manevi tazminat hesaplamalarında dikkate alınacaktır.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kurallar kapsamında nakdî tazminat ve emekli aylığı ödemelerinin manevi zararlar karşılığı olduğunun öngörülmesi nedeniyle mahkemelerce manevi tazminatın tekliği ve bölünmezliği ilkesinin gözetilerek bu yöndeki taleplerin reddine karar verildiği, kuralların yer aldığı madde metninde ödenen tazminatın ne kadarının maddi ne kadarının manevi tazminat karşılığı olacağına ilişkin herhangi bir belirlemenin yapılmadığı, bu durumun farklı yargısal uygulamalara sebebiyet verdiği, ayrıca zarar görenin de söz konusu madde gereğince yapılan ödemenin kapsamını bilmesinin mümkün olmadığı, dolayısıyla bu durumun kişilerin manevi zararının tam olarak karşılanamamasına neden olduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 17. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

10. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ya da kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır

ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Bu bakımdan kanunun metninin, bireylerin gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek nitelikte olması gerekir.

11. 2330 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 6. maddesinde anılan Kanun kapsamında ödenecek nakdî tazminat ile bağlanacak emekli aylığının hem maddi hem de manevi zararların karşılığı olduğu belirtilmekte, ayrıca yargı mercilerinde maddi ve manevi zararlar karşılığı olarak kurumların ödemekle yükümlü tutulacakları tazminatın hesabında bu Kanun hükümlerine göre ödenen nakdî tazminat ile bağlanmış bulunan aylıkların gözönünde tutulacağı öngörülmektedir.

12. Bununla birlikte ödenen nakdî tazminat ile bağlanmış bulunan emekli aylıklarının aynı olaya ilişkin olarak açılacak tazminat davalarında hükmedilecek miktarın belirlenmesinde dikkate alınabilmesi için anılan ödemelerin ne kadarının maddi ne kadarının manevi zarar karşılığı olduğunun mahkeme tarafından tespit edilmesi zorunludur.

13. Öte yandan söz konusu ödemelerin hangi zarara karşılık yapıldığının ilgili kişi tarafından bilinmesi de açılacak davalarda tazminat taleplerinin ileri sürülmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu yönüyle ödemenin niteliğinin idare tarafından belirtilmesi veya mevzuatta açıkça gösterilmesi gerekir. Aksi durum kişiler yönünden hak kayıplarına yol açan uygulamalara neden olabilecektir.

14. Kurallarda idarece ödenen tutarların bir kısmının manevi zarara karşılık yapıldığı ve yargı mercilerince de manevi zarar karşılığı tazminata hükmedildiği takdirde bunun dikkate alınması gerektiği belirtilmekle birlikte bu tür ödemelerin ne kadarlık kısmının manevi zarara karşılık yapıldığı ile ödemenin niteliğinin idare tarafından belirtilmesi gerektiğini ortaya koyan herhangi bir güvenceye ya da ölçüte yer verilmemiştir.

15. Bu itibarla idarece maddi ve manevi manevi zarar karşılığı yapılan ödemenin ne kadarlık kısmının manevi zarar kapsamında olduğunu

ortaya koyan ve bu ödemelerin niteliğinin ilgililer tarafından anlaşılmasını sağlayan herhangi bir güvence ve ölçüt içermeyen kuralların belirli olduğu söylenemez.

16. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 17. ve 35. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

17. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

18. 2330 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan *"…ve manevi…"* ibarelerinin iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

19. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan *"…ve manevi…"* ibarelerine yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin

ertelenmeleri nedeniyle bu ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE 24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan *"… ve manevi…"* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE 24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

Esas Sayısı : 2024/112
Karar Sayısı : 2024/160
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 19. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 28/5/1988 tarihli ve 3463 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"… memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere…"* bölümünün Anayasa'nın 2., 13. ve 23. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Pasaportta bulunan tahdidin kaldırılması istemiyle yapılan başvurunun reddine dair işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 22. maddesi şöyledir:

"Pasaport veya vesika verilmesi yasak olan haller:

Madde 22 – (Değişik: 28/5/1988 - 3463/3 md.)

Yurt dışına çıkmaları; mahkemelerce yasaklananlara, ***memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere*** *ve terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı belirlenen yurtdışındaki her türlü eğitim, öğretim ve sağlık kuruluşları ile vakıf, dernek veya şirketlerin kurucu ve yöneticisi olduğu veya bu yerlerde çalıştığı İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere (…) pasaport veya seyahat vesikası verilmez. Ancak, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlar dışında kalanlara, zaruri hallerde Cumhurbaşkanının onayı ile pasaport veya pasaport yerine geçen seyahat vesikası verilebilir.*

Bu durumda olanların açık kimlikleri (adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, ana ve baba adı ile nüfusa kayıtlı olduğu yer) ve tahdit sebebi, ilgili daireler tarafından mahallin polis makamlarına bildirilir.

İlgili polis makamları da bu bilgileri alır almaz bağlı bulunduğu il emniyet müdürlüğü kanalıyla en seri haberleşme aracıyla yazılı olarak hudut kapısı bulunan emniyet müdürlüklerine, şahsın nüfusa kayıtlı olduğu il emniyet müdürlüğüne ve Emniyet Genel Müdürlüğüne bildirir.

Bunların yurt dışına çıkışları engellenir ve kendilerine pasaport veya vesika verilmez, verilmişse geri alınır.

Birinci fıkrada yazılı makamlar tarafından pasaport verilmesi veya yurt dışına çıkması yasaklananlarla, yurt dışında kalmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin süreleri dolan pasaportları yenilenmez, kendilerine Türkiye'ye dönmeleri için seyahat vesikası verilir.

Pasaport veya pasaport yerine geçen vesikaları kaybedenlerden, bunu haklı bir sebebe dayandıramayanlarla bulundukları ülkelerden sınır dışı edilmiş olanlara, bu ülkelerden çıkarılış sebepleri gözönünde tutularak pasaport veya vesika verilmeyebilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 30/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kural gereğince herhangi bir mahkeme kararı aranmaksızın idari kararla yurt dışına çıkma özgürlüğünün

sınırlandığı, ancak Anayasa hükmü uyarınca söz konusu özgürlüğün sadece suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararıyla sınırlanabileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 23. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. İtiraz konusu kuralda ülkeden ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca (Bakanlık) tespit edilenlere pasaport veya seyahat vesikasının verilmeyeceği öngörülmektedir.

5. Anayasa'nın 23. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sahip olduğu belirtilmiş, aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise seyahat özgürlüğünün özel görünümü olan yurt dışına çıkma özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

6. 5682 sayılı Kanun uyarınca Türk vatandaşlarının yurt dışına çıkabilmeleri için ilke olarak muteber bir pasaport veya pasaport yerine geçerli bir vesika sahibi olmaları gerekmektedir. Bu bakımdan kural uyarınca ülkeden ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu Bakanlıkça tespit edilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmemesi hâlinde bu kişilerin hukuka uygun biçimde yurt dışına çıkabilmesi mümkün olmayacaktır. Bu durum ise Anayasa'nın 23. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen yurt dışına çıkma özgürlüğüne getirilmiş bir sınırlama niteliğindedir.

7. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre yurt dışına çıkma özgürlüğüne getirilen sınırlamaların kanunla yapılması, Anayasa'nın 23. maddesinde belirtilen sınırlama sebeplerine ve güvencelere aykırı olmaması gerekir.

8. Bu kapsamda yurt dışına çıkma özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

9. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem

de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

10. Kural, Bakanlığa, memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunanları tespit etme yetkisi vermekle birlikte idareye tanınan bu yetkinin kapsam ve sınırları kuraldan anlaşılamamaktadır. Bir başka ifadeyle kuralın belirsizliğe yol açabilecek ölçüde farklı yorumlara ve uygulamalara elverişli olduğu açıktır. Bu nedenle kuralın belirli ve öngörülebilir olmadığı, bu yönüyle kanunilik şartını taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

11. Kaldı ki yurt dışına çıkma özgürlüğüne getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi gereğince Anayasa'nın sözüne ve Anayasa'da öngörülen sınırlama sebeplerine de uygun olması gerekir.

12. Anayasa'nın 23. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir."* denilmek suretiyle vatandaşın yurt dışına çıkma özgürlüğünün sadece suç soruşturması veya kovuşturması sebebine bağlı olarak ve ancak hâkim kararıyla sınırlanabileceği hüküm altına alınmıştır.

13. Yurt dışına çıkma özgürlüğünün düzenlendiği anılan fıkra 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile son hâlini almış ve fıkrada yurt dışına çıkma özgürlüğünün ancak suç soruşturması veya kovuşturmasından dolayı sadece hâkim kararı ile sınırlanabileceği açıkça ifade edilmiştir. Söz konusu Anayasa değişikliğinin fıkraya ilişkin gerekçesinde de *"Maddede yapılan değişiklikle, idare tarafından, vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyetinin sınırlandırılmasına son verilmekte; yurt dışına çıkma hürriyetinin, sadece suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle ve hâkim kararına bağlı olarak sınırlandırılabilmesi ilkesi benimsenmektedir."* ifadelerine yer verilmiştir.

14. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.2016/205, K.2019/63 sayılı kararında belirli şartlarda kişilerin haklarında bir suç nedeniyle yapılan soruşturma ya da kovuşturma olmaksızın ve hâkim kararı aranmaksızın pasaportlarının Bakanlıkça iptaline karar verilebilmesine imkân sağlayan hükmün Anayasa'nın 23. maddesine aykırı olduğuna, 3/6/2021 tarihli ve E.2019/114, K.2021/36 sayılı kararında da yine belirli şartları taşıyan kişilere pasaport verilmesi konusunda Bakanlığa takdir yetkisi tanıyan hükmün Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırı olduğuna hükmedilmiştir (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019 §§ 69-77; E.2019/114, K.2021/36, 3/6/2021, §§ 42, 43).

15. Anayasa Mahkemesinin 24/3/2022 tarihli ve E.2019/94, K.2022/32 sayılı kararında ise yurt dışına çıkma özgürlüğünün hangi hallerde hâkim kararıyla sınırlanabileceğine yönelik ölçütler belirlenmiştir. Anılan kararda Anayasa'nın 23. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan vatandaşın yurt dışına çıkma özgürlüğünün, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabileceğine ilişkin teminatın niteliği itibarıyla bireysel durumlarda işlerlik kazanabileceği, dolayısıyla bu özel sınırlama sebebinin yalnızca bireysel olarak belirli kişi veya kişilerin yurt dışına çıkış haklarının sınırlanması hâlinde söz konusu olabileceği açıkça ve ayrıca belirtilmiş, yurt dışına çıkış hakkını genel olarak sınırlayan düzenlemelere yönelik herhangi bir sınırlama nedenine ise Anayasa'nın 23. maddesinde yer verilmediği ifade edilmiştir (AYM, E.2019/94, K.2022/32, 24/3/2022, § 117).

16. Bu bağlamda itiraz konusu kuralla ülkeden ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu Bakanlıkça tespit edilenlere pasaport veya seyahat vesikasının verilmeyeceği hüküm altına alınmak suretiyle öngörülen sınırlamanın genel nitelikte bir sınırlama olmadığı, belirli kişi veya kişilere yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

17. Bu itibarla Anayasa'nın 23. maddesi uyarınca yurt dışına çıkma özgürlüğünün ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle sınırlanabileceği ve hâkim kararı güvencesine bağlandığı gözetildiğinde kuralla yurt dışına çıkabilmenin idarenin yetkisine bırakılarak Anayasa'da belirtilen sınırlama sebeplerine bağlanan hâkim kararı güvencesinin ihlal edildiği görülmektedir. Dolayısıyla kuralın yurt dışına çıkma özgürlüğünü Anayasa'nın sözüne ve Anayasa'da öngörülen sınırlama sebeplerine aykırı olarak sınırladığı sonucuna da ulaşılmıştır.

18. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

IV. HÜKÜM

15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 28/5/1988 tarihli ve 3463 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere…"* bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muhterem İNCE ile Ömer ÇINAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 24/9/2024 tarihinde karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

Karşı Oy

1. İtiraz konusu kuralda memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmeyeceği öngörülmektedir.

2. İlk olarak çoğunluk kararında kuralın kanuniliği noktasında inceleme yapılmış ve düzenlemenin belirli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 254. maddesine göre iç güvenlik kuruluşlarını idare etmek suretiyle ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, yurdun iç güvenliğini ve asayişini, kamu düzenini ve genel ahlakı, Anayasa'da yazılı hak ve hürriyetleri koruma görev ve yetkisi İçişleri Bakanlığına verilmiştir. Aynı maddenin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendine göre ise pasaport hizmetleri de İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

4. Bu görev ve yetkilerle donatılan Bakanlığın genel güvenliği temin edebilmek amacıyla pasaport veya seyahat vesikası verilecek kişilere yönelik bazı araştırmaları yapması ise bu görev ve yetkilerin gereği için elzemdir. Kuralda genel güvenlik bakımından memleketten ayrılmalarında mahzur görülenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmeyeceği öngörülmek suretiyle bu araştırmanın sınırları belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle bu araştırma sadece genel güvenliğin teminini sağlama gayesiyle yapılmalı ve kişilerin sakınca durumları bu kriter bağlamında değerlendirilmelidir. Her ne kadar kararda *mahzur* bulunma ifadesinin belirli olmadığı sonucuna varılmışsa da genel güvenlik bakımından tehlike arz edebilecek tüm durumların önceden öngörülmesi mümkün değildir. Sınırları belli olan bir alanda yapılacak araştırmanın değerlendirilmesi faaliyetinden ibaret söz konusu yetkinin belirsizlik arz ettiği söylenemez. Nitekim Anayasa Mahkemesi tarafından incelenen benzer nitelikteki iki ayrı bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta yapılan müdahalenin kanunilik şartını sağladığı, yani kuralın belirlilik kriterini taşıdığı kabul edilmiştir (*Yağmur Erşan* [GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021; *Onur Can Taştan* [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021).

5. İptal kararının bir diğer gerekçesi ise itiraz konusu kuralla getirilen sınırlamanın Anayasa'da yer alan sınırlama sebeplerine uygun olmadığıdır.

6. Anayasa Mahkemesinin 24/3/2022 tarihli ve E.2019/94, K.2022/32 sayılı kararında da belirtildiği üzere Anayasa'nın 23. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan vatandaşın yurt dışına çıkma özgürlüğünün, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabileceğine ilişkin teminatın niteliği itibarıyla ancak bireysel durumlarda işlerlik kazanabileceği, dolayısıyla bu özel sınırlama sebebinin yalnızca bireysel olarak belirli kişi veya kişilerin yurt dışına çıkış haklarının sınırlanması hâlinde söz konusu olabileceği, buna karşılık yurt dışına çıkış hakkını genel olarak sınırlayan düzenlemelere yönelik herhangi bir sınırlama nedenine Anayasa'nın 23. maddesinde yer verilmediği anlaşılmaktadır (§ 117).

7. Memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından sakınca bulunan kişilerin tespitine yönelik yetkinin temelde genel nitelikte bir düzenleme olduğu açıktır. Bu kişilerin tespitinin genel güvenliğin temini açısından taşıdığı önem düzenlemeyi genel nitelik taşıyan bir sınırlama haline getirmektedir. Bir başka ifadeyle pasaport veya seyahat vesikası talebinde bulunan belli bir gruba mensup kişi veya kişiler değil herkes söz konusu araştırmanın muhatabı olmaktadır. Genel güvenliğin temini açısından kaçınılmaz olan genel nitelikteki düzenlemelerin bireysel nitelikte sınırlama olduğunun kabulü ise mümkün değildir. Bu bağlamda yurt dışına çıkış hakkını genel olarak sınırlayan düzenlemelere yönelik herhangi bir sınırlama nedenine Anayasa'nın 23. maddesinde yer verilmediğinden genel güvenlik gerekçesiyle getirilen sınırlamanın Anayasa'da yer alan sınırlama sebeplerine uygun olmadığı da söylenememektedir.

8. Bu itibarla itiraz konusu kuralın kanunilik ile birlikte diğer kriterleri de taşıdığı sonucuna ulaşıldığından çoğunluk kararına katılmıyoruz.

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2023/192
Karar Sayısı : 2024/161
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kandıra Sulh Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 49. maddesinin;

A. İkinci fıkrasında yer alan *"…veya üzerinde yapı yapılamıyacak hale gelmesi…"* ibaresinin,

B. 13/4/1983 tarihli ve 2814 sayılı Kanun'un 14. maddesiyle değiştirilen üçüncü ve dördüncü fıkralarının,

Anayasa'nın 35. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Beş yıl içinde yapının tamamlanmaması nedeniyle kat irtifakının iptali ile karşılık geldiği arsa payının ifraz edilerek tapuda müşterek mülkiyet esasına göre tescili talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 49. maddesi şöyledir:

"B) Kat irtifakının sona ermesi:

Madde 49 – Kat irtifakına konu olan arsanın maliki veya ortak malikleri, tapu memuruna verecekleri yazılı bir beyanla kat irtifakına ait sicil kaydını sildirerek bu irtifaka her zaman son verebilirler.

Kat irtifakı, buna konu olan arsanın tamamiyle yok olması ***veya üzerinde yapı yapılamıyacak hale gelmesi*** *veya kamulaştırılması ile kendiliğinden sona erer.*

(Değişik fıkra: 13/4/1983-2814/14 md.) ***Kat irtifakına konu olan arsa üzerinde, bu irtifakın kurulması sırasında verilen plana göre beş yıl içinde yapı yapılmazsa maliklerden birinin istemi üzerine, sulh hakimi, gerektiğinde ilgilileri de dinleyerek, duruma göre kat irtifakının sona ermesine veya belli bir süre için uzatılmasına karar verir. Süre istem üzerine yeniden uzatılabilir.***

(Değişik fıkra: 13/4/1983-2814/14 md.) ***Yukarıdaki fıkra uyarınca kat irtifakı kaldırıldığında tapu kütüğündeki kayıt silinir.***"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 27/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör İsmail Emrah PERDECİOĞLU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Uygulanacak Kural ve Sınırlama Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan

davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin iptalini talep ettiği kurallardan ilki, 634 sayılı Kanun'un 49. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *"…veya üzerinde yapı yapılamıyacak hale gelmesi…"* ibaresidir. Bu fıkrada kat irtifakının kendiliğinden sona ereceği hâller düzenlenmiştir. İtiraz konusu kuralla kat irtifakının, buna konu olan arsanın üzerinde yapı yapılamayacak hâle gelmesi durumunda sona ereceği hüküm altına alınmıştır.

5. Başvuran Mahkemede görülmekte olan uyuşmazlığın konusunu kat irtifakı kurulmak suretiyle inşasına başlanmış ancak tamamlanamamış yapılar oluşturmaktadır. Bu itibarla somut olayda kat irtifakına konu arsanın üzerinde yapı yapılamayacak hâle gelmesi söz konusu olmadığı anlaşıldığından itiraz konusu *"…veya üzerinde yapı yapılamıyacak hale gelmesi…"* ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Bu nedenle söz konusu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. Anılan Kanun'un 49. maddesinin üçüncü fıkrası itiraz konusu kurallardan ikincisini oluşturmaktadır. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde kat irtifakının belli bir süre için uzatılmasına karar verilmesi durumunda bu sürenin istem üzerine yeniden uzatılabilmesi öngörülmüştür. Bakılmakta olan davada kat irtifakının belli bir süre için uzatılmasına ilişkin uyuşmazlık bulunmadığından anılan cümlenin de bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Bu nedenle söz konusu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

7. Öte yandan anılan fıkranın birinci cümlesinin *"Kat irtifakına konu olan arsa üzerinde, bu irtifakın kurulması sırasında verilen plana göre beş yıl içinde yapı yapılmazsa maliklerden birinin istemi üzerine, sulh hakimi, gerektiğinde ilgilileri de dinleyerek, duruma göre … karar verir."* bölümü bakılmakta olan davanın konusunun yanı sıra kat irtifakının belirli bir süre için uzatılmasına karar verilmesi talebine ilişkin uyuşmazlıklar bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek fıkranın birinci cümlesinin esasına ilişkin incelemenin kuralda yer alan *"… kat irtifakının sona ermesine…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

B. Anlam ve Kapsam

8. 634 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde kat irtifakı, bir arsa üzerinde ileride kat mülkiyetine konu olmak üzere yapılacak veya yapılmakta olan bir veya birden çok yapının bağımsız bölümleri için o arsanın maliki veya ortak malikleri tarafından bu Kanun hükümlerine göre kurulan irtifak hakkı olarak tanımlanmıştır.

9. Kat irtifakı ile bir arsa üzerinde henüz yapı faaliyeti başlamadan ya da yapı faaliyeti sırasında hak sahiplerinin daire, işyeri, depo gibi bağımsız bölümlerdeki payları ve diğer teknik detayların belirlenmesi sağlanmaktadır. Kat irtifakı sahibinin, irtifak hakkına sahip olduğu bağımsız bölümde bu hakka dayanarak her türlü yasal tasarrufta bulunması mümkündür.

10. Kat irtifakı, ilgili olduğu taşınmaz üzerindeki yapım faaliyeti tamamlanıp yapı kullanma izin belgesi alındıktan sonra kat mülkiyetine geçiş sağlanana kadar geçerliliğini korumaktadır. Anılan Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrasında kat irtifakının, yapının tamamı için düzenlenecek yapı kullanma izin belgesine dayalı olarak, bu Kanun'da gösterilen şartlar uyarınca resen kat mülkiyetine çevrileceği düzenlenmiştir.

11. Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrası uyarınca kat irtifakı sahipleri, ortak arsa üzerinde yapılacak yapının sözleşmede yazılı olan süre içinde başlaması ve tamamlanması için kendilerine düşen borçların yerine getirilmesini, karşılıklı olarak isteme ve dava etme hakkına sahiptirler. Yine 26. maddenin birinci fıkrası uyarınca kat irtifakı sahipleri bu hakka konu olan ortak arsa üzerinde, ileride kat mülkiyetine çevrilmek üzere yapılacak yapının sözleşmeye ve plana göre tamamlanması için kendilerine düşen borçları zamanında yerine getirmek ve yapı işini, doğruluk kuralları uyarınca kolaylaştırmakla karşılıklı olarak yükümlüdürler.

12. Kat irtifakının kat mülkiyetine dönüşerek sona ermesinden başka kanun koyucunun diğer ihtimalleri dikkate alarak 49. maddeyle hak sahiplerinin ortak rızaları ile ya da belirli koşulların gerçekleşmesiyle kendiliğinden ya da mahkeme kararıyla sona erme hâllerini düzenlediği görülmektedir.

13. Anılan maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde kat irtifakının kurulması sırasında verilen plana göre beş yıl içinde yapı yapılmadığı takdirde maliklerden birinin istemi üzerine sulh hâkiminin

gerektiğinde ilgilileri de dinleyerek duruma göre kat irtifakının sona ermesine karar vereceği belirtilmiştir. Söz konusu cümlede yer alan *"… kat irtifakının sona ermesine…"* ibaresi itiraz konusu kurallardan ilkini oluşturmaktadır.

14. Maddenin itiraz konusu dördüncü fıkrasında da üçüncü fıkra uyarınca kat irtifakının kaldırılması hâlinde tapu kütüğündeki kaydın silineceği hüküm altına alınmıştır.

C. İtirazın Gerekçesi

15. Dava dilekçesinde özetle, kat irtifakına yönelik düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği, itiraz konusu kurallarla idarenin yapacağı mevzuat değişikleri neticesinde kat irtifakının sona ermesine sebebiyet verildiği, düzenleyici idari işlemler ile kat irtifakının sona erdirilmesinin mülkiyet hakkına ölçüsüz bir müdahale oluşturduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."* denilmektedir. Mülkiyet hakkı; kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun üzerinde tasarruf etme ve ürünlerinden yararlanma imkânı veren temel bir haktır.

17. Devlet, kişilerin mülkiyet hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve etkili bir şekilde mülkiyet hakkının korunması amacıyla kanuni, idari ve yargısal önlemler almak zorundadır.

18. Bu çerçevede mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu hakka müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 13; *Eyyüp Boynukara*, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim*

Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi, B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44).

19. Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma ve oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etmek sorumluluklarını da içermektedir *(Abbas Korkmaz ve diğerleri,* B. No: 2014/17715, 9/11/2017, § 42).

20. Kat irtifakının mahkeme kararıyla sona ermesini öngören kurallar, mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme niteliğinde olmakla birlikte kişilerin mülkiyet hakkına kamu makamlarınca doğrudan bir müdahalede bulunulmasına değil özel kişiler arası hukuki bir ilişkinin çerçevesinin düzenlemesine yöneliktir. Bu durumda devletin mülkiyet hakkına dönük pozitif yükümlülükleri gereği kuraldan kaynaklanabilecek uyuşmazlıklarda usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma ve yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etme sorumluluklarının sağlanması gerekmektedir.

21. Kurallarda koşulların oluşması durumunda maliklerin talep etmesine bağlı olarak mahkeme kararı ile kat irtifakının sona ermesine ve tapu kütüğünden silinmesine imkân tanınmaktadır. Bu talebin yapılabilmesi için kat irtifakının kurulması sırasında verilen plana göre beş yıl içinde yapı inşa edilmemiş olması gerekmektedir. Kural olarak bir taşınmaz üzerindeki yapının tamamlanıp yapı kullanım izni temin edilene kadar geçici bir koruma niteliğinde öngörülmüş olan kat irtifakının, yapı inşasının makul bir süre içinde gerçekleşmemesi durumunda herhangi bir süre öngörülmeksizin devam etmesi maliklerin taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerini belirsiz bir süreyle kısıtlayabilecektir. Bu durumun hak sahiplerinin mağduriyet yaşayabilmelerine neden olması mümkündür. Kanun koyucunun kat irtifakına konu taşınmaz üzerinde yapı inşasının belirli bir süre içinde tamamlanmaması durumunda irtifak hakkı sahiplerine seçimlik olarak kat irtifakını sonlandırma imkânı tanıdığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralların hak sahiplerinin menfaatlerinin korunmasına yönelik olduğu söylenebilir.

22. Kat irtifakının sona erdirilmesi için mahkemeye başvurulması durumunda ise kat irtifakı kendiliğinden sona ermemektedir. Bu bağlamda

634 sayılı Kanun'un 49. maddesinin üçüncü fıkrasında yargılama makamının gerektiğinde ilgilileri de dinleyerek duruma göre kat irtifakının sona ermesine veya belli bir süre için uzatılmasına karar vermesi konusunda yargı makamına takdir yetkisi de tanınmıştır. Bu itibarla kişiler arasındaki hukuki bir ilişkinin sona ermesinin usul ve şartlarına ilişkin olarak kanun koyucunun sahip olduğu takdir yetkisi kapsamında düzenlenmiş olduğu anlaşılan kuralın devletin mülkiyet hakkının korunmasına yönelik yükümlülükleri bağlamında etkili ve adil karar verilmesinin sağlanmasına yönelik yeterli güvenceler içerdiği görülmektedir.

23. Öte yandan kural taşınmaz üzerindeki kat irtifakının sona erdirilmesine yönelik olup kişilerin bu taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının ortadan kaldırılmasına ilişkin herhangi bir hüküm de içermemektedir.

24. Anılan Kanun'un 49. maddesinin itiraz konusu dördüncü fıkrasında üçüncü fıkra uyarınca kat irtifakı kaldırıldığında tapu kütüğündeki kaydın silineceği hüküm altına alınmıştır. Kat irtifakının kaldırılması kararı verildiği durumlarda bu kararın hukuken sonuç doğurmasına yönelik olarak yapılması gereken idari işlemi düzenleyen kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 35. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 49. maddesinin;

A. İkinci fıkrasında yer alan *"...veya üzerinde yapı yapılamıyacak hale gelmesi..."* ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. 13/4/1983 tarihli ve 2814 sayılı Kanun'un 14. maddesiyle değiştirilen;

1. Üçüncü fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin esasına ilişkin incelemenin anılan cümlede yer alan "*…kat irtifakının sona ermesine…*" ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

b. Birinci cümlesinde yer alan "*…kat irtifakının sona ermesine…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

c. İkinci cümlesinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

Esas Sayısı : 2024/99
Karar Sayısı : 2024/162
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 4. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 30. maddesinde yer alan *"…Türk olmak ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 9., 10. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Yabancı uyruklu olan davacıya diş hekimi olarak çalışma izni verilmesi talebinin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 30. maddesi şöyledir:

*"Madde 30 – Türkiye Cumhuriyeti dahilinde dişçilik sanatını icra ve diş tabibi unvanını taşıyabilmek için **Türk olmak ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden** diploma almak lazımdır."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 30/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Şermin BİRTANE tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Sınırlama Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olmalıdır.

4. İtiraz konusu kural, diş hekimi olarak çalışmak için Türk olma ve Türkiye'deki diş hekimliği fakültelerinden mezun olma şartını içermektedir. Bu yönüyle kuraldaki Türkiye'deki diş hekimliği fakültelerinden mezun olma şartı hem Türk vatandaşları hem de yabancılar için ortak kural niteliğindedir. Ancak yabancı ülkelerdeki üniversitelerden mezun olan Türk vatandaşlarının durumları 1219 sayılı Kanun'un 31. maddesinde düzenlenmiştir. 31. maddeye göre bu kişilerin denklik sınavlarına girmesi gerekmektedir. Dolayısıyla itiraz konusu kural yabancı ülkelerdeki fakültelerden mezun olan Türk vatandaşları yönünden bir kısıtlama içermemektedir.

5. Bakılmakta olan davanın konusunun yabancı uyruklu kişinin diş hekimi olarak çalışma izni talebinin reddine ilişkin işlem olduğu gözetildiğinde kuralda yer alan *"…ve Türkiye Darülfununu Dişçi Mektebinden…"* ibaresinin esasına ilişkin incelemenin *"yabancılar"* yönünden yapılması gerekir.

B. Anlam ve Kapsam

6. 1219 sayılı Kanun'un 30. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti'nde diş hekimliği mesleğini icra edebilmek ve bu unvanı taşıyabilmek için Türk olmak ve Türk diş hekimliği fakültelerinden mezun olmak gereklidir. Anılan maddede yer alan *"…Türk olmak ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden…"* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmakta olup *"…ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden…"* ibaresi *"yabancılar"* yönünden incelenmiştir. Bu itibarla kural uyarınca Türkiye'de diş hekimliği mesleğini icra edebilmek için Türk olmak ve Türkiye'deki diş hekimliği fakültelerinden diploma almak gerekmektedir.

7. Türk vatandaşlarının diplomasının yabancı bir ülkeden alınmış olması hâlinde ise diplomanın Yüksek Öğretim Kurulu tarafından denkliğinin kabul edilmesi ve lisans denklik belgesinin Sağlık Bakanlığı tarafından tescil edilmesi gerekmektedir. Öte yandan yabancıların Türkiye'de diş hekimliği fakültesinde okumaları Yabancı Öğrenci Seçme Sınavı'nda (YÖS) başarılı olmaları ve lise diplomalarının Türk liselerinden alınan diplomalara denk olduğunu gösteren denklik belgesinin olması koşuluyla mümkündür.

C. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; yabancıların Türkiye'de doktor olarak çalışmasına herhangi bir engel bulunmamasına karşın diş hekimlerinin Türkiye'de çalışması yönünden Türk olma ve Türk diş hekimliği fakültelerinden mezun olma koşulunun aranmasının zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelmediği, çalışma barışını bozduğu ve eşitlik ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 9., 10. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 16. ve 48. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

10. Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir."* hükmü yer almaktadır. Anayasa'nın 49. maddesinin birinci fıkrasında *"Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir."* denilmiştir. Bu maddelerde düzenlenen çalışma hakkının

öznesi *"herkes"* olarak belirlenmek suretiyle bu hak sadece Türk vatandaşları için değil ilke olarak yabancılar yönünden de güvence altına alınmıştır (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

11. İtiraz konusu kuralla, Türkiye'de diş hekimliği mesleğini icra edebilmek ve diş tabibi ünvanını taşıyabilmek için Türk olmak ve Türk diş hekimliği fakültelerinden diploma almak gerektiği hükme bağlanmak suretiyle yabancıların Türkiye'de diş hekimi olarak çalışma haklarına sınırlama getirildiği görülmektedir.

12. Anayasa'nın *"Yabancıların durumu"* başlıklı 16. maddesi *"Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir."* hükmünü içermektedir. Anılan maddenin gerekçesinde de *"Bu madde, ülkede bulunan yabancıların hak ve hürriyetlerinin, gereken hallerde, vatandaştan farklı olarak düzenlenip sınırlanabileceğini hüküm altına almaktadır. Mesela bir yabancının ülkeye giriş yahut ülkede seyahat ve yerleşme hürriyeti, basın hürriyeti elbetteki vatandaşlarınkinden farklı olacaktır. Bu farklılık kendisini özellikle siyasî haklar konusunda göstermektedir. Vatandaş ve yabancı arasında gözetilen bu ayırım milletlerarası hukuka uygun olmalıdır. Kişi- Devlet ilişkilerine milletlerarası bir unsur karıştığı zaman bu ilişkilerin düzenlemelerinde milletlerarası hukukun göz önünde tutulması gereği bilinmektedir."* denilmektedir (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 187).

13. Anayasa'nın anılan maddesinin lafzından ve gerekçesinden anayasa koyucunun yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlanmasının bu maddedeki ölçütlere göre yapılmasını amaçladığı anlaşılmaktadır. Söz konusu madde, bu kapsamda sınırlama için *milletlerarası hukuka uygun olması* ve *kanunla öngörülmesi* şeklinde iki ölçüt aramaktadır. (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/01/2023, § 188).

14. Buna göre yabancıların çalışma özgürlüklerine ilişkin sınırlamaların *kanunla öngörülme* koşulunu sağlaması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesinin verdiği kararlarda sıkça vurgulandığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kurallar keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olmalıdır (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/07/2021, § 95).

15. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti

ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan hukuki belirlilik ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 16. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

16. Türkiye'de diş hekimliği mesleğini icra edebilmek ve diş tabibi unvanını taşıyabilmek için Türk olma ve Türk diş hekimi fakültelerinden diploma alma koşulunu öngören kuralın şeklî anlamda bir kanun hükmünde olduğu, mesleğin hangi koşullarda ülkemizde yerine getirilebileceğini herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlediği gözetildiğinde kuralda herhangi bir belirsizliğin bulunmadığı ve öngörülebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

17. Yabancıların ülkeye kabulü, ikameti ve ekonomik faaliyetine ilişkin şartları ve sınırları belirlemede kanun koyucunun geniş takdir yetkisine sahip olduğu ve yabancılara, vatandaşlarıyla eşit haklar tanıma konusunda kural olarak herhangi bir zorunluluğun bulunmadığı açıktır.

18. Bu bağlamda çalışma hakkı konusunda da kanun koyucunun takdir yetkisi geniş olup yabancıların çalışma hakkının sınırları uluslararası anlaşmalar çerçevesinde belirlenebilmektedir. 13/12/1966 tarihli ve 811 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan İş ve Meslek Bakımından Ayrım Hakkındaki (111) sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi'nin 1. maddesinde ayrımcılık ırk, renk, cinsiyet, din, siyasal inanç, ulusal veya sosyal menşe bakımından yapılan iş veya meslek edinmede veya edinilen iş veya meslekte tabi olunacak muamelede eşitliği yok edici veya bozucu etkisi olan her türlü ayrılık gözetme, ayrı tutma veya üstün tutma olarak tanımlanmış, bununla birlikte belirli bir iş için, o işin niteliği gereği yapılan, herhangi bir ayrılık gözetme, ayrı tutma veya üstün tutmanın ayrım sayılmayacağı ifade edilmiştir.

19. 29/8/1961 tarihli ve 359 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme'nin 17. maddesinde sözleşmeye taraf devletlerde yasal olarak ikamet eden mültecilere çalışma hakkı verilmesinde gerekli kolaylığın sağlanacağı, ancak ulusal iş gücü piyasasının korunması amacıyla yabancıların çalışmalarına sınırlama getirilebileceği düzenlenmiştir.

20. Bunun yanı sıra 26/4/2001 tarihli ve 4662 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme'nin 52. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde devletin çıkarları için gerekli olduğunda ve ulusal kanunlarca öngörüldüğünde göçmen işçilerin belirli iş, görev, hizmet ya da faaliyet kategorilerinde çalışmalarını kısıtlayabileceği; (b) bendinde ülkesi sınırları dışında kazanılmış mesleki niteliklerin tanınması ile ilgili mevzuatı çerçevesinde gelir getirici faaliyetlerin serbestçe seçilmesini kısıtlayabileceği, ancak ilgili taraf devletlerin bu mesleki yeterliliklerin tanınması hususunda gerekli çabayı gösterecekleri düzenlenmiştir.

21. Dolayısıyla söz konusu sözleşmelerde belirtilen hükümlerle yabancıların çalışabileceği faaliyet alanları ve şartları bakımından vatandaşlara göre farklı sınırlamaların getirilmesi devletin takdir yetkisine bırakılmıştır. Bu durumda takdir yetkisi çerçevesinde yabancılar yönünden öngörülen sınırlamanın milletlerarası hukuka aykırı bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

22. Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir … Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz … Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz … Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz … Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

23. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen *kanun önünde eşitlik ilkesi* hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını

sağlamak, ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, § 25; E.2022/65, K.2022/102, 8/9/2022, § 11).

24. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamele yapılıp yapılmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Yapılacak bu belirlemenin ardından ise farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen objektif amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32; E.2022/65, K.2022/102, 8/9/2022, § 12).

25. Eşitlik ilkesi gereği olarak karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olanlar arasından bir kısmı lehine getirilen farklı düzenlemenin bir ayrıcalık tanınması niteliğinde olmaması için nesnel ve makul bir temele dayanması gerekir (AYM, E.2023/115, K.2024/13, 18/1/2024, § 28)

26. Yabancı doktorların Türkiye'de çalışmasına vatandaşlık yönünden bir engel bulunmamasına karşın diş hekimlerinin çalışması bakımından kural uyarınca Türk olma ve Türk diş hekimliği fakültelerinden mezun olma koşulunun arandığı gözetildiğinde öncelikle bu iki meslek grubunun mensuplarının aynı ya da benzer durumda olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

27. Diş hekimliği ve tıp doktorluğu sağlık alanında kamu ya da özel sektörde icra edilen mesleklerdir. Ancak tıp doktorluğu ile diş tabipliği arasında eğitim görülen fakülteler, eğitim süreleri, uzmanlık alanları ve iş kapsamları açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Diş hekimliği ve tıp doktorluğu eğitimleri farklı fakültelerde verilmektedir. Bu kapsamda gerek

eğitim süreleri gerekse de müfredatları farklıdır. Lisans eğitimi sonrasında diş hekimlerinin uzmanlık sınavları, uzmanlık alanları ve eğitimleri de tıp doktorlarından farklıdır. Uzmanlık alanları bakımından diş tabipliği ağız, diş ve çevre dokuların sağlığına odaklanır. Uzmanlık bakımından tıp ise insan vücudunun tüm sistemlerini kapsar ve çok geniş bir uzmanlık yelpazesine sahiptir. Dâhiliye, cerrahi, pediatri, kardiyoloji, nöroloji gibi birçok farklı uzmanlık alanı vardır. İş kapsamı ve yapılan çalışmalar bakımından diş hekimleri ağız ve diş sağlığına odaklanır. Tıp doktorları ise insan vücudunun tüm sistemleriyle ilgilenir ve genel sağlık kontrollerinden ciddi tıbbi müdahalelere kadar çeşitli hizmetler sunar. Buna göre diş hekimliği fakültesinden mezun olan birinin tıp hekimliği yapması olanaklı değildir.

28. Dolayısıyla eğitim görülen fakültelerin eğitim süreleri, uzmanlık alanları, iş kapsamları ve çalışma alanları bakımlarından tıp doktorları ile diş hekimlerinin karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2011/90, K.2012/71, 17/5/2012).

29. Kuralda yer alan *"…ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden…"* ibaresi yönünden de ulusal iş gücü politikası çerçevesinde ülkedeki yetişmiş iş gücü ihtiyacı, istihdam imkânları ve araçları konusunda gerekli araştırma ve bilgisine sahip olarak değerlendirme yapabilecek konumda olan kanun koyucunun Türkiye'de çalışacak yabancılarda aranılacak mesleki nitelikler, müfredat ve eğitim koşullarını belirlemede takdir yetkisine sahip olduğu açıktır. Ayrıca, YÖS'de başarılı olmaları durumunda yabancıların Türkiye'de diş hekimliği fakültesinde okumalarının mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle yabancı doktorlar ile yabancı diş hekimlerinin Türkiye'de çalışma şartları bakımından farklı kurallara tabi tutulmasının eşitlik ilkesine aykırı olmadığı değerlendirilmiştir.

30. Anayasa'nın 56. maddesiyle devlete yüklenen herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama ödevi, ülkede yeterli miktarda nitelikli sağlık personeli istihdamı için gerekli her türlü tedbirin alınmasını zorunlu kılar. Sağlık hizmetlerinin yürütülmesi bakımından hangi alanlarda yabancılara yönelik Türkiye'de çalışma sınırlamaları konulacağı, çalışacaklarda aranacak eğitim koşulları ve diğer nitelikler ile çalışma şartlarının düzenlenmesi konularında kanun koyucunun geniş takdir yetkisine sahip olduğu açıktır.

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 16., 48. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 16., 48. ve 49. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 9. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 30. maddesinde yer alan;

A. *"…Türk olmak…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

B. *"…ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden…"* ibaresinin esasına ilişkin incelemenin *"yabancılar"* yönünden yapılmasına,

C. *"…ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden…"* ibaresinin *"yabancılar"* yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

Esas Sayısı : 2024/65
Karar Sayısı : 2024/163
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Samsun 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 11. maddesinin 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasının Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Özel güvenlik görevlisinin özel güvenlik kartının iptaline ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 11. maddesi şöyledir:

"Çalışma izni

Madde 11 – (Değişik birinci fıkra: 2/1/2017 - KHK-680/70 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/68 md.) Özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilecekler ile özel güvenlik şirketlerinde, alarm izleme merkezlerinde ve özel güvenlik eğitimi verecek kurumlarda kurucu ve/veya yönetici olarak çalışacaklar hakkında valilikçe güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır. Soruşturma sonucu olumlu olanlara, bu Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla bitirmiş olmak şartıyla, valilikçe çalışma izni verilir. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması bir ay içinde tamamlanır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması her kimlik verilmesi veya ihtiyaç duyulması halinde yenilenir. Şirketlerde eğitici ve temsilci olacaklar ile şirket ortağı tüzel kişi ortaklarında

da kuruculardа aranan şartlar aranır ve güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır.

Göreve başlayan özel güvenlik görevlileri işveren tarafından onbeş gün içinde valiliğe bildirilir.

(Mülga üçüncü fıkra: 29/3/2011-6215/2 md.)

(Değişik dördüncü fıkra : 2/1/2017 - KHK-680/70 md.; Aynen kabul: 1/2/2018- 7072/68 md.) ***Yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği tespit edilenlerin kimliği iptal edilir.***

(Mülga beşinci fıkra: 29/3/2011-6215/2 md.)

(Ek fıkra : 2/1/2017 - KHK-680/70 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/68 md.) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı veya irtibatı olduğu tespit edilen kişiler, özel güvenlik alanında faaliyet yürüten şirket veya birimlerde çalışamazlar."

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

Kanun'un 10. maddesi şöyledir:

"Özel güvenlik görevlilerinde aranacak şartlar

Madde 10 – Özel güvenlik görevlilerinde aşağıdaki şartlar aranır:

a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.

b) (Değişik: 21/4/2005 – 5335/23 md.) Silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak.

c) 18 yaşını doldurmuş olmak.

d) (Değişik: 2/1/2017 - KHK-680/69 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/67 md.) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile;

1) Kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olmamak.

2) Affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık ve fuhuş suçlarından mahkûm olmamak.

3) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bulunmamak.

e) (Mülga: 23/1/2008 – 5728/578 md.)

f) Görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile engelli bulunmamak.

g) 14 üncü maddede belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla tamamlamış olmak.

h) (Ek: 2/1/2017 - KHK-680/69 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/67 md.) Güvenlik soruşturması olumlu olmak."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 4/4/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri

sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme tarafından 5188 sayılı Kanun'un 11. maddesinin dördüncü fıkrasının iptali talep edilmiştir. İtiraz konusu fıkrada yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği tespit edilenlerin kimliğinin iptal edileceği öngörülmüştür.

4. Bakılmakta olan davaya konu olayda özel güvenlik görevlisi olarak çalışma izni verilen kişinin, hakkında cinsel taciz suçundan kamu davası açılması sebebiyle güvenlik görevlisi olabilme şartlarını sonradan kaybettiği gerekçesiyle özel güvenlik kimlik kartı iptal edilmiştir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusunun, davacının özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarından birini sonradan kaybetmesine ilişkin olduğu gözetildiğinde kuralda yer alan *"Yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya…"* ibaresinin Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

5. Öte yandan kuralın *"…tespit edilenlerin kimliği iptal edilir."* şeklindeki bölümü *"…bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği…"* ibaresinin yanı sıra bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmayan *"Yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya…"* ibaresi bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Dolayısıyla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralın kalan kısmının esasına ilişkin incelemenin *"… bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

6. Açıklanan nedenlerle 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 11. maddesinin 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen;

A. Dördüncü fıkrasında yer alan *"Yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya…"* ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. Dördüncü fıkrasının kalan kısmının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan fıkrada yer alan *"…bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Sümeyye KOCAMAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Sınırlama Sorunu

8. 5188 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde özel güvenlik görevlisi olabilmek için *"Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bulunmamak"* şartı getirilmiştir. Bakılmakta olan davada, özel güvenlik görevlisi olan davacı hakkında cinsel taciz suçundan kovuşturmanın bulunması nedeniyle özel güvenlik görevlisi için bu bent uyarınca aranan şartın sonradan kaybedilmesi söz konusudur.

9. Bu itibarla kuralın esasına ilişkin incelemenin 5188 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendi yönünden yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

B. Anlam ve Kapsam

10. 5188 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amacının kamu güvenliğini tamamlayıcı nitelikteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemek olduğu ifade edilmiştir.

11. Kanun'un 7. ve 8. maddelerinde özel güvenlik görevlilerinin yetkileri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Buna göre özel güvenlik görevlileri; koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini arama, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90. ve 168. maddelerine göre yakalama, görev alanında haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama, yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi hâlinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girme, genel kolluk kuvvetlerine derhâl bildirmek şartıyla aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek eşyayı emanete alma, zor kullanma, silah taşıma ve bulundurma gibi yetkilere sahiptir.

12. Kanun'un 10. maddesinde özel güvenlik görevlisi olabilmek için gereken şartlar düzenlenmiştir. Maddede bu şartlar uyruk, yaş, eğitim, kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olmamak, affa uğramış olsa bile belirli suçlardan mahkûm olmamak, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bulunmamak, görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile engeli bulunmamak, özel güvenlik temel eğitimini başarıyla tamamlamış olmak ve güvenlik soruşturması olumlu sonuçlanmak şeklinde sayılmıştır.

13. Kanun'un 11. maddesinde ise çalışma iznine ilişkin hususlara yer verilmiş olup söz konusu maddenin dördüncü fıkrasında yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği tespit edilenlerin kimliğinin iptal edileceği düzenlenmiştir. Anılan fıkrada yer alan *"…bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği…"* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmakta olup kural *"5188 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendi"* yönünden incelenmiştir. Kurala göre anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılan kişinin özel güvenlik görevlisi kartının iptal edilmesi öngörülmektedir.

C. İtirazın Gerekçesi

14. Başvuru kararında özetle; özel güvenlik görevlilerinin ifa ettikleri görevin mahiyeti itibarıyla cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan veya özel hayata ve hayatın gizli alanına ilişkin suçlardan dolayı suçlanmalarının muhtemel olduğu, bu suçlamalar nedeniyle yapılacak soruşturma ve kovuşturma nedeniyle özel güvenlik görevlisi şartını kolayca kaybedebilecekleri, bu durumun özel güvenlik görevlilerinin mesleklerini ifa edememesine yol açacağı, itiraz konusu kuralla ulaşılmak istenen amaca özel güvenlik kimlik kartının iptal edilmesi yönünden ilgili makamlara takdir yetkisi tanımak ya da kovuşturma sonucuna kadar iş sözleşmesinin askıya alınması gibi daha hafif tedbirlerle de ulaşılması mümkün iken kural uyarınca, doğrudan özel güvenlik kimlik kartının iptal edilmesinin çalışma özgürlüğüne ölçüsüz bir sınırlama getirdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

15. Anayasa'nın 48. maddesinde *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir"*, 49. maddesinde de *"Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir"* denilmek suretiyle herkesin çalışma hakkı ile özgürlüğüne sahip olduğu hüküm altına alınmıştır.

16. Çalışma özgürlüğü; kişinin çalışıp çalışmama, çalışacağı işi seçme ve çalıştığı işten ayrılma özgürlüğünü korur. Çalışma özgürlüğü, ücretli olarak bağımlı çalışma hakkını olduğu kadar iktisadi ve ticari faaliyet yapma ve mesleki faaliyette bulunma hakkını da içerir (AYM, E.2019/48, K.2019/74, 19/9/2019, § 14).

17. 5188 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendi uyarınca özel güvenlik görevlilerinde bulunması gereken şartlardan biri anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bulunmamasıdır. Kuralla anılan suçlardan biriyle ilgili olarak soruşturma veya kovuşturma başlatılması hâlinde özel güvenlik görevlisi kimliğinin iptal edileceği hüküm altına alınarak özel güvenlik görevlisi olarak çalışma hakkına son verilmektedir. Buna göre kuralla çalışma hakkı ve özgürlüğüne yönelik bir sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır.

18. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

19. Bu kapsamda çalışma hakkı ve özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

20. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

21. Anılan kuralla hangi suçlardan dolayı hakkında hangi işlemlerin yapılması hâlinde ilgilinin kimliğinin iptal edileceği hususunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

22. Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde çalışma hakkı ve özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete

yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir.

23. Anayasa'nın 5. maddesine göre kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak devletin temel amaç ve görevlerindendir. Doğrudan devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların denetim ve gözetimleri altında sunulan kamu hizmetlerinin doğru ve güvenilir bir şekilde yürütülmesini temin etmek suretiyle kamu düzeninin gerçekleştirilmesinin kişilerin ve toplumun refah, huzur ve güvenliğini sağlamaya hizmet edeceği açıktır.

24. Kanun'un 23. maddesinde özel güvenlik görevlilerinin görevleriyle bağlantılı olarak suç işlemeleri hâlinde veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı kamu görevlisi sayılacakları belirtilmiş, 22. maddesinde de bu kurumların ve kurum personelinin İçişleri Bakanlığı ve valiliklerin denetimi altında olduğu ifade edilmiştir. Belirtilen niteliklerinden dolayı özel güvenlik görevlisi olabilmek bakımından belirli şartların öngörülmesi doğaldır. Özel güvenlik görevlilerine Kanun'un 7. ve 8. maddelerinde tanınan görev ve yetkiler gözönüne alındığında bu kişilerle ilgili olarak 10. maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan suçlardan dolayı soruşturma veya kovuşturma başlatılması sebebiyle kimlik kartlarının iptal edilmesinin kamu güvenliğinin, üçüncü kişilerin haklarının ve özel güvenlik görevlilerine olan güvenin korunması amacına dayandığı, bu yönüyle kuralın meşru amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

25. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi ise *elverişlilik, gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

26. Kanun koyucunun özel güvenlik görevlilerinin yerine getirdiği görevin niteliğini gözeterek bu kişilere karşı bireylerin ve toplumun güven duygusu içinde olmalarını hedeflediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan suçların işlendiği iddiasıyla haklarında soruşturma veya kovuşturma başlatılan güvenlik görevlilerinin kimlik kartlarının iptal edilmesinin kamu güvenliğinin, üçüncü kişilerin haklarının ve özel güvenlik görevlilerine

olan güvenin korunması amacına ulaşılması bakımından elverişli olduğu açıktır. Ancak kuralın ölçülülük ilkesine uygun olabilmesi için sınırlamayla öngörülen amaca ulaşılması bakımından *elverişli* olması yeterli olmayıp ayrıca sınırlamanın *gereklilik* ilkesine de uygun olması gerekir.

27. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı uyarınca Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında bir hakka sınırlama getirilebilmesi için öngörülen sınırlama olmaksızın sınırlama amacına ulaşılamaması gerekir. Bir başka ifadeyle kuralla hedeflenen amaca ulaşmak için en hafif tedbirin öngörülmesi zorunlu olup aynı amaca daha hafif bir araçla ulaşılması mümkün ise daha ağır bir araç seçilmesi gereklilik ilkesi ile çelişir ve sınırlamayı ölçüsüz hâle getirir (AYM, E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, §§ 26, 27; E.2021/117, K.2022/10, 26/1/2022, § 21).

28. Özel güvenlik görevlilerinin haiz olduğu yetkiler ile toplumun mal ve can güvenliğinin sağlanmasındaki fonksiyonları gözetildiğinde bunların anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarını işlememiş kişilerden olmasının beklenmesi makuldür. Ayrıca söz konusu suçları işledikleri henüz kesin hükme bağlanmasa bile haklarında bu suçlardan soruşturma veya kovuşturma başlatılan özel güvenlik görevlilerine ilişkin olarak birtakım tedbirlerin alınması da kamu güvenliğinin ve diğer bireylerin haklarının korunması bakımından gerekli görülebilir. Ne var ki henüz kesinleşmiş bir mahkûmiyetin bulunmadığı bir dönemde alınacak tedbirlerin, mahkûmiyetin kesinleşmesinden sonra alınacak tedbirler kadar ağır olmaması gerekir. Bu bağlamda hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmayan, anılan suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma açılan kişilerin güvenlik görevlisi kimlik kartının iptal edilmesinin oldukça ağır bir tedbir olduğu açıktır.

29. Kuralla ulaşılmak istenen amaca, ilgili makamlara kimliğin iptali yönünden soruşturma- kovuşturma sonuna kadar bekleme yetkisi vermek, bu durumun iş sözleşmesinin askıda kalması hâllerinden biri olarak kabulü, tedbir işleminin değişen şartlara göre soruşturma/kovuşturma aşamalarında belirli aralıklarla gözden geçirilmesine, buna göre tedbirin kaldırılmasına veya daha hafif bir tedbir uygulanmasına imkân tanınması, tedbir kararının azami ne kadar süre devam edeceğinin belirlenmesi gibi daha hafif tedbirlerle ulaşılmasının mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

30. Bu itibarla kamu yararının sağlanması amacına daha hafif bir sınırlamayla ulaşılması mümkünken anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında soruşturma ve kovuşturma bulunan kişilerin özel güvenlik kimlik belgelerinin iptal edilmesini öngören kuralın çalışma hakkı ve özgürlüğüne ölçüsüz bir sınırlama getirdiği sonucuna varılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2021/117, K.2022/10, 26/1/2022, § 22; E.2023/35, K.2023/163, 28/9/2023, §§ 25-26; E.2021/28, K.2024/11, 18/1/2024, § 152) .

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE ve Metin KIRATLI bu görüşe katılmamışlardır.

IV. HÜKÜM

10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 11. maddesinin 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasında yer alan *"…bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği…"* ibaresinin;

A. Esasına ilişkin incelemenin *"anılan Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendi"* yönünden yapılmasına OYBİRLİĞİYLE,

B. *"10. maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendi"* yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muhterem İNCE ile Metin KIRATLI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

24/9/2024 tarihinde karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 11. maddesinin değiştirilen dördüncü fıkrasında yer alan *"…bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği…"* ibaresinin *"10. maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendi"* yönünden iptaline karar verilmiştir. Aşağıda açıklanan gerekçelerle bu görüşe katılmamaktayız.

2. Dava konusu kural, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılan kişinin özel güvenlik görevlisi kartının iptal edilmesini öngörmektedir.

3. Çalışma hakkı en üst norm olarak Anayasada düzenlenmiş olup Anayasa'nın 48. maddesinde "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir*", 49. maddesinde de "*Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir"* denilmek suretiyle herkesin çalışma hakkı ile özgürlüğüne sahip

olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu çerçevede çalışma hakkı, herhangi bir ayrım yapılmaksızın herkese tanınmış bir temel hak olup yaş, cinsiyet ve vatandaşlık ayrımı yapılmaksızın herkes çalışma hakkına sahiptir.

4. Çalışma özgürlüğü; kişinin çalışıp çalışmama, çalışacağı işi seçme ve çalıştığı işten ayrılma özgürlüğünü korur. Çalışma özgürlüğü, ücretli olarak bağımlı çalışma hakkını olduğu kadar iktisadi ve ticari faaliyet yapma ve mesleki faaliyette bulunma hakkını da içerir (AYM, E.2019/48, K.2019/74, 19/9/2019, § 14).

Çalışabilecek durumda olan herkese insan onuruna uygun bir yaşam sağlamak ve çalışma fırsatı sunmak da devletin görevidir. Uygulamada çalışma hakkının bir değer kazanabilmesi açısından işçilerin uygun bir işe yerleştirilmeleri, kurallara uygun çalışmaları halinde işlerini kolayca kaybetmelerinin önlenmesi şarttır.

5. Uyuşmazlık konusu Kural, 5188 sayılı Kanun'un 10. maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde sayılan suçlardan biriyle ilgili olarak soruşturma veya kovuşturma başlatılması hâlinde özel güvenlik görevlisi kimliğinin iptal edileceğini hüküm altına alarak çalışma hakkı ve özgürlüğüne yönelik bir sınırlama getirmektedir. Bu sınırlama yapılırken çalışma hakkı ile işverenin sözleşme özgürlüğü ölçülülük ilkesi gereğince dengelenmektedir. Temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

Ölçülülük ilkesi bir yorum ölçütü ve aynı zamanda genel bir hukuk ilkesidir. Ölçülülük ilkesi, elverişlilik, gereklilik ve oranlılık olmak üzere üç alt ilkeye ayrılmaktadır. Buna göre, ölçülülük ilkesi uyarınca, uygulanacak tedbir, ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli , istenen amaç açısından gerekli ve uygulanacak tedbirin sonucu olan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç, ölçüsüz bir oran içerisinde bulunmamalıdır.

6. Kuralla hangi suçlardan dolayı hakkında hangi işlemlerin yapılması hâlinde ilgilinin kimliğinin iptal edileceği hususunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

7. Kanun'un 7. ve 8. maddelerinde özel güvenlik görevlilerinin yetkileri düzenlenmiş olup, bu çerçevede özel güvenlik görevlileri, koruma

ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini arama, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90. ve 168. maddelerine göre yakalama, görev alanında haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama, yangın, deprem gibi tabiî afet durumlarında ve imdat istenmesi hâlinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girme, genel kolluk kuvvetlerine derhal bildirmek şartıyla, aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek eşyayı emanete alma, zor kullanma, silah taşıma ve bulundurma gibi yetkilere sahiptir.

8. Kuralın, Kanun'un 7. ve 8. maddelerinde özel güvenlik görevlilerine tanınan görev ve yetkiler göz önüne alındığında kamu güvenliğinin, üçüncü kişilerin haklarının ve özel güvenlik görevlilerine olan güvenin korunması şeklinde meşru bir amacı bulunmaktadır. Bununla birlikte kuralın meşru amacı gerçekleştirmek bakımından elverişli olduğu da ortadadır.

9. Özel güvenlik görevlilerinin haiz olduğu yetkiler ve toplumun mal ve can güvenliğinin sağlanmasındaki fonksiyonları nazara alındığında, söz konusu kişiler hakkında gerek göreve başlangıç esnasında gerek görev süresi boyunca anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından soruşturma veya kovuşturma bulunmaması şartının aranması çoğunluk tarafından da kabul edildiği üzere oldukça makuldür. Her ne kadar çoğunluk tarafından mahkûmiyet kararı bulunmayan evrede kimlik kartının iptal edilmesinin ağır bir tedbir olduğu ifade edilmiş ise de kimlik kartının iptaline sebep olan suçların niteliği gözetildiğinde, hakkında bu suçlardan soruşturma veya kovuşturma bulunan kişilerin göreve devam etmesinin telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurma ihtimalinin bulunduğu, söz konusu suçların görevin sağladığı yetkileri kötüye kullanılmasının zeminini oluşturabileceği açıktır. Öte yandan, kimlik iptali işlemine karşı Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca idari yargı yoluna başvurulması ve açık bir hukuka aykırılığın bulunduğu hâllerde yargı mercilerince yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesinin mümkün olduğu ve gerektiğinde özellikle soruşturma ve kovuşturmanın ilgili lehine sonuçlanması hâlinde- yeni bir idari işlem tesis edilmesini engeller bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır.

10. Çalışma hakkı, her ne olursa olsun mutlaka bir işe sahip olma anlamına gelmeyip, çalışma gücünde ve isteğinde bulunan herkesin çalışarak kendisine insanlık onuruna yaraşır bir gelir sağlayabilme hakkı olarak tanımlanmaktadır. Bu hak, devletin her iş arayanın iş bulmasını kolaylaştırması, istemeden işsiz kalanlara yardım etmesi ve belli işleri yaratmak için gerekli önlemleri almasını da içermektedir. Özel güvenlik görevlisinin kimliği, kişiye verilen bir iş hakkı değil özel güvenlik görevlilerinin yetkilendirilmesini sağlayan bir belgedir. Örneğin şoför olarak çalışan işçinin ehliyetine el konulması halinde çalışma imkanı kalmaması sebebiyle 4857 sayılı İş Kanununun 25. maddesi III numaralı bendi uyarınca işveren tarafından işçinin sözleşmesi işçiyi işyerinde bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan zorlayıcı bir sebebin ortaya çıkması nedenine dayalı olarak haklı nedenle feshedilebilmektedir. Nasıl ki ehliyet bir şoförün çalışması için gerekli olan bir belge ise, özel güvenlik görevlilerinin kimlik belgesi de özel güvenlik görevlisinin bu işi yapabilmesi için temel şarttır. Özel güvenlik hizmetlerini yerine getirecek kişilerde bulunması gereken şartın ortadan kalkması kişinin o görevi yerine getirmek için gerekli belgenin iptal edilmesini gerektirmekte olup, çalışma özgürlüğünün ya da başka bir yerde çalışma hakkının elinden alınması söz konusu değildir. 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 11. maddesinde çalışma izninin şartları ve aranan şartları kaybetmenin sonuçları açıkça belirtilmiş olup, özel güvenlik görevlilerinin aranan şartlardan herhangi birini kaybetmesinin çalışma izninin iptali nedeni olduğu belirtilerek bu hükümle kişinin çalışma hakkı ihlal edilmemekte, kişi sadece özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaya devam edememektedir. Bununla birlikte Devletin kamu güvenliğini sağlama konusunda da yükümlülüğü olup, 5188 sayılı Kanun ile getirilen koşulların aranmasının sebebi bu yükümlüğe ilişkindir.

Kaldı ki; 5188 sayılı Kanunun 10. Maddesinin 1. fıkrasının (b) bendindeki ‘ *Silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak.*’ ve 14. Maddesinin 1. fıkrasındaki ‘*Özel güvenlik temel eğitimi teorik ve pratik eğitim ile silah eğitiminden oluşmak üzere yüz yirmi ders saatinden; yenileme eğitimi altmış ders saatinden az olmamak üzere düzenlenir.’* hükümleri dikkate alındığında özel güvenlik görevlisi olmak için uzun süreli bir eğitim ve öğretimin (Lisans-Yüksek Lisans) gerekmediği, bu iş dışında başka işlerde de çalışma imkanının bulunduğu, dolayısıyla çalışma hakkının

kısıtlanmasından bahsedilemeyeceği nazara alındığında kuralın gerekli ve ölçülü olduğu, dolayısıyla Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

11. Açıklanan nedenlerle, düzenlemenin iptali yönündeki çoğunluk kararına katılmamaktayız.

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Metin KIRATLI

Esas Sayısı : 2024/78
Karar Sayısı : 2024/164
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Diyarbakır 3. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Özel hukuk tüzel kişisi tarafından açılan tam yargı davasında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 334. maddesi şöyledir:

"Adli yardımdan yararlanacak kişiler

*MADDE 334- **(1) Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler.***

(2) Kamuya yararlı dernek ve vakıflar, iddia ve savunmalarında haklı göründükleri ve mali açıdan zor duruma düşmeden gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda oldukları takdirde adli yardımdan yararlanabilirler.

(3) Yabancıların adli yardımdan yararlanabilmeleri ayrıca karşılıklılık şartına bağlıdır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 4/4/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının iptallerini talep etmiştir. Anılan Kanun'un 334. maddesinin (1) numaralı fıkrasında gerçek kişilerin adli yardımdan yararlanmasına ilişkin şartlar düzenlenmiş, (2) numaralı fıkrasında ise adli yardımdan yararlanacak tüzel kişilerin kapsamı belirlenmiştir. Bakılmakta olan davanın özel hukuk tüzel kişisi olan ticaret şirketi tarafından açılması nedeniyle 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin gerçek kişilerin adli yardımdan yararlanmasını düzenleyen itiraz konusu (1) numaralı fıkrasının bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

4. Açıklanan nedenlerle 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin;

A. (1) numaralı fıkrasının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine,

B. (2) numaralı fıkrasının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

5. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Sümeyye KOCAMAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

6. Adli yardım, Anayasa'da düzenlenen hak arama özgürlüğünün kullanılabilmesi ve adil yargılama hakkının unsurlarından olan, taraflar arasında silahların eşitliği ilkesinin hayata geçirilebilmesi için gerekli yargılama giderlerini hiç veya sıkıntıya düşmeksizin ödeyemeyecek durumda bulunan kişilere yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet sağlayan hukuki bir kurumdur. Adli yardım, hak arama özgürlüğünün bir gereği olarak ekonomik gücü yetersiz olan kişilerin iddia ve savunmada bulunma imkânından mahrum kalmamaları için getirilmiştir. Buna göre hak arama özgürlüğünün kullanılmasındaki ekonomik ve sosyal engellerin ortadan kaldırılması adına kişilerin yargılama giderinden belli koşullarda istisna tutulmaları sağlanmıştır.

7. İtiraz konusu kural, kamuya yararlı dernek ve vakıfların iddia ve savunmalarında haklı göründükleri ve mali açıdan zor duruma düşmeden gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda oldukları takdirde adli yardımdan yararlanabileceklerini düzenlemektedir.

8. Bu itibarla 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinde düzenlenen adli yardım kurumundan ilke olarak gerçek kişiler yararlanabilecek, tüzel kişilerden ise yalnızca kamuya yararlı dernek ve vakıflar adli yardım talebinde bulunabilecektir. Nitekim anılan maddenin gerekçesinde bu hususa açıkça vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla kanun koyucunun kamuya yararlı dernek ve vakıflar dışındaki özel hukuk tüzel kişilerini adli yardımın kapsamı dışında bırakmak suretiyle bu konuda kategorik bir yasak getirdiği anlaşılmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

9. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kural kapsamında özel hukuk tüzel kişilerinin adli yardımdan yararlanamamalarının meşru bir amacının bulunmadığı, kuraldan kaynaklanan bu sınırlamanın kişilerin mahkemeye erişimini aşırı derecede zorlaştırdığı hatta imkânsız hâle getirdiği, dolayısıyla kuralla adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1. Fıkrada Yer Alan *"Kamuya yararlı dernek ve vakıflar…"* İbaresinin İncelenmesi

10. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

11. Anayasa'nın *"Hak arama hürriyeti"* başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."* denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28).

12. Adil yargılanma hakkının temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10).

13. İtiraz konusu kural, gerçek kişiler için öngörülen adli yardım kurumundan tüzel kişilerden yalnızca kamuya yararlı dernek ve vakıfların yararlanmalarına imkân tanımak suretiyle bunlar dışında kalan özel hukuk tüzel kişilerini kapsam dışında bırakmaktadır. Dolayısıyla kural kapsamında

kamuya yararlı vakıf ve dernek dışındaki tüzel kişilerden mali imkânları yetersiz olanların iddia ve savunmada ya da icra takibinde bulunmalarını veya geçici hukuki korunma talep etmelerini kolaylaştıran adli yardım imkânından mahrum edilmeleri suretiyle bu tüzel kişiler yönünden mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirilmektedir.

14. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* hükmüne yer verilmiştir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

15. Buna göre mahkemeye erişim hakkına yönelik sınırlamalarda dikkate alınacak öncelikli ölçüt, sınırlamanın kanunla yapılmasıdır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında sıkça vurgulandığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

16. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, kişilerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

17. Kuralda adli yardımdan yaralanacak özel hukuk tüzel kişilerinin kapsamının açık ve net olarak belirlendiği gözetildiğinde kuralla mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamada kanunilik şartının sağlandığı anlaşılmaktadır.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2023/79, K.2024/80, 14/3/2024, § 16). Ayrıca adil yargılanma hakkı, niteliği gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bir haktır. Zira bu hakkın Anayasa'da zikredilmiş olması kendi başına bir anlam ifade etmemekte, bireylerin bu haktan yararlanabilmesi için devletin en azından yargı teşkilatını kurması ve yargılama usullerini belirlemesi gerekmektedir. Devletin düzenleme yetkisini haiz olduğu alanlarda belli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğunun kabulü gerekir. Bu sebeple adil yargılanma hakkına yönelik sınırlamalar getirilirken kanun koyucuyu bağlayan belli bir meşru amaçlar listesi bulunmamaktadır. Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisinin Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olduğu açıktır (*Bekir Sözen* [GK], B. No: 2016/14586, 10/11/2022, § 74).

19. Yargı ve icra takip harçları, yargı ve icra faaliyetinden yararlanılması karşılığında ödenen katkı payını ifade etmektedir. Söz konusu harçları ödeme yükümlülüğünün getirilmesiyle bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı ve icra hizmetlerinden yararlananların bunların maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Öte yandan tarafların harç dışındaki diğer yargılama ve takip giderlerini avans ya da peşin olarak ödemekle yükümlü kılınmalarının amacı ise yargılama ve icra faaliyetleri sırasında yapılması zorunlu giderlerin karşılanmasıdır. Bu giderlerin söz konusu hizmetleri talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir.

20. Yargılama ve takip masraflarının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemeler ve icra dairelerinin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği açıktır. Bu itibarla yargı ve icra hizmetlerinden yararlanan kişilere harç ve diğer yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğü getirilmesinin meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

21. Genel olarak yargılama ve takip masraflarına ilişkin düzenlemelerde anılan meşru amacın yanında kuralla özel hukuk tüzel kişileri açısından getirilen kategorik yasağın meşru amacının bulunup bulunmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Çünkü yargılama ve takip masraflarını karşılama gücüne sahip kişiler yönünden söz konusu meşru

amacın geçerli olduğu söylenebilirse de adli yardıma ihtiyacı olduğunu iddia eden kişiler yönünden farklı bir değerlendirme yapılması söz konusu olabilir. Bununla birlikte kuralda öngörülen kategorik yasağın aynı zamanda kuralın ölçülülüğü bağlamında ele alınması gereken yönleri de bulunmaktadır. Zira belirtilen istisnalar dışında özel hukuk tüzel kişilerine adli yardım konusunda getirilen kategorik yasağın gerekçesinin aynı zamanda kuralın ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesinde de dikkate alınması gereken bir olgu olduğu açıktır. Dolayısıyla kuralda öngörülen kategorik yaklaşımın meşru amacının bulunup bulunmadığının ölçülülük incelemesiyle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi ise *elverişlilik, gereklilik ve orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın meşru amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir sınırlama aracı ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

23. Genel olarak gereksiz başvuruların önlenmesi suretiyle dava sayısının azaltılması ve mahkemelerin ve icra dairelerinin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirilebilmesi amacıyla belirli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kanun koyucunun takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı ya da mahkeme hükmünün icrasını imkânsız kılmadıkça ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (*Serkan Acar*, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 39).

24. Kuşkusuz kanun koyucunun adli yardım talebinden kimin yararlanacağını ve buna ilişkin şartları belirlemede belirli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisini anayasal ilkelere bağlı kalarak kullanması gerekir. Harç, yargılama ve takip gideri olarak öngörülen mali yükümlülüklerle mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın ölçülü olabilmesi, ekonomik durumu bu yükümlülüğü karşılamaya elverişli olmayan kişilere belirli şartlar altında muafiyet tanınmasıyla mümkün olabilir. Nitekim kanun koyucu adli yardım kurumuyla ödeme gücü olmayan gerçek kişiler için söz konusu mali yükümlülüğe istisna getirmiştir. Ancak kuralla kamuya yararlı dernek ve vakıflar dışındaki özel hukuk tüzel kişileri açısından ekonomik durumuna

bakılmaksızın öngörülen kategorik yasağın objektif ve makul gerekçelerle ortaya konulması gerekir. Söz konusu gereklilik bu kişiler açısından farklı bir yaklaşımın benimsenmesinde ve sınırlamanın ölçülülüğünün belirlenmesinde zorunlu bir unsurdur (*Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.* [GK], B. No: 2020/22192, 17/5/2023, § 70).

25. Anayasa Mahkemesi özel hukuk tüzel kişisi olan bir sermaye şirketinin idareye karşı açtığı tazminat davasında adli yardım talebinin reddedilmesi üzerine yaptığı bireysel başvuruyu mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelemiştir. Anayasa Mahkemesi anılan kararda öncelikle adli yardım talebinin kabul edilmesi için gerekli olan yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olma ölçütünün sadece gerçek kişiler için geçerli bir kavram olmadığını, borca batık durumda olan yani aktifleri borçlarını karşılayamayan özel hukuk tüzel kişilerinin de bu kapsamda değerlendirilebileceğini, ödeme gücünden yoksunluğun ise finansal tablolardan, denetime tabi tüzel kişiler için denetim raporlarından, erken teşhis komitesinin raporlarından, yönetim organının tespitlerinden objektif olarak belirlenebileceğini ifade etmiştir (*Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.*, § 71).

26. Anılan kararda, hak ve fiil ehliyetine sahip olan tüzel kişilere hukuk düzeni tarafından borç ve yükümlülük öngörüldüğü, bunlara aktif ve pasif dava ehliyetine sahip olarak iddialarını yargısal merciler önünde dile getirme imkânının tanındığı, dolayısıyla yüksek miktardaki yargılama giderlerini ödemekten aciz olan özel hukuk tüzel kişileri açısından bu durumun dava açmayı zorlaştırabileceği hatta imkânsız hâle getirebileceği, ödeme gücünden yoksun bu kişiler açısından mevzuatta adli yardım kurumu dışında dava açmalarını kolaylaştırabilecek herhangi bir düzenlemenin ya da yargısal uygulamanın bulunmadığı belirtilmiştir (*Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.*, § 72).

27. Anayasa Mahkemesi söz konusu kararda hukuk düzenine göre gerçek kişiler gibi hak ve borçlara ehil olan özel hukuk tüzel kişilerinin -yargılama masraflarını ödeme gücü olmayanların- durumlarının dikkate alınarak söz konusu masraflardan muaf tutulmalarının nimet-külfet dengesinin sağlanması açısından zorunlu olduğunu, dolayısıyla kanundan kaynaklanan kategorik yasağın meşru bir amacının bulunmadığı gibi başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşmıştır (*Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.*, §§ 73, 74).

28. Bu itibarla kural kapsamında kamuya yararlı dernek ve vakıflar dışındaki özel hukuk tüzel kişilerinin Kanun'da öngörülen şartlar oluştuğu hâlde yalnızca tüzel kişi olmaları nedeniyle adli yardım kurumundan yararlandırılmamalarının meşru amacı bulunmadığı gibi kuralla mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın ölçülü olduğu da söylenemez.

29. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI bu görüşe katılmamışlardır.

2. Kuralın Kalan Kısmının İncelenmesi

30. 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"Kamuya yararlı dernek ve vakıflar…"* ibaresinin iptali nedeniyle anılan fıkranın kalan kısmının uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu kısım 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kısım yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

31. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

32. 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"Kamuya yararlı dernek ve vakıflar…"* ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

33. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede*

yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez." denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

34. 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. HÜKÜM

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin;

A. (2) numaralı fıkrasında yer alan "*Kamuya yararlı dernek ve vakıflar,…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muhterem İNCE, Ömer ÇINAR ile Metin KIRATLI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. (2) numaralı fıkrasının kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

24/9/2024 tarihinde karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

KARŞI OY

Anayasa Mahkemesi çoğunluğu tarafından HMK'nın 334. Maddesinin ikinci fıkrasında kamuya yararlı dernek ve vakıflar dışında diğer özel hukuk tüzel kişilerinin Kanunda öngörülen koşulları sağladığı halde adli yardımdan yararlanamamasının meşru bir amacı olmadığı ve mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın ölçülü olmadığı gerekçesi ile söz konusu fıkranın Anayasanın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kabul edilmiştir. Aşağıdaki gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz. Şöyle ki;

Adlî yardım, yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda olan kişinin, bu giderlerden geçici olarak muaf tutulmasını sağlayan bir kurumdur. Adli yardım, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)'nun 334. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrasında, kendisinin ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimselerin, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde,

taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilecekleri düzenlenmiştir. Maddede yer alan "kendisinin ve ailesinin" ifadelerinden, bu fıkra hükmüne göre adli yardımdan sadece gerçek kişilerin yararlanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Söz konusu maddenin 2. fıkrasında kamuya yararlı dernekler ile vakıfların iddia ve savunmalarında haklı göründükleri ve mali açıdan zor duruma düşmeden gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda oldukları takdirde adli yardımdan yararlanabilecekleri öngörülmüştür. HMK'nın 334. maddesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde, söz konusu düzenlemedeki koşulları sağlaması halinde adli yardımdan yararlanabilecekler, sadece gerçek kişiler, kamuya yararlı dernekler ve vakıflar olmaktadır. Kamuya yararlı olmayan dernekler veya vakıflar ile tüzel kişiliği haiz ticari şirketler ve diğer özel hukuk tüzel kişileri adli yardım talebinde bulunamazlar.

Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 125/1'de ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği haiz olduğu ve kanundaki istisnalar saklı olmak üzere, TMK'nın 48. maddesi çerçevesinde tüm haklardan yararlanabileceği ve borçları üstlenebileceği düzenlenmiştir. Ticaret şirketlerinin adli yardım talebinde bulunup bulunamayacakları belirlenirken HMK'nın 334. maddesi ile TTK'nın 16. maddelerinin birlikte göz önünde bulundurulmasında fayda vardır. TTK m. 16/1'e göre, ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar. Aynı maddenin 2. fıkrasında ise Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıfların, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendilerinin tacir sayılmayacakları ifade edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında ticaret şirketlerinin adli yardım talebinde bulunup bulunamayacakları belirlenirken, kamu yararına çalışan dernekler ile gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar ile bu niteliği haiz olmayan dernekler ve vakıflar arasında bir ayrım yapılması zorunludur. Öyle ki, kamu yararını haiz dernek ve vakıfların ticari işletmelerini bir ticaret şirketi (tüzel kişi) eliyle işletmeleri halinde bunlar tacir sayılamayacağından, kamu yararına çalışan dernekler ve vakıfların adli yardım talebinde bulunabilmeleri mümkün iken kamu yararı niteliğini haiz olmayan dernekler ile vakıfların adli yardım talebinde

bulunmaları söz konusu olamayacaktır. Kamu yararını haiz olmayan dernekler veya vakıfların adli yardım talebinde bulunması mümkün değilken, amacın kamusal menfaatlerin korunması yerine ekonomik olduğu nazara alındığında ticaret şirketlerinin adli yardım talebinde bulunmaları da evleviyetle mümkün değildir.

Türk Ticaret Kanunu uyarınca tacirlerin, tacir olmaya bağlanan haklardan örneğin, kararlaştırılmamış olsa bile ücret ve faiz isteyebilme, ticari iş karinesinden faydalanma, satış ve mal değişimlerinde özel hükümlere tabi olma vb. yararlanabildikleri gibi tacir olmaktan kaynaklanan yükümlülüklere de katlanmaları gerekir. Bu yükümlülüklere örnek olarak, kural olarak ücret veya sözleşme cezasının indirilmesini talep edememe, iflasa tabi olma, basiretli bir iş adamı gibi hareket etme, defter tutma vb. sayılabilir. Görüldüğü üzere tacir olmaya bağlanan hakların yanı sıra salt bu sıfatı haiz olmaya bağlanan bazı yükümlülükler bulunması işin doğası ve kanun gereğidir. Bu açıdan bakıldığında tüzel kişi tacir, bu sıfatı haiz olmayanlardan farklı olarak ücret veya sözleşme cezasının indirilmesini talep edemediği gibi adli yardım talebinde de bulunamaz. Kaldı ki, tacir olmaya bağlanan hak ve yükümlülüklerin tamamı TTK'da düzenlenmemiş, diğer bazı kanunlarda da tacir olmaya bağlı hak ve yükümlülüklere yer verilmiştir. Örneğin, tacirlerin yetki sözleşmesi yapabilecek olmasına ilişkin HMK'nın 17. maddesi diğer kanunlarda düzenlenen ve tacir olmaya bağlanan bir haktır. Bu nedenle, tacir sıfatını haiz ticari şirketler için, HMK'nın 334. maddesinde adli yardım talebinin düzenlenmemiş olması, Anayasa'ya aykırılık oluşturmamaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'na göre, bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişi tacir sayılır. Ticari işletmeden de söz edilebilmesi için faaliyetlerin bağımsız ve sürekli bir şekilde gerçekleştirilmesi, esnaf faaliyeti için öngörülen düzeyi aşan miktarda gelir sağlamayı hedef tutacak nitelikte olması gerekir. Buna göre, kanun koyucunun bir ticari işletmenin işletilmesiyle tacir sıfatını kazanacak tüzel kişi tacirin (ticaret şirketlerinin) adli yardım talebinde bulunamayacak olması varsayımından hareket ettiği kabul edilmelidir. Kanun koyucunun bu varsayımının temelinde ticaret şirketlerinin kamusal bir amaçtan ziyade ekonomik bir amaçla hareket etmeleri yatmaktadır. Nitekim kollektif şirketler bakımından, TTK m. 211/1, komandit şirketler için TTK m. 304/1, anonim şirketler için TTK m. 331 ve Limited şirketler için TTK m.573/3'de şirketlerin amaçlarının ekonomik olduğu açıkça hükme bağlanmıştır. O halde amacın kamusal menfaatlerin korunması yerine ekonomik olduğu ticaret şirketlerinde ticaret şirketlerinin

adli yardım talebinde bulunmasında ve bunların yargılama giderlerinin kamunun üzerinde bırakılmasında kamunun menfaatini koruyan meşru bir amaç bulunmamaktadır.

Kamuya yararlı dernek ve vakıfların hem ticari işletmeyi bir ticaret şirketi eliyle işlettikleri takdirde dahi tacir sıfatını haiz olmamaları hem de HMK 334/2'de sadece bu türden dernekler ile vakıfların adli yardım talep edebileceklerinin öngörülmüş olması karşısında kamuya yararlı dernek veya vakıflar dışındaki diğer özel hukuk tüzel kişilerinin adli yardım talep edebilmeleri mümkün değildir. TTK m. 16/2 göz önünde bulundurulduğunda tacir sıfatı kamuya yararlı dernekler ve vakıflara ait olmayıp, bunların faaliyetlerini bir ticaret şirketi eliyle gerçekleştirmesi halinde bu ticaret şirketlerine ait olacaktır. Dolayısıyla böyle bir durumda kamuya yararlı dernek veya vakıflar adli yardım talep edebilecek iken, işlettikleri ticaret şirketlerinin adli yardım talebinde bulunabilmeleri mümkün olmayacaktır.

Dernek ve vakıfların kamu yararı niteliğini haiz olabilmeleri için belirli koşullar bulunmaktadır. Buna göre, mevzuatta aranan diğer koşullar yanında, derneklerin kamu yararını haiz olmak için, sahip olduğu mal varlığının ve yıllık gelirinin tüzüğünde belirtilen amacı gerçekleştirecek düzeyde olması, amacı ve gerçekleştirdiği faaliyetlerin, üyelerinin dışında yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde toplumun ihtiyaç ve sorunlarına yönelik çözümler üretecek ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayacak nitelikte olması, yıl içinde elde ettiği gelirin en az yarısının bu amaçla harcanması zorunludur. Vakıflarda kamu yararının kazanılması için, diğer koşullar yanında, vakıfların sağlık, sosyal yardım, eğitim, bilimsel araştırma ve geliştirme, kültür ve çevre koruma ile ağaçlandırma konularında faaliyette bulunmayı amaç edinmesi ve bu faaliyetlerinin kamuya açık ve Devletin kamu hizmeti yükünü azaltıcı etki yapacak düzeyde olması, belli bir yöre veya belli bir kitleye hizmeti amaç edinmemesi gerekmektedir. Buna göre, kanun koyucu, ticari şirketlerden farklı olarak ekonomik (kâr) amacı gütmeyen kamu yararını haiz dernek ve vakıfların, gelirlerini toplumun ihtiyaç ve sorunlarına yönelik harcadığını da göz önünde tutarak, onlara sağladığı vergisel ve sair avantajların yanında HMK'nın 334. maddesinde belirli koşullar altında adli yardımdan yararlanma imkânı da tanımıştır. Kamuya yararlı dernek ve vakıfların amaç ve faaliyetleri nazara alındığında, hak arama özgürlüklerinin tesis edilebilmesi/korunabilmesi için kendilerine adli yardım sağlanmasında meşru bir amaç ve kamusal bir menfaat bulunmaktadır.

Avrupa ülkelerine bakıldığında, tüzel kişilerin adlî yardımdan yararlanıp yararlanamayacağı hususunda farklı yaklaşımların bulunduğu görülmektedir. Örneğin;, Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, İngiltere, Galler, İrlanda, İtalya, Letonya, Lüksemburg, Malta, Moldova, Romanya ve Sırbistan gibi ülkelerde tüzel kişiler adlî yardımdan yararlanamaz. Fransa, Yunanistan, Portekiz ve İspanya gibi ülkelerde ise kâr amacı gütmeyen tüzel kişilerin adlî yardım hakkından yararlanabileceği düzenlenmiştir. Buna karşılık, Avusturya, Belçika, Estonya, Finlandiya, Almanya, Hollanda, Polonya, Rusya, İsviçre ve Ukrayna gibi ülkeler ticari şirketler de dâhil olmak üzere tüzel kişilerin belirli koşullara sahip olmak kaydıyla adlî yardıma başvurabileceği kabul edilmektedir. *(Bkz. Alper Tunga Küçük/ Fatih Tahiroğlu, Tüzel Kişilerin Adlî Yardımdan Yararlanıp Yararlanamayacağı Üzerine Düşünceler, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(1) 2024, s.258).*

Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH v. Germany *(bkz. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A62009CJ0279)* kararında, *"…Bu bağlamda, adli yardım sağlanmasına ilişkin koşulların, mahkemelere erişim hakkına yönelik, bu hakkın esasını zedeleyen bir sınırlama oluşturup oluşturmadığını tespit etmek ulusal mahkemenin görevidir…. Daha spesifik olarak ulusal mahkeme tüzel kişilerin durumlarını dikkate alabilir. Mahkeme bu nedenle, diğerlerinin yanı sıra, söz konusu tüzel kişinin türünü ve kâr amacı güden veya gütmeyen kişilerden olup olmadığını; ortakların veya hissedarların mali kapasitesini ve bu ortakların veya hissedarların yasal işlemleri başlatmak için gerekli meblağları elde etme yeteneğini değerlendirebilir…"* şeklinde içtihatta bulunmuştur. Söz konusu kararda, 2003/8/EC sayılı Konsey Direktif'ine de yer verilmiştir. Direktif'in 3/1 maddesinde açıkça gerçek kişilerin adli yardım talep edebilecekleri vurgulanmıştır. (*Direktif m.3/1; Bu Direktif kapsamındaki bir uyuşmazlığa dahil olan gerçek kişiler, söz konusu Direktifte belirtilen koşullara uygun olarak adalete etkin erişimlerini sağlamak amacıyla uygun adli yardım alma hakkına sahip olacaklardır*). Görüldüğü üzere ticaret şirketleri gibi tüzel kişiliği haiz teşebbüslerin adli yardım talep edemeyecek olmaları sadece Türk hukukuna özgü değildir.

Yukarıda ayrıntılı şekilde belirttiğimiz nedenlerle, özel hukuk tüzel kişilerinden sadece kamuya yararlı derneklerin ve vakıfların adli yardımdan yararlanmalarında meşru bir amaç söz konusu olup, ticari şirketlere ve diğer özel hukuk tüzel kişilerine bu hakkın tanınmamasında mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir müdahale söz konusu değildir. Bu nedenlerle HMK'nın

334. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasanın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ve iptali yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye	Üye	Üye
Muhterem İNCE	Ömer ÇINAR	Metin KIRATLI

Esas Sayısı : 2024/82
Karar Sayısı : 2024/165
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Burdur Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 14/7/2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 10. maddenin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 10. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Denetimli serbestliğe ayrılma talebinin reddine ilişkin karara vaki itiraz üzerine yapılan incelemede itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı geçici 10. maddesi şöyledir:

"Geçici Madde 10- (Ek: 14/7/2023-7456/15 md.)

(1) 31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan hükümlüler, izin bitimini takip eden onbeş gün içinde infaz işlemlerinin devam ettiği kurumlara dönmek zorundadır.

(2) 31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan ve ilgili mevzuat uyarınca cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına beş yıl ve daha az süre kalan hükümlülerin talebi aranmaksızın, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına infaz hakimi tarafından karar verilebilir.

(3) Yukarıdaki fıkralar uyarınca, izinden dönecek hükümlüler ile hakkında denetimli serbestlik kararı verilecek hükümlülere ilişkin hususlar, Adalet Bakanlığının resmî internet sitesinde duyurulur.

(4) 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezası infaz edilip geçici 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle 31/7/2023 tarihi itibarıyla izinde bulunan hükümlüler, koşullu salıverilme tarihine kadar olan süreleri 105/A maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklere tabi olmadan geçirirler.

(5) Geçici 9 uncu maddenin altıncı fıkrası uyarınca açık ceza infaz kurumuna gönderilen hükümlüler, 31/7/2023 tarihi itibarıyla açık ceza infaz kurumuna ayrılmış sayılır.

(6) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar hariç olmak üzere, 31/7/2023 tarihi itibarıyla kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerden, toplam hapis cezası on yıldan az ise bir ayını, on yıl ve daha fazla ise üç ayını bu kurumlarda geçirip ilgili mevzuat uyarınca açık ceza infaz kurumlarına ayrılmasına üç yıl veya daha az süre kalanlar, bu şartların oluştuğu tarih itibarıyla açık ceza infaz kurumlarına ayrılabilir. Bu hükümlüler ile 31/7/2023 tarihinde geçici 9 uncu maddenin altıncı fıkrası kapsamında açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler, talepleri hâlinde en az üç ay açık ceza infaz kurumunda kalmış olmak şartıyla ilgili mevzuat uyarınca cezaların denetimli serbestlik tedbiri altında infazı uygulamasından üç yıl erken yararlandırılır.

(7) Altıncı fıkra hükümleri 31/7/2023 tarihi itibarıyla;

a) Hapis cezasının infazı 16, 16/A ve 17 nci maddeleri kapsamında ertelenmiş olan,

b) Hapis cezasının infazı durdurulmuş olan,

hükümlüler hakkında da uygulanır.

(8) Koşullu salıverilmenin geri alınması nedeniyle 31/7/2023 tarihi itibarıyla cezası aynen infaz edilen veya ikinci defa mükerrir olup 31/7/2023 tarihi itibarıyla bu cezanın infazı için ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin bu cezalarının infazı bakımından altıncı fıkra hükümleri

uygulanmaz. Bu hükümlülerin 31/7/2023 tarihi itibarıyla kesinleşmiş ancak infaz edilmemiş diğer hapis cezaları bakımından altıncı fıkra hükümleri uygulanır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 9/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle başvurunun yöntemine uygunluğu sorunu görüşülmüştür.

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un *"Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi"* başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkrada sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiş; anılan fıkranın (a) bendinde de *"İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı"* Mahkemeye gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

3. Anılan İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçeli kararında, Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. İçtüzük'ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde de Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede, başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilirse itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği belirtilmiştir.

5. Yapılan incelemede itiraz yoluna başvuran Mahkeme tarafından 5275 sayılı Kanun'un geçici 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasının *"… ve ilgili mevzuat uyarınca cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına beş yıl ve daha az süre kalan hükümlülerin talebi aranmaksızın, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına infaz hakimi tarafından karar verilebilir."* bölümününAnayasa'nın 2., 10. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş, ancak hangi nedenlerle anılan hükümlere aykırı olduğuna dair herhangi bir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmıştır.

6. Buna göre 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine aykırı olduğu anlaşılan 5275 sayılı Kanun'un itiraz konusu geçici 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasının "*…ve ilgili mevzuat uyarınca cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına beş yıl ve daha az süre kalan hükümlülerin talebi aranmaksızın, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına infaz hakimi tarafından karar verilebilir.*" bölümüne yönelik başvurunun 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

7. Açıklanan nedenlerle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 14/7/2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 10. maddenin (2) numaralı fıkrasının;

A. *"…ve ilgili mevzuat uyarınca cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına beş yıl ve daha az süre kalan hükümlülerin talebi aranmaksızın, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına infaz hakimi tarafından karar verilebilir."* bölümünün iptaline yönelik itiraz başvurusunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından, esas incelemeye geçilmeksizin REDDİNE,

B. Kalan kısmının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Sümeyye KOCAMAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

9. İnfaz süresi ilke olarak; kapalı ceza infaz kurumunda geçirilen süre, açık ceza infaz kurumunda geçirilen süre ve koşullu salıverilme tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra 5275 sayılı Kanun'a 5/4/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'la eklenen 105/A maddesiyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ilişkin yeni bir aşama getirilmiştir.

10. Denetimli serbestlik belirli şartları taşıyan hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek ve bu suretle yeniden suç işlenme olasılığını azaltmak amacıyla koşullu salıverilme tarihinden belirli bir süre önce ceza infaz kurumundan salıverilmelerini ve koşullu salıverilme tarihine kadar hükümlülere, kişiye göre belirlenmiş denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasını öngören bir hukuki kurumdur (benzer yönde bkz. AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013; E.2014/14, K.2014/77, 9/4/2014; E.2017/170, K.2018/77, 5/7/2018, § 13; E.2020/44, K.2020/41, 17/7/2020, § 27).

11. 5275 sayılı Kanun'un geçici 9. maddesinin (5) numaralı fıkrasında COVID-19 salgın hastalığı sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlülerin yanı sıra anılan Kanun'un 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ile Kanun'un 106. maddesi veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlülerin 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılacağı ve salgının devam etmesi hâlinde bu sürenin Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere on dokuz kez uzatılabileceği belirtilmiştir.

12. Adalet Bakanlığınca çeşitli tarihlerde alınan kararlarla açık ceza infaz kurumlarında bulunan veya açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler ile denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle

cezalarının infazına karar verilen yükümlüler hakkındaki izin sürelerinin uzatılmasına karar verilmiş ve bu bağlamda izin süreleri son olarak 31/5/2023 tarihinden itibaren iki ay süreyle uzatılmıştır.

13. Kanun'un geçici 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9. maddenin (5) numaralı fıkrası uyarınca COVID-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan hükümlülerin, izin bitimini takip eden on beş gün içinde infaz işlemlerinin devam ettiği kurumlara dönmek zorunda oldukları hükme bağlanmıştır.

14. Geçici 10. maddenin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (2) numaralı fıkrası ise 31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9. maddenin (5) numaralı fıkrası uyarınca COVID-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan ve ilgili mevzuat uyarınca cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına beş yıl ve daha az süre kalan hükümlülerin talebi aranmaksızın cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına infaz hâkimi tarafından karar verilebileceğini öngörmektedir. (2) numaralı fıkrada yer alan *"31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan..."* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

15. Bu itibarla kural uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanmaya ilişkin söz konusu düzenlemeden 31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9. maddenin beşinci fıkrası uyarınca COVID-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan hükümlüler yararlanabilecektir. Başka bir ifadeyle 31/7/2023 tarihinden sonra infaz işlemleri başlayan ve bu suretle izne ayrılamayan hükümlüler fıkrada yer alan diğer şartları taşısa dahi denetimli serbestliğe ayrılamayacaklardır.

B. İtirazın Gerekçesi

16. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla denetimli serbestliğe ayrılma bakımından suç tarihi yerine izne ayrılma tarihinin esas alınmasının infaz hükümlerinin uygulanmasında eşitsizliğe neden olduğu, söz konusu şartın kanun yoluna başvurma hakkını kullanmaları sebebiyle cezası daha sonra kesinleşen hükümlüler yönünden infaz rejiminde aleyhe sonuç doğurduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

17. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

18. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de *belirlilik* ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup kişinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25; E.2022/9, K.2022/80, 21/6/2022, § 11).

19. İtiraz konusu kural uyarınca 31/7/2023 tarihi itibarıyla COVID-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan hükümlülerin 5275 sayılı Kanun'un geçici 10. maddesinde belirtilen diğer şartı da taşımaları hâlinde cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına infaz hâkimi tarafından karar verilebilecektir.

20. Kural kapsamında cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilebilecek hükümlüler bakımından aranan 31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9. maddenin beşinci fıkrası uyarınca COVID-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunma şartının herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır bir şekilde düzenlendiği gözetildiğinde kuralda *belirlilik* ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

21. Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleriyle bunların infazına ilişkin kurallar; Anayasa'nın konuya ilişkin hükümleri başta olmak üzere

ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın ihtiyaçları göz önüne alınarak oluşturulacak ceza siyasetine göre belirlenir. Buna göre hangi fiilin suç sayılacağı, cezanın türü ve miktarı ile infaza ilişkin yasal düzenlemeler temelde devletin suç ve ceza politikasına bağlı bir konudur. Suç ve ceza yönünden sınırları belirtilen bu takdir alanı, ceza sisteminin tamamlayıcı bölümünü oluşturan infaz hukuku için de geçerlidir (AYM, 2020/53, 2021/55, 14/7/2021, §§ 186, 187; E.2022/9, K.2022/80, 21/6/2022, § 17). Kanun koyucunun bu konudaki tercih ve takdirinin yerindeliğinin incelenmesi anayasal denetimin kapsamı dışında kalmaktadır (AYM, E.2017/170, K.2018/77, 5/7/2018, § 12).

22. Kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındaki düzenlemeleri yaparken de hukuk devleti ilkesi gereğince kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla hareket etmesi gerekir. Anayasa Mahkemesince kamu yararı konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı; bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya sadece belli kişilerin yararına kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak belirlenmesi hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 23; E.2022/9, K.2022/80, 21/6/2022, § 15).

23. Anılan Kanun'un 105/A maddesinde öngörülen denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması ile hükümlü hakkında verilen cezanın infazının devam ettiği aşamada cezaların infazında mümkün olduğunca yarı özgürlük, açık rejimler ya da geçici yerleşmeler gibi yöntemler kullanılarak alternatif bir infaz rejimi oluşturmak suretiyle hükümlülerin yeniden suç işleme risklerinin azaltılması, sosyal hayata hazırlanmalarına imkân sağlanması, tahliye şartlarına uyumun gerçekleştirilmesi, toplumsal kurallara uyma becerilerinin geliştirilmesi, toplumun hükümlüye olumsuz bakışının azaltılması ve ailesiyle görüşmesinin sağlanması amaçlanmaktadır (AYM, E.2017/170, K.2018/77, 5/7/2018, § 17; E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 145).

24. Kuralla, COVID-19 salgın hastalığı sebebiyle 31/7/2023 tarihi itibarıyla izinli bulunan hükümlülerin ilgili mevzuat uyarınca cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına beş yıl ve daha az süre kalması şartıyla cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilebileceği düzenlenmek suretiyle hükümlülerin denetimli serbestlik kurumunun genel amacına uygun olarak dış dünyaya ve toplumsal hayata uyum sağlamalarının kolaylaştırılmasının ve ceza infaz kurumlarında oluşacak yoğunluğun önlenmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kamu yararı dışında bir amacı gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenemez.

25. Bununla birlikte denetimli serbestlik kanunda belirtilen şartlar sağlandığında infaz hâkimi tarafından uygulanmasına karar verilebilecek bir tedbir niteliğinde olup kişilere her durumda mutlaka uygulanması gereken bir hak niteliği taşımamaktadır. Öte yandan denetimli serbestlik tedbirinin ilgili kişiler açısından bir hak olduğu kabul edilse dahi bunun hiçbir şarta bağlı kılınamayacağı da söylenemez. Nitekim kanun koyucu, hükümlülerin dış dünyaya uyumunu sağlama amacına yönelik böyle bir düzenleme yaparken bu amacın hangi durumlarda gerçekleşeceğini belirleme ve özellikle toplumu suçlular karşısında koruyacak tedbirleri de gözetme konusunda takdir yetkisine sahiptir (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/07/2021, § 148).

26. Bu itibarla 31/7/2023 tarihi itibarıyla izinde bulunan hükümlüler bakımından cezanın denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilebilmesi yönünden farklı şartlar belirlenmesi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olup kamu yararı amacı taşıdığı anlaşılan kuralda hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yön bulunmamaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Basri BAĞCI ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 10. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 40. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 14/7/2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 10. maddenin (2) numaralı fıkrasının *"31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan…"* bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE Basri BAĞCI ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 24/9/2024 tarihinde karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

Karşı Oy

13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a eklenen geçici 10. maddenin ikinci fıkrasında yer alan ve 31/7/2023 tarihi itibariyle Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan hükümlülerden, infazlarının tamamlanmasına beş yıldan daha az kalmış olanların, kalan sürelerini infaz kurumuna alınmaksızın denetimli serbestlik kapsamında tamamlamalarına imkan sağlayan düzenlemenin eşitsizliğe neden olduğu ve 2023/147 esas sayılı dosyada yer alan karşı oy gerekçeleri doğrultusunda iptal edilmesi gerektiğini değerlendirdiğimizden, çoğunluğun "red" yöndeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Başkanvekili	Üye
Basri BAĞCI	Selahaddin MENTEŞ

Esas Sayısı : 2024/56
Karar Sayısı : 2024/166
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1. Muğla 4. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2024/56)

2. İzmir 45. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2024/166)

İTİRAZLARIN KONUSU: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 13., 17., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçundan açılan ceza davalarında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 191. maddesi şöyledir:

"Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak

Madde 191- (Değişik: 18/6/2014 – 6545/68 md.)

(1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı, bu durumda şüpheliyi, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülüklere uygun davranmadığı veya yasakları ihlal ettiği takdirde kendisi bakımından ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda uyarır. (Ek cümle:28/3/2023-7445/18 md.) Erteleme kararı kolluk birimlerine de bildirilir.

(3) (Değişik:28/3/2023-7445/18 md.) Erteleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Bu süre denetimli serbestlik müdürlüğünün teklifi üzerine veya resen Cumhuriyet savcısının kararı ile altışar aylık sürelerle en fazla iki yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabilir. ***Cumhuriyet savcısı, erteleme süresi zarfında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için yılda en az iki defa şüphelinin ilgili kuruma sevkine karar verir.***

(4) Kişinin, erteleme süresi zarfında;

a) Kendisine yüklenen yükümlülüklere veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi,

b) Tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması,

c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması,

hâlinde, hakkında kamu davası açılır.

(5) Erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, dördüncü fıkra uyarınca ihlal nedeni sayılır ve ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaz.

(6) Dördüncü fıkraya göre kamu davasının açılmasından sonra, birinci fıkrada tanımlanan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda ikinci fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemez.

(7) Şüpheli erteleme süresi zarfında dördüncü fıkrada belirtilen yükümlülüklere aykırı davranmadığı ve yasakları ihlal etmediği takdirde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(8) Bu Kanunun;

a) 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti,

b) 190 ıncı maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,

suçundan dolayı yapılan kovuşturma evresinde, suçun münhasıran bu madde kapsamına girdiğinin anlaşılması hâlinde, sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir.

(9) Bu maddede aksine düzenleme bulunmayan hâllerde, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin 171 inci maddesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin 231 inci maddesi hükümleri uygulanır.

(10) (Ek: 27/3/2015-6638/12 md.) Birinci fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır."

II. İLK İNCELEME

A. E.2024/56 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü (İçtüzük) hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 7/3/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2024/166 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 24/9/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

3. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/166 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2024/56 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2024/56 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

4. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

5. Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçu 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre söz konusu suçu işleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır.

6. Maddenin (2) numaralı fıkrasında söz konusu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada kamu davası açılması için yeterli şüpheye ulaşılması hâlinde şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu itibarla soruşturma evresi sonunda kamu davasının açılması

için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma imkânının bulunmaması hâlleri dışında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilmesi zorunluluğu öngörülmüştür. Başka bir ifadeyle anılan fıkrada kovuşturma yapılmasını gerektirmeyen hâller dışında kamu davasının açılmasının ertelenmesi konusunda Cumhuriyet savcısına herhangi bir takdir yetkisi tanınmamıştır.

7. Fıkranın ikinci ve üçüncü cümlelerinde ise Cumhuriyet savcısının erteleme süresi içinde kendisine yüklenen yükümlülüklere uymamanın ve yasakları ihlal etmenin ortaya çıkaracağı sonuçlar hakkında şüpheliyi uyaracağı, erteleme kararının kolluk birimlerine de bildirileceği belirtilmiştir.

8. (3) numaralı fıkranın birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinde erteleme süresi içinde şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı, bu sürenin denetimli serbestlik müdürlüğünün teklifi üzerine veya resen Cumhuriyet savcısının kararı ile altışar aylık sürelerle en fazla iki yıl daha uzatılabileceği, hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişinin gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabileceği hükme bağlanmıştır. Anılan fıkranın Cumhuriyet savcısının erteleme süresi içinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için şüphelinin yılda en az iki defa ilgili kuruma sevkine karar vereceğini öngören dördüncü cümlesi ise itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

9. 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'nun 12/A maddesinde Cumhuriyet savcısı tarafından hakkında denetimli serbestlik tedbiri veya tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri verilen şüpheliyle ilgili olarak denetimli serbestlik müdürlüğünce uygulanacak yükümlülüklere yer verilmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca şüpheli hakkında hükmedilecek yükümlülüklerin yanı sıra gerekli görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespit edilmesi için denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından test yapılabileceği veya bu amaçla şüphelinin ilgili kuruma sevkinin sağlanabileceği belirtilmiştir.

10. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (4) numaralı fıkrasında erteleme süresi içinde kamu davasının açılmasına neden olan hâller düzenlenmiştir. Buna göre kişinin erteleme süresi içinde kendisine yüklenen yükümlülüklere veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi, tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı

madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması hâlinde hakkında kamu davası açılacaktır. (5) numaralı fıkra uyarınca erteleme süresi içinde kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması ihlal nedeni sayılarak ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmayacaktır.

11. (6) numaralı fıkrada da (4) numaralı fıkraya göre kamu davasının açılmasından sonra (1) numaralı fıkrada tanımlanan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda (2) numaralı fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla erteleme kararının ihlalinden sonra anılan suçun tekrar işlendiğinin iddia edilmesi hâlinde bu iddiaya ilişkin ayrı bir soruşturma yapılacak ve bu soruşturmada kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilemeyecektir.

12. Erteleme süresi içinde (4) numaralı fıkrada belirtilen yükümlülüklere aykırı davranmayan ve yasakları ihlal etmeyen şüpheli hakkında (7) numaralı fıkra uyarınca kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilecektir.

B. İtirazların Gerekçeleri

13. Başvuru kararlarında özetle; hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü bulunmayan bir kimsenin itiraz konusu kural uyarınca yılda en az iki defa kolluk görevlilerince sağlık kuruluşuna götürülmesinin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirdiği, kuralla kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik ağır müdahalede bulunulmasına karşın bu konuda hâkim güvencesine yer verilmediği, yine kişi hakkında erteleme süresince uygulanan adli işlemin makul şüpheye dayanmadığı ve kişinin bu süre zarfında sürekli olarak suç isnadı altında kaldığı, bu durumun masumiyet karinesini ihlal ettiği, ayrıca kuralın, yürürlüğüne ilişkin düzenleme yapılmadığından geçmişe etkili olarak uygulanabildiği ve bu durumun suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 15., 17., 19., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

14. Anayasa'nın 17. maddesinde devletin kişilere tanınmış olan yaşam hakkını güvence altına almakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Anılan

maddenin birinci fıkrasında *"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."* denilmektedir. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardandır.

15. Maddenin ikinci fıkrasında ise *"Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz."* denilmek suretiyle fiziksel ve ruhsal bütünlük hakkı açısından özel bir güvence hükmüne yer verilmiştir (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 92; *Halime Sare Aysal* [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 47).

16. Bununla birlikte kişinin sağlığı ve beden bütünlüğü üzerindeki tasarruf hakkı gerek kendisi gerekse üçüncü kişilerin müdahalesi yönünden mutlak ve sınırsız değildir. Devlet, pozitif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek bilinen ve öngörülebilen risklere karşı koruma yükümlülüğü altındadır. Nitekim söz konusu fıkrada yer alan "*Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında*" ibaresi ile kişilerin kendi bedenleri üzerinde karar verme yetkisinin sınırları belirlenmiştir.

17. İtiraz konusu kuralda hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilen şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için yılda en az iki defa ilgili kuruma sevkine karar verileceği öngörülmektedir. Anılan maddelerin kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi için kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, saç, tükürük, tırnak gibi materyallerin alınabilmesi mümkündür. Dolayısıyla kuralla kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sınırlama getirilmektedir.

18. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

19. Bu itibarla kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

20. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde; kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

21. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçundan başlatılan soruşturmada kamu davasının açılması için yeterli şüpheye ulaşılması hâlinde şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmekte, söz konusu maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerine göre ise asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanmakta ve belli durumlarda bu süre Cumhuriyet savcısının kararıyla altışar aylık sürelerle azami iki yıl daha uzatılabilmektedir.

22. Kural uyarınca şüphelinin erteleme süresi içinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespiti için yılda en az iki kez Cumhuriyet savcısı tarafından ilgili kuruluşa gönderilmesi gerekmektedir. Kuralda yer alan *ilgili kuruluş* kavramının anılan maddeleri kullanıp kullanmadığına dair resmî raporun düzenlenebilmesi için şüphelinin vücudundan örnek alınabilecek yeterliliğe sahip bir sağlık kuruluşu olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu ibarenin belirsiz olduğu söylenemez. Yine kuralda ilgili kuruma sevk kararı verecek merci, sevkin hangi dönem içinde uygulanacağı ile asgari sayısı ve sevkin amacı da açıkça düzenlenmiştir.

23. Diğer yandan kural uyarınca şüpheliden alınan vücut örneklerinde uyuşturucu veya uyarıcı madde tespit edildiği takdirde maddenin (4) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edilmiş sayılacağı açıktır.

24. Sevk kararına rağmen şüpheliye ulaşılamaması ve vücut örneklerinin alınamaması hâlinde bu durumun şüpheli açısından doğuracağı sonuçlar hakkında ise bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu durumun şüpheliye yüklenen yükümlülüklere uygun davranmamakta ısrar etme olarak kabul edilip edilemeyeceği her somut olayın özelliği dikkate alınarak kuralın amacına uygun şekilde yorumlanmak suretiyle mahkeme içtihatlarıyla çözülebilecektir. Bu itibarla kapsam ve sınırlarının belirli ve sonuçlarının öngörülebilir olduğu anlaşılan kuralın kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Öte yandan kuralla uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçu ile daha etkin şekilde mücadele edilerek hem şüphelinin kendisinin hem de toplumdaki diğer kişilerin maddi ve manevi varlıklarının korunması amaçlanmaktadır. Nitekim Anayasa'nın 17. maddesinin ikinci fıkrasında da tıbbi zorunluluklarda ve kanunda yazılı hâllerde kişinin vücut bütünlüğüne dokunulabileceği belirtilmiştir. Bu itibarla kural anayasal anlamda meşru bir amaç taşımaktadır.

26. Kuralla kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına getirilen sınırlamanın kanunilik ve meşru amaç şartlarını taşıması yeterli olmayıp aynı zamanda ölçülü olması gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

27. Şüphelinin erteleme süresi zarfında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespite imkân tanıyan kuralın hem şüphelinin kendisinin hem de toplumdaki diğer kişilerin maddi ve manevi varlıklarının korunmasına katkıda bulunacağı açıktır. Dolayısıyla kuralın ulaşılmak istenen amacın gerçekleştirilmesi bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

28. Kural uyarınca şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespitine yönelik sevk işleminin şüpheliye önceden bildirilmeyen bir zamanda ve yılda en az iki sefer yapılabilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına yönelik ağır sayılabilecek bir müdahale olduğu söylenebilir. Bu sebeple daha hafif bir müdahale aracının bulunup bulunmadığı gereklilik ilkesi yönünden önem taşımaktadır.

29. Bu bağlamda şüphelinin önceden belirlenmiş bir denetim ve tedavi programına tabi tutulması da başvurulabilecek araçlardan biridir. Ancak belirli bir denetim programı çerçevesinde şüpheliden vücut örneklerinin alınmasının meşru amaca ulaşılması bakımından şüpheliye önceden bildirimde bulunulmaksızın yapılacak bir denetim kadar etkili sonuç doğurmayabileceği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kanun koyucunun suç ve suçlulukla mücadelede ceza siyasetinin bir parçası olarak takdir yetkisi kapsamında öngörebileceği bir sistem olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın ulaşılmak istenen amacın gerçekleştirilmesi bakımından gerekli olmadığı söylenemez.

30. Kuralın da yer aldığı maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilen şüphelinin bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurabilmesi mümkündür. Başka bir ifadeyle söz konusu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada kamu davası açılması için yeterli şüpheye ulaşılıp ulaşılmadığı denetlenebilir niteliktedir. (7) numaralı fıkra uyarınca erteleme süresi zarfında öngörülen yükümlülüklere aykırı davranmayan ve yasakları ihlal etmeyen şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilecektir.

31. Yine kuralda Cumhuriyet savcısı tarafından ilgili kuruma yapılacak sevk işleminin amacının şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla kural uyarınca iki seferden fazla sevk işlemi konusunda Cumhuriyet savcısına tanınan takdir yetkisinin ancak hakkında erteleme kararı verilen şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığı yönünde bir emarenin ortaya çıkması hâlinde kullanılabileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun amacı ve niteliği dikkate alındığında kuralın Cumhuriyet savcısına tanınan yetkinin keyfî olarak kullanılmasına imkân tanıdığı söylenemez.

32. Bu itibarla kuralla kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ile kişinin

beden bütünlüğü üzerindeki tasarruf hakkından kaynaklanan menfaat arasında makul dengenin sağlandığı, dolayısıyla kuralla elde edilecek kamusal yararla kıyaslandığında kuralın kişilere aşırı bir külfet yüklemediği sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 17. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 17. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 15., 19., 36. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. HÜKÜM

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

Esas Sayısı : 2024/68
Karar Sayısı : 2024/167
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İzmir Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü Vergi Dava Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na 16/10/2020 tarihli ve 7254 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen ek 3. maddenin;

A. Birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar..."* bölümünün,

B. Beşinci fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 35., 36. 37., 73. ve 123. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Düzeltme şikâyet başvurusunun reddine yönelik işlem ile tahakkuk ettirilen emlak vergisinin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı ek 3. maddesi şöyledir:

"Ek Madde 3 – (Ek:RG-16/10/2020-7254/10 md.)

Köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve

*benzeri hususlar dikkate alınarak **ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar** ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleler, kırsal mahalle kabul edilir. Bu belirlemenin mahalle düzeyinde yapılması esastır. Ancak; tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilmeyen diğer mahallelerde de on bin metrekareden az olmamak kaydıyla kırsal yerleşik alan belirlenebilir. Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan vasfı bu fıkrada belirtilen usulle kaldırılabilir.*

Büyükşehir belediyesi, birinci fıkra uyarınca ilçe belediyesinden gelen teklifi aynen veya değiştirerek kabul edebilir ya da reddedebilir.

Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde; gelir vergisinden muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine tabi mükellefler tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler ile mesken amaçlı kullanılan binalar ve zirai istihsalde kullanılan bina, arsa ve araziler 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa göre alınması gereken emlak vergisinden muaftır. Bu yerlerde, ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan bina, arsa ve araziler için emlak vergisi %50 indirimli uygulanır. Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde, 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken bina inşaat harcı ile imarla ilgili harçlar alınmaz; anılan Kanuna göre alınması gereken diğer vergi, harç ve harcamalara katılma payları %50 indirimli uygulanır. Bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret en düşük tarifenin işyerleri için %50'sini, konutlar için %25'ini geçmeyecek şekilde belirlenir. 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca bilanço esasına göre defter tutan mükellefler için bu fıkrada belirtilen muafiyet ve indirimler uygulanmaz.

3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 12 nci maddesinin yedinci fıkrası ile 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun ek 17 nci maddesi hükümlerinden yararlanan yerler; kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenmesi halinde bu madde hükümlerine aykırı olmayan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan faydalanmaya devam ederler.

Bu madde uyarınca kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerler hakkında 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1 inci maddesinin onbeşinci ve yirmidokuzuncu fıkraları uygulanmaz.

(Ek fıkra:30/3/2023-7446/5 md.) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1. maddesinin;

1. (15) numaralı fıkrası şöyledir:

"(15) Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa göre alınması gereken emlak vergisi ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve katılım payları 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) alınmaz ve 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendi, 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci bendi ile beşinci bendi, 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının beşinci bendi hükümleri 31/12/2025 (bu tarih dâhil) tarihine kadar uygulanmaya devam edilir. Bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin % 25'ini geçmeyecek şekilde belirlenir. (Mülga cümle:17/7/2019-7186/33 md.) (…)"

2. Yirmi dokuzuncu fıkrası şöyledir:

"(Ek fıkra: 20/8/2016-6745/73 md.) Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin %50'sini geçmeyecek şekilde belirlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 4/4/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatih TORUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

3. Günümüzde yaşanan hızlı kentleşmeye bağlı olarak ortaya çıkan nüfus artışından dolayı toplumsal ihtiyaçların da çeşitlenmesi nüfusun yüksek olduğu kentlerde özel yönetim modellerinin uygulanması zorunluluğunu doğurmuştur. Bu bağlamda mülga 27/6/1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile uygulamaya konulan büyükşehir belediyesi sistemi ilk olarak İstanbul, Ankara ve İzmir'de hayata geçirilmiş, zamanla söz konusu sisteme dâhil olan il sayısı otuza ulaşmıştır.

4. Büyükşehir belediyesi yönetiminin hukuki statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak amacıyla 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kabul edilmiş, anılan Kanun'la 3030 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış ve büyükşehir belediyesinin kuruluşu ve sınırlarına ilişkin hususlar 5216 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir.

5. Anılan Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde büyükşehir belediyesi, sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır.

6. Kanun'un geçici 2. maddenin birinci fıkrasında bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte büyükşehir belediye sınırlarının İstanbul ve Kocaeli ilinde il mülki sınırı olduğu hükme bağlanmış, diğer büyükşehir belediyelerinde ise mevcut valilik binasının merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırının büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturduğu belirtilmiştir.

7. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında da bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliğinin sona ererek mahalleye dönüşeceği, bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesinin büyükşehir belediye meclisince belirleneceği, orman köylerinin tüzel kişiliğinin ise devam edeceği öngörülmüştür. Maddenin dördüncü fıkrasında ise birinci fıkra gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülki sınırları içinde kalan belediye ve köyler ile büyükşehir belediyesi kapsamına alınan belediyelerin mücavir alan sınırları içinde bulunan köylerden birinci fıkrada belirtilen mesafelerin dışında kalan belediye ve köylerin, Kanun'un yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabileceği, bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacaklarının aynı meclis kararında gösterileceği hükme bağlanmıştır.

8. Kanun'un 4. maddesinde toplam nüfusu 750.000'den fazla olan illerin il belediyelerinin kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebileceği belirtilmiş; 5. maddede ise büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il mülki sınırları, ilçe belediyelerinin sınırlarının bu ilçelerin mülki sınırları olduğu hükme bağlanmıştır.

9. Öte yandan büyükşehir belediyesinin kurulması ve sınırlarının belirlenmesi usulü 6360 sayılı Kanun'la önemli ölçüde değiştirilmiştir.

10. Anılan Kanun'la sınırları il mülki sınırları olmak üzere yeni büyükşehir belediyeleri kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş; mevcut büyükşehir belediyelerinin sınırları ise il mülki sınırları olarak yeniden belirlenmiştir. Bu bağlamda yeni kurulan büyük şehir belediyeleri ile mevcut büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il mülki idare sınırları olarak belirlenmesiyle uyumlu olarak il mülki sınırları içinde bulunan köylerin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüştür.

11. Bu suretle ülkemizde 5216 sayılı Kanun'la birlikte sadece İstanbul ve Kocaeli illeri özelinde oluşturulan büyükşehir belediyesi sınırının il mülki sınırı olarak belirlenmesi usulü 6360 sayılı Kanun'la tüm büyükşehir belediyelerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

B. Anlam ve Kapsam

12. Büyükşehir belediyeleri sınırları içinde bulunan köylerin ve beldelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesi bu köy ve beldelerde ikamet edenlerin, belediyelerin tarh, tahakkuk ve tahsile yetkili olduğu vergi ve benzeri mali yükümlülükler ile içme ve kullanma suyu ücreti gibi diğer bazı ücretlerle karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur.

13. Bu itibarla 6360 sayılı Kanun'da tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen köy ve beldelerin yeni hukuki statüsüne ve bu statünün doğurduğu sonuçlara uyumun sağlanmasını kolaylaştırmak amacıyla belediyelerin tarh, tahakkuk ve tahsile yetkili olduğu vergi ve benzeri mali yükümlülükler ile diğer bazı ücretlere ilişkin olarak bir geçiş dönemi öngörülmüş ve söz konusu vergi ve benzeri mali yükümlülükler ile diğer bazı ücretlere ilişkin olarak anılan Kanun'da belirlenen süre boyunca birtakım indirim, istisna ve muafiyetler tanınmıştır.

14. Bu kapsamda Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasında bu Kanun'a göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'na göre alınması gereken emlak vergisi ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve katılım paylarının 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) alınmayacağı, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 9. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi, 23. maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (5) numaralı bentleri, 66. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi hükümlerinin 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) uygulanmaya devam edileceği, bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde belirleneceği hükme bağlanmıştır.

15. Ayrıca anılan maddenin yirmi dokuzuncu fıkrasında bu Kanun'a göre tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin %50'sini geçmeyecek şekilde belirleneceği öngörülmüştür.

16. Öte yandan maddenin söz konusu fıkralarında tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştüren köy ve beldelere yönelik olarak öngörülen geçici süreli vergi ve diğer mali yükümlülüklere ilişkin kolaylaştırıcı

hükümlerin bir kısmı ile indirimli su tarifesi uygulamasının kalıcı hâle getirilmesi amacıyla 5216 sayılı Kanun'a 7254 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle ek 3. madde eklenmiştir.

17. Anılan maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahallelerin, kırsal mahalle kabul edileceği öngörülmüştür. Anılan cümlenin *"…ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar..."* bölümü itiraz konusu kurallardan ilkini oluşturmaktadır.

18. Söz konusu fıkranın iki ila dördüncü cümlelerinde ise bu belirlemenin mahalle düzeyinde yapılmasının esas olduğu, ancak tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilmeyen diğer mahallelerde de on bin metrekareden az olmamak kaydıyla kırsal yerleşik alan belirlenebileceği ve kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan niteliğinin bu fıkrada belirtilen usulle kaldırılabileceği hükme bağlanmıştır.

19. Maddenin ikinci fıkrasında da büyükşehir belediyesinin, birinci fıkra uyarınca ilçe belediyesinden gelen teklifi aynen veya değiştirerek kabul edebileceği ya da reddedebileceği belirtilmiştir.

20. Üçüncü fıkrada kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde; gelir vergisinden muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine tabi mükellefler tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler ile mesken amaçlı kullanılan binalar ve zirai istihsalde kullanılan bina, arsa ve arazilerin 1319 sayılı Kanun'a göre alınması gereken emlak vergisinden muaf olduğu, bu yerlerde, ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan bina, arsa ve araziler için emlak vergisinin %50 indirimli uygulanacağı, kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde 2464 sayılı Kanun uyarınca alınması gereken bina inşaat harcı ile imarla ilgili harçların alınmayacağı; anılan Kanun'a göre alınması gereken diğer vergi, harç ve harcamalara katılma paylarının %50 indirimli uygulanacağı, bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin en düşük tarifenin işyerleri için %50'sini, konutlar için %25'ini geçmeyecek

şekilde belirleneceği, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca bilanço esasına göre defter tutan mükellefler için bu fıkrada belirtilen muafiyet ve indirimlerin uygulanmayacağı öngörülmüştür.

21. Dördüncü fıkrada 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 12. maddesinin yedinci fıkrası ile 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun ek 17. maddesi hükümlerinden yararlanan yerlerin; kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenmesi hâlinde 5216 sayılı Kanun'un ek 3. maddesi hükümlerine aykırı olmayan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan faydalanmaya devam edecekleri hükme bağlanmıştır.

22. Anılan maddenin itiraz konusu beşinci fıkrasında ise bu madde uyarınca kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerler hakkında 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı ve yirmi dokuzuncu fıkralarının uygulanmayacağı belirtilmiştir. Bu itibarla köy veya belde belediyesi iken büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalması nedeniyle mahalleye dönüşen yerlerden kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerler hakkında 5216 sayılı Kanun'un ek 3. maddesiyle vergi ve diğer mali yükümlülüklere ilişkin bazı indirim, istisna ve muafiyetler ile indirimli su tarifesi uygulamasının sürekli olacak şekilde belirlenmiş olması nedeniyle anılan yerler hakkında belirli bir tarihe kadar geçerli olacak şekilde düzenlenmiş geçici nitelikteki hükümlerin uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.

C. İtirazın Gerekçesi

23. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kurallarla köy veya belde belediyesi iken büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalması nedeniyle mahalleye dönüşen yerlerin ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin alacağı kararla kırsal mahalle olarak belirlenebileceğinin öngörüldüğü, bir verginin kanunla konulduğunun kabul edilebilmesi için vergilendirmenin temel unsurlarının kanunda düzenlenmesi gerektiği, mahalleye dönüşen yerlerin büyükşehir belediye meclisi kararıyla kırsal mahalle olarak belirlenmesinin emlak vergisi ve belediyelerin tarh ve tahsile yetkili olduğu diğer bazı vergi, harç ve harcamalara katılma payları yönünden vergilendirmenin temel unsurlarından olan verginin konusu ile vergi istisnası ve muafiyeti unsurlarını etkileyeceği, başka bir ifadeyle kurallarla yerel yönetimlere dolaylı olarak vergilendirmeye ilişkin temel unsurları belirleme yetkisinin verildiği, bu durumun ise verginin kanuniliği, yasama yetkisinin devredilmezliği, idarenin kanuniliği, hukuki belirlilik

ve güvenlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, kurallarla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunmadığı ve ölçülülük ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 35., 36. 37., 73. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1. Kanun'un Ek 3. Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin *"…ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar..."* Bölümünün İncelenmesi

24. Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan *"Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır"* hükmüyle verginin kanuniliği ilkesi benimsenmiştir. Verginin kanuniliği ilkesi, devletin vergilendirme yetkisinin genel, soyut, objektif, vergiye ilişkin esaslı unsurlara yer veren ve yasama organı tarafından anayasal usullere uygun olarak çıkartılan kanunlarla kullanılması anlamına gelmektedir. Anılan ilke, takdire dayalı keyfî uygulamaları önleyecek sınırlamaların kanunda yer almasını gerektirmekte ve vergi yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasının kanun ile yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Buna göre vergide mükellef, matrah, oran, tarh, tahakkuk, tahsil, uygulanacak yaptırımlar ve zamanaşımı gibi konuların kanunla düzenlenmesi zorunludur (AYM, E.2009/63, K.2011/66, 14/4/2011; E.2020/11, K.2023/98, 18/5/2023, § 44).

25. Verginin kanuniliği ilkesi vergilendirmeye ilişkin istisna ve muafiyetleri de kapsamaktadır (AYM, E.2016/1, K.2017/81, 29/3/2017, § 5). Bazı ekonomik, sosyal veya mali politikaların gerçekleşmesini sağlamak amacıyla, anayasal ilkelere bağlı kalmak şartıyla mali yükümlülüklerin kaldırılması konusunda takdir yetkisi bulunan kanun koyucunun bu yetkisini birtakım kişi veya kişi gruplarına muafiyet tesis etmek veya verginin konusuna giren bir unsuru vergiden istisna tutmak yoluyla kullanması durumunda da muafiyet veya istisna tanınan konuların, şartların ve mali yükümlülük çeşitlerinin kanunilik ilkesi gereğince kanunla düzenlenmesi gerekmektedir (AYM, E.2020/15, K.2020/78, 24/12/2020, § 12; E.2019/32, K.2021/54, 14/7/2021, § 6; E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, § 15; E.2019/55, K.2020/44, 10/9/2020, § 16).

26. Verginin kanuniliği ilkesi uyarınca verginin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılması ile vergilendirmeye ilişkin istisna

ve muafiyetlerin kanunla belirlenmesi gerekmekle birlikte Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olmaları gerekir.

27. Vergilemede belirlilik ilkesi ise vergi yükümlülüğünün hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve kesin olmasını, kanun metinlerinin, ilgili kişilerin mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesini gerektirir. Buna göre matrah, tarh ve tahsil zamanı ile yöntemi, verginin tarh ve tahsiline yetkili idare ile muafiyet ve istisna hükümleri gibi vergi ve benzeri diğer kamu alacaklarının esaslı unsurlarına ilişkin düzenlemeler makul bir düzeyde öngörülebilir nitelikte olmalıdır (AYM, E.2019/53, K.2019/75, 19/9/2019, § 14, E.2023/105, K.2023/208, 30/11/2023, § 27).

28. Bunun yanı sıra verginin kanuniliği ilkesi, yürütme organının bu konulara ilişkin bazı hususlarda düzenleme yapma hususunda yetkilendirilmesini kategorik olarak yasaklamamaktadır. Bu çerçevede kanun ile her konuyu bütün kapsam ve ayrıntılarıyla düzenlemenin mümkün olmadığı durumlarda çerçevesi çizilerek bu sınırlar içinde kalmak şartıyla uygulamaya ilişkin konularda yürütme organına açıklayıcı ve tamamlayıcı nitelikte düzenleyici idari işlem yapma yetkisi verilebilir (AYM, E.2023/93, K.2023/191, 8/11/2023, § 79; E.2022/110, K.2023/115, 22/6/2023, § 93). Bununla birlikte yürütmeye verilen yetkinin vergilerin kanuniliğine aykırı olmaması için kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir.

29. 5216 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı ek 3. maddesinde, tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştüren köy ve beldeler için emlak vergisi ile 2464 sayılı Kanun uyarınca belediyelerin tarh, tahakkuk ve tahsile yetkili olduğu vergi, harç ve katılım paylarına yönelik muafiyet ve istisna hükümlerinden devamlı surette yararlanmalarını sağlamaya yönelik düzenleme yapılmış, ayrıca vergi indirimi gibi bazı vergi kolaylıkları öngörülmüştür. Bunun yanı sıra söz konusu vergi ve benzeri mali yükümlülüklere yönelik istisna, muafiyet ve indirimlerden yararlanabilecek yerleri belirlemek amacıyla *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* ölçütü benimsenmiştir.

30. *Kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* büyükşehir belediyesi sınırları içinde farklı bir yönetim modelinin uygulanması anlamına gelmeyip köy

veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen yerlerde yaşayanların tabi olacakları birtakım vergisel yükümlülüklere yönelik muafiyet, istisna ve indirim imkânından faydalanacak mahalleleri belirlemek amacıyla öngörülmüş hukuki bir statüdür. Başka bir ifadeyle büyükşehir belediyesi sınırları içinde yer alan bir mahallenin *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* statüsüne sahip olması, bu mahallenin diğer mahallelerden farklı olarak bazı mali yükümlülüklere ilişkin muafiyet, istisna ve indirimden yararlanabilmesine imkân sağlamaktadır.

31. Kuralla *kırsal mahalleyi* veya *kırsal yerleşik alanı* belirleme yetkisi, ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisine verilmiştir. Bunun yanı sıra kuralda köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen yerlerin ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisi tarafından *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenebilmesi için öncelikle bu yerlerin kırsal yerleşim özelliği taşıdığının tespit edilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Kurala göre bir mahallenin kırsal yerleşim özelliği taşıdığının veya taşımadığının tespiti yapılırken bu yerin sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususların dikkate alınması gerekmektedir. Dolayısıyla kuralda köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen yerlerin kırsal yerleşim özelliği taşıyıp taşımadığının tespiti sırasında hangi ölçütlerin dikkate alınacağının açıkça belirlendiği anlaşılmaktadır.

32. Bu itibarla kural uyarınca bir mahallenin kırsal yerleşim özelliği taşıyıp taşımadığı değerlendirilirken kırsal yerleşim özelliğinin devam edip etmediği, şehir merkezine olan uzaklık ve ulaşım durumu, belediyelerin yol, su, atık su, katı atık, toplu taşıma gibi hizmetlerine erişme imkânına sahip olup olmadığı, mevcut yapılaşma durumunun kırsal niteliğinin devam edip etmediği, imar mevzuatı uyarınca yerleşik ve gelişme alanları içinde olup olmadığı, sosyo-ekonomik olarak kırsal nüfus oranının yüksek olup olmadığı, mahallenin büyük bir kısmını tarım, orman, mera, yaylak ve kışlak arazilerinin oluşturup oluşturmadığı, tarımsal üretimin, hayvancılık ve orman faaliyetlerinin başlıca geçim kaynağı olup olmadığı gibi hususlarının dikkate alınacağı ve inceleme sonucunda mahallede kentselden ziyade kırsal yerleşim özelliklerinin baskın olduğu sonucuna ulaşılması durumunda bu mahallenin *kırsal mahalle* veya bir kısmının *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenebileceği hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

33. Öte yandan 5216 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin üçüncü fıkrasında *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenen yerlerde emlak vergisinden muaf tutulan veya emlak vergisinin indirimli olarak uygulanacağı bina, arsa ve arazilerin hangileri olduğu açıkça belirtilmiştir. Buna göre *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenen yerlerde gelir vergisinden muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine tabi mükellefler tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler ile mesken amaçlı kullanılan binalar ve zirai istihsalde kullanılan bina, arsa ve araziler emlak vergisinden istisna tutulmuş, ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan bina, arsa ve araziler içinse emlak vergisinin %50 indirimli olarak uygulanacağı öngörülmüştür. Aynı şekilde kuralda 2464 sayılı Kanun uyarınca alınacak bina inşaat harcı ile imarla ilgili harçların alınmayacağı, anılan Kanun'a göre alınması gereken diğer vergi, harç ve harcamalara katılma paylarının %50 indirimli uygulanacağı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra 213 sayılı Kanun uyarınca bilanço esasına göre defter tutan mükellefler için bu fıkrada belirtilen muafiyet ve indirimlerin uygulanmayacağı öngörülmek suretiyle anılan fıkrada öngörülen vergi istisnası, muafiyeti ve indirimlerinden yararlanamayacak olanlar da açık ve net bir şekilde düzenlenmiştir.

34. Ayrıca kuralın uygulanması ile ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar idari ve yargısal denetime tabidir. Bu kapsamda 5216 sayılı Kanun'un *"Meclis kararlarının kesinleşmesi"* başlıklı 14. maddesinde büyükşehir belediye başkanının, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebileceği, yeniden görüşülmesi istenmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararların kesinleşeceği, büyükşehir belediye başkanının, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine idari yargıya başvurabileceği, büyükşehir belediye meclisi ve ilçe belediye meclisi kararlarının kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderileceği, mülki idare amirine gönderilmeyen kararların yürürlüğe girmeyeceği hükme bağlanmıştır.

35. Bu itibarla büyükşehir belediye meclisi kararlarına karşı belediye başkanının idari yargıda iptal davası açabileceği gibi mahallin en büyük mülki idare amirinin de kesinleşen ve yürürlüğe giren büyükşehir belediye meclis kararlarının iptali talebiyle idari yargıya başvurmasına engel bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra büyükşehir belediye meclisi kararlarına

karşı menfaati ihlal edilen gerçek ve tüzel kişilerin de idari yargıda iptal davası dava açma hakkına sahip oldukları açıktır.

36. Bu durumda *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* belirlemesi veya bu teklifin reddedilmesine yönelik büyükşehir belediye meclisi kararına ilişkin olarak çıkan uyuşmazlıklarda, yargı makamları tarafından dava konusu işlemin hukuka uygun olup olmadığı değerlendirilecektir. Bu kapsamda yargı mercilerinin köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen yerlerin *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenmesi için kanunda aranılan şartların gerçekleşip gerçekleşmediği ve bu yerlerin kırsal yerleşim özelliği taşıyıp taşımadığı hususu da incelenebilecektir.

37. Buna göre kuralda ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisine verilen emlak vergisi ile 2464 sayılı Kanun uyarınca belediyelerin tarh, tahakkuk ve tahsile yetkili olduğu vergi, harç ve katılım paylarına ilişkin öngörülen muafiyet, istisna ve indirimlerin uygulanacağı *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alanları* tespit etme yetkisine ilişkin usul ve şartların belirlendiği, köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen yerlerin *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenmesi sırasında hangi ölçütlerin esas alınacağının da açık ve net olarak düzenlendiği, ayrıca kural kapsamındaki yerlerde hangi vergilere ilişkin muafiyet ve istisna hükümleri ile indirimlerin uygulanacağının tespit edildiği gözetildiğinde kuralın verginin kanuniliği ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

38. Diğer yandan 5216 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı ek 3. maddesinde tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştüren köy ve beldeler için bazı vergi kolaylıkların yanı sıra içme ve kullanma suları için tahsil edilecek ücretin de en düşük ücret tarifesinin belirli bir oranı üzerinden hesaplanacağı öngörülmüştür. Söz konusu ücretin vergi, resim, harç veya benzeri mali yükümlülük kapsamında olmaması nedeniyle buna ilişkin düzenlemenin Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında incelenmesi gerekir.

39. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

40. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesinin gereklerinden birisi de belirliliktir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik* ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Nitekim bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154; E.2019/106, K.2019/100, 25/12/2019, § 20; E.2020/15, K.2020/78, 24/12/2020, § 10; E.2022/110, K.2023/115, 22/6/2023, § 17).

41. Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenme usulü ile bu belirlemenin sonucu olarak içme ve kullanım suları için alınacak ücretin konut ve işyerleri bakımından nasıl hesaplanacağının herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlendiği gözetildiğinde kuralın keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

42. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 7., 10., 13., 35., 36. 37. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. Kanun'un Ek 3. Maddesinin Beşinci Fıkrasının İncelenmesi

43. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla yalnız özel çıkarlar için veya yalnızca belirli kişilerin yararına olarak çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur (AYM, E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, § 9).

44. Açıklanan hâl dışında bir kanun hükmünün ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2018/99, K.2021/14, 3/3/2021, § 102).

45. Bu itibarla Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın kamu yararı dışında belirli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenir. Başka bir ifadeyle bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır (AYM, E.2016/140, K.2017/92, 12/4/2017, § 7; E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, §§ 10, 11; E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, § 11; E.2022/50, K.2022/107, 28/9/2022, § 28).

46. Anayasa'nın *"Vergi ödevi"* başlıklı 73. maddesinin ikinci fıkrasında ise *"Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır."* denilerek kanun koyucuya vergilemede adaletin ve ödeme gücünün gözetilmesi açısından pozitif bir sorumluluk yüklenmiştir. Buna göre vergilendirme konusunda takdir yetkisi bulunan kanun koyucu gerek yeni bir vergi koyarken gerekse birtakım muafiyet ve istisnalar getirirken vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı konusunda gerekli tedbirleri almak zorundadır (E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, § 12).

47. Vergilendirmede genel kural, kanunla belirlenmiş konu ve kişilerden vergi, resim ve harç alınmasıdır. Kanun koyucu, kimi durumlarda vergi kapsamına alınan konuyu, kimi durumlarda kişileri vergi dışında tutabileceği gibi verginin tümünden ya da bir bölümünden de vazgeçebilir. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerde sosyal, ekonomik, mali ve kültürel amaçlı birtakım muaflık, istisna ve indirimler tanınması, kanun koyucunun takdirine bağlı bir konudur (AYM, E.2016/1, K.2017/81, 29/3/2017, § 5; E.2019/55, K.2020/44, 10/9/2020, § 16; E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, § 14).

48. İtiraz konusu kuralda 5216 sayılı Kanun'un ek 3. maddesi uyarınca *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenen yerler hakkında 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasının uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.

49. 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde köy tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştüren köyler için emlak vergisi ile 2464 sayılı Kanun uyarınca belediyelerin tarh, tahakkuk ve tahsile yetkili olduğu vergi, harç ve katılım paylarına ilişkin geçici süreli muafiyet öngörülmüş, gelir vergisi yönünden ise 193 sayılı Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde yer alan esnaf muaflığına, 23. maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (5) numaraları bentlerinde yer alan ücretlere ilişkin muafiyetlere ve 66. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan serbest meslek erbabının kazançlarına uygulanan muafiyete ilişkin hükümlerin uygulanmaya devam edileceği hükme bağlanmıştır.

50. 5216 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı ek 3. maddesinde ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisince *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alanlar*da uygulanacak emlak vergisi ile 2464 sayılı Kanun uyarınca belediyelerin tarh, tahakkuk ve tahsile yetkili olduğu vergi, harç ve katılım paylarına ilişkin muafiyet, istisna ve indirimleri belirlenmiştir. Buna göre kuralla 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasında geçici süreli öngörülen emlak vergisi ile 2464 sayılı Kanun uyarınca belediyelerin tarh, tahakkuk ve tahsile yetkili olduğu vergi, harç ve katılım paylarına ilişkin muafiyet ve istisnaların birtakım değişikliklerle *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak tespit edilen yerlerde daimi suretle uygulanmasını sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Kuralda ayrıca 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasında yer alan gelir vergisi muafiyetine ilişkin hükümlere ise yer verilmemek suretiyle *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak tespit edilen yerlerde gelir vergisine ilişkin söz konusu muafiyetlerin uygulanmaması sağlanmıştır.

51. Bu durumda kuralla 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasında öngörülen vergi istisnası, muafiyeti ve indirimine ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı alanların *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alanlar* olarak açık ve net bir şekilde belirlendiği, söz konusu hükümlerin uygulama alanı bulacağı alanların ise anılan Kanun uyarınca köy veya belde tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmekle birlikte *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenmemiş mahalleler olduğu hususunda tereddüt bulunmadığı gözetildiğinde kuralın verginin kanuniliği ilkesine aykırı bir yönünün olmadığı anlaşılmaktadır.

52. Bunun yanı sıra 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasında öngörülen vergi istisnası, muafiyeti ve indirimine ilişkin hükümlerin ise anılan Kanun uyarınca köy veya belde tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürmekle birlikte *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenmemiş mahalleler için Kanun'da öngörülen süre sonuna kadar geçici süreli olarak uygulanmaya devam edileceği anlaşılmaktadır.

53. Nitekim kuralın gerekçesinde de *"Bu madde kapsamında kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenecek yerler hakkında yeni hükümlerin uygulanmaya başlanması ve 6360 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin onbeşinci ve yirmidokunzuncu fıkraları uyarınca 31/12/2022 tarihine kadar var olan mevcut muafiyetin yeni hükümler uyarınca kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan kabul edilmeyen yerler bakımından uygulanmaya devam edilmesi sağlanarak olası mağduriyetlerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır."* denilerek bu hususa vurgu yapılmıştır.

54. Bu bağlamda 5216 sayılı Kanun'un ek 3. maddesi uyarınca *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak tespit edilen yerlerde bazı vergi, harç ve katılım paylarına ilişkin muafiyet ve istisnaların daimi suretle uygulanmaya başlanılması nedeniyle bu yerlerde 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasında geçici süreli öngörülen vergi muafiyeti ve istisnalarının uygulanmaması sonucunu doğuran, ancak söz konusu muafiyet ve istisnaların 6360 sayılı Kanun uyarınca *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenmemiş yerler bakımından uygulanmaya devam edilmesi suretiyle olası mağduriyetlerin önüne geçilmesini amaçlayan kuralın anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında ihdas edildiği, bu yönüyle kuralda vergilendirmeye ilişkin anayasal ilkelere aykırılık bulunmadığı gibi kamu yararı dışında bir amacın gözetildiği de söylenemez.

55. Öte yandan 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde belirleneceği hükme bağlanmış; anılan maddenin yirmi dokuzuncu fıkrasında da bu Kanun'a göre tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin 31/12/2025 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin %50'sini geçmeyecek şekilde belirleneceği düzenlemesine yer verilmiştir.

56. İtiraz konusu kuralda 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (15) numaralı ve yirmi dokuzuncu fıkralarında öngörülen indirimli içme ve kullanma suyu tarifesine ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı alanların *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alanlar* olarak açık ve net bir şekilde belirlendiği ayrıca söz konusu hükümlerin uygulama alanı bulacağı alanların anılan Kanun uyarınca köy veya belde tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmekle birlikte *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenmemiş mahalleler olduğu hususunda tereddüt bulunmadığı gözetildiğinde kuralın keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

57. Ayrıca kuralla indirimli içme ve kullanma suyu tarifesinin Kanun uyarınca köy veya belde tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürmekle birlikte *kırsal mahalle* veya *kırsal yerleşik alan* olarak belirlenmemiş mahalleler için Kanun'da öngörülen süre sonuna kadar geçici süreli olarak uygulanmaya devam edilmesine imkân sağlanması, anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olup kuralla kamu yararı dışında bir amacın gözetildiği de söylenemez.

58. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 7., 10., 13., 35., 36., 37. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na 16/10/2020 tarihli ve 7254 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen ek 3. maddenin;

A. Birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar..."* bölümünün,

B. Beşinci fıkrasının,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

Esas Sayısı : 2024/74
Karar Sayısı : 2024/168
Karar Tarihi : 24/9/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 3. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle eklenen geçici 12. maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Devam eden dava…"* ibaresinin Anayasa'nın 10. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Mülga 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanunu'nun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılan imar uygulamasından kaynaklanan bedel artırımı davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı geçici 12. maddesi şöyledir:

"Geçici Madde 12- (Ek: 20/8/2016-6745/35 md.)

24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılan imar uygulamalarından doğan idarelerin taraf olduğu her türlü alacak ve bedel artırım davalarında taşınmazın değeri; uygulamanın tapuda tescil edildiği tarih değerlendirme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle tespit edilir. Tespit edilen bu bedel, Türkiye İstatistik

Kurumu tarafından açıklanan Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi tablosu esas alınmak suretiyle dava tarihi itibarıyla güncellenir ve ortaya çıkan gerçek bedel hak sahibine ödenir.

Bu Kanunun geçici 6 ncı maddesinin üçüncü, yedinci, sekizinci ve on birinci fıkra hükümleri, bu madde kapsamındaki davalar ve icra takipleri için de uygulanır. ***Devam eden dava*** *ve icra takipleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır."*

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

Kanun'un geçici 6. maddesinin;

1. Üçüncü fıkrası şöyledir:

"Uzlaşma; idareye ait taşınmazın trampası, idareye ait taşınmaz üzerinde sınırlı ayni hak tanınması veya imar mevzuatı çerçevesinde başka bir yerde imar hakkı kullandırılması suretiyle veya bunların mümkün olmaması hâlinde nakdi bedel üzerinden yapılabilir."

2. Yedinci fıkrası şöyledir:

"Bu madde kapsamında açılan davalarda mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekalet ücretleri bedel tespiti davalarında öngörülen şekilde maktu olarak belirlenir.

3. Sekizinci fıkrası şöyledir:

"Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde ikisi, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde ikisi oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkanları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir. İdare tarafından, mahkeme kararı gereğince nakdi ödeme

yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer uzlaşma yolları da teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir."

4. On birinci fıkrası şöyledir:

"Bu madde uyarınca ödenecek olan bedelin tahsili sebebiyle idarelerin mal, hak ve alacakları haczedilemez."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 4/4/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatih TORUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Uygulanacak Kural ve Sınırlama Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kurallardır.

4. İtiraz başvurusunda bulunan mahkeme 2942 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Devam eden dava…"* ibaresinin iptalini talep etmiştir.

5. Anılan cümlede devam eden dava ve icra takiplerinin söz konusu madde hükümlerine göre sonuçlandırılacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre itiraz konusu kuralın Kanun'un geçici 12. maddesinin yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve henüz sonuçlanmamış alacak ve bedel artırım davaları ile icra takipleri yönünden uygulama alanı bulacağı anlaşılmaktadır.

6. İtiraz başvurusunda bulunan mahkemede bakılmakta olan dava 2981 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılan imar uygulaması nedeniyle taşınmaz hissesinin bedele dönüştürülmesi üzerine açılan bedel artırımı davasıdır. 2942 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Devam eden…"* ibaresi dava ve icra takiplerinin her ikisi yönünden geçerli ortak kural niteliği taşımaktadır. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralın esasına ilişkin incelemenin *"… dava…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

7. Diğer yandan anılan Kanun'un geçici 12. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde devam eden dava ve icra takiplerinin bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılacağı hükmüne yer verilmek suretiyle anılan maddenin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci cümlesinde atıf yapılan Kanun'un geçici 6. maddesinin üçüncü, yedinci, sekizinci ve on birinci fıkra hükümleri de devam eden davalar yönünden uygulanacaktır.

8. Maddenin birinci fıkrasında 2981 sayılı Kanun'a göre yapılan imar uygulamalarından kaynaklanan alacak ve bedel artırım davalarında taşınmazın bedelinin tespit edilmesine ilişkin hususlar hükme bağlanmıştır. Geçici 6. maddenin üçüncü fıkrasında ise dava aşamasından önceki bir süreç olan uzlaşmanın ne şekilde yapılacağı ve uzlaşılan tutarın nasıl ödeneceğine ilişkin esaslara yer verilmiştir. Anılan maddenin yedinci fıkrasında bu madde kapsamında açılan davalarda harç ile vekâlet ücretinin nasıl belirleneceğine ilişkin düzenlemeler öngörülmüştür. Maddenin sekizinci fıkrası ise bedelin tespiti aşamasına ilişkin olmayıp bu davalarda idareler aleyhine hükmedilecek bedellerin ödenebilmesini teminen söz konusu idarelerin bütçelerine konulması gereken ödeneklere ve bu bedellerin tahsil aşamasına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Anılan fıkranın kamulaştırma yapan idarelerce ödenek ayrılmasına ilişkin düzenleme içerdiği bu hususların hükmün infazı ile ilgili olduğu açıktır. On birinci fıkrada da kamulaştırmasız el atma nedeniyle doğan ve maddede öngörülen uzlaşma prosedürü sonucu

veya mahkeme kararıyla belirlenen tazminatın ödenmesi aşamasına ilişkin hüküm yer almaktadır.

9. Bu kapsamda bakılmakta olan davanın konusunun 2981 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılan imar uygulamaları sonucu hisseleri bedele dönüştürülen davacıların açmış oldukları bedel artırımına ilişkin olması nedeniyle esas incelemenin *"… dava…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması, ayrıca davanın konusu ve bulunduğu aşama itibarıyla bu ibarenin de 2942 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesinin birinci fıkrası ve ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...yedinci..."* ibaresi yönünden incelenmesi gerekmektedir.

B. On Yıllık Süre Sorunu

10. Anayasa'nın *"Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi"* başlıklı 152. maddesinin dördüncü fıkrasında *"Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz"* denilmiştir.

11. 6216 sayılı Kanun'un *"Başvuruya engel durumlar"* başlığını taşıyan 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da *"Mahkemenin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz"* hükmüne yer verilmiştir.

12. 2942 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesinin ikinci fıkrasının itiraz konusu kuralın da yer aldığı ikinci cümlesinin *"Devam eden dava ve … ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır."* kısmı -bir itiraz başvurusu üzerine- birinci fıkra ve ikinci fıkranın birinci cümlesinde yer alan *"...yedinci..."* ibaresi yönünden incelenmiş ve Anayasa Mahkemesinin 16/11/2017 tarihli ve E.2016/195, K.2017/158 sayılı kararıyla esastan reddedilmiştir. Bu karar 8/2/2018 tarihli ve 30326 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesince itiraz başvurusu üzerine işin esasına girilerek iptal istemi reddedilen kurala ilişkin olarak yeni bir başvurunun yapılabilmesi için ret kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı 8/2/2018 tarihinden başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır.

13. Açıklanan nedenle kurala yönelik başvurunun Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle eklenen geçici 12. maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan;

A. *"Devam eden dava…"* ibaresinin esasına ilişkin incelemenin *"... dava..."* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. *"...dava..."* ibaresinin esasına ilişkin incelemenin *"2942 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesinin birinci fıkrası ve ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...yedinci..." ibaresi"* yönünden yapılmasına,

C. *"...dava..."* ibaresinin *"geçici 12. maddenin birinci fıkrası ve ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...yedinci..." ibaresi"* yönünden iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunun Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince REDDİNE,

24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL
Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI	

Esas Sayısı : 2024/185
Karar Sayısı : 2024/178
Karar Tarihi : 5/11/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 20. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 126. maddesinin Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Davacı hakkında verilen uyarma cezasının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu 126. maddesi şöyledir:

"Disiplin cezaları:

Madde 126 – Noterler hakkında verilecek disiplin cezaları şunlardır.

A) Uyarma: Notere görevinde daha dikkatli davranması gerektiğini yazı ile bildirmektir.

B) Kınama: Notere, görevinde veya davranışında kusurlu sayıldığını yazı ile bildirmektir.

C) Para cezası: 250 liradan 5 000 liraya kadardır.

D) Geçici olarak işten çıkarma: Noteri sıfatı saklı kalmak şartiyle bir aydan altı aya kadar görevinden uzaklaştırmaktır.

E) Meslekten çıkarma: Bir daha atanmamak üzere noterlikten çıkarmaktır."

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

Kanun'un 125. maddesi şöyledir:

"Genel olarak:

Madde 125 – Meslekin vakar ve onuruna aykırı eylem ve hareketlerde bulunanlarla, görevlerini yapmıyan veya kusurlu olarak yapan yahut da görevinin gerektirdiği güveni sarsıcı hareketlerde bulunan noterler hakkında, noterlik hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesi amacı ile, durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre aşağıdaki maddede yazılı disiplin cezaları verilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 5/11/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Burcu TAŞYAPAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla noterler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları gösterilmekle birlikte disiplin suç ve cezaları arasında herhangi bir ilişkilendirilmenin yapılmadığı, hangi eylemin hangi disiplin cezası ile cezalandırılacağının açık ve net olarak gösterilmediği ya da bunun tespitine imkân sağlayacak herhangi bir ölçütün düzenlenmediği, bu hususta kişiler ve idare açısından belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayacak şekilde kanuni bir çerçeve oluşturulmadığı,

idarenin söz konusu eylemler ve cezalar için kuralda öngörülen sıralamayı gözetmekle de yükümlü tutulmadığı, disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlanmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 1512 sayılı Kanun'un 125. maddesinde meslekin vakar ve onuruna aykırı eylem ve hareketlerde bulunanlarla görevlerini yapmayan veya kusurlu olarak yapan ya da görevinin gerektirdiği güveni sarsıcı hareketlerde bulunan noterler hakkında durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre anılan Kanun'un 126. maddesinde yazılı disiplin cezalarının verileceği düzenlenmiştir.

5. Kanun'un itiraz konusu 126. maddesinde ise noterler hakkında verilecek disiplin cezalarının uyarma, kınama, para cezası, geçici olarak işten çıkarma ve meslekten çıkarma olduğu hükme bağlanmış olup bunların tanımlarına yer verilmiştir.

6. Anayasa Mahkemesi 22/9/2021 tarihli ve E.2021/16, K.2021/62 sayılı kararında 25/1/1956 tarihli ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu'nun eczacı odaları haysiyet divanının görev ve yetkilerini düzenleyen 30. maddesinin ilgili kısmını incelemiş ve söz konusu kısmı eczacı odaları haysiyet divanının meslek mensupları hakkında disiplin cezası uygulama yetkisini kullanmaları sırasında bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

7. Anılan kararda ilk olarak 30. maddenin söz konusu kısmında eczacılar hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları sayılmakla birlikte maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde sayılan hâllerde hangi disiplin cezasının uygulanacağına ilişkin bir düzenleme bulunmadığı tespit edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 17).

8. Bu kapsamda anılan kısımda eczacılar hakkında disiplin cezası uygulanabilecek hâller sayılmakla ve disiplin cezaları da gösterilmekle birlikte maddede sayılan disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulamadığı, bu çerçevede disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda fiil ve hareketin niteliğine göre disiplin

cezalarının verilebileceği öngörülmekle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlamadığı belirtilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 18).

9. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi haysiyet divanına tanınan yetkinin somut olayın özelliklerine, eylemin ağırlığına, oluşan zararın büyüklüğüne göre kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılmasını sağlamanın yanında işlenen disiplinsizlik eylemi ile tayin edilen disiplin cezası arasında adil bir dengenin gözetilmesini temin edecek gerekli ve yeterli mekanizmaların kurulmadığı, verilecek disiplin cezaları bakımından keyfî yorum ve uygulamalara karşı hukuki güvencenin sağlanmadığı sonucuna varmıştır (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 20).

10. İtiraz konusu kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 13. ve 38. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmüştür.

13. 1512 sayılı Kanun'un 126. maddesinin iptali nedeniyle anılan Kanun'un uygulanma imkânı kalmayan 125. maddesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

14. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte*

yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez." denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

15. 1512 sayılı Kanun'un 125. ve 126. maddelerinin iptali nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. HÜKÜM

18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun;

A. 125. maddesinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

B. 126. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

5/11/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI

Esas Sayısı : 2024/114
Karar Sayısı : 2024/186
Karar Tarihi : 5/11/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul Anadolu 4. Tüketici Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu'na, 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Tasarruf finansman sözleşmesi kapsamında ödenen organizasyon ücretinin iadesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 39/A maddesi şöyledir:

"*Tasarruf finansman sözleşmesi*

MADDE 39/A- (Ek:4/3/2021-7292/7 md.)

(1) Tasarruf finansman sözleşmesi, belirli bir tasarruf tutarı ve dönemine bağlı olarak önceden belirlenmiş koşulların gerçekleşmesi şartıyla konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimi için müşteriye finansman kullanma hakkı veren, şirkete ise müşteriye ait birikmiş tasarruf tutarını yönetme, geri ödeme ve finansman kullandırma yükümlülüğü ile organizasyon ücreti alma hakkı veren, faizsiz finansman esaslarına göre düzenlenen sözleşmedir.

(2) Tasarruf finansman sözleşmesi, yazılı veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Kurulun yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim

veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirilecek ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulacak şekilde düzenlenir.

(3) Müşteri, sözleşme imzalanmasını takip eden on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tasarruf finansman sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir. Müşterinin söz konusu cayma hakkını kullanması hâlinde şirket, organizasyon ücreti dâhil, müşteriden aldığı tutarın tamamını cayma kararının bildirilmesinden itibaren on dört gün içinde iade etmekle yükümlüdür.

(4) Müşteri, tasarruf finansman sözleşmesinin tasarruf dönemi bitimine kadar sözleşmede fesih hakkına sahiptir. ***Şirket, müşterinin sözleşmede fesih hakkını kullanması hâlinde organizasyon ücreti bedeli dışında kalan toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlüdür.*** *Müşterinin talebi ile tahsisat ileriki bir tarihe ertelenebilir, erteleme hâlinde müşterinin sözleşmedeki hak ve yükümlülükleri saklı kalır. Tasarruf finansman sözleşmeleri, müşterinin sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumu haricinde, şirket tarafından tek taraflı olarak feshedilemez.*

(5) Tasarruf finansman sözleşmelerinde asgari olarak tutarlara, vadeye, organizasyon ücretine, gelir, maliyet ve masraflara, konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimine yönelik tasarruf etme ve finansman kullandırma dönem ve koşullarına, iade süre ve şartlarına, temerrüde, cayma hakkının kullanımına, sözleşmenin sona ermesine, feshine, mirasçılara intikaline, üçüncü taraflara devrine, tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin hükümler yer alır. Şirketler tasarruf finansman sözleşmeleri kapsamında taahhüt ettikleri yükümlülükleri yerine getirmek zorundadır. Sözleşme kapsamında müşterinin bilgilendirilmesine ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 27/6/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle başvurunun yöntemine uygunluğu sorunu görüşülmüştür.

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi*" başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkrada sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiş; anılan fıkranın (a) bendinde de "*İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı*" Anayasa Mahkemesine gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

3. Anılan İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçeli kararında, Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. İçtüzük'ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde ise Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede, başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilirse itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği belirtilmiştir.

5. Yapılan incelemede itiraz yoluna başvuran Mahkeme tarafından 6361 sayılı Kanun'un 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının itiraz konusu ikinci cümlesinde yer alan "*Şirket, müşterinin sözleşmede fesih hakkını kullanması hâlinde…*" ve "*...toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlüdür.*" ibarelerinin Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırı olduğunun belirtildiği ancak hangi nedenlerle anılan hükümlere aykırı olduğuna dair herhangi bir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmıştır.

6. Buna göre anılan ibarelere yönelik başvurunun 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine aykırı olduğu anlaşıldığından 6216 sayılı

Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

7. Açıklanan nedenlerle 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu'na 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının;

A. İkinci cümlesinde yer alan "*Şirket, müşterinin sözleşmede fesih hakkını kullanması hâlinde…*" ve "*...toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlüdür*." ibarelerine yönelik itiraz başvurusunun 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE,

B. İkinci cümlesinin kalan kısmının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Sümeyye KOCAMAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

9. Tasarruf finansman sözleşmesi isimsiz sözleşmeler arasında kabul edilmekteyken 6361 sayılı Kanun'da 7292 sayılı Kanun'la bir kısım değişiklikler yapılmak suretiyle tasarruf finansman sözleşmesine kanuni dayanak kazandırılmış ve anılan sözleşmenin isimli sözleşme hâline gelmesi sağlanmıştır.

10. 6361 sayılı Kanun'un 39/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında tasarruf finansman sözleşmesi, belirli bir tasarruf tutarı ve dönemine bağlı olarak önceden belirlenmiş koşulların gerçekleşmesi şartıyla konut, çatılı işyeri veya taşıt edinimi için müşteriye finansman kullanma hakkı; şirkete ise müşteriye ait birikmiş tasarruf tutarını yönetme, geri ödeme ve finansman kullandırma yükümlülüğü ile organizasyon ücreti alma hakkı veren, faizsiz finansman esaslarına göre düzenlenen sözleşme olarak tanımlanmıştır.

11. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında sözleşmenin yazılı veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (Kurul) yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirilecek ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulacak şekilde düzenleneceği ifade edilerek şekil şartı öngörülmüştür. Sözleşmenin içeriğinde bulunması gereken esaslı unsurlar ise maddenin (5) numaralı fıkrasında sayılmıştır. Buna göre sözleşmelerde; asgari olarak tutarlara, vadeye, organizasyon ücretine, gelir, maliyet ve masraflara, konut, çatılı işyeri veya taşıt edinimine yönelik tasarruf etme ve finansman kullandırma dönem ve koşullarına, iade süre ve şartlarına, temerrüde, cayma hakkının kullanımına, sözleşmenin sona ermesine, feshine, mirasçılara intikaline, üçüncü taraflara devrine, tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin hükümlere yer verilmesi gerekmektedir.

12. Tasarruf finansman sözleşmesinin tarafları müşteri ve şirkettir. Şirket; müşterinin tasarruflarını yönetme, bunları geri ödeme ve finansman kullandırmakla yükümlü kılınmakta, bunlara karşılık ise müşteriden organizasyon ücreti alma hakkına sahip olmaktadır.

13. Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere tasarruf finansman sözleşmesinin amacı, belirli bir birikim süreci sonunda belirli bir konuda finansman elde etmektir. Bu bakımdan sözleşme, birbiriyle bütünleşik bir *tasarruf* ve *finansman* taahhüdünü içermektedir. Sözleşmeyle müşteri taahhüt ettiği tasarruf tutarını sözleşme yaptığı şirket nezdinde biriktirmekte ve bunun sonucunda sözleşmede yer alan süre, yasal sınırlamalar ve ödeme gücünün devam etmesine ilişkin koşulların gerçekleşmesiyle müşteriye belirli bir konu ve tutarda finansman sağlanmaktadır.

14. Anılan Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (l) bendinde tasarruf finansman faaliyeti; "*bir sözleşme kapsamında önceden belirlenmiş koşulların gerçekleşmesi şartıyla konut, çatılı iş yeri veya taşıtın edinimi için faizsiz finansman esaslarına göre belirli bir süre tasarruf edilmesi, müşterilere finansman kullandırılması ve toplanan tasarrufların yönetimi*" şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre tasarruf finansman sözleşmesinin konusunu ancak konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimi oluşturabilecektir.

15. Söz konusu fıkranın (k) bendine göre tahsisat ise tasarruf finansman sözleşmesi çerçevesinde, belirlenen koşulların yerine gelmesi

şartı ile müşterinin tasarruf birikimlerinin ve sözleşme kapsamında taahhüt edilen finansman tutarının müşterinin, mirasçısının veya vekilinin konut, çatılı işyeri veya taşıt edinmesi amacıyla satıcı konumundaki üçüncü kişilere hesaben ödenmesi olarak nitelendirilmektedir.

B. Anlam ve Kapsam

16. 6361 sayılı Kanun'un 39/A maddesinde müşterinin sözleşmeden cayma ve fesih hakları düzenlenmiştir. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasına göre müşteri, sözleşme imzalanmasını takip eden on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tasarruf finansman sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir. Müşterinin söz konusu cayma hakkını kullanması hâlinde şirket, organizasyon ücreti dâhil, müşteriden aldığı tutarın tamamını cayma kararının bildirilmesinden itibaren on dört gün içinde iade etmekle yükümlüdür.

17. Maddenin dördüncü fıkrasında ise fesih hakkı düzenlenmiştir. Söz konusu fıkranın birinci cümlesinde müşterinin, tasarruf finansman sözleşmesinin tasarruf dönemi bitimine kadar sözleşmeyi fesih hakkına sahip olduğu belirtilmiş, ikinci cümlesinde ise müşterinin sözleşmede fesih hakkını kullanması hâlinde şirketin, organizasyon ücreti bedeli dışında kalan toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır. İtiraz konusu kural anılan cümlede yer alan "*…organizasyon ücreti bedeli dışında kalan…*" ibaresidir.

18. Organizasyon ücretinin niteliği Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde tanımlanmıştır. Anılan bende göre organizasyon ücreti, müşterilerin tasarruf finansman sözleşmesi kapsamında tasarruf finansman faaliyeti ve tasarruf fon havuzunun yönetimi karşılığında ödeyecekleri tutardır. Organizasyon ücreti Kanun'un 39/A maddesinin (2) numaralı fıkrası çerçevesinde sözleşmenin esaslı unsurlarındandır. Sözleşme gereğince organizasyon ücreti dışında şirketin müşteriden herhangi bir bedel talep etmesi mümkün değildir. Öte yandan Kanun'da organizasyon ücretinin tutarına ve ödenme zamanına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmadığından bu hususlarda sözleşme serbestisi ilkesi geçerlidir.

19. İtiraz konusu kuralla, müşterinin tasarruf finansman sözleşmesini imzalamasını takip eden on dört günden sonra fesih hakkını kullanması hâlinde organizasyon ücretinin iade edilmemesi öngörülmektedir. Bu itibarla müşteri sözleşme imzalanmasını takip eden on dört gün içinde cayma

hakkını kullanırsa toplam birikim tutarının yanı sıra organizasyon ücretini de iade alabilecek iken bu süreden sonra tasarruf dönemi bitimine kadar olan süreç içerisinde fesih hakkını kullanması hâlinde yalnızca organizasyon ücreti dışında kalan toplam birikim tutarını iade alabilecek, organizasyon ücreti ise şirkete ait olacaktır.

C. İtirazın Gerekçesi

20. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla müşterinin sözleşmede kalma süresine bakılmaksızın organizasyon ücretinin şirkete ait olmasının tüketicinin fesih hakkını ve ekonomik özgürlüğünü önemli ölçüde kısıtladığı, bu durumun devletin tüketicileri koruma yükümlülüğüyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

21. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 48. ve 167. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

22. Anayasa'nın "*Çalışma ve sözleşme hürriyeti*" başlıklı 48. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.*" denilmek suretiyle çalışma ve teşebbüs özgürlükleri güvence altına alınmıştır. Buna göre kişilerin istedikleri alanda yapacakları sözleşmeler yoluyla hukuki ilişkiye girebilmelerinin yanı sıra kuracakları teşebbüslerle ne şekilde faaliyet yürüteceğini de serbestçe belirleyebilmeleri Anayasa'nın 48. maddesinin gereğidir.

23. Özel hukuk, kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerini eşitlik ve irade serbestisi esasına göre düzenleyen hukuk kurallarının bütünüdür. Özel hukukta irade özerkliği, kişilerin yasal sınırlar içinde istedikleri hukuki sonuca bu yoldaki iradelerini yeterince açığa vurarak ulaşabilmelerini ifade etmektedir. Bu bağlamda sözleşme iki taraflı bir hukuki işlem olup tarafların karşılıklı ve birbirine uygun surette irade açıklamalarıyla meydana gelir. Sözleşme özgürlüğü ise özel hukuktaki irade özerkliği ilkesinin anayasa hukuku alanındaki dayanağıdır (AYM, E.2016/141, K.2018/27, 28/2/2018, § 15; E.2016/192, K.2017/160, 29/11/2017, § 13).

24. Sözleşme özgürlüğü devletin kişilerin istedikleri hukuki sonuçlara ulaşmalarını sağlaması ve kişilerin belirli hukuki sonuçlara yönelen iradelerini geçerli olarak tanıması, onların iradelerinin yöneldiği

hukuki sonuçların doğacağını ilke olarak benimsemesi ve koruması anlamına gelmektedir. Sözleşme özgürlüğü uyarınca kişiler, hukuksal ilişkilerini özgür iradeleriyle ve sözleşmelerle düzenlemekte serbesttir. Türk hukukunda tanınan bu ilke çerçevesinde taraflar, istediği zaman istediği bir kişiyle herhangi bir konuda hukuksal ilişki kurabilmekte, bu ilişkiyi değiştirebilmekte veya ortadan kaldırabilmektedir. (AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, § 252). Anayasa'nın anılan maddesinde koruma altına alınan sözleşme özgürlüğü, sözleşme yapıp yapmama ve yapılan sözleşmeyi sona erdirme serbestisinin yanı sıra yapılan sözleşmelere dışarıdan müdahale yasağını da içerir (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2016/192, K.2017/160, 29/11/2017, § 13; E.2017/154, K.2019/18, 10/4/2019, § 11; E.2019/40, K.2020/40, 17/7/2020, § 27).

25. Anayasa'nın 5. maddesi insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır.

26. Anayasa'nın 48. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan sözleşme özgürlüğünün gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 48. maddeleri uyarınca devletin sözleşme özgürlüğünün korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere sözleşme özgürlüğünün korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda yasal, idari, mali, yargısal ve diğer tedbirlerin alınması devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır.

27. Sözleşme özgürlüğü ilke olarak tarafların yüklenecekleri edimleri serbest bir biçimde belirleyebilmelerini gerektirse de bu durum devletin tarafların sözleşmeden kaynaklı edimlerini düzenlemesine engel değildir. Aksine sözleşme özgürlüğünün devlete yüklediği pozitif yükümlülükler sözleşmelerin hüküm ve sonuçlarının, bu bağlamda tarafların edimlerinin düzenlenmesini de gerektirebilmektedir. Devletin özel hukuk ilişkileriyle ilgili pozitif yükümlülüklerinin başında bu ilişkilere uygulanacak belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir hukuk düzeni oluşturma ödevi gelmektedir. Özel hukuk ilişkilerine uygulanacak hukuk düzenlenirken tüm tarafların menfaatlerinin gözetilmesi ve adil bir biçimde dengelenmesi gerekmektedir.

28. Anayasa'nın 167. maddesinin birinci fıkrasında "*Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır;…*" düzenlemesine yer verilerek ekonomik hayatın işleyişini düzenlemek, gerektiğinde bu alana müdahale etmek hususunda devlet görevli kılınmıştır. Bu çerçevede devlet, tasarrufları ve tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak ile biriken tasarrufların millî ekonominin gereklerine göre kullanılmalarını sağlamakla görevli olup bu görevini yerine getirebilmek için para ve kredi piyasalarını düzenleme ve denetleme gereksinimi duyabilir ya da bu sistemi yönlendirebilir. Devletin para, kredi ve sermaye politikalarının oluşmasında ve saptanmış politikaların uygulanması konusunda sahip olduğu ekonomik görevlerini ve amaçlarını gerçekleştirebilmesi için ulusal ekonominin gereklerine uygun olarak düzenlemeler yapmak, bunları değiştirmek ve kaldırmak anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun yetkisindedir (AYM, E.2018/93, K.2021/69, 13/10/2021, § 33).

29. Anayasa'nın 172. maddesinde ise devletin tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirleri alacağı, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimleri teşvik edeceği ifade edilerek tüketicilerin haklarının korunmasına ilişkin doğrudan ve özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde de özetle tüketicilerin korunmasının *tüketici toplumu* diye adlandırılan belirli bir gelişmişlik seviyesindeki ülkelerde ortaya çıkmış olmakla birlikte- bu ölçüde gelişmemiş ülkelerde de toplumsal bir sorun olduğunun sonradan görüldüğü ve bu konuda getirilecek tedbirlerin tüketicileri koruyacağı, tüketicinin korunmasının bir serbest piyasa ekonomisi tedbiri olduğu, her şeyden önce tüketicilerde *tüketici bilinci*nin oluşturulması gerektiği, devletin tüketicileri koruyucu başka tedbirler de alabileceği belirtilmiştir (AYM, E.2016/162, K.2017/156, 15/11/2017, § 8).

30. Kural, müşteri ve şirket arasında özel hukuk hükümleri çerçevesinde akdedilecek olan tasarruf finansman sözleşmesinin feshi hâlinde müşterinin ödediği organizasyon ücretinin iade edilmemesini öngördüğünden kuralın sözleşme özgürlüğüyle ilgisinin bulunduğu açıktır. Organizasyon ücreti, şirketin tek gelir kalemi olduğundan, kurulan tasarruf ve finans sisteminin sağlıklı bir şekilde yürümesinin de en önemli aracı niteliğindedir. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçüsüzlüğe neden olması, sözleşme özgürlüğünün devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerle bağdaşmayabilir. Dolayısıyla her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir netice doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması gerekir.

31. 6361 sayılı Kanun'un 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca müşterinin, sözleşmenin imzalanmasından itibaren on dört gün geçmesinden başlayarak tasarruf dönemi bitimine kadar sözleşmeyi feshedebileceği, bu durumda şirketin organizasyon ücreti bedeli dışında kalan toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlü olduğu anlaşılmaktadır. Kuralla fesih süresi içerisinde müşterinin bu hakkı kullanması hâlinde organizasyon ücreti bedeli dışında kalan toplam birikim tutarının müşteriye iade edileceğinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık, net ve anlaşılır bir biçimde düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu açıktır.

32. Tasarruf finansman sözleşmesi çerçevesinde şirket, bir yandan tasarruf finansman sistemine katılmak isteyen kişileri bulmak, bir araya getirmek, tasarruf ve finansman dönemlerini düzenlemek ve sözleşme imzalamak şeklinde işleyen bir organizasyon faaliyeti yürütmekte iken diğer yandan nezdinde biriken tasarrufların da yönetimini gerçekleştirmektedir. Sunulan bu hizmetlerin karşılığı olarak şirketin müşteriden talep edebileceği tek edimin ise organizasyon ücreti olduğu ve sözleşme ile işin niteliği gereği uzun bir döneme yayılan yüksek meblağlı bir hukuki ilişkinin doğduğu açıktır. Müşteri tarafından ödenen organizasyon ücretinin sözleşmenin feshi durumunda iade edilmeyeceğine yönelik kuralla, bir yandan sözleşmenin muhtemel süresini gözeterek bir organizasyon yürütmekte olan şirket bakımından fesihten kaynaklı olarak müşterinin sistemden erken ayrılması nedeniyle sistemde oluşabilecek aksamalar ve buna bağlı doğacak mali kayıpların önüne geçilmesinin, diğer yandan o ana kadar sözleşmeye dayalı olarak müşterinin biriken tasarruflarını yönetme borcunu yerine getiren şirketin bu ediminin karşılığını almasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

33. Tasarruf finansman sözleşmesi çerçevesinde öngörülen cayma ve fesih hakları ile müşterinin herhangi bir gerekçe göstermeksizin sözleşmenin imzalanmasından tasarruf dönemi bitimine kadar sözleşmeyi sonlandırabilmesine imkân tanınmıştır. Bu hakların kullanılması herhangi bir koşula bağlanmamış; hakların kullanılması neticesinde şirketin herhangi bir maddi talepte bulunması da öngörülmemiştir. Tasarruf finansman sözleşmesinin konusunu müşterinin bizzat kendisinin tasarruf etmesinin oluşturması ve biriken tutar üzerinde dilediği zamanda dilediği şekilde tasarruf edebilmesinin amaçlanması bu hakların esasını oluşturmaktadır. Buna karşılık, yalnızca müşterinin sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda sözleşmeyi feshetme yetkisi olan şirketlerin,

sözleşmenin öngörülen süreden önce ve kendisine atfedilecek herhangi bir kusur bulunmamasına rağmen müşteri tarafından feshi hâlinde hiçbir suretle karşı edime hak kazanamamasının, şirketlerin finansal yapısına olumsuz etkide bulunacağı açıktır. Bu durum anılan sektörün sağlıklı ve düzenli bir şekilde işlemesine engel oluşturabilecektir.

34. Kanun koyucunun Anayasa'nın 167. maddesi kapsamında tasarruf finansman şirketlerinin de menfaatlerini gözetme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kapsamda müşterinin sözleşme ilişkisinin kurulmasından on dört gün sonra fesih hakkını kullanması durumunda organizasyon ücretinin şirket tarafından iade edilmeyeceğini öngörürken şirketin bu süre içinde ücrete müstahak birtakım hizmetlerde bulunduğu gerçeğini gözettiği anlaşılmaktadır. Müşterinin cayma hakkını, organizasyon ücretinin iadesine hak kazanacak şekilde süresiz bir biçimde kullanabilme imkânına sahip olması yatırım yapan ve bu amaçla personel istihdam eden, çeşitli giderlerde bulunan şirketin ticari manada zorluklarla karşılaşmasına yol açabileceği ortadadır. Bu sebeple müşterinin organizasyon ücretini iade alabilmesinin yalnızca on dört gün içinde cayma hakkını kullandığı durumlarla sınırlanmasının tarafların menfaatleri arasında bir dengesizliğe yol açmadığı değerlendirilmiştir.

35. Öte yandan kuralın emredici değil tamamlayıcı nitelikte bir hukuk kuralı olduğunda kuşku yoktur. Bu bağlamda tarafların özgür iradeleri ile düzenleyecekleri tasarruf finansman sözleşmelerinde organizasyon ücreti kararlaştırılırken kuralın aksine düzenleme yapmalarına engel bir durum bulunmamaktadır (Benzer yönde bkz. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, E.2021/2214, K.2022/1956, 6/4/2022).

36. Kanun koyucunun müşteriye cayma hakkı ve cayma hakkının sözleşmenin imzalanmasını takip eden ilk on dört gün içerisinde kullanması hâlinde organizasyon ücretini iade alabilme imkânı tanıdığı anlaşılmaktadır. Müşteriye cayma hakkının tanınması ve bu hakkın sözleşmenin imzalanmasından sonra ilk on dört gün içinde kullanılması hâlinde organizasyon ücretini iade alma imkânı sağlanmasının tüketicinin korunması ödevi kapsamında alınmış bir tedbir olduğu açıktır. Her ne kadar Anayasa'nın 172. maddesi devlete tüketiciyi koruyucu önlemler alma yükümlülüğü getirmekte ise de bu yükümlülük, cayma hakkının ne kadar sürede kullanıldığından bağımsız olarak organizasyon ücretinin her durumda tüketiciye iadesi zorunluluğu doğurmamaktadır.

37. Bu itibarla kanun koyucunun tüketicinin korunmasıyla ilgili olarak alınması gereken tedbirleri belirleme konusunda haiz olduğu takdir yetkisi ve her iki tarafın menfaatlerinin dengelenmesine ilişkin olarak yapılan düzenlemeler dikkate alındığında kuralın müşteri aleyhine aşırı bir külfete yol açmadığı ve tarafların çatışan menfaatlerinin dengelendiği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5., 48., 167. ve 172. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 5., 48., 167. ve 172. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu'na 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*…organizasyon ücreti bedeli dışında kalan…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 5/11/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	Üye Metin KIRATLI

Esas Sayısı : 2023/1 (Değişik İşler)
Karar Sayısı : 2023/8
Karar Tarihi : 30/11/2023

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Uyanış Partisi

DAVANIN KONUSU: Uyanış Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, Uyanış Partisinin ilk büyük kongresini süresinde yapmadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı gerekçesiyle kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebinin içeren 22/3/2023 tarihli ve 2023/51047475/559 sayılı yazısının ilgili kısmı şöyledir:

"2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. maddesi uyarınca "Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar"

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 4/12/2020 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

Davalı siyasi partiye kongre evraklarını ve ilgili evrakları göndermeleri için 16/12/2022 tarihinde yazı yazılmış, ancak yazılan yazımız genel merkez olarak bildirilen adreste bulunmamaları muhtara tebliğ edilmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 121. Maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme halleri düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca "İlk genel kurul toplantısının kanunda

öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması" kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

…

Davalı Uyanış Partisi'nin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi ile Dernekler Yasası'nın 36. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca, ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II. PARTİNİN SAVUNMASI

Anayasa Mahkemesinin savunma istemine ilişkin 18/7/2023 tarihli ve 33787353-115.02/592/2404 sayılı yazısının tebligatı, Parti adresinde kimsenin bulunamaması nedeniyle 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 35. maddesi ile Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 57. maddesi gereğince Partinin Genel Merkez adresinin kapısına 24/7/2023 tarihinde asılmış ve tebliğ evrakı mahalle muhtarına bırakılmıştır. Parti, süresi içinde savunma vermemiştir.

III. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Uyanış Partisinin süresi içinde ilk büyük kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesinde belirtilen bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle siyasi partilerin tüzel kişilik kazanacakları, 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasında ise parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik

kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları belirtilmiştir.

4. Uyanış Partisi, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 4/12/2020 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 2820 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. Partinin Kanun'un 14. maddesi uyarınca bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

5. Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında *"Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır."* denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde kuruluş amacının gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmaması ve zorunlu organlarının oluşturulmaması, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının imkânsız hâle gelmesi ve olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılmaması durumları derneklerin kendiliğinden sona erme hâlleri arasında sayılmıştır.

6. Uyanış Partisinin tüzel kişilik kazandığı 4/12/2020 tarihinden itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı anlaşıldığından 2820 sayılı Kanun'un 121. maddesinin yollamasıyla 4721 sayılı Kanun'un 87. maddesi gereğince Partinin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti gerekir.

7. Öte yandan 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrasında *"Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer."* denilmektedir. Bu itibarla tüzel kişiliği sona eren Partinin mallarının Hazineye geçmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Uyanış Partisinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin yollamasıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

B. Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine,

C. Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

30/11/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM
Üye	Üye	Üye
Muammer TOPAL	M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	
Üye	Üye	
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE	

Esas Sayısı : 2023/2 (Değişik İşler)
Karar Sayısı : 2023/9
Karar Tarihi : 30/11/2023

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Türkiye Yaşam Partisi

DAVANIN KONUSU: Türkiye Yaşam Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, Türkiye Yaşam Partisinin ilk büyük kongresini süresinde yapmadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı gerekçesiyle kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebinin içeren 22/3/2023 tarihli ve 2023/51047475/560 sayılı yazısının ilgili kısmı şöyledir:

"2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. maddesi uyarınca "Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar"

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 24/12/2020 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

Davalı siyasi partiye kongre evraklarını ve ilgili evrakları göndermeleri için 17/5/2022 tarihinde yazı yazılmış, ancak yazılan yazımız genel merkez olarak bildirilen adreste bulunmamaları nedeniyle iade edilmiş, yapılan adres araştırmasına rağmen partinin adresi tespit edilememiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 121. Maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme halleri düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Yasası'nın

87. maddesinin 2. bendi uyarınca "İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması" kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

…

Davalı Türkiye Yaşam Partisi'nin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi ile Dernekler Yasası'nın 36. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve sorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II. PARTİNİN SAVUNMASI

Anayasa Mahkemesinin savunma istemine ilişkin 18/7/2023 tarihli ve 33787353-115.02/591/2403 sayılı yazısının tebligatı, Parti adresinde kimsenin bulunamaması nedeniyle 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 35. maddesi ile Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 57. maddesi gereğince Partinin Genel Merkez adresinin kapısına 24/7/2023 tarihinde asılmış ve tebliğ evrakı mahalle muhtarına bırakılmıştır. Parti, süresi içinde savunma vermemiştir.

III. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Yaşam Partisinin süresi içinde ilk büyük kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesinde belirtilen bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle siyasi partilerin tüzel kişilik kazanacakları, 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci

fıkrasında ise parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları belirtilmiştir.

4. Türkiye Yaşam Partisi, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 24/12/2020 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 2820 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. Partinin Kanun'un 14. maddesi uyarınca bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

5. Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında *"Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır."* denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde kuruluş amacının gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmaması ve zorunlu organlarının oluşturulmaması, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının imkânsız hâle gelmesi ve olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılmaması durumları derneklerin kendiliğinden sona erme hâlleri arasında sayılmıştır.

6. Türkiye Yaşam Partisinin tüzel kişilik kazandığı 24/12/2020 tarihinden itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı anlaşıldığından 2820 sayılı Kanun'un 121. maddesinin yollamasıyla 4721 sayılı Kanun'un 87. maddesi gereğince Partinin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti gerekir.

7. Öte yandan 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrasında *"Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer."* denilmektedir. Bu itibarla tüzel kişiliği sona eren Partinin mallarının Hazineye geçmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Türkiye Yaşam Partisinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin yollamasıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

B. Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine,

C. Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

30/11/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM
Üye	Üye	Üye
Muammer TOPAL	M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	
Üye	Üye	
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE	

Esas Sayısı : 2023/3 (Değişik İşler)
Karar Sayısı : 2023/10
Karar Tarihi : 30/11/2023

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Yeni Yol Partisi

DAVANIN KONUSU: Yeni Yol Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, Yeni Yol Partisinin ilk büyük kongresini süresinde yapmadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı gerekçesiyle kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebinin içeren 3/4/2023 tarihli ve 51047475/2023-595 sayılı yazısının ilgili kısmı şöyledir:

"Davalı Parti'ye 16/12/2022 tarih ve 2022/2016 sayı yazımız ile Siyasi Partiler Yasası ve Parti Tüzüğünce yapılması gereken büyük kongrenin yapılıp yapılmadığı yapıldı ise sonucunun sicil dosyasına konulmak üzere Başsavcılığımıza gönderilmesi istenmiş ise de bu hususta parti adresine yapılan tebligat muhatabın tanınmadığı şerhi ile iade edilmiştir. Başsavcılığımızca yapılan araştırma sonucu Partinin genel merkez adresini boşalttığı ve başka bir adresinin de bulunmadığı anlaşılmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14/7. maddesi uyarınca parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar."

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 121. maddesinin atfı nedeni ile derneklerin sona erme hallerinin düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca "İlk genel kurul toplantısının

kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması" kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 04/05/2020 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarının oluşturmamıştır.

Bu itibarla davalı parti hakkında kendiliğinden dağılma hali ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona ermesi şartları oluşmuştur.

…

"2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi ile Dernekler Yasası'nın 36. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca, ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile davalı Yeni Yol Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II. PARTİNİN SAVUNMASI

Anayasa Mahkemesinin savunma istemine ilişkin 18/7/2023 tarihli ve 33787353-115.02/590/2402 sayılı yazısı 25/7/2023 tarihinde Partiye tebliğ edilmiştir. Parti, süresi içinde savunma vermemiştir.

III. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Yeni Yol Partisinin süresi içinde ilk büyük kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesinde belirtilen bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle siyasi partilerin tüzel kişilik kazanacakları, 14. maddesinin birinci fıkrasında

siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasında ise parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları belirtilmiştir.

4. Yeni Yol Partisi, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 4/5/2020 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 2820 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. Partinin Kanun'un 14. maddesi uyarınca bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

5. Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında *"Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır."* denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde kuruluş amacının gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmaması ve zorunlu organlarının oluşturulmaması, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının imkânsız hâle gelmesi ve olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılmaması durumları derneklerin kendiliğinden sona erme hâlleri arasında sayılmıştır.

6. Yeni Yol Partisinin tüzel kişilik kazandığı 4/5/2000 tarihinden itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı anlaşıldığından 2820 sayılı Kanun'un 121. maddesinin yollamasıyla 4721 sayılı Kanun'un 87. maddesi gereğince Partinin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti gerekir.

7. Öte yandan 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrasında *"Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer."* denilmektedir. Bu itibarla tüzel kişiliği sona eren Partinin mallarının Hazineye geçmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Yeni Yol Partisinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin yollamasıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı

Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

B. Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine,

C. Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

30/11/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM
Üye	Üye	Üye
Muammer TOPAL	M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	
Üye	Üye	
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE	

Esas Sayısı : 2024/1 (Değişik İşler)
Karar Sayısı : 2024/1
Karar Tarihi : 4/4/2024

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Adalet ve Özgürlük Partisi

DAVANIN KONUSU: Adalet ve Özgürlük Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, Adalet ve Özgürlük Partisinin ilk büyük kongresini süresinde yapmadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı gerekçesiyle kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebini içeren 3/1/2024 tarihli ve 2024/51047475/4 sayılı yazısının ilgili kısmı şöyledir:

"2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14/7. maddesi uyarınca "Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar"

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 121. maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme halleri düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca "İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması" kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 18/11/2021 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

…

Davalı Adalet ve Özgürlük Partisi'nin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi ile Dernekler Yasası'nın 36. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca, ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II. PARTİNİN SAVUNMASI

Anayasa Mahkemesinin savunma istemine ilişkin 13/2/2024 tarihli ve 33787353-115.02/179/716 sayılı yazısının yer aldığı tebliğ evrakı, Parti adresinde kimsenin bulunamaması nedeniyle 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 35. maddesi ile Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 57. maddesi gereğince Partinin Genel Merkez adresinin kapısına 19/2/2024 tarihinde asılmış ve tebliğ evrakının bir nüshası mahalle muhtarına bırakılmıştır. Parti, süresi içinde savunma vermemiştir.

III. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Adalet ve Özgürlük Partisinin süresi içinde ilk büyük kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesinde belirtilen bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle siyasi partilerin tüzel kişilik kazanacakları, 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasında ise parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları belirtilmiştir.

4. Adalet ve Özgürlük Partisi, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 18/11/2021 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 2820 sayılı

Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. Partinin Kanun'un 14. maddesi uyarınca bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

5. Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında *"Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır."* denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde kuruluş amacının gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmaması ve zorunlu organlarının oluşturulmaması, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının imkânsız hâle gelmesi ve olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılmaması durumları derneklerin kendiliğinden sona erme hâlleri arasında sayılmıştır.

6. Adalet ve Özgürlük Partisinin tüzel kişilik kazandığı 18/11/2021 tarihinden itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı anlaşıldığından 2820 sayılı Kanun'un 121. maddesinin yollamasıyla 4721 sayılı Kanun'un 87. maddesi gereğince Partinin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti gerekir.

7. Öte yandan 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrasında *"Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer."* denilmektedir. Bu itibarla tüzel kişiliği sona eren Partinin mallarının Hazineye geçmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Adalet ve Özgürlük Partisinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin yollamasıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

B. Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine,

C. Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

4/4/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2024/2 (Değişik İşler)
Karar Sayısı : 2024/2
Karar Tarihi : 30/5/2024

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Türkiye Gençlik Partisi

DAVANIN KONUSU: Türkiye Gençlik Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, Türkiye Gençlik Partisinin ilk büyük kongresini süresinde yapmadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı gerekçesiyle kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebini içeren 17/1/2024 tarihli ve 2024/51047475/126 sayılı yazısının ilgili kısmı şöyledir:

"2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. maddesi uyarınca Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 03/11/2021 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamıştır.

Davalı siyasi partiye kongre evraklarını ve ilgili evrakları göndermeleri için 03/10/2023 tarihinde yazı yazılmış, 06/11/2023 havale tarihli cevabi yazılarında 2023 yılı içerisinde ilk büyük kongrenin yapılacağı bildirildiği halde bugüne kadar kongrenin yapılmadığı anlaşılmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 121. Maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme halleri düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca 'İlk genel kurul toplantısının kanunda

öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması' kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 3/11/2021 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamıştır.

…

Davalı Türkiye Gençlik Partisi'nin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi ile Dernekler Yasası'nın 36. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca, ilk büyük kongresini süresinde yapmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II. PARTİNİN SAVUNMASI

Anayasa Mahkemesinin savunma istemine ilişkin 8/3/2024 tarihli ve 33787353-115.02/229/1079 sayılı yazısının yer aldığı tebliğ evrakı, Parti adresinde kimsenin bulunamaması nedeniyle 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 35. maddesi ile Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 57. maddesi gereğince Partinin Genel Merkez adresinin kapısına 13/3/2024 tarihinde asılmış ve tebliğ evrakının bir nüshası mahalle muhtarına bırakılmıştır. Parti, süresi içinde savunma vermemiştir.

III. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Gençlik Partisinin süresi içinde ilk büyük kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesinde belirtilen bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle siyasi partilerin tüzel kişilik kazanacakları, 14. maddesinin birinci fıkrasında

siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasında ise parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları belirtilmiştir.

4. Türkiye Gençlik Partisi, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 3/11/2021 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 2820 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. Partinin Kanun'un 14. maddesi uyarınca bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

5. 2820 sayılı Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında *"Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır."* denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde kuruluş amacının gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmaması ve zorunlu organlarının oluşturulmaması, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının imkânsız hâle gelmesi ve olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılmaması durumları derneklerin kendiliğinden sona erme hâlleri arasında sayılmıştır.

6. Türkiye Gençlik Partisinin tüzel kişilik kazandığı 3/11/2021 tarihinden itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı anlaşıldığından 2820 sayılı Kanun'un 121. maddesinin yollamasıyla 4721 sayılı Kanun'un 87. maddesi gereğince Partinin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti gerekir.

7. Öte yandan 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrasında *"Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer."* denilmektedir. Bu itibarla tüzel kişiliği sona eren Partinin mallarının Hazineye geçmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Türkiye Gençlik Partisinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin yollamasıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721

sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

B. Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine,

C. Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

30/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU
Üye Selahaddin MENTEŞ	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2022/1 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/1
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Dayatmasız Yaşam Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Dayatmasız Yaşam Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Dayatmasız Yaşam Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/8 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/2
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

As Partinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. As Partinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez 50 TL gelir elde etmiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta, Genel Merkeze ait çok düşük miktarda gelir gerçekleşmiş olmasının yanında herhangi bir gider gerçekleşmediği belirtilmiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan 50 TL gibi çok düşük miktarda gelir elde ederek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

As Partinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/31 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/3
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Anadolu Birliği Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anadolu Birliği Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Anadolu Birliği Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/33 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/4
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Ayyıldız Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Ayyıldız Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Ayyıldız Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/35 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/5
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Yeni Yol Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Yeni Yol Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Bunun yanında partinin genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını göndermediği tespit edilmiştir.

5. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

6. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

7. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

8. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

9. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez

hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Yeni Yol Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/37 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/6
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Doğuş Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Doğuş Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Doğuş Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/49 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/7
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Liberal Partinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Liberal Partinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Liberal Partinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/50 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/8
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Sevgi ve Saygı Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Sevgi ve Saygı Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Bunun yanında partinin genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını göndermediği tespit edilmiştir.

5. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

6. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

7. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

8. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

9. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez

hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Sevgi ve Saygı Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/65 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/9
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Kuvayi Milliye Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Kuvayi Milliye Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Kuvayi Milliye Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/66 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/10
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Kuvayi Milliye Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Kuvayi Milliye Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı

hükme bağlanmıştır. Ayrıca Kanun'un 74. maddesinin üçüncü fıkrasında ise "*Siyasi parti hakkında kapatma kararı verilmiş olması halinde kapatma kararının verildiği tarihe kadar olan döneme ilişkin hesaplar da Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenerek karara bağlanır.*" hükümleri bulunmaktadır. Buna göre parti hakkında kapatma kararı verilmiş olması hâlinde dahi kapatma kararı tarihine kadar parti hesaplarının denetlenmesi gerekliliği belirtilmiştir. Bunun yanında partinin kapanma kararı alması durumunda da kapanma tarihine kadar parti hesaplarının denetiminin yapılması gerektiği açıktır.

3. Partinin 26.06.2022 tarih ve 19 sayılı Parti Meclisi kararı ile kapanma kararı aldığı anlaşılmıştır. Partinin gönderdiği 2022 yılı kesin hesabına göre kapanma tarihine kadar yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Partinin kapanma tarihine kadar faaliyetlerini yürüttüğü açıktır. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Kuvayi Milliye Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2022/70 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/11
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Ülkem Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Ülkem Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkansızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesinhesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesinhesabının onaylı örneğini,*", (ç) bendin de "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesinhesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesinhesaplarının icmal listesini,*", (d) bendin de "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" hesap yılını takip eden yılın haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Ülkem Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiğine ve onaylandığına dair kararı göndermediği tespit edilmiştir.

6. Ayrıca Ülkem Partisinin, bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesin hesaplarını Anayasa Mahkemesine sunmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla Parti 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesinin ikinci fıkrasının amir hükmüne uymamıştır.

7. Kanun'un 111. maddesinin (c) bendinde Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında hapis ve para cezası öngörülmüştür.

8. Açıklanan sebeplerle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Ülkem Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2022/72 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/12
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Altın Çağ Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Türkiye Altın Çağ Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Türkiye Altın Çağ Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair kararı göndermediği tespit edilmiştir.

6. Ayrıca Türkiye Altın Çağ Partisinin 2021 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen altı il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinde gelir ve gider tutarlarının sıfır olarak yer aldığı tespit edilmiştir.

7. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

8. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

9. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

10. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

11. Açıklanan sebeplerle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Türkiye Altın Çağ Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2022/73 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/13
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Altın Çağ Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Türkiye Altın Çağ Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu; Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş Kesin Hesap Cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Türkiye Altın Çağ Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair kararı göndermediği tespit edilmiştir.

6. Ayrıca Türkiye Altın Çağ Partisinin 2022 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen 15 il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinde gelir ve gider tutarlarının sıfır olarak yer aldığı tespit edilmiştir.

7. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

8. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

9. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

10. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

11. Açıklanan sebeplerle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Türkiye Altın Çağ Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2022/90 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/14
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Yenilik Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Yenilik Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları, Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesinhesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesinhesabının onaylı örneğini,*", (ç) bendin de "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesinhesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesinhesaplarının icmal listesini,*", (d) bendin de "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" hesap yılını takip eden yılın haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Yenilik Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair kararı göndermediği tespit edilmiştir.

6. Ayrıca Yenilik Partisinin, parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri 1.500 lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listelerini Mahkemeye sunmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla Partinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesinin ikinci fıkrasının amir hükmüne uymamıştır.

7. Bunlara ilaveten Partinin 2021 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen on sekiz il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinde gelir ve gider tutarlarının yer almadığı tespit edilmiştir. Bunlardan on altı ile ait iller teşkilatı kesin hesaplarının onaylı örnekleri de kesin hesap dosyasında bulunmamaktadır.

8. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

9. Ayrıca, partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

10. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

11. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

12. Açıklanan sebeplerle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

13. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Yenilik Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/92 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/15
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Yükseliş Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Yükseliş Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta, Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Yükseliş Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2022/94 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/16
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Devlet Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Devlet Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları, Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Devlet Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair karar da dâhil olmak üzere genel merkez kesin hesap cetveli dışındaki belge ve bilgileri göndermediği tespit edilmiştir. Genel merkez kesin hesap cetvelini ise Kanun'da öngörülen süre geçtikten sonra 5/7/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve 15 milyon liradan 30 milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "*Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi*" başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

8. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

9. Kanun'un 111. maddesinin (c) bendinde Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında hapis ve para cezası öngörülmüştür.

10. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Devlet Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

B. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

C. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2022/100 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/17
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Turan Hareketi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Turan Hareketi Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesinhesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesinhesabının onaylı örneğini,*", (ç) bendin de "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesinhesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesinhesaplarının icmal listesini,*", (d) bendin de "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" hesap yılını takip eden yılın haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

4. Turan Hareketi Partisinin kesin hesap dosyasında bağlı ilçeleri de kapsayan iller, örgütlerinin o yıla ilişkin kesin hesapları, parti genel merkezinin yine o yıla ilişkin kesin hesabı, parti genel merkezi ile il kesin hesaplarını içeren birleştirilmiş kesin hesap cetveli, partinin aynı hesap döneminde edindiği değeri 1.500 lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten liste ile parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını göndermediği tespit edilmiştir.

5. Genel merkezinin kesin hesabı olarak gönderilen belgede ise işletme defteri hesabında yer alan gelir ve giderleri gösteren bilgilerden ibarettir. Gerçekleşen giderlerin ya da gelirlerin mahiyeti hangi gider ya da gelir kalemine ait olduğu bu bilgilerden anlaşılamamaktadır.

6. Bununla birlikte Turan Hareketi Partisinin 2020 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen on bir il teşkilatına ait kesin hesap cetvelleri de kesin hesap dosyasında gönderilmemiştir.

7. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

8. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

9. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

10. Hayatın olağan akışı gereği yeterli miktarda yönetim gideri tutarının hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

11. Bu hâliyle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

12. Parti göndermiş olduğu belgeleri ise 7/12/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

13. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve 15 milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

14. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "*Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi*" başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

15. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

III. SONUÇ

Turan Hareketi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

B. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

C. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2020 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2022/101 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/18
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Turan Hareketi Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Turan Hareketi Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesinhesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesinhesabının onaylı örneğini,*", (ç) bendin de "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesinhesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesinhesaplarının icmal listesini,*", (d) bendin de "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" hesap yılını takip eden yılın haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

4. Turan Hareketi Partisinin kesin hesap dosyasında bağlı ilçeleri de kapsayan iller, örgütlerinin o yıla ilişkin kesin hesapları, parti genel merkezinin yine o yıla ilişkin kesin hesabı, parti genel merkezi ile il kesin hesaplarını içeren birleştirilmiş kesin hesap cetveli, partinin aynı hesap döneminde edindiği değeri 1.500 lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten liste ile parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazıları göndermediği tespit edilmiştir.

5. Genel merkezinin kesin hesabı olarak gönderilen belgede ise işletme defteri hesabında yer alan gelir ve giderleri gösteren bilgilerden ibarettir. Gerçekleşen giderlerin ya da gelirlerin mahiyeti hangi gider ya da gelir kalemine ait olduğu bu bilgilerden anlaşılamamaktadır.

6. Bununla birlikte Turan Hareketi Partisinin 2021 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen on üç il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinde kesin hesap dosyasında sunulmamıştır.

7. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

8. Ayrıca, partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

9. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzelkişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

10. Hayatın olağan akışı gereği yeterli miktarda yönetim gideri tutarının hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

11. Bu hâliyle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

12. Partinin göndermiş olduğu belgeleri ise 7/12/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

13. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve 15 milyon liradan 30 milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

14. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "*Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi*" başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

15. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

III. SONUÇ

Turan Hareketi Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

B. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

C. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM
Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2022/104 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/19
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Gelişim ve Demokrasi Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Gelişim ve Demokrasi Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları, Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Gelişim ve Demokrasi Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair karar da dâhil olmak üzere genel merkez ve bazı illerin gelir ve gider toplamının yer aldığı listeler dışındaki belge ve bilgileri göndermediği tespit edilmiştir. Genel merkez ve bazı illerin gelir ve gider toplamının yer aldığı listelerin ise Kanun'da öngörülen süre geçtikten sonra 28/12/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve 15 milyon liradan 30 milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "*Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi*" başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

8. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

9. Kanun'un 111. maddesinin (c) bendinde Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında hapis ve para cezası öngörülmüştür.

10. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Gelişim ve Demokrasi Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

B. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

C. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/2 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/20
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Uyanış Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Uyanış Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2021 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Uyanış Partisinin kesin hesaplarını Kanun'da öngörülen süre geçtikten sonra 9/2/2023 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

4. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve 15 milyon liradan 30 milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

5. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi" başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

7. Bununla birlikte Partinin gönderdiği 2021 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

8. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

9. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan

bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

10. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

11. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

12. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Uyanış Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

C. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2021 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/3 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/21
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Uyanış Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Uyanış Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2022 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Uyanış Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2023/10 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/22
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

İşçinin Kendi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. İşçinin Kendi Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiği özellikle belirtilerek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetimin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesinhesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesinhesabının onaylı örneğini,*", (ç) bendin de "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesinhesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesinhesaplarının icmal listesini,*", (d) bendin de "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" hesap yılını takip eden yılın haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. İşçinin Kendi Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair kararı göndermediği tespit edilmiştir.

6. Ayrıca İşçinin Kendi Partisinin, 2022 yılı genel merkez kesin hesabının onaylı örneği, birleştirilmiş kesin hesabın onaylı örneği, banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarının bulunmadığı, parti genel merkezinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri 1.500 lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listelerini Mahkemeye sunmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla

Partinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesinin ikinci fıkrasının amir hükmüne uymamıştır.

7. Kanun'un 111. maddesinin (c) bendinde Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında hapis ve para cezası öngörülmüştür.

8. Açıklanan sebeplerle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

İşçinin Kendi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/16 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/23
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

As Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. As Partinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Partinin gönderdiği 2022 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir gider de bulunmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

As Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2023/51 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/24
Karar Tarihi : 7/3/2022

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Doğuş Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Doğuş Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkansızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Doğuş Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair karar da dâhil olmak üzere yukarıda belirtilen belge ve bilgileri göndermediği tespit edilmiştir.

6. Kanun'un 111. maddesinin (c) bendinde Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında hapis ve para cezası öngörülmüştür.

7. Bu hâliyle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Doğuş Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2023/72 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/25
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Gelişim ve Demokrasi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Gelişim ve Demokrasi Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkansızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Gelişim ve Demokrasi Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair karar da dâhil olmak üzere birleştirilmiş kesin hesap dışındaki belge ve bilgileri göndermediği tespit edilmiştir.

6. Kanun'un 111. maddesinin (c) bendinde Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında hapis ve para cezası öngörülmüştür.

7. Bu hâliyle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Gelişim ve Demokrasi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2023/75 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/26
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Sevgi ve Saygı Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Sevgi ve Saygı Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesinhesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesinhesabının onaylı örneğini,*", (ç) bendin de "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesinhesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesinhesaplarının icmal listesini,*", (d) bendin de "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" hesap yılını takip eden yılın haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Sevgi ve Saygı Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair kararı göndermediği tespit edilmiştir.

6. Ayrıca Sevgi ve Saygı Partisinin, parti genel sekreteri ve genel sayman imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını Mahkemeye sunmadığı tespit edilmiştir.

7. Bunlara ilaveten Partinin 2022 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen İstanbul il teşkilatına ait kesin hesap cetvelinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

8. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

9. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

10. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

11. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

12. Açıklanan sebeplerle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Sevgi ve Saygı Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2023/76 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/27
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Liberal Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Liberal Partinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesinhesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesinhesabının onaylı örneğini,*", (ç) bendin de "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesinhesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesinhesaplarının icmal listesini,*", (d) bendin de "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" hesap yılını takip eden yılın haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Liberal Partinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair kararı göndermediği tespit edilmiştir.

6. Ayrıca Liberal Partinin banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazıları, 2022 yılına ilişkin il teşkilatları değeri 1.500 lirayı aşan taşınır mal, menkul kıymetler ve her türlü haklar ile taşınmazlarının listelerini Mahkemeye sunmadığı tespit edilmiştir.

7. Bunlara ilaveten Partinin 2022 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen iki il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

8. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

9. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

10. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

11. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

12. Açıklanan sebeplerle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Liberal Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Engin YILDIRIM
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Basri BAĞCI	Üye İrfan FİDAN	Üye Kenan YAŞAR
Üye Muhterem İNCE	Üye Yılmaz AKÇİL	

Esas Sayısı : 2023/78 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/28
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Güzel Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Güzel Partinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

4. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

5. Güzel Partinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair kararı göndermediği tespit edilmiştir.

6. Ayrıca Güzel Partinin 2022 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen otuz bir il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinde gelir ve gider tutarlarının sıfır olarak yer aldığı tespit edilmiştir.

7. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

8. Ayrıca, partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

9. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

10. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

11. Açıklanan sebeplerle Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Güzel Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/83 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/29
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Anadolu Birliği Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anadolu Birliği Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Anadolu Birliği Partisinin kesin hesaplarını Kanun'da öngörülen süre geçtikten sonra 4/7/2023 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

4. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve 15 milyon liradan 30 milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

5. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un *"Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi"* başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

7. Bununla birlikte Partinin gönderdiği 2022 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez ve il teşkilatları hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

8. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

9. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan

bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

10. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

11. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

12. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Anadolu Birliği Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

C. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/85 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/30
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Turan Hareketi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Turan Hareketi Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da incelenen kesin hesabın ait olduğu yıl itibarıyla *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Turan Hareketi Partisinin kesin hesaplarını Kanun'da öngörülen süre geçtikten sonra 6/7/2023 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

4. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve 15 milyon liradan 30 milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

5. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un *"Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi"* başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

7. Bununla birlikte Partinin gönderdiği 2022 yılı kesin hesabına göre yıl içinde Genel Merkez ve il teşkilatları hiçbir gelir elde etmemiş ve hiçbir giderde bulunmamıştır.

8. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il ve ilçe başkanlıklarına ait binaların kendi mülkü veya kira olması gerekmektedir. Parti yetkililerine ait binalarda siyasi faaliyette bulunuluyor ise (genel merkez, il, ilçe teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

9. Parti yetkililerinin sunduğu kesin hesapta Genel Merkeze ilişkin herhangi bir gelir ve gider gösterilmemiştir. Parti Genel Merkezinin öncelikle yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye gibi) bulunması gerekir. Parti Genel Merkezinin faaliyetleri için zorunlu olan bu gelir ve giderlerin hesaplarda görülmemesi, yönetim gelir ve giderlerinin Parti tüzel kişiliği adına kayıt altına alınmadığını göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde yer alan bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği ve 70. maddesinde bulunan

bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı hükümlerine aykırı davranılmıştır.

10. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında 6 aydan 1 yıla kadar hapis ve 60 milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

11. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması suretiyle hesabın dışında gelir ve giderin gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

12. Diğer yandan hiçbir gelir elde etmeyerek ve giderde bulunmayarak siyasi parti faaliyetlerini yürütmesi mümkün olmayan Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

III. SONUÇ

Turan Hareketi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

B. Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

C. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2023/97 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/31
Karar Tarihi : 7/3/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Tuğra Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Tuğra Partisinin; Anayasa Mahkemesine verdiği 2022 yılı kesin hesabına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan ilk inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 2820 sayılı Kanun'un 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

4. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında gönderilecek kesin hesapların karara bağlanarak birleştirilmiş olması gerektiğini özellikle belirterek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan mali denetiminin partinin teşkilatı açısından sorunlu görülmüş gelir ve giderler üzerinden yapılması engellenmek istenmiştir. Bu sebeple parti yetkili organınca onaylanmamış kesin hesapları, Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilecek bir belge olarak görmek imkânsızdır. Bu hâliyle makul bir gerekçe sunmadan kesin hesaplar merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanmadığı sürece hesap verilebilir bir belge düzeni kurulduğundan bahsedilemez.

5. Tuğra Partisinin kesin hesaplarının incelenip birleştirildiği ve onaylandığına dair karar da dâhil olmak üzere Genel Merkez ile ilgili kesin hesap banka dökümü dışındaki belge ve bilgileri göndermediği tespit edilmiştir. Genel Merkez ile ilgili kesin hesap banka dökümünü ise Kanun'da öngörülen süre geçtikten sonra 3/11/2023 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve 15 milyon liradan 30 milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

7. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "*Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi*" başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

8. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

9. Kanun'un 111. maddesinin (c) bendinde Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen parti sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında hapis ve para cezası öngörülmüştür.

10. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

III. SONUÇ

Tuğra Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

B. Anayasa Mahkemesine hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider gerçekleştirilmesi inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

C. Parti Genel Merkez hesabının denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2022 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Hasan Tahsin GÖKCAN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
M. Emin KUZ	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye	Üye
Basri BAĞCI	İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR

Üye	Üye
Muhterem İNCE	Yılmaz AKÇİL

Esas Sayısı : 2018/67 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/32
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Halkların Demokratik Partisinin 2017 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 13/2/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Halkların Demokratik Partisinin 2017 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Halkların Demokratik Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2017 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca

hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerde Partinin 2017 yılı gelirler toplamının 40.145.113,48 TL, yılsonundaki borçlar toplamının 522.034,94 TL olduğu ve giderleri toplamının 35.554.725,13 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 5.112.423,29 TL olduğu anlaşılmaktadır.

5. Partinin 2017 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2017 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 27.740.535,37 TL olup bu tutarın 156.602,95 TL'si üye yıllık aidatları, 30.400,00 TL'si bağışlardan, 25.905.861,00 TL'si hazine yardımından, 960.698,10 TL'si faiz ve nemalandırma gelirlerinden, 91.141,34TL'si 5510-611 sayılı kanun SGK indirimi, genel merkezinin geçen yıldan devreden nakit tutarı 81.088,53 TL ve yıl sonundaki borçlar toplamı 510.465,30 desteğinden ve 4.278,15 TL'si diğer gelirlerden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 12.926.613,05 TL olup bu tutarın 50.487,00 TL'si üye yıllık aidatı, 1.169.009,55 TL'si bağışlar, 7.467.200,58 TL'si yardımlar, 390,00 TL'si rozet-flama satış gelirleri, geçen yıldan devreden nakit 4.169.423,58 TL, yıl sonundaki borçlar toplamı 11.569,64 TL ve 58.532,70 TL'si diğer gelirlerden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2019 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 27.740.535,37 TL olup bu tutarın 1.992.173,33 TL'si personel giderleri, 404.299,15 TL'si temsil ve ağırlama giderleri, 1.056.134,40 TL'si büro giderleri, 4.269.460,16 TL'si basılı evrak tanıtım evrak ve malzeme giderleri, 3.047.210,00 TL'si il ve ilçe örgütleri kira giderleri, 604.804,17 TL'si seyahat giderleri, 92.595,64 TL'si bina bakım ve onarım giderleri,1.027.758,84 TL'si araç giderleri, 3.918.639,37 TL'si seçim ve miting giderleri, 443.105,97 TL'si demirbaş giderleri, 6.875.974,65 TL'si teşkilata yardım giderleri, 3.758.533,87 TL'si örgütlenme ve faaliyet giderleri, gelecek yıla devreden nakit toplamı 93.799,78 TL, yıl sonundaki alacaklar toplamı 143.919,49 TL ve 12.126,55 TL'si diğer giderlerden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 12.926.613,05 TL olup bu tutarın 2.413.855,58TL'si büro giderleri, 248.749,95TL'si personel giderleri, 1.084.620,62 TL'si bina ve araç giderleri, 63.074,84 TL'si temsil ve ağırlama giderleri, 308.987,81TL'si seyahat ve konaklama giderleri, 1.263.391,78 TL'si konser ve yemek giderleri, 615.868,91 TL'si seçim ve miting giderleri, 207.928,96 TL'si kurultay-kongre giderleri, 584.475,93 TL'si teşkilata yardım giderleri, 684.964,06 TL'si bayrak, flama, rozet giderleri, 108.252,78 TL'si temizlik ve güvenlik hizmet giderleri, 213.369,58 TL'si demirbaş alımı, 149.573,42 TL'si geçen yıldan kalan borç ödemelerinden, 4.874.704,02 TL'si gelecek yıla devreden nakit toplamı ve 104.794,81 TL'si diğer giderlerden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2017 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde genel merkeze ait 3.100.000 TL tutarında taşınmaz edininiminin, 443.105,97 TL tutarında demirbaş edininiminin olduğu, 100 TL'yi aşan il örgütü edinimlerinin 213.369,58 TL tutarında olduğu anlaşılmıştır.

15. Yapılan inceleme neticesinde Partinin 2017 yılı içinde gerçekleştirdiği bu edinimlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Halkların Demokratik Partisinin 2017 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2017 yılı kesin hesabında gösterilen 40.145.113,48 TL gelir toplamı ve 522.034,94 TL yıl sonundaki borçlar toplamı ile 35.554.725,13 TL gider ve 5.112.423,29 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2019/49 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/33
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Adalet ve Kalkınma Partisinin 2018 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Recep KÖMÜRCÜ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in katılımlarıyla 4/12/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Adalet ve Kalkınma Partisinin 2018 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Adalet ve Kalkınma Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2018 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca

hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerde Partinin 2018 yılı gelirler toplamının 683.029.115,48 TL, bir önceki yıldan devreden nakit ve alacaklar toplamının 8.217.591,30 TL, yıl sonundaki borç toplamının 44.971.811,76 TL olduğu ve giderleri toplamının 512.497.504,87 TL, geçen yıldan devreden borç toplamının 52.917.294,77 TL ve gelecek yıla devreden nakit ve alacaklar toplamının 170.803.718,90 TL olduğu anlaşılmaktadır.

5. Partinin 2018 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2018 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 479.792.883,79 TL olup bu tutarın 36.702.131,51 TL'si aday adaylığı özel aidatlarından, 24.993.974,44 TL'si parti mal varlığı gelirlerinden, 417.050.988,00 TL'si devlet yardımlarından, 966.027,00 TL'si bağış ve yardımlardan, 79.762,84 TL'si sair gelirlerden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 203.236.231,69 TL olup bu tutarın 108.126,00 TL'si üye giriş aidatından, 3.664.844,59 TL'si üye yıllık aidatından, 37.634.372,89 TL'si aday adaylığı özel aidatlarından, 521.238,00 TL'si satış gelirlerinden, 102.993.850,00 TL'si genel merkez yardımlarından, 291.971,57 TL'si parti mal varlığı gelirlerinden, 13.666.117,42 TL'si sair gelirlerden ve 44.355.711,22 TL'si bağış ve yardımlar toplamından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2019 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 348.040.138,82 TL olup bu tutarın 26.009.614,47 TL'si personel giderlerinden, 6.207.051,19 TL'si kira giderlerinden, 1.625.434,30 TL'si haberleşme giderlerinden, 939.888,17 TL'si basılı kâğıt, kırtasiye ve diğer giderlerden, 4.461.051,00 TL'si ısıtma aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 1.556.877,42 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 102.993.850,00 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 4.548.553,23 TL'si seyahat giderlerinden, 2.853.307,49 TL'si taşıma vasıta giderlerinden, 35.558.695,78 TL'si basın yayın ve tanıtım giderlerinden, 214.656,82 TL'si vergi, sigorta, noter ve mahkeme giderlerinden, 2.171.234,20 TL'si gelir getirici malzeme giderlerinden, 136.552.026,58 TL'si seçim giderlerinden, 22.347.898,17 TL'si sair giderler toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 164.457.366,05 TL olup bu tutarın 13.316.526,79 TL'si personel giderlerinden, 17.815.916,31 TL'si kira giderlerinden, 7.199.176,92 TL'si haberleşme giderlerinden, 4.875.322,22 TL'si basılı kâğıt, kırtasiye ve diğer giderlerden, 8.882.552,63 TL'si ısıtma, aydınlatma, temizlik giderlerinden, 28.964.596,81 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 11.086.080,37 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 3.282.321,88 TL'si seyahat giderlerinden, 7.980.947,98 TL'si taşıma ve vasıta giderlerinden, 9.224.173,96 TL'si basın yayın ve tanıtım giderlerinden, 7.032.784,29 TL'si vergi, sigorta, noter ve mahkeme giderlerinden, 5.117.183,13 TL'si gelir getirici malzeme giderlerinden, 22.736.958,11 TL'si seçim giderlerinden ve 16.942.824,65 TL'si sair giderler toplamından oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2018 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde tutarında bina alım giderinin 3.483.507,00 TL, taşıt alım giderinin 2.846.115,00 TL, demirbaş alım giderlerinin 4.935.984,34 TL, hak alım giderinin 4.168,76 TL tutarında olduğu anlaşılmıştır.

15. Yapılan inceleme neticesinde Partinin 2018 yılı içinde gerçekleştirdiği bu edinimlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Adalet ve Kalkınma Partisinin 2018 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2018 yılı kesin hesabında gösterilen 683.029.115,48 TL gelir, 8.217.591,30 TL bir önceki yıldan devreden nakit ve alacak ve 44.971.811,76 TL yıl sonundaki borç toplamı ile 512.497.504,87 TL gider, 52.917.294,77 TL önceki yıldan kalan borç ödemeleri ve 170.803.718,90 TL gelecek yıla devreden nakit ve alacaklar toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE	
Üye	Üye	
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2020/35 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/34
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Vatan Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M.Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılımlarıyla 14/1/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Vatan Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Vatan Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2019 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2019 yılı gelirler toplamının 7.844.051,19 TL, dönem sonu borçların 1.284.942,43 TL, giderler toplamının 8.364.969,86 TL, parti alacaklarının 21.493,00 TL ve devredilen dönem sonu nakit giriş çıkış farkının 742.530,76 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2019 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2019 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 2.110.298,94 TL olup bu tutarın 11.173.223,95 TL'sinin üye aidatlarından, 761.281,01 TL'si bağışlardan, 80.000,00 TL'si örgüt yardımlarından, 411,90 TL'si diğer parti gelirlerinden ve 95.382,08 TL önceki yıldan devreden nakit toplamından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 5.733.752,25 TL olup bu tutarın 467.167,83 TL'si üye aidatlarından, 2.212.044,51 TL'si bağışlardan, 2.076.805,13 TL'si örgüt yardımlarından, 164.865,72 TL'si parti etkinlik gelirlerinden, 46.831,95 TL'si satış gelirlerinden ve 766.037,11 TL'si önceki yıldan devreden nakit toplamından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2019 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 2.983.717,57 TL olup bu tutarın 206.633,20 TL'si yönetim giderlerinden, 729.830,22 TL'si personel giderlerinden, 1.096.076,96 TL'si parti örgütlerine verilen yardımlardan, 5.488,98 TL'si parti etkinlik giderlerinden, 385,54 TL'si vergi, hukuk, mahkeme giderlerinden, 131,38 TL'si diğer parti giderlerinden, 945.171,29 TL'si ise önceki yıl giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 5.381.252,29 TL olup bu tutarın 2.502.827,57 TL'si yönetim giderlerinden, 158.113,79 TL'si personel giderlerinden, 1.061.529,06 TL'si verilen örgüt yardımlarından, 457.641,17 TL'si parti etkinlik giderlerinden, 829.286,09 TL'si gezi, seçim ve toplantı giderlerinden, 300.653,81 TL'si basın, yayın, propaganda giderlerinden, 54.445,98 TL'si vergi, hukuk, mahkeme giderlerinden, 2.081,49 TL'si diğer parti giderlerinden, 14.673,33 TL'si ise önceki yıl giderler toplamından oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2019 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Vatan Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2019 yılı kesin hesabında gösterilen 7.844.051,19 TL gelir, 1.284.942,43 dönem sonu borçları ile 8.364.969,86 TL gider, 21.493,00

TL parti alacakları ve 742.530,76 TL dönem sonu nakit giriş çıkış farkı toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE
Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2020/50 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/35
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Hür Dava Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M.Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılımlarıyla 14/1/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Hür Dava Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Hür Dava Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2019 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2019 yılı gelirler toplamının 855.351,11 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 106.327,78 TL olduğu ve giderler toplamının 863.567,00 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 98.111,89 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2019 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2019 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 180.000,00 TL olup bu tutarın tamamı üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 675.351,11 TL olup bu tutarın 414.915,99 TL'si bağışlardan, 256.935,12 TL'si üye yıllık aidatlarından, 3.500 TL'si üye giriş aidatlarından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2019 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 183.845 TL olup bu tutarın 116.343,43 TL'si personel giderlerinden, 55.475,27 TL'si vergi, noter ve sigorta giderlerinden, 2.547,75 TL'si haberleşme giderlerinden, 3.000,00 TL'si kira

giderlerinden, 6.478,55 ısınma, aydınlatma ve temizlik giderleri toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 679.722 TL olup bu tutarın 346.500,75 TL'si kira giderlerinden, 114.351,93 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 64.409,00 TL'si vergi, noter ve sigorta giderlerinden, 30.498,25 TL'si haberleşme giderlerinden, 54.632,67 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 17.600,91 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 8.165,00 TL'si bina bakım ve onarım giderlerinden, 171,40 TL'si taşıma ve nakliye giderlerinden, 43.392,09 TL'si ise diğer çeşitli giderlerden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2019 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Hür Dava Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2019 yılı kesin hesabında gösterilen 855.351,11 TL gelir, 106.327,78 TL bir önceki yıldan devreden nakit toplamı ile 863.567,00 TL gider, 98.111,89 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2020/72 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/36
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

İşçinin Kendi Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin ÖZCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M.Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılımlarıyla 14/1/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. İşçinin Kendi Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. İşçinin Kendi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2019 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2019 yılı gelirler toplamının 13.947,59 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 284,30 TL olduğu ve giderler toplamının 13.735,81 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 496,08 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2019 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2019 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 13.715,00 TL olup bu tutarın 2.515,00 TL'si bağışlardan, 11.200,00 TL'si üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 232,59 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 13.503,22 TL olup bu tutarın 250,00 TL'si kırtasiye giderlerinden, 3.053,22 TL'si vergi, sigorta ve noter giderlerinden, 10.200,00 TL'si ise kira giderleri toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 232,59 TL olup bu tutarın 92,59 TL'si elektrik gideri, 140,00 TL'si su giderinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2019 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

İşçinin Kendi Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2019 yılı kesin hesabında gösterilen 13.947,59 TL gelir, 284,30 TL bir önceki yıldan devreden nakit toplamı ile 13.735,81 TL gider, 496,08 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/1 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/37
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Kürdistan Özgürlük Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 20/7/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Kürdistan Özgürlük Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Kürdistan Özgürlük Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas

inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 46.947,60 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 951,52 TL olduğu ve giderler toplamının 47.000,98 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 898,14 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 8.450 TL olup bu tutarın tamamı bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 38.497,60 TL olup bu tutarın 12.100,60 TL'si üye aidatlarından, 26.397,00 TL'si bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2020 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 8.536,48 TL olup bu tutarın 6.750,00 TL'si kira giderlerinden, 1.489,48 TL'si vergi giderlerinden,

138,25 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 131,50 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 27,25 TL'si ısıtma, aydınlatma ve temizlik giderleri toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 38.464,50 TL olup bu tutarın 18.080,00 TL'si kira giderlerinden, 976,80 TL'si vergi giderlerinden, 1.569,06 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 2.372,25 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 10.541,58 TL'si ısıtma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 4.204,01 TL'si haberleşme giderlerinden, 720,80 TL'si bakım, onarım ve taşıma giderleri toplamından oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Kürdistan Özgürlük Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 46.947,60 TL gelir, 951,52 TL bir önceki yıldan devreden nakit toplamı ile 47.000,98 TL gider, 898,14 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/6 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/38
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Hür Dava Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahattin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Hür Dava Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Hür Dava Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 863.910,00 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 98.111,89 TL olduğu ve giderler toplamının 856.324,66 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 105.697,23 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 185.000,00 TL olup bu tutarın tamamının üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 678.910,00 TL olup bu tutarın 465.018,00 TL'si bağışlardan, 207.222,00 TL'si üye yıllık aidatlarından, 6.670,00 TL'si üye giriş aidatlarından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 178.129,11 TL olup bu tutarın 112.622,65 TL'si personel giderlerinden, 48.795,82 TL'si vergi, noter ve sigorta giderlerinden, 10.787,89 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik

giderlerinden, 3.000 TL'si kira giderlerinden, 2.922,75 TL'si ise diğer giderler toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 678.195,55 TL olup bu tutarın 343.334,20 TL'si kira giderlerinden, 114.811,02 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 67.047,44 TL'si vergi, noter ve sigorta giderlerinden, 45.693,45 TL'si haberleşme giderlerinden, 43.383,26 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 63.926,18 TL'si ise genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde taşınır mal, menkul kıymet ile taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Hür Dava Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 863.910,00 TL gelir, 98.111,89 TL bir önceki yıldan devreden nakit toplamı ile 856.324,66 TL gider, 105.697,23 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/7 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/39
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Adalet Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri YAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 20/7/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. Adalet Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen 43 ile ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

3. Partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması gibi birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendi kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuluyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği, 70. maddesinde siyasi partilerin giderlerinin

amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı, 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yaptıkları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

6. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

7. Anayasa Mahkemesine bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Bu itibarla Adalet Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesap cetvelinin sunulmasından dolayı işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

- Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Adalet Birlik Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

10. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 106.600,50 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 404,49 TL ve giderleri toplamının 97.584,72 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 9.420,27 TL olduğu anlaşılmıştır.

11. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

12. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 106.600,50 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

13. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

14. Partinin il örgütlerinin gelirlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır**.**

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

15. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 97.584,72 TL olup bu tutarın 11.064,86 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 3.766,95 TL'si kırtasiye giderlerinden, 2.278,10 TL'si haberleşme giderlerinden, 34.347,28 TL'si seyahat giderlerinden, 39.667,67 TL'si kira giderlerinden, 750 TL'si bakım onarım giderlerinden, 2.010,93 TL'si ısınma ve aydınlatma giderlerinden, 1.000,21 TL'si sokak hayvanlarına yardım giderlerinden, 2.695,72 TL'si tanıtım giderlerinden, 3 TL'si banka giderlerinden oluşmaktadır.

16. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

17. Partinin il örgütlerinin giderlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

18. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 604.095,03 TL tutarındaki demirbaş alım giderinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Adalet Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 106.600,50 gelir, 404,49 geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 97.584,72 TL gider, 9.420,27 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/9 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/40
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Anavatan Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahattin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Anavatan Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Anavatan Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 78.915,00 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 5.405,39 TL; giderleri toplamının 81.263,21 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 3.057,18 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 71.000,00 TL olup bu tutarın tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 7.915,00 TL olup bu tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 73.475,21 TL olup bu tutarın 6.356,39 TL'si temsil ve ağırlama giderleri, 1.402,06 TL'si kırtasiye giderleri, 3.664,20 TL'si taşıma giderleri, 3.470,73 TL'si seyahat giderleri, 54.000,00 TL'si kira giderleri, 4.235,00 TL'si bakım ve onarım giderleri, 346,83 TL'si ise vergi-sigorta-noter giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 7.788,00 TL olup bu tutarın 6.246,00 TL'si temsil ve ağırlama giderleri ve 1.542,00 TL'si kırtasiye giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Anavatan Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 78.915,00 TL gelir, 5.405,39 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 81.263,21 TL gider, 3.057,18 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/10 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/41
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Ekonomi ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 20/7/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. Türkiye Ekonomi ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen on dört il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

3. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

4. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

5. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yaptıkları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

6. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olunmaktadır.

7. Mahkemeye bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan dolayı 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Bu itibarla Türkiye Ekonomi ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesap cetvelinin sunulmasından dolayı işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

- Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi

uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Türkiye Ekonomi ve Kalkınma Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

10. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 1.000,00 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 591,50 TL; giderleri toplamının 1.346,92 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 244,58 TL olduğu anlaşılmıştır.

11. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

12. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 1.000,00 TL olup bu tutarın 240,00 TL'si üye yıllık aidatlarından, 760,00 TL'si aidatlardan oluşmaktadır.

13. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

14. Partinin il örgütlerinin gelirlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

15. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 1.346,92 TL olup bu tutarın 460,00 TL'si seyahat giderlerinden, 135,92 TL'si haberleşme giderlerinden, 730,00 TL'si kırtasiye giderlerinden ve 21,00 TL sair giderler toplamından oluşmaktadır.

16. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

17. Partinin il örgütlerinin giderlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

18. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır mal, menkul kıymet ile taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Türkiye Ekonomi ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 1.000,00 TL gelir ile 591,50 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 1.346,92 TL gider ve 244,58 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/11 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/42
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Demokratik Sol Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Demokratik Sol Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Demokratik Sol Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 609.367,69 TL, geçen yıldan devreden nakit ve banka toplamının 61.570,90 TL, geçen yıldan devreden özvarlıkların 2.488.166,08 TL, yıl sonundaki borçların 103.836,80 TL olduğu ve giderler toplamının 698.251,46 TL, gelecek yıla devreden özvarlıkların 2.399.849,20 TL olduğu, yıl sonundaki alacakların 128.712,96 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 36.127,85 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 354.959,80 TL olup bu tutarın 87.638,37 TL'si bağışlardan, 189.600,00 TL'si üye yıllık aidatlarından, 65.325,00 TL'si mal varlığı gelirlerinden, 12.396,43 TL'si ise diğer gelirlerden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 254.407,89 TL olup bu tutarın 242.260,22 TL'si bağışlardan, 10.897,67 TL'si üye yıllık aidatlarından, 1.250,00 TL'si ise diğer gelirlerden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 444.000,20 TL olup bu tutarın 202.911,11 TL'si personel giderlerinden, 28.610,99 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 48.965,67 TL'si ise ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 21.327,90 TL'si bakım ve onarım giderlerinden, 142.184,53 TL'si ise diğer giderler toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 254.251,26 TL olup bu tutarın 123.370,20 TL'si kira giderlerinden, 23.819,44 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 12.000,00 TL'si personel giderinden, 22.549,53 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 72.512,09 TL'si ise diğer giderler toplamından oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 3.354.934,96 TL tutarındaki demirbaş ve hak alım giderinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Demokratik Sol Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 609.367,69 TL gelir, 61.570,90 TL bir önceki yıldan devreden nakit ve banka toplamı, 2.488.166,08 TL geçen yıldan devreden öz varlıklar, 103.836,80 TL yıl sonundaki borçlar ile 698.251,46 TL gider, 2.399.849,20 TL gelecek yıla devreden öz varlıklar,

128.712,96 TL yıl sonundaki alacaklar, 36.127,85 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2021/12 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/43
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Emekçi Hareket Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Emekçi Hareket Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Emekçi Hareket Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 73.470,00 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 51,20 TL; giderleri toplamının 73.240,00 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 281,20 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 7.670,00 TL olup bu tutarın 570,00 TL'si bağışlardan, 7.100 TL'si ise illerden aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 65.800,00 TL olup bu tutarın 5.600,00 TL'si üye giriş aidatlarından, 54.300,00 TL'si üye yıllık aidatlarından, 5.900,00 TL'si ise bağışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 7.440,00 TL olup bu tutarın tamamı kira ve apartman ve aidatı giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 65.800,00 TL olup bu tutarın 58.700,00'si kira ve aidat giderleri ve 7.100,00 TL'si genel merkeze aktarılan miktardan oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde taşınır mal, menkul kıymet ile taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Emekçi Hareket Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 73.470,00 TL gelir ile 51,20 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 73.240,00 TL gider ve 281,20 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/14 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/44
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Sağduyu Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Sağduyu Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Sağduyu Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820

sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 72.380 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 15.026,10 TL, geçen yıldan devreden alacak toplamının 218,67 TL ve yıl sonundaki borçlar toplamının 2.605,37 TL olduğu ve giderleri toplamının 66.557,83 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 23.252,62 TL, yılsonundaki alacaklar toplamının 419,69 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 72.380 TL olup bu tutarın 3.900 TL'si bağışlardan, 68.480 TL'si ise üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

9. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 66.557,83 TL olup bu tutarın 43.968,48 TL'si personel giderlerinden, 1.260 TL'si aidat giderlerinden, 478,30 TL'si elektrik ve su giderlerinden, 1.759,05 TL'si haberleşme giderlerinden, 34,75 TL'si marka yenileme giderlerinden, 70 TL'si kırtasiye giderlerinden, 10.054,11 TL'si müşavirlik giderlerinden, 23,10 TL'si bankacılık işlem giderlerinden, 539,29 TL'si üyelik ve abonelik giderlerinden, 955,81 TL'si vergi giderlerinden ve 7.414,94 TL'si geçen yıldan kalan borç ödemelerinden oluşmaktadır.

10. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

11. Parti il örgütlerinin giderlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

12. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Sağduyu Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 72.380 TL gelir, 15.026,10 TL geçen yıldan devreden nakit, 218,67 TL geçen yıldan devreden alacak ve 2.605,37 TL yıl sonundaki borçlar toplamı ile 66.557,83 TL gider, 23.252,62 TL gelecek yıla devreden nakit toplamı ve 419,69 TL yılsonundaki alacaklar toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/15 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/45
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Güven Adalet ve Aydınlık Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Güven Adalet ve Aydınlık Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Güven Adalet ve Aydınlık Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca

hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 16.694,18 TL olduğu ve giderler toplamının 16.694,18 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 10.298,03 TL olup bu tutarın 9.829,03 TL'si bağışlardan, 444 TL'si üye yıllık aidatlarından, 25 TL'si üye giriş aidatlarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 6.396,15 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 10.298,03 TL olup bu tutarın 2.587,67 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 5.400 TL'si kira

giderlerinden, 689,17 TL'si kırtasiye giderlerinden, 1.621,19 TL'si seyahat giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 6.396,15 TL olup bu tutarın 2.414,20 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 3.850 TL'si kira giderlerinden, 131,95 TL'si kırtasiye giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Güven Adalet ve Aydınlık Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 16.694,18 TL gelir toplamı ile 16.694,18 TL gider toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/17 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/46
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Ulusal Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Ulusal Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Ulusal Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820

sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 3.350,00 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 378,38 TL olduğu ve giderler toplamının 3.300,00 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 428,38 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 3.150,00 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 200,00 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 3.100,00 TL olup bu tutarın 2.500,00 TL'si basım giderlerinden, 600,00 TL'si apartman giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 200,00 TL olup bu tutarın 150,00 TL'si bakım giderinden, 50,00 TL'si temizlik giderinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Ulusal Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 3.350,00 TL gelir, 378,38 TL bir önceki yıldan devreden nakit toplamı ile 3.300,00 TL gider, 428,38 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/20 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/47
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Hak ve Hakikat Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Hak ve Hakikat Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Hak ve Hakikat Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 24.787,42 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 4,02 TL, yılsonundaki borçlar toplamının 2,52 TL olduğu ve giderleri toplamının 24.793,96 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 24.427,42 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 360 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2019 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 24.433,96 TL olup bu tutarın 3.411,45 TL'si ısınma ve aydınlatma giderlerinden, 18.900 TL'si kira giderlerinden, 670 TL'si haberleşme giderlerinden, 1.452,51 TL'si ise vergi giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 360 TL olup bu tutarın tamamı kırtasiye giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Hak ve Hakikat Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 24.787,42 TL gelir, 4,02 TL geçen yıldan devreden nakit, 2,52 TL yıl sonundaki borçlar toplamı ile 24.793,96 TL gider toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/21 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/48
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Umut Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Umut Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Umut Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 1.900,00 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının bulunmadığı ve giderler toplamının 1.831,73 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 68,27 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 1.900,00 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

9. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 1.831,73 TL olup bu tutarın 59,85 TL'si kırtasiye giderlerinden, 1.270,00 TL'si kira giderlerinden, 228,84 TL'si ise haberleşme giderleri toplamından oluşmaktadır.

10. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

11. Parti il örgütlerinin giderlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

12. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Umut Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 1.900,00 TL gelir ile 1.831,73 TL gider, 68,27 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE	
Üye	Üye	
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2021/22 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/49
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Hak ve Adalet Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri YAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 20/7/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. Hak ve Adalet Partisinin 2020 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen 58 ile ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

3. Partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması gibi birtakım gnel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendi kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuluyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği, 70. maddesinde siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı, 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yaptıkları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

6. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

7. Anayasa Mahkemesine bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Bu itibarla Hak ve Adalet Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesap cetvelinin sunulmasından dolayı işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

- Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Parti sorumluları

hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Hak ve Adalet Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

10. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 74.732,25 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 99,99 TL ve giderleri toplamının 74.732,25 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 99,99 TL olduğu anlaşılmıştır.

11. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

12. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 74.732,25 TL olup bu tutarın 21.324 TL'si bağışlardan, 53.408,25 TL'si yıl sonundaki borçlardan oluşmaktadır.

13. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

14. Partinin il örgütlerinin gelirlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

15. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 74.732,25 TL olup bu tutarın 2.640 TL'si kira giderlerinden, 18.684 TL'si yiyecek paketi dağıtım giderlerinden, 53.408,25 TL'si gelecek yıla devreden borçlardan oluşmaktadır.

16. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

17. Partinin il örgütlerinin giderlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

18. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Hak ve Adalet Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 74.732,25 gelir, 99,99 geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 74.732,25 TL gider, 99,99 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/23 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/50
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Millet Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Millet Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Millet Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 274.461,10 TL, bir önceki yıldan devreden nakit toplamının 60.154,06 TL; giderleri toplamının 270.667,31 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının ise 63.947,85 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 12.500,00 TL olup bu tutarın tamamı üye yıllık aidatından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 261.961,10 TL olup bu tutarın 500,00 TL'si üye giriş aidatından, 55.117,92 TL'si üye yıllık aidatından, 184.889,68 TL'si üye bağış gelirlerinden, 16.478,50 TL'si diğer bağış ve yardımlarından, 4.975,00 TL'si faiz ve nemalandırma gelirlerinden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 11.671,00 TL olup bu tutarın 3.956,22 TL'si telefon ve haberleşme giderlerinden, 141,51 TL'si

taşıma ve kargo giderlerinden, 6.840,00 TL'si bina aidat, bakım ve onarım giderlerinden, 278,57 TL'si ısıtma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 454,70 TL'si ise vergi, sigorta, avukat ve noter giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 258.996,31 TL olup bu tutarın 12.391,21 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 18.539,95 TL'si kırtasiye ve büro malzemeleri giderlerinden, 7.219,14 TL'si telefon ve haberleşme giderlerinden, 1.183,57 TL'si taşıma ve kargo giderlerinden, 157.025,96 TL'si bina kira giderlerinden, 11.687,95 TL'si bina, aidat, bakım ve onarım giderlerinden, 24.572,67 TL'si ısıtma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 668,20 TL'si banka ve diğer komisyon giderlerinden, 5.896,34 TL'si vergi, sigorta, avukat ve noter giderlerinden, 2.800,00 TL'si bayrak, afiş ve rozet giderlerinden, 5.565,32 TL'si reklam, basın, yayın ve ilan giderlerinden, 8.446,00 TL'si kongre ve seçim giderlerinden, 3.000,00 TL'si ise demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 3.000 TL tutarında demirbaş alım giderinin olduğu görülmüş olup bu işlemin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Millet Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 274.461,10 TL gelir ve 60.154,06 TL bir önceki yıldan devreden nakit toplamı ile 270.667,31 TL gider ve 63.947,85 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/24 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/51
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Merkez Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Merkez Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Merkez Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820

sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 530.528,56 TL, yıl sonundaki borçlar toplamının 58.080,26 TL; giderleri toplamının 576.471,32 TL, verilen iş avanslarının 434,75 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 11.702,75 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 218.819,00 TL olup bu tutarın 185.596,50 TL'si bağışlardan, 1.908,04 TL'si sair gelirlerden 1.766,23 TL'si geçen yıldan devreden nakit, 29.548,23 TL si geçen yıllar gelir gider farkı kapanış hesabından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 311.709,56 TL olup bu 287.406,00 TL'si bağışlardan, 23.990,04 TL'si üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 268.157,30 TL olup bu tutarın 58.339,01 TL'si personel giderlerinden, 18.835,01 TL'si temsil,

ağırlama giderlerinden, 3.643,11 TL'si büro giderlerinden, 4.341,13 TL'si haberleşme giderlerinden, 7.441,86 TL'si seyahat giderlerinden, 60.175,00 TL'si kira giderlerinden, 1.607,90 TL'si bakım onarım giderlerinden, 12.055,59 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 13.236,14 TL'si vergi, sigorta ve noter giderlerinden, 11.046,00 TL'si toplantı ve seminer giderlerinden, 9.719,01 TL'si demirbaş alım giderlerinden, 25.561,20 TL'si bayrak ve afiş giderlerinden, 42.156,34 TL'si sair giderlerden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 308.314,02 TL olup bu tutarın 16.141,30 TL'si temsil, ağırlama giderlerinden, 10.625,21 TL'si büro giderlerinden, 4.569,30 TL'si haberleşme giderlerinden, 4.206,90 TL'si seyahat giderlerinden, 256.643,00 TL'si kira giderlerinden, 1.805,00 TL'si bakım onarım giderlerinden, 4.837,36 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 6.650,95 TL'si vergi, sigorta ve noter giderlerinden ve 2.835,00'si sair giderlerden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 9.719,01 TL tutarında demirbaş giderinin olduğu ve bunun 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Merkez Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 530.528,56 TL gelir ve 58.080,26 TL yıl sonundaki borçlar toplamı ile 576.471,32 TL gider, 434,75 TL verilen iş avansları ve 11.702,75 TL gelecek yıla devreden nakit toplamın eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE	
Üye	Üye	
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2021/27 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/52
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Kürdistan Komünist Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Kürdistan Komünist Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Kürdistan Komünist Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa

Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 12.390 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 1.113,98 TL olduğu ve giderler toplamının 13.007,78 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 496,20 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 2.100 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 10.290 TL olup bu tutarın 5.870 TL'si bağışlardan ve 4.420 TL'si yıllık üye aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 2.102,48 TL olup bu tutarın 31.200 TL'si kira giderlerinden, 602,48 TL'si su ve elektrik giderlerinden, 300 TL'si vergi giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 10.905,30 TL olup bu tutarın 7.200 TL'si kira giderlerinden, 1.905,30 TL'si su ve elektrik giderlerinden, 1.800 TL'si vergi giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Kürdistan Komünist Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 12.390 TL gelir, 1.113,98 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 13.007,78 TL gider, 496,20 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/28 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/53
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Birleşik Devrimci Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Birleşik Devrimci Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Birleşik Devrimci Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 29.000 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 619,44 TL ve giderleri toplamının 29.050 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 569,44 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 10.850 TL olup bu tutarın 10.250 TL'si bağışlardan, 600 TL'si üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 18.150 TL olup bu tutarın 13.100 TL'si üye yıllık aidatlarından, 5.050 TL'si bağışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 10.800 TL olup bu tutarın tamamı kira giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 18.250 TL olup bu tutarın 15.300 TL'si kira giderleri, 2.950 TL'si aidat giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Birleşik Devrimci Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 29.000 gelir, 619,44 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 29.050 TL gider, 569,44 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/30 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/54
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Çoğulcu Demokrasi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Çoğulcu Demokrasi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Çoğulcu Demokrasi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas

inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 54.501,15 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 291,58 TL; giderleri toplamının 54.501,13 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 291,60 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 40.091,43 TL olup bu tutarın 29.292,00 TL'si aidatlar, 9.800,00 TL'si bağışlardan, 999,43 TL'si elektrik, su teminat iadesinden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 14.409,72 TL olup bu tamamı genel merkezden alınan destekten oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 40.091,41 TL olup bu tutarın 85,95 TL'si banka masrafları, 4.493,29 TL'si vergi giderleri, 20.550,00

TL'si kira ve aidat giderleri, 552,45 TL'si elektrik, su, doğalgaz, telefon giderleri ve 14.409,72 TL'si İstanbul il başkanlığına aktarılan destekten oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 14.409,72 TL olup bu tutarın 12.600,00 TL'si kira ve aidat giderleri ve 1.809,72 TL'si elektrik, su, doğalgaz, telefon giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Çoğulcu Demokrasi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 54.501,15 TL gelir ile 291,58 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 54.501,13 TL gider ve 291,60 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/32 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/55
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Bağımsız Türkiye Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Bağımsız Türkiye Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Bağımsız Türkiye Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 1.007.280,49 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 16.925,61 TL ve giderleri toplamının 998.697,70 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 25.508,40 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 248.156,49 TL olup bu tutarın 247.500 TL'si bağışlardan, 656,49 TL'si mal varlığı gelirlerinden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 759.124 TL olup bu tutarın 10.500 TL'si üye giriş aidatlarından, 38.584 TL'si üye yıllık aidatlarından, 710.040 TL'si bağışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 247.610,52 TL olup bu tutarın 3.557,40 TL'si kırtasiye giderlerinden, 1.779,09 TL'si haberleşme

giderlerinden, 6.879,20 TL'si taşıma giderlerinden, 44.400 TL'si kira giderlerinden, 65.077,75 TL'si bakım onarım giderlerinden, 4.213,93 TL'si ısınma ve aydınlatma giderlerinden, 15.516,70 TL'si vergi giderlerinden, 13.249,45 TL'si depozito giderlerinden, 11.000 TL'si gelecek yıllara ait kira giderlerinden, 81.937 TL'si seçim ve organizasyon giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 751.087,18 TL olup bu tutarın 8.800 TL'si personel giderlerinden, 79.402,17 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 57.345,50 TL'si kırtasiye giderlerinden, 26.711,05 TL'si haberleşme giderlerinden, 28.835 TL'si seyahat giderlerinden, 458.663,93 TL'si kira giderlerinden, 24.450 TL'si bakım onarım giderlerinden, 45.315,52 TL'si ısınma ve aydınlatma giderlerinden, 13.075 TL'si vergi giderlerinden, 8.489,01 TL'si seçim ve organizasyon giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Bağımsız Türkiye Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 1.007.280,49 gelir, 16.925,61 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 998.697,70 TL gider, 25.508,40 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/33 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/56
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyet ve İstiklal Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 20/7/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. Cumhuriyet ve İstiklal Partisinin 2020 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen iki il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

3. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

4. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

5. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

6. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olunmaktadır.

7. Mahkemeye bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan dolayı 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Bu itibarla Cumhuriyet ve İstiklal Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesap cetvelinin sunulmasından dolayı işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

- Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Parti sorumluları

hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Cumhuriyet ve İstiklal Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

10. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 112.200,60 TL; giderleri toplamının 111.241,45 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 959,15 TL olduğu anlaşılmıştır.

11. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

12. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 112.200,60 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

13. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

14. Partinin il örgütlerinin gelirlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

15. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 111.241,45 TL olup bu tutarın 4.665,42 TL'si büro giderleri, 47.508,85 TL'si bakım ve onarım giderleri, 59.067,18 TL'si demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

16. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

17. Partinin il örgütlerinin giderlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmamıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

18. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 59.067,18 TL tutarında taşınır alım giderinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Cumhuriyet ve İstiklal Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 112.200,60 TL gelir ile 111.241,45 TL gider ve 959,15 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/34 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/57
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

İşçi Demokrasisi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. İşçi Demokrasisi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. İşçi Demokrasisi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 7.350,00 TL, geçen yıldan devreden nakit (kasa/banka) toplamının 6.262,92 TL; giderleri toplamının 8.842,71 TL ve gelecek yıla devreden nakit (kasa/banka) toplamının 4.770,21 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 3.100,00 TL olup bu tutarın tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 4.250,00 TL olup bu tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 3.285,06 TL olup bu tutarın tamamı büro giderlerinden (kira, ısınma, aydınlatma, kırtasiye) oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 5.557,65 TL olup bu tutarın 5.262,65'si kira ve aidat giderleri ve 295,00 TL'si bayrak, flama, rozet giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

İşçi Demokrasisi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 7.350,00 TL gelir ile 6.262,92 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 8.842,71 TL gider ve 4.770,21 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/35 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/58
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Emek Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri YAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 20/7/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Emek Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Emek Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 827.656,16 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 64.201,01 TL ve giderleri toplamının 841.209,52 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 50.647,65 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 117.410 TL olup bu tutarın tamamı üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 710.246,16 TL olup bu tutarın 870 TL'si üye giriş aidatlarından, 599.504,79 TL'si üye yıllık aidatlarından, 103.636,90 TL'si bağışlardan, 6.007 TL'si yayın satış gelirlerinden, 227,47 TL'si faaliyet gelirlerinden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 123.334,97 TL olup bu tutarın 85.500 TL'si kira giderlerinden, 1.652 TL'si haberleşme giderlerinden,

28.545 TL'si basın yayın giderlerinden, 7.637,97 TL'si ısınma ve aydınlatma giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 717.874,55 TL olup bu tutarın 430.822,21 TL'si kira giderlerinden, 21.207,77 TL'si haberleşme giderlerinden, 10.256,38 TL'si tanıtım giderlerinden, 67.541,77 TL'si basın yayın giderlerinden, 18.678,87 TL'si kırtasiye giderlerinden, 36.641,67 TL'si ısınma ve aydınlatma giderlerinden, 117.410 TL'si teşkilata yardımlardan, 7.837,27 TL'si seyahat giderlerinden, 2.159,64 TL'si vergi giderlerinden, 5.318,97 TL'si bakım onarım giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Emek Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 827.656,16 gelir, 64.201,01 geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 841.209,52 TL gider, 50.647,65 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/36 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/59
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye İşçi Köylü Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Türkiye İşçi Köylü Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Türkiye İşçi Köylü Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 14.400 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 961,52 TL ve giderleri toplamının 14.477 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 884,52 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 7.200 TL olup bu tutarın 1.100 TL'si bağışlardan, 6.100 TL'si üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 7.200 TL olup bu tutarın tamamı alt örgütlerden aktarılan gelirlerden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 7.277 TL olup bu tutarın 6.880 TL'si kira giderlerinden, 397 TL'si seyahat giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 7.200 TL olup bu tutarın tamamı üst örgüte aktarılan giderlerden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Türkiye İşçi Köylü Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 14.400 gelir, 961,52 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 14.477 TL gider, 884,52 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/37 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/60
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Kürdistan Sosyalist Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Kürdistan Sosyalist Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Kürdistan Sosyalist Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas

inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 91.280 TL, önceki yıldan devreden nakit toplamının 560,42 TL olduğu ve giderler toplamının 88.643,49 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 3.196,93 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 13.500 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 77.780 TL olup bu tutarın 54.730 TL'si bağışlardan, 12.050 TL'si yıllık üye aidat gelirlerinden ve 11.000 TL'si yardımlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 12.966,44 TL olup bu tutarın 5.488 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 72,75 TL'si kırtasiye

giderlerinden, 3.680,56 TL'si kira giderlerinden, 943,32 TL'si haberleşme giderlerinden, 1.590,58 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 246,10 TL'si vergi, sigorta ve noter giderlerinden, 945,13 TL'si diğer giderlerden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 75.677,05 TL olup bu tutarın 6.521,77 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 3.054,40 TL'si kırtasiye giderlerinden, 1.870 TL'si haberleşme giderlerinden, 4.760 TL'si seyahat giderlerinden, 39.750 TL'si kira giderlerinden, 1.340 TL'si bakım onarım giderlerinden, 18.127,05 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden ve 253,83 TL'si diğer giderlerden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Kürdistan Sosyalist Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 91.280 TL gelir, 560,42 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 88.643,49 TL gider, 3.196,93 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/39 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/61
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Halkın Kurtuluş Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri YAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 20/7/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. Halkın Kurtuluş Partisinin 2020 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen 49 il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

3. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

4. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

5. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yaptıkları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

6. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olunmaktadır.

7. Mahkemeye bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan dolayı 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

8. Bu itibarla Halkın Kurtuluş Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesap cetvelinin sunulmasından dolayı işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

- Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi

uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Halkın Kurtuluş Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

10. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 174.581,94 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 886,99 TL ve giderleri toplamının 175.023,84 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 445,09 TL olduğu anlaşılmıştır.

11. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

12. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 22.247,69 TL olup bu tutarın 20.950 TL'si bağışlardan, 1.297,69 TL'si diğer gelirlerden oluşmaktadır.

13. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

14. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 152.334,25 TL olup bu tutarın 12 TL'si üye giriş aidatlarından, 18.892 TL'si üye yıllık aidatlarından, 127.230,25 TL'si bağışlardan, 6.200 TL'si yardımlardan oluşmaktadır.

15. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

16. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 22.187,55 TL olup bu tutarın 2.788,22 TL'si haberleşme giderlerinden, 17.080 TL'si kira giderlerinden, 2.319,33 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden oluşmaktadır.

17. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

18. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 152.836,29 TL olup bu tutarın 1.403,22 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 5.823,02 TL'si haberleşme giderlerinden, 132.025 TL'si kira giderlerinden, 250 TL'si bakım ve onarım giderlerinden, 13.335,05 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden oluşmaktadır.

19. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

20. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 3.354.934,96 TL tutarındaki demirbaş ve hak alım giderinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Halkın Kurtuluş Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 174.581,94 TL gelir, 886,99 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 175.023,84 TL gider, 445,09 TL

gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/42 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/62
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Demokrasi ve Atılım Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Demokrasi ve Atılım Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Demokrasi ve Atılım Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu

ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 18.464.959,28 TL, yıl sonundaki borç toplamının 1.131.593,89 TL; giderleri toplamının 16.529.992,23 TL ve gelecek yıla devreden nakit ve alacaklar toplamının 3.066.560,94 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 11.956.198,77 TL olup bu tutarın 19.500,00 TL'si üye giriş aidatından, 11.812.739,56 TL'si bağış ve yardımlardan, 104.960,00 TL'si yayın gelirlerinden ve 18.999,21 TL'si ise faiz ve nemalandırma gelirlerinden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 6.508.760,51 TL olup bu tutarın 538.816,37 TL'si üye giriş aidatından, 420.140,04 TL'si üye yıllık aidatından, 5.543.304,10 TL'si bağışlardan, 6.500,00 TL'si sair gelirlerinden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 10.176.560,79 TL olup bu tutarın 348.942,55 TL'si personel giderlerinden, 140.087,45 TL'si elektrik, su

ve gaz giderlerinden, 93.402,51 TL'si haberleşme giderlerinden, 413.401,61 TL'si tadilat, bakım ve onarım giderlerinden, 1.696.732,61 TL'si kira ve aidat giderlerinden, 7.664,09 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 36.405,56 TL'si temizlik giderlerinden, 96.003,71 TL'si yemek ve mutfak giderlerinden, 136.809,55 TL'si kırtasiye, basılı kağıt vs. giderlerinden, 5.679.486,17 TL'si parti faaliyet giderlerinden, 2.347,47 TL'si vergi, sigorta, noter ve mahkeme giderlerinden, 7.375,00 TL'si danışmanlık giderlerinden ve 1.517.902,51 TL'si sair giderler toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 6.353.431,44 TL olup bu tutarın 57.317,33 TL'si personel giderlerinden, 142.802,21 TL'si elektrik, su ve gaz giderlerinden, 30.917,15 TL'si haberleşme giderlerinden, 573.730,90 TL'si tadilat, bakım ve onarım giderlerinden, 4.105,61 TL'si sigorta giderlerinden, 1.534.455,33 TL'si kira ve aidat giderlerinden, 260.154,66 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 41.828,31 TL'si temizlik giderlerinden, 97.780,57 TL'si yemek ve mutfak giderlerinden, 104.027,74 TL'si kırtasiye, basılı kağıt vs. giderlerinden, 37.605,51 TL'si seyahat giderlerinden, 722.382,33 TL'si parti faaliyet giderlerinden, 72.870,96 TL'si vergi, sigorta, noter ve mahkeme giderlerinden ve 2.673.452,83 TL'si sair giderler toplamından oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 3.354.934,96 TL tutarındaki demirbaş ve hak alım giderinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Demokrasi ve Atılım Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 18.464.959,28 TL gelir ve 1.131.593,89 TL yıl sonundaki borç toplamı ile 16.529.992,23 TL gider ve 3.066.560,94 TL gelecek yıla devreden nakit ve alacak toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2021/43 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/63
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme

raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 36.080 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 5,01 TL ve giderleri toplamının 35.649,90 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 435,11 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 9.720 TL olup bu tutarın 14.800 TL'si bağışlardan, 4.920 TL'si alt örgütlerinden aktarılan gelirlerden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 26.360 TL olup bu tutarın 15.850 TL'si üye yıllık aidatlarından, 10.510 TL'si alt örgütlerinden aktarılan gelirlerden oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 9.715,75 TL olup bu tutarın tamamı kira giderleri ve genel giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 25.934,15 TL olup bu tutarın 10.504,15 TL'si kira giderleri ve genel giderlerden, 15.430 TL'si üst örgüte yardımlardan oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 36.080 gelir, 5,01 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 35.649,90 TL gider, 435,11 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/46 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/64
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Genç Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahattin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Genç Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Genç Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 140.401,95 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 365,13 TL, yılsonundaki borç toplamının 0,16 TL; giderleri toplamının 139.100,51 TL, geçen yıldan devreden borç toplamının 0,16 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 1.666,57 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 17.000,00 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 123.401,95 TL olup bu tutarın 20.468,00 TL'si üye giriş ve yıllık aidatından, 102.933,95 TL'si ise bağışlar ve yardımlar toplamından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 15.695,56 TL olup bu tutarın 1.680,00 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 11.150,00 TL'si kira giderlerinden, 1.596,00 TL'si ısınma, aydınlatma, su ve temizlik

giderlerinden, 965,06 TL'si vergi, sigorta ve noter giderlerinden ve 304,50 TL'si sair yönetim giderleri toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 123.404,95 TL olup bu tutarın 18.403,96 temsil ve ağırlama giderlerinden, 4.734,00 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 1.733,59 TL'si haberleşme giderlerinden, 275,00 TL'si taşıma ve vasıta giderlerinden, 6.127,30 TL'si seyahat giderlerinden, 77.013,00 TL'si kira giderlerinden, 9.064,21 TL'si ısınma, aydınlatma, su ve temizlik giderlerinden, 58,00 TL'si vergi, sigorta ve noter giderlerinden ve 5.995,89 TL'si sair yönetim giderleri toplamından oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde taşınır mal, menkul kıymet ile taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Genç Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 140.401,95 TL gelir, 365,13 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ve 0,16 TL yılsonundaki borç toplamı ile 139.100,51 TL gider, 0,16 TL geçen yıldan devreden borç toplamı ve 1.666,57 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/48 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/65
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

İyi Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahattin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. İyi Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. İyi Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 83.918.242,46 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamı 7.352.748,24 TL, gelecek yıla devreden borçlar toplamının 5.803.039,27 TL; giderleri toplamının 85.646.599,22 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 7.056.411,00 TL geçen yıldan devreden borç toplamının 4.371.019,75 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 49.607.552,89 TL olup bu tutarın 42.638.165,08 TL'si devletçe yapılan yardımlarından, 4.330,00 TL'si bağış ve yardımlardan ve 6.965.057,81 TL'si ise sair gelirlerden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 34.310.689,57 TL olup bu tutarın 311.069,70 TL'si üye giriş aidatından, 2.198.603,84 TL'si üye yıllık aidat gelirlerinden, 2.750,00 TL'si milletvekili aidat gelirinden, 10.000,00 TL'si aday adaylığı özel gelirinden, 40.000,00 TL'si satış gelirinden, 23.379.306,85 TL'si teşkilat yardımlarından, 41.264,71 TL'si faaliyet gelirinden, 3.400,00 TL'si parti mal varlığı gelirinden, 7.870.027,67 TL'si bağış ve yardım gelirinden ve 454.266,80 TL'si sair gelirler toplamından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 50.433.365,26 TL olup bu tutarın 5.502.003,01 TL'si personel giderlerinden, 7.933.855,33 TL'si yönetim giderlerinden, 4.903.392,15 TL'si basın, yayın ve propaganda giderlerinden, 212.360,30 TL'si vergi, hukuk ve mahkeme giderlerinden, 3.736.960,89 TL'si mal varlığı giderlerinden, 15.861.850,00 TL'si verilen teşkilat yardımları giderlerinden ve 12.282.943,58 TL'si gezi, seçim ve toplantı giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 35.213.233,96 TL olup bu tutarın 2.025.809,91 TL'si personel giderlerinden, 18.083.941,37 TL'si yönetim giderlerinden, 1.432.824,03 TL'si basın, yayın ve propaganda giderlerinden, 893.402,18 TL'si vergi, hukuk ve mahkeme giderlerinden, 757.346,16 TL'si mal varlığı giderlerinden, 7.517.456,85 TL'si verilen teşkilat yardımları giderlerinden ve 4.502.453,46 TL'si gezi, seçim ve toplantı giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 4.494.307,05 TL tutarında taşınır mal giderlerinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

İyi Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 83.918.242,46 TL gelir, 7.352.748,24 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı, 5.803.039,27 TL

gelecek yıla devreden borçlar toplamı ile 85.646.599,22 TL gider, 7.056.411,00 TL gelecek yıla devreden nakit toplamı ve 4.371.019,75 TL geçen yıldan devreden borç toplamı eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2021/49 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/66
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Doğru Yol Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın katılımlarıyla 4/3/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde "*İller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesinhesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir.*" denilmiş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da "*Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri binbeşyüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir*" denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca incelenerek karara bağlanacağı, birleştirileceği ve birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin Anayasa Mahkemesine sunulacağı, bu belgelere taşınmaz ve değeri bin lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve

her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listelerinin ekleneceği hükme bağlanmıştır.

3. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesinhesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesinhesabının onaylı örneğini,*", (ç) bendin de "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesinhesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesinhesaplarının icmal listesini,*", (d) bendin de "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmektedir.

4. Doğru Yol Partisinin Genel Merkez ve il teşkilatlarının 2020 yılı hesap döneminde edindiği taşınmaz malların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listelerini, Genel Merkez kesin hesabında parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını göndermediği tespit edilmiştir.

5. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, üç aydan altı aya kadar hafif hapis ve on beş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

6. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "*Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi*" başlıklı 7'nci maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü ve idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

7. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

8. Doğru Yol Partisinin 2020 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen Adana, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Burdur, Bolu, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Hakkâri, Isparta, İstanbul, İzmir, Kars, Kayseri, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Nevşehir, Rize, Samsun, Siirt, Sivas, Tokat, Trabzon, Van, Yozgat, Zonguldak, Bayburt, Kırıkkale, Bartın, Ardahan, Iğdır ve Yalova olmak üzere toplam 42 il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

9. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet, parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

10. Ayrıca, partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

11. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde, bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinde, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

12. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıtlarda yer almayan gelir ve gider bulunduğunu göstermektedir. Bu durumda, 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

13. Mahkemeye bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan dolayı 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

14. Bu itibarla Doğru Yol Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesap cetvelinin sunulmasından dolayı işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

- Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine,

- Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

15. Doğru Yol Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde

yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

16. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 458.983,40 TL, giderleri toplamı 454.503,40 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 4.480,00 TL olduğu anlaşılmıştır.

17. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

18. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 9.003,40 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

19. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

20. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 449.980,00 TL olup bu 157.250,00 TL'si bağışlardan, 174.350,00 TL'si aidatlardan, 118.380,00 TL'si il ve ilçelerden alınan gelirlerden oluşmaktadır.

21. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

22. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 9.003,40 TL olup bu tutarın tamamı büro ve kira giderlerinden oluşmaktadır.

23. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

24. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 445.500,00 TL olup bu tutarın 77.280,00 TL'si kira giderlerinden, 73.500,00 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 49.050,00 TL'si kırtasiye giderlerinden, 85.400,00 TL'si seyahat giderlerinden, 42.060,00 TL'si haberleşme giderlerinden, 29.930,00 TL'si bakım onarım giderlerinden ve 88.280,00 TL'si diğer sair giderlerden oluşmaktadır.

25. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

26. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde taşınır mal, menkul kıymet ile taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Doğru Yol Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 458.983,40 TL gelir ile 454.503,40 TL gider ve 4.480,00 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/50 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/67
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Adalet ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Adalet ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Adalet ve Kalkınma Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas

inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 330.039.227,18 TL, bir önceki yıldan devreden nakit ve alacaklar toplamının 155.266.762,12 TL, yılsonundaki borç toplamının 32.039.757,95 TL; giderleri toplamının 274.956.646,80 TL, geçen yıldan devreden borç toplamının 40.860.109,18 TL ve gelecek yıla devreden nakit ve alacaklar toplamının 201.528.991,27 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 212.710.719,54 TL olup bu tutarın 21.403.495,37 TL'si parti mal varlığı gelirlerinden, 182.206.176,22 TL'si devlet yardımlarından, 187.420,95 TL'si sair gelirlerden, 8.913.627 TL'si bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 117.328.507,64 TL olup bu tutarın 68.845 TL'si üye giriş aidatından, 4.190.094,42 TL'si üye yıllık aidatından, 903.545 TL'si satış gelirlerinden, 73.193.000 TL'si genel merkez yardımlarından, 184.690,73 TL'si parti mal varlığı gelirlerinden, 1.568.483,84 TL'si sair gelirlerden ve 37.219.848,65 TL'si bağış ve yardımlar toplamından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 172.993.716,47 TL olup bu tutarın 33.961.807,72 TL'si personel giderlerinden, 7.392.279,43 TL'si kira giderlerinden, 1.588.862,37 TL'si haberleşme giderlerinden, 653.594,61 TL'si basılı kâğıt, kırtasiye ve diğer giderlerden, 5.990.192,76 TL'si ısıtma aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 616.570,51 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 73.193.000 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 1.951.245,49 TL'si seyahat giderlerinden, 2.972.175,25 TL'si taşıma vasıta giderlerinden, 19.381.119,45 TL'si basın yayın ve tanıtım giderlerinden, 659.808,53 TL'si vergi, sigorta, noter ve mahkeme giderlerinden, 3.250.611,81 TL'si gelir getirici malzeme giderlerinden ve 21.382.448,54 TL'si sair giderler toplamından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 101.962.930,33 TL olup bu tutarın 19.670.908,13 TL'si personel giderlerinden, 20.789.124,35 TL'si kira giderlerinden, 5.113.360,19 TL'si haberleşme giderlerinden, 2.250.817,85 TL'si basılı kâğıt, kırtasiye ve diğer giderlerden, 8.694.504,10 TL'si ısıtma, aydınlatma, temizlik giderlerinden, 15.601.348,32 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 1.118.729,72 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 747.462,47 TL'si seyahat giderlerinden, 2.574.611,86 TL'si taşıma vasıta giderlerinden 4.459.641,29 TL'si basın yayın ve tanıtım giderlerinden, 9.102.095,10 TL'si vergi, sigorta, noter ve mahkeme giderlerinden, 721.937,55 TL'si gelir getirici malzeme giderlerinden ve 11.118.389,40 TL'si sair giderler toplamından oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 6.878.365,99 TL tutarında bina alım gideri ve 831.985,20 TL

tutarında taşıt alım gideri ile 3.171.644,61 TL tutarındaki demirbaş ve hak alım giderinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Adalet ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 330.039.227,18 TL gelir, 155.266.762,12 TL bir önceki yıldan devreden nakit ve alacak toplamı, 32.039.757,95 TL yılsonundaki borç toplamı ile 274.956.646,80 TL gider, 40.860.109,18 TL önceki yıldan kalan borç toplamı ve 201.528.991,27 TL gelecek yıla devreden nakit ve alacak toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2021/51 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/68
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Büyük Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahattin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Büyük Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Büyük Birlik Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 3.224.250,83 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 156.009,53 TL, gelecek yıla devreden borçlar toplamının 192.102,56 TL; giderleri toplamının 2.962.513,84 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 533.103,98 TL, geçen yıldan devreden borç toplamının 76.745,10 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 809.760,34 TL olup bu tutarın 808.229,04 TL'si üye yıllık aidatlarından, 1.531,30 TL'si SGK gelirlerden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Partinin il örgütlerinin gelirleri toplamı 2.414.490,49TL olup bu 1.331.646,39 TL'si bağışlardan, 982.594,10 TL'si üye yıllık aidatlarından, 5.000,00 TL'si teşkilatlardan alınan yardımlardan, 95.250,00 TL'si satışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 561.667,01 TL olup bu tutarın 130.145,39 TL'si büro genel giderlerinden, 55.176,42 TL'si personel giderlerinden, 11.092,00 TL'si bayrak-flama-rozet giderlerinden, 104.467,64 TL'si yayın giderlerinden, 180.000,00 TL'si seçim-kongre giderlerinden, 10.582,00 TL'si seyahat giderlerinden, 4.669,61 TL'si demirbaş eşya giderlerinden, 65.533,95 TL'si diğer giderlerden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Partinin il örgütlerinin giderleri toplamı 2.400.846,83 TL olup bu tutarın 1.261.606,53 TL'si büro genel giderlerinden, 28.900,00 TL'si personel giderlerinden, 97.910,00 TL'si bayrak-flama-rozet giderlerinden, 24.500,00 TL'si yayın giderlerinden, 51.150,00 TL'si eğlence giderlerinden, 44.768,00 TL'si seçim-kongre giderlerinden, 159.023,01 TL'si seyahat giderlerinden, 732.989,29 TL'si diğer giderlerden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde 4.669,61 TL tutarındaki demirbaş alım giderinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu tespit edilmiştir.

IV. SONUÇ

Büyük Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 3.224.250,83 TL gelir, 156.009,53 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı, 192.102,56 TL gelecek yıla devreden borçlar toplamı ile 2.962.513,84 TL gider, 533.103,98 TL gelecek yıla devreden nakit toplamı ve 76.745,10 TL geçen yıldan devreden borç toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Basri BAĞCI
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ
Üye Kenan YAŞAR	Üye Muhterem İNCE	
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	

Esas Sayısı : 2021/52 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/69
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Türkiye İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Türkiye İşçi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu,

Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 454.763,94 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 13.803,26 TL ve giderleri toplamının 453.347,10 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 15.220,10 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 182.283,94 TL olup bu tutarın 96.917,94 TL'si illerden gelen kaynak, 74.616,00 TL'si bağışlar, 10.750,00 TL'si ise milletvekili aidatından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 272.480 TL olup bu tutarın 234.980,00 TL'si üye yıllık aidatından, 1.500 TL'si bağışlardan, 36.000,00 TL'si genel merkezden gelen kaynaktan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2020 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 180.202,96 TL olup bu tutarın 498,00 TL'si haberleşme giderlerinden, 36.000,00 TL'si illere aktarılan

kaynaktan, 98.350,00 TL'si kira giderlerinden, 3.840,00 TL'si bina aidatından 1.409,60 TL'si ısınma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 40.065,00 TL'si bayrak, rozet, afiş ve basım giderlerinden ve 40,36 TL'si finansman giderleri ve banka komisyonlarından oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 273.144,14 TL olup bu tutarın 152.924,00 TL'si kira giderlerinden, 3.250,00 TL'si kira depozito giderinden, 13.270,25 TL'si bina aidatı giderlerinden, 6.744,63 TL'si ısınma, aydınlatma, temizlik giderlerinden, 96.917,94 TL'si genel merkeze aktarılan tutardan ve 37,32 TL'si finansman giderlerinin toplamından oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Türkiye İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 454.763,94 TL gelir, 13.803,26 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 453.347,10 TL gider, 15.220,10 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/53 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/70
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Devrimci Sosyalist İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Devrimci Sosyalist İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Devrimci Sosyalist İşçi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca

hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 56.370 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 510 TL ve giderleri toplamının 56.390 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 490 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 1.200 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 55.170 TL olup bu tutarın tamamı bağışlardan oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2020 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 1.200 TL olup bu tutarın tamamı kira giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 55.190 TL olup bu tutarın tamamı kira ve bina giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Devrimci Sosyalist İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 56.370 TL gelir toplamı ve 510 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 56.390 TL gider ve 490 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

Esas Sayısı : 2021/55 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2024/71
Karar Tarihi : 27/6/2024

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Kadın Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Kadın Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Kadın Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirler toplamının 22.141,16 TL; giderleri toplamının 20.687,09 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 1.454,07 TL olduğu anlaşılmıştır.

5. Partinin 2020 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2020 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 21.335,81 TL olup bu tutarın 16.800,00 TL'si aidatlardan, 4.000,00 TL'si bağışlardan ve 535,81 TL geçen yıldan devreden nakit tutarından oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 805,35 TL'si üye giriş aidatından, 320,00 TL'si bağışlardan, 480,00 TL'si üye yıllık aidatlarından ve 5,35 TL geçen yıldan devreden nakit tutarından oluşmaktadır.

9. Parti il örgütlerinin 2021 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 20.670,84 TL olup bu tutarın 12.000,00 TL'si kira giderlerinden, 3.962,84 TL'si vergi, sigorta ve noter giderlerinden, 4.608,00 TL'si aidat giderlerinden, 100,00 TL'si temsil ağırlama giderlerinden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 16,25 TL olup bu tutar temsil ağırlama giderlerinden oluşmaktadır.

13. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2020 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Kadın Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2020 yılı kesin hesabında gösterilen 22.141,16 TL gelir; 20.687,09 TL gider ve 1.454,07 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ

Üye	Üye
Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE

Üye	Üye
Yılmaz AKÇİL	Ömer ÇINAR

I- ALFABETİK İNDEKS
1- İptal ve İtiraz Davaları

B

1. 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı **Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**'nin 52. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 104. ve 142. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/130, E: 2024/62)…….. 3609**

2. A. 3/6/2021 tarihli ve 7326 sayılı **Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun**'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin *"Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…"* bölümünün, B. 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin *"Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…"* bölümünün, Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/94, E: 2023/183)……..…. 3321**

3. 15/10/2023 tarihli ve (153) numaralı **Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**'nin; A. 3. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerinin, B. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendinin, C. 6. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen; 1. 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin, 2. 792/O maddesinin, Ç. 7. maddesiyle; 1. Ekli (1) Sayılı

Liste'de yer alan kadro ve pozisyonların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki ilgili cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümünden çıkarılmasının, 2. Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bölümü olarak eklenmesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 123., 127., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2024/106, E: 2023/193)…….. 3447**

4. 18/7/2021 tarihli ve 7333 sayılı **Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 1. 3. maddesiyle 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un yeniden düzenlenen 4. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* bölümünün, 2. 4. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesine eklenen *"…hava ayrıştırma,…"* ibaresinin, 3. 11. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 19. maddesinde yer alan *"…üç yıl…"* ibaresinin *"…dört yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin, 4. 16. maddesiyle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen geçici 85. maddenin; a. Birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır."* ibaresinin, b. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…"* ve *"…İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,…"* ibarelerinin, c. Altıncı fıkrasında yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonunca…"* ibaresinin, ç. Dokuzuncu fıkrasında yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu tarafından…"* ibaresinin, 5. 20. maddesiyle 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…üç yıl…"* ibaresinin *"…altı yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin, 6. 21. maddesiyle 16/4/2020 tarihli ve 7244 sayılı Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin üçüncü cümlesinde yer alan *"…üç ay…"* ibaresinin *"…altı ay…"* şeklinde değiştirilmesinin,

7. 23. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 35. maddesinin (A), (B), (C), (Ç), (D) ve (G) fıkralarında yer alan *"…üç yıl…"* ibarelerinin *"…dört yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 9., 12., 13., 15., 17., 19., 20., 22., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 60., 65., 70., 73., 118., 125., 128., 129., 153., 169. ve 171. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına, B. 1. 11., 20. ve 23. maddelerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmalarına karar verilmesi talebiyle açılan davanın 7145 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan E.2018/137, 2. 21. maddesinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan davanın 7244 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan E.2020/56, sayılı dava ile birleştirilmesine, karar verilmesi talebi. **(K: 2024/101, E: 2021/106)…… 3363**

5. 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı **Büyükşehir Belediyesi Kanunu**'na 16/10/2020 tarihli ve 7254 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen ek 3. maddenin; A. Birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar..."* bölümünün, B. Beşinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 35., 36. 37., 73. ve 123. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/167, E: 2024/68)……..…….. 3879**

C

6. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**'a 14/7/2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 10. maddenin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 10. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi**. (K: 2024/165, E: 2024/82)…… 3855**

Ç

7. 10/6/2022 tarihli ve 7410 sayılı **Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 4. maddesiyle 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinin; 1. Birinci fıkrasında yer alan *"Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:"* tanımının *"Çevre yönetimi hizmeti:"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."*

ibaresinin, 2. Birinci fıkrasına eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımının, B. 5. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan; 1. *"…çevre yönetim birimini kurmayanlara…"* ibaresinin *"…çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara..."* ibaresinin, 2. *"…çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara…"* ibaresinin *"…çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara..."* ibaresinin, C. 30. maddesiyle 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (ğ) bendinin, Anayasa'nın 2., 7., 43., 56., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi**. (K: 2024/124, E: 2022/101)…..…** **3537**

8. 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı **Çocuk Koruma Kanunu**'na 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 40. maddesiyle eklenen 41/B maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 5., 10., 20., 36., 40. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/146, E: 2024/20)…..……..…… 3765**

E

9. 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı **Emniyet Teşkilat Kanunu**'nun 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen 55. maddesinin on beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/105, E: 2023/127)……..……..…… 3435**

F

10. 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı **Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu**'na, 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/186, E: 2024/114)……..……. 3911**

H

11. A. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı **Harçlar Kanunu**'nun 16. maddesinin; 1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin, 2. İkinci fıkrasında yer alan *"…gayrimenkulün değeri…"* ibaresinin, B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun; 1. 341. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 2. 362. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin, *"6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinde veya diğer kanunlarda öngörülen dava şartlarının bulunmadığı davalar ile feragat edilen ya da hak düşürücü süre aşımına uğramış davalar"* yönünden Anayasa'nın 36. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/140, E: 2024/52)…….……..……..** **3667**

12. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı **Hukuk Muhakemeleri Kanunu**'nun 334. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/164, E: 2024/78).....** **3839**

13. 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı **Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu**'na 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle eklenen 18/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar."* ibaresinin Anayasa'nın 2., 20., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/125, E: 2023/178).....** **3563**

İ

14. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı **İcra ve İflas Kanunu**'nun 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 297. maddesinin 9/6/2021 tarihli ve 7327 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…muvafakatini almak zorundadır."* ibaresinin Anayasa'nın 9., 10., 138. ve 140. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2024/97, E: 2024/10)……..…** **3351**

15. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı **İcra ve İflas Kanunu**'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinde yer alan *"...evlat edinenle evlatlık..."* ibaresinin Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/103, E: 2023/200)……..……..……..……..…** **3419**

16. 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı **İmar Kanunu**'na 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle eklenen geçici 16. maddenin onuncu fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 5., 17., 56. ve 57. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/141, E: 2023/74)…..…..…….. 3687**

K

17. 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı **Kamulaştırma Kanunu**'na 16/11/2022 tarihli ve 7421 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen geçici 19. maddenin Anayasa'nın 46. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/129, E: 2024/4)…… 3601**

18. 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı **Kamulaştırma Kanunu**'na 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle eklenen geçici 12. maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Devam eden dava…"* ibaresinin Anayasa'nın 10. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/168, E: 2024/74)…..... 3899**

19. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı **Kanun Hükmünde Kararname**'ye 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 59. maddesiyle eklenen ek 37. maddenin dördüncü fıkrasında yer alan *"…İş Kurumu İl Müdürü…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 49. ve 70. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/145, E: 2024/14)…..... 3741**

20. 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı **Karayolları Trafik Kanunu**'nun 72. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"...kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde..."* ibaresinin iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/96, E: 2023/170)……..…….... 3343**

21. 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı **Kat Mülkiyeti Kanunu**'nun 49. maddesinin; A. İkinci fıkrasında yer alan *"…veya üzerinde yapı yapılamıyacak hale gelmesi…"* ibaresinin, B. 13/4/1983 tarihli ve 2814 sayılı Kanun'un 14. maddesiyle değiştirilen üçüncü ve dördüncü fıkralarının, Anayasa'nın 35. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/161, E: 2023/192)……..…… 3805**

N

22. 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı **Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun**'un 6. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan *"…ve manevi…"* ibarelerinin Anayasa'nın 2., 17. ve

35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2024/159, E: 2024/15)…..…….. 3787**

23. 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı **Noterlik Kanunu**'nun 126. maddesinin Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/178, E: 2024/185)…..... 3905**

O

24. 13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/148, E: 2024/89)……..……..…….…… 3781**

25. 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı **Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun**'un; A. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce..."* ibaresinin, B. 11. maddesinin (14) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce olmak üzere..."* ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10., 35., 36. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi**. (K: 2024/104, E: 2023/194)……..…….…….. 3425**

Ö

26. 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı **Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun**'un 11. maddesinin 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasının Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/163, E: 2024/65)…..……..…… 3823**

P

27. 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı **Pasaport Kanunu**'nun 28/5/1988 tarihli ve 3463 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere…"* bölümünün Anayasa'nın 2., 13. ve 23. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/160, E: 2024/112)…..……..…….…… 3797**

28. 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı **Petrol Piyasası Kanunu**'nun 14/2/2019 tarihli ve 7164 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değiştirilen 20. maddesinin ikinci fıkrasına 29/4/2021 tarihli ve 7318 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen (g) bendinin dördüncü (anılan bende 27/12/2023 tarihli ve 7491 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle eklenen ikinci ve üçüncü cümleler nedeniyle altıncı) cümlesinin Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/127, E: 2023/136)……. 3581**

29. 23/11/2022 tarihli ve 7422 sayılı **Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 1. maddesiyle 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'na eklenen 74/A maddesinin; 1. (c) fıkrasının (9) numaralı bendinin, 2. (ç) fıkrasının (6) numaralı bendinin, B. 4. maddesiyle 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na eklenen geçici 31. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *"...Emniyet Genel Müdürlüğünce belirlenir."* ibaresinin, C. 6. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'na eklenen ek 15. maddenin, Ç. 8. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na eklenen ek 20. maddenin, D. 10. maddesiyle 25/4/2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun 15. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının, E. 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının; 1. Birinci cümlesinde yer alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ve *"...sınavda..."* ibarelerinin, 2. İkinci cümlesinin, F. 13. maddesiyle 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen geçici 8. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/ veya sözlü..."* ibaresinin, G. 14. maddesiyle 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na eklenen geçici 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 14., 17., 20., 25., 26., 35., 36., 38., 40., 49., 70., 74., 90., 123., 124., 128., 130. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2024/139, E: 2023/25)……. 3615**

S

30. 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı **Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu**'na 12/5/2022 tarihli ve 7406 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 13. maddenin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 5.,

10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/112, E: 2023/29)…… 3483**

31. 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı **Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu**'nun 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…"* ibaresinin *"anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (m) bentleri yönünden"* Anayasa'nın 135. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/147, E: 2024/71)... 3771**

32. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı **Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**'nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'un 52. maddesiyle değiştirilen 88. maddesinin on sekizinci fıkrasının ikinci cümlesinin iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/102, E: 2021/114)..... 3405**

T

33. 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı **Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun**'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 28. maddesinin Anayasa'nın 20. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/142, E: 2023/80)…… 3697**

34. 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı **Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'**un 30. maddesinde yer alan *"…Türk olmak ve Türkiye Darülfununu Dişçi Mektebinden…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 9., 10. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/162, E: 2024/99)…… 3813**

35. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı **Türk Borçlar Kanunu**'nun 478. maddesinde yer alan *"…teslim tarihinden başlayarak,…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 5., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi**. (K: 2024/126, E: 2024/8)…… 3575**

36. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı **Türk Ceza Kanunu**'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 13., 17., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/166, E: 2024/56)…….. 3867**

37. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı **Türk Medeni Kanunu**'nun 166. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…bir yıl…"*

ibaresinin Anayasa'nın 5., 10., 14., 17. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/113, E: 2023/109). 3495**

38. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı **Türk Medeni Kanunu**'nun 185. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'nın 17. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/114, E: 2023/42)... 3507**

39. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı **Türk Medeni Kanunu**'nun 289. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 17., 35., 36., 40. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/115, E: 2023/167)……..……. 3517**

40. 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı **Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu**'nun 33. maddesinin 22/1/2015 tarihli ve 6586 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinin *"açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan beraatine karar verilenler"* yönünden Anayasa'nın 2., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/144, E: 2024/108)…..……..……..…….. 3735**

41. A. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı **Türk Ticaret Kanunu**'nun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının; 1. (c) bendinde yer alan *"...6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun..."*, *"...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447,..."* ve *"...maddelerinde,"* ibarelerinin, 2. Birinci cümlesinde yer alan *"öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları..."*, *"...ticari dava..."* ve *"...sayılır."* ibarelerinin, B. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 444. maddesinin, Anayasa'nın 2., 5., 17., 23. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/93, E: 2023/153)……..……..…….. 3305**

V

42. 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı **Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun**'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 181. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/143, E: 2024/96).. 3717**

Y

43. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu**'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 36. ve 155. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/116, E: 2024/25)…..…. 3529**

44. 23/6/1983 tarihli ve 2860 sayılı **Yardım Toplama Kanunu**'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…bir yılı geçmemek üzere..."* ibaresinin iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2024/128, E: 2023/181)……..…….…. 3593**

45. 25/12/2023 tarihli ve 7490 sayılı 2022 **Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu**'nun 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2024/95, E: 2024/42)…..……. 3331**

2- Değişik İşler

1. **Adalet ve Özgürlük Partisinin** kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/1, E: 2024/1)…..…..... 3937**

2. **Türkiye Gençlik Partisinin** kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebi. **(K: 2024/2, E: 2024/2)..... 3941**

3. **Türkiye Yaşam Partisinin** kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebi. **(K: 2023/9, E: 2023/2)..... 3929**

4. **Uyanış Partisinin** kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebi. **(K: 2023/8, E: 2023/1)..... 3925**

5. **Yeni Yol Partisinin** kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebi. **(K: 2023/10, E: 2023/3)..... 3933**

3- Siyasi Parti Mali Denetim

1. Adalet Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/39, E: 2021/7)…….. 4101**

2. Adalet ve Kalkınma Partisinin 2018 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/33, 2019/49)…….…… 4077**

3. Adalet ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/67, E: 2021/50)…… 4227**

4. Anadolu Birliği Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/3, E: 2022/31)……..…… 3953**

5. Anadolu Birliği Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/29, E: 2023/83)…… 4061**

6. Anavatan Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/40, E: 2021/9)……..…….....…….…….. 4107**

7. As Partinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/2, E: 2022/8)…… 3949**

8. As Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/23, E: 2023/16)…… 4037**

9. Ayyıldız Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/4, E: 2022/33)…….. 3957**

10. Bağımsız Türkiye Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/55, E: 2021/32)…… 4171**

11. Birleşik Devrimci Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/53, E: 2021/28)…… 4163**

12. Büyük Birlik Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/68, E: 2021/51)…… 4231**

13. Cumhuriyet ve İstiklal Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/56, E: 2021/33)……. 4175**

14. Çoğulcu Demokrasi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/54, E: 2021/30)……..……..... 4167**

15. Dayatmasız Yaşam Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/1, E: 2022/1)…… 3945**

16. Demokrasi ve Atılım Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi**. (K: 2024/62, E: 2021/42)…… 4203**

17. Demokratik Sol Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/42, E: 2021/11)…… 4117**

18. Devlet Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/16, E: 2022/94)…… 4005**

19. Devrimci Sosyalist İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi**. (K: 2024/70, E: 2021/53)…… 4239**

20. Doğru Yol Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/66, E: 2021/49)…… 4219**

21. Doğuş Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/6, E: 2022/37)…… 3965**

22. Doğuş Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/24, E: 2023/51)…… 4041**

23. Emek Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/58, E: 2021/35)…… 4185**

24. Emekçi Hareket Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/43, E: 2021/12)…… 4121**

25. Gelişim ve Demokrasi Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/19, E: 2022/104)…… 4021**

26. Gelişim ve Demokrasi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/25, 2023/72)…… 4045**

27. Genç Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi**. (K: 2024/64, E: 2021/46)…… 4211**

28. Güven Adalet ve Aydınlık Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/45, E: 2021/15)…… 4129**

29. Güzel Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/28, E: 2023/78)…… 4057**

30. Hak ve Adalet Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/49, E: 2021/22)**..... **4145**

31. Hak ve Hakikat Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/47, E: 2021/20)**..... **4137**

32. Halkın Kurtuluş Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/61, E: 2021/39)**..... **4197**

33. Halkların Demokratik Partisinin 2017 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/32, E: 2018/67)**..... **4073**

34. Hür Dava Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi. (**K: 2024/35, E: 2020/50)**..... **4085**

35. Hür Dava Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi**. (K: 2024/38, E: 2021/6)**..... **4097**

36. İşçi Demokrasisi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/57, E: 2021/34)**..... **4181**

37. İşçinin Kendi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi**. (K: 2024/22, E: 2023/10)**..... **4033**

38. İşçinin Kendi Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/36, E: 2020/72)**..... **4089**

39. İyi Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/65, E: 2021/48)**..... **4215**

40. Kadın Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/71, E: 2021/55)**..... **4243**

41. Kuvayi Milliye Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/9, E: 2022/65)**..... **3977**

42. Kuvayi Milliye Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/10, E: 2022/66)**..... **3981**

43. Kürdistan Komünist Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi**. (K: 2024/52, E: 2021/27)**..... **4159**

44. Kürdistan Sosyalist Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/60, E: 2021/37)**..... **4193**

45. Kürdistan Özgürlük Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/37, E: 2021/1)…… 4093**

46. Liberal Partinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/7, E: 2022/49)…… 3969**

47. Liberal Partinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/27, E: 2023/76)…… 4053**

48. Merkez Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/51, E: 2021/24)…… 4155**

49. Millet Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/50, E: 2021/23)…… 4151**

50. Sağduyu Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/44, E: 2021/14)…… 4125**

51. Sevgi ve Saygı Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/8, E: 2022/50)…… 3973**

52. Sevgi ve Saygı Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/26, E: 2023/75)…… 4049**

53. Tuğra Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/31, E: 2023/97)…… 4069**

54. Turan Hareketi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/17, E: 2022/100)…… 4009**

55. Turan Hareketi Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/18, E: 2022/101)…… 4015**

56. Turan Hareketi Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/30, E: 2023/85)…… 4065**

57. Türkiye Altın Çağ Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/12, E: 2022/72)…… 3989**

58. Türkiye Altın Çağ Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/13, E: 2022/73)…… 3993**

59. Türkiye Ekonomi ve Kalkınma Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/41, E: 2021/10)…… 4111**

60. Türkiye İşçi Köylü Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/59, E: 2021/36)…… 4189**

61. Türkiye İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/69, E: 2021/52)…… 4235**

62. Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/63, E: 2021/43)…… 4207**

63. Ulusal Partinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi**. (K: 2024/46, E: 2021/17)…… 4133**

64. Umut Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/48, E: 2021/21)…… 4141**

65. Uyanış Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/20, E: 2023/2)…… 4025**

66. Uyanış Partisinin 2022 yılı kesin hesabının incelenmesi**. (K: 2024/21, E: 2023/3)…… 4029**

67. Ülkem Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/11, E: 2022/70)…… 3985**

68. Vatan Partisinin 2019 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/34, E: 2020/35)…… 4081**

69. Yeni Yol Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/5, E: 2022/35)…… 3961**

70. Yenilik Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/14, E: 2022/90)…… 3997**

71. Yükseliş Partisinin 2021 yılı kesin hesabının incelenmesi. **(K: 2024/15, E: 2022/92)…… 4001**

II- YASA NUMARASINA GÖRE İPTAL VE İTİRAZ DAVALARI DİZİNİ

Yasa No	*İptali İstenilen Hükümlerin Yer Aldığı Yasanın Adı*	*Karar*	*Esas*	*Tür*	*Sf*
4	Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 52. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 104. ve 142. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/130	2024/62	İTZ	3609
153	Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. 3. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) ve (f) bentlerinin, B. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (e) bendinin, C. 6. maddesiyle 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen; 1. 792/M maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin, 2. 792/O maddesinin, Ç. 7. maddesiyle; 1. Ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadro ve pozisyonların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki ilgili cetvellerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölümünden çıkarılmasının, 2. Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'e Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bölümü olarak eklenmesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 123., 127., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2024/106	2023/193	İPT	3447

375	Kanun Hükmünde Kararname'ye 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 59. maddesiyle eklenen ek 37. maddenin dördüncü fıkrasında yer alan *"…İş Kurumu İl Müdürü…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 49. ve 70. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/145	2024/14	İTZ	3741
492	A. Harçlar Kanunu'nun 16. maddesinin; 1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin, 2. İkinci fıkrasında yer alan *"…gayrimenkulün değeri…"* ibaresinin, B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun; 1. 341. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 2. 362. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin, *"6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinde veya diğer kanunlarda öngörülen dava şartlarının bulunmadığı davalar ile feragat edilen ya da hak düşürücü süre aşımına uğramış davalar"* yönünden Anayasa'nın 36. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2024/140	2024/52	İTZ	3667
634	Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 49. maddesinin; A. İkinci fıkrasında yer alan *"…veya üzerinde yapı yapılamıyacak hale gelmesi…"* ibaresinin, B. 13/4/1983 tarihli ve 2814 sayılı Kanun'un 14. maddesiyle değiştirilen üçüncü ve dördüncü fıkralarının, Anayasa'nın 35. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2024/161	2023/192	İTZ	3805
926	Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 33. maddesinin 22/1/2015 tarihli ve 6586 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinin *"açığa alınmaları nedeniyle terfi edemeyen ve rütbe kıdemliliği onanmayanlardan beraatine karar verilenler"* yönünden Anayasa'nın 2., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/144	2024/108	İTZ	3735
1219	Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 28. maddesinin Anayasa'nın 20. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/142	2023/80	İTZ	3697
1219	Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 30. maddesinde yer alan *"…Türk olmak ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 9., 10. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/162	2024/99	İTZ	3813

1512	Noterlik Kanunu'nun 126. maddesinin Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/178	2024/185	İTZ	3905
2004	İcra ve İflas Kanunu'nun 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 297. maddesinin 9/6/2021 tarihli ve 7327 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…muvafakatini almak zorundadır."* ibaresinin Anayasa'nın 9., 10., 138. ve 140. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2024/97	2024/10	İTZ	3351
2004	İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinde yer alan *"...evlat edinenle evlatlık..."* ibaresinin Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/103	2023/200	İTZ	3419
2330	Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan *"…ve manevi…"* ibarelerinin Anayasa'nın 2., 17. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2024/159	2024/15	İTZ	3787
2860	Yardım Toplama Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…bir yılı geçmemek üzere..."* ibaresinin iptaline karar verilmesi talebi.	2024/128	2023/181	İTZ	3593
2918	Karayolları Trafik Kanunu'nun 72. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"...kamunun rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde..."* ibaresinin iptaline karar verilmesi talebi.	2024/96	2023/170	İTZ	3343
2942	Kamulaştırma Kanunu'na 16/11/2022 tarihli ve 7421 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen geçici 19. maddenin Anayasa'nın 46. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/129	2024/4	İTZ	3601
2942	Kamulaştırma Kanunu'na 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle eklenen geçici 12. maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Devam eden dava…"* ibaresinin Anayasa'nın 10. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/168	2024/74	İTZ	3899

3194	A. İmar Kanunu'na 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle eklenen geçici 16. maddenin onuncu fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 5., 17., 56. ve 57. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/141	2023/74	İTZ	3687
3201	Emniyet Teşkilat Kanunu'nun 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen 55. maddesinin on beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/105	2023/127	İTZ	3435
3359	Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'na 12/5/2022 tarihli ve 7406 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 13. maddenin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığının ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/112	2023/29	İTZ	3483
3568	Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 50. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Maliye Bakanlığının uygun görüşü alındıktan sonra…"* ibaresinin *"anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (m) bentleri yönünden"* Anayasa'nın 135. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/147	2024/71	İTZ	3771
4721	Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…bir yıl…"* ibaresinin Anayasa'nın 5., 10., 14., 17. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/113	2023/109	İTZ	3495
4721	Türk Medeni Kanunu'nun 185. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'nın 17. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/114	2023/42	İTZ	3507
4721	Türk Medeni Kanunu'nun 289. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 17., 35., 36., 40. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2024/115	2023/167	İTZ	3517
5015	Petrol Piyasası Kanunu'nun 14/2/2019 tarihli ve 7164 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değiştirilen 20. maddesinin ikinci fıkrasına 29/4/2021 tarihli ve 7318 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen (g) bendinin dördüncü (anılan bende 27/12/2023 tarihli ve 7491 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle eklenen ikinci ve üçüncü cümleler nedeniyle altıncı) cümlesinin Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/127	2023/136	İTZ	3581

5188	Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 11. maddesinin 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasının Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/163	2024/65	İTZ	3823
5216	Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na 16/10/2020 tarihli ve 7254 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen ek 3. maddenin; A. Birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar..."* bölümünün, B. Beşinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 35., 36. 37., 73. ve 123. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2024/167	2024/68	İTZ	3879
5237	Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 13., 17., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/166	2024/56	İTZ	3867
5275	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 14/7/2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici 10. maddenin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 10. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/165	2024/82	İTZ	3855
5395	Çocuk Koruma Kanunu'na 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 40. maddesiyle eklenen 41/B maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 5., 10., 20., 36., 40. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/146	2024/20	İTZ	3765
5510	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'un 52. maddesiyle değiştirilen 88. maddesinin on sekizinci fıkrasının ikinci cümlesinin iptaline karar verilmesi talebi.	2024/102	2021/114	İTZ	3405
5682	Pasaport Kanunu'nun 28/5/1988 tarihli ve 3463 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere…"* bölümünün Anayasa'nın 2., 13. ve 23. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/160	2024/112	İTZ	3797
6098	Türk Borçlar Kanunu'nun 478. maddesinde yer alan *"…teslim tarihinden başlayarak,…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 5., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar	2024/126	2024/8	İTZ	3575

	verilmesi talebi.				
6100	Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2024/164	2024/78	İTZ	3839
6102	A. Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının; 1. (c) bendinde yer alan *"...6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun..."*, *"...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447,..."* ve *"...maddelerinde,"* ibarelerinin, 2. Birinci cümlesinde yer alan *"öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları..."*, *"...ticari dava..."* ve *"...sayılır."* ibarelerinin, B. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 444. maddesinin, Anayasa'nın 2., 5., 17., 23. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2024/93	2023/153	İTZ	3305
6292	Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun'un; A. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce..."* ibaresinin, B. 11. maddesinin (14) numaralı fıkrasında yer alan *"...31/12/2011 tarihinden önce olmak üzere..."* ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10., 35., 36. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2024/104	2023/194	İTZ	3425
6325	Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'na 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle eklenen 18/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar."* ibaresinin Anayasa'nın 2., 20., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/125	2023/178	İTZ	3563
6343	Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 181. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/143	2024/96	İTZ	3717
6361	Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu'na, 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/186	2024/114	İTZ	3911

6458	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 36. ve 155. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/116	2024/25	İTZ	3529
7098	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2024/148	2024/89	İTZ	3781
7326	A. Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin *"Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…"* bölümünün, B. 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesinin *"Artırım talebinde bulunulan yılları izleyen dönemlerde yapılacak vergi incelemelerine ilişkin olarak artırım talebinde bulunulan dönemler için, sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi yönünden…"* bölümünün, Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2024/94	2023/183	İTZ	3321
7333	Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 1. 3. maddesiyle 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un yeniden düzenlenen 4. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin *"…altı milyon Türk lirasını geçmemek üzere yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* bölümünün, 2. 4. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesine eklenen *"…hava ayrıştırma,…"* ibaresinin, 3. 11. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 19. maddesinde yer alan *"…üç yıl…"* ibaresinin *"…dört yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin, 4. 16. maddesiyle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve	2024/101	2021/106	İPT	3363

	Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen geçici 85. maddenin; a. Birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır."* ibaresinin, b. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla…"* ve *"…İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar,…"* ibarelerinin, c. Altıncı fıkrasında yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonunca…"* ibaresinin, ç. Dokuzuncu fıkrasında yer alan *"…İşsizlik Sigortası Fonu tarafından…"* ibaresinin, 5. 20. maddesiyle 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…üç yıl…"* ibaresinin *"…altı yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin, 6. 21. maddesiyle 16/4/2020 tarihli ve 7244 sayılı Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin üçüncü cümlesinde yer alan *"…üç ay…"* ibaresinin *"…altı ay…"* şeklinde değiştirilmesinin, 7. 23. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 35. maddesinin (A), (B), (C), (Ç), (D) ve (G) fıkralarında yer alan *"…üç yıl…"* ibarelerinin *"…dört yıl…"* şeklinde değiştirilmesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 9., 12., 13., 15., 17., 19., 20., 22., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 60., 65., 70., 73., 118., 125., 128., 129., 153., 169. ve 171. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına, B. 1. 11., 20. ve 23. maddelerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmalarına karar verilmesi talebiyle açılan davanın 7145 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan E.2018/137, 2. 21. maddesinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan davanın 7244 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan E.2020/56, sayılı dava ile birleştirilmesine, karar verilmesi talebi.				
7410	Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 4. maddesiyle 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinin; 1. Birinci fıkrasında yer alan *"Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:"* tanımının *"Çevre yönetimi hizmeti:"*	2024/124	2022/101	İPT	3537

	şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler..."* ibaresinin, 2. Birinci fıkrasına eklenen *"Çevre danışmanlık firması:"* tanımının, B. 5. maddesiyle 2872 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan; 1. *"…çevre yönetim birimini kurmayanlara…"* ibaresinin *"…çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara..."* ibaresinin, 2. *"…çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara…"* ibaresinin *"…çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara…"* şeklinde değiştirilmesinde bulunan *"...veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara..."* ibaresinin, C. 30. maddesiyle 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (ğ) bendinin, Anayasa'nın 2., 7., 43., 56., 123., 128. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
7422	Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 1. maddesiyle 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'na eklenen 74/A maddesinin; 1. (c) fıkrasının (9) numaralı bendinin, 2. (ç) fıkrasının (6) numaralı bendinin, B. 4. maddesiyle 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na eklenen geçici 31. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *"...Emniyet Genel Müdürlüğünce belirlenir."* ibaresinin, C. 6. maddesiyle 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'na eklenen ek 15. maddenin, Ç. 8. maddesiyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na eklenen ek 20. maddenin, D. 10. maddesiyle 25/4/2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun 15. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının, E. 12. maddesiyle 4652 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının; 1. Birinci cümlesinde yer alan *"...Genel Müdürlükçe belirlenecek..."* ve *"...sınavda..."* ibarelerinin, 2. İkinci cümlesinin, F. 13. maddesiyle 29/5/2009	2024/139	2023/25	İPT	3615

	tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen geçici 8. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/ veya sözlü..."* ibaresinin, G. 14. maddesiyle 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na eklenen geçici 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve/veya sözlü..."* ibaresinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 14., 17., 20., 25., 26., 35., 36., 38., 40., 49., 70., 74., 90., 123., 124., 128., 130. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
7490	2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu'nun 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2024/95	2024/42	İPT	3331

III- ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI DİZİNİ

Karar ve Esas Numarasına, Resmi Gazete ve Karar Tarihine Göre

Karar	Esas	RG Tarihi	Sayısı	Karar Tarihi	Dava Türü	Sayfa
2024/93	2023/153	06.06.2024	32568	04.04.2024	İİD……..	3305
2024/94	2023/183	14.06.2024	32567	04.04.2024	İİD……..	3321
2024/95	2024/42	22.10.2024	32700	04.04.2024	İİD……..	3331
2024/96	2023/170	14.06.2024	32567	04.04.2024	İİD……..	3343
2024/97	2024/10	06.06.2024	32568	04.04.2024	İİD……..	3351
2024/101	2021/106	22.10.2024	32700	09.05.2024	İİD……..	3363
2024/102	2021/114	24.07.2024	32611	09.05.2024	İİD……..	3405
2024/103	2023/200	22.10.2024	32700	09.05.2024	İİD……..	3419
2024/104	2023/194	24.07.2024	32611	09.05.2024	İİD……..	3425
2024/105	2023/127	05.07.2024	32593	09.05.2024	İİD……..	3435
2024/106	2023/193	22.10.2024	32700	09.05.2024	İİD……..	3447
2024/112	2023/29	02.08.2024	32620	30.05.2024	İİD……..	3483
2024/113	2023/109	28.11.2024	32736	30.05.2024	İİD……..	3495
2024/114	2023/42	02.08.2024	32620	30.05.2024	İİD……..	3507
2024/115	2023/167	02.08.2024	32620	30.05.2024	İİD……..	3517
2024/116	2024/25	17.09.2024	32665	30.05.2024	İİD……..	3529
2024/124	2022/101	08.10.2024	32686	27.06.2024	İİD……..	3537
2024/125	2023/178	02.10.2024	32680	27.06.2024	İİD……..	3563
2024/126	2024/8	02.10.2024	32680	27.06.2024	İİD……..	3575
2024/127	2023/136	02.10.2024	32680	27.06.2024	İİD……..	3581
2024/128	2023/181	09.12.2024	32747	27.06.2027	İİD……..	3593
2024/129	2024/4	09.12.2024	32747	27.06.2027	İİD……..	3601
2024/130	2024/62	06.12.2024	32744	27.06.2024	İİD……..	3609
2024/139	2023/25	12.11.2024	32720	23.07.2024	İİD……..	3615
2024/140	2024/52	19.12.2024	32757	23.07.2024	İİD……..	3667

*** İİD:** İptal ve İtiraz Davası, **Dİ:** Değişik İşler, **SPMD:** Siyasi Parti Mali Denetim

2024/141	2023/74	03.12.2024	32741	23.07.2024	İİD……..	3687
2024/142	2023/80	10.12.2024	32748	23.07.2024	İİD……..	3697
2024/143	2024/96	10.12.2024	32748	23.07.2024	İİD……..	3717
2024/144	2024/108	12.11.2024	32720	23.07.2024	İİD……..	3735
2024/145	2024/14	10.12.2024	32748	23.07.2024	İİD……..	3741
2024/146	2024/20	10.12.2024	32748	23.07.2024	İİD……..	3765
2024/147	2024/71	10.12.2024	32748	23.07.2024	İİD……..	3771
2024/148	2024/89	07.10.2024	32685	23.07.2024	İİD……..	3781
2024/159	2024/15	21.11.2024	32729	24.09.2024	İİD……..	3787
2024/160	2024/112	21.11.2024	32729	24.09.2024	İİD……..	3797
2024/161	2023/192	28.11.2024	32736	24.09.2024	İİD……..	3805
2024/162	2024/99	28.11.2024	32736	24.09.2024	İİD……..	3813
2024/163	2024/65	21.11.2024	32729	24.09.2024	İİD……..	3823
2024/164	2024/78	21.11.2024	32729	24.09.2024	İİD……..	3839
2024/165	2024/82	21.11.2024	32729	24.09.2024	İİD……..	3855
2024/166	2024/56	19.11.2024	32727	24.09.2024	İİD……..	3867
2024/167	2024/68	21.11.2024	32729	24.09.2024	İİD……..	3879
2024/168	2024/74	12.11.2024	32720	24.09.2024	İİD……..	3899
2024/178	2024/185	17.12.2024	32755	05.11.2024	İİD……..	3905
2024/186	2024/114	31.12.2024	32769	05.11.2024	İİD……..	3911
2023/8	2023/1	19.01.2024	32434	30.11.2023	Dİ……...	3925
2023/9	2023/2	19.01.2024	32434	30.11.2023	Dİ……...	3929
2023/10	2023/3	19.01.2024	32434	30.11.2023	Dİ……...	3933
2024/1	2024/1	14.06.2024	32567	04.04.2024	Dİ……...	3937
2024/2	2024/2	06.08.2024	32624	30.05.2024	Dİ……...	3941
2024/1	2022/1	22.11.2024	32730	07.03.2024	SPMD……	3945
2024/2	2022/8	22.11.2024	32730	07.03.2024	SPMD……	3949
2024/3	2022/31	22.11.2024	32730	07.03.2024	SPMD……	3953
2024/4	2022/33	22.11.2024	32730	07.03.2024	SPMD……	3957
2024/5	2022/35	22.11.2024	32730	07.03.2024	SPMD……	3961
2024/6	2022/37	22.11.2024	32730	07.03.2024	SPMD……	3965
2024/7	2022/49	22.11.2024	32730	07.03.2024	SPMD……	3969
2024/8	2022/50	28.11.2024	32736	07.03.2024	SPMD……	3973
2024/9	2022/65	28.11.2024	32736	07.03.2024	SPMD……	3977
2024/10	2022/66	28.11.2024	32736	07.03.2024	SPMD……	3981
2024/11	2022/70	28.11.2024	32736	07.03.2024	SPMD……	3985
2024/12	2022/72	28.11.2024	32736	07.03.2024	SPMD……	3989

2024/13	2022/73	28.11.2024	32736	07.03.2024	SPMD……	3993
2024/14	2022/90	28.11.2024	32736	07.03.2024	SPMD……	3997
2024/15	2022/92	29.11.2024	32737	07.03.2024	SPMD……	4001
2024/16	2022/94	29.11.2024	32737	07.03.2024	SPMD……	4005
2024/17	2022/100	29.11.2024	32737	07.03.2024	SPMD……	4009
2024/18	2022/101	29.11.2024	32737	07.03.2024	SPMD……	4015
2024/19	2022/104	29.11.2024	32737	07.03.2024	SPMD……	4021
2024/20	2023/2	29.11.2024	32737	07.03.2024	SPMD……	4025
2024/21	2023/3	29.11.2024	32737	07.03.2024	SPMD……	4029
2024/22	2023/10	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4033
2024/23	2023/16	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4037
2024/24	2023/51	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4041
2024/25	2023/72	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4045
2024/26	2023/75	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4049
2024/27	2023/76	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4053
2024/28	2023/78	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4057
2024/29	2023/83	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4061
2024/30	2023/85	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4065
2024/31	2023/97	02.12.2024	32740	07.03.2024	SPMD……	4069
2024/32	2018/67	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4073
2024/33	2019/49	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4077
2024/34	2020/35	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4081
2024/35	2020/50	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4085
2024/36	2020/72	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4089
2024/37	2021/1	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4093
2024/38	2021/6	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4097
2024/39	2021/7	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4101
2024/40	2021/9	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4107
2024/41	2021/10	11.12.2024	32749	27.06.2024	SPMD……	4111
2024/42	2021/11	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4117
2024/43	2021/12	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4121
2024/44	2021/14	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4125
2024/45	2021/15	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4129
2024/46	2021/17	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4133
2024/47	2021/20	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4137
2024/48	2021/21	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4141
2024/49	2021/22	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4145

2024/50	2021/23	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4151
2024/51	2021/24	12.12.2024	32750	27.06.2024	SPMD……	4155
2024/52	2021/27	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4159
2024/53	2021/28	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4163
2024/54	2021/30	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4167
2024/55	2021/32	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4171
2024/56	2021/33	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4175
2024/57	2021/34	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4181
2024/58	2021/35	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4185
2024/59	2021/36	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4189
2024/60	2021/37	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4193
2024/61	2021/39	17.12.2024	32755	27.06.2024	SPMD……	4197
2024/62	2021/42	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4203
2024/63	2021/43	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4207
2024/64	2021/46	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4211
2024/65	2021/48	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4215
2024/66	2021/49	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4219
2024/67	2021/50	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4227
2024/68	2021/51	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4231
2024/69	2021/52	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4235
2024/70	2021/53	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4239
2024/71	2021/55	31.12.2024	32769	27.06.2024	SPMD……	4243

IV- ANAYASA MADDELERİ DİZİNİ*

Başlangıç: 3460, 3463, 3465, 3468, 3469, 3470, 3622, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657

m. 2: 3312, 3314, 3315, 3319, 3320, 3327, 3329, 3345, 3348, 3381, 3382, 3389, 3391, 3394, 3409, 3413, 3430, 3431, 3433, 3438, 3439, 3443, 3460, 3463, 3465, 3468, 3469, 3470, 3471, 3472, 3489, 3491, 3492, 3499, 3510, 3521, 3522, 3526, 3532, 3535, 3541, 3542, 3543, 3545, 3547, 3550, 3551, 3552, 3556, 3566, 3567, 3570, 3571, 3574, 3577, 3578, 3580, 3586, 3587, 3589, 3596, 3597, 3599, 3606, 3622, 3624, 3627, 3628, 3630, 3636, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3649, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3678, 3702, 3703, 3710, 3722, 3723, 3738, 3739, 3748, 3754, 3759, 3760, 3761, 3762, 3763, 3783, 3785, 3792, 3794, 3799, 3800, 3815, 3816, 3817, 3821, 3830, 3843, 3860, 3861, 3862, 3863, 3872, 3874, 3877, 3887, 3891, 3892, 3896, 3907, 3908

m. 5: 3315, 3316, 3319, 3355, 3356, 3357, 3359, 3489, 3493, 3497, 3501, 3521, 3526, 3577, 3580, 3596, 3599, 3622, 3625, 3627, 3628, 3630, 3636, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3689, 3694, 3831, 3917, 3918, 3922

m. 6: 3460, 3463, 3465, 3468, 3469, 3470, 3622, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657

m. 7: 3333, 3337, 3379, 3383, 3460, 3463, 3465, 3468, 3469, 3470, 3541, 3543, 3544, 3545, 3547, 3551, 3622, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3887, 3892, 3896

m. 8: 3460, 3463, 3465, 3468, 3469, 3470

m. 9: 3355, 3359, 3815, 3821

* Anayasa maddeleri, kararların esas inceleme aşamasından itibaren indekslenmiştir.

m. 10: 3327, 3329, 3355, 3359, 3409, 3410, 3413, 3414, 3430, 3433, 3438, 3443, 3489, 3493, 3497, 3501, 3504, 3521, 3622, 3526, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3649, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3748, 3754, 3759, 3760, 3815, 3818, 3819, 3821, 3860, 3863, 3887, 3892, 3896

m. 11: 3460, 3463, 3465, 3468, 3469, 3470

m. 13: 3345, 3348, 3379, 3381, 3382, 3383, 3395, 3396, 3397, 3422, 3423, 3489, 3490, 3491, 3492, 3497, 3498, 3499, 3500, 3501, 3504, 3505, 3508, 3509, 3510, 3512, 3514, 3515, 3521, 3526, 3541, 3242, 3453, 3543, 3544, 3545, 3547, 3549, 3551, 3566, 3567, 3568, 3570, 3573, 3574, 3577, 3580, 3586, 3587, 3588, 3589, 3604, 3605, 3606, 3607, 3622, 3623, 3624, 3625, 3627, 3628, 3630, 3635, 3636, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3649, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3676, 3678, 3682, 3683, 3685, 3701, 3702, 3703, 3706, 3708, 3712, 3715, 3721, 3722, 3723, 3726, 3728, 3730, 3733, 3738, 3739, 3799, 3800, 3801, 3802, 3829, 3830, 3831, 3832, 3833, 3838, 3842, 3843, 3845, 3847, 3849, 3854, 3872, 3873, 3874, 3875, 3877, 3887, 3892, 3896, 3907, 3908

m. 14: 3497, 3501, 3628, 3630, 3637, 3663

m. 15: 3630, 3872, 3877

m. 16: 3532, 3533, 3535, 3815, 3816, 3817, 3821

m. 17: 3315, 3320, 3497, 3501, 3505, 3508, 3515, 3521, 3526, 3596, 3599, 3641, 3642, 3689, 3692, 3693, 3694, 3792, 3794, 3872, 3875, 3877

m. 19: 3872, 3877

m. 20: 3497, 3499, 3501, 3503, 3505, 3508, 3509, 3510, 3514, 3515, 3523, 3526, 3566, 3570, 3571, 3630, 3632, 3636, 3641, 3642, 3701, 3706, 3721, 3726

m. 23: 3315, 3320, 3532, 3534, 3535, 3799, 3800, 3801, 3802, 3804

m. 25: 3622, 3627

m. 26: 3622, 3627

m. 35: 3355, 3356, 3357, 3359, 3379, 3380, 3383, 3422, 3423, 3430, 3434, 3489, 3521, 3526, 3566, 3570, 3571, 3577, 3580, 3586,

3589, 3596, 3599, 3604, 3605, 3606, 3607, 3622, 3627, 3738, 3739, 3792, 3794, 3809, 3811, 3887, 3892, 3896, 3917, 3922

m. 36: 3312, 3313, 3314, 3409, 3413, 3422, 3423, 3430, 3434, 3489, 3490, 3491, 3492, 3521, 3526, 3532, 3535, 3566, 3570, 3571, 3572, 3573, 3574, 3622, 3627, 3628, 3630, 3636, 3676, 3677, 3679, 3682, 3683, 3685, 3714, 3732, 3762, 3763, 3783, 3785, 3842, 3844, 3847, 3849, 3854, 3872, 3877, 3887, 3892, 3896

m. 37: 3887, 3892, 3896

m. 38: 3345, 3346, 3348, 3627, 3628, 3630, 3636, 3641, 3642, 3872, 3877, 3907, 3908

m. 40: 3430, 3434, 3521, 3524, 3526, 3532, 3534, 3535, 3577, 3580, 3622, 3627, 3628, 3630, 3636, 3689, 3691, 3693, 3694, 3783, 3784, 3785, 3860, 3864

m. 41: 3497, 3499, 3501, 3504, 3511, 3521, 3526

m. 42: 3644, 3645, 3646, 3648, 3649

m. 43: 3552, 3553, 3554, 3556

m. 45: 3402

m. 46: 3402, 3604, 3605, 3607

m. 47: 3689, 3694

m. 48: 3315, 3316, 3319, 3379, 3380, 3383, 3395, 3397, 3541, 3543, 3544, 3545, 3547, 3548, 3549, 3551, 3586, 3587, 3588, 3589, 3701, 3702, 3703, 3706, 3708, 3710, 3712, 3714, 3715, 3721, 3722, 3723, 3726, 3728, 3730, 3733, 3815, 3821, 3829, 3830, 3833, 3834, 3838, 3917, 3918, 3922

m. 49: 3389, 3390, 3391, 3544, 3545, 3622, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3701, 3702, 3703, 3706, 3708, 3710, 3712, 3714, 3715, 3721, 3722, 3723, 3726, 3728, 3730, 3733, 3748, 3754, 3760, 3815, 3821, 3829, 3830, 3833, 3834, 3838

m. 56: 3396, 3402, 3549, 3552, 3553, 3554, 3556, 3596, 3599, 3689, 3694, 3820

m. 60: 3389, 3390, 3391, 3394

m. 65: 3389, 3391, 3394

m. 70: 3440, 3622, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3639, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3748, 3749, 3753, 3754, 3757, 3758, 3759, 3760, 3761

m. 71: 3759

m. 73: 3327, 3329, 3379, 3382, 3383, 3677, 3887, 3892, 3893, 3896

m. 74: 3622, 3624, 3626, 3627, 3663

m. 82: 3663

m. 87: 3333, 3334, 3336, 3337, 3338, 3339, 3341

m. 88: 3333, 3334, 3337

m. 89: 3333, 3337

m. 90: 3622, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657

m. 99: 3638

m. 104: 3459, 3460, 3461, 3463, 3464, 3465, 3466, 3468, 3469, 3470, 3471, 3477, 3478, 3479, 3480, 3481, 3482, 3610, 3611

m. 106: 3470, 3478, 3480, 3481

m. 123: 3460, 3461, 3463, 3465, 3468, 3470, 3478, 3541, 3543, 3545, 3547, 3551, 3554, 3622, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3887, 3892, 3896

m. 124: 3641, 3642, 3643, 3650, 3652, 3653, 3776, 3777, 3778, 3779

m. 125: 3347, 3692, 3762, 3783, 3785, 3836

m. 127: 3460, 3461, 3462, 3463, 3464, 3465, 3468, 3479, 3480

m. 128: 3439, 3440, 3443, 3469, 3470, 3478, 3541, 3543, 3545, 3547, 3551, 3622, 3627, 3628, 3630, 3636, 3638, 3639, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3649, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3761, 3762

m. 129: 3638

m. 130: 3643, 3645, 3646, 3648

m. 135: 3775, 3776, 3777, 3778, 3779

m. 138: 3355, 3359, 3681, 3713, 3732

m. 140: 3355, 3359

m. 141: 3567, 3676, 3679, 3682, 3683, 3685

m. 142: 3312, 3313, 3314, 3610

m. 152: 3436, 3564, 3745, 3755, 3767, 3806, 3814, 3901, 3903, 3904

m. 153: 3397, 3398, 3399, 3423, 3424, 3469, 3470, 3472, 3474, 3541, 3543, 3545, 3556, 3557, 3559, 3560, 3589, 3590, 3612, 3622, 3627, 3628, 3630, 3637, 3638, 3640, 3641, 3642, 3643, 3645, 3646, 3648, 3650, 3651, 3652, 3653, 3655, 3656, 3657, 3658, 3660, 3661, 3755, 3794, 3795, 3833, 3847, 3848, 3908, 3909

m. 155: 3532, 3535

m. 161: 3333, 3334, 3335, 3336, 3337, 3338, 3339, 3341, 3469, 3470

m. 167: 3917, 3919, 3921, 3922

m. 168: 3553

m. 169: 3384, 3385, 3387, 3401, 3402, 3430, 3432, 3433

m. 171: 3395, 3397

m. 172: 3917, 3919, 3921, 3922

Geçici 21. m: 3755

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLAR DERGİSİ DİZİNİ (1962-2024)*

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
62/002	62/001	İİD	1	3
62/003	62/016	İİD	1	9
62/006	62/015	İİD	1	7
62/015	62/013	İİD	1	5
62/018	62/007	İİD	1	4
62/023	62/022	İİD	1	12
62/029	62/028	İİD	1	13
62/033	62/032	İİD	1	15
62/035	62/075	İİD	1	20
62/037	62/035	İİD	1	16
62/184	62/048	İİD	1	17
62/198	62/111	İİD	1	34
62/204	62/059	İİD	1	19
62/208	63/001	İİD	1	70
62/211	62/121	İİD	1	44
62/221	62/086	İİD	1	29
62/223	62/122	İİD	1	64
62/227	62/076	İİD	1	27
62/232	63/009	İİD	1	76
62/252	62/100	İİD	1	33
62/262	63/021	İİD	1	86
62/274	63/040	İİD	1	104
62/277	63/034	İİD	1	89
62/280	63/051	İİD	1	115
62/281	63/052	İİD	1	121
62/286	63/053	İİD	1	125
63/003	63/067	İİD	1	147
63/004	63/071	İİD	1	161
63/007	63/072	İİD	1	189
63/010	63/061	İİD	1	142
63/016	63/083	İİD	1	194
63/017	63/084	İİD	1	210
63/020	63/088	İİD	1	229
63/025	63/087	İİD	1	221
63/028	63/066	İİD	1	145
63/035	67/017	İİD	5	122
63/037	63/054	İİD	1	136
63/041	63/094	İİD	1	231
63/046	63/043	İİD	1	113
63/050	63/111	İİD	1	271

* Dizinde geçen esas ve karar numaralarında, yıllar kısaltılarak; karar sayıları ise üç haneli olarak kullanılmıştır. Örneğin, 1962/1 karar numarası (62/001) şeklinde; 2005/78 esas numarası ise (05/078) olarak gösterilmiştir.
Dizinde kullanılan kısaltmalar şunlardır: Dİ (*Değişik İşler*), İİD (*İptal ve İtiraz Davası*), Muh. (*Muhtelif*), Sf. (Sayfa), SPK (*Siyasi Parti Kapatma*), SPMD (*Siyasi Parti Mali Denetim*), SPİ (*Siyasi Parti İhtar*)

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
63/057	65/065	İİD	4	3
63/059	63/225	İİD	2	41
63/063	63/128	İİD	1	308
63/065	63/278	İİD	1	501
63/066	65/067	İİD	3	303
63/067	66/019	İİD	4	118
63/069	66/008	İİD	4	72
63/073	63/177	İİD	1	365
63/074	63/130	İİD	1	315
63/075	63/129	İİD	1	311
63/080	64/029	İİD	2	107
63/081	66/040	İİD	4	256
63/086	65/063	İİD	3	295
63/088	64/044	İİD	2	155
63/089	64/036	İİD	2	114
63/090	63/172	İİD	1	357
63/091	63/162	İİD	1	320
63/097	63/272	İİD	1	482
63/099	64/038	İİD	2	140
63/100	65/048	İİD	3	217
63/101	64/049	İİD	2	185
63/102	64/025	İİD	2	105
63/105	65/022	İİD	3	128
63/106	63/270	İİD	1	468
63/107	65/023	İİD	3	130
63/109	66/017	İİD	4	113
63/110	63/205	İİD	2	36
63/112	63/196	İİD	2	34
63/113	63/261	İİD	1	465
63/114	63/190	İİD	2	31
63/117	63/191	İİD	1	391
63/121	64/074	İİD	2	282
63/124	63/243	İİD	1	422
63/125	63/112	İİD	1	283
63/126	65/007	İİD	3	27
63/127	65/047	İİD	3	203
63/128	64/008	İİD	2	43
63/129	63/276	İİD	1	491
63/130	65/050	İİD	3	232
63/131	66/018	İİD	4	117
63/132	66/029	İİD	4	175
63/133	64/021	İİD	2	95
63/134	66/041	İİD	4	273
63/135	65/039	İİD	3	172
63/136	63/285	İİD	1	538
63/137	63/226	İİD	1	416
63/138	64/071	İİD	2	256
63/140	64/062	İİD	2	227
63/141	64/050	İİD	2	196
63/143	63/167	İİD	1	343
63/144	67/006	İİD	5	54
63/145	67/020	İİD	5	139
63/147	65/015	İİD	3	110
63/148	63/256	İİD	1	457
63/150	63/291	İİD	1	542
63/152	64/066	İİD	2	246
63/156	66/034	İİD	4	232
63/161	64/011	İİD	2	63
63/162	64/019	İİD	2	88
63/163	65/036	İİD	3	167
63/164	64/065	İİD	2	244
63/166	64/076	İİD	2	288
63/169	63/113	İİD	1	285
63/170	63/178	İİD	1	370
63/171	65/013	İİD	3	83
63/172	63/244	İİD	1	439
63/173	65/040	İİD	4	290
63/174	63/115	İİD	2	3
63/175	63/114	İİD	1	303
63/178	63/057	İİD	1	141
63/190	63/100	İİD	1	246
63/192	63/161	İİD	1	318

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
63/193	64/009	İİD	2	56
63/197	63/166	İİD	1	323
63/198	65/001	İİD	3	3
63/199	65/016	İİD	3	111
63/200	63/110	İİD	1	259
63/201	64/039	İİD	2	149
63/202	64/032	İİD	2	109
63/204	63/179	İİD	1	378
63/205	63/123	İİD	2	14
63/207	63/175	İİD	1	360
63/245	63/203	İİD	1	397
63/265	63/157	İİD	1	317
63/272	63/204	İİD	1	414
63/276	63/183	İİD	1	388
63/293	63/282	İİD	1	523
63/298	63/283	İİD	1	525
63/300	63/280	İİD	1	511
63/301	63/271	İİD	1	477
63/311	65/012	İİD	3	67
63/317	63/294	İİD	1	545
63/328	63/296	İİD	1	548
63/330	64/015	İİD	2	70
63/336	67/029	İİD	6	6
63/337	67/031	İİD	6	42
63/339	64/061	İİD	2	216
63/358	64/017	İİD	2	81
64/002	64/023	İİD	2	97
64/005	66/045	İİD	4	274
64/012	64/047	İİD	2	176
64/013	64/043	İİD	2	150
64/015	64/045	İİD	2	164
64/019	65/011	İİD	3	43
64/021	67/011	İİD	5	95
64/022	64/054	İİD	2	204
64/025	64/059	İİD	2	210
64/026	66/001	İİD	4	19
64/030	65/033	İİD	3	141
64/032	64/063	İİD	2	234
64/034	66/012	İİD	4	75
64/035	66/013	İİD	4	78
64/036	64/077	İİD	2	294
64/038	65/059	İİD	3	281
64/039	64/072	İİD	2	277
64/040	64/064	İİD	2	239
64/043	65/005	İİD	3	22
64/044	65/002	İİD	3	15
64/047	65/008	İİD	3	37
64/049	64/073	İİD	2	280
64/050	65/014	İİD	3	104
64/051	65/003	İİD	3	19
65/001	65/004	İİD	3	21
65/002	65/024	İİD	3	133
65/004	65/006	İİD	3	25
65/006	65/017	İİD	3	127
65/007	65/010	İİD	3	40
65/011	65/031	İİD	3	139
65/012	65/034	İİD	3	147
65/016	65/041	İİD	3	173
65/017	65/035	İİD	3	164
65/018	65/053	İİD	3	242
65/019	65/042	İİD	3	175
65/022	65/051	İİD	3	236
65/025	65/057	İİD	3	268
65/026	65/049	İİD	3	224
65/027	65/055	İİD	3	260
65/028	65/045	İİD	3	201
65/029	65/054	İİD	3	257
65/030	65/058	İİD	3	275
65/032	66/003	İİD	4	39
65/036	67/012	İİD	5	108
65/038	66/007	İİD	4	67
65/039	65/056	İİD	3	263

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
65/040	66/015	İİD	4	104
65/041	65/066	İİD	4	12
65/042	66/030	İİD	4	215
65/044	66/014	İİD	4	82
65/045	66/016	İİD	4	109
66/001	66/021	İİD	4	148
66/003	66/023	İİD	4	163
66/004	66/025	İİD	4	168
66/007	66/046	İİD	5	26
66/009	66/020	İİD	4	146
66/00I	80/001	SPMD	18	438
66/011	66/044	İİD	5	3
66/013	76/002	SPMD	14	462
66/014	66/036	İİD	4	246
66/015	66/033	İİD	4	226
66/016	66/028	İİD	4	172
66/019	68/025	İİD	7	18
66/021	68/026	İİD	7	47
66/024	67/008	İİD	5	65
66/026	66/047	İİD	4	284
66/027	68/008	İİD	7	3
66/030	67/009	İİD	5	87
66/031	67/045	İİD	5	242
66/032	67/013	İİD	6	3
66/034	67/018	İİD	5	129
66/122	66/039	İİD	4	253
67/003	67/014	İİD	5	113
67/006	68/009	İİD	6	108
67/007	67/019	İİD	5	134
67/009	67/041	İİD	5	223
67/010	67/049	İİD	6	77
67/010	78/001	SPMD	16	399
67/011	68/007	İİD	6	105
67/013	69/005	İİD	7	154
67/014	67/036	İİD	5	196
67/015	67/015	İİD	5	117
67/017	67/042	İİD	5	237
67/019	69/006	İİD	7	191
67/021	68/036	İİD	6	229
67/022	67/022	İİD	5	154
67/023	67/023	İİD	5	171
67/025	67/025	İİD	5	176
67/026	67/026	İİD	5	179
67/027	68/049	İİD	6	264
67/031	67/034	İİD	5	181
67/032	68/057	İİD	7	81
67/037	68/046	İİD	6	245
67/038	67/035	İİD	5	194
67/039	68/041	İİD	6	236
67/040	70/026	İİD	8	258
67/041	69/057	İİD	8	18
67/043	69/031	İİD	7	296
67/047	69/009	İİD	7	225
67/048	68/024	İİD	6	210
67/049	68/060	İİD	6	294
67/052	68/029	İİD	6	215
67/054	68/012	İİD	6	122
67/056	67/046	İİD	5	290
67/057	68/001	İİD	6	100
68/002	68/047	İİD	7	76
68/006	68/050	İİD	6	270
68/008	68/048	İİD	6	259
68/009	68/067	İİD	6	308
68/010	68/066	İİD	7	107
68/010	78/002	SPMD	16	409
68/012	68/065	İİD	6	306
68/013	68/056	İİD	6	287
68/014	68/035	İİD	7	51
68/015	68/013	İİD	6	125
68/019	68/016	İİD	6	199
68/020	68/017	İİD	6	202
68/021	68/018	İİD	6	205

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
68/023	68/023	İİD	6	209
68/024	69/004	İİD	7	145
68/026	69/014	İİD	7	237
68/031	68/044	SPK	6	243
68/032	68/062	İİD	6	299
68/033	69/012	İİD	7	231
68/034	69/055	İİD	7	418
68/037	68/034	İİD	6	220
68/038	69/034	İİD	7	331
68/039	69/015	İİD	7	260
68/044	69/068	İİD	8	158
68/046	68/040	İİD	6	235
68/052	69/035	İİD	7	338
68/055	68/063	İİD	6	303
68/057	69/029	İİD	8	10
68/058	68/053	İİD	6	277
68/059	68/055	İİD	6	286
68/060	69/036	İİD	7	344
68/061	69/023	İİD	8	3
68/062	69/016	İİD	7	284
68/064	69/020	İİD	7	292
68/066	68/064	İİD	6	304
68/067	69/002	İİD	7	141
68/069-	69/001	İİD	7	112
68/080	69/003	İİD	7	142
69/001	69/007	İİD	7	220
69/001	79/003	SPMD	18	426
69/002	69/033	İİD	7	325
69/008	69/037	İİD	7	355
69/009	69/038	İİD	7	365
69/015	69/053	İİD	7	411
69/017	69/049	İİD	7	391
69/023	69/041	İİD	7	375
69/024	69/050	İİD	7	396
69/025	69/045	İİD	7	380
69/027	69/064	İİD	8	134
69/028	70/033	İİD	8	363
69/030	69/065	İİD	8	141
69/031	71/003	İİD	9	131
69/032	69/059	İİD	7	437
69/035	69/070	İİD	7	451
69/037	71/008	İİD	9	207
69/038	69/047	İİD	7	386
69/044	70/005	İİD	8	194
69/045	70/021	İİD	8	230
69/046	70/002	İİD	8	169
69/048	71/005	İİD	9	193
69/049	70/003	İİD	8	176
69/051	69/067	İİD	7	444
69/052	72/021	İİD	10	339
69/053	69/046	İİD	7	384
69/056	70/004	İİD	8	187
69/060	70/008	İİD	8	202
69/062	70/006	İİD	8	195
69/063	69/066	İİD	7	441
69/064	69/069	İİD	7	447
69/065	70/016	İİD	8	220
69/067	70/022	İİD	8	245
69/068	70/034	İİD	8	373
69/069	70/018	İİD	8	225
69/071	70/014	İİD	8	212
70/001	70/031	İİD	8	313
70/003	70/035	İİD	8	400
70/006	70/029	İİD	8	288
70/007	70/023	İİD	8	252
70/009	70/011	İİD	8	211
70/011	70/036	İİD	8	412
70/012	71/013	İİD	9	281
70/017	70/037	İİD	8	420
70/019	71/009	İİD	9	245
70/022	71/020	İİD	10	3
70/023	70/020	İİD	8	229

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
70/024	70/025	İİD	8	257
70/025	70/032	İİD	8	340
70/029	70/048	İİD	8	493
70/030	70/046	İİD	8	465
70/031	71/021	İİD	9	315
70/032	71/022	İİD	9	326
70/034	70/047	İİD	8	469
70/036	70/050	İİD	8	496
70/037	71/029	İİD	9	348
70/039	71/044	İİD	9	462
70/040	71/073	İİD	10	36
70/041	71/037	İİD	9	416
70/042	71/030	İİD	9	358
70/044	70/042	İİD	8	443
70/045	70/044	İİD	8	451
70/046	71/024	İİD	9	338
70/048	72/003	İİD	10	111
70/049	71/011	İİD	9	250
70/050	71/031	İİD	9	381
70/051	70/041	İİD	8	442
70/052	71/046	İİD	9	492
70/053	71/076	İİD	10	52
70/054	71/023	İİD	9	334
70/055	71/057	İİD	9	533
70/056	71/045	İİD	9	479
70/057	71/033	İİD	9	389
70/058	70/045	İİD	8	464
70/063	71/038	İİD	9	450
71/001	71/001	SPK	9	3
71/001	71/012	İİD	9	276
71/002	71/002	SPK	9	71
71/002	71/036	İİD	9	403
71/003	71/003	SPK	9	80
71/003	71/017	İİD	9	303
71/011	71/053	İİD	9	513
71/017	71/058	İİD	9	541
71/019	71/061	İİD	9	560
71/022	71/054	İİD	9	525
71/027	71/050	İİD	9	503
71/028	71/064	İİD	10	27
71/031	72/005	İİD	10	155
71/032	71/065	İİD	9	567
71/037	71/066	İİD	11	3
71/040	71/082	İİD	9	581
71/041	71/067	İİD	11	52
71/044	72/029	İİD	10	414
71/052	72/001	İİD	10	79
71/055	72/060	İİD	10	570
71/056	72/017	İİD	10	263
71/057	72/032	İİD	10	460
71/058	72/022	İİD	10	374
71/059	72/019	İİD	10	318
72/001	72/020	İİD	10	331
72/002	72/028	İİD	10	406
72/003	72/006	İİD	10	236
72/004	72/011	İİD	10	240
72/004	76/001	SPMD	14	451
72/010	72/014	İİD	10	257
72/013	72/018	İİD	10	273
72/014	72/034	İİD	10	478
72/016	72/049	İİD	10	529
72/018	72/024	İİD	10	389
72/019	72/047	İİD	10	520
72/024	73/021	İİD	11	229
72/025	72/036	İİD	10	494
72/026	72/038	İİD	10	505
72/030	72/031	İİD	10	454
72/031	72/033	İİD	10	476
72/035	72/062	İİD	10	591
72/039	72/054	İİD	10	554
72/040	72/061	İİD	10	585
72/047	72/056	İİD	10	563

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
72/049	74/001	İİD	12	3
72/051	73/004	İİD	11	97
72/052	73/005	İİD	11	105
72/053	73/016	İİD	11	197
72/056	73/011	İİD	11	126
73/001	73/018	İİD	11	212
73/002	73/014	İİD	11	184
73/003	73/037	İİD	11	298
73/00IX	79/009	SPMD	18	430
73/00VI	78/007	SPMD	16	418
73/010	73/012	İİD	11	179
73/012	73/024	İİD	11	265
73/013	73/023	İİD	11	250
73/014	73/017	İİD	11	208
73/015	73/019	İİD	11	224
73/019	75/087	İİD	13	403
73/021	73/036	İİD	11	288
73/023	74/002	İİD	12	49
73/025	74/005	İİD	12	67
73/031	73/030	İİD	11	283
73/032	74/011	İİD	12	111
73/033	74/009	İİD	12	87
73/035	75/025	İİD	13	319
73/036	74/004	İİD	12	59
73/037	75/022	İİD	13	58
73/038	75/023	İİD	13	214
73/039	75/024	İİD	13	295
73/041	74/013	İİD	12	145
73/042	76/048	İİD	14	301
73/043	73/039	İİD	11	373
73/045	74/007	İİD	12	82
73/046	74/021	İİD	12	210
73/047	73/038	İİD	11	365
74/001	74/014	İİD	12	170
74/008	74/019	İİD	12	181
74/009	74/022	İİD	12	237
74/00IX	80/012	SPMD	18	454
74/00X	80/006	SPMD	18	442
74/010	74/012	İİD	12	142
74/012	74/032	İİD	12	306
74/014	74/018	İİD	12	179
74/017	74/041	İİD	12	357
74/018	74/042	İİD	12	362
74/019	74/031	İİD	12	259
74/026	74/048	İİD	12	385
74/029	74/033	İİD	12	332
74/031	74/043	İİD	12	377
74/033	75/001	İİD	13	3
74/034	74/050	İİD	12	419
74/035	75/126	İİD	13	483
74/036	74/035	İİD	12	341
74/039	74/051	İİD	12	455
74/040	75/004	İİD	13	21
74/042	75/062	İİD	13	380
74/047	74/049	İİD	12	417
74/048	75/010	İİD	13	35
75/003	75/035	İİD	13	343
75/004	75/036	İİD	13	356
75/013	75/020	İİD	13	51
75/030	75/039	İİD	13	371
75/034	75/070	İİD	13	394
75/105	75/122	İİD	13	479
75/131	75/152	İİD	13	514
75/145	75/198	İİD	13	535
75/147	75/201	İİD	13	621
75/151	75/177	İİD	13	528
75/152	75/202	İİD	13	643
75/159	75/216	İİD	13	668
75/167	76/019	İİD	14	118
75/179	76/008	İİD	14	7
75/183	76/015	İİD	14	66
75/186	75/204	İİD	13	651

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
75/193	76/016	İİD	14	85
75/197	75/213	İİD	13	658
75/198	76/018	İİD	14	97
75/200	76/009	İİD	14	39
76/001	76/028	İİD	14	170
76/003	76/023	İİD	14	161
76/005	76/007	İİD	14	3
76/007	76/035	İİD	14	240
76/008	76/011	İİD	14	61
76/009	76/010	İİD	14	52
76/012	76/038	İİD	14	246
76/013	76/031	İİD	14	206
76/023	76/033	İİD	14	227
76/025	77/003	İİD	15	91
76/026	76/047	İİD	14	287
76/027	76/051	İİD	14	344
76/031	76/030	İİD	14	198
76/032	76/056	İİD	14	439
76/034	76/052	İİD	14	386
76/035	76/049	İİD	14	332
76/036	77/002	İİD	15	60
76/038	76/046	İİD	14	252
76/042	77/046	İİD	15	281
76/043	77/004	İİD	15	106
76/045	77/001	İİD	15	3
76/050	77/013	İİD	15	153
76/051	77/016	İİD	15	216
76/053	77/015	İİD	15	203
76/054	77/008	İİD	15	138
76/057	77/071	İİD	15	315
76/059	77/006	İİD	15	132
76/060	77/009	İİD	15	145
77/001	77/020	İİD	15	253
77/003	77/019	İİD	15	244
77/004	77/074	İİD	15	330
77/005	77/045	İİD	15	272
77/006	77/014	İİD	15	176
77/011	77/133	İİD	15	590
77/016	77/086	İİD	15	406
77/019	77/082	İİD	15	383
77/035	77/043	İİD	15	265
77/036	77/130	İİD	15	555
77/042	77/122	İİD	15	505
77/043	77/084	İİD	15	391
77/060	77/081	İİD	15	358
77/061	77/047	İİD	15	300
77/080	77/123	İİD	15	533
77/082	77/117	İİD	15	444
77/083	77/088	İİD	15	427
77/086	77/124	İİD	15	543
77/088	77/120	İİD	15	465
77/089	77/121	İİD	15	498
77/099	77/116	İİD	15	440
77/100	77/148	İİD	15	657
77/109	77/131	İİD	15	568
77/112	77/128	İİD	15	549
77/117	77/113	İİD	15	432
77/119	77/146	İİD	15	650
77/121	77/142	İİD	15	637
77/123	78/016	İİD	16	53
77/127	77/132	İİD	15	583
77/128	77/140	İİD	15	627
77/129	78/035	İİD	16	100
77/130	78/013	İİD	16	29
77/131	78/042	İİD	16	170
77/132	78/006	İİD	16	13
77/141	78/005	İİD	16	3
78/007	78/007	İİD	16	25
78/013	78/041	İİD	16	157
78/014	79/006	İİD	17	21
78/026	78/033	İİD	16	89
78/028	78/036	İİD	16	121

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
78/029	78/032	İİD	16	83
78/031	78/050	İİD	16	260
78/032	78/031	İİD	16	78
78/038	78/049	İİD	16	249
78/039	78/053	İİD	16	281
78/040	78/066	İİD	16	375
78/041	78/037	İİD	16	143
78/042	78/056	İİD	16	297
78/043	78/061	İİD	16	342
78/046	78/054	İİD	16	289
78/047	78/057	İİD	16	307
78/048	78/040	İİD	16	150
78/049	78/063	İİD	16	347
78/050	78/043	İİD	16	189
78/051	78/044	İİD	16	197
78/052	78/064	İİD	16	355
78/053	78/045	İİD	16	201
78/054	79/009	İİD	17	56
78/055	78/046	İİD	16	216
78/056	78/060	İİD	16	329
78/057	78/048	İİD	16	231
78/058	78/065	İİD	16	369
78/059	79/011	İİD	17	72
78/065	79/027	İİD	17	161
78/067	79/014	İİD	17	100
78/068	79/019	İİD	17	140
78/070	79/007	İİD	17	49
78/071	79/005	İİD	17	3
78/074	79/043	İİD	17	325
79/001	79/030	İİD	17	216
79/001	80/001	SPK	18	3
79/004	79/016	İİD	17	125
79/005	79/029	İİD	17	202
79/007	79/018	İİD	17	134
79/008	79/035	İİD	17	276
79/009	79/044	İİD	17	332
79/012	79/025	İİD	17	148
79/014	79/033	İİD	17	271
79/015	79/032	İİD	17	266
79/016	79/028	İİD	17	193
79/018	79/026	İİD	17	152
79/019	79/039	İİD	17	294
79/022	79/045	İİD	17	349
79/023	80/009	İİD	18	76
79/024	79/036	İİD	17	287
79/025	79/046	İİD	17	399
79/026	80/001	İİD	18	46
79/028	80/013	İİD	18	116
79/030	80/002	İİD	18	54
79/031	80/059	İİD	18	339
79/033	79/042	İİD	17	316
79/035	80/017	İİD	18	125
79/036	79/040	İİD	17	306
79/037	80/026	İİD	18	166
79/038	80/011	İİD	18	87
79/039	80/003	İİD	18	72
79/0II	79/017	SPMD	18	435
80/001	80/025	İİD	18	157
80/009	80/040	İİD	18	212
80/010	80/069	İİD	18	396
80/015	80/056	İİD	18	297
80/016	80/047	İİD	18	259
80/018	80/029	İİD	18	178
80/019	80/048	İİD	18	265
80/020	80/057	İİD	18	320
80/021	80/019	İİD	18	151
80/022	80/018	İİD	18	143
80/027	81/009	İİD	19	24
80/028	80/045	İİD	18	237
80/029	81/022	İİD	19	102
80/034	80/058	İİD	18	331
80/038	80/034	İİD	18	202

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
80/042	81/005	İİD	19	13
80/043	80/064	İİD	18	374
80/045	81/011	İİD	19	41
80/048	80/041	İİD	18	231
80/056	80/049	İİD	18	286
80/059	80/053	İİD	18	289
80/063	80/068	İİD	18	388
80/068	81/003	İİD	19	1
80/077	81/013	İİD	19	62
81/002	81/021	İİD	19	95
81/003	81/027	İİD	19	133
81/004	81/028	İİD	19	142
81/005	81/014	İİD	19	69
81/006	81/020	İİD	19	77
81/008	82/003	İİD	20	1
81/010	83/016	İİD	20	110
81/012	82/007	İİD	20	18
81/013	83/008	İİD	20	48
81/015	81/025	İİD	19	130
81/016	81/029	İİD	19	153
82/001	83/010	İİD	20	84
82/004	83/017	İİD	20	129
82/006	83/009	İİD	20	66
83/001	83/001	SPK	20	335
83/001	83/005	İİD	20	27
83/002	83/002	SPK	20	345
83/003	83/003	SPK	20	375
83/004	83/004	SPK	20	398
83/004	83/006	İİD	20	37
83/005	83/005	SPK	20	430
83/005	83/007	İİD	20	43
83/009	84/001	İİD	20	144
83/012	84/005	İİD	20	281
84/001	84/001	SPK	20	450
84/001	84/002	İİD	20	161
84/002	84/003	İİD	20	254
84/002	89/008	SPMD	25	512
84/003	84/004	İİD	20	274
84/003	87/001	SPMD	23	430
84/004	84/009	İİD	20	289
84/004	89/004	SPMD	25	507
84/005	89/005	SPMD	25	511
84/006	85/001	İİD	21	1
84/006	90/003	SPMD	26	593
84/007	89/003	SPMD	25	501
84/008	84/010	İİD	20	298
84/008	89/002	SPMD	25	497
84/009	85/004	İİD	21	35
84/009	88/002	SPMD	24	623
84/010	85/002	İİD	21	24
84/011	84/011	İİD	20	316
84/012	85/006	İİD	21	99
84/014	85/007	İİD	21	153
84/015	85/005	İİD	21	85
84/017	84/012	İİD	20	325
84/129	84/022	Muh	20	555
84/440	84/024	Muh	20	573
85/001	86/004	İİD	22	28
85/001	90/006	SPMD	26	611
85/002	85/016	İİD	21	217
85/002	90/004	SPMD	26	599
85/003	85/008	İİD	21	188
85/003	91/001	SPMD	27/2	775
85/004	91/013	SPMD	27/2	853
85/005	85/023	İİD	21	252
85/006	88/007	SPMD	24	636
85/007	85/022	İİD	21	240
85/007	90/007	SPMD	26	615
85/008	86/027	İİD	22	323
85/008	91/002	SPMD	27/2	783
85/009	86/014	İİD	22	134
85/009	88/003	SPMD	24	626

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
85/010	89/001	SPMD	25	494
85/011	86/029	İİD	22	433
85/016	86/005	İİD	22	65
85/019	85/021	İİD	21	236
85/020	86/030	İİD	22	498
85/021	86/023	İİD	22	197
85/022	87/002	İİD	23	18
85/023	86/002	İİD	22	12
85/024	87/006	İİD	23	110
85/025	86/008	İİD	22	79
85/026	85/017	İİD	21	230
85/030	86/010	İİD	22	100
85/031	86/011	İİD	22	115
85/032	86/009	İİD	22	90
85/033	86/022	İİD	22	187
85/656	85/004	Muh	21	263
86/001	87/010	İİD	23	194
86/001	91/003	SPMD	27/2	791
86/002	86/001	İİD	22	1
86/003	86/015	İİD	22	168
86/003	94/005	SPMD	30/2	808
86/004	91/004	SPMD	27/2	799
86/005	87/007	İİD	23	133
86/005	91/005	SPMD	27/2	805
86/006	86/012	İİD	22	128
86/006	90/008	SPMD	26	621
86/007	90/005	SPMD	26	605
86/008	91/014	SPMD	27/2	861
86/009	92/001	SPMD	28/2	621
86/010	88/004	SPMD	24	629
86/011	86/026	İİD	22	298
86/011	88/001	SPMD	24	620
86/012	87/004	İİD	23	47
86/013	87/012	İİD	23	243
86/015	87/001	İİD	23	3
86/016	86/025	İİD	22	278
86/017	87/011	İİD	23	208
86/018	86/024	İİD	22	233
86/019	87/003	İİD	23	41
86/020	87/009	İİD	23	184
86/022	86/028	İİD	22	419
86/024	87/008	İİD	23	179
86/522	87/001	Muh	23	433
87/001	87/002	Dİ	23	444
87/001	87/018	İİD	23	297
87/001	93/002	SPMD	29/2	895
87/002	94/006	SPMD	30/2	813
87/003	87/013	İİD	23	265
87/003	91/006	SPMD	27/2	811
87/004	87/020	İİD	23	344
87/004	91/007	SPMD	27/2	817
87/005	90/010	SPMD	26	629
87/006	87/014	İİD	23	272
87/006	92/002	SPMD	28/2	625
87/007	88/005	SPMD	24	631
87/008	91/018	SPMD	27/2	877
87/009	87/015	İİD	23	282
87/009	89/006	SPMD	25	515
87/010	88/006	SPMD	24	633
87/011	88/002	İİD	24	19
87/012	88/003	İİD	24	49
87/013	87/016	İİD	23	294
87/014	88/001	İİD	24	1
87/016	88/008	İİD	24	81
87/017	87/019	İİD	23	318
87/018	88/023	İİD	24	318
87/019	87/031	İİD	23	407
87/021	88/025	İİD	24	362
87/022	88/019	İİD	24	284
87/023	87/027	İİD	23	367
87/024	87/032	İİD	23	419
87/028	88/016	İİD	24	217

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
87/030	88/005	İİD	24	71
87/031	88/013	İİD	24	183
87/032	88/014	İİD	24	209
87/035	88/017	İİD	24	230
87/036	88/056	İİD	24	526
88/001	88/026	İİD	24	388
88/001	89/001	SPK	25	462
88/001	93/006	SPMD	29/2	920
88/002	88/001	SPK	24	534
88/002	93/005	SPMD	29/2	913
88/003	89/004	İİD	25	25
88/003	96/001	SPMD	32/2	863
88/004	89/003	İİD	25	3
88/004	90/001	SPMD	26	585
88/005	88/055	İİD	24	465
88/005	91/008	SPMD	27/2	823
88/006	88/006	İİD	24	79
88/006	91/012	SPMD	27/2	849
88/007	88/027	İİD	24	413
88/007	89/007	SPMD	25	518
88/008	91/009	SPMD	27/2	829
88/009	92/004	SPMD	28/2	639
88/011	88/011	İİD	24	138
88/012	88/032	İİD	24	424
88/014	88/018	İİD	24	235
88/015	89/009	İİD	26	3
88/017	88/034	İİD	24	460
88/019	88/033	İİD	24	444
88/032	89/010	İİD	25	97
88/033	89/017	İİD	25	202
88/034	89/026	İİD	25	276
88/035	89/013	İİD	25	166
88/036	89/024	İİD	25	253
88/037	89/036	İİD	25	334
88/038	89/007	İİD	25	43
88/039	89/029	İİD	26	17
88/050	89/027	İİD	25	301
88/051	89/018	İİD	25	214
88/061	89/028	İİD	25	322
88/062	90/003	İİD	26	94
88/063	89/047	İİD	27/1	3
88/064	90/002	İİD	26	51
89/001	89/001	SPİ	25	472
89/001	89/012	İİD	25	133
89/002	91/015	SPMD	27/2	867
89/003	89/005	İİD	25	34
89/003	94/001	SPMD	30/2	791
89/004	89/002	SPİ	25	490
89/004	89/023	İİD	25	231
89/004	96/002	SPMD	32/2	869
89/005	90/001	SPİ	26	549
89/005	92/006	SPMD	28/2	652
89/006	89/042	İİD	25	387
89/006	91/010	SPMD	27/2	835
89/007	89/025	İİD	25	267
89/007	91/011	SPMD	27/2	841
89/008	90/002	SPMD	26	589
89/009	90/008	İİD	26	147
89/009	94/002	SPMD	30/2	796
89/011	89/048	İİD	25	420
89/012	90/001	İİD	26	37
89/014	89/049	İİD	25	445
89/017	90/033	İİD	26	513
89/023	90/026	İİD	26	445
89/028	90/018	İİD	29/1	3
89/035	90/022	İİD	26	359
90/001	90/002	SPİ	26	567
90/001	90/021	İİD	26	301
90/001	91/001	SPK	27/2	885
90/001	95/008	SPMD	31/2	934
90/002	90/004	SPİ	26	577
90/002	90/010	İİD	26	189

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
90/002	91/002	SPK	28/2	673
90/003	90/003	SPİ	26	573
90/003	94/003	SPMD	30/2	800
90/004	90/005	SPİ	26	581
90/004	90/006	İİD	26	124
90/004	99/001	SPMD	35/2	483
90/005	90/028	İİD	26	461
90/005	91/001	SPİ	27/2	739
90/005	91/016	SPMD	27/2	871
90/006	90/017	İİD	26	261
90/006	95/002	SPMD	31/2	910
90/007	90/011	İİD	26	223
90/007	95/014	SPMD	31/2	970
90/008	96/018	SPMD	32/2	928
90/009	90/009	SPMD	26	627
90/011	95/012	SPMD	31/2	961
90/011	95/013	SPMD	31/2	965
90/012	91/007	İİD	27/1	185
90/013	90/030	İİD	27/1	20
90/014	96/016	SPMD	32/2	923
90/015	91/005	İİD	27/1	161
90/017	90/023	İİD	26	373
90/018	91/004	İİD	27/1	143
90/019	91/015	İİD	28/1	3
90/020	91/017	İİD	28/1	81
90/021	90/015	İİD	26	253
90/022	92/006	İİD	29/1	28
90/023	91/029	İİD	27/2	509
90/025	91/001	İİD	27/1	65
90/027	91/002	İİD	27/1	130
90/028	91/011	İİD	27/1	343
90/029	91/037	İİD	27/2	609
90/030	90/031	İİD	27/1	48
90/031	90/024	İİD	26	391
90/032	90/025	İİD	26	429
90/035	91/013	İİD	30/1	1
90/036	91/008	İİD	27/1	285
90/037	90/032	İİD	26	503
90/038	91/032	İİD	27/2	543
90/039	91/021	İİD	27/1	423
90/040	91/033	İİD	27/2	559
91/001	91/002	SPİ	27/2	743
91/001	91/003	SPK	27/2	971
91/001	91/016	İİD	28/1	49
91/001	96/006	SPMD	32/2	887
91/002	91/003	SPİ	27/2	751
91/002	91/030	İİD	28/1	108
91/002	92/001	SPK	28/2	696
91/002	96/007	SPMD	32/2	892
91/003	91/004	SPİ	27/2	757
91/003	93/003	SPMD	28/2	633
91/004	91/005	SPİ	27/2	763
91/004	91/045	İİD	27/2	663
91/004	92/005	SPMD	28/2	647
91/005	91/006	SPİ	27/2	769
91/005	92/009	İİD	28/1	143
91/005	95/003	SPMD	31/2	914
91/006	91/020	İİD	27/1	375
91/006	97/019	SPMD	33/2	536
91/007	91/043	İİD	27/2	645
91/007	95/009	SPMD	31/2	941
91/008	92/005	İİD	30/1	13
91/008	99/002	SPMD	35/2	487
91/009	91/036	İİD	27/2	593
91/009	95/019	SPMD	31/2	1007
91/010	91/017	SPMD	27/2	875
91/012	91/009	İİD	27/1	325
91/012	92/008	SPMD	28/2	666
91/013	92/010	İİD	30/1	96
91/013	96/028	SPMD	32/2	967
91/014	91/010	İİD	27/1	331
91/015	92/007	SPMD	28/2	659

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
91/016	91/019	İİD	27/1	361
91/017	91/023	İİD	27/2	473
91/018	92/020	İİD	28/1	232
91/021	92/042	İİD	28/2	457
91/023	91/047	İİD	29/2	605
91/024	91/040	İİD	27/2	627
91/025	91/018	İİD	31/1	1
91/026	92/011	İİD	28/1	157
91/027	91/050	İİD	27/2	679
91/028	91/026	İİD	27/2	487
91/030	92/018	İİD	28/1	211
91/031	91/027	İİD	27/2	491
91/033	92/032	İİD	29/1	110
91/034	91/034	İİD	27/2	571
91/037	91/044	İİD	27/2	657
91/039	91/039	İİD	31/1	12
91/042	92/013	İİD	28/1	176
91/044	91/053	İİD	27/2	729
91/046	91/048	İİD	27/2	673
91/049	91/054	İİD	29/1	17
91/050	91/052	İİD	27/2	723
91/060	92/016	İİD	28/1	195
91/061	92/034	İİD	30/1	104
92/001	92/001	SPİ	28/2	587
92/001	93/001	SPK	29/2	924
92/001	97/003	SPMD	33/2	472
92/002	92/002	SPİ	28/2	593
92/002	94/001	SPK	30/2	1039
92/002	97/010	SPMD	33/2	503
92/003	92/003	SPİ	28/2	600
92/003	92/004	Dİ	28/2	832
92/003	93/001	SPMD	29/2	890
92/004	92/004	SPİ	28/2	610
92/005	92/005	SPİ	28/2	618
92/006	95/005	SPMD	31/2	923
92/007	92/002	İİD	28/1	120
92/007	97/009	SPMD	33/2	497
92/008	92/039	İİD	28/2	430
92/008	93/004	SPMD	29/2	907
92/009	95/020	SPMD	31/2	1011
92/010	99/004	SPMD	35/2	496
92/011	92/009	SPMD	28/2	670
92/011	92/038	İİD	28/2	417
92/012	92/007	İİD	28/1	135
92/012	93/003	SPMD	29/2	902
92/013	92/050	İİD	29/1	169
92/016	92/017	İİD	28/1	204
92/017	92/030	İİD	28/1	369
92/019	92/047	İİD	28/2	520
92/021	92/019	İİD	28/1	221
92/022	92/040	İİD	31/1	25
92/024	92/033	İİD	29/1	142
92/025	92/029	İİD	29/1	100
92/026	92/048	İİD	28/2	525
92/027	92/031	İİD	28/1	395
92/029	93/023	İİD	35/1	1
92/030	92/036	İİD	29/1	155
92/031	92/037	İİD	28/1	412
92/032	92/041	İİD	28/2	449
92/036	93/004	İİD	29/1	209
92/037	93/018	İİD	31/1	76
92/038	93/005	İİD	29/1	234
92/039	93/019	İİD	31/1	160
92/040	92/055	İİD	28/2	568
92/042	92/053	İİD	29/1	186
92/043	92/049	İİD	29/1	160
92/044	93/007	İİD	29/1	270
92/045	92/051	İİD	31/1	48
92/046	92/052	İİD	31/1	62
92/047	93/013	İİD	29/1	277
92/048	93/014	İİD	30/1	118
92/049	92/054	İİD	28/2	561

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
93/001	93/001	İİD	29/1	197
93/001	93/001	SPİ	29/2	883
93/001	93/002	SPK	30/2	841
93/001	96/019	SPMD	32/2	932
93/002	93/002	İİD	29/1	202
93/002	93/003	SPK	30/2	936
93/003	94/002	SPK	30/2	1061
93/003	94/007	SPMD	30/2	819
93/003	97/020	SPMD	33/2	543
93/004	93/003	İİD	29/1	206
93/004	95/001	SPK	33/2	548
93/005	93/025	İİD	31/1	218
93/006	97/008	SPMD	33/2	491
93/008	93/031	İİD	30/1	130
93/008	94/008	SPMD	30/2	825
93/009	93/021	İİD	29/1	302
93/009	95/006	SPMD	31/2	927
93/011	95/001	SPMD	31/2	906
93/012	94/009	SPMD	30/2	830
93/013	96/020	SPMD	32/2	935
93/014	94/004	SPMD	30/2	805
93/015	99/005	SPMD	35/2	500
93/016	93/024	İİD	29/1	314
93/017	93/041	İİD	31/1	244
93/017	96/022	SPMD	32/2	943
93/018	94/010	SPMD	30/2	834
93/020	93/017	İİD	29/1	286
93/020	96/011	SPMD	32/2	917
93/021	93/030	İİD	31/1	233
93/022	93/044	İİD	30/1	150
93/023	93/055	İİD	35/1	82
93/025	94/002	İİD	30/1	156
93/026	93/028	İİD	29/1	320
93/027	93/057	İİD	30/1	157
93/028	93/026	İİD	31/1	228
93/029	94/001	İİD	33/1	1
93/032	93/032	İİD	29/1	343
93/033	93/040-1	YD	29/1	562
93/033	93/040-2	İİD	29/1	564
93/034	93/033	İİD	29/1	366
93/035	93/034	İİD	29/1	393
93/036	93/035	İİD	29/1	414
93/037	93/056	İİD	35/1	89
93/038	93/036	İİD	29/1	442
93/039	93/037	İİD	29/1	461
93/040	93/038	İİD	29/1	492
93/041	93/039	İİD	29/1	529
93/042	94/072	İİD	31/1	443
93/043	93/046	İİD	29/2	628
93/044	93/045	İİD	29/2	616
93/045	93/047	İİD	29/2	647
93/046	93/048	İİD	29/2	686
93/047	93/049	İİD	29/2	718
93/048	93/050	İİD	29/2	757
93/049	93/051	İİD	29/2	778
93/050	93/052	İİD	29/2	808
93/051	93/053	İİD	29/2	838
93/052	93/054	İİD	29/2	860
93/053	94/067	İİD	34/1	1
94/001	94/003	SPİ	30/2	776
94/001	94/003	SPK	31/2	1016
94/002	94/001	SPİ	30/2	768
94/002	94/076	İİD	34/1	12
94/003	94/002	SPİ	30/2	772
94/003	94/069	İİD	30/2	741
94/004	94/004	SPİ	30/2	779
94/005	94/006	SPİ	31/2	904
94/005	96/023	SPMD	32/2	946
94/006	94/005	SPİ	30/2	786
94/008	95/015	SPMD	31/2	977
94/011	95/017	SPMD	31/2	997
94/012	95/007	SPMD	31/2	931

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
94/013	96/021	SPMD	32/2	939
94/015	95/004	SPMD	31/2	918
94/016	96/010	SPMD	32/2	906
94/017	95/010	SPMD	31/2	945
94/023	99/006	SPMD	35/2	504
94/024	95/011	SPMD	31/2	953
94/025	95/018	SPMD	31/2	1001
94/026	95/016	SPMD	31/2	989
94/027	96/026	SPMD	32/2	959
94/028	97/004	SPMD	33/2	477
94/042	94/055	İİD	32/1	1
94/043	94/042-1	YD	30/1	186
94/043	94/042-2	İİD	31/1	275
94/043	94/042-3	İİD	30/1	209
94/044	94/056	İİD	32/1	13
94/046	94/057	İİD	31/1	368
94/047	94/070	İİD	31/1	435
94/048	94/058	İİD	36/1	1
94/049	94/045-1	YD	30/1	217
94/049	94/045-2	İİD	30/1	222
94/050	94/044-1	YD	30/1	211
94/050	94/044-2	İİD	31/1	319
94/051	94/046	İİD	30/1	297
94/053	94/048	İİD	30/1	302
94/054	94/049	İİD	30/1	324
94/055	94/050	İİD	30/1	352
94/056	94/051	İİD	30/1	417
94/057	94/052	İİD	30/1	472
94/058	94/053	İİD	30/1	532
94/059	94/083	İİD	33/1	8
94/060	94/054	İİD	31/1	358
94/062	94/079	İİD	31/1	463
94/063	94/060-1	YD	30/1	580
94/063	94/060-2	İİD	30/1	584
94/064	94/061-1	YD	30/1	622
94/064	94/061-2	İİD	30/2	627
94/065	94/062	İİD	30/2	652
94/066	94/063-1	YD	30/2	674
94/066	94/063-2	İİD	30/2	678
94/067	94/064-1	YD	30/2	696
94/067	94/064-2	İİD	30/2	700
94/068	94/080	İİD	31/1	477
94/069	95/008	İİD	32/1	28
94/070	94/065-1	YD	30/2	721
94/070	94/065-2	İİD	31/1	385
94/070	94/065-3	YD	30/2	727
94/071	95/023	İİD	32/1	144
94/072	94/068	İİD	30/2	729
94/073	94/075	İİD	31/1	453
94/075	95/004	İİD	34/1	22
94/076	94/073	İİD	30/2	750
94/077	95/024	İİD	32/1	169
94/080	95/027	İİD	32/1	179
94/081	95/005	İİD	34/1	33
94/082	95/009	İİD	31/2	507
94/083	94/078	İİD	30/2	759
94/084	95/033	İİD	32/1	261
94/085	95/032	İİD	32/1	230
94/086	95/041	İİD	32/1	354
94/089	95/010	İİD	31/2	516
94/090	95/022	İİD	31/2	556
94/091	95/034	İİD	32/1	284
94/092	95/014	İİD	33/1	31
95/001	95/042	İİD	31/2	626
95/001	96/001	SPK	33/2	638
95/001	96/004	SPMD	32/2	879
95/002	95/001	YD	31/1	494
95/002	95/012	İİD	32/1	37
95/004	95/028	İİD	32/1	191
95/004	96/012	SPMD	32/2	920
95/005	95/005	SPİ	32/2	849
95/005	97/018	SPMD	33/2	531

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
95/006	95/029	İİD	32/1	205
95/006	96/008	SPMD	32/2	899
95/007	95/035	İİD	32/1	308
95/009	97/011	SPMD	33/2	520
95/011	95/063	İİD	32/1	451
95/011	96/003	SPMD	32/2	875
95/013	95/051	İİD	38/1	1
95/013	96/009	SPMD	32/2	902
95/014	95/015	İİD	32/1	131
95/014	96/005	SPMD	32/2	882
95/015	95/055	İİD	36/1	6
95/016	95/048	İİD	32/1	407
95/017	95/016	İİD	31/2	538
95/017	99/007	SPMD	35/2	508
95/018	95/050	İİD	33/1	57
95/018	98/060	SPMD	34/2	637
95/019	95/012-1	YD	31/2	527
95/019	95/064	İİD	33/1	76
95/020	96/004	İİD	32/2	540
95/020	96/024	SPMD	32/2	949
95/021	95/036	İİD	32/1	340
95/021	96/025	SPMD	32/2	955
95/022	95/037	İİD	33/1	39
95/023	95/025	İİD	31/2	571
95/024	95/052	İİD	34/1	40
95/024	97/006	SPMD	33/2	484
95/025	96/005	İİD	32/2	549
95/026	95/013	İİD	31/2	530
95/027	95/047	İİD	32/1	390
95/028	96/002	İİD	36/1	14
95/035	95/002	YD	31/1	502
95/035	95/026	İİD	31/2	583
95/036	95/056	İİD	31/2	714
95/037	95/031	İİD	32/1	220
95/038	96/001	YD	32/2	509
95/038	96/007	İİD	32/2	589
95/039	95/045	İİD	32/1	361
95/040	95/038	İİD	33/1	49
95/041	95/061	İİD	32/1	428
95/042	95/053	İİD	33/1	67
95/043	95/046	İİD	31/2	663
95/044	95/044	İİD	31/2	641
95/045	95/058	İİD	31/2	752
95/046	95/049	İİD	32/1	414
95/047	95/040	İİD	31/2	607
95/050	96/019	İİD	36/1	27
95/052	95/062	İİD	32/1	435
95/053	95/057	İİD	31/2	733
95/054	95/059	İİD	31/2	800
95/055	96/001	İİD	32/2	515
95/056	95/060	İİD	31/2	890
96/001	96/018	İİD	33/1	134
96/001	97/001	SPK	34/2	679
96/002	96/010	İİD	33/1	125
96/002	97/001	SPMD	33/2	465
96/002	97/002	SPK	33/2	727
96/003	97/003	SPK	36/2	978
96/004	96/039	İİD	32/2	825
96/005	96/026	İİD	37/1	22
96/006	96/006	İİD	32/2	577
96/007	96/011	İİD	32/2	659
96/008	96/020	İİD	37/1	1
96/009	96/021	İİD	37/1	10
96/010	96/040	İİD	33/1	164
96/010	99/008	SPMD	35/2	512
96/011	97/004	İİD	37/1	68
96/012	97/002	SPMD	33/2	468
96/013	96/027	SPMD	32/2	963
96/013	98/040	İİD	36/1	152
96/014	97/007	SPMD	33/2	487
96/015	96/034	İİD	32/2	800
96/016	97/012	SPMD	33/2	525

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
96/017	96/038	İİD	33/1	152
96/017	98/057	SPMD	34/2	624
96/018	96/012	İİD	32/2	678
96/019	96/013	İİD	32/2	686
96/020	96/014	İİD	32/2	704
96/021	96/015	İİD	32/2	715
96/021	99/003	SPMD	35/2	491
96/022	96/016	İİD	32/2	727
96/022	99/021	SPMD	35/2	575
96/023	96/005	YD	32/2	566
96/023	96/036	İİD	38/1	9
96/024	98/052	SPMD	34/2	601
96/025	97/068	İİD	35/1	114
96/025	99/009	SPMD	35/2	521
96/026	96/022	İİD	32/2	745
96/027	99/016	SPMD	35/2	551
96/028	96/024	İİD	32/2	756
96/029	96/025	İİD	32/2	765
96/030	96/027	İİD	32/2	773
96/031	96/028	İİD	32/2	781
96/032	96/030	İİD	32/2	792
96/043	98/013	İİD	34/1	286
96/045	96/044	İİD	34/1	56
96/047	97/043	İİD	34/1	108
96/048	96/041	İİD	33/1	175
96/049	96/046	İİD	36/1	40
96/050	96/037	İİD	37/1	47
96/051	98/017	İİD	35/1	168
96/052	96/045	İİD	39/1	1
96/055	97/033	İİD	37/1	79
96/056	97/058	İİD	40/1	1
96/057	97/003	İİD	36/1	57
96/058	96/007	YD	32/2	585
96/058	96/043	İİD	33/1	184
96/059	97/070	İİD	38/1	64
96/061	96/006	YD	32/2	572
96/061	96/035	İİD	32/2	810
96/062	97/057	İİD	33/1	419
96/063	97/003	YD	33/1	267
96/063	97/040	İİD	37/1	107
96/064	96/009	YD	32/2	655
96/064	96/047	İİD	34/1	79
96/065	97/031	İİD	33/1	306
96/066	97/007	İİD	33/1	293
96/068	99/001	İİD	37/1	180
96/070	97/006	YD	33/1	274
96/070	97/053	İİD	39/1	19
96/071	97/049	İİD	33/1	401
96/072	97/051	İİD	37/1	139
96/073	98/041	İİD	38/1	96
96/074	98/045	İİD	36/1	169
96/075	97/050	İİD	36/1	102
96/076	98/006	İİD	38/1	75
96/077	97/064	İİD	34/1	136
97/001	97/001	SPİ	33/2	429
97/001	98/001	SPK	34/2	762
97/001	98/023	İİD	35/1	183
97/001	98/046	SPMD	34/2	584
97/002	97/002	SPİ	33/2	433
97/002	99/001	SPK	37/2	719
97/003	97/002	İİD	33/1	250
97/003	97/003	SPİ	33/2	439
97/004	97/004	SPİ	33/2	446
97/004	98/015	İİD	35/1	160
97/005	97/005	SPİ	33/2	452
97/005	98/005	Dİ	35/2	672
97/005	98/061	İİD	38/1	135
97/005	98/066	SPMD	34/2	661
97/006	97/006	SPİ	33/2	458
97/006	98/062	SPMD	34/2	644
97/007	99/010	SPMD	35/2	526
97/011	98/045	SPMD	34/2	580

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
97/011	98/048	SPMD	34/2	587
97/013	98/058	SPMD	34/2	630
97/015	98/061	SPMD	34/2	642
97/017	97/006	İİD	33/1	277
97/018	98/042	İİD	36/1	159
97/018	99/026	SPMD	35/2	599
97/019	97/066	İİD	35/1	98
97/020	97/032	İİD	33/1	312
97/020	98/044	SPMD	34/2	576
97/021	97/048	İİD	33/1	391
97/021	99/039	SPMD	35/2	642
97/022	97/044	İİD	34/1	115
97/023	97/034	İİD	33/1	326
97/023	99/017	SPMD	35/2	555
97/024	97/035	İİD	33/1	335
97/024	98/037	SPMD	34/2	567
97/025	98/059	SPMD	34/2	632
97/026	98/010	İİD	38/1	86
97/026	99/037	SPMD	35/2	633
97/027	97/017	SPMD	33/2	529
97/027	98/043	İİD	35/1	215
97/029	98/019	İİD	36/1	139
97/029	99/033	SPMD	35/2	612
97/030	98/038	SPMD	34/2	572
97/031	97/038	İİD	33/1	349
97/032	98/025	İİD	39/1	43
97/033	97/039	İİD	33/1	356
97/034	98/079	İİD	35/1	332
97/035	97/045	İİD	33/1	363
97/036	97/005	YD	33/1	271
97/036	97/052	İİD	34/1	122
97/037	97/069	İİD	35/1	122
97/040	97/047	İİD	33/1	375
97/041	98/047	İİD	35/1	222
97/043	99/016	İİD	36/1	425
97/044	98/016	İİD	34/1	300
97/045	98/048	İİD	39/1	51
97/047	97/055	İİD	33/1	409
97/048	97/056	İİD	33/1	414
97/051	98/008	İİD	36/1	130
97/053	98/062	İİD	37/1	159
97/054	97/067	İİD	36/1	117
97/055	97/065	İİD	34/1	145
97/056	97/062	İİD	33/1	425
97/057	98/011	İİD	35/1	154
97/059	98/071	İİD	35/1	294
97/060	98/053	İİD	35/1	241
97/061	98/059	İİD	38/1	124
97/062	98/052	İİD	36/1	198
97/063	98/002	İİD	34/1	252
97/064	98/004	İİD	34/1	266
97/065	99/015	İİD	36/1	417
97/066	97/072	İİD	34/1	157
97/069	98/054	İİD	35/1	256
97/070	98/072	İİD	36/1	320
97/071	98/073	İİD	36/1	337
97/072	97/074	İİD	34/1	191
97/073	97/073	İİD	34/1	170
97/074	98/069	İİD	35/1	283
97/075	99/010	İİD	36/1	380
97/076	98/058	İİD	38/1	116
98/001	98/086	İİD	36/1	361
98/001	99/022	SPMD	35/2	581
98/002	98/001	İİD	34/1	236
98/002	99/023	SPMD	35/2	586
98/003	98/028	İİD	35/1	205
98/003	98/065	SPMD	34/2	657
98/004	99/014	SPMD	35/2	539
98/004	99/023	İİD	36/1	496
98/005	98/064	SPMD	34/2	652
98/006	99/012	SPMD	35/2	533
98/007	98/063	SPMD	34/2	649

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
98/009	98/067	SPMD	34/2	665
98/010	98/003-2	YD	34/1	263
98/010	98/018	İİD	34/1	321
98/010	99/011	SPMD	35/2	530
98/011	98/068	SPMD	34/2	669
98/012	98/055	SPMD	34/2	618
98/013	98/053	SPMD	34/2	610
98/014	98/024	İİD	35/1	194
98/014	99/032	SPMD	35/2	607
98/015	99/024	SPMD	35/2	591
98/016	98/049	SPMD	34/2	591
98/016	98/088	İİD	35/1	346
98/017	99/013	SPMD	35/2	535
98/018	99/036	SPMD	35/2	629
98/019	98/051	SPMD	34/2	595
98/020	99/018	SPMD	35/2	561
98/021	98/054	SPMD	34/2	614
98/022	01/005	SPMD	37/1	698
98/023	99/034	SPMD	35/2	620
98/024	99/009	İİD	36/1	373
98/024	99/015	SPMD	35/2	544
98/025	98/056	İİD	35/1	269
98/025	99/019	SPMD	35/2	565
98/026	99/025	SPMD	35/2	595
98/027	99/027	SPMD	35/2	603
98/028	98/070	SPMD	34/2	673
98/029	98/060	İİD	34/1	358
98/029	00/001	SPMD	36/2	924
98/030	98/069	SPMD	34/2	671
98/034	98/046	İİD	34/1	346
98/035	98/070	İİD	38/1	148
98/035	99/020	SPMD	35/2	571
98/036	98/049	İİD	36/1	185
98/036	98/056	SPMD	34/2	621
98/037	99/025	İİD	36/2	516
98/037	99/038	SPMD	35/2	637
98/038	98/050	İİD	35/1	232
98/039	98/078	İİD	35/1	311
98/042	98/065	İİD	36/1	315
98/043	99/044	İİD	37/1	277
98/046	98/083	İİD	39/1	60
98/047	98/084	İİD	39/1	67
98/048	98/085	İİD	36/1	354
98/056	98/089	İİD	35/2	355
98/058	99/019	İİD	36/1	436
98/059	99/014	İİD	36/1	400
99/001	99/033	İİD	36/2	572
99/001	03/001	SPK	39/2	814
99/001	08/080	SPMD	45/3	1979
99/002	99/040	SPMD	35/2	646
99/002	00/008	İİD	36/2	694
99/002	01/002	SPK	37/2	922
99/003	99/043	SPMD	35/2	652
99/004	99/041	SPMD	35/2	649
99/004	99/047	İİD	36/2	620
99/005	99/008	İİD	35/2	422
99/005	99/046	SPMD	35/2	663
99/006	99/013	İİD	36/1	392
99/006	99/035	SPMD	35/2	626
99/007	99/031	İİD	36/2	552
99/007	00/006	SPMD	36/2	945
99/008	99/003	İİD	35/2	373
99/009	00/012	SPMD	36/2	973
99/010	99/022	İİD	36/1	485
99/010	99/050	SPMD	36/2	921
99/011	99/029	İİD	36/2	536
99/011	99/044	SPMD	35/2	655
99/012	99/005	İİD	35/2	382
99/012	00/007	SPMD	36/2	949
99/013	99/026	İİD	36/2	524
99/013	00/004	SPMD	36/2	938
99/014	99/006	İİD	35/2	397

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
99/014	00/002	SPMD	36/2	932
99/015	99/047	SPMD	35/2	667
99/016	99/024	İİD	36/2	507
99/016	08/076	SPMD	45/3	1915
99/017	99/035	İİD	36/2	582
99/017	00/011	SPMD	36/2	967
99/018	99/020	İİD	35/2	453
99/018	09/036	SPMD	46/3	1647
99/019	99/012	İİD	35/2	431
99/019	00/009	SPMD	36/2	957
99/020	99/021	İİD	35/2	464
99/020	02/020	SPMD	38/2	877
99/021	99/017	İİD	35/2	439
99/021	00/008	SPMD	36/2	953
99/022	99/032	İİD	36/2	564
99/022	99/045	SPMD	35/2	659
99/023	99/018	İİD	35/2	446
99/023	00/010	SPMD	36/2	961
99/024	99/030	İİD	36/2	545
99/024	08/069	SPMD	45/3	1883
99/025	99/048	SPMD	36/2	914
99/026	01/002	SPMD	37/1	692
99/027	99/042	İİD	38/1	160
99/027	99/049	SPMD	36/2	918
99/028	99/038	İİD	36/2	602
99/028	00/005	SPMD	36/2	942
99/029	99/002	YD	35/2	365
99/029	99/036	İİD	37/1	256
99/030	99/003	YD	35/2	369
99/030	99/037	İİD	36/2	590
99/030	00/003	SPMD	36/2	936
99/031	08/044	SPMD	45/3	1821
99/032	01/010	İİD	38/1	220
99/033	99/051	İİD	36/2	667
99/034	99/039	İİD	35/2	475
99/035	02/104	İİD	39/1	198
99/036	99/043	İİD	37/1	267
99/037	99/049	İİD	36/2	637
99/038	99/045	İİD	37/1	295
99/039	00/023	İİD	36/2	737
99/040	99/041	İİD	35/2	477
99/042	01/001	YD	37/1	317
99/042	01/041	İİD	37/1	334
99/043	01/046	İİD	38/1	233
99/044	99/048	İİD	36/2	627
99/045	00/009	İİD	36/2	702
99/046	00/025	İİD	38/1	171
99/047	99/046	İİD	36/2	612
99/049	99/050	İİD	36/2	651
99/050	01/067	İİD	37/1	513
99/051	01/063	İİD	38/1	314
00/001	00/002	İİD	36/2	678
00/001	02/022	SPMD	38/2	888
00/002	01/003	SPMD	37/1	696
00/003	02/012	SPMD	38/2	856
00/004	01/001	SPMD	37/1	690
00/005	02/011	SPMD	38/2	852
00/005	03/065	İİD	40/1	104
00/007	02/002	SPMD	38/2	827
00/008	03/104	İİD	44/1	1
00/008	11/001	SPMD	48/4	2199
00/009	02/015	SPMD	39/2	719
00/010	00/047	İİD	38/1	182
00/010	08/077	SPMD	45/3	1933
00/011	10/017	SPMD	47/3	1521
00/012	02/021	SPMD	38/2	884
00/012	05/085	İİD	42	433
00/013	00/004	İİD	36/2	683
00/013	03/019	SPMD	39/2	810
00/014	00/003	YD	36/2	681
00/014	00/021	İİD	36/2	722
00/014	02/013	SPMD	38/2	859

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
00/015	01/073	İİD	37/1	525
00/016	00/017	İİD	40/1	71
00/016	10/009	SPMD	47/3	1467
00/017	02/046	İİD	39/1	75
00/018	08/074	SPMD	45/3	1907
00/019	02/001	SPMD	38/2	824
00/019	02/015	İİD	38/2	475
00/020	08/067	SPMD	45/3	1873
00/021	00/016	İİD	36/2	715
00/021	02/018	SPMD	39/2	723
00/022	00/007	İİD	36/2	690
00/22	09/17	SPMD	46/3	1569
00/023	01/006	SPMD	37/1	716
00/024	03/015	SPMD	39/2	788
00/024	04/082	İİD	41	171
00/025	02/008	SPMD	38/2	844
00/026	00/048	İİD	38/1	190
00/026	02/006	SPMD	38/2	836
00/027	00/024	İİD	36/2	760
00/030	02/007	SPMD	38/2	842
00/031	10/018	SPMD	47/3	1525
00/033	08/045	SPMD	45/3	1825
00/034	05/091	İİD	42	455
00/035	01/005	YD	37/1	322
00/035	01/090	İİD	37/1	551
00/036	02/198	İİD	39/1	271
00/037	00/014	İİD	36/2	710
00/038	03/066	İİD	39/2	661
00/039	02/035	İİD	38/2	593
00/042	01/361	İİD	38/1	419
00/043	04/060	İİD	40/2	789
00/044	02/192	İİD	39/1	241
00/045	00/005	YD	36/2	688
00/045	00/027	İİD	36/2	772
00/047	02/098	İİD	38/2	729
00/048	02/036	İİD	38/2	600
00/051	02/016	İİD	38/2	482
00/052	00/029	İİD	36/2	797
00/055	00/026	İİD	36/2	768
00/057	00/030	İİD	36/2	809
00/058	00/031	İİD	36/2	814
00/059	00/032	İİD	36/2	819
00/060	00/033	İİD	36/2	824
00/061	00/034	İİD	36/2	829
00/062	00/035	İİD	36/2	835
00/063	00/036	İİD	36/2	840
00/064	00/037	İİD	36/2	845
00/065	00/038	İİD	36/2	850
00/066	00/039	İİD	36/2	855
00/067	00/040	İİD	36/2	860
00/068	00/041	İİD	36/2	865
00/069	00/042	İİD	36/2	870
00/070	00/043	İİD	36/2	875
00/071	00/044	İİD	36/2	880
00/072	00/046	İİD	36/2	890
00/073	00/045	İİD	36/2	885
00/074	04/009	İİD	40/2	503
00/075	02/200	İİD	39/1	285
00/076	01/009	İİD	38/1	212
00/077	00/049	İİD	38/1	200
00/078	02/031	İİD	38/2	583
00/080	03/096	İİD	40/1	226
00/082	02/193	İİD	39/1	249
00/083	04/026	İİD	40/2	607
00/085	04/061	İİD	40/2	797
00/086	00/050	İİD	36/2	896
01/001	01/001	SPİ	37/1	684
01/001	02/009	SPMD	38/2	846
01/001	03/002	SPMD	39/2	741
01/001	04/036	İİD	40/2	641
01/003	01/003	SPİ	38/2	752
01/003	02/026	SPMD	39/2	732

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/003	05/004	İİD	41	339
01/004	01/332	İİD	37/1	575
01/004	02/001	SPİ	38/2	762
01/004	02/004	SPMD	38/2	832
01/005	02/002	SPİ	38/2	767
01/005	02/042	İİD	38/2	622
01/006	02/003	SPİ	38/2	772
01/007	02/004	SPİ	38/2	777
01/007	09/018	SPMD	46/3	1573
01/008	02/009	SPİ	38/2	807
01/008	04/095	İİD	41	231
01/008	08/049	SPMD	45/3	1835
01/009	01/056	İİD	37/1	483
01/009	02/005	SPİ	38/2	782
01/009	02/005	SPMD	38/2	834
01/010	02/006	SPİ	38/2	788
01/010	08/065	SPMD	45/3	1865
01/011	02/007	SPİ	38/2	794
01/011	02/014	SPMD	38/2	863
01/012	02/008	SPİ	38/2	800
01/012	11/009	SPMD	48/4	2275
01/013	03/003	SPMD	39/2	744
01/014	02/023	SPMD	38/2	893
01/015	02/010	SPMD	38/2	849
01/016	03/016	SPMD	39/2	794
01/017	08/078	SPMD	45/3	1945
01/018	09/038	SPMD	46/3	1655
01/019	08/059	SPMD	45/3	1843
01/020	09/048	SPMD	46/3	1721
01/022	10/047	SPMD	47/3	1687
01/024	01/356	İİD	38/1	377
01/024	02/024	SPMD	39/2	727
01/025	10/065	SPMD	47/3	1791
01/026	03/003	İİD	39/1	360
01/026	08/068	SPMD	45/3	1877
01/027	08/006	SPMD	45/3	1709
01/028	03/004	SPMD	39/2	747
01/029	02/019	SPMD	38/2	872
01/034	03/002	İİD	39/1	351
01/036	03/001	YD	38/2	749
01/073	04/012	İİD	40/2	530
01/079	02/194	İİD	39/1	255
01/119	04/037	İİD	40/2	646
01/129	02/024	İİD	38/2	513
01/133	02/056	İİD	42	1
01/143	04/011	İİD	40/2	519
01/144	01/002	YD	37/1	320
01/144	02/020	İİD	38/2	488
01/147	01/047	İİD	37/1	475
01/184	01/057	İİD	37/1	511
01/216	04/120	İİD	41	253
01/225	02/088	İİD	39/1	133
01/226	06/119	İİD	44/1	347
01/228	02/009	İİD	38/2	459
01/232	01/089	İİD	37/1	541
01/237	04/016	İİD	40/2	567
01/252	02/102	İİD	39/1	186
01/276	01/091	İİD	37/1	570
01/281	01/082	İİD	37/1	535
01/282	04/034	İİD	40/2	627
01/293	01/007	YD	37/1	328
01/293	02/005	YD	38/1	441
01/293	02/028	İİD	38/2	562
01/296	01/083	İİD	37/1	538
01/303	01/333	İİD	37/1	652
01/309	02/091	İİD	39/1	141
01/323	05/031	İİD	41	519
01/325	01/098	İİD	38/1	341
01/327	02/103	İİD	39/1	191
01/328	02/105	İİD	39/1	206
01/332	02/106	İİD	39/1	213
01/343	02/041	İİD	38/2	612

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/344	02/010	İİD	38/2	464
01/345	02/086	İİD	39/1	117
01/346	01/006-1	YD	37/1	324
01/346	03/004	YD	39/1	402
01/346	03/063	İİD	39/2	623
01/349	04/014	İİD	40/2	544
01/351	03/010	İİD	39/1	442
01/353	02/087	İİD	39/1	125
01/373	03/067	İİD	42	59
01/375	03/061	İİD	39/2	610
01/377	02/059	İİD	38/2	658
01/378	04/013	İİD	42	85
01/379	05/003	İİD	42	219
01/380	02/069	İİD	38/2	702
01/382	01/008	YD	37/1	330
01/382	02/002	YD	38/1	433
01/382	02/021	İİD	38/2	498
01/383	03/016	YD	39/1	473
01/383	03/092	İİD	42	75
01/385	02/040	İİD	38/2	607
01/387	01/357	İİD	38/1	408
01/388	01/342	İİD	38/1	349
01/389	01/009	YD	37/1	332
01/389	02/006	YD	38/2	453
01/389	02/029	İİD	38/2	576
01/390	04/035	İİD	40/2	634
01/392	03/060	İİD	39/2	598
01/403	01/345	İİD	37/1	659
01/406	04/020	İİD	41	97
01/408	02/191	İİD	39/1	231
01/411	01/348	İİD	37/1	668
01/412	02/095	İİD	39/1	164
01/413	01/351	İİD	37/1	676
01/415	02/166	İİD	39/1	220
01/424	01/354	İİD	38/1	357
01/478	04/038	İİD	40/2	653
01/479	05/001	İİD	41	303
01/481	04/091	İİD	40/2	831
01/485	02/002	İİD	38/1	435
01/487	05/002	İİD	41	321
01/493	02/011	İİD	38/2	469
02/001	08/001	SPK	45/4	2077
02/001	02/010	SPİ	38/2	822
02/001	08/046	SPMD	45/3	1827
02/002	09/001	SPK	48/4	2559
02/002	02/003	SPMD	38/2	830
02/003	09/003	SPK	46/4	1797
02/003	03/001	SPİ	39/2	696
02/003	03/011	SPMD	39/2	776
02/003	06/002	Dİ	45/3	1595
02/004	06/003	Dİ	45/3	1603
02/004	09/002	SPK	46/4	1793
02/004	02/016	SPMD	38/2	866
02/004	03/002	SPİ	39/2	704
02/005	06/004	Dİ	45/3	1609
02/005	02/025	SPMD	39/2	730
02/005	03/004	SPİ	39/2	715
02/006	08/006	Dİ	46/3	1493
02/006	07/004	SPİ	44/2	1155
02/006	03/005	SPMD	39/2	752
02/007	03/003	SPİ	39/2	711
02/007	03/008	SPMD	39/2	765
02/008	03/047	İİD	39/2	585
02/009	06/005	Dİ	45/3	1613
02/009	09/019	SPMD	46/3	1577
02/010	03/017	SPMD	39/2	799
02/011	11/010	SPMD	48/4	2289
02/012	10/048	SPMD	47/3	1695
02/013	03/010	SPMD	39/2	773
02/014	08/007	SPMD	45/3	1713
02/015	08/066	SPMD	45/3	1869
02/016	10/066	SPMD	47/3	1803

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
02/017	03/018	SPMD	39/2	805
02/018	08/079	SPMD	45/3	1959
02/021	09/015	SPMD	46/3	1561
02/022	02/017	SPMD	38/2	869
02/023	10/001	SPMD	47/3	1405
02/024	02/027	SPMD	39/2	734
02/025	09/049	SPMD	46/4	1757
02/026	03/006	SPMD	39/2	758
02/027	09/039	SPMD	46/3	1673
02/028	08/070	SPMD	45/3	1891
02/029	03/001	SPMD	39/2	737
02/029	04/043	İİD	40/2	671
02/030	07/024	İİD	44/2	725
02/030	09/020	SPMD	46/3	1581
02/031	03/007	SPMD	39/2	762
02/031	02/058	İİD	42	39
02/032	03/009	SPMD	39/2	770
02/032	03/100	İİD	40/1	235
02/035	07/095	İİD	45/1	551
02/035	08/035	SPMD	45/3	1789
02/036	08/034	SPMD	45/3	1787
02/038	02/089	İİD	38/2	718
02/039	04/125	İİD	41	293
02/040	06/020	İİD	43	101
02/041	04/090	İİD	41	219
02/043	03/103	İİD	40/1	263
02/044	02/090	İİD	40/1	87
02/045	08/109	İİD	45/2	1137
02/047	06/001	İİD	43	65
02/048	06/022	İİD	43	111
02/052	02/084	İİD	38/2	711
02/054	08/043	İİD	46/1	1
02/055	03/008	İİD	39/1	424
02/060	02/097	İİD	39/1	178
02/061	02/043	İİD	38/2	631
02/068	02/044	İİD	38/2	638
02/070	04/056	İİD	41	147
02/071	08/044	İİD	46/1	9
02/079	03/029	İİD	39/1	475
02/092	04/025	İİD	40/2	595
02/094	04/045	İİD	41	141
02/097	02/009	YD	38/2	455
02/099	02/051	İİD	38/2	641
02/100	04/009	YD	40/2	515
02/100	04/109	İİD	42	93
02/101	04/044	İİD	40/2	676
02/103	02/054	İİD	38/2	654
02/104	03/072	İİD	41	1
02/106	08/051	İİD	45/2	759
02/108	04/055	İİD	40/2	744
02/112	03/033	İİD	39/1	489
02/114	04/053	İİD	40/2	725
02/115	02/066	İİD	38/2	683
02/116	02/067	İİD	38/2	692
02/117	06/105	İİD	44/1	277
02/121	02/062	İİD	38/2	678
02/126	04/027	İİD	41	117
02/128	04/023	İİD	40/2	579
02/131	04/087	İİD	41	213
02/132	03/048	İİD	39/2	590
02/133	06/091	İİD	43	361
02/138	02/096	İİD	39/1	171
02/140	04/105	İİD	41	251
02/143	04/046	İİD	40/2	681
02/146	02/201	İİD	39/1	295
02/152	02/094	İİD	39/1	149
02/153	06/113	İİD	44/1	319
02/156	04/098	İİD	40/2	857
02/157	06/097	İİD	44/1	241
02/162	07/089	İİD	45/1	469
02/165	02/195	İİD	39/1	263
02/166	04/003	İİD	40/1	305

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
02/169	07/088	İİD	45/1	457
02/170	04/054	İİD	40/2	734
02/171	03/005	İİD	39/1	406
03/001	03/012	SPMD	39/2	779
03/001	06/098	İİD	43	371
03/001	11/001	SPK	48/4	2621
03/001	08/002	Dİ	45/3	1619
03/002	04/001	SPK	41	83
03/002	08/003	Dİ	45/3	1641
03/003	03/013	SPMD	39/2	782
03/003	04/002	SPK	41	85
03/004	04/002	Dİ	40/2	870
03/004	04/003	SPK	41	87
03/005	04/004	SPK	41	89
03/005	09/012	SPMD	46/3	1549
03/006	04/005	SPK	41	91
03/006	08/004	Dİ	45/3	1665
03/007	04/006	SPK	41	93
03/007	05/071	İİD	42	377
03/008	03/009	İİD	39/1	435
03/008	04/007	SPK	41	95
03/009	04/047	İİD	40/2	696
03/010	06/106	İİD	44/1	285
03/010	08/060	SPMD	45/3	1847
03/011	04/049	İİD	40/2	708
03/012	04/069	İİD	40/2	809
03/012	09/016	SPMD	46/3	1565
03/013	11/021	SPMD	48/4	2387
03/014	03/006	İİD	39/1	412
03/014	08/061	SPMD	45/3	1851
03/015	03/007	İİD	39/1	418
03/017	08/028	SPMD	45/3	1769
03/018	04/088	İİD	44/1	81
03/018	08/019	SPMD	45/3	1759
03/019	03/012	İİD	39/1	457
03/020	03/014	SPMD	39/2	785
03/021	03/013	İİD	39/1	466
03/022	03/034	İİD	39/1	497
03/022	10/053	SPMD	47/3	1725
03/023	06/026	İİD	43	129
03/023	10/019	SPMD	47/3	1529
03/024	03/035	İİD	39/1	505
03/024	10/010	SPMD	47/3	1481
03/025	09/002	SPMD	46/3	1519
03/026	10/022	SPMD	47/3	1561
03/027	07/084	İİD	44/2	1127
03/028	03/042	İİD	40/1	92
03/029	06/024	İİD	43	117
03/029	10/002	SPMD	47/3	1409
03/030	03/002	YD	39/1	358
03/030	03/038	İİD	39/1	511
03/030	10/049	SPMD	47/3	1703
03/031	03/003	YD	39/1	398
03/031	03/012	YD	39/1	463
03/031	03/087	İİD	40/1	152
03/031	11/011	SPMD	48/4	2307
03/032	05/001	SPMD	41	317
03/033	04/008	YD	40/2	500
03/033	04/101	İİD	41	239
03/033	09/050	SPMD	46/4	1767
03/034	07/094	İİD	45/1	543
03/034	08/002	SPMD	45/3	1693
03/036	03/091	İİD	41	37
03/037	03/041	İİD	39/1	535
03/037	08/004	SPMD	45/3	1701
03/038	05/063	İİD	42	371
03/039	03/040	İİD	39/1	528
03/040	07/096	İİD	45/1	569
03/041	03/008	YD	39/1	430
03/041	04/004	İİD	40/1	318
03/042	03/044	İİD	39/2	573
03/046	03/046	İİD	39/2	579

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
03/048	03/009	YD	39/1	440
03/048	03/076	İİD	40/1	111
03/049	08/076	İİD	45/2	929
03/052	08/058	İİD	45/2	825
03/055	06/088	İİD	43	355
03/057	04/057	İİD	40/2	759
03/060	08/097	İİD	46/1	49
03/062	03/077	İİD	40/1	136
03/064	06/090	İİD	44/1	221
03/066	05/072	İİD	44/1	91
03/067	03/013	YD	39/1	471
03/067	03/088	İİD	40/1	192
03/070	05/014	İİD	41	405
03/071	08/079	İİD	45/2	951
03/072	04/024	İİD	40/2	588
03/073	03/011	YD	39/1	455
03/073	03/086	İİD	41	23
03/075	06/114	İİD	44/1	329
03/076	03/080	İİD	39/2	670
03/077	03/081	İİD	39/2	674
03/079	03/083	İİD	39/2	682
03/081	07/050	İİD	44/2	909
03/082	06/066	İİD	43	299
03/084	03/089	İİD	39/2	686
03/086	04/006	İİD	40/2	464
03/087	05/110	İİD	43	7
03/090	03/093	İİD	40/1	220
03/092	07/025	İİD	44/2	729
03/094	08/123	İİD	45/2	1313
03/097	06/115	İİD	44/1	335
03/098	04/031	İİD	40/2	613
03/100	04/006	YD	40/2	497
03/100	04/033	İİD	41	133
03/102	07/097	İİD	45/1	585
03/103	08/139	İİD	45/3	1415
03/105	07/098	İİD	45/1	595
03/106	04/059	İİD	40/2	781
03/107	04/004	YD	40/2	451
03/108	06/107	İİD	44/1	299
03/109	07/051	İİD	44/2	913
03/111	04/001	İİD	40/1	299
03/112	06/049	İİD	43	249
04/001	08/012	YD	45/2	1111
04/001	08/106	İİD	45/2	1113
04/001	04/001	SPİ	40/2	864
04/002	08/005	Dİ	46/3	1479
04/002	05/004	SPİ	41	355
04/003	08/047	İİD	45/2	737
04/003	05/003	SPİ	41	335
04/004	05/001	SPİ	41	313
04/004	05/025	İİD	41	499
04/005	08/111	İİD	45/2	1153
04/006	04/005	İİD	40/2	455
04/008	04/028	İİD	41	125
04/009	08/112	İİD	45/2	1161
04/010	09/007	YD	49/1	1
04/010	09/068	İİD	49/1	5
04/011	04/093	İİD	40/2	840
04/012	05/035	İİD	42	251
04/013	07/058	İİD	44/2	1019
04/014	04/084	İİD	41	183
04/015	08/098	İİD	45/2	1073
04/016	11/063	İİD	48/2	1201
04/017	07/059	İİD	44/2	1027
04/018	04/089	İİD	40/2	822
04/020	07/052	İİD	44/2	919
04/022	09/067	İİD	47/1	31
04/024	08/165	İİD	46/1	307
04/025	08/042	İİD	45/2	701
04/026	04/051	İİD	40/2	719
04/028	05/034	İİD	41	529
04/030	08/055	İİD	45/2	797

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
04/031	07/011	İİD	44/2	621
04/034	08/094	İİD	45/2	1045
04/035	04/064	İİD	41	157
04/036	04/092	İİD	41	223
04/038	09/108	İİD	47/1	121
04/038	10/011	SPMD	47/3	1497
04/043	08/056	İİD	45/2	807
04/046	07/060	İİD	44/2	1037
04/047	08/096	İİD	45/2	1063
04/052	04/094	İİD	40/2	848
04/054	05/024	İİD	41	491
04/055	08/118	İİD	45/2	1255
04/056	07/026	İİD	44/2	739
04/059	06/007	İİD	43	83
04/060	05/033	İİD	42	227
04/061	04/123	İİD	41	263
04/063	06/094	İİD	44/1	231
04/066	08/099	İİD	45/2	1081
04/067	07/083	İİD	45/1	411
04/068	05/104	İİD	42	593
04/069	09/006	İİD	46/1	505
04/070	09/002	YD	46/2	557
04/070	09/007	İİD	46/2	559
04/076	08/108	İİD	46/1	101
04/079	07/003	YD	45/1	59
04/079	07/006	İİD	45/1	63
04/081	08/048	İİD	45/2	747
04/083	08/107	İİD	46/1	71
04/084	04/014	YD	40/2	562
04/084	04/124	İİD	41	275
04/085	09/008	YD	48/1	1
04/085	09/069	İİD	48/1	3
04/086	04/110	İİD	42	211
04/087	09/005	İİD	46/1	485
04/090	08/078	İİD	45/2	937
04/092	08/119	İİD	45/2	1269
04/093	08/073	İİD	45/2	911
04/094	08/083	İİD	45/2	993
04/095	08/156	İİD	46/1	255
04/099	08/120	İİD	46/1	153
04/100	05/016	İİD	41	465
04/102	05/096	İİD	42	565
04/103	08/121	İİD	45/2	1287
04/107	04/012	YD	40/2	540
04/107	07/015	YD	44/2	857
04/107	07/044	İİD	44/2	859
04/108	04/015	YD	40/2	565
04/114	07/085	İİD	44/2	1135
04/115	05/092	İİD	42	485
04/116	08/074	İİD	45/2	919
04/118	05/008	İİD	41	383
05/001	05/002	SPİ	41	329
05/002	08/181	İİD	46/1	367
05/003	11/001	SPİ	49/3	1807
05/004	05/007	İİD	41	371
05/005	08/093	İİD	45/2	1033
05/005	09/028	SPMD	46/3	1605
05/006	05/021	YD	41	481
05/006	05/093	İİD	42	491
05/008	06/001	YD	43	563
05/008	06/002	İİD	43	73
05/009	05/095	İİD	42	557
05/010	08/063	İİD	45/2	847
05/010	08/047	SPMD	45/3	1829
05/012	08/101	İİD	45/2	1087
05/012	09/021	SPMD	46/3	1587
05/013	09/141	İİD	47/1	235
05/014	08/092	İİD	45/2	1025
05/014	11/022	SPMD	48/4	2405
05/015	08/002	İİD	45/1	609
05/016	09/139	İİD	47/1	217
05/016	10/067	SPMD	47/3	1817

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
05/017	08/095	İİD	45/2	1055
05/017	10/003	SPMD	47/3	1413
05/019	09/085	İİD	47/1	57
05/019	10/006	SPMD	47/3	1425
05/020	10/012	SPMD	47/3	1499
05/021	08/071	SPMD	45/3	1899
05/024	08/081	SPMD	45/3	1987
05/025	08/057	İİD	45/2	817
05/025	10/054	SPMD	47/3	1731
05/026	08/105	İİD	45/2	1103
05/027	10/050	SPMD	47/3	1709
05/028	08/122	İİD	45/2	1303
05/028	09/013	SPMD	46/3	1553
05/029	09/045	SPMD	46/3	1707
05/029	09/138	İİD	47/1	205
05/030	09/018	İİD	46/2	713
05/032	07/003	İİD	44/1	377
05/032	11/004	SPMD	48/4	2225
05/033	08/182	İİD	46/1	381
05/036	09/012	İİD	46/2	647
05/038	08/053	İİD	45/2	773
05/038	09/033	SPMD	46/3	1631
05/040	09/017	İİD	46/2	703
05/042	06/027	İİD	44/1	161
05/043	08/143	İİD	45/3	1449
05/044	07/031	İİD	44/2	745
05/047	07/014	İİD	44/2	659
05/051	07/005	YD	44/2	635
05/051	07/012	İİD	44/2	637
05/052	07/014	YD	45/1	211
05/052	07/035	İİD	45/1	215
05/053	08/161	İİD	47/1	1
05/055	06/003	YD	43	569
05/055	06/004	İİD	44/1	127
05/056	09/094	İİD	46/3	1313
05/057	09/019	İİD	46/2	723
05/060	08/162	İİD	45/3	1587
05/061	07/017	İİD	44/2	691
05/066	09/102	İİD	46/3	1375
05/067	09/099	İİD	46/3	1361
05/068	08/102	İİD	45/2	1095
05/069	09/061	İİD	46/2	1095
05/073	08/059	İİD	45/2	833
05/074	05/073	İİD	42	397
05/075	08/001	İİD	45/1	603
05/078	05/015	YD	41	463
05/078	05/059	İİD	42	355
05/079	09/038	İİD	46/2	861
05/081	05/012	YD	41	401
05/083	08/110	İİD	45/2	1145
05/085	09/015	İİD	46/2	667
05/086	10/111	İİD	48/1	167
05/088	08/166	İİD	46/1	335
05/089	06/120	İİD	44/1	361
05/090	08/146	İİD	46/1	173
05/094	07/007	İİD	45/1	175
05/095	05/014	YD	41	459
05/095	07/002	YD	44/1	501
05/095	07/005	İİD	44/1	503
05/098	06/002	YD	43	565
05/098	06/003	İİD	45/1	1
05/099	06/008	İİD	43	87
05/100	08/050	İİD	45/2	755
05/103	05/089	İİD	42	437
05/107	09/023	İİD	46/2	753
05/108	06/035	İİD	43	137
05/110	05/111	İİD	43	35
05/114	09/105	İİD	46/3	1425
05/116	09/027	İİD	46/2	781
05/120	09/040	İİD	47/1	21
05/124	09/013	İİD	46/2	653
05/125	05/074	İİD	42	427

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
05/127	07/042	İİD	44/2	851
05/128	08/054	İİD	45/2	787
05/134	09/003	İİD	46/1	461
05/138	08/124	İİD	45/2	1319
05/139	07/013	YD	44/2	781
05/139	07/033	İİD	44/2	785
05/142	06/080	İİD	43	345
05/143	05/099	İİD	42	573
05/145	05/023	YD	41	487
05/145	09/112	İİD	47/1	129
05/146	05/105	İİD	43	1
05/151	08/037	İİD	45/1	635
05/152	09/014	İİD	46/2	661
05/159	09/062	İİD	46/3	1153
05/165	09/004	İİD	46/1	471
06/001	08/048	SPMD	45/3	1833
06/002	07/001	SPİ	44/2	1147
06/003	09/029	SPMD	46/3	1613
06/005	08/030	SPMD	45/3	1777
06/006	08/008	SPMD	45/3	1717
06/007	09/005	SPMD	46/3	1533
06/008	11/033	SPMD	48/4	2541
06/009	08/001	SPMD	45/3	1689
06/010	09/009	SPMD	46/3	1541
06/011	06/017	İİD	43	95
06/011	08/005	SPMD	45/3	1705
06/012	08/017	SPMD	45/3	1751
06/013	08/013	SPMD	45/3	1735
06/014	08/003	SPMD	45/3	1697
06/015	08/063	SPMD	45/3	1857
06/016	11/023	SPMD	48/4	2429
06/017	09/033	İİD	46/2	815
06/018	10/007	SPMD	47/3	1439
06/019	09/032	İİD	46/2	807
06/019	10/020	SPMD	47/3	1537
06/020	06/006	YD	43	571
06/020	06/025	İİD	44/1	149
06/020	11/012	SPMD	48/4	2319
06/021	06/012	YD	43	575
06/021	06/038	İİD	44/1	189
06/021	08/027	SPMD	45/3	1765
06/022	06/014	YD	43	577
06/022	06/040	İİD	43	163
06/022	11/007	SPMD	48/4	2247
06/023	10/027	İİD	47/2	683
06/023	10/004	SPMD	47/3	1417
06/024	09/046	SPMD	46/3	1713
06/025	11/005	SPMD	48/4	2235
06/026	11/002	SPMD	48/4	2207
06/027	10/051	SPMD	47/3	1717
06/028	06/108	İİD	44/1	309
06/028	08/082	SPMD	45/3	2007
06/029	10/068	SPMD	47/3	1831
06/030	08/011	SPMD	45/3	1729
06/031	09/051	SPMD	46/4	1773
06/032	08/072	SPMD	45/3	1903
06/033	06/010	YD	43	573
06/033	06/036	İİD	44/1	177
06/033	09/014	SPMD	46/3	1557
06/034	06/037	İİD	43	155
06/034	08/020	SPMD	45/3	1763
06/035	07/048	İİD	45/1	299
06/035	08/038	SPMD	45/3	1795
06/036	08/050	SPMD	45/3	1839
06/037	08/141	İİD	45/3	1423
06/037	09/003	SPMD	46/3	1525
06/039	08/043	SPMD	45/3	1817
06/040	09/034	SPMD	46/3	1639
06/041	08/032	SPMD	45/3	1781
06/042	09/073	İİD	46/3	1185
06/043	09/053	SPMD	46/4	1781
06/044	08/081	İİD	45/2	979

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
06/044	09/054	SPMD	46/4	1785
06/047	08/144	İİD	45/3	1457
06/051	06/019	YD	43	581
06/051	06/057	İİD	43	277
06/052	07/027	İİD	45/1	195
06/053	09/021	İİD	46/2	741
06/054	06/047	İİD	43	239
06/055	08/145	İİD	46/1	161
06/057	09/123	İİD	47/1	193
06/058	06/050	İİD	43	255
06/060	06/051	İİD	43	261
06/061	07/091	İİD	45/1	475
06/064	06/054	İİD	43	267
06/065	09/114	İİD	46/3	1459
06/071	08/069	İİD	45/2	897
06/072	09/024	İİD	46/2	763
06/075	06/099	İİD	44/1	253
06/076	08/142	İİD	45/3	1435
06/077	09/039	İİD	47/1	9
06/078	08/084	İİD	45/2	1001
06/079	09/097	İİD	46/3	1341
06/080	06/067	İİD	43	315
06/093	09/088	İİD	46/3	1259
06/094	09/092	İİD	46/3	1303
06/095	09/144	İİD	47/1	281
06/096	08/065	İİD	45/2	891
06/097	06/074	İİD	43	321
06/098	06/075	İİD	43	327
06/099	09/009	İİD	46/2	601
06/101	08/126	İİD	45/2	1341
06/103	09/149	İİD	47/1	371
06/105	09/142	İİD	47/1	265
06/106	09/124	İİD	48/1	19
06/107	09/028	İİD	46/2	793
06/108	06/077	İİD	43	337
06/109	08/082	İİD	45/2	985
06/111	06/112	İİD	43	383
06/111	06/036	YD	43	587
06/113	11/102	İİD	50/1	109
06/116	09/125	İİD	47/1	199
06/118	09/107	İİD	47/1	97
06/119	09/145	İİD	47/1	313
06/120	09/151	İİD	47/1	381
06/121	09/090	İİD	46/3	1271
06/123	09/043	İİD	46/2	899
06/124	09/146	İİD	47/1	337
06/125	06/084	İİD	43	349
06/129	09/019	YD	47/1	181
06/129	09/121	İİD	47/1	183
06/131	07/004	İİD	45/1	51
06/136	08/003	İİD	45/1	627
06/138	06/100	İİD	44/1	263
06/139	06/102	İİD	43	377
06/140	08/031	YD	46/1	403
06/140	08/185	İİD	46/1	405
06/140	06/033	YD	43	583
06/142	08/023	YD	45/3	1475
06/142	08/148	İİD	45/3	1477
06/143	09/098	İİD	46/3	1353
06/144	09/087	İİD	46/3	1251
06/148	07/016	İİD	44/2	683
06/152	06/034	YD	43	585
06/154	09/035	İİD	46/2	833
06/156	08/125	İİD	45/2	1327
06/158	08/024	YD	46/1	211
06/158	08/150	İİD	46/1	213
06/159	10/047	İİD	47/2	857
06/161	06/116	İİD	44/1	343
06/162	07/015	İİD	44/2	671
06/166	09/113	İİD	47/1	157
06/167	08/086	İİD	45/2	1017
06/169	07/055	İİD	44/2	985

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
07/001	09/004	SPK	46/4	1801
07/001	07/002	SPİ	44/2	1151
07/002	11/001	YD	48/1	429
07/002	11/013	İİD	48/1	431
07/002	08/039	SPMD	45/3	1799
07/003	08/033	SPMD	45/3	1783
07/004	07/081	İİD	44/2	1109
07/004	09/006	SPMD	46/3	1537
07/005	07/007	YD	44/2	709
07/005	07/018	İİD	44/2	711
07/005	08/042	SPMD	45/3	1813
07/006	08/040	SPMD	45/3	1803
07/007	11/024	SPMD	48/4	2457
07/008	08/031	SPMD	45/3	1779
07/009	09/049	İİD	46/2	1013
07/009	08/009	SPMD	45/3	1721
07/010	10/021	SPMD	47/3	1547
07/011	08/016	SPMD	45/3	1747
07/012	09/153	İİD	47/1	417
07/012	09/001	SPMD	46/3	1513
07/013	08/041	SPMD	45/3	1809
07/014	09/048	İİD	46/2	953
07/014	10/008	SPMD	47/3	1451
07/015	09/052	SPMD	46/4	1777
07/016	09/147	İİD	47/1	347
07/016	11/034	SPMD	48/4	2547
07/017	07/016	YD	44/2	879
07/017	07/045	İİD	44/2	881
07/017	08/014	SPMD	45/3	1739
07/018	07/009	YD	48/2	1215
07/018	10/013	SPMD	47/3	1501
07/019	11/013	SPMD	48/4	2331
07/020	08/064	SPMD	45/3	1861
07/021	08/040	İİD	45/1	649
07/021	08/083	SPMD	45/3	2031
07/022	09/037	İİD	46/2	851
07/022	08/015	SPMD	45/3	1743
07/023	11/064	İİD	48/2	1217
07/023	09/004	SPMD	46/3	1529
07/024	10/113	İİD	48/1	187
07/024	09/037	SPMD	46/3	1651
07/025	11/003	SPMD	48/4	2215
07/026	08/012	SPMD	45/3	1733
07/027	10/069	SPMD	47/3	1857
07/028	08/018	SPMD	45/3	1755
07/029	09/030	SPMD	46/3	1621
07/030	10/005	SPMD	47/3	1421
07/031	09/109	İİD	46/3	1445
07/031	08/010	SPMD	45/3	1725
07/032	11/006	SPMD	48/4	2243
07/033	10/048	İİD	47/2	867
07/033	11/008	SPMD	48/4	2263
07/034	09/047	SPMD	46/3	1717
07/035	07/036	İİD	44/2	845
07/035	10/052	SPMD	47/3	1721
07/036	10/006	İİD	47/1	475
07/036	08/062	SPMD	45/3	1855
07/037	10/114	İİD	48/1	201
07/038	10/076	İİD	47/2	1011
07/038	09/032	SPMD	46/3	1627
07/039	07/053	İİD	44/2	931
07/040	08/029	SPMD	45/3	1773
07/041	08/075	SPMD	45/3	1911
07/042	09/050	İİD	46/2	1021
07/042	08/037	SPMD	45/3	1791
07/043	09/051	İİD	46/2	1029
07/043	09/035	SPMD	46/3	1643
07/044	09/148	İİD	47/1	361
07/045	07/021	YD	44/2	943
07/045	07/054	İİD	44/2	945
07/045	09/010	SPMD	46/3	1543
07/046	09/036	İİD	46/2	843

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
07/050	10/049	İİD	47/2	879
07/051	07/056	İİD	44/2	1005
07/053	07/061	İİD	44/2	1049
07/056	09/084	İİD	47/1	43
07/058	08/178	İİD	46/1	357
07/059	07/075	İİD	45/1	397
07/060	10/119	İİD	48/1	245
07/062	07/066	İİD	45/1	357
07/063	09/152	İİD	47/1	397
07/064	08/154	İİD	46/1	231
07/065	10/043	İİD	47/2	791
07/066	08/157	İİD	46/1	265
07/068	10/002	İİD	47/1	435
07/069	09/026	İİD	46/2	775
07/072	07/068	İİD	44/2	1053
07/073	08/158	İİD	46/1	279
07/076	08/046	İİD	45/2	721
07/077	10/050	İİD	47/2	893
07/078	10/120	İİD	48/1	277
07/083	10/028	İİD	47/2	699
07/084	07/074	İİD	45/1	375
07/085	09/042	İİD	46/2	891
07/089	10/003	İİD	47/1	451
07/090	09/002	İİD	46/1	457
07/091	09/025	İİD	46/2	769
07/092	08/085	İİD	45/2	1009
07/094	09/140	İİD	46/3	1471
07/095	11/061	İİD	48/2	1191
07/096	09/034	İİD	46/2	823
07/097	10/032	İİD	48/1	45
07/098	10/033	İİD	47/2	747
07/099	07/086	İİD	45/1	429
07/100	10/004	İİD	47/1	455
07/104	08/164	İİD	46/1	299
07/105	08/075	İİD	46/1	21
07/112	10/005	İİD	47/1	467
07/114	11/036	İİD	48/2	721
07/115	09/080	İİD	46/3	1199
08/001	08/002	SPK	45/4	2159
08/001	10/023	SPMD	47/3	1573
08/002	09/024	SPMD	46/3	1599
08/003	09/044	İİD	46/2	907
08/003	10/024	SPMD	47/3	1579
08/004	10/025	SPMD	47/3	1583
08/005	09/081	İİD	46/3	1239
08/005	10/059	SPMD	47/3	1767
08/006	09/022	SPMD	46/3	1593
08/007	11/080	İİD	50/1	1
08/007	10/042	SPMD	47/3	1667
08/008	10/071	İİD	48/1	73
08/008	10/026	SPMD	47/3	1587
08/009	10/040	SPMD	47/3	1659
08/010	13/137	SPMD	51/6	3537
08/011	08/064	İİD	45/2	887
08/011	10/062	SPMD	47/3	1781
08/012	11/104	İİD	48/3	1859
08/012	12/002	SPMD	49/3	1655
08/013	11/014	İİD	48/1	477
08/013	10/027	SPMD	47/3	1591
08/014	10/051	İİD	47/2	911
08/014	10/014	SPMD	47/3	1507
08/015	11/057	İİD	48/2	995
08/015	15/018	SPMD	52/7	4507
08/016	08/016	YD	45/2	1193
08/016	08/116	İİD	45/2	1195
08/016	10/028	SPMD	47/3	1595
08/017	10/044	İİD	47/2	805
08/017	10/029	SPMD	47/3	1609
08/018	14/049	SPMD	51/6	3951
08/019	10/017	İİD	47/1	575
08/019	13/123	SPMD	51/5	3349
08/020	09/041	SPMD	46/3	1689

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
08/021	14/089	SPMD	52/7	4285
08/022	10/082	İİD	48/1	83
08/022	15/001	SPMD	52/7	4371
08/023	09/042	SPMD	46/3	1693
08/024	10/115	İİD	48/1	219
08/024	11/014	SPMD	48/4	2347
08/025	10/020	İİD	47/1	597
08/025	09/025	SPMD	46/3	1601
08/026	08/147	İİD	45/3	1469
08/026	13/126	SPMD	51/5	3369
08/027	10/029	İİD	47/2	711
08/027	12/001	SPMD	49/3	1603
08/028	10/030	İİD	47/2	723
08/028	15/019	SPMD	52/7	4515
08/029	10/030	SPMD	47/3	1613
08/030	09/096	İİD	46/3	1325
08/030	10/031	SPMD	47/3	1627
08/031	11/094	İİD	48/3	1721
08/031	15/011	SPMD	52/7	4439
08/032	11/030	SPMD	48/4	2529
08/033	08/015	YD	45/2	1177
08/033	08/113	İİD	45/2	1179
08/033	09/023	SPMD	46/3	1597
08/034	08/025	YD	45/3	1491
08/034	08/153	İİD	45/3	1493
08/034	15/022	SPMD	52/7	4541
08/035	11/065	İİD	48/2	1243
08/035	10/060	SPMD	47/3	1771
08/036	10/033	SPMD	47/3	1641
08/037	10/116	İİD	48/1	227
08/037	14/034	SPMD	51/6	3775
08/038	10/039	İİD	47/2	759
08/038	13/014	SPMD	50/9	6053
08/039	08/134	İİD	45/3	1403
08/039	13/131	SPMD	51/5	3407
08/040	10/057	SPMD	47/3	1759
08/041	10/061	SPMD	47/3	1777
08/042	08/167	İİD	46/1	341
08/042	14/003	SPMD	51/6	3609
08/043	10/055	SPMD	47/3	1751
08/044	11/021	İİD	48/1	531
08/044	15/015	SPMD	52/7	4483
08/045	09/053	İİD	46/2	1037
08/045	13/087	SPMD	50/9	6417
08/046	08/163	İİD	46/1	293
08/046	09/043	SPMD	46/3	1699
08/047	15/020	SPMD	52/7	4525
08/048	10/043	SPMD	47/3	1671
08/049	13/011	SPMD	50/9	6021
08/050	10/084	İİD	47/2	1051
08/050	13/134	SPMD	51/6	3519
08/051	11/046	İİD	48/2	801
08/052	09/089	İİD	46/3	1263
08/054	11/045	İİD	48/2	779
08/055	10/041	İİD	47/2	777
08/056	11/058	İİD	48/2	1017
08/057	10/026	İİD	47/2	653
08/058	11/037	İİD	48/2	739
08/062	10/007	İİD	47/1	483
08/064	08/129	İİD	45/2	1349
08/066	08/017	YD	45/3	1393
08/066	08/131	İİD	45/3	1395
08/070	10/021	İİD	47/2	637
08/071	08/183	İİD	46/1	387
08/072	11/059	İİD	48/2	1149
08/073	09/120	İİD	47/1	173
08/074	10/015	İİD	47/1	545
08/075	10/040	İİD	47/2	767
08/076	10/122	İİD	48/1	311
08/077	10/077	İİD	47/2	1023
08/079	11/074	İİD	48/3	1433
08/080	11/081	İİD	48/3	1581

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
08/084	10/121	İİD	48/1	295
08/085	10/012	İİD	47/1	515
08/087	11/035	YD	48/3	1755
08/087	11/095	İİD	48/3	1759
08/088	11/085	İİD	48/3	1649
08/091	10/054	İİD	47/2	933
08/092	09/045	İİD	46/2	921
08/093	09/041	İİD	46/2	879
08/094	10/013	İİD	47/1	523
08/095	10/018	İİD	47/1	583
08/096	11/003	İİD	48/1	331
08/099	10/042	İİD	47/2	785
08/102	10/014	İİD	47/1	535
08/103	10/118	İİD	48/1	237
08/105	10/123	İİD	48/1	319
08/106	09/054	İİD	46/2	1047
08/109	11/025	İİD	48/1	575
08/110	10/055	İİD	47/2	939
08/111	10/022	İİD	48/1	35
08/112	10/031	İİD	47/2	737
08/114	10/053	İİD	47/2	923
08/115	11/086	İİD	49/1	95
08/116	10/085	İİD	47/2	1059
09/001	11/082	İİD	49/1	73
09/001	10/038	SPMD	47/3	1655
09/002	10/001	Dİ	47/3	1391
09/002	10/039	SPMD	47/3	1657
09/003	09/002	Dİ	46/3	1499
09/003	13/015	SPMD	50/9	6063
09/004	11/015	İİD	48/1	487
09/004	10/006	Dİ	48/4	2143
09/004	10/046	SPMD	47/3	1683
09/005	11/031	İİD	48/2	669
09/005	13/135	SPMD	51/6	3525
09/006	10/019	İİD	47/1	591
09/006	10/035	SPMD	47/3	1649
09/007	09/029	İİD	46/2	799
09/007	14/040	SPMD	51/6	3861
09/008	13/104	SPMD	50/9	6525
09/009	11/103	İİD	49/1	129
09/009	13/021	SPMD	50/9	6117
09/010	10/056	İİD	47/2	951
09/010	15/021	SPMD	52/7	4533
09/011	11/093	İİD	48/3	1701
09/011	11/016	SPMD	48/4	2367
09/012	11/119	İİD	50/1	127
09/012	13/023	SPMD	50/9	6125
09/013	11/004	YD	48/1	551
09/013	11/023	İİD	48/1	553
09/013	10/041	SPMD	47/3	1663
09/014	14/050	SPMD	51/6	3957
09/015	10/064	İİD	48/1	57
09/015	16/002	SPMD	53/3	1495
09/016	09/046	İİD	46/2	935
09/016	14/047	SPMD	51/6	3943
09/017	09/047	İİD	46/2	943
09/017	13/138	SPMD	51/6	3541
09/018	10/065	İİD	47/2	971
09/018	13/124	SPMD	51/5	3353
09/019	11/004	İİD	48/1	343
09/019	14/001	SPMD	51/6	3593
09/020	10/023	İİD	47/2	645
09/020	14/035	SPMD	51/6	3813
09/021	11/016	İİD	48/1	493
09/021	10/056	SPMD	47/3	1755
09/022	09/055	İİD	46/2	1061
09/022	13/140	SPMD	51/6	3549
09/023	09/056	İİD	46/2	1081
09/023	10/063	SPMD	47/3	1787
09/024	11/025	YD	48/3	1459
09/024	11/075	İİD	48/3	1461
09/024	10/034	SPMD	47/3	1645

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
09/025	09/057	İİD	46/2	1089
09/025	11/031	SPMD	48/4	2533
09/026	11/027	SPMD	48/4	2517
09/027	10/009	İİD	47/1	491
09/027	13/012	SPMD	50/9	6027
09/028	13/025	SPMD	50/9	6133
09/029	10/066	İİD	47/2	979
09/029	16/038	SPMD	54/2	983
09/030	11/026	YD	48/3	1499
09/030	11/076	İİD	48/3	1501
09/030	12/006	SPMD	49/3	1669
09/031	11/027	YD	48/3	1515
09/031	11/077	İİD	48/3	1517
09/031	13/129	SPMD	51/5	3395
09/032	12/009	SPMD	49/3	1683
09/033	10/078	İİD	47/2	1037
09/033	13/132	SPMD	51/5	3439
09/034	10/072	İİD	47/2	993
09/034	15/023	SPMD	52/7	4553
09/035	15/002	SPMD	52/7	4379
09/036	11/018	SPMD	48/4	2375
09/037	14/086	SPMD	52/7	4239
09/038	09/070	İİD	46/3	1179
09/038	12/012	SPMD	49/3	1695
09/039	11/023	YD	48/3	1351
09/039	11/068	İİD	48/3	1353
09/039	10/058	SPMD	47/3	1763
09/040	16/001	SPMD	53/3	1471
09/041	14/045	SPMD	51/6	3893
09/042	11/026	İİD	48/1	591
09/042	15/012	SPMD	52/7	4449
09/043	12/003	SPMD	49/3	1659
09/044	11/027	İİD	48/1	601
09/044	11/025	SPMD	48/4	2495
09/045	09/014	YD	50/1	67
09/045	11/032	YD	50/1	69
09/045	11/088	İİD	50/1	71
09/045	11/015	SPMD	48/4	2359
09/046	13/127	SPMD	51/5	3379
09/047	11/051	İİD	48/2	891
09/047	13/028	SPMD	50/9	6145
09/048	12/007	SPMD	49/3	1673
09/049	09/040	SPMD	46/3	1685
09/050	11/089	İİD	48/3	1667
09/050	15/016	SPMD	52/7	4493
09/051	10/073	İİD	47/2	1003
09/051	10/044	SPMD	47/3	1675
09/052	10/005	YD	47/1	557
09/052	10/016	İİD	47/1	559
09/052	16/004	SPMD	53/3	1519
09/053	11/019	İİD	48/1	513
09/053	13/102	SPMD	50/9	6495
09/054	13/088	SPMD	50/9	6421
09/055	10/032	SPMD	47/3	1637
09/056	11/071	İİD	48/3	1397
09/056	14/004	SPMD	51/6	3617
09/057	11/033	İİD	48/2	689
09/057	09/055	SPMD	46/4	1789
09/058	11/015	YD	48/2	909
09/058	11/052	İİD	48/2	911
09/058	10/015	SPMD	47/3	1514
09/059	11/069	İİD	48/3	1369
09/059	10/016	SPMD	47/3	1517
09/060	09/044	SPMD	46/3	1703
09/061	11/038	İİD	48/2	753
09/062	11/096	İİD	48/3	1807
09/063	11/066	İİD	48/2	1273
09/064	11/034	İİD	48/2	713
09/065	11/024	İİD	48/1	565
09/066	11/072	İİD	48/3	1411
09/067	09/119	İİD	47/1	165
09/069	10/079	İİD	47/2	1045

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
09/082	11/032	İİD	48/2	681
09/083	11/029	İİD	48/1	613
09/085	11/049	İİD	48/2	853
09/086	11/070	İİD	48/3	1375
09/087	11/030	İİD	48/1	637
09/088	11/039	İİD	48/2	765
09/089	11/040	İİD	49/1	63
09/090	11/047	İİD	48/2	841
09/091	10/010	İİD	47/1	501
09/092	10/011	İİD	47/1	509
09/094	11/090	İİD	48/3	1675
09/093	11/073	İİD	48/3	1425
10/001	11/149	İİD	49/1	267
10/001	10/007	Dİ	48/4	2159
10/002	10/036	SPMD	47/3	1651
10/003	11/053	İİD	48/2	921
10/003	10/037	SPMD	47/3	1653
10/004	10/045	SPMD	47/3	1679
10/005	13/142	SPMD	51/6	3565
10/006	11/054	İİD	48/2	937
10/006	11/001	Dİ	48/4	2167
10/006	11/020	SPMD	48/4	2383
10/007	11/172	İİD	49/1	463
10/007	13/128	SPMD	51/5	3389
10/008	15/003	SPMD	52/7	4387
10/009	11/109	İİD	48/3	1923
10/009	11/017	SPMD	48/4	2371
10/010	11/110	İİD	49/1	173
10/010	13/022	SPMD	50/9	6121
10/011	11/153	İİD	49/1	307
10/011	14/048	SPMD	51/6	3947
10/012	11/135	İİD	48/4	2019
10/012	14/002	SPMD	51/6	3601
10/013	13/016	SPMD	50/9	6071
10/014	14/041	SPMD	51/6	3867
10/015	11/028	SPMD	48/4	2521
10/016	13/125	SPMD	51/5	3363
10/017	10/112	İİD	48/1	177
10/017	13/089	SPMD	50/9	6425
10/018	10/045	İİD	47/2	851
10/018	16/003	SPMD	53/3	1507
10/019	11/006	İİD	48/1	369
10/019	12/010	SPMD	49/3	1687
10/020	11/166	İİD	49/1	381
10/020	12/011	SPMD	49/3	1691
10/021	13/017	SPMD	50/9	6089
10/022	13/143	SPMD	51/6	3575
10/023	11/101	İİD	48/3	1849
10/023	11/032	SPMD	48/4	2537
10/024	14/051	SPMD	51/6	3961
10/025	11/136	İİD	48/4	2041
10/025	12/008	SPMD	49/3	1677
10/026	11/161	İİD	49/1	335
10/026	14/085	SPMD	52/7	4225
10/027	13/136	SPMD	51/6	3531
10/028	11/139	İİD	49/1	191
10/028	13/130	SPMD	51/5	3401
10/029	10/021	YD	47/3	1269
10/029	10/090	İİD	47/3	1273
10/029	13/139	SPMD	51/6	3545
10/030	12/007	İİD	49/2	649
10/030	16/039	SPMD	54/2	997
10/031	11/167	İİD	49/1	389
10/031	15/024	SPMD	52/7	4565
10/032	11/105	İİD	48/3	1903
10/032	15/013	SPMD	52/7	4461
10/033	13/029	SPMD	50/9	6151
10/034	14/046	SPMD	51/6	3909
10/035	13/105	SPMD	50/9	6531
10/036	13/024	SPMD	50/9	6129
10/037	13/106	SPMD	50/9	6537
10/038	11/112	İİD	48/3	1929

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
10/038	13/027	SPMD	50/9	6141
10/039	16/005	SPMD	53/3	1529
10/040	12/008	İİD	50/1	139
10/040	13/019	SPMD	50/9	6103
10/041	12/019	İİD	50/1	265
10/041	13/018	SPMD	50/9	6093
10/042	13/090	SPMD	50/9	6435
10/043	13/133	SPMD	51/6	3491
10/044	11/026	SPMD	48/4	2503
10/045	15/014	SPMD	52/7	4473
10/046	11/060	İİD	48/2	1169
10/046	14/042	SPMD	51/6	3873
10/047	14/043	SPMD	51/6	3881
10/048	10/070	İİD	47/2	991
10/048	14/044	SPMD	51/6	3887
10/049	10/087	İİD	47/2	1069
10/049	14/036	SPMD	51/6	3829
10/050	16/040	SPMD	54/2	1009
10/051	11/137	İİD	49/1	183
10/051	12/013	SPMD	49/3	1751
10/052	11/113	İİD	48/3	1943
10/052	13/103	SPMD	50/9	6505
10/053	13/026	SPMD	50/9	6137
10/054	11/019	SPMD	48/4	2379
10/055	11/140	İİD	49/1	203
10/055	14/037	SPMD	51/6	3841
10/056	14/038	SPMD	51/6	3849
10/057	12/014	İİD	49/2	775
10/057	14/039	SPMD	51/6	3855
10/058	11/008	İİD	48/1	401
10/058	11/029	SPMD	48/4	2525
10/059	13/020	SPMD	50/9	6113
10/060	13/013	SPMD	50/9	6039
10/061	11/007	İİD	48/1	381
10/061	14/052	SPMD	51/6	3965
10/062	11/175	İİD	49/1	501
10/062	14/006	SPMD	51/6	3629
10/063	14/005	SPMD	51/6	3623
10/064	14/053	SPMD	51/6	3971
10/065	11/169	İİD	49/1	421
10/065	15/017	SPMD	52/7	4503
10/066	10/091	İİD	47/3	1385
10/068	11/114	İİD	48/3	1949
10/069	11/116	İİD	48/3	1957
10/071	11/143	İİD	49/1	223
10/073	11/176	İİD	49/1	511
10/075	11/042	YD	49/1	279
10/075	11/150	İİD	49/1	281
10/077	11/163	İİD	49/1	349
10/078	11/177	İİD	49/1	521
10/079	12/009	İİD	49/2	667
10/080	11/178	İİD	49/1	527
10/081	11/078	İİD	48/3	1563
10/082	12/034	YD	50/3	1951
10/082	12/159	İİD	50/3	1955
10/083	12/169	İİD	50/3	2095
10/085	12/013	İİD	49/2	705
10/089	11/179	İİD	49/1	559
10/090	12/001	YD	49/1	611
10/090	12/004	İİD	49/1	613
10/091	11/098	İİD	48/3	1833
10/092	12/086	İİD	50/1	721
10/093	12/009	YD	50/1	287
10/093	12/020	İİD	50/1	293
10/096	11/168	İİD	49/1	403
10/097	11/173	İİD	49/1	473
10/099	11/117	İİD	48/3	1971
10/104	11/180	İİD	49/1	567
10/106	11/055	İİD	48/2	977
10/113	11/164	İİD	49/1	361
10/114	11/148	İİD	49/1	259
10/115	11/154	İİD	49/1	325

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
10/116	11/118	İİD	48/3	1979
10/118	11/170	İİD	49/1	441
10/119	11/165	İİD	49/1	371
11/001	11/002	Dİ	48/4	2173
11/001	15/004	SPMD	52/7	4395
11/002	13/030	SPMD	50/9	6157
11/003	12/153	İİD	50/3	1871
11/003	13/001	SPMD	50/9	5983
11/004	12/154	İİD	50/3	1889
11/004	13/100	SPMD	50/9	6485
11/005	13/091	SPMD	50/9	6441
11/006	12/016	İİD	49/2	809
11/006	13/032	SPMD	50/9	6165
11/007	13/063	SPMD	50/9	6301
11/008	13/065	SPMD	50/9	6313
11/009	12/044	İİD	49/2	1079
11/009	13/002	SPMD	50/9	5987
11/010	12/098	İİD	49/3	1419
11/010	13/036	SPMD	50/9	6181
11/011	11/151	İİD	49/1	295
11/011	13/092	SPMD	50/9	6445
11/012	13/034	SPMD	50/9	6173
11/013	12/045	İİD	49/2	1101
11/013	13/076	SPMD	50/9	6357
11/014	13/113	SPMD	50/9	6569
11/015	13/080	SPMD	50/9	6373
11/016	12/129	İİD	50/3	1507
11/016	13/033	SPMD	50/9	6169
11/017	13/066	SPMD	50/9	6317
11/017	11/171	İİD	49/1	449
11/018	12/053	İİD	49/2	1127
11/018	14/088	SPMD	52/7	4267
11/019	12/021	İİD	49/2	823
11/019	13/085	SPMD	50/9	6403
11/020	13/041	İİD	50/7	4991
11/020	13/038	SPMD	50/9	6189
11/021	13/036	İİD	51/1	233
11/021	13/046	SPMD	50/9	6223
11/022	12/031	İİD	49/2	945
11/022	13/048	SPMD	50/9	6231
11/023	12/003	İİD	49/1	603
11/023	13/040	SPMD	50/9	6197
11/024	13/050	SPMD	50/9	6239
11/025	13/004	SPMD	50/9	5995
11/026	12/041	İİD	49/2	1029
11/026	13/051	SPMD	50/9	6243
11/027	12/101	İİD	49/3	1431
11/027	14/018	SPMD	51/6	3685
11/028	12/022	İİD	49/2	833
11/028	13/005	SPMD	50/9	5999
11/029	12/049	İİD	50/1	565
11/029	13/062	SPMD	50/9	6289
11/030	12/036	İİD	49/2	973
11/030	13/052	SPMD	50/9	6247
11/031	13/060	SPMD	50/9	6279
11/032	13/053	SPMD	50/9	6251
11/033	12/054	İİD	49/2	1159
11/033	13/042	SPMD	50/9	6205
11/034	12/048	İİD	49/2	1117
11/034	13/054	SPMD	50/9	6255
11/035	12/023	İİD	49/2	845
11/035	13/055	SPMD	50/9	6259
11/036	11/181	İİD	49/1	577
11/036	13/006	SPMD	50/9	6003
11/037	12/069	İİD	49/2	1201
11/037	13/056	SPMD	50/9	6263
11/038	12/089	İİD	49/3	1367
11/038	13/114	SPMD	50/9	6577
11/039	12/037	İİD	49/2	981
11/039	13/044	SPMD	50/9	6213
11/040	12/004	SPMD	49/3	1665
11/041	12/025	İİD	49/2	875

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
11/041	16/034	SPMD	53/3	1723
11/042	13/060	İİD	51/2	775
11/042	13/057	SPMD	50/9	6267
11/043	12/010	İİD	49/2	689
11/043	14/019	SPMD	51/6	3691
11/044	12/099	İİD	50/2	881
11/044	15/029	SPMD	52/7	4597
11/045	13/024	İİD	52/1	1
11/045	13/068	SPMD	50/9	6325
11/046	11/145	İİD	49/1	237
11/046	14/067	SPMD	51/6	4045
11/047	12/087	İİD	50/1	739
11/047	13/117	SPMD	50/9	6609
11/048	12/088	İİD	50/2	787
11/048	13/115	SPMD	50/9	6585
11/049	13/110	SPMD	50/9	6557
11/050	13/008	SPMD	50/9	6011
11/051	12/032	İİD	49/2	957
11/051	13/099	SPMD	50/9	6479
11/052	13/067	SPMD	50/9	6321
11/053	12/027	İİD	49/2	885
11/053	13/118	SPMD	50/9	6617
11/054	11/142	İİD	48/4	2065
11/054	15/025	SPMD	52/7	4577
11/055	11/146	İİD	49/1	251
11/055	12/005	SPMD	49/3	1667
11/056	13/119	SPMD	50/9	6625
11/057	13/101	SPMD	50/9	6491
11/058	12/070	İİD	49/2	1209
11/058	13/058	SPMD	50/9	6271
11/059	12/034	İİD	50/1	417
11/059	13/108	SPMD	50/9	6549
11/060	11/147	İİD	48/4	2099
11/062	12/002	İİD	49/1	587
11/063	13/028	İİD	50/7	4429
11/064	12/168	İİD	50/3	2023
11/065	13/049	İİD	51/1	379
11/070	12/077	İİD	49/3	1301
11/071	12/090	İİD	49/3	1379
11/074	12/015	İİD	49/2	801
11/079	13/069	İİD	51/2	959
11/080	12/122	İİD	49/3	1515
11/081	12/078	İİD	49/3	1311
11/082	12/150	İİD	50/3	1635
11/083	12/126	İİD	50/2	1223
11/084	12/151	İİD	50/3	1715
11/085	12/109	İİD	50/2	1085
11/086	12/183	İİD	50/4	2431
11/087	12/176	İİD	51/1	1
11/088	12/175	İİD	50/4	2265
11/089	13/029	İİD	50/7	4499
11/090	12/071	İİD	50/1	673
11/098	12/024	İİD	49/2	865
11/100	12/191	İİD	50/5	2913
11/101	12/127	İİD	50/2	1267
11/105	12/038	İİD	49/2	997
11/106	12/192	İİD	50/5	3103
11/107	12/184	İİD	51/1	83
11/108	12/055	İİD	49/2	1171
11/109	12/145	İİD	50/3	1591
11/110	12/079	İİD	49/3	1321
11/111	12/056	İİD	49/2	1179
11/113	12/108	İİD	50/2	957
11/114	12/028	İİD	49/2	923
11/115	12/177	İİD	50/4	2319
11/116	12/039	İİD	49/2	1007
11/119	12/033	İİD	49/2	965
11/121	12/080	İİD	49/3	1339
11/123	13/026	İİD	50/6	4265
11/125	12/046	İİD	50/1	551
11/126	12/110	İİD	50/2	1173
11/127	12/029	İİD	49/2	939

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
11/129	12/081	İİD	50/1	689
11/128	12/040	İİD	49/2	1021
11/131	13/022	İİD	50/6	4165
11/132	12/082	İİD	49/3	1359
11/134	12/083	İİD	50/1	707
11/136	12/072	İİD	49/2	1233
11/138	12/094	İİD	49/3	1395
11/139	12/205	İİD	50/5	3349
11/140	12/185	İİD	50/4	2541
11/141	13/010	İİD	50/6	3751
11/142	13/052	İİD	51/1	493
11/143	13/018	İİD	50/6	4005
11/144	13/023	İİD	50/6	4193
11/145	13/070	İİD	50/8	5299
11/146	13/011	İİD	50/6	3901
11/147	12/152	İİD	50/3	1781
11/148	12/186	İİD	50/4	2657
11/149	12/187	İİD	50/4	2733
11/150	13/030	İİD	50/7	4563
12/001	13/001	SPİ	50/9	6651
12/001	12/147	İİD	50/3	1601
12/001	12/002	Dİ	49/3	1575
12/001	18/001	SPMD	55/4	2291
12/002	13/002	SPİ	50/9	6663
12/002	12/003	Dİ	49/3	1589
12/002	14/033	SPMD	51/6	3771
12/003	13/003	SPİ	50/9	6671
12/003	13/097	SPMD	50/9	6465
12/004	12/130	İİD	50/3	1539
12/004	13/084	SPMD	50/9	6397
12/005	13/083	SPMD	50/9	6391
12/006	12/131	İİD	50/3	1445
12/006	13/141	SPMD	51/6	3559
12/007	12/102	İİD	49/3	1461
12/007	13/112	SPMD	50/9	6565
12/008	13/064	SPMD	50/9	6307
12/009	12/103	İİD	49/3	1469
12/009	13/045	SPMD	50/9	6219
12/010	13/071	SPMD	50/9	6337
12/011	12/104	İİD	49/3	1491
12/011	14/055	SPMD	51/6	3981
12/012	16/006	SPMD	53/3	1539
12/013	13/031	SPMD	50/9	6161
12/014	13/049	SPMD	50/9	6235
12/015	12/105	İİD	49/3	1499
12/015	13/069	SPMD	50/9	6329
12/016	13/043	SPMD	50/9	6209
12/017	13/094	SPMD	50/9	6453
12/018	13/080	İİD	50/8	5519
12/018	14/011	SPMD	51/6	3657
12/019	13/017	İİD	50/6	3973
12/019	15/026	SPMD	52/7	4583
12/020	12/132	İİD	50/3	1563
12/020	13/003	SPMD	50/9	5991
12/021	13/037	SPMD	50/9	6185
12/022	12/133	İİD	49/3	1553
12/022	13/079	SPMD	50/9	6369
12/023	15/030	SPMD	52/7	4603
12/024	12/095	İİD	49/3	1409
12/024	13/059	SPMD	50/9	6275
12/025	13/061	SPMD	50/9	6285
12/026	13/081	SPMD	50/9	6379
12/027	12/173	İİD	50/3	2163
12/027	13/035	SPMD	50/9	6177
12/028	12/134	İİD	50/3	1579
12/028	14/031	SPMD	51/6	3763
12/029	12/155	İİD	50/3	1901
12/029	13/082	SPMD	50/9	6385
12/030	12/096	İİD	50/2	805
12/030	14/013	SPMD	51/6	3665
12/031	13/070	SPMD	50/9	6333
12/032	13/111	SPMD	50/9	6561

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
12/033	12/174	İİD	50/3	2183
12/033	13/039	SPMD	50/9	6193
12/034	13/095	SPMD	50/9	6457
12/035	12/203	İİD	50/5	3317
12/035	14/009	SPMD	51/6	3647
12/036	13/093	SPMD	50/9	6449
12/037	14/068	SPMD	51/6	4069
12/037	12/148	İİD	50/3	1619
12/038	13/120	SPMD	50/9	6633
12/039	12/156	İİD	50/3	1917
12/039	13/121	SPMD	50/9	6639
12/040	12/158	İİD	50/3	1939
12/040	13/096	SPMD	50/9	6461
12/041	13/116	SPMD	50/9	6601
12/042	14/102	SPMD	52/7	4359
12/043	14/012	SPMD	51/6	3661
12/044	13/041	SPMD	50/9	6201
12/045	12/125	İİD	49/3	1525
12/045	13/047	SPMD	50/9	6227
12/046	16/008	SPMD	53/3	1581
12/047	15/005	SPMD	52/7	4401
12/048	12/075	İİD	49/2	1245
12/048	13/077	SPMD	50/9	6361
12/049	13/007	SPMD	50/9	6007
12/050	13/078	SPMD	50/9	6365
12/051	13/074	SPMD	50/9	6349
12/052	16/028	SPMD	53/3	1695
12/053	13/075	SPMD	50/9	6353
12/054	12/188	İİD	50/4	2873
12/054	14/010	SPMD	51/6	3651
12/056	16/035	SPMD	53/3	1727
12/055	13/073	SPMD	50/9	6345
12/057	13/009	SPMD	50/9	6015
12/058	13/072	SPMD	50/9	6341
12/059	14/054	SPMD	51/6	3977
12/060	13/062	İİD	51/2	933
12/060	13/122	SPMD	50/9	6645
12/061	12/135	İİD	49/3	1563
12/061	13/107	SPMD	50/9	6545
12/062	13/086	SPMD	50/9	6411
12/063	16/007	SPMD	53/3	1561
12/064	13/098	SPMD	50/9	6471
12/065	12/128	İİD	50/2	1341
12/065	14/032	SPMD	51/6	3767
12/066	13/085	İİD	50/8	5789
12/066	14/008	SPMD	51/6	3643
12/067	13/010	SPMD	50/9	6019
12/068	12/182	İİD	50/4	2417
12/068	18/002	SPMD	55/4	2301
12/069	12/149	İİD	50/3	1627
12/069	13/109	SPMD	50/9	6553
12/070	12/157	İİD	50/3	1931
12/070	14/020	SPMD	51/6	3695
12/071	14/078	SPMD	52/6	4153
12/073	13/107	İİD	51/3	1513
12/075	13/088	İİD	51/2	1051
12/076	13/044	İİD	50/7	5061
12/077	13/066	İİD	50/8	5291
12/078	12/111	İİD	49/3	1509
12/080	13/016	İİD	50/6	3955
12/087	14/005	YD	51/4	2293
12/087	14/041	İİD	51/4	2299
12/091	13/086	İİD	51/2	1037
12/092	13/031	İİD	50/7	4923
12/093	13/008	İİD	50/6	3715
12/094	13/089	İİD	51/2	1169
12/095	13/009	İİD	50/6	3731
12/096	12/206	İİD	50/5	3411
12/097	13/051	İİD	50/8	5149
12/098	13/092	İİD	50/8	5831
12/100	13/084	İİD	50/8	5591
12/102	12/207	İİD	50/5	3487

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
12/103	13/105	İİD	51/2	1375
12/104	13/087	İİD	50/8	5803
12/106	12/190	İİD	50/4	2887
12/107	13/090	İİD	50/8	5817
12/108	13/064	İİD	50/8	5267
12/116	13/032	İİD	50/7	4933
12/117	12/204	İİD	50/5	3327
12/128	13/001	YD	50/6	3693
12/128	13/007	İİD	50/6	3697
12/129	13/040	İİD	50/7	4981
12/132	12/179	İİD	50/4	2407
12/133	13/033	İİD	50/7	4943
12/134	13/034	İİD	50/7	4961
12/143	13/048	İİD	50/7	5093
12/146	13/093	İİD	51/2	1257
12/147	13/078	İİD	51/2	1029
12/149	13/063	İİD	50/8	5249
12/157	13/079	İİD	50/8	5509
12/158	13/055	İİD	51/2	757
13/001	14/161	İİD	52/2	865
13/001	14/007	SPMD	51/6	3639
13/002	15/044	SPMD	52/7	4677
13/003	15/010	SPMD	52/7	4433
13/004	13/035	İİD	50/7	4973
13/004	15/032	SPMD	52/7	4611
13/005	13/046	İİD	50/7	5087
13/005	14/057	SPMD	51/6	3991
13/006	13/111	İİD	51/3	1539
13/006	16/037	SPMD	53/3	1737
13/007	14/058	SPMD	51/6	3997
13/008	14/025	SPMD	51/6	3729
13/009	13/121	İİD	51/3	1597
13/009	14/056	SPMD	51/6	3985
13/010	13/130	İİD	51/3	1689
13/010	14/065	SPMD	51/6	4035
13/011	16/042	SPMD	54/2	1043
13/012	14/066	SPMD	51/6	4039
13/013	15/009	SPMD	52/7	4427
13/014	13/056	İİD	50/8	5213
13/014	14/064	SPMD	51/6	4029
13/015	13/131	İİD	51/3	1703
13/015	14/024	SPMD	51/6	3725
13/016	14/060	SPMD	51/6	4007
13/017	14/023	SPMD	51/6	3721
13/018	13/132	İİD	51/3	1713
13/018	15/035	SPMD	52/7	4627
13/019	13/100	İİD	51/2	1281
13/019	14/014	SPMD	51/6	3669
13/020	13/050	İİD	50/7	5117
13/020	14/063	SPMD	51/6	4023
13/021	13/057	İİD	50/8	5225
13/021	15/039	SPMD	52/7	4651
13/022	13/073	İİD	50/8	5461
13/022	14/062	SPMD	51/6	4017
13/023	13/123	İİD	51/3	1639
13/023	14/061	SPMD	51/6	4013
13/024	13/043	YD	51/3	1723
13/024	13/133	İİD	51/3	1727
13/024	14/059	SPMD	51/6	4001
13/025	17/001	SPMD	54/2	1057
13/026	14/069	SPMD	51/6	4075
13/027	14/101	SPMD	52/7	4353
13/028	13/106	İİD	51/3	1501
13/028	14/100	SPMD	52/7	4349
13/029	17/002	SPMD	54/2	1063
13/030	14/013	İİD	51/3	2129
13/030	15/033	SPMD	52/7	4617
13/031	14/099	SPMD	52/7	4343
13/032	13/112	İİD	50/8	5891
13/032	14/098	SPMD	52/7	4339
13/033	13/122	İİD	51/3	1627
13/033	14/097	SPMD	52/7	4335

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
13/034	13/074	İİD	50/8	5479
13/034	14/015	SPMD	51/6	3673
13/035	13/075	İİD	50/8	5487
13/035	14/096	SPMD	52/7	4331
13/036	13/053	İİD	50/8	5203
13/036	14/016	SPMD	51/6	3677
13/038	14/058	İİD	51/4	2547
13/037	14/095	SPMD	52/7	4325
13/038	14/017	SPMD	51/6	3681
13/039	13/065	İİD	50/8	5279
13/039	14/087	SPMD	52/7	4253
13/040	13/139	İİD	51/3	1805
13/040	15/031	SPMD	52/7	4607
13/041	13/124	İİD	50/9	5957
13/041	14/094	SPMD	52/7	4319
13/042	14/077	SPMD	52/6	4143
13/043	13/168	İİD	51/3	2029
13/043	14/093	SPMD	52/7	4313
13/044	13/059	İİD	50/8	5239
13/044	17/003	SPMD	54/2	1069
13/045	13/113	İİD	50/8	5901
13/045	16/029	SPMD	53/3	1699
13/046	13/140	İİD	51/3	1817
13/046	18/004	SPMD	55/4	2319
13/047	13/072	İİD	50/8	5453
13/047	15/007	SPMD	52/7	4417
13/048	14/198	İİD	52/3	2029
13/048	15/037	SPMD	52/7	4639
13/049	13/125	İİD	50/9	5969
13/049	16/031	SPMD	53/3	1707
13/050	13/038	İİD	52/5	2793
13/050	14/103	SPMD	52/7	4365
13/051	13/159	İİD	51/3	1897
13/051	15/006	SPMD	52/7	4409
13/052	13/160	İİD	51/3	1907
13/052	15/040	SPMD	52/7	4657
13/053	13/081	İİD	50/8	5585
13/054	13/161	İİD	51/3	1923
13/054	15/008	SPMD	52/7	4423
13/053	14/092	SPMD	52/7	4307
13/055	13/067	İİD	51/2	943
13/055	16/036	SPMD	53/3	1731
13/056	14/091	SPMD	52/7	4303
13/057	13/162	İİD	51/3	1935
13/057	15/027	SPMD	52/7	4587
13/058	13/114	İİD	51/3	1565
13/058	16/041	SPMD	54/2	1037
13/059	14/021	SPMD	51/6	3711
13/060	13/104	İİD	50/8	5879
13/060	16/030	SPMD	53/3	1703
13/061	14/003	İİD	51/3	2075
13/061	14/079	SPMD	52/6	4159
13/062	13/115	İİD	50/9	5935
13/062	14/080	SPMD	52/6	4165
13/063	13/163	İİD	51/3	1949
13/063	14/081	SPMD	52/6	4171
13/064	13/142	İİD	51/3	1843
13/064	14/082	SPMD	52/6	4177
13/065	14/093	İİD	52/1	225
13/065	14/022	SPMD	51/6	3715
13/066	14/019	İİD	52/1	105
13/066	14/083	SPMD	52/6	4183
13/067	13/164	İİD	51/3	1975
13/067	14/084	SPMD	52/7	4219
13/068	13/165	İİD	51/3	1997
13/068	14/029	SPMD	51/6	3751
13/069	14/076	SPMD	52/6	4135
13/070	13/166	İİD	51/3	2015
13/070	15/042	SPMD	52/7	4667
13/071	13/077	İİD	50/8	5499
13/071	18/003	SPMD	55/4	2311
13/072	13/126	İİD	51/3	1649

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
13/072	14/030	SPMD	51/6	3757
13/073	17/020	SPMD	54/2	1145
13/074	13/143	İİD	51/3	1857
13/074	14/026	SPMD	51/6	3733
13/075	14/027	SPMD	51/6	3739
13/076	13/144	İİD	51/3	1875
13/076	14/028	SPMD	51/6	3745
13/077	14/004	İİD	52/1	59
13/082	14/100	İİD	51/5	3131
13/083	13/116	İİD	50/9	5945
13/084	14/183	İİD	52/3	1759
13/086	13/117	İİD	51/3	1581
13/088	14/101	İİD	51/5	3159
13/089	14/116	İİD	52/1	293
13/091	14/059	İİD	51/4	2555
13/092	14/006	İİD	51/3	2083
13/095	14/176	İİD	52/3	1371
13/096	14/118	İİD	52/1	385
13/097	14/060	İİD	51/4	2567
13/099	14/061	İİD	51/4	2579
13/100	14/014	İİD	51/4	2205
13/101	14/063	İİD	51/4	2629
13/102	14/057	İİD	51/4	2539
13/103	14/007	İİD	51/3	2093
13/104	14/096	İİD	51/5	3089
13/108	14/015	İİD	51/4	2215
13/110	14/008	İİD	51/3	2117
13/111	14/195	İİD	52/3	1975
13/114	14/022	YD	52/3	1849
13/114	14/184	İİD	52/3	1857
13/115	14/016	İİD	51/4	2225
13/116	14/135	İİD	52/1	513
13/119	13/141	İİD	51/3	1831
13/122	14/074	İİD	51/4	2679
13/124	14/136	İİD	51/5	3281
13/126	14/017	İİD	51/4	2239
13/127	14/064	İİD	51/4	2643
13/128	14/066	İİD	51/4	2657
13/130	14/018	İİD	51/4	2257
13/133	13/169	İİD	51/3	2043
13/137	14/094	İİD	51/5	3069
13/146	14/137	İİD	51/5	3293
13/147	14/075	İİD	51/4	2687
13/148	14/062	İİD	51/4	2621
13/150	14/132	İİD	51/5	3259
13/157	14/138	İİD	52/1	525
13/158	14/068	İİD	51/4	2671
13/160	14/117	İİD	52/1	367
14/001	15/046	SPMD	52/7	4687
14/002	16/014	SPMD	53/3	1639
14/003	14/095	İİD	51/5	3081
14/003	14/070	SPMD	52/6	4105
14/004	15/045	SPMD	52/7	4683
14/005	14/065	İİD	51/4	2651
14/005	16/009	SPMD	53/3	1587
14/006	15/072	SPMD	52/7	4807
14/007	14/009	Dİ	51/5	3327
14/007	15/047	SPMD	52/7	4691
14/008	15/073	SPMD	52/7	4811
14/009	14/121	İİD	51/5	3203
14/009	15/074	SPMD	52/7	4815
14/010	15/048	SPMD	52/7	4697
14/011	15/049	SPMD	52/7	4701
14/012	15/050	SPMD	52/7	4705
14/013	15/051	SPMD	52/7	4709
14/014	14/077	İİD	51/4	2697
14/014	15/075	SPMD	52/7	4821
14/015	15/036	SPMD	52/7	4633
14/016	14/197	İİD	52/3	2009
14/016	15/052	SPMD	52/7	4713
14/017	14/097	İİD	51/5	3101
14/017	15/076	SPMD	52/7	4827

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
14/018	16/010	SPMD	53/3	1593
14/019	15/053	SPMD	52/7	4717
14/020	14/028	İİD	51/4	2285
14/020	15/071	SPMD	52/7	4801
14/021	15/054	SPMD	52/7	4723
14/022	14/196	İİD	52/3	1993
14/022	15/055	SPMD	52/7	4729
14/023	15/056	SPMD	52/7	4733
14/024	14/122	İİD	51/5	3213
14/024	15/057	SPMD	52/7	4737
14/025	14/119	İİD	52/1	447
14/025	15/077	SPMD	52/7	4833
14/026	14/078	İİD	51/4	2723
14/026	14/071	SPMD	52/6	4109
14/027	15/058	SPMD	52/7	4741
14/028	15/041	SPMD	52/7	4663
14/029	15/078	SPMD	52/7	4839
14/030	15/059	SPMD	52/7	4745
14/031	17/021	SPMD	54/2	1149
14/032	14/090	SPMD	52/7	4295
14/033	15/060	SPMD	52/7	4749
14/034	14/079	İİD	51/4	2763
14/034	17/022	SPMD	54/2	1161
14/035	14/173	İİD	52/2	1321
14/035	15/061	SPMD	52/7	4753
14/036	15/051	İİD	52/5	3447
14/036	15/062	SPMD	52/7	4757
14/037	15/063	SPMD	52/7	4763
14/038	14/080	İİD	51/4	2777
14/038	15/064	SPMD	52/7	4769
14/039	15/065	SPMD	52/7	4775
14/040	16/011	SPMD	53/3	1613
14/041	15/066	SPMD	52/7	4779
14/042	15/038	SPMD	52/7	4645
14/043	15/028	SPMD	52/7	4593
14/044	16/033	SPMD	53/3	1719
14/045	15/079	SPMD	52/7	4845
14/046	15/067	SPMD	52/7	4783
14/047	14/123	İİD	52/1	497
14/047	15/068	SPMD	52/7	4787
14/048	15/043	SPMD	52/7	4671
14/049	17/023	SPMD	54/2	1167
14/050	14/124	İİD	51/5	3225
14/050	15/080	SPMD	52/7	4851
14/051	16/012	SPMD	53/3	1619
14/052	14/139	İİD	52/1	555
14/052	18/036	SPMD	55/4	2473
14/053	15/069	SPMD	52/7	4791
14/055	14/072	SPMD	52/6	4113
14/054	18/037	SPMD	55/4	2481
14/056	15/022	İİD	52/4	2369
14/056	15/070	SPMD	52/7	4797
14/057	14/008	YD	51/5	2807
14/057	14/081	İİD	51/5	2817
14/057	14/073	SPMD	52/6	4119
14/058	14/163	İİD	52/2	1017
14/058	14/074	SPMD	52/6	4123
14/059	15/034	SPMD	52/7	4621
14/060	16/013	SPMD	53/3	1635
14/061	14/006	YD	52/2	1061
14/061	14/017	YD	52/2	1065
14/061	14/166	İİD	52/2	1071
14/061	15/081	SPMD	52/7	4857
14/062	14/125	İİD	51/5	3245
14/062	15/082	SPMD	52/7	4861
14/063	14/075	SPMD	52/6	4129
14/064	14/140	İİD	52/1	573
14/064	15/083	SPMD	52/7	4865
14/065	14/150	İİD	51/5	3307
14/065	18/038	SPMD	55/4	2487
14/066	16/032	SPMD	53/3	1713
14/067	18/039	SPMD	55/4	2493

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
14/071	14/200	İİD	52/3	2055
14/072	14/141	İİD	52/1	589
14/073	14/098	İİD	51/5	3115
14/074	14/201	İİD	52/4	2087
14/075	14/102	İİD	51/5	3177
14/076	14/142	İİD	52/1	615
14/081	14/145	İİD	52/1	639
14/082	14/143	İİD	52/1	625
14/085	14/103	İİD	51/5	3193
14/086	15/109	İİD	53/1	1
14/087	15/112	İİD	53/1	65
14/088	15/068	İİD	52/6	3663
14/089	15/003	İİD	52/4	2131
14/090	14/180	İİD	52/3	1681
14/092	16/006	İİD	53/1	455
14/094	14/160	İİD	52/2	817
14/099	14/181	İİD	52/3	1715
14/100	15/006	İİD	52/4	2199
17/101	17/142	İİD	54/2	757
14/103	14/199	İİD	52/3	2039
14/108	15/008	İİD	52/4	2243
14/112	14/203	İİD	52/4	2105
14/113	14/174	İİD	52/2	1333
14/114	15/009	İİD	52/4	2251
14/116	15/004	İİD	52/4	2171
14/118	15/035	İİD	52/4	2719
14/120	15/023	İİD	52/4	2401
14/122	15/123	İİD	53/1	311
14/124	15/024	İİD	52/4	2415
14/126	15/086	İİD	52/6	3873
14/127	15/005	İİD	52/4	2183
14/128	15/010	İİD	52/4	2259
14/131	15/011	İİD	52/4	2267
14/133	14/165	İİD	52/2	1031
14/138	15/007	İİD	52/4	2229
14/139	15/036	İİD	52/4	2747
14/140	15/085	İİD	52/6	3849
14/142	14/182	İİD	52/3	1743
14/144	15/029	İİD	52/4	2481
14/146	15/031	İİD	52/4	2519
14/147	15/025	İİD	52/4	2433
14/148	15/080	İİD	52/6	3781
14/149	14/014	YD	52/2	669
14/149	14/151	İİD	52/2	673
14/154	14/159	İİD	52/2	801
14/155	15/052	İİD	52/6	3491
14/161	15/026	İİD	52/4	2451
14/162	15/047	İİD	52/5	2989
14/164	15/012	İİD	52/4	2279
14/167	15/027	İİD	52/4	2469
14/169	14/167	İİD	52/2	1271
14/171	15/041	İİD	52/5	2941
14/172	14/170	İİD	52/2	1287
14/176	15/053	İİD	52/6	3525
14/177	15/049	İİD	52/5	3043
14/178	14/178	İİD	52/3	1653
14/179	15/054	İİD	52/6	3555
14/180	15/030	İİD	52/4	2501
14/181	14/179	İİD	52/3	1669
14/183	15/122	İİD	53/1	299
14/186	14/188	İİD	52/3	1965
14/189	15/032	İİD	52/4	2703
14/194	15/055	İİD	52/6	3565
14/195	15/116	İİD	53/1	203
14/196	15/103	İİD	52/6	4011
14/199	15/115	İİD	52/6	4089
15/001	15/091	İİD	52/6	3893
15/001	15/001	Dİ	52/6	4097
15/001	18/078	SPMD	55/4	2691
15/002	16/019	İİD	53/2	665
15/002	18/040	SPMD	55/4	2499
15/003	16/001	Dİ	53/3	1409

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
15/003	18/079	SPMD	55/4	2695
15/004	15/061	İİD	52/6	3605
15/004	16/002	Dİ	53/3	1427
15/004	18/006	SPMD	55/4	2329
15/005	15/082	İİD	52/6	3803
15/005	16/003	Dİ	53/3	1431
15/005	18/041	SPMD	55/4	2505
15/006	15/063	İİD	52/6	3631
15/006	18/042	SPMD	55/4	2509
15/007	16/047	İİD	53/2	849
15/007	16/015	SPMD	53/3	1643
15/008	18/043	SPMD	55/4	2515
15/009	15/094	İİD	52/6	3921
15/009	18/044	SPMD	55/4	2521
15/010	15/093	İİD	52/6	3905
15/010	16/005	Dİ	53/3	1435
15/010	18/045	SPMD	55/4	2527
15/011	16/006	Dİ	53/3	1441
15/011	16/016	SPMD	53/3	1647
15/012	16/007	Dİ	53/3	1445
15/012	18/007	SPMD	55/4	2333
15/013	15/108	İİD	52/6	4065
15/013	18/008	SPMD	55/4	2337
15/014	18/009	SPMD	55/4	2341
15/015	15/118	İİD	53/1	275
15/015	20/003	SPMD	57/3	1649
15/016	18/046	SPMD	55/4	2535
15/017	15/020	İİD	52/4	2355
15/017	18/047	SPMD	55/4	2539
15/018	16/012	İİD	53/2	601
15/018	18/048	SPMD	55/4	2547
15/019	15/017	İİD	52/4	2341
15/019	16/044	SPMD	54/2	1053
15/020	15/064	İİD	52/6	3637
15/020	18/010	SPMD	55/4	2347
15/021	15/067	İİD	52/6	3647
15/021	18/011	SPMD	55/4	2353
15/022	15/037	İİD	52/4	2757
15/022	18/050	SPMD	55/4	2555
15/023	15/056	İİD	52/6	3591
15/023	18/012	SPMD	55/4	2359
15/024	18/051	SPMD	55/4	2563
15/025	15/081	İİD	52/6	3795
15/025	18/080	SPMD	55/4	2699
15/026	15/100	İİD	52/6	3943
15/026	18/013	SPMD	55/4	2363
15/027	18/014	SPMD	55/4	2369
15/028	15/042	İİD	52/5	2951
15/028	18/015	SPMD	55/4	2373
15/029	15/095	İİD	52/6	3929
15/029	18/052	SPMD	55/4	2567
15/030	18/054	SPMD	55/4	2575
15/031	16/043	SPMD	54/2	1049
15/032	15/102	İİD	52/6	4005
15/032	18/055	SPMD	55/4	2581
15/033	15/050	İİD	52/5	3433
15/033	18/081	SPMD	55/4	2703
15/034	15/048	İİD	52/5	3013
15/034	18/016	SPMD	55/4	2379
15/035	15/040	İİD	52/5	2923
15/035	18/017	SPMD	55/4	2385
15/036	15/087	İİD	52/6	3879
15/036	18/056	SPMD	55/4	2585
15/037	15/119	İİD	53/1	283
15/037	19/012	SPMD	56/2	1253
15/038	18/057	SPMD	55/4	2589
15/039	15/062	İİD	52/6	3615
15/039	18/058	SPMD	55/4	2595
15/040	16/005	İİD	53/1	443
15/040	18/082	SPMD	55/4	2717
15/041	17/098	İİD	54/1	277
15/041	16/017	SPMD	53/3	1651

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
15/042	17/008	İİD	54/1	109
15/042	16/019	SPMD	53/3	1659
15/043	15/101	İİD	52/6	3981
15/043	18/059	SPMD	55/4	2601
15/044	18/060	SPMD	55/4	2605
15/045	18/075	SPMD	55/4	2677
15/046	17/130	İİD	54/2	655
15/046	18/083	SPMD	55/4	2727
15/047	16/011	İİD	53/1	565
15/047	18/018	SPMD	55/4	2391
15/048	16/020	SPMD	53/3	1663
15/049	15/046	İİD	52/5	2973
15/049	18/019	SPMD	55/4	2395
15/050	15/107	İİD	52/6	4057
15/050	18/085	SPMD	55/4	2735
15/051	18/086	SPMD	55/4	2741
15/052	16/001	İİD	53/1	413
15/052	20/033	SPMD	57/3	1815
15/053	16/026	İİD	53/2	699
15/053	18/076	SPMD	55/4	2681
15/054	15/083	İİD	52/6	3833
15/054	18/087	SPMD	55/4	2747
15/055	16/045	İİD	53/2	817
15/055	19/013	SPMD	56/2	1259
15/056	18/020	SPMD	55/4	2399
15/057	18/021	SPMD	55/4	2403
15/058	15/117	İİD	53/1	267
15/058	16/021	SPMD	53/3	1667
15/059	18/022	SPMD	55/4	2407
15/060	16/002	İİD	53/1	427
15/060	18/088	SPMD	55/4	2753
15/061	16/172	İİD	53/3	1287
15/061	18/089	SPMD	55/4	2759
15/062	15/084	İİD	52/6	3841
15/062	19/014	SPMD	57/3	1551
15/063	15/106	İİD	52/6	4051
15/063	18/005	SPMD	55/4	2325
15/064	18/090	SPMD	55/4	2763
15/065	15/120	İİD	53/1	291
15/065	19/015	SPMD	57/3	1557
15/066	16/022	SPMD	53/3	1671
15/067	16/021	İİD	53/2	683
15/067	16/018	SPMD	53/3	1655
15/068	17/166	İİD	55/1	295
15/068	18/023	SPMD	55/4	2411
15/069	19/016	SPMD	56/2	1265
15/070	16/023	SPMD	53/3	1675
15/071	15/079	İİD	52/6	3667
15/071	19/017	SPMD	56/2	1271
15/072	16/044	İİD	53/2	805
15/072	16/024	SPMD	53/3	1679
15/073	16/161	İİD	53/2	1177
15/073	16/025	SPMD	53/3	1683
15/074	16/026	SPMD	53/3	1687
15/075	16/027	SPMD	53/3	1691
15/076	17/153	İİD	55/1	109
15/076	18/061	SPMD	55/4	2615
15/077	18/091	SPMD	55/4	2769
15/079	17/164	İİD	55/1	251
15/085	16/003	İİD	53/1	435
15/088	16/156	İİD	53/2	1081
15/094	16/027	İİD	53/2	709
15/096	16/009	İİD	53/1	545
15/097	16/010	İİD	53/1	555
15/098	16/035	İİD	53/2	773
15/101	15/111	İİD	52/6	4079
15/102	16/151	İİD	53/2	1031
15/104	16/020	İİD	53/2	673
15/105	16/133	İİD	53/2	981
15/106	16/128	İİD	53/2	957
15/108	16/046	İİD	53/2	827
15/109	16/028	İİD	53/2	719

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
15/199	15/115	İİD	52/6	4089
16/001	17/081	İİD	54/1	213
16/001	16/008	Dİ	53/3	1449
16/001	16/001	SPİ	54/2	1183
16/001	20/005	SPMD	57/3	1661
16/002	16/198	İİD	54/1	57
16/002	17/004	SPMD	54/2	1081
16/003	16/124	İİD	53/2	927
16/003	16/015	Dİ	53/3	1467
16/003	19/018	SPMD	56/2	1277
16/004	16/011	Dİ	53/3	1461
16/004	18/062	SPMD	55/4	2619
16/005	17/005	SPMD	54/2	1085
16/005	16/152	İİD	53/2	1049
16/006	16/007	İİD	53/1	539
16/006	18/063	SPMD	55/4	2623
16/007	17/171	İİD	55/1	399
16/007	20/007	SPMD	57/3	1677
16/008	19/019	SPMD	56/2	1281
16/009	16/125	İİD	53/2	935
16/009	17/002	Dİ	54/2	959
16/009	18/064	SPMD	55/4	2629
16/010	16/036	İİD	53/2	789
16/010	17/003	Dİ	54/2	963
16/010	20/008	SPMD	57/3	1685
16/011	16/132	İİD	53/2	967
16/011	19/020	SPMD	57/3	1565
16/011	17/004	Dİ	54/2	971
16/012	17/001	Dİ	54/2	951
16/012	19/021	SPMD	56/2	1285
16/013	16/127	İİD	53/2	943
16/013	18/065	SPMD	55/4	2633
16/014	17/170	İİD	55/1	379
16/014	17/006	SPMD	54/2	1089
16/015	16/014	İİD	53/2	649
16/015	17/007	SPMD	54/2	1093
16/016	16/037	İİD	53/2	799
16/016	18/066	SPMD	55/4	2637
16/017	19/022	SPMD	57/3	1573
16/018	18/067	SPMD	55/4	2641
16/019	16/017	İİD	53/2	657
16/019	17/008	SPMD	54/2	1097
16/020	17/145	İİD	55/1	89
16/020	18/092	SPMD	55/4	2777
16/021	16/199	İİD	54/1	75
16/021	18/068	SPMD	55/4	2645
16/022	16/177	İİD	53/3	1377
16/022	17/009	SPMD	54/2	1101
16/023	17/010	SPMD	54/2	1105
16/024	20/010	SPMD	57/3	1697
16/025	16/186	İİD	54/1	1
16/025	17/011	SPMD	54/2	1109
16/026	18/093	SPMD	55/4	2783
16/027	16/162	İİD	53/3	1241
16/027	19/025	SPMD	56/2	1311
16/028	16/025	İİD	53/2	691
16/028	19/026	SPMD	56/2	1317
16/029	16/134	İİD	53/2	1007
16/029	19/027	SPMD	56/2	1323
16/030	19/028	SPMD	56/2	1329
16/031	18/084	SPMD	55/4	2731
16/032	17/168	İİD	55/1	337
16/032	18/094	SPMD	55/4	2787
16/033	20/011	SPMD	57/3	1701
16/034	18/069	SPMD	55/4	2651
16/034	16/030	İİD	53/2	747
16/035	16/031	İİD	53/2	763
16/035	20/034	SPMD	57/3	1827
16/036	16/187	İİD	54/1	11
16/036	18/077	SPMD	55/4	2687
16/037	16/135	İİD	53/2	1021
16/037	18/053	SPMD	55/4	2571

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
16/038	20/002	SPMD	57/3	1645
16/039	18/095	SPMD	55/4	2791
16/040	18/096	SPMD	55/4	2795
16/041	18/070	SPMD	55/4	2655
16/042	18/097	SPMD	55/4	2799
16/043	17/146	İİD	54/2	833
16/043	20/013	SPMD	57/3	1711
16/044	16/153	İİD	53/2	1059
16/044	18/098	SPMD	55/4	2803
16/045	18/071	SPMD	55/4	2661
16/046	16/178	İİD	53/3	1387
16/046	18/099	SPMD	55/4	2807
16/047	18/010	İİD	55/2	751
16/047	18/072	SPMD	55/4	2665
16/048	18/100	SPMD	55/4	2813
16/049	16/200	İİD	54/1	97
16/049	20/004	SPMD	57/3	1655
16/050	18/101	SPMD	55/4	2819
16/051	16/179	İİD	53/3	1399
16/051	18/049	SPMD	55/4	2551
16/052	18/102	SPMD	55/4	2823
16/053	18/103	SPMD	55/4	2827
16/054	16/117	İİD	53/2	915
16/054	17/012	SPMD	54/2	1113
16/055	19/029	SPMD	56/2	1335
16/056	20/015	SPMD	57/3	1723
16/057	19/030	SPMD	56/2	1341
16/058	19/031	SPMD	56/2	1345
16/059	18/104	SPMD	55/4	2831
16/060	19/032	SPMD	56/2	1355
16/061	20/035	SPMD	57/3	1833
16/062	18/105	SPMD	55/4	2837
16/063	18/073	SPMD	55/4	2669
16/064	18/106	SPMD	55/4	2841
16/065	19/033	SPMD	57/3	1581
16/066	20/036	SPMD	57/3	1839
16/067	18/107	SPMD	55/4	2845
16/068	19/034	SPMD	57/3	1589
16/069	17/013	SPMD	54/2	1117
16/070	20/016	SPMD	57/3	1733
16/071	18/074	SPMD	55/4	2673
16/072	19/035	SPMD	57/3	1595
16/073	19/036	SPMD	57/3	1599
16/074	19/037	SPMD	56/2	1361
16/075	18/108	SPMD	55/4	2849
16/076	18/109	SPMD	55/4	2857
16/077	19/038	SPMD	56/2	1371
16/078	18/110	SPMD	55/4	2861
16/079	19/039	SPMD	56/2	1379
16/080	17/014	SPMD	54/2	1121
16/081	17/015	SPMD	54/2	1125
16/082	19/040	SPMD	57/3	1605
16/083	17/016	SPMD	54/2	1129
16/084	17/017	SPMD	54/2	1133
16/085	17/018	SPMD	54/2	1137
16/124	16/155	İİD	53/2	1071
16/125	17/143	İİD	55/1	1
16/128	16/154	İİD	53/2	1065
16/130	16/197	İİD	54/1	43
16/132	17/154	İİD	54/2	891
16/133	17/155	İİD	55/1	139
16/136	17/009	İİD	54/1	125
16/139	16/188	İİD	54/1	29
16/140	17/092	İİD	54/1	261
16/141	18/027	İİD	55/2	991
16/143	17/023	İİD	54/1	147
16/144	20/075	İİD	58/1	335
16/148	16/189	İİD	54/1	37
16/150	17/179	İİD	55/1	485
16/154	17/106	İİD	54/1	449
16/159	18/108	İİD	56/1	65
16/162	17/156	İİD	54/2	913

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
16/164	17/075	İİD	54/1	187
16/165	17/076	İİD	54/1	201
16/166	16/159	İİD	53/2	1093
16/167	16/160	İİD	53/2	1121
16/168	17/082	İİD	54/1	219
16/171	16/164	İİD	53/3	1253
16/172	16/165	İİD	53/3	1269
16/179	17/176	İİD	55/1	447
16/180	18/004	İİD	55/1	605
16/181	18/111	İİD	56/1	135
16/182	17/111	İİD	54/1	487
16/191	17/131	İİD	54/2	677
16/192	17/160	İİD	55/1	223
16/195	17/158	İİD	55/1	189
16/196	18/034	İİD	55/2	1087
16/198	17/144	İİD	54/2	827
16/205	19/063	İİD	56/2	743
17/001	17/005	Dİ	54/2	975
17/001	17/019	SPMD	54/2	1141
17/002	18/006	Dİ	55/4	2267
17/002	20/020	SPMD	57/3	1755
17/003	20/004	Dİ	57/3	1523
17/003	18/024	SPMD	55/4	2417
17/004	17/009	Dİ	55/4	2253
17/004	20/037	SPMD	57/3	1845
17/005	18/007	Dİ	55/4	2275
17/005	18/025	SPMD	55/4	2423
17/006	18/008	Dİ	55/4	2279
17/006	21/001	SPMD	58/2	1841
17/007	21/019	SPMD	58/3	1969
17/008	20/021	SPMD	57/3	1761
17/009	21/058	SPMD	58/3	2149
17/010	21/021	SPMD	58/3	1981
17/011	20/027	SPMD	57/3	1787
17/012	21/002	SPMD	58/2	1845
17/013	17/021	İİD	54/1	133
17/013	20/028	SPMD	57/3	1791
17/014	17/083	İİD	54/1	225
17/014	18/026	SPMD	55/4	2425
17/015	21/023	SPMD	58/3	1991
17/016	19/064	İİD	56/2	795
17/016	20/038	SPMD	57/3	1851
17/017	21/059	İİD	59/1	97
17/017	18/027	SPMD	55/4	2429
17/018	19/066	İİD	56/2	931
17/018	21/003	SPMD	58/2	1849
17/019	18/011	İİD	55/2	871
17/019	20/017	SPMD	57/3	1739
17/020	18/075	İİD	55/3	1895
17/020	20/039	SPMD	57/3	1855
17/021	20/077	İİD	58/1	537
17/021	18/028	SPMD	55/4	2735
17/022	19/023	SPMD	56/2	1295
17/023	17/093	İİD	54/1	269
17/023	21/024	SPMD	58/3	1995
17/024	17/112	İİD	54/1	493
17/024	21/004	SPMD	58/2	1853
17/025	21/075	SPMD	58/3	2235
17/026	17/116	İİD	54/1	517
17/026	20/018	SPMD	57/3	1743
17/027	17/117	İİD	54/1	525
17/027	20/040	SPMD	57/3	1859
17/028	17/107	İİD	54/1	465
17/028	20/022	SPMD	57/3	1765
17/029	20/044	SPMD	57/3	1875
17/030	20/009	SPMD	57/3	1693
17/031	21/025	SPMD	58/3	1999
17/032	18/081	İİD	55/3	2019
17/032	20/023	SPMD	57/3	1769
17/033	19/020	İİD	56/1	413
17/034	20/045	SPMD	57/3	1879
17/035	21/026	SPMD	58/3	2003

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
17/036	17/147	İİD	54/2	841
17/036	18/029	SPMD	55/4	2441
17/037	17/022	İİD	54/1	137
17/037	21/029	SPMD	58/3	2015
17/038	21/005	SPMD	58/2	1857
17/039	20/029	SPMD	57/3	1795
17/040	21/007	SPMD	58/2	1869
17/041	20/024	SPMD	57/3	1773
17/042	20/012	SPMD	57/3	1707
17/043	20/046	SPMD	57/3	1883
17/044	17/118	İİD	54/1	545
17/044	21/031	SPMD	58/3	2023
17/045	21/033	SPMD	58/3	2033
17/046	23/001	SPMD	60/6	5713
17/047	17/084	İİD	54/1	239
17/047	20/025	SPMD	57/3	1779
17/048	17/129	İİD	54/2	637
17/048	20/041	SPMD	57/3	1863
17/049	17/113	İİD	54/1	509
17/049	21/036	SPMD	58/3	2047
17/050	21/008	SPMD	58/2	1873
17/051	17/163	İİD	54/2	935
17/051	21/009	SPMD	58/2	1897
17/052	17/032	İİD	54/1	159
17/052	21/011	SPMD	58/2	1891
17/053	21/037	SPMD	58/3	2051
17/054	20/030	SPMD	57/3	1799
17/055	21/013	SPMD	58/2	1899
17/056	18/030	SPMD	55/4	2447
17/057	21/039	SPMD	58/3	2059
17/058	20/047	SPMD	57/3	1887
17/059	21/014	SPMD	58/3	1945
17/060	21/179	SPMD	58/3	2703
17/061	18/012	İİD	55/2	895
17/061	20/048	SPMD	57/3	1893
17/062	21/016	SPMD	58/3	1953
17/063	21/040	SPMD	58/3	2065
17/064	21/042	SPMD	58/3	2073
17/065	21/044	SPMD	58/3	2081
17/066	21/061	SPMD	58/3	2161
17/067	21/045	SPMD	58/3	2087
17/068	21/046	SPMD	58/3	2093
17/069	20/049	SPMD	57/3	1899
17/070	21/047	SPMD	58/3	2097
17/071	21/062	SPMD	58/3	2167
17/072	20/014	SPMD	57/3	1717
17/073	21/065	SPMD	58/3	2185
17/074	21/055	SPMD	58/3	2133
17/075	18/031	SPMD	55/4	2453
17/076	18/032	SPMD	55/4	2457
17/077	21/066	SPMD	58/3	2191
17/078	20/031	SPMD	57/3	1803
17/079	21/049	SPMD	58/3	2105
17/080	20/032	SPMD	57/3	1809
17/081	20/006	SPMD	57/3	1669
17/082	18/033	SPMD	55/4	2461
17/083	18/034	SPMD	55/4	2465
17/084	21/180	SPMD	58/3	2709
17/085	17/064	İİD	54/1	169
17/085	21/072	SPMD	58/3	2217
17/086	18/035	SPMD	55/4	2469
17/087	19/001	SPMD	56/2	1209
17/089	18/005	İİD	55/1	639
17/095	17/119	İİD	54/1	551
17/097	17/148	İİD	54/2	851
17/103	17/108	İİD	54/1	471
17/104	17/089	İİD	54/1	251
17/106	17/132	İİD	54/2	711
17/109	18/039	İİD	55/2	1099
17/110	17/133	İİD	54/2	717
17/113	17/157	İİD	54/2	921
17/117	18/028	İİD	55/2	1037

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
17/118	17/120	İİD	54/1	563
17/120	18/033	İİD	55/2	1077
17/121	17/121	İİD	54/1	577
17/122	17/122	İİD	54/1	585
17/124	18/009	İİD	55/2	743
17/129	18/006	İİD	55/1	655
17/130	17/165	İİD	55/1	279
17/132	17/149	İİD	54/2	877
17/134	17/169	İİD	55/1	361
17/135	19/035	İİD	56/1	533
17/136	18/007	İİD	55/1	675
17/137	17/161	İİD	54/2	927
17/140	17/177	İİD	55/1	465
17/141	17/123	İİD	54/1	595
17/142	17/150	İİD	55/1	101
17/143	18/040	İİD	55/2	1109
17/144	18/076	İİD	55/3	1917
17/150	17/162	İİD	55/1	243
17/151	17/138	İİD	54/2	731
17/152	17/139	İİD	54/2	745
17/154	19/018	İİD	56/1	393
17/156	19/037	İİD	56/1	579
17/158	18/089	İİD	55/3	2139
17/159	18/041	İİD	55/2	1121
17/160	17/178	İİD	55/1	473
17/162	18/100	İİD	56/1	11
17/163	18/090	İİD	55/3	2151
17/166	18/008	İİD	55/1	691
17/167	17/172	İİD	55/1	415
17/169	18/042	İİD	55/2	1129
17/170	18/077	İİD	55/3	1947
17/172	18/032	İİD	55/2	1063
17/175	17/175	İİD	55/1	437
17/178	18/082	İİD	55/3	2043
17/179	18/106	İİD	55/3	2195
17/180	18/109	İİD	56/1	99

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
18/001	18/083	İİD	56/1	1
18/001	18/009	Dİ	55/4	2285
18/001	21/076	SPMD	58/3	2239
18/002	18/043	İİD	55/2	1141
18/002	18/001	Dİ	55/4	2261
18/002	21/050	SPMD	58/3	2111
18/003	21/077	SPMD	58/3	2243
18/004	21/059	SPMD	58/3	2153
18/005	21/078	SPMD	58/3	2247
18/006	21/123	SPMD	58/3	2457
18/007	18/080	İİD	55/3	1989
18/007	20/005	Dİ	57/3	1531
18/007	23/002	SPMD	60/6	5721
18/008	18/085	İİD	55/3	2101
18/008	20/006	Dİ	57/3	1539
18/008	19/002	SPMD	56/2	1213
18/009	18/084	İİD	55/3	2085
18/009	21/079	SPMD	58/3	2251
18/010	21/020	SPMD	58/3	1975
18/011	18/086	İİD	55/3	2123
18/011	20/007	Dİ	57/3	1547
18/011	21/080	SPMD	58/3	2255
18/012	21/081	SPMD	58/3	2259
18/013	18/013	Dİ	56/2	1173
18/013	21/082	SPMD	58/3	2265
18/014	18/112	İİD	56/1	227
18/014	21/124	SPMD	58/3	2461
18/015	18/078	İİD	55/3	1957
18/015	21/030	SPMD	58/3	2019
18/016	21/083	SPMD	58/3	2269
18/017	21/051	SPMD	58/3	2115
18/018	19/024	SPMD	56/2	1303
18/019	21/052	SPMD	58/3	2119
18/020	19/003	SPMD	56/2	1217
18/021	21/068	SPMD	58/3	2201
18/022	21/069	SPMD	58/3	2205

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
18/023	21/084	SPMD	58/3	2273
18/024	19/004	SPMD	56/2	1221
18/025	21/053	SPMD	58/3	2125
18/026	20/042	SPMD	57/3	1867
18/027	20/049	İİD	58/1	1
18/027	21/085	SPMD	58/3	2277
18/028	18/093	İİD	55/3	2163
18/028	21/086	SPMD	58/3	2283
18/029	19/005	SPMD	56/2	1225
18/030	18/094	İİD	55/3	2175
18/030	21/015	SPMD	58/3	1949
18/031	20/038	İİD	57/2	769
18/031	21/087	SPMD	58/3	2287
18/032	21/027	SPMD	58/3	2007
18/033	18/113	İİD	56/1	241
18/033	21/070	SPMD	58/3	2209
18/034	18/061	İİD	55/3	1597
18/034	22/001	SPMD	59/3	2017
18/035	18/062	İİD	55/3	1653
18/035	21/054	SPMD	58/3	2129
18/036	18/063	İİD	55/3	1665
18/036	21/125	SPMD	58/3	2465
18/037	18/064	İİD	55/3	1701
18/037	21/089	SPMD	58/3	2297
18/038	18/065	İİD	55/3	1727
18/038	21/034	SPMD	58/3	2039
18/039	18/066	İİD	55/3	1769
18/039	21/022	SPMD	58/3	1987
18/040	18/067	İİD	55/3	1803
18/040	21/090	SPMD	58/3	2301
18/041	18/068	İİD	55/3	1817
18/041	21/071	SPMD	58/3	2213
18/042	18/048	İİD	55/2	1197
18/042	21/091	SPMD	58/3	2305
18/043	18/049	İİD	55/2	1217
18/043	21/032	SPMD	58/3	2029
18/044	18/050	İİD	55/2	1247
18/044	21/038	SPMD	58/3	2055
18/045	18/051	İİD	55/2	1351
18/045	20/050	SPMD	57/3	1905
18/046	18/052	İİD	55/2	1439
18/046	21/048	SPMD	58/3	2101
18/047	18/053	İİD	55/2	1449
18/047	21/092	SPMD	58/3	2311
18/048	18/054	İİD	55/3	1487
18/048	21/127	SPMD	58/3	2473
18/049	18/055	İİD	55/3	1507
18/049	21/093	SPMD	58/3	2315
18/050	18/069	İİD	55/3	1835
18/050	21/115	SPMD	58/3	2417
18/051	18/070	İİD	55/3	1849
18/051	21/010	SPMD	58/2	1885
18/052	18/071	İİD	55/3	1861
18/052	21/094	SPMD	58/3	2319
18/053	18/072	İİD	55/3	1873
18/053	21/181	SPMD	58/3	2715
18/054	18/073	İİD	55/3	1883
18/054	21/117	SPMD	58/3	2429
18/055	18/056	İİD	55/3	1521
18/055	20/019	SPMD	57/3	1749
18/056	18/057	İİD	55/3	1533
18/056	20/026	SPMD	57/3	1783
18/057	18/058	İİD	55/3	1545
18/057	21/073	SPMD	58/3	2223
18/058	18/059	İİD	55/3	1565
18/058	21/056	SPMD	58/3	2139
18/059	18/060	İİD	55/3	1577
18/059	21/095	SPMD	58/3	2323
18/060	21/074	SPMD	58/3	2229
18/061	18/107	İİD	55/4	2237
18/061	21/012	SPMD	58/2	1895
18/062	18/117	İİD	56/1	261

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
18/062	21/096	SPMD	58/3	2329
18/063	21/043	SPMD	58/3	2077
18/064	21/057	SPMD	58/3	2143
18/065	21/067	SPMD	58/3	2197
18/066	21/041	SPMD	58/3	2069
18/067	18/110	İİD	56/1	125
18/067	24/032	SPMD	61/4	4073
18/068	18/087	İİD	55/3	2131
18/068	21/097	SPMD	58/3	2333
18/069	18/047	İİD	55/2	1147
18/069	21/118	SPMD	58/3	2435
18/070	19/054	İİD	56/1	671
18/070	19/006	SPMD	56/2	1229
18/071	18/118	İİD	56/1	273
18/071	19/007	SPMD	56/2	1233
18/072	19/008	SPMD	56/2	1237
18/073	19/065	İİD	56/2	837
18/073	19/009	SPMD	56/2	1241
18/074	19/092	İİD	57/1	137
18/074	19/010	SPMD	56/2	1245
18/075	21/061	İİD	59/1	133
18/075	21/098	SPMD	58/3	2337
18/076	22/125	İİD	60/1	557
18/076	21/063	SPMD	58/3	2173
18/077	23/105	İİD	60/5	3979
18/077	21/017	SPMD	58/3	1957
18/078	22/114	İİD	60/1	421
18/078	19/011	SPMD	56/2	1249
18/079	22/135	İİD	60/2	967
18/079	21/099	SPMD	58/3	2343
18/080	22/136	İİD	60/2	1015
18/080	21/006	SPMD	58/2	1863
18/081	21/045	İİD	59/1	1
18/082	22/126	İİD	60/1	613
18/083	22/144	İİD	60/2	1323
18/084	22/132	İİD	60/1	737
18/085	22/127	İİD	60/1	665
18/086	22/133	İİD	60/1	787
18/087	22/137	İİD	60/2	1067
18/088	20/024	İİD	57/1	479
18/089	19/084	İİD	57/1	9
18/090	19/085	İİD	57/1	39
18/091	20/010	İİD	57/1	359
18/092	19/067	İİD	56/2	971
18/093	21/069	İİD	52/2	1665
18/094	23/010	İİD	60/3	2171
18/095	23/221	İİD	61/2	1381
18/096	23/222	İİD	61/2	1559
18/099	21/014	İİD	58/2	959
18/100	18/079	İİD	55/3	1971
18/101	19/003	İİD	56/1	299
18/103	19/004	İİD	56/1	311
18/104	20/039	İİD	57/2	783
18/105	19/071	İİD	56/2	997
18/106	19/080	İİD	56/2	1137
18/107	18/114	İİD	56/1	255
18/108	19/005	İİD	56/1	321
18/110	18/099	İİD	55/3	2187
18/111	20/047	İİD	57/2	1093
18/112	21/024	İİD	58/2	1147
18/113	20/048	İİD	57/2	1123
18/115	20/081	İİD	58/1	653
18/117	23/212	İİD	61/1	541
18/118	23/180	İİD	61/1	93
18/119	20/025	İİD	57/1	491
18/120	23/171	İİD	60/6	5337
18/121	21/084	İİD	59/1	291
18/122	20/014	İİD	57/1	461
18/123	22/138	İİD	60/2	1115
18/124	2020/56	İİD	57/3	1443
18/125	20/004	İİD	57/1	285
18/126	20/032	İİD	57/2	695

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
18/127	21/018	İİD	58/2	1087
18/128	23/159	İİD	60/6	5175
18/133	21/070	İİD	58/2	1713
18/134	21/013	İİD	58/1	861
18/135	21/071	İİD	58/2	1739
18/136	19/021	İİD	56/1	461
18/137	22/086	İİD	60/1	1
18/138	19/094	İİD	57/1	185
18/139	20/012	İİD	57/1	437
18/142	19/038	İİD	56/1	629
18/143	19/039	İİD	56/1	645
18/144	19/072	İİD	56/2	1041
18/149	22/163	İİD	60/2	1861
18/150	19/079	İİD	56/2	1129
18/151	19/036	İİD	56/1	559
18/152	20/011	İİD	57/1	417
18/153	18/119	İİD	56/1	291
18/154	19/011	İİD	56/1	335
18/155	20/027	İİD	57/1	559
18/156	19/022	İİD	56/1	471
18/159	19/093	İİD	57/1	173
18/161	19/013	İİD	56/1	351
18/162	20/066	İİD	58/1	199
18/163	20/013	İİD	57/1	451
18/164	22/134	İİD	60/1	847
19/001	19/014	İİD	56/1	359
19/001	19/002	Dİ	56/2	1177
19/001	21/028	SPMD	58/3	2011
19/002	20/028	İİD	57/1	567
19/002	19/003	Dİ	56/2	1181
19/002	21/120	SPMD	58/3	2445
19/003	19/012	İİD	56/1	345
19/003	19/004	Dİ	56/2	1185
19/003	21/121	SPMD	58/3	2449
19/004	21/078	İİD	59/1	207
19/004	19/005	Dİ	56/2	1189
19/004	21/122	SPMD	58/3	2453
19/005	19/024	İİD	56/1	487
19/005	19/006	Dİ	56/2	1193
19/005	19/041	SPMD	57/3	1615
19/006	19/025	İİD	56/1	501
19/006	19/007	Dİ	56/2	1197
19/006	23/003	SPMD	60/6	5729
19/007	20/057	İİD	57/3	1463
19/007	19/008	Dİ	56/2	1201
19/007	21/060	SPMD	58/3	2157
19/008	19/026	İİD	56/1	515
19/008	21/129	SPMD	58/3	2483
19/009	19/027	İİD	56/1	523
19/009	21/002	Dİ	58/2	1815
19/009	21/130	SPMD	58/3	2487
19/010	21/004	Dİ	58/2	1827
19/010	21/100	SPMD	58/3	2349
19/011	19/086	İİD	57/1	75
19/011	21/003	Dİ	58/2	1819
19/011	21/101	SPMD	58/3	2353
19/012	22/164	İİD	60/3	1983
19/012	19/009	Dİ	56/2	1205
19/012	21/102	SPMD	58/3	2357
19/013	21/031	İİD	58/2	1243
19/013	21/103	SPMD	58/3	2361
19/014	19/016	İİD	56/1	385
19/014	21/132	SPMD	58/3	2495
19/015	21/133	SPMD	58/3	2499
19/016	19/015	İİD	56/1	373
19/016	21/134	SPMD	58/3	2503
19/017	22/145	İİD	60/2	1373
19/017	21/135	SPMD	58/3	2509
19/018	21/136	SPMD	58/3	2515
19/019	21/104	SPMD	58/3	2365
19/020	19/095	İİD	57/1	193
19/020	21/105	SPMD	58/3	2369

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
19/021	20/051	İİD	57/3	1281
19/021	22/002	SPMD	59/3	2021
19/022	22/106	İİD	59/3	1759
19/022	22/003	SPMD	59/3	2025
19/023	20/050	İİD	58/1	125
19/023	19/042	SPMD	57/3	1619
19/024	19/055	İİD	56/1	681
19/024	21/182	SPMD	58/3	2723
19/025	21/183	SPMD	58/3	2729
19/026	21/137	SPMD	58/3	2519
19/027	19/056	İİD	56/2	727
19/027	21/138	SPMD	58/3	2523
19/028	19/057	İİD	56/2	737
19/028	21/140	SPMD	58/3	2531
19/029	21/141	SPMD	58/3	2537
19/030	23/227	İİD	61/2	1825
19/030	21/143	SPMD	58/3	2547
19/031	20/005	İİD	57/1	305
19/031	21/144	SPMD	58/3	2551
19/032	21/054	İİD	58/2	1443
19/032	21/145	SPMD	58/3	2555
19/033	19/043	SPMD	57/3	1623
19/034	19/097	İİD	57/1	225
19/034	21/128	SPMD	58/3	2479
19/035	19/053	İİD	56/1	657
19/035	21/106	SPMD	58/3	2375
19/036	21/015	İİD	58/2	1021
19/036	21/146	SPMD	58/3	2559
19/037	19/087	İİD	57/1	89
19/037	21/147	SPMD	58/3	2563
19/038	22/148	İİD	60/2	1487
19/038	21/149	SPMD	58/3	2571
19/039	23/067	İİD	60/4	3333
19/039	19/044	SPMD	57/3	1627
19/040	20/040	İİD	57/2	927
19/040	21/107	SPMD	58/3	2381
19/041	21/150	SPMD	58/3	2575
19/042	19/073	İİD	56/2	1061
19/042	23/005	SPMD	60/6	5737
19/043	21/151	SPMD	58/3	2579
19/044	21/108	SPMD	58/3	2387
19/045	21/152	SPMD	58/3	2583
19/046	20/055	İİD	57/3	1431
19/046	20/043	SPMD	57/3	1871
19/047	21/016	İİD	58/2	1045
19/047	21/153	SPMD	58/3	2589
19/048	19/074	İİD	56/2	1083
19/049	24/033	SPMD	61/4	4077
19/050	19/096	İİD	57/1	207
19/051	21/154	SPMD	58/3	2593
19/052	21/109	SPMD	58/3	2393
19/053	19/075	İİD	56/2	1107
19/053	21/110	SPMD	58/3	2397
19/054	21/155	SPMD	58/3	2597
19/055	20/044	İİD	57/2	1045
19/055	21/111	SPMD	58/3	2401
19/057	21/116	SPMD	58/3	2423
19/058	22/004	SPMD	59/3	2029
19/059	20/061	İİD	57/3	1489
19/059	21/157	SPMD	58/3	2605
19/060	21/158	SPMD	58/3	2609
19/061	21/126	SPMD	58/3	2469
19/062	19/098	İİD	57/1	237
19/062	21/035	SPMD	58/3	2043
19/063	21/159	SPMD	58/3	2613
19/064	21/160	SPMD	58/3	2617
19/065	21/161	SPMD	58/3	2621
19/066	21/162	SPMD	58/3	2625
19/067	21/163	SPMD	58/3	2631
19/068	21/184	SPMD	58/3	2735
19/069	20/045	İİD	57/2	1063
19/069	19/045	SPMD	57/3	1631

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
19/070	19/081	İİD	56/2	1151
19/070	21/064	SPMD	58/3	2179
19/071	20/082	İİD	58/1	711
19/071	19/046	SPMD	57/3	1637
19/072	23/229	İİD	61/2	1971
19/072	21/088	SPMD	58/3	2291
19/073	21/164	SPMD	58/3	2637
19/074	20/029	İİD	57/1	597
19/074	21/166	SPMD	58/3	2645
19/075	21/018	SPMD	58/3	1963
19/076	20/001	SPMD	57/3	1641
19/077	21/002	İİD	58/1	769
19/078	20/006	İİD	57/1	331
19/079	19/076	İİD	56/2	1119
19/080	22/031	İİD	59/2	959
19/085	19/088	İİD	57/1	101
19/087	22/158	İİD	60/2	1621
19/088	22/159	İİD	60/2	1689
19/089	21/010	İİD	58/1	821
19/090	23/051	İİD	60/3	2921
19/093	23/087	İİD	60/4	3583
19/094	22/032	İİD	59/2	987
19/095	19/089	İİD	57/1	115
19/096	22/017	İİD	59/2	785
19/099	19/083	İİD	57/1	1
19/100	20/062	İİD	58/1	171
19/101	20/026	İİD	57/1	545
19/102	19/099	İİD	57/1	247
19/104	21/003	İİD	58/1	789
19/105	20/030	İİD	57/2	643
19/106	19/100	İİD	57/1	261
19/108	19/101	İİD	57/1	273
19/110	21/085	İİD	59/1	361
19/111	23/063	İİD	60/4	3145
19/112	20/035	İİD	57/2	739
19/113	23/198	İİD	61/1	347
19/114	21/036	İİD	58/2	1343
19/115	20/031	İİD	57/2	677
19/116	22/034	İİD	59/2	1071
20/001	20/063	İİD	57/3	1503
20/001	22/013	SPMD	59/3	2077
20/002	22/005	SPMD	59/3	2035
20/003	20/003	Dİ	57/3	1521
20/003	22/006	SPMD	59/3	2039
20/004	22/147	İİD	60/2	1427
20/004	21/005	Dİ	58/2	1835
20/004	22/007	SPMD	59/3	2045
20/005	22/115	İİD	59/3	1899
20/005	21/001	Dİ	58/2	1811
20/005	22/008	SPMD	59/3	2051
20/006	21/131	SPMD	58/3	2491
20/007	22/146	İİD	60/2	1385
20/008	21/025	İİD	58/2	1187
20/008	22/014	SPMD	59/3	2081
20/009	21/037	İİD	58/2	1365
20/009	23/004	SPMD	60/6	5733
20/010	20/067	İİD	58/1	235
20/010	21/168	SPMD	58/3	2655
20/011	23/098	İİD	60/4	3731
20/012	20/046	İİD	57/2	1073
20/012	23/006	SPMD	60/6	5743
20/013	20/068	İİD	58/1	251
20/013	22/015	SPMD	59/3	2085
20/014	20/058	İİD	57/3	1481
20/014	23/007	SPMD	60/6	5747
20/015	20/078	İİD	58/1	631
20/015	21/112	SPMD	58/3	2405
20/016	20/033	İİD	57/2	711
20/016	22/009	SPMD	59/3	2057
20/017	22/005	İİD	59/1	673
20/017	23/008	SPMD	60/6	5751
20/018	21/038	İİD	58/2	1405

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
20/018	22/016	SPMD	59/3	2089
20/019	22/017	SPMD	59/3	2093
20/020	21/139	SPMD	58/3	2527
20/021	20/053	İİD	57/3	1323
20/022	20/034	İİD	57/2	725
20/022	23/009	SPMD	60/6	5757
20/023	21/156	SPMD	58/3	2601
20/024	21/039	İİD	58/2	1419
20/024	22/018	SPMD	59/3	2097
20/025	21/169	SPMD	58/3	2661
20/026	22/010	SPMD	59/3	2063
20/027	20/052	İİD	57/3	1315
20/027	23/010	SPMD	60/6	5761
20/028	22/156	İİD	60/2	1589
20/028	22/019	SPMD	59/3	2101
20/029	22/155	İİD	60/2	1555
20/029	21/170	SPMD	58/3	2665
20/030	23/012	İİD	60/3	2273
20/030	21/171	SPMD	58/3	2669
20/031	21/165	SPMD	58/3	2641
20/032	22/018	İİD	59/2	841
20/032	22/020	SPMD	59/3	2107
20/033	21/172	SPMD	58/3	2673
20/033	23/161	İİD	60/6	5253
20/034	23/025	İİD	60/3	2439
20/035	21/026	İİD	58/2	1215
20/035	24/034	SPMD	61/4	4081
20/036	21/113	SPMD	58/3	2409
20/038	23/011	SPMD	60/6	5767
20/039	23/012	SPMD	60/6	5771
20/040	23/0113	SPMD	60/6	5775
20/041	21/091	İİD	59/1	441
20/041	21/173	SPMD	58/3	2677
20/042	23/099	İİD	60/4	3797
20/042	22/021	SPMD	59/3	2111
20/043	22/116	İİD	59/3	1913
20/044	20/041	İİD	57/2	963
20/045	22/022	SPMD	59/3	2117
20/046	23/149	İİD	60/5	4861
20/046	21/174	SPMD	58/3	2681
20/047	23/036	İİD	60/3	2703
20/047	21/175	SPMD	58/3	2685
20/048	23/011	İİD	60/3	2209
20/048	23/014	SPMD	60/6	5779
20/049	20/036	İİD	57/2	757
20/049	22/023	SPMD	59/3	2121
20/050	20/037	İİD	57/2	763
20/050	24/035	SPMD	61/4	4085
20/051	20/073	İİD	58/1	295
20/051	21/142	SPMD	58/3	2543
20/052	23/223	İİD	61/2	1711
20/052	21/148	SPMD	58/3	2567
20/053	21/055	İİD	58/2	1529
20/053	21/185	SPMD	58/3	2741
20/054	22/165	İİD	60/3	1993
20/054	22/011	SPMD	59/3	2069
20/055	23/228	İİD	61/2	1943
20/055	21/176	SPMD	58/3	2689
20/056	23/108	İİD	60/5	4139
20/056	22/012	SPMD	59/3	2073
20/057	20/083	İİD	58/1	737
20/057	21/177	SPMD	58/3	2695
20/058	21/019	İİD	58/2	1123
20/059	23/053	İİD	60/4	2999
20/060	20/054	İİD	57/3	1343
20/060	21/119	SPMD	58/3	2441
20/061	20/074	İİD	58/1	303
20/062	20/069	İİD	58/1	271
20/063	23/015	SPMD	60/6	5783
20/064	20/070	İİD	58/1	283
20/064	22/024	SPMD	59/3	2125
20/065	23/187	İİD	61/1	237

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
20/065	23/016	SPMD	60/6	5787
20/066	23/199	İİD	61/1	375
20/066	22/025	SPMD	59/3	2129
20/067	22/139	İİD	60/2	1277
20/067	22/026	SPMD	59/3	2133
20/068	23/230	İİD	61/2	1993
20/068	21/178	SPMD	58/3	2699
20/070	23/106	İİD	60/5	4087
20/070	21/114	SPMD	58/3	2413
20/071	21/033	İİD	58/2	1313
20/071	23/017	SPMD	60/6	5791
20/072	22/160	İİD	60/2	1733
20/072	24/036	SPMD	61/4	4089
20/073	23/181	İİD	60/6	5523
20/073	21/167	SPMD	58/3	2651
20/074	21/094	İİD	59/1	477
20/075	23/188	İİD	61/1	291
20/076	23/172	İİD	61/1	1
20/076	23/018	SPMD	60/6	5795
20/077	21/093	İİD	59/1	463
20/079	23/113	İİD	60/5	4323
20/080	21/034	İİD	58/2	1323
20/081	21/004	İİD	58/1	797
20/082	21/020	İİD	58/2	1133
20/087	22/044	İİD	59/2	1119
20/088	23/224	İİD	61/2	1769
20/089	23/085	İİD	60/4	3557
20/090	23/088	İİD	60/4	3685
20/091	21/073	İİD	58/2	1757
20/093	21/072	İİD	58/2	1749
20/094	22/061	İİD	59/2	1267
20/095	22/003	İİD	59/1	645
20/097	22/062	İİD	59/2	1277
20/098	22/087	İİD	59/3	1557
20/101	21/095	İİD	59/1	493
20/102	21/001	İİD	58/1	749
20/103	23/068	İİD	60/4	3341
21/001	21/032	İİD	58/2	1295
21/001	24/037	SPMD	61/4	4093
21/002	22/020	İİD	59/2	921
21/003	23/037	İİD	60/3	2797
21/003	22/027	SPMD	59/3	2137
21/004	21/086	İİD	58/2	1803
21/005	23/109	İİD	60/5	4207
21/006	22/166	İİD	60/3	2043
21/006	24/038	SPMD	61/4	4097
21/007	24/039	SPMD	61/4	4101
21/008	21/040	İİD	58/2	1437
21/009	22/004	İİD	59/1	659
21/009	24/040	SPMD	61/4	4107
21/010	24/041	SPMD	61/4	4111
21/011	24/042	SPMD	61/4	4117
21/012	24/043	SPMD	61/4	4121
21/014	23/173	İİD	60/6	5379
21/014	24/044	SPMD	61/4	4125
21/015	24/045	SPMD	61/4	4129
21/016	21/062	İİD	58/2	1627
21/017	21/103	İİD	59/1	567
21/017	24/046	SPMD	61/4	4133
21/018	22/097	İİD	59/3	1671
21/018	22/028	SPMD	59/3	2141
21/019	22/046	İİD	59/2	1149
21/020	22/084	İİD	59/3	1513
21/020	24/047	SPMD	61/4	4137
21/021	24/048	SPMD	61/4	4141
21/022	22/006	İİD	59/1	683
21/022	24/049	SPMD	61/4	4145
21/023	24/050	SPMD	61/4	4151
21/024	21/079	İİD	58/2	1791
21/024	24/051	SPMD	61/4	4155
21/025	23/104	İİD	60/4	3907
21/026	22/019	İİD	59/2	887

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
21/026	22/029	SPMD	59/3	2145
21/027	23/026	İİD	60/3	2479
21/027	24/052	SPMD	61/4	4159
21/028	24/011	İİD	61/2	2119
21/028	24/053	SPMD	61/4	4163
21/030	21/082	İİD	59/1	255
21/030	24/054	SPMD	61/4	4167
21/032	24/055	SPMD	61/4	4171
21/033	21/023	İİD	58/2	1141
21/033	24/056	SPMD	61/4	4175
21/034	22/021	İİD	59/2	927
21/034	24/057	SPMD	61/4	4181
21/035	22/161	İİD	60/2	1837
21/035	24/058	SPMD	61/4	4185
21/036	24/059	SPMD	61/4	4189
21/037	21/063	İİD	58/2	1637
21/037	24/060	SPMD	61/4	4193
21/038	24/025	İİD	61/3	2423
21/038	22/030	SPMD	59/3	2149
21/039	24/061	SPMD	61/4	4197
21/042	22/045	İİD	59/2	1141
21/042	24/062	SPMD	61/4	4203
21/043	21/074	İİD	58/2	1773
21/043	24/063	SPMD	61/4	4207
21/044	22/031	SPMD	59/3	2153
21/046	22/047	İİD	59/2	1171
21/046	24/064	SPMD	61/4	4211
21/047	23/151	İİD	60/6	5017
21/048	22/007	İİD	59/1	697
21/048	24/065	SPMD	61/4	4215
21/049	21/096	İİD	59/1	503
21/049	24/066	SPMD	61/4	4219
21/050	21/089	İİD	59/1	419
21/050	24/067	SPMD	61/4	4227
21/051	21/080	İİD	58/2	1797
21/051	24/068	SPMD	61/4	4231
21/052	21/097	İİD	59/1	515
21/052	24/069	SPMD	61/4	4235
21/053	24/070	SPMD	61/4	4239
21/055	24/071	SPMD	61/4	4243
21/057	22/049	İİD	59/2	1197
21/058	24/014	İİD	61/3	2279
21/059	21/090	İİD	59/1	433
21/061	24/031	İİD	61/3	2615
21/062	23/089	İİD	60/4	3699
21/063	24/078	İİD	61/3	3055
21/066	22/052	İİD	59/2	1221
21/070	21/098	İİD	59/1	531
21/071	22/053	İİD	59/2	1231
21/073	22/051	İİD	59/2	1209
21/078	22/032	SPMD	59/3	2157
21/079	21/104	İİD	59/1	601
21/080	21/099	İİD	59/1	541
21/080	22/033	SPMD	59/3	2161
21/082	22/167	İİD	60/3	2053
21/083	22/168	İİD	60/3	2079
21/084	22/117	İİD	59/3	1937
21/085	22/060	İİD	59/2	1253
21/086	23/034	İİD	60/3	2667
21/087	24/028	İİD	61/3	2517
21/088	21/105	İİD	59/1	609
21/089	24/008	İİD	61/2	2047
21/090	22/108	İİD	60/1	357
21/091	21/106	İİD	59/1	617
21/092	23/027	İİD	60/3	2533
21/094	22/035	İİD	59/2	1087
21/095	22/118	İİD	60/1	513
21/096	22/008	İİD	59/2	735
21/097	22/036	İİD	59/2	1099
21/098	22/009	İİD	59/2	745
21/099	22/119	İİD	60/1	533
21/103	21/107	İİD	59/1	639

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
21/104	21/087	İİD	59/1	393
21/106	24/101	İİD	61/4	3363
21/107	22/109	İİD	59/3	1839
21/110	23/175	İİD	60/6	5493
21/113	24/029	İİD	61/3	2537
21/114	24/102	İİD	61/4	3405
21/115	23/133	İİD	60/5	4699
21/117	22/010	İİD	59/2	763
21/118	22/098	İİD	59/3	1683
21/119	22/048	İİD	59/2	1183
21/121	22/088	İİD	59/3	1569
21/122	21/092	İİD	59/1	451
21/123	22/065	İİD	59/2	1299
21/125	23/213	İİD	61/2	1227
21/127	22/085	İİD	59/3	1535
21/128	22/068	İİD	59/2	1327
21/129	22/033	İİD	59/2	1057
21/130	22/110	İİD	59/3	1855
21/131	24/051	İİD	61/3	2687
21/132	22/069	İİD	59/2	1341
21/133	22/120	İİD	59/3	1975
22/001	23/004	Dİ	60/6	5693
22/001	24/001	SPMD	61/4	3945
22/002	22/001	Dİ	59/3	1997
22/003	22/071	İİD	59/2	1377
22/003	22/002	Dİ	59/3	2009
22/003	23/001	SPİ	60/6	5799
22/004	22/064	İİD	59/2	1291
22/004	22/003	Dİ	59/3	2013
22/005	23/005	Dİ	60/6	5697
22/006	23/006	Dİ	60/6	5703
22/007	22/079	İİD	59/2	1443
22/007	23/007	Dİ	60/6	5707
22/008	24/002	SPMD	61/4	3949
22/009	22/080	İİD	59/3	1489
22/010	22/072	İİD	59/2	1387
22/012	23/162	İİD	60/6	5265
22/013	22/066	İİD	59/2	1307
22/014	22/070	İİD	59/2	1361
22/015	22/073	İİD	59/2	1401
22/018	22/016	İİD	59/2	773
22/019	22/074	İİD	59/2	1431
22/021	24/079	İİD	61/3	3117
22/022	22/092	İİD	59/3	1613
22/027	22/023	İİD	59/2	939
22/031	24/003	SPMD	61/4	3953
22/033	22/067	İİD	59/2	1317
22/033	24/004	SPMD	61/4	3957
22/034	24/016	İİD	61/3	2329
22/035	23/035	İİD	60/3	2691
22/035	24/005	SPMD	61/4	3961
22/036	23/084	İİD	60/4	3539
22/037	23/044	İİD	60/3	2867
22/037	24/006	SPMD	61/4	3965
22/038	23/080	İİD	60/4	3465
22/043	22/081	İİD	59/3	1505
22/045	22/089	İİD	59/3	1583
22/047	23/124	İİD	60/5	4477
22/048	22/093	İİD	59/3	1627
22/049	24/007	SPMD	61/4	3969
22/050	22/107	İİD	59/3	1763
22/050	24/008	SPMD	61/4	3973
22/051	22/094	İİD	59/3	1647
22/052	22/090	İİD	59/3	1589
22/053	22/091	İİD	59/3	1599
22/054	22/099	İİD	59/3	1695
22/056	22/100	İİD	59/3	1707
22/059	22/111	İİD	60/1	391
22/061	22/101	İİD	59/3	1715
22/062	22/095	İİD	59/3	1659
22/065	22/102	İİD	59/3	1737
22/065	24/009	SPMD	61/4	3977

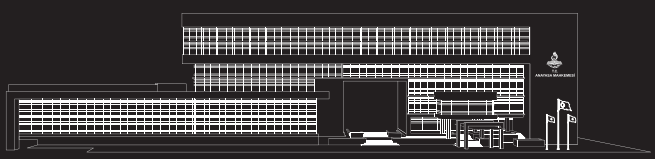
Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
22/066	24/010	SPMD	61/4	3981
22/067	22/103	İİD	59/3	1747
22/068	24/026	İİD	61/3	2479
22/069	24/027	İİD	61/3	2501
22/070	23/152	İİD	60/6	5035
22/070	24/011	SPMD	61/4	3985
22/071	23/065	İİD	60/4	3303
22/072	23/003	İİD	60/3	2125
22/072	24/012	SPMD	61/4	3989
22/073	22/149	İİD	60/2	1535
22/073	24/013	SPMD	61/4	3993
22/075	22/128	İİD	60/1	727
22/076	22/112	İİD	59/3	1873
22/081	23/153	İİD	60/6	5055
22/082	22/113	İİD	59/3	1879
22/083	23/069	İİD	60/4	3411
22/087	22/121	İİD	60/1	543
22/089	22/129	İİD	59/3	1983
22/090	23/201	İİD	61/1	409
22/090	24/014	SPMD	61/4	3997
22/092	23/081	İİD	60/4	3477
22/092	24/015	SPMD	61/4	4001
22/093	24/009	İİD	61/2	2095
22/094	24/016	SPMD	61/4	4005
22/094	23/082	İİD	60/4	3499
22/095	24/052	İİD	61/3	2751
22/096	23/174	İİD	60/6	5455
22/097	23/013	İİD	60/3	2369
22/098	22/157	İİD	60/2	1615
22/099	23/064	İİD	60/4	3297
22/100	23/114	İİD	60/5	4387
22/100	24/017	SPMD	61/4	4009
22/101	24/124	İİD	61/4	3537
22/101	24/018	SPMD	61/4	4015
22/102	23/154	İİD	60/6	5111
22/103	22/150	İİD	60/2	1541
22/104	23/028	İİD	60/3	2577
22/104	24/019	SPMD	61/4	4021
22/105	23/054	İİD	60/4	3057
22/108	23/055	İİD	60/4	3069
22/109	23/125	İİD	60/5	4521
22/110	23/115	İİD	60/5	4405
22/113	23/112	İİD	60/5	4307
22/114	23/083	İİD	60/4	3521
22/115	23/052	İİD	60/4	2993
22/116	23/126	İİD	60/5	4637
22/117	23/004	İİD	60/3	2139
22/120	23/107	İİD	60/5	4103
22/122	22/151	İİD	60/2	1549
22/124	23/135	İİD	60/5	4735
22/125	22/162	İİD	60/2	1845
22/126	23/029	İİD	60/3	2601
22/128	23/136	İİD	60/5	4743
22/129	23/189	İİD	61/1	307
22/130	23/014	İİD	60/3	2379
22/133	23/015	İİD	60/3	2389
22/134	23/116	İİD	60/5	4443
22/135	23/030	İİD	60/3	2615
22/136	23/016	İİD	60/3	2395
22/138	23/134	İİD	60/5	4711
22/139	23/158	İİD	60/6	5149
22/140	23/046	İİD	60/3	2891
22/141	23/017	İİD	60/3	2409
22/142	23/032	İİD	60/3	2647
22/144	23/137	İİD	60/5	4755
22/145	23/059	İİD	60/4	3121
22/146	23/031	İİD	60/3	2629
22/148	23/070	İİD	60/4	3421
22/152	23/066	İİD	60/4	3317
22/154	24/033	İİD	61/3	2651
22/155	23/038	İİD	60/3	2807
22/156	23/058	İİD	60/4	3111

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
22/160	23/005	İİD	60/3	2149
23/001	23/033	İİD	60/3	2661
23/001	23/008	Dİ	61/4	3925
23/002	23/009	Dİ	61/4	3929
23/002	24/020	SPMD	61/4	4025
23/003	23/139	İİD	60/5	4795
23/003	23/010	Dİ	61/4	3933
23/003	24/021	SPMD	61/4	4029
23/004	23/001	Dİ	60/6	5665
23/005	23/045	İİD	60/3	2879
23/005	23/003	Dİ	60/6	5687
23/006	23/056	İİD	60/4	3101
23/006	23/002	Dİ	60/6	5681
23/007	23/150	İİD	60/6	4989
23/010	24/022	SPMD	61/4	4033
23/012	24/012	İİD	61/2	2195
23/014	23/086	İİD	60/4	3575
23/016	24/023	SPMD	61/4	4037
23/018	23/057	İİD	60/4	3105
23/021	23/022	İİD	60/3	2419
23/022	24/091	İİD	61/3	3223
23/023	23/101	İİD	60/4	3893
23/024	23/091	İİD	60/4	3723
23/025	24/139	İİD	61/4	3615
23/027	23/100	İİD	60/4	3883
23/029	24/112	İİD	61/4	3483
23/031	23/024	İİD	60/3	2425
23/032	23/138	İİD	60/5	4775
23/033	23/117	İİD	60/5	4455
23/034	24/060	İİD	61/3	2917
23/035	23/163	İİD	60/6	5289
23/036	23/142	İİD	60/5	4831
23/037	23/140	İİD	60/5	4809
23/038	23/039	İİD	60/3	2835
23/039	23/040	İİD	60/3	2851
23/041	23/102	İİD	60/4	3901
23/042	24/114	İİD	61/4	3507
23/043	23/141	İİD	60/5	4817
23/044	23/071	İİD	60/4	3427
23/048	23/072	İİD	60/4	3441
23/049	24/054	İİD	61/3	2805
23/050	23/202	İİD	61/1	429
23/051	23/048	İİD	60/3	2905
23/051	24/024	SPMD	61/4	4041
23/053	23/049	İİD	60/3	2915
23/054	23/090	İİD	60/4	3709
23/057	23/200	İİD	61/1	405
23/058	23/204	İİD	61/1	449
23/059	23/164	İİD	60/6	5305
23/060	23/176	İİD	60/6	5507
23/061	24/010	İİD	61/2	2105
23/063	24/015	İİD	61/3	2299
23/069	23/165	İİD	60/6	5311
23/071	23/182	İİD	60/6	5547
23/072	23/075	İİD	60/4	3449
23/072	24/025	SPMD	61/4	4045
23/073	23/166	İİD	60/6	5325
23/074	24/141	İİD	61/4	3687
23/075	24/026	SPMD	61/4	4049
23/076	23/155	İİD	60/6	5127
23/076	24/027	SPMD	61/4	4053
23/077	23/190	İİD	60/6	5581
23/078	24/055	İİD	61/3	2815
23/078	24/028	SPMD	61/4	4057
23/079	24/080	İİD	61/3	3169
23/080	24/142	İİD	61/4	3697
23/081	23/184	İİD	60/6	5573
23/083	24/029	SPMD	61/4	4061
23/085	24/030	SPMD	61/4	4065
23/092	23/156	İİD	60/6	5139
23/093	23/191	İİD	60/6	5595
23/094	24/092	İİD	61/3	3245

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
23/095	24/034	İİD	61/3	2661
23/097	23/192	İİD	60/6	5627
23/097	24/031	SPMD	61/4	4069
23/100	24/032	İİD	61/3	2641
23/101	23/207	İİD	61/1	483
23/102	23/203	İİD	61/1	437
23/103	23/167	İİD	60/6	5331
23/104	23/177	İİD	61/1	51
23/105	23/208	İİD	61/1	499
23/106	23/205	İİD	61/1	459
23/109	24/113	İİD	61/4	3495
23/110	24/035	İİD	61/3	2671
23/113	23/127	İİD	60/5	4655
23/115	24/013	İİD	61/3	2261
23/116	24/056	İİD	61/3	2853
23/117	23/121	İİD	60/5	4469
23/120	23/128	İİD	60/5	4681
23/121	23/129	İİD	60/5	4687
23/126	24/067	İİD	61/3	2959
23/127	24/105	İİD	61/4	3435
23/129	23/206	İİD	61/1	473
23/130	24/017	İİD	61/3	2355
23/131	23/160	İİD	60/6	5237
23/132	23/183	İİD	60/6	5559
23/134	23/209	İİD	61/1	511
23/135	24/018	İİD	61/3	2369
23/136	24/127	İİD	61/4	3581
23/137	24/068	İİD	61/3	2979
23/140	24/081	İİD	61/3	3179
23/142	23/210	İİD	61/1	527
23/144	23/147	İİD	60/5	4841
23/146	23/148	İİD	60/5	4851
23/147	24/069	İİD	61/3	2997
23/148	24/070	İİD	61/3	3011
23/153	24/093	İİD	61/4	3305
23/155	24/059	İİD	61/3	2913
23/156	24/019	İİD	61/3	2387
23/160	24/077	İİD	61/3	3041
23/161	24/053	İİD	61/3	2795
23/162	24/020	İİD	61/3	2401
23/163	24/057	İİD	61/3	2875
23/167	24/115	İİD	61/4	3517
23/169	24/082	İİD	61/3	3189
23/170	24/096	İİD	61/4	3343
23/177	24/030	İİD	61/3	2563
23/178	24/125	İİD	61/4	3563
23/181	24/128	İİD	61/4	3593
23/183	24/094	İİD	61/4	3321
23/191	24/058	İİD	61/3	2901
23/192	24/161	İİD	61/4	3805
23/193	24/106	İİD	61/4	3447
23/194	24/104	İİD	61/4	3425
23/195	24/071	İİD	61/3	3023
23/198	23/225	İİD	61/2	1799
23/199	23/226	İİD	61/2	1811
23/200	24/103	İİD	61/4	3419
24/001	24/001	Dİ	61/4	3937
24/002	24/002	Dİ	61/4	3941
24/004	24/129	İİD	61/4	3601
24/008	24/126	İİD	61/4	3575
24/010	24/097	İİD	61/4	3351
24/014	24/145	İİD	61/4	3741
24/015	24/159	İİD	61/4	3787
24/019	24/023	İİD	61/3	2413
24/020	24/146	İİD	61/4	3765
24/025	24/116	İİD	61/4	3529
24/026	24/083	İİD	61/3	3207
24/042	24/095	İİD	61/4	3331
24/043	24/065	İİD	61/3	2941
24/045	24/061	İİD	61/3	2623
24/052	24/140	İİD	61/4	3667
24/056	24/166	İİD	61/4	3867

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
24/062	24/130	İİD	61/4	3609
24/065	24/163	İİD	61/4	3823
24/067	24/085	İİD	61/3	3219
24/068	24/167	İİD	61/4	3879
24/071	24/147	İİD	61/4	3771
24/074	24/168	İİİD	61/4	3899
24/078	24/164	İİD	61/4	3839
24/082	24/165	İİD	61/4	3855
24/089	24/148	İİD	61/4	3781
24/096	24/143	İİD	61/4	3717
24/099	24/162	İİD	61/4	3813
24/108	24/144	İİD	61/4	3735
24/112	24/160	İİD	61/4	3797
24/114	24/186	İİD	61/4	3911
24/185	24/178	İİD	61/4	3905

www.anayasa.gov.tr

İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya / Ankara
Tel: +90 312 463 73 00• Faks: +90 312 463 74 00
E-posta: bilgi@anayasa.gov.tr
twitter.com/@AYMBASKANLIGI